Valerio Massimo Manfredi
Alexandru cel Mare - Capătul lumii
Volumul - 3 –
Seria Alexandru, 3

Traducere: Radu Gâdei
Editura ALLFA, 2006

Valerio Massimo Manfredi
Alexandros - Il confine del mundo
Arnaldo Mondadori, 1998

Versiune ebook: [0.90] cristian1971

www.all.ro

Valerio Massimo Manfredi
Alexandros - Il confine del mundo

© 1998 by Valerio Massimo Manfredi, Alberto Mondandori
© Editura ALLFA, 2006
Toate drepturile rezervate

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
MANFREDI, MASSIMO VALERIO
Alexandru cel Mare/ Valerio Massimo Manfredi; trad. Radu Gâdei. - Ed. a 2-a. - Bucureşti: ALLFA, 2006
3 vol.
ISBN (10) 973-724-060-X; ISBN (13) 978-973-724-060-6 Vol. 3: Capătul lumii. - ISBN (10) 973-724-063-4; ISBN (13) 978-973-724-063-7
I. Gâdei, Radu (trad.)
821.131.1-311.6=135.1
94(381)"/03" Alexandru III cel Mare (0:82-31)
929 Alexandru III cel Mare (0:82-31)

Valerio Massimo Manfredi
ALÉXANDROS - Il confine del mondo
Copyright © 1998 Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano

Valerio Massimo Manfredi
ALEXANDRU CEL MARE - Capătul Lumii
Copyright © 2002, 2006 Editura ALLFA
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MANFREDI, MASSIMO VALERIO
Alexandru cel Mare/ Valerio Massimo Manfredi; trad. Radu Gâdei. - Ed. a 2-a. - Bucureşti: ALLFA, 2006
3 vol.
ISBN (10) 973-724-060-X; ISBN (13) 978-973-724-060-6 Vol. 3: Capătul lumii. - ISBN (10) 973-724-063-4; ISBN (13) 978-973-724-063-7

I. Gâdei, Radu (trad.)

821.131.1-311.6=135.1
94(381)"/03" Alexandru III cel Mare (0:82-31)
929 Alexandru III cel Mare(0:82-31)

Toate drepturile rezervate Editurii ALLFA.
Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii ALLFA.
Drepturile de distribuţie în străinătate aparţin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside Romania, without the written permission of ALLFA, is strictly prohibited.
Copyright © 2006 by ALLFA.

Editura ALLFA
Bd. Timişoara nr. 58, sector 6, cod 061317 – Bucureşti
Tel.: 402 26 00 Fax: 402 26 10
Departamentul distribuţie: Tel.: 402 26 75; 402 26 38
Comenzi la: comenzi@all.ro www.all.ro

Redactor: Olimpia Novicov
Design copertă: Andra Penescu

VALERIO MASSIMO MANFREDI

ALEXANDRU CEL MARE

Traducere din limba italiană:
RADU GÂDEI

VOLUMUL 3

CAPĂTUL LUMII

EDITURA

1

Spre sfârşitul primăverii, regele porni din nou prin deşert pe un alt drum care, de la oaza lui Amon ajungea direct la malurile Nilului, în apropiere de Memphis. Călărea ore întregi de unul singur, pe murgul său sarmatic, în timp ce Ducipal alerga în galop alături de el, fără harnaşament şi fără frâu. De când Alexandru îşi dăduse seama cât de lung era drumul pe care-l mai avea de străbătut, căuta să-şi ferească armăsarul de orice oboseală inutilă, ca şi cum ar fi vrut să cruţe cât mai mult posibil vigoarea tinerească a animalului.

Fură necesare trei săptămâni de marş sub soarele arzător şi trebuiră să înfrunte din nou mari greutăţi până să zărească în depărtare linia verde subţire care vestea apropierea de malurile roditoare ale Nilului, dar regele părea că nu ia în seamă nici oboseala, nici foamea şi nici setea, cufundat în gânduri sau asaltat de amintiri.

Camarazii săi nu încercau să-l scoată din starea aceasta de reculegere dându-şi seama că el vroia să rămână singur în nesfârşita întindere a deşertului, cu neliniştea pe care i-o dădea sentimentul nemuririi, cu zbuciumul pe care-l purta în suflet. Puteau să schimbe cu el câteva vorbe doar seara şi, din când în când, câte unul dintre prieteni intra în cortul său ca să-i ţină tovărăşie în timp ce Leptine îl ajuta să facă baie.

Într-o zi, Ptolemeu îl surprinse cu o întrebare care-i stătea pe buze de mai mult timp:

— Ce ţi-a spus zeul Amon?

— Mi-a spus „fiule”, îi răspunse Alexandru.

Ptolemeu ridică de jos buretele pe care Leptine îl scăpase din mână şi i-l dădu.

— Şi tu, ce l-ai întrebat?

— L-am întrebat dacă toţi ucigaşii tatălui meu au murit sau mai era vreunul în viaţă.

Ptolemeu nu mai spuse nimic. Aşteptă ca regele să iasă din cadă, îi puse pe umeri o pânză de in răcoroasă, apoi începu să-l frecţioneze cu ea. Când Alexandru se întoarse către el, îl privi drept în ochi şi-l întrebă:

— Deci, îl mai iubeşti încă pe tatăl tău, Filip, chiar şi acum, când ai devenit zeu?

Alexandru suspină:

— Dacă n-ai fi fost tu acela care îmi pune această întrebare, aş fi crezut că sunt cuvintele lui Calistene sau ale lui Clito cel Negru... Dă-mi sabia ta.

Ptolemeu îl privi surprins, dar nu îndrăzni să-l refuze. Scoase arma din teacă şi i-o dădu. Alexandru o luă şi-şi crestă cu vârful ei pielea braţului, făcând să curgă o dâră de sânge.

— Ce este acesta, nu este cumva sânge?

— Aşa este.

— E sânge, nu-i aşa? Nu este „*icor,* despre care se spune că ar curge în vinele zeităţilor” - continuă el citând un vers al lui Homer. Aşa că, prietene, încearcă să mă înţelegi şi nu mă răni în zadar, dacă ţii la mine.

Ptolemeu înţelese şi-i ceru iertare pentru întrebarea lui atât de directă, pe când Leptine spăla cu vin braţul regelui şi i-l bandaja.

Alexandru observă că prietenul său se întunecase la faţă aşa că-l invită să rămână la cină, chiar dacă aceasta era frugală: pâine uscată, curmale şi vin de banane cu gust uşor acrişor.

— Ce vom face acum? întrebă Ptolemeu.

— Ne întoarcem la Tyr.

— Şi după aceea?

— Nu ştiu. Cred că, acolo, o să aflu de la Antipatros ce se mai întâmplă în Grecia şi că vom primi de la iscoadele noastre informaţii preţioase despre planurile lui Darius. O să luăm o hotărâre atunci.

— Ştiu că ai aflat de la Eumene ce i s-a întâmplat cumnatului tău, Alexandru al Epirului.

— Da, şi-mi pare tare rău de el. Sora mea, Cleopatra, cred că este zdrobită şi la fel mama mea care-l iubea foarte mult.

— Eu cred, însă, că, dintre toţi, cel mai mult suferi tu. N-am dreptate?

— Ba da, aşa este.

— Ce anume vă lega atât de strâns, dincolo de legătura dublă de rudenie?

— Un vis măreţ. Acum, toată povara acelui vis apasă pe umerii mei. Într-o zi vom merge şi în Italia, Ptolemeu, şi-i vom pedepsi pe barbarii care l-au ucis.

Îi mai turnă vin prietenului său, apoi spuse:

— Ai vrea să asculţi nişte versuri? L-am invitat pe Tessalos ca să-mi ţină tovărăşie.

— Cu mare plăcere. Ce versuri ai ales?

— Versuri ale mai multor poeţi ce cântă marea. Priveliştea acestor nisipuri nesfârşite îmi aduce aminte de întinderea mării şi arşiţa care domneşte peste aceste locuri mă face, în acelaşi timp, să-mi fie dor de ea.

Îndată ce Leptine luă cele două măsuţe pe care mâncaseră, actorul îşi facu apariţia. Era îmbrăcat ca pentru scenă şi era machiat: ochii îi erau marcaţi cu negru, iar linia gurii fusese corectată cu roşu şi avea o expresie de amărăciune, ca aceea a măştilor tragice. Ciupi corzile ţiterei, scoţând câteva acorduri triste şi începu:

Adiere a mării, adiere
care porţi corăbii iuţi
pe spinări de talazuri,
unde mă vei duce şi pe mine?

Alexandru îl asculta vrăjit, în tăcerea adâncă a nopţii, asculta vocea aceea capabilă de orice intonaţie, capabilă să

vibreze pentru toate sentimentele şi pentru toate pătimirile oamenilor, să imite suspinul vântului şi bubuitul tunetului.

Rămaseră până târziu în noapte, ascultând vocea marelui actor care se schimba o dată cu fiecare nuanţă, care gemea imitând plânsul femeilor sau se înălţa mândră în strigătele eroilor. Când Tessalos termină de recitat, Alexandru îl îmbrăţişă.

— Mulţumesc - îi spuse cu ochii umezi. Tu ai făcut să reînvie visurile pe care le voi avea la noapte. Du-te acum la culcare: mâine avem mult de mers.

Ptolemeu mai zăbovi o clipă ca să mai bea puţin vin cu regele.

— Te gândeşti vreodată la Pella? îl întrebă la un moment dat. Te mai gândeşti la mama şi la tatăl tău, la vremurile când eram nişte băieţandri şi colindam călare pe dealurile Macedoniei? La apele din râurile şi din lacurile noastre?

Alexandru stătu parcă să mediteze timp de câteva clipe, apoi îi răspunse:

— Da, deseori, dar mi se par nişte imagini îndepărtate, ca şi cum s-ar fi întâmplat cu foarte mulţi ani în urmă. Viaţa pe care o ducem este atât de plină, încât fiecare oră face cât un an.

— Asta înseamnă că o să îmbătrânim înainte de vreme, nu-i aşa?

— Poate... Sau poate că nu. Lampa care străluceşte cel mai puternic într-o sală de ospeţe este cea care va trebui să se stingă cea dintâi, dar toţi comesenii îşi vor aminti ce lumină frumoasă şi plăcută a dat în timpul banchetului.

Ridică perdeaua de la intrarea cortului şi-l conduse afară pe Ptolemeu. Pe cerul de deasupra deşertului licăreau stele fără număr şi cei doi tineri îşi înălţară privirile ca să contemple bolta strălucitoare.

— Poate că asta este şi soarta stelelor care strălucesc mai tare în seara asta. Să ai parte de o noapte senină, prietene.

— La fel să fie şi a ta, *Aléxandre,* răspunse Ptolemeu şi se îndreptă către cortul său de la marginea taberei.

La cinci zile după aceasta, ajunseră pe malul Nilului, la Memphis, unde îi aşteptau Parmenion şi Nearchos şi, în aceeaşi noapte, Alexandru o revăzu pe Barsines. Locuia într-un palat somptuos care aparţinuse unui faraon şi camerele sale se aflau în partea superioară a palatului, acolo unde se făcea simţit un vânt răcoros ce aducea seara o răcoare plăcută şi făcea să unduiască perdelele fine de in, uşoare ca aripile unor fluturi.

Ea îl aştepta, îmbrăcată doar într-o cămaşă de noapte subţire, într-o croială ioniană, aşezată într-un fotoliu cu braţe împodobite cu aur şi picturi în email. Părul negru cu reflexe violete îi era răsfirat pe umeri şi pe piept, fiind fardată uşor, după moda egipteană.

Razele lunii şi lumina lămpilor aflate în spatele unor paravane din alabastru se amestecau în aerul cu miresme de levănţică şi de aloe, se oglindeau tremurând în vasele mari de onix pline cu apă pe care pluteau flori de lotus şi petale de trandafir. Din spatele unui zid străpuns de ornamente în forma unor ramuri de iederă şi a unor păsări în zbor, se auzea în surdină o muzică delicată de flaute şi harpe. Pereţii erau în totalitate acoperiţi de fresce străvechi egiptene care înfăţişau scene cu fete goale ce dansau graţios pe sunetele lăutelor şi ale tamburinelor în faţa perechii regale aşezate pe tronuri şi, într-un colţ, se afla un pat larg, cu un baldachin albastru susţinut de patru stâlpi din lemn aurit, cu capiteluri în forma unor flori de lotus.

Alexandru intră şi o privi îndelung pe Barsines, cu o pasiune arzătoare în ochi. Privirea sa mai păstra ceva din lumina orbitoare a deşertului, în urechi îi mai răsunau vorbele tainice ale oracolelor lui Amon, întregul său corp iradia parcă o vrajă supraomenească: părul auriu care se revărsa peste umeri, pieptul musculos brăzdat de cicatrice, ochii de o culoare schimbătoare, mâinile subţiri şi nervoase cu vene albăstrui care se întrezăreau pe sub piele. Peste

corpul gol purta doar o hlamidă uşoară prinsă pe umărul stâng printr-o agrafă de argint cu lucrătură antică, moştenire de veacuri a dinastiei sale, iar în jurul frunţii avea o panglică ţesută cu fir de aur.

Barsines se ridică şi parcă se pierdu cu totul în lumina privirii bărbatului. Şopti doar:

— *Aléxandre...*

pe când el o lua în braţe, îi săruta buzele umede şi cărnoase ca nişte smochine coapte şi o culca pe pat mângâindu-i şoldurile şi sânii, pielea fină şi parfumată.

Într-o clipită, însă, regele simţi că pielea ei parcă se răcea iar corpul devenise ţeapăn sub mângâierile lui şi simţi o vibraţie ameninţătoare în aer, ceva care trezea simţurile sale de războinic amorţite în acele momente. Se răsuci cu o mişcare fulgerătoare din şolduri ca să înfrunte primejdia care-l ameninţa şi fu izbit în plin de un corp care se aruncase asupra lui, văzu o mână care înălţa un pumnal, auzi un strigăt ascuţit şi sălbatic răsunând între pereţii încăperii urmat imediat de cel al lui Barsines, întretăiat de plâns şi de durere.

Alexandru îl imobiliză cu uşurinţă pe atacator şi-l trânti la pământ, răsucindu-i mâna până când arma îi căzu din mână. Şi l-ar fi ucis de îndată cu un candelabru masiv pe care-l luase în mână fulgerător, dacă n-ar fi recunoscut chipul unui băiat de cincisprezece ani: Eteocles, fiul mai mare al lui Memnon şi al lui Barsines! Băiatul se zbătea ca un leu tânăr prins într-o capcană, striga tot felul de blesteme şi încerca să zgârie neputând să mai ajungă la pumnal.

Intrară în grabă gărzile, alarmate de zgomotul încăierării şi-l imobilizară pe micul intrus. Ofiţerul care-i comanda pe soldaţi, dându-şi seama ce se întâmplase, strigă:

— Atentat la viaţa regelui! Duceţi-l jos ca să fie torturat şi executat.

Barsines se aruncă atunci la picioarele lui Alexandru, plângând cu lacrimi fierbinţi:

— Salvează-l, stăpâne, salvează viaţa fiului meu, te implor!

Eteocles o privi cu dispreţ, apoi, adresându-se lui Alexandru, spuse:

— Ar fi mai bine să mă ucizi în acest moment, pentru că voi mai încerca de mii de ori să fac ceea ce am făcut acum, până când voi reuşi să răzbun viaţa şi onoarea tatălui meu.

Încă mai tremura de furia cu care se luptase şi de ura care-i răscolea sufletul. Regele le făcu semn gărzilor să iasă.

— Dar, Măria Ta... încercă să protesteze ofiţerul.

— Ieşiţi afară! le ordonă Alexandru. Nu vedeţi că nu-i decât un băieţaş?

Bărbatul se supuse. Apoi, se îndreptă din nou spre Eteocles:

— Onoarea tatălui tău este neatinsă şi el şi-a pierdut viaţa din cauza unei boli mortale.

— Nu-i adevărat! - strigă băiatul. Ai pus să fie otrăvit şi acum... acum îi iei şi soţia. Eşti un om lipsit de onoare!

Alexandru se apropie de el şi repetă pe un ton apăsat:

— Îl admiram pe tatăl tău, îl consideram ca fiind singurul adversar demn de mine şi nu doream altceva decât să mă pot măsura în luptă cu el într-o bună zi. Nu aş fi putut pune pe cineva să-l otrăvească: eu mă lupt pe faţă cu duşmanii mei, cu sabia şi cu lancea. În ce-o priveşte pe mama ta, eu sunt victima ei, eu care mă gândesc la ea în fiecare clipă, eu care mi-am pierdut somnul şi liniştea. Dragostea este forţa unui zeu, o forţă de neînvins. Omul nu poate scăpa de acest sentiment şi nici nu se poate feri de ea, tot aşa cum nu se poate feri de soare şi de ploaie, de naştere şi de moarte.

Barsines suspina într-un colţ al încăperii, cu faţa ascunsă în palme.

— Nu-i spui nimic mamei tale? îl întrebă regele.

— Din prima clipă în care mâinile tale au atins-o, ea nu mai este mama mea, nu mai înseamnă nimic pentru mine.

Ar fi mai bine să mă ucizi. Altfel, am să te ucid eu: voi oferi sângele tău spiritului tatălui meu, ca să-şi găsească liniştea acolo, în Hades.

Alexandru se întoarse către Barsines:

— Ce trebuie să fac?

Barsines îşi şterse lacrimile şi redeveni stăpână pe sine.

— Lasă-l în libertate, te rog. Dă-i un cal şi nişte provizii şi lasă-l să plece. Vrei să faci asta pentru mine?

— Ia aminte - mai spuse băiatul - dacă mă laşi să plec, voi merge la Marele Rege şi-i voi cere o armură şi o sabie ca să pot lupta în armata lui împotriva ta.

— Dacă trebuie, aşa să fie - răspunse Alexandru.

Chemă, apoi, gărzile şi dădu ordin ca băiatul să fie lăsat liber şi să i se dea un cal şi merinde pentru drum.

Pe când se îndrepta în tăcere către uşă, Eteocles încerca să-şi stăpânească puternicele sentimente care-i răvăşeau sufletul, dar mama sa îi spuse:

— Aşteaptă puţin.

Băiatul se opri preţ de o clipă, dar îi întoarse din nou spatele trecând pragul uşii care dădea în coridor.

Barsines repetă:

— Aşteaptă, te rog.

Deschise, apoi, o lădiţă, scoase de acolo o sabie împreună cu teaca ei şi i-o dădu.

— Este sabia tatălui tău.

Băiatul o luă şi o strânse la piept, în timp ce lacrimi fierbinţi îi izvorau din ochi şi i se prelingeau pe obraji.

— Adio, fiul meu - spuse Barsines cu o voce întretăiată de plâns. Fie ca Ahura Mazda şi zeii tatălui tău să te aibă în pază.

Eteocles o luă la fugă de-a lungul coridorului şi coborî scările, ajungând în curtea palatului, unde gărzile îi dădură frâiele unui cal. Abia încălecase când văzu o umbră care ţâşnea de pe o uşiţă laterală: era fratele său, Phraates.

— Te rog, ia-mă cu tine. Nu vreau să mai rămân prizonierul acestor *yauna.*

Eteocles rămase în cumpănă timp de o clipă şi fratele său insistă:

— Ia-mă cu tine, te rog, te rog! Nu sunt greu, calul o să ne ducă pe amândoi până o să mai facem rost de unul.

— Nu pot - îi răspunse Eteocles. Eşti prea mic şi, apoi... trebuie să rămână cineva şi alături de mama. Rămâi cu bine, Phraates. O să ne revedem când războiul ăsta o să se termine. O să-ţi redau eu însumi libertatea.

Îl strânse la piept într-o îmbrăţişare prelungă, pe când fratele său plângea în hohote, apoi sări pe cal şi dispăru în noapte.

Barsines urmărise toate acestea de la fereastra camerei sale şi simţea că-şi iese din minţi văzându-şi fiul de cincisprezece ani pornind în galop prin bezna nopţii, alergând către necunoscutul care-i stătea în faţă. Plângea deznădăjduită, gândindu-se la cât de amară era soarta muritorilor. Cu puţin timp înainte, se simţea aidoma uneia dintre acele zeităţi ale Olimpului pe care le văzuse pictate în tablouri sau întruchipate în statuile marilor artişti *yauna,* iar acum condiţia ei devenise la fel ca a celei mai umile dintre sclave.

2

Alexandru puse să se construiască două poduri de bărci pentru ca armata să poată trece pe malul de răsărit al Nilului. Acolo se reîntâlni cu soldaţii şi cu ofiţerii cărora le lăsase în grijă ţara şi, având în vedere că aceştia se comportaseră bine, le acordă în continuare încredere repartizându-i astfel încât puterea asupra acelei ţări atât de bogate să nu se concentreze în mâinile unei singure persoane.

Era sortit, însă, ca acele zile în care Egiptul îl primea sărbătoreşte după vizita în templul lui Amon, cinstindu-l ca pe un zeu şi proclamându-l ca faraon, să fie înnegurate de evenimente nefericite. În fiecare zi avea, parcă, în faţa ochilor disperarea lui Barsines, dar avea să vină o nenorocire şi mai mare. Parmenion mai avea încă doi fii în afară de Filotas: Nicanor, ofiţer într-un escadron de *eteri,* şi Hector, un băiat de nouăsprezece ani pe care generalul îl iubea nespus. Entuziasmat la vederea armatei care trecea fluviul, Hector se urcase pe o barcă egipteană din lemn de papirus pentru a se bucura, din mijlocul apei, de un asemenea spectacol grandios. Dintr-o mândrie tinerească, el purta o armură grea şi o mantie de gală foarte frumoasă, stând ţanţoş la pupa bărcii, acolo unde putea fi admirat de toată lumea.

Deodată, însă, barca se ciocni de ceva, poate de spinarea unui hipopotam care se ridica tocmai atunci la suprafaţă, şi se dezechilibră brusc. Băiatul căzu în apă şi dispăru imediat, tras sub apă de greutatea armurii, a hainelor şi a mantiei care se îmbibaseră cu apă.

Vâslaşii egipteni din barcă se aruncară imediat în apă şi pe dată îi imitară mai mulţi tineri macedoneni împreună cu fratele său, Nicanor, martori la nefericita întâmplare, neluând în seamă pericolul vâltorilor pe care le făcea apa şi

al fălcilor numeroşilor crocodili, dar totul fu în zadar. Parmenion asistă neputincios la tragedie de pe malul răsăritean al fluviului, de unde supraveghea trecerea în ordine a armatei.

Alexandru află de eveniment la puţin timp după aceea şi ordonă imediat marinarilor fenicieni şi ciprioţi să încerce măcar să scoată din apă cadavrul băiatului, dar toate sforţările lor fură zadarnice. În aceeaşi seară, după ce urmărise el însuşi ore întregi căutările, regele merse să-l vadă pe bătrânul general împietrit de durere.

— Ce face? - îl întrebă pe Filotas care stătea în picioare în faţa cortului, parcă pentru a asigura liniştea părintelui său.

Parmenion stătea pe jos, în întuneric, în tăcere şi doar părul său alb se zărea prin întuneric. Alexandru simţi că-i tremurau genunchii; îl compătimea profund pe acel bărbat plin de curaj şi de credinţă care îl enervase de atâtea ori cu îndemnurile sale la prudenţă, ca şi cu felul insistent în care-i amintea de faptele măreţe ale tatălui său, Filip. I se păru în acele momente asemenea unui stejar centenar care înfruntase ani şi ani furtunile de tot felul şi pe care un trăsnet îl doborâse într-o clipă.

— Este foarte tristă vizita pe care ţi-o fac, generale - începu el cu voce tremurată şi, în timp ce-l privea, îi răsuna în amintire cântecelul pe care obişnuia să-l cânte atunci când îl vedea sosind, cu părul lui deja alb de pe atunci, la consiliile de război ale tatălui său:

Soldatul cel bătrân la luptă a pornit
Pe drum s-a poticnit, pe drum s-a poticnit!

Parmenion se ridică aproape automat în picioare la auzul vocii regelui său şi reuşi să spună cu vocea întretăiată:

— Îţi mulţumesc că ai venit, Măria Ta!

— Am făcut tot ce-am putut, generale, ca să găsim corpul băiatului tău. Aş fi ordonat să-i fie aduse cele mai mari onoruri, aş fi... eu aş fi dat orice numai să...

— Ştiu, îi răspunse Parmenion. Un proverb spune că, în timp de pace, copiii îşi înmormântează taţii, iar în timp de război, taţii îşi îngroapă fiii, dar eu am sperat întotdeauna să nu îndur un asemenea chin. Speram întotdeauna ca eu să fiu cel pe care trebuia să-l atingă prima săgeată sau prima lovitură de sabie. Şi uite că...

— A fost o întâmplare nenorocită, generale - mai spuse Alexandru.

Între timp, ochii i se mai obişnuiseră cu întunericul şi putu să distingă faţa lui Parmenion desfigurată de durere. Părea îmbătrânit cu zece ani într-o singură clipă: ochii înroşiţi, pielea uscată şi zbârcită, părul vâlvoi; nu-l mai văzuse astfel nici după cele mai grele bătălii.

— De-ar fi căzut... - spuse el - dacă ar fi căzut în luptă, cu sabia în mână, aş fi fost, poate, mai împăcat: suntem soldaţi. Dar aşa... în felul ăsta... înecat în apa aceea mocirloasă, făcut bucăţi şi înghiţit de monştrii aceia! Oh, zei, zei din ceruri, de ce?

Îşi acoperi faţa cu palmele şi izbucni într-un plâns prelung şi sfâşietor care-ţi rupea inima.

În faţa acelei suferinţe, Alexandru nu mai putu scoate nici o vorbă. Reuşi doar să murmure:

— Îmi pare tare rău... Îmi pare atât de rău.

Şi ieşi salutându-l pe Filotas cu o privire îngrozită. Fratele celălalt, Nicanor, venea şi el, cu faţa schimonosită de durere şi de oboseală, asudat şi plin de noroi.

A doua zi, regele puse să se înalţe un monument funerar şi conduse chiar el ceremonia funebră. Soldaţii, aliniaţi în rânduri dese, strigară de zece ori numele dispărutului pentru ca amintirea lui să rămână de neşters, dar nu fu ca atunci când strigaseră numele camarazilor căzuţi pe munţii Traciei şi ai Iliriei, printre piscurile înzăpezite, sub cerul ca de cristal. În atmosfera apăsătoare şi tulbure, la marginea acelei ape noroioase, numele lui Hector se pierdu aproape imediat în tăcerea din jur.

În aceeaşi seară, regele se duse din nou la Barsines. O găsi întinsă pe pat, plângând. Doica ei îi povesti că de câteva zile nu mâncase mai nimic.

— Nu trebuie să cazi pradă disperării - îi spuse Alexandru. Nu i se va întâmpla nimic fiului tău: am pus doi oameni de-ai mei să vegheze ca să nu păţească nimic rău.

Barsines se ridică şi se aşează pe marginea patului.

— Îţi mulţumesc. Mi-ai luat o povară de pe suflet... chiar dacă rămâne ruşinea. Copiii mei m-au judecat şi m-au condamnat.

— Greşeşti - o linişti Alexandru. Ştii ce i-a spus băiatul tău fratelui său mai mic? Am aflat de la gărzile mele. I-a spus: „Trebuie să rămâi cu mama”. Înseamnă că te iubeşte şi că face ceea ce face pentru că el consideră că aşa este drept. Trebuie să fii mândră de el.

Barsines îşi şterse lacrimile.

— Îmi pare tare rău că s-a întâmplat aşa. Aş fi vrut să fiu pentru tine un motiv de bucurie, aş fi vrut să-ţi fiu alături în clipele tale de triumf şi, în loc de asta, nu pot decât să plâng.

— Plâns care se alătură unui alt plâns îi răspunse Alexandru. Parmenion şi-a pierdut fiul cel mai mic. Toată armata este îndoliată şi eu n-am putut împiedica o asemenea nenorocire. Nu prea mă ajută faptul că am devenit un zeu... Te rog, însă, ca acum să vii să mănânci împreună cu mine: trebuie să redobândim împreună fericirea pe care invidia destinului încearcă să ne-o răpească.

Amiralul Nearchos primi ordin să se îndrepte pe mare spre Fenicia, în timp ce armata se întorcea pe uscat, de-a lungul drumului care se întindea între mare şi deşert. Când se apropiară de Gaza, îi ajunse din urmă un curier de la Sidon, aducând o veste proastă.

— Mărite rege - spuse el pe nerăsuflate după ce descălecă dintr-o săritură - samaritenii l-au ars de viu pe

guvernatorul tău din Siria, comandantul Andromacos, după ce l-au torturat cu cruzime.

Alexandru, încă trist în urma ultimelor evenimente, se înfurie.

— Cine sunt - întrebă el - aceşti samariteni?

— Sunt barbari care trăiesc în munţii dintre Iudeea şi Muntele Carmel şi au un oraş care se numeşte Samaria - răspunse mesagerul.

— Şi n-au auzit încă de Alexandru?

— Poate că ştiu - interveni Lisimah - dar nu le pasă. Cred, probabil, că mânia ta nu-i poate atinge.

— Atunci, ar fi bine să mă cunoască - hotărî regele.

Şi dădu ordin ca armata să pornească din nou în marş. Nu se opriră până la Acra şi, de acolo, se îndreptară către răsărit, în interior, cu cavaleria uşoară a tribaliilor şi a agrienilor precum şi cu Vârful în ţinută completă de luptă. În fruntea lor se afla însuşi regele, însoţit de prietenii săi, în timp ce infanteria *eterilor* rămăsese pe ţărmul mării sub comanda lui Parmenion.

Ajunseră în locurile cu pricina la lăsarea serii: samaritenii erau, într-adevăr, un popor de păstori şi erau împrăştiaţi pe dealuri şi pe munţi ducându-şi turmele la păşunat. În trei zile, toate satele lor fuseseră date pradă flăcărilor, capitala, care era un sat ceva mai răsărit, doar că era împrejmuit de un zid, fu rasă de pe suprafaţa pământului, iar templul lor, un altar atât de sărăcăcios încât nu avea nici o statuie şi nici vreun alt simbol al credinţei, fu făcut scrum.

Când raidul de pedeapsă luă sfârşit, se lăsa cea de-a treia noapte şi regele hotărî să se instaleze tabăra în munţi şi să se aştepte dimineaţa pentru a porni înapoi spre ţărmul mării. Fuseseră puse santinele la toate căile de acces spre locul de popas, pentru a se evita orice atac prin surprindere, fură aprinse focuri pentru a face lumină la posturile de pază şi noaptea se scurse în linişte deplină. Puţin înaintea zorilor, ofiţerul care răspundea de ultimul

schimb de gardă, un tesalian pe nume Eurialos, îl trezi pe rege:

— Măria Ta, vino să vezi ceva.

— Ce s-a întâmplat? - întrebă Alexandru în timp ce se scula din pat.

— Vine cineva dinspre sud. S-ar zice că este o solie.

— O solie? Cine ar putea fi?

— Nu ştiu.

— La sud nu este decât un singur oraş - spuse Eumene care se trezise mai devreme şi făcuse deja o primă inspecţie prin tabără. Ierusalim.

— Ce oraş este ăsta?

— Este capitala unei ţărişoare fără rege: ţara iudeilor. Se află în vârful unui munte şi este înconjurat de ziduri înalte.

În timp ce Eumene vorbea, micul grup ajunsese în dreptul primului post de pază şi cerea permisiunea de a trece.

— Lăsaţi-i să vină aici - ordonă Alexandru. Îi voi primi în faţa cortului meu.

Îşi puse o hlamidă pe umeri şi se aşeză pe scăunelul său de campanie.

În timpul acesta, unul dintre soli care, cu siguranţă, vorbea greceşte schimba câteva cuvinte cu Eurialos şi-l întreba dacă tânărul care şedea pe scăunelul din faţa cortului, cu mantia roşie pe umeri, era într-adevăr regele Alexandru. După ce primi un răspuns afirmativ, se apropie conducându-i şi pe ceilalţi membri ai delegaţiei. Se putea vedea imediat care dintre ei era personajul cel mai important: un bărbat în vârstă, de statură mijlocie, cu barba lungă şi bine îngrijită, purtând pe cap o mitră înaltă şi îmbrăcat cu un pieptar împodobit cu douăsprezece pietre preţioase de culori diferite. El fu acela care vorbi cel dintâi şi limba sa, guturală şi cântătoare în acelaşi timp, sincopată şi cu multe sunete aspirate, i se păru lui Alexandru foarte asemănătoare graiului fenician.

— Domnul să te aibă în pază, mărite rege - traduse tălmaciul.

— Despre care Domn vorbeşti? - îl întrebă Alexandru, căruia aceste cuvinte îi stârniseră curiozitatea.

— Despre Domnul Dumnezeul nostru, Dumnezeul Israelului.

— Şi de ce zeul vostru ar trebui să mă aibă în pază?

— A făcut-o deja - răspunse bătrânul - îngăduindu-ţi să ieşi nevătămat din atâtea bătălii pentru a ajunge aici ca să rupi blestemul samaritenilor.

Alexandru clătină din cap, ca şi cum cuvintele tălmaciului n-ar fi avut pentru el nici un înţeles.

— Ce este acela un blestem? - întrebă el.

În aceeaşi clipă, însă, simţi o mână care i se aşezase pe umăr. Se întoarse şi-l văzu pe Aristandru, învăluit în mantia sa albă şi cu o expresie ciudată pe faţă.

— Respectă-l pe omul acesta - îi şopti el la ureche. Zeul său este în mod sigur un zeu puternic.

— Blestemul - continuă interpretul - este o ofensă adusă lui Dumnezeu. Şi samaritenii au construit un templu pe muntele Garizim. Cel pe care tocmai l-ai distrus tu, cu ajutorul Domnului.

— Şi acela era... blestemul?

— Da.

— De ce?

— Pentru că nu poate exista decât un singur templu.

— Un singur templu? - întrebă regele mirat peste măsură. În ţara mea sunt sute.

Aristandru ceru permisiunea să-i vorbească bătrânului cu barba albă:

— Cum este acest templu? - îl întrebă el.

Bătrânul începu să explice cu o voce inspirată şi tălmaciul traduse vorbele lui:

— Templul este casa Dumnezeului nostru, singurul care există, creatorul cerului şi al pământului, al celor văzute şi al celor nevăzute. El i-a eliberat pe strămoşii noştri aflaţi ca

sclavi în Egipt şi le-a dat Ţara Făgăduinţei. Timp de mai mulţi ani, El a trăit sub un cort din cetatea Silos până când regele Solomon i-a construit un palat strălucitor din aur şi din bronz pe muntele Sion, unde se află astăzi oraşul nostru.

— Şi cum arată zeul vostru? - întrebă Aristandru. Îmi poţi arăta vreun portret de-al lui?

Când auzi această întrebare, bătrânul se strâmbă scârbit şi răspunse rece:

— Domnul Dumnezeul nostru nu are nici un chip şi ne-a oprit cu desăvârşire să folosim vreo imagine a lui. Înfăţişarea Dumnezeului nostru se poate vedea peste tot: în norii de pe cer şi în florile câmpului, în cântecul păsărilor şi în şoapta vântului printre crengile copacilor.

— Şi-atunci, ce anume este în templul vostru?

— Nimic din ceea ce poate vedea ochiul omului.

— Şi tu ce eşti?

— Sunt mai marele peste preoţi. Eu îi aduc lui Dumnezeu rugăciunea poporului său şi numai mie îmi este îngăduit să invoc numele lui, o dată pe an, în cel mai ascuns colţişor al sanctuarului. Dar tu, cine eşti, dacă-mi este permis să întreb?

Regele îi privi drept în ochi mai întâi pe unul, apoi pe celălalt dintre cei doi interlocutori şi, după aceea, spuse:

— Vreau să văd templul zeului tău.

Îndată ce înţelese cuvintele regelui, bătrânul preot căzu în genunchi cu fruntea la pământ, implorându-l să nu facă aşa ceva:

— Te rog, nu profana sanctuarul nostru. Nici un om care nu este circumcis, nici unul dintre cei care nu fac parte din Poporul Ales de Dumnezeu nu poate intra în templu şi eu am datoria să-l împiedic, chiar cu preţul vieţii.

Regele era pe cale să se înfurie, ca întotdeauna când primea câte un refuz, dar Aristandru îi făcu semn să nu se lase cuprins de mânie şi-i şopti la ureche:

— Respectă-l pe acest om care este gata să-şi dea viaţa pentru un zeu fără chip, care nu vrea să mintă şi să te linguşească.

Alexandru se gândi câteva clipe în tăcere, apoi i se adresă din nou bătrânului cu barba albă:

— Îţi voi respecta dorinţa, dar vreau, în schimb, ca tu să-mi răspunzi la o întrebare.

— Care? - întrebă bătrânul.

— Ai spus că înfăţişarea singurului tău zeu se află în norii de pe cer, în florile de pe pajişti, în cântecul păsărilor, în murmurul vântului, dar ce anume din zeul tău se află în fiinţa umană?

Bătrânul răspunse:

— Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea sa, dar, în unii oameni, chipul lui Dumnezeu parcă este ascuns şi nu se vădeşte în comportarea lor. În alţii, el străluceşte ca soarele la amiază. Tu eşti unul dintre aceşti oameni, mărite rege.

Spunând aceasta, el se întoarse şi plecă de unde venise.

3

Armata îşi continuă drumul trecând prin ultimele ţinuturi ale Palestinei şi intră în Fenicia. La Tyr, regele vru să aducă un sacrificiu lui Hercule Melqart pentru a mai risipi printr-o ceremonie religioasă solemnă sentimentul apăsător de nelinişte care se răspândise printre soldaţii săi după moartea tânărului Hector, întâmplare resimţită de toţi ca fiind de rău augur.

Oraşul mai purta încă urmele distrugerilor suferite cu un an înainte, dar viaţa lui începea să înflorească din nou. Cei rămaşi în viaţă lucrau la reconstruirea caselor, transportând cu bărcile materiale de pe ţărm. Unii se ocupau şi cu pescuitul, alţii refăceau atelierele în care se producea purpura cea mai scumpă din lume, din macerarea midiilor, scoici mici care trăiau pe stâncile de pe lângă mal. Din Cipru şi din Sidon sosiseră noi muncitori agricoli ca să repopuleze vechea metropolă şi, treptat, sentimentul apăsător de disperare pe care-l dădeau ruinele se risipea datorită lucrărilor ce înaintau, familiilor care se refăceau şi modestelor ocupaţii zilnice reluate din ce în ce mai intens.

La Tyr, Alexandru primi vizita a numeroase delegaţii venite din diferite oraşe ale Greciei şi din insule precum şi câteva scrisori de la generalul Antipatros care îl informa despre recrutarea unor noi detaşamente de luptători din nordul ţării. Mai primi şi de la mama sa o scrisoare care-l impresionă puternic.

Olimpia către Alexandru, fiul meu preaiubit, te salut!

Am aflat de vizita ta la sanctuarul lui Zeus din mijlocul nisipurilor şi de răspunsul pe care ţi l-a dat zeul; toate acestea mi-au adus o mare emoţie în suflet. Mi-am amintit clipa în care te-am simţit mişcându-mi pentru prima dată în pântece tocmai

atunci când mă aflam în faţa oracolului lui Zeus de la Dodona, la mine acasă, în Epir.

În ziua aceea, un vânt năvalnic adusese până la noi nisipurile din deşert şi preoţii mi-au spus că destinul tău de mărire se va împlini când vei ajunge la celălalt mare templu al zeului, aflat în mijlocul nisipurilor din Libia. Mi-am amintit de un vis în care mi s-a părut că am fost posedată de un zeu care luase înfăţişarea unui şarpe. Eu nu cred, fiul meu, că ai fost zămislit de Filip, ci că eşti, într-adevăr, de stirpe divină. Cum s-ar putea explica altfel victoriile tale zdrobitoare, retragerea valurilor mării din faţa paşilor tăi, ploile miraculoase pe deasupra nisipurilor încinse ale deşertului.

Îndreaptă-ţi gândul către tatăl tău ceresc, fiul meu, şi uită-l pe Filip. În vinele tale nu curge sângele lui.

Alexandru îşi dădu seama că mama sa era perfect informată despre tot ce se petrecea în timpul expediţiei sale şi că ea ducea la îndeplinire un plan foarte precis. Un plan în care trecutul trebuia să fie înlăturat pentru a face loc unui viitor complet diferit de ceea ce se străduiseră să-i asigure Filip şi învăţătorul său, Aristotel, un viitor în care nici măcar amintirea tatălui său nu mai avea loc. Puse scrisoarea pe masă în clipa în care Eumene intra în încăpere cu alte documente de citit şi de semnat.

— Veşti proaste? - întrebă secretarul general desluşind pe faţa regelui o umbră de teamă.

— Nu, ar trebui să fiu de-a dreptul mulţumit dacă şi mama mea spune că sunt fiul unui zeu.

— Dar, după câte văd, nu prea mi se pare că arăţi a om fericit.

— Tu ai fi?

— Ştii şi tu foarte bine: nu există altă posibilitate de a stăpâni Egiptul şi de a fi acceptat de clerul din Memphis decât aceea de a deveni fiul lui Amon şi, prin urmare, faraon. Pe de altă parte, este adevărat, de asemenea, că Amon este venerat ca fiind totuna cu Zeus de către toţi

grecii care trăiesc în Libia, de cei din Naucratis şi de cei din Cirenaica, ca şi, în curând, de cei din Alexandria, îndată ce oraşul tău va fi locuit. De aceea era inevitabil: devenind fiul lui Amon, ai recunoscut că eşti şi fiul lui Zeus.

Pe când el încă mai vorbea, Alexandru îi puse în mână scrisoarea de la mama sa şi Eumene o parcurse în grabă.

— Regina mamă te ajută, pur şi simplu, să-ţi intri în noul tău rol - spuse el îndată ce termină de citit.

— Greşeşti: mintea mamei mele se află întotdeauna între vis şi realitate, schimbându-le mereu între ele; să-ţi mai spun ceva.

Se întrerupse pentru câteva clipe, ca şi cum n-ar fi fost hotărât dacă să-i împărtăşească lui Eumene un asemenea secret teribil.

— Mama... mama are puterea de a-şi transforma visurile în realitate şi să implice în cadrul lor şi alte persoane.

— Nu înţeleg - spuse Eumene.

— Îţi aduci aminte de ziua în care am fugit din Pella, ziua în care tata vroia să mă ucidă?

— Cum să nu, doar eram şi eu acolo.

— Am fugit împreună cu mama, dorind să ajungem în Epir, şi ne-am oprit ca să dormim într-o pădure de stejari, cam la treizeci de stadii la apus de Beroea. Deodată, pe la miezul nopţii, am văzut-o ridicându-se şi îndepărtându-se prin întuneric: mergea ca şi cum nici n-ar atins pământul, ajungând într-un loc în care se afla o veche statuie a lui Dionisos, acoperită de iederă. Am văzut-o, aşa cum te văd pe tine, pe când chema de sub pământ un şarpe uriaş, am văzut-o prinzându-se într-o orgie de satiri şi de menade care cântau din flaute, am văzut-o posedată...

Eumene îl privea nedumerit şi parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Se prea poate ca tu să fi visat toate astea.

— Nici vorbă. La un moment dat, am simţit atingerea unei mâini pe umăr şi era ea, mă înţelegi? Însă cu o clipă înainte o văzusem cântând din flaut având încolăcit în jurul

trupului ditamai şarpele. Iar eu mă aflam chiar acolo şi nu în culcuşul meu. După aceea, ne-am întors împreună la locul unde poposisem, mergând o bună bucată de drum. Tu cum îţi explici aşa ceva?

— Nu ştiu ce să spun. Sunt oameni care merg dormind şi se mai spune că ar exista şi unii care, în timp ce dorm, pot ieşi din corpul lor, putând fi văzuţi de alte persoane. Acesta este aşa-numitul *ekstasis.* Olimpia nu este o femeie ca toate celelalte.

— Nici nu mă îndoiesc de asta. Antipatros o ţine cu mare greutate în frâu. Mama vrea să domnească, vrea să aibă ea puterea şi cred că nu-i uşor s-o împiedici. Mă întreb ce părere ar putea avea Aristotel despre toate astea.

— N-ar fi greu să afli: n-ai decât să-l întrebi pe Calistene.

— Calistene mă cam calcă pe nervi câteodată.

— Am observat. Iar lui nu-i place asta.

— Nu face, însă, nimic ca să evite aşa ceva.

— Nu-i chiar aşa. Calistene îşi are şi el principiile lui şi a fost educat de unchiul său să nu renunţe la ele. Mai bine ar fi să încerci să-l înţelegi...

Apoi, Eumene schimbă vorba:

— Ce-ai de gând pentru viitorul apropiat?

— Vreau să organizez spectacole de teatru şi întreceri sportive.

— Spectacole de... teatru?

— Chiar aşa.

— Bine, dar de ce?

— Oamenii au nevoie să se mai şi distreze.

— Oamenii au nevoie mai degrabă să mai pună mâna şi pe sabie. N-au mai luptat de mai bine de un an şi, dacă ne-ar ataca persanii, nu ştiu, zău...

— Persanii nu pot veni, cu siguranţă, acum. Darius este ocupat până peste cap cu strângerea celei mai mari armate care s-a văzut vreodată, pentru a ne nimici.

— Şi tu îi laşi timpul necesar să facă aşa ceva? Organizezi spectacole teatrale şi întreceri sportive?

Secretarul clătină din cap ca şi cum ar fi fost vorba despre o adevărată nebunie, dar Alexandru se ridică în picioare şi-i puse o mână pe umăr.

— Uite ce este: nu putem să ducem o campanie de uzură cucerind una după alta toate oraşele şi fortăreţele imperiului persan. Ai văzut cât ne-a costat să luăm Miletul, Halicarnasul, Tyrul...

— Da, dar...

— Deci, eu vreau să-i dau lui Darius timpul necesar pentru a recruta toţi soldaţii de care are nevoie, apoi voi lupta cu el şi voi rezolva totul într-o singură şi ultimă bătălie.

— Dar... s-ar putea să fim învinşi.

Alexandru îl privi ţintă ca şi cum prietenul său ar fi susţinut o neghiobie.

— Să fim învinşi? Aşa ceva nu se poate.

Eumene îşi coborî privirea. În acele clipe îşi dădea seama că scrisoarea Olimpiei nu făcuse altceva decât să-i confirme lui Alexandru ceea ce el, în subconştient, deja credea: că era invincibil şi nemuritor. Faptul că aceasta se datora unei apartenenţe la lumea divină avea o importanţă relativă. Dar, oare, armata şi prietenii săi vor putea avea aceeaşi convingere şi determinare? Ce s-ar putea întâmpla când ar înfrunta, într-una dintre nesfârşitele câmpii ale Asiei, cea mai mare armată din toate timpurile?

— La ce te gândeşti? - îl întrebă Alexandru.

— La nimic, îmi vine în minte un fragment din „marşul celor zece mii”, cel în care...

— Taci - îl întrerupse regele. Ştiu despre ce vorbeşti.

Şi începu să citeze din memorie:

„Era pe la amiază şi duşmanul încă nu se vedea; după-amiază se ridică în zare un vârtej de praf, ca un nor alb abătut peste câmpie, acoperind bună parte din orizont. Mai târziu se putură vedea sclipiri metalice şi, peste puţin timp, se putură vedea lăncile şi rândurile de luptători...”

— Bătălia de la Cunassa, armata uriaşă a Marelui Rege, apărută ca o fantomă dintre nisipurile deşertului... Totuşi, grecii au ieşit învingători şi atunci şi, mai mult, dacă şi-ar fi concentrat forţele pe centru, în loc să atace frontal aripa stângă a duşmanului, l-ar fi ucis pe suveranul persan şi ar fi cucerit imperiul său. Organizează, prietene, dacă vrei, întreceri sportive şi spectacole de teatru.

Eumene clătină din nou din cap şi dădu să iasă.

— Încă un lucru - spuse regele, făcându-l să se oprească în prag. Alege acele piese care să pună în valoare vocea şi jocul de scenă al lui Tessalos. De exemplu, *Oedip rege* şi, de asemenea...

— Nu-ţi face griji - îl linişti secretarul. Ştii că mă pricep la aşa ceva.

— Eumene?

— Da.

— Cum se simte generalul?

— Parmenion? Probabil că este distrus, dar nu lasă să se vadă.

— Crezi că va fi la înălţime când vom avea nevoie de el?

— Cred că da - răspunse Eumene. Nu sunt mulţi bărbaţi ca el.

Şi ieşi.

Alexandru tratã cu mare solemnitate deschiderea întrecerilor sportive şi a seriei de spectacole teatrale şi-i invitã pe prietenii săi şi pe ofiţerii superiori la un banchet. Veniră cu toţii, cu excepţia lui Parmenion care trimise o ordonanţă cu un bilet de scuze:

Parmenion către regele Alexandru, te salut!

Iartă-mă că nu pot lua parte la banchet. Nu mă simt prea bine şi n-aş putea face o figură onorabilă la masa ta.

Îşi dădură, imediat, seama, că urma să fie un prânz doar de discuţii pentru că nu veniseră nici dansatoare şi nici „animatoare” pricepute în jocuri ale dragostei; Alexandru însuşi, în calitate de amfitrion, amesteca vinul din bolul cel mare cu patru părţi apă. Era de înţeles, de asemenea, că el dorea să se discute mai mult pe teme filosofice şi literare decât despre mersul războiului, pentru că îi aşezase lângă el pe Barsines şi pe Tessalos. Mai departe de ei se aflau Calistene şi câţiva filosofi sofişti care veniseră în vizită împreună cu delegaţia atenian㠄. În lungul mesei mai erau aşezaţi Hefestion, Eumene, Seleucos şi Ptolemeu cu nişte prietene mai mult sau mai puţin ocazionale, în timp ce prietenii ceilalţi se aflau pe partea cealaltă a sălii.

Deşi erau de-acum în plină vară, vremea stătea să se schimbe şi nori negri de ploaie se îngrămădiseră pe cerul de deasupra străvechiului oraş. La un moment dat, pe când bucătarii aduceau primele ciozvârte de miel fript cu bob proaspăt fiert, se auzi un tunet năprasnic care făcu să se cutremure pereţii casei şi clătină vinul din cupe.

Toţi mesenii se priviră ţintă câteva clipe unii pe alţii, în timp ce ecourile tunetului se rostogoleau către povârnişurile muntelui Liban. Bucătarii începură din nou să servească friptura, dar Calistene, privind spre Alexandru cu un zâmbet jumătate ironic, jumătate glumeţ, îl întrebă:

— Dat fiind că eşti fiul lui Zeus, ai fi în stare să faci şi tu aşa ceva?

Regele lăsă pentru o clipă capul în jos şi mulţi dintre cei de faţă crezură că va izbucni în unul din accesele sale de furie iar Calistene însuşi părea că regretă acea replică glumeaţă. Seleucos observă că pălise şi-i şopti la ureche lui Ptolemeu:

— De data asta a făcut pe el.

Alexandru, însă, îşi ridică fruntea, cu chipul surâzător, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, şi răspunse:

— Nu, n-aş face niciodată aşa ceva, n-aş vrea să-i fac să moară de frică pe invitaţii mei.

Izbucniră cu toţii în râs. De data asta nu se întâmplase nimic.

4

Eteocles călări timp de mai multe zile, dormind de fiecare dată doar câteva ore pe lângă cal, speriat în plină noapte de ţipetele animalelor şi de urletul şacalilor, obsedat de teama de a nu rătăci drumul, înspăimântat că ar putea fi atacat şi jefuit, lăsat fără cal şi fără merinde, sau luat prizonier de tâlhari pentru ca apoi să fie vândut ca sclav prin locuri neştiute unde nu l-ar mai fi putut găsi nimeni şi, cu atât mai mult, nu l-ar fi putut elibera chiar plătind o răscumpărare serioasă. În toată viaţa lui, aşa scurtă cum era, nu mai fusese nevoit vreodată să facă faţă, de unul singur, atâtor pericole, dar îşi mai recăpăta curajul când pipăia sabia tatălui său, când strângea în pumn acea sabie care-i aparţinuse marelui Memnon din Rodos şi ştia că este mult mai înalt decât ar fi fost normal pentru vârsta lui.

Nu avea de unde să ştie că era în siguranţă datorită oamenilor care vegheau asupra lui, trimişi de duşmanul său de moarte, de omul care-l dezonorase pe tatăl său şi-i cucerise inima şi corpul mamei sale. Poate că acel om era cu adevărat încarnarea lui Ahriman, geniul întunericului şi al răului, după cum îi spusese cândva bunicul său Artabazos.

Totul decurse fără nici o piedică cât timp Eteocles trecu prin ţinuturile locuite din Palestina şi din Siria, unde oamenii care-l păzeau se puteau deghiza uşor sau se puteau amesteca printre cei care călătoreau împreună cu caravanele ce se deplasau dintr-un sat în altul ca să-şi vândă mărfurile, dar când se afundă în deşertul fără margini cei doi *eteri* care-l urmau trebuiră să se sfătuiască şi să ia o hotărâre. Erau doi tineri macedoneni din garda regelui, aleşi dintre cei mai curajoşi şi mai inteligenţi, care cunoşteau foarte bine firea suveranului lor. Dacă ar fi dat

greş şi i s-ar fi întâmplat ceva băiatului, cu siguranţă că nu le-ar fi iertat-o.

— Dacă nu-l scăpăm din ochi - spuse unul dintre ei - o să ne observe pentru că nu avem unde să ne ascundem. Dacă ne ţinem departe de el, s-ar putea să-l pierdem.

— Nu avem altă cale - îi răspunse tovarăşul său. Unul dintre noi trebuie să se dea bine pe lângă el şi să-i câştige încrederea. Altfel n-avem cum să-l păzim.

Plănuiră cum să facă şi, a doua zi în zori, când băiatul porni din nou la drum, obosit după o noapte mai mult nedormită, văzu în depărtare un bărbat călare mergând pe potecă în faţa lui. Se opri o clipă gândindu-se dacă n-ar fi mai bine să-l lase să meargă înainte şi să-şi continue şi el mai târziu drumul sau să i se alăture drumeţului singuratic şi să meargă împreună cu el o parte din drum.

Se gândi, totuşi, că n-ar fi fost înţelept să mai zăbovească pentru că ar fi trebuit să călătorească în orele cele mai calde ale zilei, astfel încât trase concluzia că un om singur şi în aparenţă neînarmat nu putea constitui un pericol prea mare şi că, pe viitor, va trebui, totuşi, să se obişnuiască să facă faţă unor situaţii cu mult mai dificile. Aşa că îşi făcu curaj, îmboldi calul cu călcâiele şi porni pe drumul pustiu, ajungându-l peste puţin timp pe călăreţul din faţă. Auzind zgomotul copitelor, omul se întoarse către el şi Eteocles i se adresă curajos în persană:

— Ahura Mazda să te aibă în pază, străine. Încotro mergi?

Bărbatul, ştiind că va fi înţeles, răspunse în greceşte:

— Nu vorbesc limba ta, băiete. Sunt un bijutier din Creta şi merg în Babilonia pentru a lucra în palatul Marelui Rege.

Eteocles scoase un suspin de uşurare şi spuse:

— Şi eu merg în Babilonia. Sper că nu te deranjează dacă facem drumul împreună.

— Deloc. Ba, este chiar o plăcere: te-apucă frica să mergi pe meleagurile astea pustii.

— Cum se face că ai pornit singur la drum? N-ar fi fost mai bine pentru tine dacă te-ai fi alipit la vreo caravană?

— Ai dreptate. Numai că am auzit nişte poveşti urâte despre neguţătorii din caravane: că-şi sporesc câştigurile vânzându-i ca sclavi pe drumeţii pe care-i întâlnesc pe drum, dacă se iveşte vreun prilej, aşa că mi-am spus: „Mai bine de unul singur decât într-o tovărăşie nepotrivită”. Pot vedea, cel puţin, tot ce se întâmplă până hăt departe, drumul este uşor de ţinut şi nu este greu să mă orientez: este de ajuns să merg mereu spre locul de unde răsare soarele şi ajung pe malul Eufratului. După care am scăpat de ce era mai greu: o barcă rezistentă şi drum bun! Se poate ajunge astfel în Babilonia stând comod şi fără nici o osteneală. Tu, însă, îmi pari prea tânăr ca să călătoreşti de unul singur. Nu ai părinţi sau fraţi?

Eteocles nu răspunse şi mult timp, pe întinderea pustie, nu se mai auzi decât tropotul cailor sub cerul fără nici un norişor. Străinul vorbi din nou:

— Iartă-mă, n-am vrut să mă amestec în treburile tale.

Eteocles se uita acum spre zarea perfect dreaptă ca aceea a unei mări liniştite.

— Crezi că mai avem mult până la malul Eufratului?

— Nu - răspunse străinul - dacă mergem tot aşa, mâine seară putem ajunge acolo.

Merseră până se lăsă întunericul, după care poposiră într-o adâncitură a nisipului. Eteocles încercă să rămână treaz cât mai mult timp pentru a supraveghea toate mişcările necunoscutului care-i devenise tovarăş de drum, dar în cele din urmă oboseala îl doborî şi căzu într-un somn adânc. Atunci, bărbatul se ridică şi se întoarse pe jos pe drumul pe care veniseră, până când văzu în întuneric silueta unui cal şi alături de el un om culcat pe nisip. Totul decurgea aşa cum se înţeleseseră, aşa încât se întoarse şi se culcă şi el, moţăind scurte perioade de timp, dar ciulind mereu urechea la zgomotele nopţii.

În zori, când băiatul se trezi, el pusese pe mantaua sa aşternută pe pământ un pumn de curmale cu nişte pâine uscată şi un pahar din lemn de merişor plin cu apă din

burduf. Apa se răcise în timpul nopţii şi era tocmai bună de băut. Mâncară în tăcere şi porniră din nou la drum fără a mai face nici un popas, sub soarele arzător, în aerul pe care nu-l mişca nici o adiere de vânt. Pe la amiază caii erau obosiţi peste măsură, aşa că descălecară şi continuară drumul, mergând pe jos ţinându-i de căpăstru.

Ajunseră noaptea târziu pe malul Eufratului şi marele fluviu se făcu auzit mai întâi prin murmurul apelor şi mai apoi văzură scânteind sub razele lunii undele sale maiestuoase. Se zărea un loc în care apa fierbea pe prundiş dând naştere unui vârtej de spumă între un mal şi celălalt: un vad. Soldatul se apropie de mal, înaintă puţin spre mijlocul fluviului asigurându-se că se putea călca în siguranţă pe fundul apei, după care se întoarse.

— Pe aici se poate trece - spuse el întors spre Eteocles. Dacă vrei, poţi să treci dincolo.

— De ce spui asta? - întrebă băiatul. Tu nu vii?

Războinicul scutură din cap.

— Nu. Misiunea mea se încheie aici şi trebuie să mă întorc.

— Misiunea? - întrebă băiatul din ce în ce mai surprins.

— Este adevărat. Alexandru ne-a poruncit să te însoţim până la fluviu ca să nu ţi se întâmple nimic. Un camarad de-al meu se află mai în urmă.

Eteocles aplecă fruntea, umilit de o asemenea ruşinoasă grijă, apoi îi răspunse:

— Întoarce-te atunci la stăpânul tău şi spune-i că asta n-o să mă împiedice să-l ucid când o să-l întâlnesc pe câmpul de luptă.

Şi-şi îndemnă calul prin valurile fluviului.

Soldatul, ţeapăn în şa, rămase pe loc până când îl văzu aburcându-se pe malul celălalt şi pornind pe câmpia de pe teritoriul persan. Abia atunci se întoarse ca să meargă în întâmpinarea camaradului său care, probabil, îl aştepta prin apropiere. Luna strălucea din ce în ce mai tare astfel încât razele ei, reflectate de culoarea alburie a deşertului, făceau

ca totul în jur să se vadă destul de bine, dar tovarăşul său nu apărea. Nici a doua zi, la lumina soarelui, nu putu să-l zărească şi nici măcar după încă o zi de căutare. Deşertul parcă îl înghiţise.

5

— Fiul tău, Eteocles, a trecut teafăr şi sănătos graniţa persană - spuse Alexandru intrând în camera lui Barsines - dar unul dintre oamenii pe care-i trimisesem ca să-l însoţească şi să-l apere nu s-a mai întors.

— Îmi pare rău - răspunse Barsines. Ştiu cât de mult ţii la oamenii tăi.

— Ei sunt ca şi copiii mei. Am plătit, însă, preţul acesta pentru ca tu să fii liniştită. Cel mic ce face?

— Stă prin preajma mea, mă iubeşte, poate că mă şi înţelege. De altfel, copiii sunt ajutaţi prin firea lucrurilor: uită repede şi astfel le este mai uşor.

— Şi tu, cum te simţi?

— Îţi sunt foarte recunoscătoare pentru ceea ce ai făcut, dar viaţa mea nu mai este ca înainte. O femeie care are copii poate că nu va reuşi niciodată să devină o adevărată iubită pentru un alt bărbat: în sufletul ei se vor mai afla întotdeauna şi alte sentimente.

— Vrei să spui că nu doreşti să mă mai vezi?

Barsines lăsă capul în jos tulburată.

— Nu mă face să sufăr, ştii că doresc să te văd în fiecare zi, în fiecare clipă, că depărtarea şi comportarea ta rece mă dor. Lasă-mi, te rog, doar puţin timp ca să-mi revin, să găsesc un locşor în adâncul sufletului pentru amintirile mele dureroase şi apoi... voi şti să te iubesc aşa cum îţi doreşti.

Se ridică în picioare şi se apropie de el, copleşindu-l cu frumuseţea şi cu parfumul ei: Alexandru îi luă obrajii în palme şi o sărută.

— Nu deznădăjdui. O să-ţi revezi fiul şi poate că într-o bună zi, nu prea îndepărtată, vom putea trăi cu toţii în pace.

O mângâie delicat pe obraz şi ieşi.

Pe scări îl întâlni pe Seleucos care tocmai îl căuta.

— A sosit o corabie de la generalul Antipatros cu un mesaj urgent. Uite-l.

Alexandru deschise scrisoarea şi citi:

Antipatros, regent al Macedoniei, către Alexandru, te salut!

Spartanii au adunat o armată şi au pornit spre garnizoanele noastre şi spre aliaţii noştri din Peloponez, dar, pentru moment, sunt doar ei singuri. Este foarte important să rămână mereu aşa. Fă cum crezi că este mai bine pentru ca această situaţie să nu se schimbe şi în felul acesta nici eu să nu am nevoie de ajutor. Mama şi sora ta sunt bine: poate că ar trebui să te gândeşti la un alt soţ pentru Cleopatra.

Ai grijă de tine.

— Sper că bătrânul ţi-a dat veşti bune - spuse Seleucos.

— Nu prea. Spartanii se agită şi ne atacă: trebuie să le aducem aminte atenienilor că au nişte obligaţii faţă de noi. Când primim delegaţia din partea guvernului lor?

— Deseară. I-au înmânat deja lui Eumene o notă prin care ne cer să-i eliberăm pe prizonierii atenieni luaţi în bătălia de pe Granicos.

— N-au pierdut vremea. Dar mi-e teamă că vor rămâne cu buza umflată. Mai este şi altceva?

— Medicul tău, Filip, ţine sub observaţie sarcina soţiei regelui Darius, dar este foarte îngrijorat şi vrea ca tu să ştii asta.

— E clar. Spune atenienilor că-i voi primi după ce se termină spectacolele teatrale şi roag-o pe Barsines să meargă în camerele reginei. Poate că o va ajuta cu ceva.

Porni în goană în jos pe scări. Ajunse la Filip pe când acesta tocmai ieşea din locuinţa sa, urmat de mai multe ajutoare cu braţele pline de medicamente.

— Cum se simte regina? - îl întrebă.

— La fel. Adică rău.

— Dar ce are?

— Din câte am putut să înţeleg, copilul este întors cu picioarele înainte şi ea nu reuşeşte să-l nască.

— Şi nu poţi face nimic ca s-o ajuţi?

— Poate că aş putea face ceva, dar mă tem că n-ar accepta nici în ruptul capului să fie consultată de un bărbat. Încerc acum s-o învăţ ce să facă pe moaşa sa, însă mă îndoiesc că ar avea vreun rezultat. Este o femeie din tribul din care provine ea şi, după câte am înţeles, se pricepe mai bine la farmece decât la medicină.

— Aşteaptă, o să vină imediat Barsines şi poate că reuşeşte ea s-o convingă.

— Şi eu mi-aş dori asta - răspunse Filip, dar se vedea că nu era prea încrezător în reuşită.

Ajunseră la palatul care găzduia gineceul regal şi-o văzură pe Barsines care sosise deja şi-i aştepta îngrijorată în faţa intrării. Fură întâmpinaţi de un eunuc şi conduşi în atrium. De la etaj se auzeau gemete înăbuşite.

— Nu strigă nici atunci când încep durerile facerii - remarcă Filip. De ruşine.

Eunucul le făcu un semn respectuos să-l urmeze şi-i conduse la primul etaj, unde se întâlniră cu moaşa care ieşea chiar în acel moment pe uşă.

— Tu o să-mi serveşti drept tălmaci - îi spuse medicul lui Barsines. Trebuie să reuşesc s-o conving, înţelegi?

Barsines dădu din cap şi intră în apartamentul reginei. Între timp, eunucul îl conduse pe Alexandru în faţa unei alte uşi şi ciocăni în ea.

Veni să deschidă o femeie persană şi-i conduse mai întâi într-o anticameră şi, apoi, într-o sală în care se afla regina-mamă Sisygambis. Era aşezată în faţa unei ferestre, ţinea pe genunchi un sul de papirus cu o scriere măruntă şi rostea în şoaptă nişte formule. Eunucul îi explică prin semne lui Alexandru că ea tocmai se ruga şi regele rămase într-o tăcere respectuoasă în faţa uşii, dar suverana îşi dădu seama imediat de prezenţa lui şi veni să-l întâmpine cu salutări călduroase în limba persană. I se puteau citi pe faţă

îngrijorarea, compătimirea, ca şi multă durere, dar nu era deznădăjduită.

— Maiestatea sa, regina-mamă, te salută - traduse tălmaciul - şi te roagă să fii musafirul ei.

— Spune-i că-i mulţumesc, dar nu vreau s-o deranjez: am venit doar pentru a încerca s-o ajut pe soţia lui Darius care are necazuri. Medicul meu - continuă el privind-o ţintă drept în ochi - spune că ar putea s-o ajute dacă ea... dacă ea, lăsând la o parte ruşinea, i-ar îngădui s-o consulte.

Sisygambis se gândi puţin, privindu-l la rândul său drept în ochi, cu o vie emoţie şi amândoi îşi dădură seama cât de grăitor era limbajul privirilor şi cât de departe de sentimentele lor era ceea ce spunea tălmaciul. În acele clipe de tăcere, ajunse până la ei tânguirea gravidei care lupta cu suferinţa în orgolioasa ei singurătate. Regina-mamă păru îndurerată de acel geamăt înăbuşit şi ochii i se împăienjeniră de lacrimi.

— Eu nu cred - spuse ea - că medicul tău ar putea s-o ajute, chiar dacă ea ar fi de acord.

— De ce, Regină Mamă? Medicul meu este foarte priceput şi...

Tăcu brusc pentru că înţelese din privirea ei că gândurile îi zburau undeva, departe de tot.

— Eu cred că - vorbi din nou Sisygambis - că nora mea nu vrea să nască.

— Nu înţeleg, Regină Mamă: Filip, medicul meu, consideră că este posibil ca fătul să nu se afle în poziţia normală pentru a putea ieşi şi...

Două lacrimi se scurseră încet pe obrajii reginei brăzdaţi de vârstă şi de durere şi cuvintele sale sunau ca o sentinţă:

— Nora mea nu vrea să aducă pe lume un rege prizonier şi nici un medic nu-i poate schimba hotărârea. Ea este aceea care-şi ţine copilul în ea ca să moară împreună cu el.

Alexandru tăcu tulburat şi-şi plecă fruntea.

— Tu n-ai nici o vină, băiete - continuă Sisygambis cu vocea gâtuită de emoţie. Destinul a făcut ca tu să distrugi

imperiul întemeiat de Cirus. Tu eşti ca vijelia care se abate asupra lumii şi, după ce vântul a trecut, nimic nu mai este ca înainte. Oamenii rămân, însă, legaţi de amintirile lor la fel ca furnicile care se agaţă de firele de iarbă atunci când furtuna bântuie pe deasupra lor.

În acel moment se auzi un strigăt mai puternic urmat de un cor lugubru de vaiete dinspre camerele din interiorul palatului.

— S-a săvârşit - spuse Sisygambis. Ultimul Rege al Regilor a murit înainte de a se naşte.

Două slujnice intrară şi-i acoperiră faţa şi umerii cu un văl negru pentru ca ea să se poată lăsa în voia durerii fără a fi văzută.

Alexandru ar mai fi vrut să spună ceva, dar, privind-o pe bătrâna regină, i se păru că seamănă cu o statuie, un simbol al zeiţei nopţii, şi nu mai cuteză să mai scoată vreo vorbă. Îşi plecă pentru o clipă fruntea şi ieşi din sală trecând pe coridorul în care răsunau plânsetele şi jelania femeilor lui Darius. Filip ieşi din anticamera răposatei regine, palid şi fără a putea scoate nici un sunet.

A doua zi, Alexandru dădu ordin să se organizeze ceremonia funebră, pentru ca regina să fie înmormântată cu mare fast şi cu toate onorurile cuvenite rangului său, iar pe mormântul său să fie înălţat un tumul uriaş, aşa cum se obişnuia în tribul din care ea făcea parte. Nu reuşi să-şi reţină lacrimile în timp ce o îngropau, gândindu-se la cât era de frumoasă şi de gingaşă precum şi la copilul acela care nu avusese parte de lumina soarelui.

Eunucul fugi chiar în seara aceea şi călări zi şi noapte ca să ajungă la primele avanposturi persane de lângă Tigru. Ajuns acolo, ceru să fie dus imediat în tabăra regelui Darius, aflată pe malul celălalt al fluviului. Un pâlc de călăreţi mezi îl escortă pe o mare distanţă în traversarea deşertului şi, după o zi de mers, pe seară, îl aduseră în faţa regelui.

Darius se afla la consiliu cu generalii săi, îmbrăcat ca un soldat de rând: cu pantaloni groşi de in şi cu o tunică din piele de antilopă; singurele semne distinctive ale rangului său erau tiara înaltă şi sabia mare cu două tăişuri, din aur masiv, strălucitoarea *akinake* care-i atârna la şold.

Eunucul se aruncă la pământ, cu fruntea în ţărână şi povesti printre sughiţuri ceea ce se petrecuse la Tyr: suferinţa îndelungată a reginei, moartea ei, funeraliile. Nu uită să spună şi despre lacrimile vărsate de Alexandru.

Darius fu impresionat adânc de acea veste şi-i porunci eunucului să-l urmeze în interiorul cortului regal.

— Iartă-mă, Mare Rege, că ţi-am adus veşti atât de rele, iartă-mă... - continua să-l implore eunucul printre lacrimi.

— Nu mai plânge - îl linişti Darius. Ai făcut ce trebuia să faci şi-ţi sunt recunoscător pentru asta. Soţia mea - se interesă el - a suferit mult?

— A suferit, mărite rege, dar demn şi cu curajul unei regine persane.

Darius îl privi fără să scoată nici o vorbă. I se puteau ghici gândurile contradictorii care-i asaltau sufletul şi mintea, după ridurile care-i brăzdau fruntea, după tulburarea şi rătăcirea privirii.

— Eşti sigur - întrebă el după câteva clipe de tăcere - că Alexandru a plâns cu adevărat?

— Da, mărite rege. Eram aproape de el şi i-am putut vedea lacrimile scurgându-i-se pe obraji.

Darius oftă şi se lăsă să cadă pe un jilţ.

— Bine, dar atunci... atunci fusese ceva între ei: plângi când îţi moare fiinţa iubită.

— Măria Ta, nu cred că...

— Poate că şi copilul acela era al lui...

— Nu, nici vorbă! - protestă eunucul.

— Taci! - strigă la el Darius. Îndrăzneşti, oare, să mă contrazici?

Eunucul îngenunche tremurând şi plângând din nou în hohote.

— Măria Ta, te rog, lasă-mă să spun şi eu ceva! - se ruga el.

— Ai spus deja prea mult. Ce-ai mai putea să adaugi?

— Că Alexandru nu s-a atins niciodată de soţia ta. Ba chiar a tratat-o cu toată grija şi respectul; n-a vizitat-o niciodată fără a-i cere permisiunea şi a făcut-o întotdeauna în prezenţa damelor de companie. În acelaşi mod, dacă nu chiar mai respectuos, s-a comportat şi cu mama ta.

— Nu mă minţi?

— Pentru nimic în lume n-aş face aşa ceva, Mare Rege. Tot ce ţi-am spus este adevărul adevărat. Ţi-o jur pe numele lui Ahura Mazda.

— Ahura Mazda - şopti Darius.

Se ridică şi trase în lături perdeaua de la intrarea în cort, înălţând privirea către înaltul cerului. Cerul de deasupra deşertului era plin de stele şi Calea Lactee se aşternea pe boltă de la un capăt la altul al orizontului cu sclipirea sa delicată. În tabără se vedeau pâlpâind de jur împrejur mii şi mii de focuri.

— Ahura Mazda, stăpân al focului ceresc, zeul nostru cel mare - se rugă el - adu-mi victoria, îngăduie-mi să salvez imperiul strămoşilor mei. Îţi făgăduiesc că, dacă voi ieşi învingător, îl voi trata pe duşmanul meu cu toată bunăvoinţa şi respectul pentru că, dacă acest război nu ne-ar fi adus pe unul împotriva celuilalt, eu mi-aş fi dorit din tot sufletul să am parte de prietenia şi de dragostea lui.

Eunucul plecă, lăsându-l pe rege cu gândurile sale, dar, în timp ce se îndepărta de cortul regal, auzi zvon de glasuri venind dinspre una dintre porţile taberei şi se opri. Văzu apropiindu-se câţiva călăreţi asirieni: escortau un băiat foarte chipeş care-l privi şi trecu prin faţa lui, ca şi cum l-ar fi recunoscut. Merse câţiva paşi în urma lui şi aproape că nu-i venea să-şi creadă ochilor. Între timp, micul grup se apropiase de cortul regelui şi, când pe figura băiatului căzu lumina de la torţele care ardeau în faţa intrării, nu mai avu

nici o îndoială. Era Eteocles, fiul lui Memnon din Rodos şi al lui Barsines!

6

Interpretarea lui Tessalos în *Oedip rege* fu impecabilă şi, când veni rândul scenei în care eroul îşi scoate ochii cu acul unei agrafe, spectatorii văzură două şuvoaie de sânge curgând pe masca actorului şi un lung „ooooh” de uimire se ridică din public, în timp ce pe scenă răsuna tânguirea ritmată a lui Oedip:

Oitoitoitoitoitói papái féu féu!

Alexandru, aflat în loja de onoare, aplaudă cu un entuziasm nesfârşit. Îndată după aceea se jucă *Alcesta* şi uimirea publicului fu şi mai mare la final, când Moartea, în veşmintele cernite ale lui Thanatos, ţâşni de undeva de sub pământ şi zbură apoi, cu aripi uriaşe de liliac, peste întreaga scenă, în timp ce Hercule încerca s-o doboare cu lovituri nimicitoare de măciucă. Eumene îl pusese să construiască toate maşinăriile pentru efectele de scenă pe arhitectul Diades, acelaşi care construise turnurile de asalt ce sfărâmaseră zidurile Tyrului.

— Ţi-am spus că o să fii mulţumit - şopti secretarul la urechea lui Alexandru. Priveşte şi publicul: e înnebunit de plăcere.

Chiar în clipa aceea, măciuca lui Hercule îl atingea pe Thanatos cu o lovitură bine ţintită, cârligul de care era prins actorul se desfăcea din vârful uriaşului braţ mobil care se rotea făcându-l să plutească în aer, lăsându-l să cadă cu mare zgomot pe scenă şi imediat Hercule se năpustea asupra lui zdrobindu-l sub o ploaie de lovituri, în timp ce publicul era într-un adevărat delir.

— Ai făcut o treabă minunată. Ai grijă să li se dea tuturor câte un premiu: în special arhitectului care a construit maşinăriile. N-am mai văzut niciodată aşa ceva.

— Este şi meritul celor care s-au ocupat de cor: regele Ciprului a plătit bani mulţi pe costume şi decoruri şi... mai este şi altceva - adăugă el. Sunt veşti de pe frontul persan. O să-ţi spun în seara asta, după primirea delegaţiei ateniene.

Se îndepărtă, apoi, ca să se ocupe de ceremonia de premiere.

Juriul, în rândul căruia fuseseră aleşi, din politeţe, şi câţiva dintre oaspeţii atenieni, se retrase ca să delibereze şi anunţă verdictul: premiul pentru cea mai bună punere în scenă era pentru *Alcesta* şi premiul pentru cel mai bun actor într-un rol principal îi revenea lui Atenodorus care interpretase, cu mască de femeie şi cu o voce prefăcută, rolul reginei din Argos.

Regele fu dezamăgit de acest verdict, dar căută să-şi ascundă nemulţumirea şi-l aplaudă politicos pe câştigător.

— Nu te supăra prea tare, au premiat glăsciorul ăla de poponar - spuse Eumene.

— Asta nu va avantaja cererile guvernului atenian la audienţa din seara aceasta, dacă-l cunosc bine pe Alexandru - murmură mai târziu Ptolemeu la urechea lui Seleucos.

— Nu, dar chiar şi fără un asemenea motiv n-ar avea prea multe speranţe: regele Agis al Spartei este pe cale să atace garnizoanele noastre iar atenienii ar fi ispitiţi să facă şi ei la fel, aşa că este mai bine să le-o retezăm încă de pe acum.

Seleucos nu se înşela: când fu momentul potrivit, regele îi primi pe ambasadorii Atenei şi le ascultă cererile cu toată atenţia.

— Până acum oraşul nostru a avut o comportare corectă - începu şeful delegaţiei, un membru al adunării care se vedea că are experienţă pe măsura vârstei sale - te-a sprijinit când ai cucerit Ionia şi a ţinut marea la adăpost de piraţi, asigurându-ţi posibilitatea de comunicare cu Macedonia. Îţi cerem să ne faci o favoare: eliberează-i pe

prizonierii atenieni care au încăput pe mâinile tale în bătălia de pe Granicos. Familiile lor ard de nerăbdare să-i vadă, iar oraşul este gata să-i întâmpine cu bucurie. E drept, au greşit, dar au făcut-o de bună credinţă şi au plătit din greu pentru această rătăcire a lor.

Regele schimbă o privire rapidă cu Seleucos şi cu Ptolemeu, după care răspunse:

— Aveam de gând să vă satisfac această dorinţă, dar vremurile nu ne permit să încheiem socotelile cu trecutul. Voi elibera cinci sute de oameni, traşi la sorţi sau aleşi de voi. Ceilalţi vor mai rămâne cu mine pentru încă o bucată de timp.

Şeful delegaţiei ateniene nici nu încercă măcar să se opună: cunoştea firea lui Alexandru şi se retrase plin de amărăciune. Ştia foarte bine că regele nu-şi schimba niciodată hotărârile, în special pe acelea care aveau de-a face cu politica şi cu strategia militară.

Îndată ce ambasadorii ieşiră, toţi membrii consiliului de război se ridicară pentru a pleca şi ei. Nu mai rămase decât Eumene.

— Ei? - îl întrebă Alexandru. Spune-mi ce veşti ai.

— O să le afli cât se poate de repede. Ai o vizită.

Merse să deschidă o uşiţă şi lăsă să intre un personaj cu un aspect ciudat: barba vopsită în negru îi era încreţită cu grijă, părul încreţit şi el cu fierul încins, haine după moda siriană. Alexandru îl recunoscu cu greu.

— Eumolpos din Solis! Dar cum te-ai coafat!

— Mi-am schimbat identitatea: acum mă numesc Baaladgar şi printre sirieni am faimă de vrăjitor şi de ghicitor - răspunse el. Cum ar trebui, însă, să mă adresez tânărului zeu care stăpâneşte peste Nil şi peste Eufrat şi la auzul numelui căruia întreaga Asie tremură de spaimă?

Imediat după aceea, întrebă:

— Câinele e pe aici?

— Nu, nu este - îi răspunse Eumene. Eşti orb, nu vezi că nu este aici?

— Ei, ce veşti îmi aduci? - întrebă Alexandru.

Eumolpos scutură cu poala mantiei un scaun şi ceru permisiunea să se aşeze.

— De data asta cred că te-am slujit ca niciodată până acum - începu. Iată care este situaţia: Marele Rege adună o armată mare, cu siguranţă mai mare decât cea cu care te-ai luptat la Issus. În plus, va arunca în luptă care cu seceri de construcţie nouă, maşini înspăimântătoare având cuţite tăioase ca briciul. Îşi va stabili baza la nord de Babilonia, aşteptând să vadă încotro te vei îndrepta. Doar atunci va alege locul bătăliei. Va fi, cu siguranţă, un loc în câmp deschis în care va putea beneficia de superioritatea sa numerică şi va putea lansa un atac cu carele sale de război. Darius nu mai doreşte să ducă tratative cu tine: vrea acum să-şi pună toate speranţele într-o luptă decisivă. Şi este sigur că va ieşi învingător.

— Ce anume l-a făcut să se schimbe atât de brusc?

— Inerţia ta. Faptul că nu te-ai îndepărtat de ţărmul mării l-a convins că are timpul necesar pentru a strânge întreaga armată de care are nevoie pentru a te înfrânge.

Alexandru se întoarse către Eumene.

— Vezi? Aveam dreptate. Numai pe calea aceasta puteam ajunge la o confruntare decisivă. Voi învinge şi toată Asia va fi a mea.

Eumene se întoarse din nou spre Eumolpos:

— După tine, ce câmp de bătălie ar prefera? În nord? La sud?

— Asta nu pot s-o ştiu, dar pot spune un singur lucru: acolo unde veţi găsi o cale larg deschisă, înseamnă că acolo vă aşteaptă Marele Rege.

Alexandru medită în tăcere o vreme, pe când Eumolpos îl privea pe sub sprâncene, apoi spuse:

— Vom porni la sosirea toamnei şi vom trece Eufratul la Tapsacus. N-ai decât să te afli prin preajmă dacă vei avea şi alte informaţii.

Iscoada se retrase salutând ceremonios şi Eumene mai rămase puţin de vorbă cu regele.

— Dacă treci apa la Tapsacus, înseamnă că vrei să cobori pe cursul Eufratului. Ca şi cei „zece mii”, nu-i aşa?

— Poate, dar nu este sigur. Voi lua o hotărâre când mă voi afla pe malul stâng. Pentru moment, să lăsăm să continue întrecerile sportive. Vreau ca oamenii să se distreze şi să se relaxeze: mai târziu, vreme de luni întregi, nu vor mai avea timp pentru aşa ceva. Poate nici vreme de câţiva ani. Cine concurează la lupta cu pumnii?

— Leonatos.

— Eram sigur. Şi la lupte libere?

— Leonatos.

— Am înţeles. Caută-l acum pe Hefestion şi trimite-l la mine.

Eumene salută şi ieşi să-l caute pe prietenul lor. Îl găsi antrenându-se la lupte cu Leonatos şi-l văzu căzând la pământ de câteva ori înainte de a vorbi cu el. Aşteptă să se mai rostogolească încă o dată la pământ, apoi spuse:

— Alexandru vrea să te vadă. Haide, du-te.

— Vrea să vorbească şi cu mine? - întrebă Leonatos.

— Nu, cu tine nu. Stai aici şi antrenează-te în continuare: dacă nu-l învingi pe adversarul tău atenian, n-aş vrea să fiu în pielea ta răpănoasă.

Leonatos bombăni ceva făcând semn unui alt soldat să-i servească drept partener; Hefestion se spălă cât putu de bine şi intră în locuinţa regelui cu părul plin de nisip.

— M-ai chemat?

— Da. Am o misiune pentru tine. Alege două detaşamente de cavalerie, dacă vrei chiar şi din Vârf, şi două echipe de dulgheri navali fenicieni, ia-l cu tine pe Nearchos, du-te la Tapsacus, pe Eufrat, şi asigură-i spatele în timp ce el va instala două poduri din bărci. Pe acolo vom trece.

— Cât timp îmi dai?

— Cel mult o lună, după care vom veni noi cu restul armatei.

— Deci, ne mişcăm din loc, în sfârşit.

— Da, ne mişcăm. Ia-ţi rămas bun, Hefestion, de la valurile mării: n-o să mai ai parte de apă sărată decât atunci când vei ajunge pe malul Oceanului.

7

Trecură patru zile până când se adunară călăreţii, dulgherii şi se strânseră materialele de construcţie. Sub supravegherea atentă a lui Nearchos, bărcile care urmau să servească la construirea podului fură demontate, numerotate şi încărcate în care trase de catâri, după care lungul convoi fu gata să se îndepărteze de ţărmul mării. În noaptea dinaintea plecării, Hefestion merse să-l salute pe Alexandru şi, pe când se întorcea la cortul său, văzu două siluete care ieşeau din beznă şi se apropiau pe furiş de el. Puse mâna pe mânerul săbiei, dar o voce cunoscută şopti:

— Noi suntem.

— Ţi s-a urât cu viaţa? - întrebă Hefestion recunoscându-l pe Eumene.

— Lasă sabia la locul ei: trebuie să stăm puţin de vorbă.

Hefestion îl privi pe sub sprâncene pe cel de-al doilea personaj şi-şi dădu seama că era Eumolpos din Solis.

— Ia te uită cine-i aici! - mârâi el. Omul care şi-a salvat fundul de ţeapă persană cu preţul unei întregi armate.

— Mai lasă gura, puştiule - îl potoli iscoada - şi aşteaptă să asculţi ce-ţi spun dacă vrei să-ţi salvezi tu fundul cu tot cu păduchii care şi-au făcut cuib în el.

Hefestion îi invită în cortul său, destul de surprins de tot acel mister, şi turnă vin în două cupe. Eumene sorbi o înghiţitură şi începu:

— Eumolpos nu i-a spus lui Alexandru tot adevărul.

— Nu ştiu de ce, dar parcă aşa mi s-a părut şi mie.

— Şi, pe Zeus, bine a făcut! El vrea să se năpustească la fel ca un taur, fără a ţine socoteală de forţele sale şi de cele ale inamicului.

— Şi e bine ce face: aşa am învins la Granicos şi la Issus.

— La Granicos erau cam tot atâţia ca şi noi, iar la Issus am ieşit la capăt cu un dram de noroc. Acum este vorba

despre un milion de oameni. Pricepi ce înseamnă asta? Un milion de oameni. De o sută de ori câte zece mii de oameni. Eşti în stare să numeri? Îmi închipui că nu. Stai liniştit că am făcut eu socoteala: înşiraţi unul lângă altul, pe şase rânduri, se întind în lăţime cu peste trei stadii mai mult decât noi. Şi carele lor cu seceri? Cum o să se comporte oamenii noştri în faţa acelor maşinării înspăimântătoare?

— Şi eu, ce treabă am cu asta?

— O să-ţi spun imediat - interveni Eumolpos. Marele Rege îl va trimite ca să apere vadul de la Tapsacus pe Mazeus, satrapul Babiloniei, mâna sa dreaptă, un vulpoi bătrân care cunoaşte fiecare palmă de pământ de aici şi până la gurile Indului şi are sub comandă mai multe mii de mercenari greci dintre cei mai bravi, dintre aceia care te pot face să-ţi dai sufletul. Şi mai ştii ceva? Mazeus se înţelege foarte bine cu băieţii aceia pentru că vorbeşte greceşte mai bine chiar decât tine.

— Eu tot nu pricep o iotă din ce înşiri tu.

— De câtva timp, Mazeus a căzut pradă unei profunde descurajări: este convins că imperiul lui Cirus cel Mare şi al lui Darius este pe cale de a cădea.

— Cu atât mai bine, şi ce-i cu asta?

— Este pentru că omul care mi-a transmis această informaţie face parte dintre apropiaţii lui Mazeus aşa că ar exista o posibilitatea de a ne înţelege cu bătrânul. M-ai înţeles?

— Dacă ai posibilitatea să-l întâlneşti, vorbeşte cu el şi despre asta - spuse Eumene. Nearchos îl poate recunoaşte pentru că l-a văzut o dată în Cipru.

— Aş putea să fac asta. Apoi?

— Împotriva unui milion de oameni s-ar putea întâmpla să pierdem. Un ajutor ar face să ne fie mai uşor.

— Vreţi să-l conving să trădeze.

— Cam aşa ceva - admise Eumolpos.

— O să vorbesc despre asta cu Alexandru.

— Eşti nebun? - spuse Eumene.

— Altfel, nu se poate face nimic.

Eumolpos clătină din cap.

— Nişte băieţandri care nu vor să asculte de unul care ştie mai multe decât ei... Fă atunci cum te taie capul, n-ai decât să ţi-l pierzi.

Ieşi din cort împreună cu secretarul şi nu departe se întâlniră cu Alexandru care-l scosese la plimbare pe Peritas pe malul mării. Câinele începu imediat să latre de mama focului către ei şi Eumene, după ce se uită mai întâi la Peritas şi apoi la iscoadă, îl întrebă pe acesta:

— Din ce blană e făcută peruca ta?

Armata lui Hefestion avu nevoie de şapte zile ca să ajungă pe malul Eufratului, la Tapsacus, un oraş plin de negustori, de călători, de animale şi de tot felul de mărfuri, de oameni care veneau de peste tot pentru că acela era singurul loc pe unde fluviul putea fi trecut prin vad.

Oraşul, deşi se afla în interiorul uscatului, era fenician la origine şi chiar şi numele său însemna „vad”, „trecere”. Nu era nimic frumos de văzut acolo: nu erau monumente sau temple şi nici măcar pieţe cu porticuri şi cu statui, dar avea ceva foarte pitoresc datorită costumelor oamenilor, obiceiurilor neguţătorilor ca şi numărului incredibil de mare al prostituatelor care-şi exercitau meseria cu conducătorii de catâri şi de cămile aflaţi la lucru pe malurile marelui fluviu. Se vorbea pe aici o limbă comună ciudată, o combinaţie între siriană, ciliciană, feniciană şi arameică la care se adăugau şi cuvinte greceşti.

Hefestion făcu o primă recunoaştere şi-şi dădu seama imediat că nu se putea trece prin vad: la munte începuseră ploile şi apele crescuseră mult. Nu exista o altă posibilitate de a trece dincolo decât prin construirea unui pod, aşa încât dulgherii fenicieni se puseră pe treabă sub ordinele lui Nearchos. Fiecare scândură era marcată cu fierul roşu cu o literă din alfabetul lor pentru a se însemna punctele de îmbinare cu cepuri de lemn.

Când toate aceste pontoane fură gata, se trecu la asamblarea podului: marinarii aduceau fiecare ponton pe poziţia lui, îl ancorau pe fundul apei, îl îmbinau cu celelalte şi aşezau, apoi, deasupra o podină de scânduri, montând în cele din urmă şi balustrada. Lucrările de-abia începuseră când îşi făcură apariţia trupele lui Mazeus: călăreţi sirieni şi arabi şi infanteria grea grecească. Începură imediat şi acţiunile de zădărnicire a lucrărilor: incursiuni spre mijlocul fluviului, lansarea de săgeţi incendiare, plute din lemne îmbibate cu păcură, lansate în amonte de pod, care coborau noaptea rapid pe apă, ca nişte globuri de foc şi se izbeau de pontoane dându-le foc.

Zilele treceau fără ca lucrul să poată continua în vreun fel şi era din ce în ce mai aproape momentul în care armata lui Alexandru, cu zece mii de cai, două mii de care cu provizii şi cu tot felul de bagaje, urma să sosească pentru a traversa fluviul. Lui Hefestion nu-i surâdea câtuşi de puţin ideea ca pregătirile să nu fie încheiate până atunci şi se sfătuia mereu cu Nearchos încercând să găsească o soluţie. Într-o noapte, pe când se aflau pe malul apei discutând despre ce era de făcut, Nearchos îi atinse umărul cu mâna.

— Ia uită-te acolo.

— Ce este?

— Omul acela.

Hefestion privi în direcţia arătată de amiral şi văzu pe malul opus un om singur, călare şi ţinând în mână o torţă aprinsă.

— Cine ar putea fi?

— Vreunul care cred că vrea să stea de vorbă cu noi.

— Şi ce facem?

— Eu aş fi de părere să te duci acolo. Ia o barcă şi vezi ce vrea. Noi te vom acoperi dacă va fi nevoie.

Hefestion făcu întocmai, se duse pe celălalt mal şi se află faţă în faţă cu misteriosul călăreţ.

— Te salut - spuse acesta în cea mai curată limbă grecească.

— Te salut şi eu - răspunse Hefestion. Cine eşti?

— Mă numesc Nabunaid.

— Şi ce doreşti de la mine?

— Nimic. Mâine vom distruge podul vostru, dar înainte de ultima bătălie aş vrea să-ţi dau acest obiect ca să i-l transmiţi lui Baaladgar, dacă-l vezi.

„Eumolpos din Solis” îşi zise în sinea lui Hefestion văzând mica statuetă de lut ars pe care omul o ţinea în mână, împodobită la bază cu caractere cuneiforme.

— De ce?

— M-a vindecat într-o zi de o boală incurabilă şi eu i-am promis că-l voi răsplăti cu un obiect la care el ţinea mult. Acesta.

„Cine ar fi crezut?” se gândi Hefestion. „Şi eu care credeam că este doar un escroc de ultimă speţă.”

— Bine - răspunse el. Am să i-l dau. Mai vrei să-mi spui şi altceva?

— Nu - răspunse ciudatul personaj. Şi dădu pinteni calului ţinând în mână în continuare torţa aprinsă.

Hefestion se întoarse la Nearchos ce-l aştepta pe ultimul ponton ancorat care se mai afla în bună stare.

— Ştii cine era omul acela? - îl întrebă amiralul îndată ce-l văzu că ajunge la mal.

— Nu, de ce?

— Dacă nu mă înşel, era Mazeus, satrapul Babiloniei.

— Pe Hercule! Dar ce...

— Ce ţi-a spus?

— Că ne va face bucăţi, dar că are o datorie faţă de Baaladgar, adică faţă de Eumolpos din Solis; m-a rugat să-i dau asta.

Şi-i arătă statueta.

— Înseamnă că este un om care-şi respectă cuvântul dat. În ce priveşte ameninţarea că ne va distruge, mi-a venit o idee şi cred că în câteva zile o să le putem face o surpriză straşnică.

— Ce idee?

— Am pus să se transporte în amonte toate pontoanele care au mai rămas de montat.

— Adică aproape toate câte le mai avem.

— Exact. Le vom asambla într-o pădure unde nu ne va putea vedea nimeni, după care, pe această plută uriaşă, vom urca trei sute de călăreţi, îi vom duce pe malul celălalt şi vom ataca în timpul nopţii tabăra lui Mazeus provocând acolo un adevărat infern. Imediat ce va duce călăreţii dincolo, pontoanele vor coborî pe apă până aici, unde dulgherii mei, de data aceasta fără a fi deranjaţi, le vor monta. În acest moment, tu vei trece pe acest pod şi vei ataca puternic cu Vârful. Noi ieşim învingători. Ei sunt învinşi. Vadul de la Tapsacus este al nostru. Jocul s-a terminat.

Hefestion îl privi cu admiraţie: cretanul acela cu părul creţ şi cu pielea măslinie ştia să facă minuni cu bărcile lui.

— Când începem? - întrebă.

— Am şi început - răspunse Nearchos. Dacă mi-a venit ideea, n-avea rost să mai pierd timpul. Câţiva oameni de-ai mei au şi pornit în recunoaştere.

8

Manevra lui Nearchos se declanşă la două zile după aceea, după miezul nopţii. Călăreţii fură transportaţi pe malul stâng al fluviului şi începură imediat să înainteze către sud. Pontoanele, acum goale şi manevrate doar de câţiva marinari, mai rămaseră puţin pe loc pentru a da timp cavaleriei să atace fiind, apoi, lăsate să coboare rapid pe Eufrat.

Când ajunseră în apropierea taberei lui Hefestion, se auzeau deja strigătele de surpriză ale persanilor atacaţi de cercetaşii macedoneni. Nearchos dădu imediat ordinul de a se începe montarea pontoanelor, acestea fiind aşezate unul lângă altul şi legate cu funii solide. În timp ce lupta se înteţea în tabăra inamică, dulgherii reuşiră să ajungă cu podul până la malul stâng şi să-i ancoreze zdravăn acolo ultimul ponton.

Călăreţii care începuseră atacul începeau să aibă dificultăţi când Hefestion, în fruntea Vârfului, porni în galop pe pod şi veni în ajutorul oameniilor săi de-acum sleiţi de puteri. Lupta reîncepu cu şi mai mare forţă şi mercenarii greci, grupaţi în centru, respingeau cu îndârjire toate atacurile cavaleriei, în formaţii pătrate de apărare şi protejându-se unul pe altul cu scuturile lor grele.

La un moment dat, însă, se petrecu ceva surprinzător: persanii, ca şi cum ar fi ascultat de un semnal neaşteptat, o luară la fugă retrăgându-se spre sud, iar grecii, rămaşi singuri şi înconjuraţi din toate părţile, fură nevoiţi să se predea. Hefestion înfipse steagul roşu cu stema argeazilor în mijlocul taberei persane, pe malul stâng al Eufratului. La puţin timp după aceea, veni alături de el şi Nearchos.

— Totul este în regulă? - întrebă acesta.

— În regulă, amirale. Mă întreb, însă, cum te simţi când te joci cu cojile astea de nucă, tu care eşti obişnuit să

comanzi escadre întregi de corăbii cu câte cinci rânduri de vâsle.

— Te descurci cu ce ai la îndemână, Hefestion - răspunse Nearchos. Important este să ieşi învingător.

Ofiţerii fiecărui detaşament dădură ordinele necesare pentru instalarea taberei şi trimiseră în recunoaştere, departe pe câmpii, pâlcuri de cercetaşi. Câţiva dintre ei, ajungând pe culmea unui deluşor de unde puteau zări mai departe spre sud, văzură că orizontul era înroşit de pâlpâirile unor flăcări.

— Arde acolo! - strigă comandantul lor. Repede, haideţi să mergem să vedem ce-i acolo!

— Încă unul acolo! - strigă unul dintre călăreţi.

— Şi acolo, pe malul râului, e altul! - spuse altul. Peste tot se vedeau flăcări.

— Ce-ar putea fi asta? - întrebă un al treilea.

Comandantul lor îşi roti privirea peste orizontul care era acum, în cea mai mare parte, înroşit de reflexele focurilor.

— Persanii sunt - răspunse el. Persanii care ard totul. Pârjolesc totul pentru ca noi să nu mai găsim nimic viu de-a lungul drumului pe care vom merge. Vor să ne facă să murim de foame şi de lipsuri. Să mergem să verificăm - mai spuse el şi-şi îndemnă calul în direcţia focurilor.

Merseră înainte, având mereu în dreapta malul fluviului şi, curând, se convinseră că era aşa cum îşi închipuiseră; peste tot, pe câmpie şi pe toată lungimea malului Eufratului se puteau zări satele în flăcări. Unele, cele care se aflau pe culmea unor mici dealuri de noroi uscat, se vedeau perfect cum ardeau şi ridicau către cer trâmbe de fum şi de scântei. Peste tot alergau oameni călări care ţineau în mână torţe şi şomoioage aprinse: un spectacol înspăimântător şi impresionant.

— Ne întoarcem - ordonă cel care comanda grupul de cercetaşi. Am văzut chiar prea mult.

Trase de hăţurile calului şi-l îndemnă spre tabără. La scurt timp după aceea, se afla în faţa lui Nearchos şi a lui

Hefestion ca să raporteze ceea ce văzuse. Acum, însă, reflexele focurilor din câmpie erau atât de puternice încât se puteau vedea şi din tabără: la orizont, cerul se înroşise în mare parte, ca şi cum ar fi fost vorba despre un apus de necrezut în ţinuturile meridionale.

— Recolta abia fusese adunată şi depusă în hambare: nu va mai rămâne nici un bob de grâu sau de orz de aici şi până în Babilonia. Alexandru trebuie să afle neîntârziat asta! - exclamă Hefestion. Chemă un curier şi-l trimise imediat pe drumul către Tyr.

Între timp, Alexandru terminase de strâns cantitatea de provizii şi de materiale, încărcase carele şi se pregătea să părăsească ţărmul mării pornind spre vadul de la Tapsacus. Şi, pentru că vestea plecării apropiate se răspândise imediat, se adunase şi numeroasa suită spontană care se mişca de o vreme în urma armatei sau îşi instala tabăra la mică distanţă de ea când făcea popasuri. Erau negustori cu tot felul de mărfuri, prostituaţi şi prostituate, dar şi fete din familii sărmane care trăiau cu soldaţi din armată. Destul de multe dintre ele erau însărcinate şi una dintre ele născuse deja nişte copii frumoşi cu pielea măslinie, ochii albaştri şi părul blond.

În aceeaşi zi, pe când se lăsa seara, o corabie macedoneană acostă la mal descărcând lemn de frasin şi de corn pentru suliţe şi lăzi pline cu arme şi cu piese pentru maşinile de asalt, dar unul dintre oamenii din echipaj se îndreptă de îndată către oraşul vechi şi întrebă unde locuia Calistene.

Avea pe umăr o desagă şi, când ajunse în faţa uşii care-i fusese arătată, ciocăni încet de câteva ori.

— Cine este? - se auzi dinăuntru vocea lui Calistene.

Omul nu răspunse şi bătu din nou în uşă iar istoricul veni să deschidă. Se găsi în faţa unui bărbat destul de corpolent, cu o barbă deasă şi cu părul negru şi creţ care-l salută printr-o plecăciune.

— Mă numesc Ermocrates şi sunt un soldat din garda lui Antipatros. Mă trimite la tine Aristotel.

— Intră - îl invită Calistene cu o umbră de nelinişte în priviri.

Omul intră şi privi în jurul său: avea mişcări nesigure ca ale unuia care petrecuse mult timp pe mare şi ceru voie să se aşeze. Calistene îi arătă un scaun şi îşi luă imediat desaga de la gât şi o puse cu mare grijă pe masă.

— Aristotel mi-a poruncit să-ţi dau asta - spuse el înmânându-i o casetă din fier. Şi scrisoarea aceasta.

Istoricul luă scrisoarea şi continuă să privească obiectul cu o nelinişte din ce în ce mai mare.

— De ce aşa de târziu? Caseta asta ar fi trebuit să ajungă la mine de mult mai mult timp. Nu ştiu dacă acum...

Începu să citească scrisoarea. Era cu siguranţă de la Aristotel, dar era cifrată şi fără titlu. Spunea:

Această substanţă provoacă moartea după mai mult de zece zile, cu simptome întru totul asemănătoare cu acelea ale unei boli grave. După ce o foloseşti, distruge-o. Chiar şi dacă n-ai folosit-o, distruge-o. Pentru nici un motiv n-o atinge şi n-o mirosi.

— Te aşteptam încă de acum un an - repetă Calistene luând cu mare grijă cutia în mână.

— Din păcate, am trecut prin multe peripeţii. Corabia mea, trecând printr-o puternică furtună, a fost dusă multe zile în derivă până când s-a împotmolit pe un ţărm pustiu din Libia. Eu şi cu tovarăşii mei de nenorocire am mers luni întregi hrănindu-ne doar cu peşte şi cu crustacee până când am ajuns la graniţa cu Egiptul, unde am aflat vestea expediţiei regelui la templul lui Amon. De acolo am ajuns, tot pe jos, într-un port din Delta Nilului unde am găsit o corabie care fusese şi ea abătută de la destinaţie de un vânt puternic din nord şi aşa am putut să mă îmbarc în cele din urmă ca să ajung la Tyr, acolo unde mi se spusese că-l voi găsi pe rege cu armata şi cu prietenii săi.

— Eşti un om curajos şi m-ai servit cu credinţă. Dă-mi voie să te răsplătesc - spuse Calistene ducând mâna la punga cu bani.

— Nu vreau cine ştie ce răsplată - îi răspunse Ermocrates -dar aş primi bucuros ceva bani pentru că nu mai am deloc şi nu ştiu cum am să mă întorc în Macedonia.

— Ţi-e foame, ţi-e sete?

— Ceva aş mânca şi chiar aş avea nevoie. Mâncarea de pe corabia cu care am călătorit era foarte proastă.

Calistene puse caseta pe care-o primise în lada sa, încuie lada şi se spălă pe mâini într-un castronaş; puse, apoi, pe masă pâine, brânză, o bucată de peşte fript peste care turnă ulei de măsline şi sare.

— Ce face unchiul meu?

— Bine - răspunse omul muşcând cu poftă din pâine după ce întinsese cu ea în ulei şi în sare.

— Ce făcea ultima dată când l-ai văzut?

— Pleca de la Mieza către Aigai. Era o vreme tare urâtă.

— Deci îşi continuă cercetările - murmură Calistene mai mult pentru sine însuşi.

— Ce-ai spus? - întrebă Ermocrates.

— Nimic, nimic - spuse Calistene scuturând din cap.

Mai rămase câteva clipe nemişcat privindu-l pe oaspetele său care înfuleca totul cu mare poftă, apoi îl întrebă din nou:

— S-a mai aflat ceva despre omorârea regelui Filip? De fapt, ce se spune prin Macedonia despre asta?

Ermocrates se opri din mâncat, înghiţi ce avea în gură şi rămase tăcut, cu capul plecat.

— Nu-ţi fie frică - îl asigură Calistene. Totul rămâne între noi.

— Se spune că ar fi fost Pausanias şi din propria lui voinţă.

Calistene înţelese că omul nu vroia să vorbească despre asta şi-şi dădu seama că nici întrebarea nu-i fusese pe plac.

— O să-ţi dau o scrisoare pentru unchiul meu, Aristotel. Când pleci înapoi?

— Cu prima corabie pe care am s-o găsesc.

— Bine. Eu plec mâine cu regele. Tu poţi să rămâi în casa asta până când îţi găseşti o corabie.

Luă pana şi începu să scrie:

Calistene către Aristotel, te salut!

Abia azi, în ziua a douăzeci şi opta din luna Boedromion, în primul an al celei de-a o sută douăsprezecea Olimpiade, am primit ceea ce îţi cerusem. Motivul pentru care-ţi cerusem acest obiect nu mai există, aşa că-l voi distruge pentru a nu da naştere unui pericol inutil. Comunică-mi, îndată ce poţi, dacă ai descoperit ceva în privinţa morţii regelui Filip, pentru că nici măcar Zeus Amon nu a vrut să răspundă la această întrebare. Vom pleca acum de pe ţărmul mării, îndreptându-ne spre interior şi nu ştiu dacă ne vom mai întoarce pe aici. Sper că eşti sănătos.

Presără cenuşă peste scris, o scutură, înfăşură papirusul şi i-l dădu lui Ermocrates.

— Mâine în zori eu voi pleca, aşa că te salut de pe acum. Drum bun şi spune-i unchiului meu că-mi lipsesc mult sfaturile şi înţelepciunea lui.

— Aşa am să fac - răspunse omul.

A doua zi, armata porni în marş urmată de alaiul regal cu femeile din haremul lui Darius, cu regina-mamă şi cu concubinele însoţite de copiii lor. Barsines călătorea şi ea în acel convoi şi o ajuta cum putea pe Sisygambis, destul de nevolnică din cauza vârstei înaintate.

Înainte de a ajunge la malul Eufratului, curierul trimis de Hefestion le apăru în cale, la est de valea râului Orontes, şi fu condus imediat la Alexandru.

— Măria Ta - îl anunţă el - suntem stăpâni pe malul de răsărit al Eufratului şi am instalat podul plutitor, dar

persanii dau foc tuturor satelor care se află de-a lungul drumului spre Babilonia.

— Eşti sigur de asta?

— Am văzut cu ochii mei: cât cuprindeai cu privirea era numai pârjol şi focul se întindea şi peste mirişti. Toată câmpia era ca o mare de flăcări.

— Să mergem, atunci - spuse regele. Sunt nerăbdător să văd ce se întâmplă.

Luă cu el două escadroane de cavalerie şi porni în galop împreună cu prietenii săi către vadul de la Tapsacus.

9

În dimineaţa următoare, înainte de amiază, Alexandru trecu în galop pe podul de pontoane, urmat de camarazii săi şi de călăreţii pe care-i luase cu el. Hefestion şi Nearchos îi ieşiră în întâmpinare.

— Ai vorbit cu curierul pe care l-am trimis?

— Da, am vorbit. E chiar atât de grav?

— Tu ce crezi? - îi răspunse Nearchos arătându-i coloanele de fum care se zăreau peste tot.

— Dar la răsărit?

— Adică în partea aceea? După cât se pare, acolo nu se întâmplă nimic: nici o pagubă, nimic nu este distrus.

— Deci, Darius ne aşteaptă pe malul Tigrului. Aceste focuri sunt mai clare decât un mesaj scris: drumul spre sud este acelaşi cu cel pe care au mers acum şaptezeci de ani cei „zece mii" ai lui Xenofon, deşi cu unele probleme serioase de aprovizionare. Azi, cu satele şi cu recoltele distruse, acest lucru ar fi absolut imposibil. Nu ne rămâne decât al doilea drum: cel care duce la vadul peste Tigru şi la Calea regală.

„Acela este locul în care ne aşteaptă Darius: acolo va avea loc bătălia hotărâtoare. Şi, pentru a ne îndemna să luăm această hotărâre, ne-a ajutat să parcurgem acest drum, permiţându-ne să ne aprovizionăm de prin satele răspândite la poalele munţilor Taurus."

— Şi noi vom accepta această invitaţie, nu-i aşa, Alexandru? - întrebă Perdicas făcând un pas înainte.

— Aşa este, prietene. Să ne pregătim pentru că de mâine începe marşul către ei: peste şase zile ne vom prezenta la întâlnirea cu cea mai mare armată din toate timpurile.

Parmenion, care privea cu atenţie coloanele de fum negru ce se înălţau la orizont în partea dinspre sud, nu spuse nimic şi se îndepărtă tăcut la puţin timp după aceea.

Ptolemeu privi în urma lui.

— Generalul nu pare prea entuziasmat, nu-i aşa?

— Începe să fie cam prea bătrân - remarcă şi Crater.

— Cred că ar trebui trimis acasă.

Filotas era destul de aproape ca să-l audă şi răbufni:

— Tata o fi el bătrân, dar până şi unghia de la un deget de-al lui face mai mult decât voi toţi împreună!

— Ei, ei, las-o mai moale! - îi spuse Seleucos. Crater glumea.

— N-are decât să glumească pe socoteala altcuiva că altfel, data viitoare...

— L-a văzut careva dintre voi pe Eumolpos din Solis? - întrebă Hefestion mai mult ca să schimbe vorba.

— Parcă era prin convoiul femeilor - răspunse Seleucos. Ce treabă ai cu el?

— Nimic: trebuie doar să-i transmit un dar. Ne vedem mai târziu.

Încălecă şi se îndreptă spre locul în care soldaţii instalau tabăra. Îl găsi pe Eumolpos aşezat în faţa cortului său, având doi eunuci în jur: unul îi făcea vânt cu un evantai iar altul îi servea prânzul pe o măsuţă cu de toate.

— Nu accept să se facă aluzii prosteşti în legătură cu întâmplările prin care am trecut când am fost arestat... - începu să spună iscoada îndată ce-l zări pe Hefestion care descăleca.

— Fii liniştit, am venit să-ţi aduc un dar.

— Un dar?

— Chiar aşa, din partea unui duşman. Mă gândeam dacă n-ar trebui să vorbesc despre asta cu Alexandru. După părerea mea, dacă ţi-ar pune podoabele bărbăteşti într-un teasc de stors măsline, s-ar putea să afle de la tine multe lucruri interesante.

— Mai taci din gură, puştiule, şi arată-mi mai bine ce mi-ai adus.

Hefestion îi dădu statueta. Eumolpos o privi cu mare atenţie.

— Ai spus că este de la un duşman? Şi cine ar fi duşmanul ăsta?

— Satrapul Babiloniei: Mazeus. O persoană importantă după cât se pare.

Eumolpos nu-i dădu atenţie şi continuă să examineze atent statueta, apoi, cu o mişcare neaşteptată o lovi de marginea mesei şi-o făcu ţăndări. Din interiorul ei apăru un sul mic de papirus, plin de caractere cuneiforme.

— Înţelegeri secrete cu inamicul - comentă Hefestion. Mi se pare o treabă urâtă.

Eumolpos din Solis înfăşură la loc biletul şi se ridică, îndreptându-se spre tabăra militară.

— Ei, încotro?

— Mă duc să caut pe vreunul care să aibă un dram de creier.

— Fii atent că Peritas e pe aici pe undeva: să nu te muşte de buci! - strigă Hefestion în urma lui.

Informatorul nu încercă să-i răspundă, dar îşi duse instinctiv mâna dreaptă la spate ca să-şi apere părţile în pericol.

Îl găsi pe Eumene în cortul în care-şi instalase serviciul de intendenţă, ocupat cu verificarea listelor de armament, materiale de construcţie şi alimente. Îi făcu semn că avea ceva să-i spună şi secretarul general lăsă registrele pe seama unui ajutor şi se apropie de el.

— Ceva nou?

— Un mesaj de la Mazeus.

— Satrapul Babiloniei. Pe Zeus!

— Şi mâna dreaptă a Marelui Rege.

— Ce spune?

— Este dispus să ne... ajute, pe câmpul de luptă, dacă va fi menţinut în funcţia de guvernator al Babiloniei.

— Ai cum să-i răspunzi?

— Da.

— Răspunde-i că s-a făcut.

— Va dori, însă, o garanţie.

— Ce fel de garanţie?

— Nu ştiu, cred că un mesaj din partea regelui ar fi suficient.

— Asta se poate aranja. Am scris de multe ori scrisori cu caligrafia lui Alexandru şi cu sigiliul său. Vino deseară în cortul meu şi-ţi voi da tot ce-ţi trebuie. Dar, pe Zeus, ia-ţi de pe cap peruca aia dacă vrei să-ţi salvezi fundul. Peritas e la plimbare cu Alexandru.

— Am mai auzit asta - mormăi Eumolpos luându-şi cu părere de rău de pe cap podoaba care-i acoperea ţeasta goală şi îndesând-o în desagă. Mi-a mai mâncat o căciulă de blană care mă costase o avere: dacă o să meargă tot aşa o să-i arunc să-mi mănânce şi punga cu bani.

Plecă şi ţeasta lui se văzu mult timp în depărtare, strălucind în soarele amiezii.

Armata porni a doua zi în marş către răsărit, lăsând în stânga munţii Armeniei şi în dreapta deşertul. Ofiţerii topografi angajaseră câteva călăuze din partea locului pentru că nu existau nici hărţi, nici informaţii despre drumurile din acele ţinuturi, dar îşi ţineau la îndemână instrumentele şi planşetele portabile pentru desen ca să traseze, pe măsură ce înaintau, hărţi cât mai exacte ale teritoriului străbătut.

Făcură şase etape cam de câte cinci *parasangas*[1] fiecare, trecând după două zile de marş râul Araxes din Siria şi intrând după aceea într-o regiune aridă şi asemănătoare unui deşert. Din când în când se zăreau turme de măgari sălbatici, de gazele şi de antilope care păşteau printre rarele tufe de mărăcini şi, în a treia noapte, se auzi de câteva ori răgetul unui leu răsunând ca un tunet peste imensa întindere pustie.

Caii nechezară neliniştiţi şi începură să dea din copite încercând să scape din ţarcurile în care erau închişi, iar

---

[1] unitate de măsură la vechii persani, de aproximativ cinci km - N.T.

Peritas sări brusc din somn, lătrând furios şi încercând să pornească în goană către locul dinspre care venea mirosul puternic de fiară sălbatică.

Alexandru îl potoli:

— Fii cuminte, Peritas, fii cuminte. N-avem timp acum să mergem la vânătoare. Hai, dormi, treci la locul tău.

Îl mângâie şi-l scărpină între urechi până când molosul se linişti.

A doua zi, văzură nişte struţi şi mai găsiră şi cuiburi cu ouă, atât de struţ cât şi de dropie. Bucătarul le privi în lumina soarelui, îşi dădu seama că erau de curând ouate şi le puse deoparte ca să le pregătească la cină. Alexandru îl rugă să păstreze câteva coji cât mai întregi ca să i le trimită lui Aristotel pentru colecţia sa. Hefestion nu vroia, totuşi, să renunţe la puţină carne proaspătă. Organiză o vânătoare de struţi împreună cu Leonatos şi cu Perdicas, luând cu ei douăzeci de cercetaşi agrieni şi tribalii înarmaţi cu arcuri şi cu suliţe, dar îşi dădură seama curând că nu era o treabă prea uşoară: păsările acelea caraghioase alergau cu o viteză de necrezut, desfăcându-şi aripile, ca nişte pânze de corabie, parcă pentru a se folosi şi de forţa vântului. Nici un cal nu fu în stare să le ajungă din urmă.

Când vânătorii se întoarseră în tabără, obosiţi, ruşinaţi şi cu mâna goală, Alexandru îi întâmpină clătinând din cap.

— Zi ce ai de zis - făcu Hefestion plictisit.

— Dacă ai fi citit „marşul celor zece mii”, aşa cum am făcut eu, ai şti acum cum se vânează struţii. Xenofon era un mare vânător, nu uita asta.

— Şi care-ar fi tehnica asta?

— În ştafetă. Un grup urmăreşte struţii şi-i îndreaptă către un loc anume în care se află pregătite alte grupuri de călăreţi.

Când caii au obosit, primul grup se opreşte şi pleacă în plină viteză cel de-al doilea, apoi al treilea şi aşa mai departe, până când struţii, obosiţi, îşi încetinesc alergarea şi atunci este suficient să-i înconjuri şi să-i prinzi.

— O să încercăm mâine şi asta - îi răspunse Hefestion.

— Între timp o să ne mulţumim cu ouăle lor - spuse Alexandru. Par foarte bune, prăjite sau fierte, cu sare şi cu ulei.

— Mai sunt şi penele - adăugă Perdicas. Pe coiful meu ar arăta foarte bine. Ia te uită ce minunăţie! Sunt o mulţime, împrăştiate peste tot: s-ar putea să fie vremea năpârlirii.

Nici a doua zi şi nici mai târziu nu se mai ivi nici măcar un struţ, ca şi cum ar fi fost anunţaţi că vânătorii puseseră la punct o tactică mai eficace.

Armata porni din nou în marş fără a întâlni vreun semn de viaţă, cu excepţia câtorva caravane care veneau din Arabia cu o încărcătură de tămâie şi care, în seara zilei a cincea, îşi instalară tabăra la o distanţă respectabilă de armată. Aristandru îl rugă pe rege să cumpere tămâie fără a se uita la preţ: în ajunul bătăliei decisive, zeii trebuiau să fie respectaţi cum se cuvenea.

În seara celei de-a şasea zile, Alexandru îl adăpă pe Ducipal din apa vijelioasă a marelui fluviu Tigru.

10

Lumina amurgului era încă destul de puternică pentru a vedea că de partea cealaltă a fluviului nu se afla nimeni. Atât cât se putea cuprinde cu ochii, nu se vedea nici urmă de vreo fiinţă vie, focuri sau alte semne ale prezenţei omului. Nu se simţea nici o boare de vânt şi doar câţiva ulii se roteau ameninţători pe deasupra malurilor în căutare de peştişori sau de broscuţe.

Alexandru îl lăsă să bea pe Peritas, apoi pe Ducipal, dar pe acesta îl mai trăgea din când în când de hăţuri ca să nu-şi umple prea mult stomacul cu apă. Luă apoi apă în pumni şi i-o aruncă pe sub burtă şi pe gambe ca să-l răcorească. Peste puţin timp, toţi călăreţii descălecară mai sus sau mai jos de vad şi fiecare soldat îşi adăpa calul.

— Nu-mi dau seama ce se întâmplă - spuse Seleucos apro-piindu-se de ceilalţi şi privind spre malul opus.

— Mă aşteptam să-i văd înşiraţi pe mal în ţinută de luptă... - adăugă şi Lisimah scoţându-şi coiful şi desfăcându-şi şireturile armurii.

Ptolemeu îşi scosese şi el coiful, îl umpluse cu apă pe care şi-o turna pe cap bucurându-se de răcoarea ei:

— Ah, ce minune!

— Ei, dacă-ţi place atât de mult, mai ia şi de la mine! - strigă Leonatos şi vru să-şi umple şi el coiful cu apă ca să i-o arunce în cap, dar se opri:

— Staţi aşa, staţi aşa! Soseşte secretarul general. Fiţi atenţi când vă fac eu semn, bine?

Eumene se apropia, în ţinută de luptă, purtând pe cap un coif împodobit cu pene de struţ.

— Alexandru - începu el - ascultă-mă. Am primit ştirea că...

Nu apucă să termine ce începuse să spună că Leonatos urlă cât îl ţinea gura:

— Ambuscadă! Ambuscadă!

Şi, în aceeaşi clipă, cu toţii aruncară peste el un adevărat potop de apă din coifuri, muindu-l din cap până în picioare.

— Îmi pare rău, domnule secretar general - spuse Alexandru, abţinându-se cu greu să nu izbucnească în râs - dar a fost o cursă care i-a luat pe toţi prin surprindere şi pe care nici eu n-am putut s-o previn.

Eumene era complet ud şi penele de struţ de pe coiful său arătau jalnic.

— Da' ce glumă proastă - bombăni el văzând ce mai rămăsese din mândrul său panaş. Adunătură de tâmpiţi, nenorociţi ce sunteţi...

— Iartă-i, domnule secretar general - interveni Alexandru ca să-l îmbuneze. Sunt nişte băieţi prost crescuţi. Dar, parcă aveai ceva să-mi spui...

— N-are importanţă - bombăni Eumene îmbufnat. O să-ţi spun altă dată.

— Hai, lasă, nu pune la inimă. Te aştept mai târziu în cortul meu. Vă aştept şi pe voi! - le strigă el celorlalţi. Hefestion! Ia cu tine o echipă şi patrulează pe malul celălalt: înainte de cină vreau să ştiu unde se află ei.

Se îndepărtă urmat de Peritas către locul în care ordonanţele sale ridicau cortul regal, bătând ţăruşii cu lovituri de mai.

Eumene veni la el puţin după aceea, îmbrăcat cu haine uscate şi regele îl pofti să se aşeze lângă el, în timp ce Leptine şi alte femei se ocupau cu pregătirea meselor şi a paturilor pentru cină.

— Ei, ce noutăţi ai?

— E simplu. Eumolpos din Solis a primit un mesaj. Se pare că armata Marelui Rege s-ar afla cam la cinci *parasangas* la sud de noi şi se îndreaptă spre est, pe drumul care duce către Babilonia, găsindu-se nu departe de un sat care se numeşte Gaugamela.

— Ciudat nume...

— Înseamnă „casa cămilei”. E o poveste mai veche. Se pare că regele Darius cel Mare, scăpând teafăr dintr-o cursă deoarece călărea pe o cămilă, ar fi reuşit să se salveze doar datorită iuţelii extraordinare cu care alerga animalul. În semn de recunoştinţă, i-a construit un grajd luxos şi a poruncit ca întreţinerea ei să fie asigurată din birul plătit stăpânirii de acest sat care, după aceea, a primit numele acesta ciudat.

— O zi de mers... Ciudat. Ne putea opri pe malul râului şi am fi rămas acolo cine ştie cât timp.

— Parcă ar face-o intenţionat. Ai observat cum arată terenul atât pe partea asta cât şi pe cealaltă a fluviului?

— Ondulat, cu gropi şi cu mulţi bolovani.

— Ai dreptate. Nu este potrivit pentru carele sale cu seceri. Marele Rege ne aşteaptă pe un teren perfect neted - spuse el şi îşi trecu palma peste lemnul lustruit al mesei pe care o avea în faţă. A pus să fie umplute toate gropile şi să se netezească toate ridicăturile de pământ astfel încât carele să poată atinge cea mai mare viteză.

— Orice este posibil. Fapt este că nimeni nu ne-a împiedicat în marşul nostru, că am putut să ne aprovizionăm fără probleme din sate şi că acum trecem nestingheriţi Tigrul.

— Excepţie făcând curentul fluviului.

— Da, cu excepţia curentului - fu de acord Alexandru. Trebuie că a plouat la munte.

În momentul acela sosiră şi ceilalţi prieteni şi cu ei veni şi Nearchos.

— Văd că domnul secretar general are din nou înfăţişare elegantă - remarcă Leonatos când intră în cort. Ce metamorfoză! În urmă cu numai câteva minute arăta ca o curcă plouată.

— Mai termină! - i-o reteză Alexandru. Aşezaţi-vă. Avem lucruri mai importante de discutat.

Se aşezară cu toţii. Peritas îşi luă şi el locul la picioarele regelui morfolindu-i sandalele aşa cum făcea de pe când era doar un căţeluş.

— După cât se pare, Marele Rege ne aşteaptă pe o câmpie netedă ca-n palmă, la distanţă de o zi de mers de aici.

— Grozav! - exclamă Perdicas. Să plecăm de îndată, n-aş vrea să se plictisească acolo.

— Vestea ne-a fost comunicată de Eumolpos din Solis şi vine, totuşi, din partea persanilor: s-ar putea să fie vorba despre o cursă.

— Aşa este, să nu uităm ce s-a întâmplat la Issus - mârâi Leonatos. Feciorul ăla de căţea era să ne piardă pe toţi doar ca să-şi salveze el fundul de ţeapa persană!

— Las-o baltă! - îl potoli Perdicas. Aş fi vrut să te văd pe tine ce-ai fi făcut. Ce motiv ar avea să ne trădeze? Eu cred ce spune Eumolpos.

— Şi eu - i se alătură Alexandru. Dar asta nu înseamnă mai nimic. O asemenea veste poate fi răspândită cu măiestrie ca să ne atragă într-o situaţie fără cale de ieşire.

— Ce ai de gând să faci, deci? - întrebă Lisimah turnând puţin vin în cupele prietenilor săi.

— În seara asta vom afla de la Hefestion dacă într-adevăr sunt atât de departe de fluviu. Mâine vom trece prin vad, vom porni către armata inamică şi, după un marş de două-trei *parasangas,* vom trimite înainte un grup de cercetaşi pentru a vedea cum stau lucrurile. În momentul acela, vom ţine un consiliu de război şi vom ataca.

— Şi carele cu seceri? - întrebă Ptolemeu.

— Le vom face inofensive şi apoi vom ataca pe centru cu toate efectivele pe care le avem. Ca la Issus.

— Noi învingem, ei pierd. Asia este a noastră - comentă scurt Nearchos.

— Uşor de zis - interveni şi Seleucos - dar încercaţi să vă închipuiţi ce se va putea vedea pe câmpul de luptă când vor apărea maşinile acelea îngrozitoare: norul de praf pe

care-l vor stârni, zgomotul roţilor cu cercuri de fier, lamele de oţel care vor scânteia în razele soarelui rotindu-se ameţitor de repede. După părerea mea, vor să copleşească trupele noastre de pe centru, în timp ce cavaleria lor ne va înconjura pe margini.

— Seleucos are în bună parte dreptate - spuse Alexandru - dar nu e cazul să stabilim de pe acum un plan de bătaie; în ce priveşte carele, vom face la fel cu cei „zece mii” la Cunassa. Vă amintiţi? Infanteria grea se dădea din loc în loc la o parte, creând coridoare prin care duşmanii puteau trece nestingheriţi, dar arcaşii se întorceau către ei şi loveau din spate carele şi pe războinicii care se aflau în ele. Mai mult mă îngrijorează praful: dacă nu va bate câtuşi de puţin vântul, îndată ce va începe bătălia totul se va cufunda într-o asemenea ceaţă că nu se va putea vedea nimic nici măcar la o lungime de braţ în faţă. Va trebui să ne bazăm pe trâmbiţe ca să ţinem legătura între detaşamente. Hai să mâncăm acum şi să ne veselim puţin, n-avem deocamdată motive de îngrijorare: întotdeauna am ieşit învingători şi o să învingem şi de data asta.

— Crezi că, într-adevăr, pe petecul acela de deşert ne aşteaptă un milion de oameni? - întrebă Leonatos care se vedea că este destul de tulburat. Pe Hercule, nu reuşesc nici măcar să-mi închipui aşa ceva! Cât înseamnă un milion de oameni?

— Am să-ţi spun eu - îi explică Eumene. Înseamnă că, pentru a ieşi învingători, fiecare dintre noi va trebui să omoare douăzeci dintr-ai lor şi încă ar mai rămâne destui.

— Eu nu cred aşa ceva - spuse Alexandru. Este aproape imposibil să hrăneşti un milion de oameni aflaţi într-o mişcare continuă, ca să nu mai vorbim despre apa necesară pentru cai şi tot restul. Eu cred... cred că ar putea fi jumătate din acest număr, ceva mai mulţi decât la Issus. În orice caz, v-am mai spus: să aşteptăm să vedem cum stau în realitate lucrurile atunci când vom avea un contact direct cu inamicul.

Servitorii începură să servească mâncărurile şi Alexandru făcu un semn ca să intre şi „însoţitoarele” sosite de curând din Grecia pentru a-i înveseli pe prietenii săi. Dintre ele atrăgea atenţia o fată atenianã de o frumuseţe extraordinară, o brunetă cu ochi plini de foc, cu pielea netedă şi cu un corp de zeiţă.

— Priviţi, ce minunăţie! - exclamă Alexandru îndată ce ea îşi făcu apariţia. Nu-i aşa că e minunată? Ştiţi că a pozat goală pentru marele Protogene pentru o statuie a Afroditei? O cheamă Thais şi, la Atena, anul acesta, a fost declarată „callipigia”.

— Cele mai frumoase fese din tot oraşul, nu asta înseamnă? - rânji Leonatos. Dar nu le putem vedea?

— Fiecare lucru la vremea sa, ţap focos - îi răspunse fata cu un zâmbet maliţios.

Leonatos se întoarse nedumerit către Eumene:

— Nici o femeie nu mi-a spus vreodată „ţap focos”. N-am înţeles dacă este un compliment sau o insultă.

— Nu-ţi screme prea mult mintea că o să te doară după aia - îi domoli Eumene. În orice caz, să fii „ţap focos” nu mi se pare ceva prea rău. După mine, ai mers drept la ţintă.

Intrară şi alte „însoţitoare”, toate foarte graţioase, şi veniră să se tolănească pe lângă meseni în timp ce servitorii continuau să aducă mâncăruri. Ptolemeu, în calitate de maestru de ceremonii, stabilise ca vinul să fie doar îndoit cu apă: o decizie care întruni aprobarea tuturor.

După ce mâncară cu toţii şi începură să se cherchelească, fata începu să danseze. Era îmbrăcată doar într-un chiton scurt şi pe dedesubt nu mai avea nimic: la fiecare piruetă, ea arăta cu dărnicie darurile de la natură pentru care fusese premiată la Atena şi datorită cărora Protogene o reprezentase ca Afrodita.

La un moment dat, luând de pe o masă un flaut, începu să-şi cânte ea însăşi muzica pentru dans şi muzica aceea păru să învăluie corpul său care continua să se rotească din ce în ce mai repede, oprindu-se dintr-o dată într-un torent

de note ascuţite, aproape stridente. Thais se ghemui la pământ ca o fiară gata să sară asupra prăzii, gâfâind şi cu pielea strălucind de sudoare, apoi reîncepu să cânte din flaut şi melodia se auzi până la soldaţii care stăteau de pază în faţa intrării. O melodie foarte frumoasă pe acordurile căreia mişcările deveniră din ce în ce mai unduioase şi mai aţâţătoare.

Bărbaţii încetară să mai râdă şi să glumească iar regele însuşi părea vrăjit de piruetele acelea care începuseră să urmeze ritmul tot mai rapid al muzicii, din ce în ce mai grăbit şi mai agitat, până la paroxism. Spaţiul restrâns al cortului părea invadat în totalitate de prezenţa dansatoarei, de mireasma pielii sale şi a părului cu reflexe albăstrii. Se simţea că dansul acela emana o energie uriaşă, o vrajă irezistibilă şi Alexandru îşi aminti pe dată de un alt moment din viaţa sa: notele de flaut pe care mama sa, Olimpia, le scotea în adâncul unei păduri din Eordeea, ritmând în noapte un dans orgiastic, *komos*-ul beţiei dionisiace.

Când Thais se lăsă să cadă la pământ, gâfâind epuizată, în ochii tuturor se putea vedea o dorinţă arzătoare, o excitaţie fără margini, dar nimeni nu îndrăznea să se mişte de la locul lui aşteptând cu toţii să vadă ce va face regele. Nechezatul unui cal şi tropotul unui galop împrăştiară pe neaşteptate tensiunea acelor clipe şi imediat după aceea Hefestion intră, asudat şi plin de praf.

— Armata lui Darius este la o jumătate de zi de mers de aici - spuse el gâfâind. Sunt sute de mii, focurile lor se văd în noapte cât stelele de pe cer, semnalele lor de război, date de corn, se aud de la un capăt la altul al câmpiei.

Alexandru se ridică în picioare şi privi înjur ca şi cum s-ar fi trezit brusc dintr-un vis, apoi spuse:

— Să mergem la culcare. Mâine vom trece fluviul prin vad şi tot mâine, pe seară, vom ţine un consiliu de război cu ochii aţintiţi spre armata persană.

11

Curentul apei era destul de puternic chiar şi pe porţiunea vadului şi infanteriştii care încercară primii să treacă dincolo se aflară curând în dificultate pentru că, în mijlocul albiei, apa le ajungea până la piept. Mai ales scuturile îi încurcau: dacă le ţineau la nivelul picioarelor, opuneau o rezistenţă prea mare şi oamenii erau nevoiţi să le lase din mâini; dacă le ridicau sus, soldaţii îşi pierdeau echilibrul şi erau luaţi de apă.

Parmenion dădu ordin să se întindă două funii între cele două maluri şi să se formeze două cordoane duble de soldaţi, legaţi unii de alţii, unul în amonte de vad ca să mai micşoreze forţa curentului şi altul în aval pentru a-i aduna pe aceia care erau luaţi şi târâţi la vale de apele năvalnice ale fluviului. La adăpostul acestor bariere umane, trecu toată infanteria grea a generalului. La urmă, trecu dincolo cavaleria şi după ea carele cu provizii şi cu bagaje, femeile şi copiii. Capul coloanei zări poziţiile inamice la amiază, dar capătul din urmă se mai afla încă pe malul Tigrului şi se lăsa seara când şi ultimii soldaţi se alăturară celorlalţi.

Aşa cum plănuise, regele ţinu după asfinţit un consiliu de război cu cele două armate atât de apropiate încât, de la un capăt la celălalt al întinsei câmpii de la Gaugamela, santinelele macedonene puteau auzi strigătul gărzilor persane.

La căderea serii, o dată cu intrarea gărzilor în primul schimb, o lampă se aprinse în cortul lui Alexandru şi începură să sosească, unul câte unul, prietenii şi generalii din înaltul comandament, Koinos, Simmias, Meleagru, Polysperchon, conduşi de Parmenion şi de Clito, poreclit „cel Negru”. Cu toţii îl salutară pe rege şi-l sărutară pe obraz, apoi se adunară, în picioare, în jurul mesei pe care ofiţerii răspunzători de marş schiţaseră planul de bătaie.

Unităţile de infanterie şi de cavalerie era reprezentate prin piese de la jocul de şah al regelui.

— Aproape sigur, Darius va ataca mai întâi cu carele de război - începu Alexandru - pentru a ne strica rândurile şi a distruge formaţia falangei. Dar noi vom înainta pe o direcţie oblică faţă de frontul inamic care, în mod sigur, va fi mult mai larg decât al nostru datorită superiorităţii lor numerice şi vom căuta să ocolim zona de teren perfect neted pe unde Marele Rege vrea să atace cu carele. Îndată ce acestea se vor pune în mişcare, trebuie să daţi semnal pentru oamenii noştri să facă un zgomot cât mai puternic, bătând cu săbiile în scuturi şi strigând din răsputeri ca să sperie caii lor. Apoi, când se vor afla la o distanţă potrivită, arcaşii şi prăştiaşii vor încerca să-i doboare pe cei din care. În felul acesta îi putem scoate pe mulţi dintre ei din luptă, dar carele, continuându-şi cursa, ne-ar mai putea aduce multe pierderi. În momentul acela, comandanţii de batalioane vor da semnalul stabilit din trâmbiţe pentru a se deschide culoare libere prin formaţia noastră lăsându-i pe duşmani să treacă şi, după aceea, lovindu-i din spate.

„După ce atacul carelor de război va fi respins, falanga va înainta pe mijloc, mergând în urma cavaleriei grele a *eterilor* şi a detaşamentelor de asalt trace şi agriene şi eu voi conduce Vârful împotriva formaţiilor în linie ale lui Darius. Va trebui să slăbim şi să izolăm aripa lor stângă, să ne îndreptăm cu toţii spre centru şi să-i obligăm pe Darius şi garda regală a Nemuritorilor să dea piept cu falanga. Batalioanele lui Crater şi al lui Perdicas trebuie să reziste acestei presiuni şi să contraatace. Generalul Parmenion va rămâne în rezervă în spatele flancului nostru stâng cu trei batalioane de *pezeteri* şi cu cavaleria tesaliană urmând să dea lovitura definitivă. Pe aripa dreaptă a poziţiilor noastre se vor afla aliaţii greci şi mercenarii sub comanda lui Clito: sarcina lor va fi de a face eventuale manevre de ocolire a aripii stângi persane ca să dea timp Vârfului să

dezorganizeze trupele inamice de pe centru. Aveţi întrebări?”

— Una singură - spuse Seleucos. De ce acceptăm să luptăm într-un loc ales de duşmani?

Alexandru păru că ezită să-i răspundă şi-l privi ţintă în ochi.

— Ştii câte fortăreţe se înşiră în imperiul lui Darius de aici şi până la munţii Paropamisus? Câte trecători păzite, fortăreţe şi cetăţi înconjurate de ziduri mai sunt? O să ne albească părul într-o sforţare zadarnică şi întotdeauna sângeroasă, îi vom pierde văzând cu ochii pe soldaţii noştri, ne vom slei de puteri patria sacrificându-i tinerii şi condamnând-o astfel la o decădere rapidă. Darius şi-a făcut acest plan inteligent de a mă atrage în aceste locuri şi de a mă nimici. M-am prefăcut că muşc din această momeală. El nu ştie că eu am luat o asemenea hotărâre şi că, în ultimul moment, oricum îl voi învinge.

— Şi cu ce anume îl vei înfrânge? - mai întrebă Seleucos fără a-şi coborî privirea.

— O să vezi în zori - îi răspunse Alexandru. Asta-i tot. Mergeţi acum la unităţile voastre şi încercaţi să vă odihniţi pentru că mâine va trebui să luptaţi până la ultima picătură de sudoare şi să daţi totul din voi. Norocul şi zeii să fie cu noi!

Salutară cu toţii şi plecară. Alexandru îi conduse până la ieşirea din cort şi, după ce ultimul dintre ei plecă, se duse la ţarcul lui Ducipal ca să-i dea el însuşi să mănânce şi să bea apă. În timp ce calul îşi afunda botul în găleata plină cu ovăz, el îi vorbea mângâindu-i coama:

— Ducipal, bunul meu prieten... Mâine va fi ultima ta bătălie, îţi promit. După asta, o să mai fii văzut doar la defilări, o să mă duci doar când o să intrăm în triumf prin oraşe sau când eu şi cu tine vom merge să ne plimbăm singuri pe dealurile din Media sau pe malurile Tigrului sau ale Araxesului. Mai înainte de toate, însă, va trebui să mă duci la victorie, Ducipal, mâine va trebui să alergi mai iute

decât săgeţile şi suliţele persane: nimic nu va trebui să stea în calea iureşului tău.

Animalul îşi înălţă capul mândru, sforăind şi scuturându-şi coama.

— M-ai înţeles, Ducipal? Tu îi vei călca sub copitele tale pe călăreţii mezi şi kissei, pe hircani şi pe korasmi, vei scoate foc pe nări ca o himeră, îi vei trage după tine pe toţi tovarăşii tăi, vei fi tunetul care va zgudui munţii din temelii şi cei cinci sute de bidivii ai Vârfului vor face pământul să tremure pe urmele tale.

Armăsarul bătu pământul cu copita şi scoase un nechezat ca un strigăt de luptă, apoi păru să se liniştească şi-şi apropie botul de pieptul stăpânului său aşteptând ca acesta să-l mângâie. Parcă vroia să-i spună că era gata pentru orice şi că nimic n-ar fi putut opri galopul său.

Alexandru îl sărută pe frunte şi plecă, îndreptându-şi paşii spre cortul reginei-mamă, Sisygambis, instalat la umbra unui pâlc de sicomori de la marginea taberei. Îşi anunţă sosirea şi un eunuc îl conduse în interiorul pavilionului, unde suverana îl primi aşezată pe tronul său.

Alexandru aşteptă, aşa cum era obiceiul la curte, ca ea să-l invite să se aşeze, după care începu să vorbească:

— Mare Mamă, am venit să-ţi spun că ne pregătim să ne confruntăm cu Darius într-o bătălie decisivă, aproape sigur ultima. La apusul soarelui, doar unul dintre noi va mai fi în viaţă şi eu voi face tot ce voi putea ca să ies învingător.

— Ştiu - răspunse Sisygambis.

— Asta ar putea să însemne moartea fiului tău.

Regina dădu afirmativ din cap.

— Sau a mea - adăugă la puţin timp după aceea Alexandru.

Sisygambis ridică ochii înlăcrimaţi şi suspină:

— În orice caz, va fi pentru mine o zi plină de tristeţe. Indiferent de ce se va întâmpla, oricare ar fi rezultatul luptei. Dacă vei învinge tu, eu îmi voi fi pierdut fiul şi patria. Dacă vei fi învins sau vei fi ucis, voi fi pierdut un om pe care

am învăţat să-l iubesc. Tu te-ai purtat cu mine cu aceeaşi atenţie ca a unui fiu şi ai respectat toate persoanele din familia mea, aşa cum nici un alt învingător n-ar fi procedat vreodată. Iar tu, băiete, ai deja un loc în sufletul meu. De aceea, nu pot să nu sufăr şi nu-mi va fi permis să mă consolez rugându-mă cu cugetul curat lui Ahura Mazda ca soldaţii mei să iasă învingători. Du-te, Alexandru, şi fie ca tu să fii acela care va sta teafăr şi nevătămat mâine, sub razele apusului de soare. Aceasta este singura binecuvântare pe care ţi-o pot da.

Regele făcu o plecăciune în faţa ei, îndreptându-se către cortul său. În tabără era forfota obişnuită dinaintea orelor de odihnă: soldaţii, adunaţi în cerc şi aşezaţi pe pământ, îşi luau cina şi se îmbărbătau unul pe altul pentru bătălia de a doua zi. Povesteau isprăvi ale unor eroi, beau, jucau zaruri cu banii pe care-i primiseră cu dărnicie de la casierii lui Eumene, se distrau privind dansul prostituatelor care însoţeau armata. Mai erau câte unii care-şi petreceau seara în tabăra negustorilor, unde mulţi dintre ei aveau de mai mult timp iubite şi chiar copii mici de care se ataşau cu fiecare zi ce trecea.

În clipele acelea de răscruce, asemenea sentimente adânci erau pentru ei o formă de consolare şi, în acelaşi timp, de nelinişte pentru gravitatea luptei care avea să se dea în curând, pentru bătălia care le-ar fi putut aduce glorie şi bogăţii sau moartea, ori, mai rău, o sclavie înjositoare pentru tot restul vieţii.

Alexandru ajunse la cortul său după ce traversase aproape întreaga tabără, de la un capăt la altul. Leptine îl întâmpină în prag şi-i sărută mâinile.

— Stăpâne, am avut o vizită ciudată. A venit un bărbat şi ţi-a adus ceva de mâncare pentru cină. Nu l-am mai văzut niciodată şi n-ar trebui să te încrezi în el: te-ar putea otrăvi.

— Ai aruncat ce a adus?

— Nu, dar…

— Arată-mi ce-a adus.

Leptine merse cu el în cortul pentru banchete şi-i arătă o tavă pusă pe masa regelui. Alexandru zâmbi şi clătină din cap.

— Sturz la frigare - şi atinse friptura. E caldă încă. Unde-i omul acela?

— A plecat, dar ţi-a lăsat asta.

Îi arătă un sul micuţ de papirus. Alexandru îl citi rapid, apoi ieşi în grabă şi-l chemă pe unul dintre scutieri:

— Repede, pregăteşte-mi imediat murgul sarmatic.

Scutierul alergă către ţarcuri şi în scurt timp se întoarse cu calul gata înhămat. Regele încălecă şi porni în galop fără ca gărzile să aibă timp să se ţină după el. Când se dezmeticiră şi fură gata să pornească pe urmele lui, se pierduse deja în deşert.

12

Alexandru ajunse într-un sătuc cu numai câteva case din cărămidă nearsă, aflat la jumătatea drumului dintre tabăra sa şi râul pe care-l trecuseră chiar în ziua aceea. Se îndreptă către puţul care se găsea lângă un pâlc de palmieri, descălecă şi rămase în aşteptare.

La puţin timp după aceea, luna răsări din spatele unor deluşoare care mărgineau câmpia la răsărit şi razele ei luminară nesfârşitele mirişti ce înconjurau satul ca un brâu auriu şi deşertul care se întindea de jur împrejur dincolo de pământul cultivat. Lăsă calul să pască smocurile rare de iarbă care creşteau printre palmieri şi aşteptă până când zări o siluetă unduitoare profilându-se pe drum, acesta fiind, de fapt, ceva mai mult decât o potecă dinspre sud: Eumolpos din Solis se apropia călare pe o cămilă.

— Poţi coborî liniştit - spuse Alexandru observând privirea sa bănuitoare. Peritas a rămas în tabără.

— Te salut, mare rege şi stăpân al Asiei - începu informatorul, dar Alexandru, grăbit, îl întrerupse:

— Ai reuşit să mai afli şi altceva în afară de ce mi-ai scris în mesajul pe care mi l-ai trimis?

— Trebuie să ştii adevărul: eu ştiam deja că Mazeus era foarte deprimat, fiind sigur că sosise ceasul din urmă pentru imperiul care fusese al lui Cirus cel Mare şi-l rugasem pe Hefestion să-l convingă să treacă de partea noastră atunci când ajungea la vadul de la Tapsacus, peste Eufrat. Totuşi, Hefestion a refuzat o asemenea soluţie: considera, probabil, că este dezonorant să convingi un adversar să dezerteze.

— Şi eu am aceeaşi părere cu el.

— Mai bine zis, el gândeşte la fel ca tine.

— Dacă vrei aşa...

— Bine. Doar că zeiţa Fortuna ne vine în ajutor: este clar că are o slăbiciune pentru tine, mărite rege. N-o să crezi, dar chiar prin intermediul lui Hefestion, Mazeus a intrat în contact cu noi. Prietenului tău i-a fost adusă o statuetă, un dar pe care el urma să mi-l transmită şi eu am primit-o pe când mă aflam între Tyr şi Damasc, ca să-mi rezolv nişte treburi. Literele încrustate la baza statuetei spuneau: „sparge această statuetă”, lucru pe care eu l-am făcut fără să stau prea mult pe gânduri. Înăuntru am găsit mesajul lui Mazeus iar conţinutul ţi l-am comunicat oral printr-un curier pe care ţi l-am trimis pe când te apropiai cu armata de vadul peste Tigru. Apoi, am vrut să vin eu în persoană, ca să mă asigur că mesajul fusese transmis întocmai.

— Aşa este. Am văzut sturzul fript pe care mi l-ai trimis.

— Ingenios, nu-i aşa? Azi-dimineaţă, servitorii mei au prins o mulţime cu plasele şi de aici mi-a venit ideea de a-ţi comunica parola într-un mod atât de original.

— Ai reuşit.

— Şi, deci, ce ţi-a spus exact curierul?

— Mazeus se oferă să mă ajute pe câmpul de luptă şi îmi cere în schimb să-l păstrez în funcţia de satrap al Babiloniei. Spune că el se va afla pe aripa dreaptă a armatei lui Darius şi că voi putea reduce fără grijă forţa stângii mele pentru a concentra mai mulţi soldaţi în partea cealaltă, unde aş risca să fiu încercuit. Am înţeles bine?

— Perfect. Şi nu ţi se pare o propunere corectă.

— Tu ai avea încredere într-un trădător?

— Da, dacă propunerea este convenabilă pentru amândouă părţile şi aşa mi se pare şi în cazul de faţă. Mazeus nu crede că Darius poate să te învingă; el crede că tu vei ieşi învingător şi, deci, îţi oferă ceva în schimb cu altceva. Tu ai de aici un avantaj foarte important, iar el de asemenea.

— Închipuie-ţi ce se întâmplă dacă minte: eu îmi slăbesc flancul stâng ca să-l întăresc pe cel drept în eventualitatea că, tocmai pe acea parte, cavaleria persană ar vrea să mă

încercuiască. Mazeus, însă, mă atacă puternic pe stânga şi îmi cade în spate în timp ce eu dau atacul cu Vârful. Un adevărat dezastru. Pentru noi, poate fi chiar sfârşitul.

— Aşa este, dar dacă nu rişti acceptând propunerea lui Mazeus, poţi pierde oricum pentru că ei sunt mult mai mulţi decât voi. Cu atât mai mult cu cât te-ai hotărât să accepţi lupta pe terenul ales de ei. Grozavă încurcătură.

— Şi totuşi, peste puţin timp o să mă întorc în cortul meu şi o să dorm liniştit.

În lumina nesigură a lunii, Eumolpos încercă să descifreze pe faţa interlocutorului său vreun semn după care să-i poată ghici intenţiile, dar nu reuşi.

— Ce trebuie să-i spun lui Mazeus în noaptea asta? - întrebă. După cum vezi, m-am travestit în neguţător sirian şi peste puţin timp va trebui să mă duc la el ca să-i duc un răspuns din partea ta.

Alexandru prinse frâul calului său şi, dintr-o săritură, încălecă.

— Spune-i că accept - răspunse şi dădu să plece.

— Aşteaptă puţin! - îl opri Eumolpos. Mai este ceva care te-ar putea interesa să ştii: în tabăra lui Darius se află fiul cel mare al lui Barsines şi doreşte să ia parte la bătălia de mâine.

Timp de câteva clipe, Alexandru rămase nemişcat în şa, ca şi cum vestea aceea l-ar fi impresionat peste măsură, apoi parcă se trezi brusc şi dădu pinteni bidiviului, dispărând rapid într-un nor de praf. Eumolpos clătină din cap şi, după ce medită puţin asupra scurtei convorbiri pe care o purtase, făcu cămila să îngenuncheze şi se căţără cu oarecare greutate pe spinarea ei. Îi dădu apoi un ordin şi animalul se ridică întâi cu crupa, făcându-l aproape să cadă în faţă, apoi îşi înălţă şi picioarele dindărăt, iar călăreţul fu gata să cadă pe spate. În cele din urmă, ajunse în poziţia normală şi porni la trap spre tabăra persană sub loviturile neîndemânatice de călcâi ale călăreţului său.

Alexandru văzu ieşindu-i în întâmpinare un grup de *eteri* din garda regală care venea în galop sub comanda lui Hefestion şi se opri.

— Încotro mergeţi? - întrebă.

— Cum unde mergem? - spuse Hefestion furios. Mai şi întrebi! Te căutam pe tine! Pleci din tabără fără să spui nimic nimănui, umbli noaptea printr-un teritoriu plin de patrule inamice şi asta în ajunul unei bătălii în care se va decide soarta noastră a tuturor. Noroc că te-a văzut o santinelă şi i-a raportat comandantului său. Eram aproape morţi de frică şi...

Alexandru îl opri cu un gest al mâinii.

— Era ceva ce trebuia să fac doar eu singur, dar este bine că sunteţi aici. Cine-i comandantul?

Ieşi în faţă un tânăr soldat din ţinutul Lincestides.

— Eu sunt, Măria Ta, şi mă numesc Eufranor.

— Ascultă la mine, Eufranor: în timp ce noi o să ne întoarcem în tabără, tu mergi cu oamenii tăi în satul care se află cam la zece stadii pe dramul acesta şi laşi acolo de pază jumătate din detaşamentul tău, sub comanda unui om de încredere. Tu, împreună cu ceilalţi, veţi merge pe malul Tigrului şi vei aştepta să auzi de pe malul celălalt pe cineva care va striga: „Care este drumul spre Babilonia?”. Tu să răspunzi: „Drumul spre Babilonia trece pe aici!” şi te vei întoarce cu oamenii aceia în tabără şi-i vei pune sub comanda lui Crater.

— Asta-i tot, Măria Ta?

— Asta-i tot, Eufranor. Execută întocmai ordinele pe care ţi le-am dat, va fi salvarea noastră, a tuturor.

— Dormi liniştit: vom fi atenţi cu toţii şi nimeni care să nu fie de-ai noştri nu va trece printre vad şi sat fără ca noi să prindem de veste. Asta trebuie să facem, nu-i aşa?

— Întocmai aşa. Duceţi-vă, acum.

— Pe cine aşteptăm? - întrebă Hefestion, întorcându-şi calul în direcţia taberei.

— O să vezi. Să ne întoarcem, acum: nu ne mai rămâne prea mult timp de dormit până în zori.

O dată întorşi în tabără, se despărţiră: Hefestion plecă la detaşamentul său din Vârf şi Alexandru se îndreptă către cortul în care locuia Barsines. Ea îi ieşi în întâmpinare şi-l sărută.

— Am auzit că ai plecat singur din tabără: eram îngrijorată.

Alexandru o strânse în braţe, dar nu spuse nimic.

— Vei conduce atacul de mâine al cavaleriei, nu-i aşa?

— Aşa este.

— De ce te expui unui pericol atât de mare? Dacă ţi s-ar întâmpla ceva, oamenii tăi ar rămâne fără conducător.

— Un rege are unele privilegii, dar trebuie să fie gata să moară primul de fiecare dată când poporul său este în pericol. Ascultă-mă, Barsines: la opt, nouă stadii depărtare de noi, în direcţia aceea, se află tabăra persană şi acolo sunt tatăl tău Artabazos şi... fiul tău.

Privirea femeii se înceţoşă de îndată în lacrimi.

— Dacă vrei să mergi la ei - continuă regele - o să pun să fii escortată până la primul post de pază persan, împreună cu Phraates.

— Chiar doreşti asta? - îl întrebă Barsines.

— Nu. Eu te vreau aici, cu mine, dar înţeleg că sufletul tău este în două locuri şi că, din cauza asta, nu vei putea fi niciodată fericită.

Barsines îi mângâie faţa şi părul, apoi spuse:

— Sunt femeia ta şi voi rămâne cu tine.

— Dacă eşti femeia mea, fă-mă, atunci, să uit de orice în noaptea asta dinaintea bătăliei, mângâie-mă aşa cum n-ai mai făcut-o niciodată cu vreun alt bărbat, oferă-mi toată plăcerea pe care mi-o poţi da. Mâine s-ar putea ca din mine să nu mai rămână decât un pumn de cenuşă.

Şi, fără a mai aştepta ca ea să-i răspundă, începu să-i sărute gâtul şi sânii, să-i mângâie pântecele şi coapsele, atrăgând-o spre el cu o forţă irezistibilă.

Barsines simţi că fierbinţeala pielii lui creştea, devenind ca o adevărată febră, simţi parfumul părului lui şi mirosul ca de mosc al corpului, lăsându-se pradă valului de dorinţă care îi alerga pe sub piele, accelerându-i bătăile inimii şi respiraţia.

Lăsă să cadă de pe ea toate veşmintele, în timp ce el continua s-o mângâie şi să-i sărute tot corpul, apoi îl dezbrăcă şi pe el, fără să mai aibă nici o reţinere. Îi sărută lacom buzele şi pieptul şi-l trase, gol cum era, împreună cu ea pe covor. Îi mângâie pântecele şi coapsele, îl sărută cu o patimă crescândă până trezi în el cea mai arzătoare dorinţă. Bărbatul o atrase sub el şi o pătrunse cu toată forţa, ca şi cum ar fi fost ultima dată când se mai putea bucura de corpul şi de dragostea ei şi văzu ochii femeii plini de lumină, faţa transfigurată de o plăcere din ce în ce mai intensă şi mai arzătoare, îi simţi mâinile şi unghiile care i se înfigeau în carnea umerilor şi a spinării şi o auzi în cele din urmă strigând, pradă delirului unei plăceri fără margini, cea pe care numai zeii o pot da muritorilor.

Se răsturnă sleit de puteri pe covorul moale, în timp ce ea continua să-l sărute şi să-l mângâie cu o dăruire totală şi pătimaşă, într-o uitare deplină. Alexandru răspunse o vreme sărutărilor ei, apoi, cu o ultimă mângâiere, se îndepărtă de ea şi se ridică.

— Dormi cu mine, te rog - spuse Barsines.

— Nu pot. Oamenii mei trebuie să mă găsească mâine în singurătatea dinaintea încercării supreme. Santinelele care vor încheia ultimul schimb de pază vor trebui să ştie că au vegheat în noapte asupra singurătăţii regelui lor. Adio, Barsines. Dacă va fi să mor mâine, să nu mă plângi: este un privilegiu să mori pe câmpul de luptă, să scapi de o bătrâneţe îndelungată şi de slăbirea minţii şi a corpului, de o stingere înceată şi continuă a luminii ochilor. Alătură-te neamului tău şi fiilor tăi şi trăieşte-ţi liniştită viaţa, dar nu uita că ai fost iubită ca nici o altă femeie de pe lume.

Barsines îl mai sărută o ultimă oară înainte ca Alexandru să dispară dincolo de prag şi nu avu curajul să-i spună că aştepta un copil de la el.

13

Generalul Parmenion fu acela care-l trezi, intrând el însuşi în cortul său:

— Măria Ta, e vremea să te trezeşti.

Era îmbrăcat în armura de luptă şi Alexandru îl privi cu aceeaşi admiraţie dintotdeauna: chiar şi la o vârstă atât de înaintată, bătrânul soldat era încă falnic şi în putere ca un stejar. Regele se sculă şi, înainte de a se îmbrăca, bău „cupa lui Nestor" pe care Leptine i-l pregătise din vreme. În timp ce două ordonanţe îl îmbrăcau şi-i încheiau armura, alta îi aducea scutul şi coiful strălucitor în formă de cap de leu cu botul larg deschis.

— Generale - începu Alexandru să vorbească - ziua aceasta se va afla sub semnul incertitudinii, mai ales în ce priveşte desfăşurarea luptei pe aripa stângă. De aceea am hotărât să-ţi încredinţez comanda acestei laturi a formaţiei noastre. Clito va comanda pe partea dreaptă.

„Vom porni cu aripile apropiate de centru, ca un şoim care se aruncă asupra prăzii. Vom continua să mergem până când ei vor încerca să ne oprească şi vor împinge în faţă flancul lor drept. Atunci eu voi conduce şarja cavaleriei şi voi împărţi în două frontul lor de atac, dar, în timp ce eu voi lupta pe centru cu inamicul, tu, pe stânga, îl vei lovi prin flanc. Ştiu că vei rezista, ştiu că nu vei da înapoi pentru nimic în lume."

— Nu voi da înapoi, Măria Ta.

Alexandru clătină din cap.

— Eşti întotdeauna atât de protocolar şi totuşi, când eram copil, mă ţineai pe genunchi.

Parmenion aprobă.

— N-o să cedez, măi băiete, cât timp o să am viaţă în mine. Zeii să ne fie alături.

Când ieşi, regele îl văzu pe Aristandru cum, în mijlocul taberei, sacrifica un animal şi-l ardea ca jertfă. Fumul se târa la mică distanţă de pământ, ca un şarpe lung şi-şi găsea cu greu drumul spre înaltul cerului.

— Ce spun augurii tăi, ghicitorule?

Aristandru se întoarse către el cu acea mişcare caracteristică amintindu-i atât de mult de tatăl său, Filip, şi spuse:

— Va fi ziua cea mai grea din viaţa ta, Alexandru, dar vei învinge.

— Fie voia cerului ca tu să spui adevărul - răspunse regele şi luă hăţurile lui Ducipal care-i fusese adus tocmai atunci de un grăjdar.

În tabără era o forfotă neînchipuită: peste tot răsunau ordine scurte, escadroanele de cavalerie se încolonau, unităţile de infanterie se aşezau în ordinea de marş. Alexandru încălecă dintr-o săritură, dădu pinteni calului şi ajunse în fruntea Vârfului, cu călăreţii într-o formaţie perfectă, iar lângă el se postă Hefestion. În spatele lui veni Leonatos, acoperit aproape cu totul de armura lui de fier, cu securea lui enormă în mână, avându-l alături pe Ptolemeu. În spatele lor, Lisimah, Seleucos şi Filotas precedau restul escadronului şi alte unităţi ale cavaleriei *eterilor.* În faţa tuturor şi pe aripa stângă alergau pe jos tracii şi agrienii, apoi urmau, tot pe stânga batalioanele falangei şi un detaşament de cercetaşi conduşi de comandanţii lor: Koinos, în fruntea primului batalion, apoi Perdicas, Meleagru, Simmias şi Polysperchon. Crater, ultimul îi comanda pe tesalieni. Pe flancul drept, se aflau deja în ordine de marş cele opt batalioane ale aliaţilor greci, urmaţi de o coloană lungă de pedestraşi traci şi tribalii care se prelungea până dincolo de zona cortului regal şi a depozitelor de alimente.

Regele ridică mâna şi trâmbiţele dădură semnalul de pornire. Vârful se puse în mişcare urmându-l pe Alexandru care-i conduse pe călăreţi spre marginea taberei. Atunci,

anunţată de sunetele cornului de război, apăru armata Marelui Rege, nesfârşită, înşirată pe un front enorm, având în frunte sute de steaguri şi de prapuri şi soarele care răsărea chiar în acele clipe făcea să scânteieze, în norul de praf care se ridica, sclipirile metalice ale armelor, ca nişte fulgere dintr-un nor aducător de furtună.

Leonatos îşi petrecu privirea de la un capăt la altul al imensei formaţii şi murmură printre dinţi:

— Pe marele Zeus!

Dar regele nu dădea nici un semn de mirare în faţa acelui spectacol grandios şi continua să înainteze la pas, ţinând în dreptul pieptului frâul lui Ducipal care-şi arcuia grumazul puternic şi strălucitor, sforăia şi-şi muşca zăbala.

În urma lui, întreaga armată începea să se desfăşoare, escadron după escadron, batalion după batalion, în sunetul ritmic al tobelor, în pasul cadenţat al luptătorilor şi în tropotul nervos al cailor. În stânga lor se deschidea întinderea netedă care-i despărţea de frontul persan ce înainta fără oprire şi Alexandru continua să se abată spre dreapta pentru a ajunge la o porţiune de teren mai ondulată şi mai accidentată.

Inamicii îşi dădură seama imediat de intenţiile lui. Se auzi, înfundat şi prelungit sunetul cornului de luptă şi întreaga aripă stângă a persanilor, călăreţii sciţi şi bactrieni, începu o manevră de ocolire. Alexandru făcu un semn şi arcaşii agrieni călări alergară în întâmpinarea călăreţilor inamici aruncând asupra lor roiuri dese de săgeţi, apoi trimise şi un escadron de *eteri* ca să oprească înaintarea duşmană, în timp ce el, în fruntea Vârfului, continua să înainteze la pas cu un calm incredibil. Doar cei care se aflau foarte aproape de el puteau observa din când în când un tremur al pleoapelor şi sudoarea care îi brobona tâmplele.

Eterii şarjară şi străbătură foarte repede distanţa care-i despărţea de valul năvalnic al călăreţilor asiatici. Ciocnirea fu înspăimântătoare: sute de cai se rostogoliră la pământ, sute de călăreţi din ambele tabere se încleştară într-o luptă

pe viaţă şi pe moarte şi imediat, deşi răniţi sau loviţi, se învălmăşiră cu toţii printre picioarele cailor, în iadul de praf, de nechezături şi de urlete care-i înconjura din toate părţile. Se înălţă un nor de praf care acoperi aproape complet câmpul de luptă, aşa încât nu se mai putea distinge ce se întâmpla şi care era rezultatul primei faze a confruntării. O parte dintre agrieni, terminându-şi săgeţile, puseseră mâna pe cuţitele ascuţite ca briciul şi se aruncaseră din nou în luptă mânaţi de instinctele lor barbare, încleştându-se corp la corp cu călăreţii inamici care treceau ca nişte fantome prin negura deasă.

Chemări grăbite de trâmbiţă răsunară în acele clipe din stânga şi Leonatos îl atinse pe umăr pe Alexandru.

— Pe toţi zeii din cer, priveşte! Carele, carele cu seceri!

Dar regele nu catadicsi să-i răspundă.

De pe centrul formaţiei persane, îngrozitoarele maşini se mişcau atacând flancul stâng al macedonenilor. Perdicas, care le observase imediat, începu să strige:

— Fiţi atenţi, flăcăi! Fiţi atenţi!

Chiar în acel moment, însă, un grup de călăreţi duşmani porni într-un galop nebunesc târând după ei legături de nuiele care stârniră, la mică distanţă de frontul macedonean, o perdea deasă de praf ce ascunse vederii carele. Doar din când în când razele soarelui mai reuşeau să scoată sclipiri sinistre de pe secerele care se învârteau ameţitor pe butucul roţilor sau despicau aerul fiind fixate pe marginile carelor sau la capătul oiştilor.

Perdicas şi ceilalţi comandanţi ordonară trâmbiţaşilor să sune alarma pentru ca pedestraşii aflaţi în plin marş să se dea la o parte îndată ce carele ar fi ieşit din norul de praf, dar, când aceasta se întâmplă, se aflau la o distanţă de mai puţin de un stadiu şi nu reuşiră cu toţii să reacţioneze la semnalele înălţate pe prăjini înalte de comandanţii lor. În unele locuri, frontul se deschise şi carele trecură nestingherite, dar în altele intrară din plin în rândurile macedonene secerându-i pe soldaţi ca pe nişte spice,

făcând să se rostogolească la pământ capete retezate, cu ochii încă larg deschişi şi uluiţi. Mulţi fură atinşi la picioare de secerele rotative fixate pe butucul roţilor şi mutilaţi îngrozitor, alţii, loviţi în plin de cai în cursa lor dezlănţuită, fură sfărâmaţi sub copite şi zdrobiţi de cercurile de fier ale roţilor. Armata continuă, însă, să înainteze în urma lui Alexandru, menţinând o direcţie oblică. Parcurseseră deja mai bine de o treime din câmpia care, la ordinele lui Darius, fusese netezită pentru a permite carelor şi cailor săi să prindă viteză şi continuau să mărşăluiască în pas cadenţat, în ritmul obsedant al tobelor.

Al doilea detaşament de arcaşi agrieni îşi aruncă săgeţile asupra carelor de luptă, decimându-i pe vizitii, alţii, călări, porniră pe urmele celor care trecuseră printre rândurile macedonenilor pentru a-i doborî cu lovituri de suliţă. Între timp, însă, în punctul cel mai avansat, cavaleria grea scită şi bactriană, condusă de Bessos, respingea escadroanele de *eteri,* mult inferioare ca număr, şi începea, printr-o manevră largă, să învăluie aripa dreaptă unde luptau aliaţii greci care, îndată ce-i văzură pe călăreţii barbari înaintând rapid către ei, strigară din toată puterea:

Alalalài!

şi strânseră rândurile, om lângă om, formând un adevărat zid de scuturi şi de lănci. În învălmăşeala aceea de urlete şi de nechezături, Alexandru îl îndemnă pe Ducipal să meargă ceva mai repede pe câmpul de luptă. Alături de el, un stegar înălţa steagul argeazilor, roşu aprins cu steaua de aur strălucind în razele soarelui care se înălţase pe cer.

Alte semnale de trâmbiţă veniră din dreapta şi un alt val de călăreţi parţi, hircani şi mezi porniră înainte cu toată viteza izbind batalioanele lui Perdicas şi Meleagru, precum şi în cele din spate, ale lui Simmias şi Parmenion. Îi conducea Mazeus în persoană! Năvăliră printre rândurile

infanteriei şi se abătură ca viitura unui râu către tabără. Parmenion îi strigă lui Crater:

— Opreşte-i! Aruncă-i în luptă pe tesalieni!

Şi Crater îl ascultă. Făcu un semn trâmbiţaşului şi acesta dădu semnalul de şarjă pentru cele două escadroane de cavalerie tesaliană care înaintau separat pe aripa stângă, ca o ultimă rezervă. Tesalienii parcurseră distanţa până la trupele lui Mazeus angajându-se într-o luptă furibundă şi Parmenion mai trimise şi un detaşament de scutieri şi de cercetaşi ca să-i ajute.

— Încearcă să elibereze familia regală! - strigă el. Opriţi-i cu orice preţ!

În clipele acelea, partea din spate a flancului stâng era o învălmăşeală cumplită de oameni şi de cai încleştaţi într-o luptă pe viaţă şi pe moarte în care luptătorii încercau să-şi rănească adversarii cât mai grav, disputându-şi cu o îndârjire sălbatică fiecare palmă de pământ.

Alexandru auzi sunetul disperat al trâmbiţelor, dar nu se întoarse. Îl privi pe stegar şi-i făcu semn să ridice şi mai mult steagul pentru ca toţi oamenii săi să-l poată vedea. Scoase, apoi, strigătul lui de luptă, atât de puternic şi de ascuţit încât domină larma bătăliei care se dădea în toate părţile. Ducipal bătu din copite, necheză şi, îndemnat de strigătele tot mai puternice ale regelui, porni într-o şarjă furibundă lovind pământul cu potcoavele de bronz, sforăind ca o fiară sălbatică. Călăreţii din Vârf zburară în urma lui într-un galop nimicitor. Cinci escadroane de *eteri* porniră şi ele pe urmele Vârfului, într-o formaţie ca un triunghi, către locul în care centrul persan rămăsese izolat de aripa dreaptă inamică lansată într-o manevră largă de învăluire.

— Înainte! - striga Alexandru. Înainte!

Scoţând sabia din teacă, el se avântă asupra unei laturi a gărzii Nemuritorilor care apăra carul de luptă al împăratului. Întreaga cavalerie macedoneană porni pe urmele lui zdrobindu-i pe toţi cei care încercau să i se opună. Viteza cu care alerga Ducipal era atât de mare şi animalul era atât de

greu, încât oricine era lovit, chiar şi dintr-o latură, se prăvălea la pământ sub forţa şi greutatea giganticului armăsar acoperit cu o armură din piele şi bronz. Condus de rege, Vârful făcu un ocol larg, apoi formă un front mai larg, pe patru rânduri având pe margini escadroanele de *eteri* şi se năpusti aidoma unei avalanşe de fier asupra flancului şi spatelui centrului persan.

Între timp, însă, tabăra macedoneană părea pierdută şi cavalerii mezi şi kissei ai lui Mazeus erau peste tot, punând foc corturilor, distrugând orice întâlneau în cale, în timp ce un alt grup se îndrepta spre locul unde se aflau femeile. Tesalienii luptau ca nişte lei, dar, inferiori ca număr, începură să dea înapoi sub presiunea detaşamentelor de hircani. Parmenion nu-şi mai dădea seama care ar putea fi soarta bătăliei şi lupta el însuşi cu spada şi cu scutul ca un tânăr în plină putere. Deodată, văzând un curier care trecea pe lângă el, îi strigă:

— Fugi! Fugi la Alexandru şi spune-i că nu mai putem, că avem nevoie de ajutor! Îndată! Du-te! Aleargă!

Şi omul porni ca o nălucă pe calul său. Sări peste care răsturnate şi peste stâlpi scoşi din pământ şi arşi, trecu printre războinicii încăieraţi şi ajunse pe porţiunea din mijloc care rămăsese încă liberă, îndemnându-şi calul către locul în care se zărea din depărtare steagul argeazilor printre cetele de oamenii care se luptau.

Lovită în plin dintr-o parte şi din spate, garda lui Darius, susţinută de un mare număr de mercenari greci, rezistă cu curaj, dar fu în curând copleşită de atacul nimicitor al oamenilor lui Alexandru. Alături de rege, Hefestion lupta cu o lance groasă din lemn de frasin străpungându-i pe toţi cei care se îndreptau către ei, Leonatos învârtea în jurul capului securea lui mare deja înroşită de sânge, iar Ptolemeu şi Lisimah loveau năpraznic cu sabia şi cu spada tracă apărând flancurile şi respingând contraatacul înverşunat al mercenarilor greci şi al Nemuritorilor persani. Lupta continua cu îndârjire pentru că nimeni nu vroia să

cedeze, gândind că aceea era ultima posibilitate de a respinge inamicul şi de a-şi salva viaţa şi patria.

Pe latura dreaptă, cavaleria lui Bessos era aproape înfrântă de infanteria grea grecească, dar continua să atace fără încetare, în valuri, ca talazurile care se sparg de stâncile de pe mal. Unităţile din margine, ocolind frontul grecilor, luptau împotriva tracilor care apărau partea dreaptă a taberei, aflată acum aproape în totalitate în mâna duşmanului.

Între timp, pe aripa stângă situaţia era disperată. Parmenion şi soldaţii săi erau aproape încercuiţi, dar Perdicas, Meleagru şi ceilalţi nu le puteau veni în ajutor pentru că primiseră semnalul de a ataca frontal centrul lui Darius, cu lăncile îndreptate în faţă, iar cavaleria regelui continua să ameninţe din spate şi dintr-o parte.

Mazeus ajunse la cortul reginei-mamă şi îngenunche gâfâind:

— Mare Mamă - spuse el - repede, urmaţi-mă! Acum sau niciodată îţi vei putea recăpăta libertatea şi puterea, ajungând alături de augustul tău fiu!

Regina, însă, nu se mişcă din loc. Rămase aşezată pe tronul său, nemişcată.

— Nu pot veni cu tine. Sunt prea bătrână ca să mai călăresc. Lasă-mă aici ca să văd cum se va sfârşi această zi, după cum va vrea Ahura Mazda. Du-te, nu mai pierde timpul cu mine! Ia-le cu tine, dacă poţi, pe femeile din haremul regal şi pe copiii lor.

Mazeus o mai rugă încă o dată:

— Te implor, Mare Mamă, te implor!

Totul fu, însă, zadarnic.

Prin aproapiere, un războinic foarte tânăr năvălea într-un alt cort, cel în care Barsines aştepta şi ea sfârşitul acestei lupte îngrozitoare. Îşi scoase coiful lăsând să i se vadă părul strălucitor şi strigă:

— Mamă! Repede! Am venit să te eliberez! Iute, vino aici! Ia un cal şi hai să plecăm! Unde este fratele meu?

— Eteocles! - strigă Barsines tulburată de o asemenea vizită. Fiul meu!

Şi alergă în întâmpinarea lui ca să-l îmbrăţişeze, dar în aceeaşi clipă doi agrieni veniră în grabă ţinând în mâini cuţitele lor lungi: li se ordonase ca nimeni să nu fie lăsat s-o atingă pe femeia lui Alexandru. Eteocles încercă să se apere de ei trăgând din teacă sabia tatălui său, dar nu era decât un băieţandru şi loviturile sale nu aveau suficientă forţă. Unul dintre agrieni îl tăie la braţ şi-l făcu să scape sabia din mână, în timp ce celălalt se pregătea să-i dea o lovitură mortală. Barsines se aruncă spre ei strigând:

— Nu! E fiul meu! - şi primi drept în piept lama cuţitului, prăbuşindu-se fără viaţă la pământ.

Eteocles, deşi rănit, se aruncă asupra duşmanilor şi încercă să ia de pe jos un pumnal cu care vru să lovească, dar adversarul său se feri de lovitură şi răspunse cu o precizie ucigătoare. Băiatul se prăvăli peste corpul neînsufleţit al mamei sale dându-şi acolo ultima suflare.

Curajoşii luptători tesalieni fuseseră de-acum scoşi din tabără şi trupele lui Mazeus se pregăteau să se îndrepte spre mijlocul câmpului de luptă ca să atace din spate infanteria *eterilor* şi tracii care încă mai rezistau atacului din partea călăreţilor lui Bessos. Ei credeau deja că bătălia era câştigată, când, deodată, răsună semnalul unei trâmbiţe şi apoi se auzi strigătul mai multor mii de soldaţi.

Alalalài!

Pe drumul care venea dinspre fluviu soseau chiar în acel moment trei escadroane de cavalerie tesaliană şi macedoneană înrolaţi de curând, care trecuseră vadul noaptea. Crater, rănit la un braţ şi sleit de puteri, îndată ce-i văzu apucă un steag şi-l flutură ca să fie văzut, strigând:

— Soldaţi, la mine!

Prinse din fugă hăţurile unui cal rămas fără călăreţ, care trecea prin apropierea sa, sări în şa şi le ieşi în întâmpinare.

Se răsfiraseră pe un front larg şi înaintau în pas de atac. Crater se puse în fruntea lor conducându-i împotriva mezilor şi hircanilor, împotriva kisseilor şi a asirienilor lui Mazeus şi angajându-se din nou într-o luptă pe viaţă şi pe moarte.

Soarta bătăliei începea să se schimbe: Alexandru înainta tot mai ameninţător spre centrul dispozitivului duşman şi putea acum să-l vadă pe Darius în carul său de luptă. Regele macedonean trase de la oblâncul şeii o suliţă şi ţinti. Apărat de camarazii săi, o aruncă din toate puterile, dar nu-l nimeri pe Darius, ci pe vizitiul său care căzu străpuns la pământ. Caii începură să alerge în voia lor către marginea de nord a câmpului de luptă şi regele persan, apucând hăţurile, îi biciuia mânându-i în galop afară din luptă. Nemuritorii, nepăsători la fuga regelui lor, continuară să lupte cu o îndârjire incredibilă ştiind foarte bine că, oricum, nu mai aveau nici o scăpare şi doar spre după-amiază începură să cedeze, sleiţi de puteri. Răspândindu-se vestea că Marele Rege era mort, multe alte grupuri o luară la fugă. Bessos fu ajuns din urmă de un curier care-l anunţă că Darius părăsise câmpul de luptă şi încetă imediat atacurile asupra grecilor de pe aripa stângă. Temându-se ca tiara imperială să nu cadă în mâinile macedonenilor, porni în galop cu călăreţii săi pe urmele regelui fugar, poate pentru a-l apăra, poate pentru a deveni, profitând de întorsătura pe care o luau lucrurile, singurul stăpân al propriului destin. În această situaţie, Mazeus, care crezuse că se afla la un pas de victorie, strâns ca într-o menghină între tesalienii şi macedonenii veniţi ca întăriri şi batalioanele lui Perdicas şi ale lui Parmenion care începuseră să contraatace, încercuit din toate părţile, capitulă.

14

Alexandru trecea călare printre ruinele taberei sale, printre incendii şi distrugeri, prin fumul acru care plutea în aerul apăsător şi fără nici o adiere de vânt. Căuta cortul lui Barsines şi, până să-l găsească, auzi plânsul unui copil: Phraates jelea alături de corpurile mamei şi fratelui său, îmbrăţişându-le de parcă şi dincolo de viaţă ar fi vrut să se afle împreună.

Regele descălecă şi se apropie, parcă nevenindu-i să creadă:

— Oh, pe toţi zeii! - strigă el cu ochii plini de lacrimi. De ce, de ce oare fiinţe nevinovate au parte de o soartă atât de crudă?

Îngenunche lângă cele două corpuri însângerate, îl întoarse pe Eteocles cu faţa în sus ca să pară doar adormit şi-l acoperi cu mantia sa, apoi se apropie de Barsines, dădu la o parte şuviţele de păr care-i acopereau chipul şi-i mângâie cu gingăşie fruntea. Ochii ei, încă deschişi, mai păstrau ultimele luciri ale lacrimilor şi părea că privesc undeva departe spre un punct de pe cer unde n-ar fi putut ajunge urletele de furie, de ură şi de groază: în privirea ei parcă era un vis în care-şi aflase mângâierea şi care-i fusese refuzat într-o clipă, din voinţa zeilor.

În tăcerea parcă nefirească aşternută peste tabăra distrusă, plânsul deznădăjduit al băiatului era şi mai sfâşietor. Alexandru se întoarse către el şi-l văzu plângând în hohote cu faţa ascunsă în palme.

— Nu plânge - îi spuse. Tu, fiul lui Memnon din Rodos, nu plânge. Fii tare, băiete, curaj!

Phraates continua să repete printre lacrimi:

— De ce a murit mama? De ce a murit fratele meu?

Şi la asemenea întrebări nici el, cel mai puternic rege de pe pământ, nu putea da vreun răspuns. Nu putu decât să-l întrebe pe băiat:

— Spune-mi cine ţi-a ucis mama, Phraates, şi am să răzbun moartea ei. Spune-mi, te rog.

Băiatul încercă să răspundă printre lacrimi şi-i arătă spre un grup de agrieni care jefuiau cadavrul unui călăreţ persan. Alexandru înţelese. Îşi dădu seama cu amărăciune că tocmai ordinul său ca Barsines să fie apărată cu orice preţ dusese la moartea ei şi la uciderea băiatului.

Un grup de brancardieri, însoţit de un detaşament de *pezeteri,* care treceau pe acolo adunând morţii se apropie ca să ia corpul lui Eteocles, dar, când soldaţii vrură să ia şi corpul lui Barsines regele îi dădu la o parte. O ridică el însuşi pe braţe şi o duse într-un cort care, ca prin minune, rămăsese neatins de foc. O aşeză încetişor pe pat, îi aranjă părul, îi mângâie obrajii palizi, sărută pentru ultima oară buzele ei fără viaţă. Apoi îi închise ochii: era încă la fel de frumoasă şi părea că abia cu puţin timp înainte adormise. Îi murmură la ureche:

— Dormi în pace, dragostea mea.

Îl luă apoi de mână pe Phraates şi ieşi.

Între timp, soldaţii se întorseseră de pe câmpul de luptă şi, de peste tot, se auzeau strigătele lor de victorie. Prizonierii erau adunaţi într-un ţarc, grecii de o parte şi barbarii de alta. Sosi şi Hefestion care-l îmbrăţişă pe rege:

— Îmi pare tare rău de ea şi de fiul ei: o nenorocire care s-ar fi putut evita. Este clar că Mazeus avea misiunea să înfrângă rezistenţa flancului nostru stâng şi să elibereze familia lui Darius. Şi n-a lipsit mult ca să reuşească: Parmenion este rănit, de asemenea Perdicas şi Crater şi avem un număr mare de morţi.

Între timp, femeile din haremul Marelui Rege, cu copiii lor şi cu regina-mamă erau conduse într-un loc mai liniştit unde fusese înălţat un cort pentru ele. Nu departe de ele, Hefestion îl zări şi pe Calistene, urmat de doi servitori care

cărau coşurile cu papirusuri şi lada cu efectele lui personale.

Alexandru îl salută printr-un semn cu mâna şi, îndreptându-se din nou spre prietenul său, îl întrebă:

— Câţi?

— Mulţi. Cel puţin două mii, dacă nu mai mulţi, dar şi persanii au suferit pierderi masive. Sunt mii şi mii de cadavre împrăştiate pe câmp şi alţii vor fi ucişi de cavaleria noastră care-i fugăreşte.

— Darius?

— A fugit împreună cu Bessos, probabil către Susa sau Persepolis, nu ştiu. L-am prins, însă, pe Mazeus.

Alexandru cugetă o clipă, apoi întrebă:

— Se ştie ceva despre Artabazos?

— Mi se pare că l-am văzut şi pe el printre prizonierii persani de vază. Ar trebui să se afle împreună cu Mazeus, dacă nu mă înşel.

— Du-mă la el.

— Dar, Alexandru, oamenii te aşteaptă ca să te aclame, ca să te audă cum le lauzi vitejia... S-au bătut ca nişte lei.

— Du-mă la el, Hefestion, şi dă ordin să se ocupe cineva şi de ei - spuse el arătând spre corpurile lui Barsines şi al lui Eteocles, pe care brancardierii îl aşezau în acel moment lângă mama sa.

Apoi, i se adresă lui Phraates:

— Vino, copile.

Şefii persani, satrapi, generali şi rude ale Marelui Rege fuseseră adunaţi din ordinul lui Eumene într-un loc aflat la oarecare depărtare de câmpul de luptă şi adăpostiţi în cortul cel mare în care se ţineau consiliile de război. Secretarul mai poruncise ca aceia care erau răniţi să fie îngrijiţi de medicii şi de chirurgii armatei, deşi aceştia erau ocupaţi şi cu sutele de răniţi macedoneni aflaţi încă pe câmpul de luptă.

Alexandru intră în cort şi toţi îşi plecară capetele, dar unul dintre ei veni spre el, se aplecă până ce aproape

atinse pământul cu fruntea şi apoi îşi puse mâna stângă pe buze pentru a-i trimite o sărutare.

— Ce-i asta? - îl întrebă Alexandru pe Eumene.

— Sărutul ritual persan rezervat numai împăratului. Noi, grecii, îl numim *proskynesis.* Înseamnă că aceşti oameni te recunosc drept suveranul lor legitim, Marele Rege al Regilor.

În tot acest timp, Alexandru îl ţinuse mereu de mână pe copil şi căuta printre cei de faţă o anumită persoană. La un moment dat, spuse:

— Băiatul acesta se numeşte Phraates şi este fiul lui Memnon din Rodos şi al lui Barsines. Din cauza războiului, şi-a pierdut ambii părinţi şi pe fratele său Eteocles.

În timp ce rostea aceste cuvinte, văzu că ochii unui demnitar bătrân, aflat mai spre fundul cortului, se umpluseră de lacrimi şi înţelese că acela era omul pe care-l căuta.

— Eu speram - continuă el - ca printre voi să se afle bunicul lui, satrapul Artabazos, singurul rămas în viaţă dintre membrii familiei şi el să aibă grijă de acest copil.

Bătrânul veni în faţă şi spuse în persană:

— Eu sunt bunicul băiatului: dacă vrei, dă-mi-l mie.

Îndată ce tălmaciul traduse cuvintele lui Artabazos, Alexandru se aplecă spre Phraates care-şi ştergea lacrimile cu mâneca hainei.

— Uite, bunicul tău este aici. Du-te la el.

Băiatul îl privi cu ochii încă în lacrimi şi cu faţa murdară de praf şi şopti:

— Mulţumesc.

Alergă apoi către bătrân care îngenunche şi-l strânse la piept. Toţi cei de faţă amuţiră, se dădură înapoi cu câţiva paşi către peretele din spate al cortului şi, timp de câteva minute, nu se auziră decât sughiţurile copilului şi plânsul molcom al bătrânului satrap. Alexandru era şi el emoţionat la culme şi se întoarse către Eumene:

— Lasă-i să-şi aline durerea, apoi organizează funeraliile lui Barsines după dorinţa tatălui său şi spune-i acestuia că va fi păstrat în funcţie ca guvernator al Panphiliei, că-şi va păstra toate drepturile şi proprietăţile pe care le avea şi că-l va putea creşte şi educa pe băiat după cum va considera nimerit.

O altă persoană îi atrase atenţia: un luptător împovărat de ani care mai purta încă armură, iar pe faţă şi pe corp i se mai vedeau urmele bătăliei de curând încheiate.

— Acela este Mazeus - îi şopti la ureche Eumene.

Alexandru îi spuse şi el ceva, tot în şoaptă, şi ieşi.

Se întoarse în tabără fiind întâmpinat de uralele întregii armate, înşirată pe trei rânduri, şi ale ofiţerilor pe jos şi călări. Parmenion, deşi rănit, comandă prezentarea onorului şi *eterii* înălţară lăncile, în timp ce *pezeterii* ridicară lungile sarise care se loviră între ele cu un zgomot puternic. Se aflau acolo şi prietenii săi care-l salutau entuziaşti; Crater şi Perdicas îşi purtau cu mândrie rănile căpătate pe câmpul de luptă.

Regele îl conduse pe Ducipal pe o mică ridicătură de pământ şi de pe acel podium natural le vorbi ce să le mulţumească şi să-i salute.

— Soldaţi! - strigă el şi se făcu dintr-o dată o tăcere desăvârşită în care nu se mai auzea decât pârâitul slab al ultimelor focuri care încă mai ardeau ici-colo. Soldaţi, stă să se însereze şi, aşa cum v-am promis, suntem învingători!

Un adevărat vacarm de glasuri se auzi de la un capăt la altul al taberei şi un strigăt puternic şi ritmic se înălţă din ce în ce mai impunător şi clar, însoţit de zgomotul armelor ciocnite între ele, îndreptându-se către cer:

Aléxandre! Aléxandre! Aléxandre!

— Vreau să le mulţumesc prietenilor noştri tesalieni şi celorlalţi călăreţi macedoneni care au sosit în ultima clipă, de dincolo de mare, ca să ia parte la lupta de astăzi şi să-i

decidă soarta. Vă aşteptam cu mare nerăbdare, dragii mei soldaţi!

Tesalienii şi recruţii din noile escadroane răspunseră cu un val de ovaţii.

— Vreau să mulţumesc, de asemenea, aliaţilor noştri greci care au luptat cu succes pe aripa dreaptă: ştiu că n-a fost uşor!

Grecii începură să bată ritmic cu săbiile în scuturi.

— Acum - continuă el - întreaga Asie este a noastră, cu toate comorile şi minunăţiile sale: nu există faptă de arme din care să nu ieşim învingători, nu este minune pe care să n-o putem îndeplini, nu există hotare peste care să nu trecem. Eu vă voi conduce până la capătul lumii. Sunteţi gata să mă urmaţi, soldaţi?

— Suntem gata, Măria Ta! - strigară într-un glas pedestraşii şi călăreţii ridicându-şi şi coborându-şi lăncile.

— Ascultaţi-mă, atunci! Vom merge acum la Babilonia pentru ca să vedeţi oraşul cel mai mare şi mai frumos din lume şi pentru ca să vă bucuraţi de odihna pe care o meritaţi după atâta trudă. Ne vom continua, apoi, marşul şi nu ne vom opri până ce nu vom ajunge pe malul Oceanului cel mare.

Se simţi o adiere de vânt care, curând, se înteţi, ridicând norişori de praf şi făcând să unduiască penele de pe coifuri, un vânt care părea să vină de undeva de foarte departe, aducând cu el voci abia şoptite şi aproape uitate. Regele înţelese nostalgia care-i cuprindea pe oamenii săi în acele ceasuri de seară, înţelese tulburarea cu care-i ascultau cuvintele şi le mai spuse:

— Vă înţeleg, ştiu că v-aţi lăsat acasă soţiile şi copiii şi că vă este dor de ei, dar Marele Rege încă nu este învins: s-a retras în ţinuturile cele mai îndepărtate ale imperiului său gândindu-se poate că noi nu vom îndrăzni să-l urmărim până acolo. Se înşală, însă! Dacă vreunul dintre voi doreşte să se întoarcă acasă, nu-l voi mustra, dar, dacă veţi prefera să mă urmaţi, eu voi fi mândru să mă aflu în fruntea unor

bărbaţi ca voi. Începând chiar de mâine, Eumene va împărţi fiecăruia câte trei mii de drahme şi veţi mai primi mulţi alţi bani când vom cuceri şi celelalte capitale în care se află comori imense. La Babilonia vom rămâne treizeci de zile şi vom avea timp să medităm profund la ceea ce va urma. Eumene va face după aceea apelul pentru a putea afla cine se va întoarce acasă şi cine va dori să mă urmeze în această nouă campanie. Rupeţi acum rândurile, soldaţi, şi pregătiţi-vă pentru că mâine vom porni din nou la drum.

Armata izbucni într-un nou val de aclamaţii frenetice, în timp ce Alexandru îl îndemna cu călcâiele pe Ducipal, trecând din nou în galop printre şirurile de soldaţi. Le făcu un semn prietenilor săi şi aceştia veniră după el spre tabăra persană, supravegheată cu stricteţe de soldaţii ce făceau parte din Vârf împreună cu un detaşament de cercetaşi agrieni.

Cortul regal era, dacă se putea spune aşa, mai bogat şi mai somptuos decât ceea ce putuseră vedea la Issus, dar servitorii erau într-un număr mult mai redus. Fură găsiţi acolo peste două sute de talanţi în monede de aur şi de argint din care trebuiau plătite salariile mercenarilor şi ale trupelor angajate de curând şi Eumene se apucă imediat să inventarieze totul.

Regele se aşeză pe un scaun, îi invită şi pe prietenii săi să ia loc, dădu apoi ordin servitorilor să le aducă de mâncare şi gustă şi el câte ceva.

Leonatos scoase un mârâit:

— Băieţi, nu-mi vine să cred: azi era cât pe ce s-o încurcăm. Mai ales când ei au năvălit pe partea lui Parmenion, Bessos îi înconjura din dreapta pe greci, iar noi ne aflam la mijloc ca nişte tâmpiţi.

— Iată care era surpriza pe care v-o pregăteam - interveni Seleucos. Trupele de întărire din Macedonia şi din Tesalia. Dar de unde puteai şti că vor sosi exact la timp? O oră mai târziu şi...

— Am fi fost cu toţii înşiraţi pe câte o ţeapă, cu corbii găinăţându-se în creştet, aşteptând să-ţi ciugulească ochii şi podoabele dintre picioare. Ştiţi că aceste păsări încep întotdeauna de acolo? - continuă Leonatos.

— Mai termină! - îl întrerupse Alexandru. N-am chef de asemenea baliverne.

Apoi, adresându-se lui Seleucos, continuă:

— Generalul Antipatros pregătise totul cu mare grijă şi încă de la Tyr eram informat despre mişcările din fiecare zi ale oamenilor noştri. Eram sigur că vor reuşi să ajungă. Şi, în orice caz, vom afla în curând şi alte veşti: aşteptăm unele vizite.

— Nimic nu este sigur, tinere şi strălucitor zeu - se auzi o voce dinspre intrarea în cort. Ar fi fost de ajuns o ploaie zdravănă în munţi, noaptea trecută, şi tesalienii şi macedonenii tăi ar fi rămas cu buzele umflate pe malul celălalt al Tigrului, aşteptând ca apele să scadă sau ca Darius să vă facă bucăţele.

— Fă-te încoace, Eumolpos - strigă Alexandru recunoscând vocea iscoadei. Trebuia să mă încred în promisiunea lui Mazeus? Atacul lui a fost cel mai periculos şi n-a lipsit mult ca el să ne încercuiască din toate părţile.

— De ce nu-l întrebi pe el? - vru să ştie Eumolpos intrând şi aducându-l cu el pe omul pe care Alexandru îl văzuse în cortul prizonierilor. Este aici. Aşa cum ţi-ai dorit.

Satrapul intră, se îndreptă spre suveran, se aplecă până atinse pământul cu fruntea, duse mâinile la buze şi-i trimise un sărut.

— Văd că-mi aduci omagiul pe care-l aduceai fostului tău rege - remarcă Alexandru - dar, dacă aş fi crezut cele ce-mi spuneai, acum m-ar fi sfâşiat câinii şi păsările de pradă.

Satrapul se ridică şi-l întrebă într-o limbă greacă perfectă:

— Pot să-ţi răspund, Măria Ta?

— Sigur. Mai mult, luaţi loc amândoi pentru că trebuie să-mi explicaţi mai multe lucruri.

15

Discuţia se prelungi până noaptea târziu şi, în urma ei, rezultă că Mazeus dorise să-şi respecte promisiunea făcută regelui Darius de a-i elibera familia şi de aceea dăduse un atac atât de puternic asupra flancului stâng macedonean, doar că şi-ar fi putut duce atacul cu mult dincolo de depozitul de provizii la care ajunsese şi ar fi putut nimici formaţiile falangei care mergea către centrul inamic, cu spatele la el.

— Şi de ce n-ai făcut asta?- îl întrebă Alexandru.

— Pentru că nu putea - interveni Parmenion. Noi eram încă în stare să luptăm şi n-ar fi putut înainta decât dacă ne-ar fi ucis pe toţi.

— Se poate, dar am putea discuta la nesfârşit despre asta. Răspunde la întrebarea mea, Mazeus.

— Mare Rege, eu sunt babilonean şi babilonienii sunt vestiţi în întreaga lume pentru priceperea lor de a citi în stele şi în mişcările constelaţiilor. Magii noştri au văzut că steaua ta strălucea mai puternic decât celelalte pe bolta cerească, acoperind-o complet pe cea a lui Darius. Nu puteam să mă opun semnelor pe care ni le trimitea cerul şi pe care cel mai mare zeu al nostru, Marduk, ni le-a confirmat prin oracolul său din templul E-saggila, în Babilonia.

— Nu sunt prea sigur că-ţi înţeleg până la capăt raţionamentul, Mazeus - răspunse Alexandru - dar pot să-ţi spun că, din câte ştiu şi din câte am văzut, te-ai bătut cu mare curaj şi cu devotament pentru rege şi pentru familia sa. Acesta este motivul pentru care vreau să te răsplătesc şi nu pentru profeţiile ciudate care ar fi oprit în ultimul moment atacul călăreţilor tăi.

„Vei fi, deci, menţinut în funcţia de satrap al Babiloniei şi vei fi sprijinit de o garnizoană macedoneană pe care o voi lăsa acolo pentru a face ca autoritatea ta să fie respectată.”

Era o soluţie foarte abilă pentru a beneficia în continuare de serviciile unui bun administrator indigen, sub supravegherea unei autorităţi militare macedonene, arătându-şi în acelaşi timp mărinimia. Eumene se arătă de acord printr-un semn al capului.

Mazeus făcu o plecăciune şi mai adâncă decât cea de la început.

— Asta înseamnă că sunt liber să mă întorc în Babilonia?

— Şi la palatul tău de satrap. Chiar acum, dacă vrei, şi împreună cu escorta ta personală.

Mazeus se ridică şi, cu privirea în pământ, spuse:

— Nu va exista nimic, de acum înainte, care să mă facă să nu-ţi fiu credincios, aşa cum îţi jur acum, în faţa zeilor şi pe onoarea mea.

— Îţi mulţumesc, Mazeus, şi să mergem acum să ne odihnim: a fost o zi tare grea şi mâine va trebui să luăm parte la ceremonia funebră pentru camarazii noştri căzuţi în luptă.

Se ridicară cu toţii şi plecară călare spre tabără. Alexandru, însă, îl luă pe Ducipal de frâu şi o porni pe jos. Eumolpos din Solis se ţinu după el.

— Te deranjează dacă fac şi eu câţiva paşi împreună cu tine?

— Câtuşi de puţin. După o zi istovitoare ca asta, cel mai frumos este să mergi pe jos în liniştea serii.

— Am aflat de Barsines şi de fiul ei: îmi pare nespus de rău. Te-am prevenit că băiatul se afla în tabăra lui Darius pentru că mă temeam de vreo faptă nesăbuită.

— Copiii rămân copii - răspunse Alexandru şi, sub razele lunii, chipul său palid, încadrat de şuviţele de păr blond, părea, parcă mai mult decât oricând, al unui băieţandru. Băiatul a făcut ceea ce i se părea că este drept: a murit ca un erou, în floarea tinereţii, şi nu trebuie să-l compătimim.

Nici o fiinţă umană nu poate accepta să trăiască atât timp cât nu ştie ce-o va aştepta mâine. Ceea ce ne aşteaptă poate fi infinit mai rău decât moartea: boli distrugătoare, schilodiri îngrozitoare, sclavie, torturi...

Eumolpos mergea în urma lui, potrivindu-şi pasul după cel al lui Ducipal care, şi el, îşi urma stăpânul. Alexandru îşi trecu degetele prin coama animalului.

— N-a mai fost timp nici măcar să fie spălat şi ţesălat, bietul Ducipal.

— Sau poate că tu încă n-ai vrut să te desparţi de un prieten care, astăzi, te-a ajutat să cucereşti o lume întreagă.

— Aşa este - admise Alexandru.

Şi nu mai adăugă nimic.

În clipa aceea, se auziră în depărtare gemete prelungi însoţite de sunetul tânguios al flautelor şi se văzură pâlpâind torţe care se mişcau pe câmpie într-un fel de procesiune. Regele înţelese despre ce era vorba şi o luă pe o scurtătură prin câmpia pustie pentru a ajunge din urmă convoiul care făcea un ocol larg spre o mică ridicătură de pământ în vârful căreia se înălţa un morman de pietre. Eumolpos se opri şoptind:

— Du-te, băiete, însoţeşte-o pe ultimul ei drum.

Şi se îndreptă cu pasul său legănat spre tabăra macedoneană. Dinspre partea opusă, de dincolo de cortul lui Darius, începea să se audă croncănitul răguşit al corbilor şi al altor păsări de pradă care coborau ca să se ospăteze în nesfârşita împărăţie a morţii.

Cortegiul ajunse în vârful colinei şi cioclii aşezară năsălia pe mormanul de pietre care fusese pregătit: un fel de „turn al tăcerii”. Aşezară în colţurile micului monument patru vase de ars mirodenii din care se ridica un norişor albăstrui de tămâie şi, apoi, plecară.

Alexandru care rămăsese ascuns vederii până în clipa aceea, se apropie de corpul lui Barsines. Îmbălsămat şi parfumat, acesta mai păstra intacte trăsăturile moartei şi

ochii închişi dădeau impresia somnului. O îmbrăcaseră într-un veşmânt alb cu o etolă albastră, iar în jurul capului îi puseseră o coroană mică împletită din floricele galbene culese din deşert. Alexandru, singur cu ea, fu asaltat de amintiri. Îi revedea surâsul şi lacrimile, îi simţea căldura corpului, mângâierile şi sărutările şi parcă nu-i venea să creadă că totul se sfârşise şi că acel corp atât de frumos, lipsit acum de viaţă, era sortit dispariţiei. Îşi luă diadema de aur din păr şi i-o strecură printre degete, apoi o sărută pentru ultima dată şi se despărţi de ea:

— Rămâi cu bine, dragostea mea. N-am să te uit niciodată.

În pustietatea aceea, după ce se stinsese în urma sa vacarmul teribilei bătălii, amintirea vocii sale delicate, imaginea corpului ei pe care-l iubise atât de mult şi pe care-l pierduse acum pentru vecie îi trezeau un sentiment de adâncă tulburare, de teamă aproape copilărească în faţa umbrelor.

Pentru o clipă, se simţi copleşit de durere amestecată cu o melancolie fierbinte şi căzu plângând în genunchi, cu capul rezemat de pietrele mormântului, rostindu-i de mai multe ori numele. În cele din urmă, se ridică privind-o pentru ultima oară şi, văzând-o atât de frumoasă, se încrâncenă la gândul că acel corp frumos urma să fie sfâşiat de câinii flămânzi şi de păsările de pradă. Se întoarse în tabără şi porunci să pună să i se înalţe un mic sanctuar din pietre cioplite în care să i se păstreze rămăşiţele pământeşti. Şi abia când îl văzu terminat, dădu ordinul de plecare a armatei.

16

Porniră din nou la drum după ce-i îngropară pe soldaţii greci şi macedoneni căzuţi în luptă, pentru că nu putuseră găsi lemn suficient ca să ridice rugurile rituale. Căldura înăbuşitoare şi marele număr de leşuri persane în descompunere infectaseră atmosfera şi câţiva soldaţi se îmbolnăviseră de friguri ciudate împotriva cărora nu exista nici un leac.

Ajunseră din nou la vadul de peste Tigru şi trecură pe malul apusean al fluviului începând coborâşul spre Babilonia.

În cea de-a patra etapă, pe când treceau printr-un ţinut numit Adiabenes, unul dintre ofiţerii din escorta lui Mazeus veni la Alexandru ca să-l anunţe că, în acele locuri, putea vedea un fenomen neobişnuit: un izvor de ţiţei.

— Ţiţei? - întrebă regele.

Şi-şi aminti de o zi la Mieza când, în faţa elevilor săi, Aristotel dăduse foc ţiţeiului pe care-l primise din Asia într-o sticluţă: nu uitase fumul des şi mirosul său respingător. Îşi aminti şi de focul pe care locuitorii din Tyr îl aruncaseră noaptea asupra asediatorilor macedoneni dând foc turnurilor de asalt şi de duhoarea care mai persistase atunci chiar şi a doua zi după această întâmplare. Merse totuşi în urma ofiţerului care-l conduse pe fundul unei mici văi unde ardea continuu un foc care ridica în aer o coloană de fum des. Totul împrejur era o baltă întinsă neagră şi uleioasă, asemenea unei mlaştini cu sclipiri ciudate, în toate culorile curcubeului, emanând un miros grozav de neplăcut. Calistene se afla deja acolo şi umplea cu lichid câteva vase de sticlă.

— Vreau să i-l trimit unchiului Aristotel pentru experienţele lui.

— Dar ce este? - întrebă Alexandru.

— Hm, e greu de spus: gustul este cât se poate de scârbos, la fel mirosul şi aspectul. Poate că este o zeamă, un fel de secreţie a acestui pământ sub acţiunea razelor prea fierbinţi ale soarelui. În orice caz, are, după cum ştii calitatea de a arde, degajând o căldură puternică. Fii atent!

În acele momente, mai mulţi soldaţi luaseră, la ordinul ofiţerului lor, câteva burdufuri pline cu ţiţei şi-l turnau formând două dâre paralele pe marginea drumeagului care ducea spre tabără. Apoi, ofiţerul luă din mâna unuia dintre ei o feştilă aprinsă şi dădu foc la capătul dârelor de lichid: două ziduri de flacără se ridicară imediat pe ambele părţi ale drumului şi se întinseră cu mare iuţeală către poarta taberei, lăsându-i pe toţi cei de faţă cu gura căscată de uimire. Ciudata substanţă arse mult timp după aceea ridicând spre cer două perdele de fum des şi puturos şi răspândind o dogoare puternică.

Alexandru dori imediat să facă o baie ca să scape de mirosul insuportabil care i se impregnase până şi în păr, aşa că, în timp ce Leptine îl îmbăia, începu să discute cu Hefestion, Ptolemeu, Calistene, cu noul său maseur, Atenofan, venit de la Atena, ca şi cu ajutorul acestuia, un băieţandru numit Stefanos.

— După câte am văzut - spunea regele - ţiţeiul acesta poate fi folosit şi ca o armă: închipuiţi-vă ce efect ar avea dacă ar fi aruncat peste inamici!

— Am auzit că ţiţeiul nu este potrivit pentru o asemenea întrebuinţare - interveni maseurul care, pe când era doar un băieţandru, luase câteva lecţii de filozofie. Asta pentru că produce un foc cu totul anormal. Focul, după cum ştim cu toţii, este un element eteric, ceresc, care se transmite prin aer şi dă căldură şi lumină. Ţiţeiul, însă, provine din pământ şi ia foc doar când se află pe un teren complet uscat, cum ar fi nisipul, sau pe unul prea umed şi gras ca acela din sudul Babiloniei. Dacă se află pe altceva, de exemplu pe corpul omenesc, fără îndoială că n-ar putea lua foc niciodată.

— Am impresia că este o presupunere greşită - obiectă Calistene. E greu să aplici categorii ale spiritului la manifestări fizice diferite care iau naştere din componente întâmplătoare şi, în plus...

— Eu sunt sigur de ceea ce spun - insistă Atenofan în timp ce Alexandru ieşea din cada de baie şi Leptine îl ştergea cu o pânză de in - şi ajutorul meu, Stefanos, l-a auzit cu urechile lui pe învăţătorul meu, sofistul Ermipos, susţinând o asemenea teorie.

— Eu sunt atât de sigur încât sunt gata să v-o demonstrez eu însumi, aici, în faţa tuturor - exclamă tinerelul, poate pentru a atrage asupra sa atenţia şi bunăvoinţa lui Alexandru.

— Cred că nu merită să ne batem capul cu asta - spuse regele. Ar fi mai bine s-o lăsăm baltă.

Băiatul insistă, însă, încurajat şi de Atenofan care continua să-şi susţină teoriile filozofice. Zis şi făcut, trimiseră un servitor să aducă puţin ţiţei şi tânărul Stefanos începu să se ungă cu el pe corp, de parcă ar fi fost ulei de măsline.

— Acum - anunţă Atenofan luând în mână o lampă - vă voi demonstra că, pe un corp omenesc obişnuit, ţiţeiul nu poate lua foc.

Şi apropie flacăra de pielea băiatului. Într-o clipită, corpul acestuia fu învăluit de un glob de foc de o putere şi o căldură înspăimântătoare şi ucenicul său începu să urle disperat. Luară cu toţii găleţi şi alte vase pe care le găsiră, aruncând pe el apa din cada care, din fericire, nu fusese golită, dar şi aşa stinseră cu greu flăcările.

Alexandru trimise imediat după Filip care-i dădu primul ajutor, ungându-l cu alifiile lui contra arsurilor. Cu mari eforturi reuşi să-i salveze viaţa, dar bietul tânăr rămase desfigurat pentru tot restul vieţii şi cu sănătatea foarte şubredă.

Calistene îi sfătui pe toţi să nu se mai ocupe de substanţa aceea până când unchiul său, Aristotel, nu o studia în

amănunţime şi nu afla ce însuşiri avea. A doua zi porniră din nou la drum.

Pe măsură ce înaintau, stepa lăsa locul unui pământ din ce în ce mai gras şi mai roditor, irigat prin zeci şi zeci de canale care legau între ele apele Tigrului şi Eufratului. Pe câmpie întâlniră nenumărate sate în care ţăranii erau ocupaţi cu pregătirea ogoarelor pentru viitoarele semănături.

Când se opreau pe undeva, căpeteniile locale veneau şi le ofereau ce aveau mai bun, în special muguri de palmier cu o aromă plăcută şi efect răcoritor. Vinul de palmier, însă, cădea greu la stomac şi le dădea, în special, dureri de cap, dar nu prea aveau de ales; vinul obişnuit, chiar şi cel de bună calitate, nu se putea păstra în clima aceea, iar apa era, deseori, nu prea bună de băut. În schimb, foarte bune erau curmalele şi rodiile, cu un gust deosebit şi uşor de găsit în acele ţinuturi.

Văzură, de asemenea, că mari întinderi de pământ erau inundate de către ţărani prin deschiderea zăgazurilor de la canale şi acest procedeu îi păru lui Alexandru destul de ciudat. Calistene se informă şi oamenii îi spuseră că în acest fel terenul era spălat de sarea care ieşea la suprafaţă din cauza căldurilor prea mari şi că pământul îşi păstra după aceea fertilitatea.

— Ei imită artificial ceea ce în Egipt se petrece în mod natural prin revărsările Nilului - remarcă Ptolemeu. Se pare că aşa se întâmplă în regiunile cu climă foarte caldă. Mă miră, totuşi, foarte mult faptul că nu există crocodili nici în apele Tigrului şi nici în cele ale Eufratului: probabil că aceste animale nu pot trăi decât în apele Nilului.

Nearchos îl contrazise:

— Nu-i deloc aşa. Eu l-am auzit povestindu-se despre un marinar din Marsilia care navigase dincolo de Coloanele lui Hercule, pe coasta Africii, până la gura de vărsare a unui

râu pe care indigenii îl numesc Chretes şi care era plin de crocodili.

— Dincolo de Coloanele lui Hercule... - oftă Alexandru. Viaţa unui om este prea scurtă ca să poată vedea lumea întreagă!

Se gândea la Alexandru al Epirului şi la moartea sa nerăzbunată din ţinuturile Hesperiei.

În ultimele zile de drum, marşul lor se transformă treptat într-o adevărată defilare pentru că locuitorii se înghesuiau de-a lungul drumurilor pentru a-l vedea şi a-l aclama pe noul lor rege. Spectacolul depăşi, însă, orice închipuire şi aşteptare atunci când la orizont apărură, scânteietoare în razele soarelui, zidurile, turnurile, piramidele şi grădinile celui mai vestit oraş din lume: Babilonul!

17

Oraşul îi ieşi în cale tânărului cuceritor ca o apariţie din basme. Pe o distanţă de zece stadii de-a lungul drumului de intrare în oraş se îngrămădiseră mii de fete şi de băieţi care aruncau flori în faţa calului lui Alexandru şi măreaţa poartă închinată zeiţei Iştar, înaltă de o sută de picioare, ornată cu plăcuţe de ceramică smălţuită pe care se aflau figuri de dragoni şi de tauri înaripaţi, părea să devină din ce în ce mai impunătoare pe măsură ce el înainta împreună cu camarazii săi şi urmat de coloana armatei sale, de soldaţii şi de ofiţerii ce purtau cele mai frumoase armuri pe care le aveau.

Pe meterezele turnurilor care mărgineau poarta şi pe zidurile enorme, atât de late încât puteau circula pe coama lor, în acelaşi timp, două care de luptă, se îngrămădea populaţia oraşului dornică să-l vadă pe noul rege care-i învinsese de trei ori pe persani în mai puţin de doi ani şi cucerise zeci de oraşe puternic fortificate.

Preoţii şi demnitarii îl întâmpinară şi-l conduseră să aducă o ofrandă zeului Marduk aflat pe înălţimile de la E-saggila, într-un templu grandios construit în trepte care domina cu măreţia sa întregul loc sacru. Sub privirile unei mulţimi imense adunate în curtea largă, Alexandru, împreună cu prietenii şi cu generalii săi, urcă treptele care duceau de pe o terasă pe alta până la sanctuarul din vârf în care se afla patul de aur al zeului, locuinţa sa pământeană.

De la înălţimea acelui loc, regele putu admira spectacolul impresionant al măreţei metropole. Babilonul se aşternea la picioarele lui cu toate minunăţiile sale, cu nesfârşitul brâu al zidurilor împrejmuitoare, cu cele trei rânduri de bastioane care apărau palatul regal şi „palatul de vară” din partea de miazănoapte a oraşului. Putu vedea fumul de tămâie urcând spre cer din cele peste o mie de temple presărate

pe întreg cuprinsul oraşului, străzile lungi şi drepte care se întretăiau în unghi drept şi toate căile principale de acces, pavate cu plăci de lut ars legate între ele cu bitum. Fiecare dintre ele începea şi se termina cu una dintre cele douăzeci şi cinci de porţi care se deschideau în zidurile din jurul oraşului, fiecare dintre ele având porţi uriaşe din bronz, aur şi argint.

Oraşul era împărţit în două de apele Eufratului care străluceau ca o panglică de argint aşternută de la un capăt la celălalt al zidurilor, având pe maluri grădini cu arbori exotici de toate felurile ce adăposteau stoluri de păsări de toate culorile. Dincolo de apele Eufratului, legate de zona apuseană prin poduri masive din cărămizi, palatele regale ieşeau în evidenţă prin minunatul lor înveliş de ceramică smălţuită de diferite culori, strălucind în soare şi întruchipând creaturi fabuloase, peisaje de basm, scene din străvechea mitologie a Ţinutului celor Două Fluvii.

Nu departe de palatul regal se înălţa cel mai frumos loc din toată metropola: grădinile suspendate.

Ideea tipic persană de *pairidaeza* luase fiinţă aici pe un loc complet neted şi într-o climă total nepotrivită pentru un mare parc cu arbori. Aici, totul era artificial, totul era creat cu trudă de mâna măiastră a omului. Preoţii le povestiră că o tânără regină elamită, devenind soţia lui Nabucodonosor, ducea amarnic dorul munţilor împăduriţi ai ţării sale. Regele a poruncit, atunci, să se creeze un munte artificial acoperit de o pădure umbroasă şi cu cele mai frumoase flori. Şi arhitecţii au construit o serie de platforme suprapuse şi din ce în ce mai mici pe măsură ce se apropiau de vârf. Fiecare dintre aceste platforme se sprijinea pe sute de coloane din zid, acoperite cu bitum şi legate între ele prin arcade largi şi de asemenea cu bitum erau acoperite uriaşele lor suprafeţe pe care se aşternuse un strat de pământ suficient pentru a permite creşterea tufelor, a arbuştilor şi chiar a unor copaci cu tulpină înaltă ce adăpostea stoluri de păsări de zi sau de noapte. Alte păsări exotice, ca fazani şi păuni fură

aclimatizaţi din Caucaz sau din îndepărtata Indie. Se construiră aici fântâni arteziene sau simple cişmele cu apă ridicată de maşinării complicate din undele Eufratului care trecea clipocind pe la poalele acelei minunăţii.

De la exterior, totul se vedea ca un deal acoperit de o pădure luxuriantă, dar ici-colo se puteau zări semnele intervenţiei omului: terase şi balustrade ascunse sub plante agăţătoare şi căzătoare, pline de flori şi de fructe.

Pe Alexandru îl impresionă gândul că o asemenea minune fusese creată din dorinţa unui mare rege de a alina dorul reginei sale de ţinuturile împădurite din munţii Elamului şi-şi aduse aminte de Barsines care odihnea pe vecie în „turnul tăcerii” din deşertul de la Gaugamela.

— Pe toţi zeii din cer! - murmură el rotindu-şi privirile. Ce minunăţie!

Prietenii săi, Ptolemeu şi Perdicas, Leonatos şi Filotas, Lisimah şi Eumene, Seleucos şi Crater contemplau plini de uimire oraşul care de mii de ani era considerat inima lumii şi „poarta zeului”, după cum exprima chiar şi numele său, Bab-El, în limba populaţiei indigene. Între un cartier şi altul, printre case şi palate se întindeau largi spaţii verzi, grădini de zarzavaturi şi de flori cu tot felul de fructe existente pe pământ, iar pe apele fluviului mişunau agitate o mulţime de bărci. Unele dintre ele, făcute din nuiele împletite şi înaintând cu ajutorul unei mari pânze pătrate, veneau din regiunile de la gura de vărsare a fluviului în mare, unde se aflau cele mai vechi oraşe ale mitului mesopotamic: Ur, Kish, Lagash. Altele, rotunde ca nişte coşuri de nuiele, învelite în piei de animale, veneau din nord şi aduceau produse din ţinuturi îndepărtate, din Armenia plină de verdeaţă, bogată în vânat, piei, cherestea şi pietre preţioase.

Cerul, apa şi pământul contribuiau la crearea unui univers de perfecţiune armonioasă în spatele uriaşului brâu de ziduri şi al impunătoarei salbe de turnuri. Privirea lui Alexandru se rotea fără răgaz căutând mereu alte şi alte

minunăţii despre care îl auzise vorbind încă de pe când era copil pe învăţătorul său, Leonidas: „turnul lui Babel”, un munte de piatră şi de bitum, înalt de trei sute de picioare şi tot atât de larg la bază, la a cărui construcţie munciseră toate popoarele lumii.

Preotul arătă spre o suprafaţă întinsă de pământ, acoperită acum de buruieni, într-o părăsire totală.

— Acela este locul în care se înălţa Etemenanki cel sacru, turnul care ajungea până la cer, distrus de persani când oraşul s-a răsculat împotriva lor, pe vremea regelui Xerxes.

— Acelaşi care a distrus şi templele noastre când a năvălit în Grecia - spuse Alexandru. Dar îl voi reconstrui eu, în ziua în care mă voi întoarce în Babilonia.

În aceeaşi seară, regele dădu o mare petrecere cu mai multe sute de invitaţi; fură servite mâncăruri dintre cele mai rafinate, vinuri şi băuturi răcoritoare dintre cele mai fine şi, în faţa celor prezenţi, dansară cele mai frumoase tinere din întregul Orient: medice, caucaziene, babiloniene, arabe, hircane, siriene, evreice.

Timp de treizeci de zile, se ţinură lanţ banchetele, orgiile, chefurile: totul le era permis soldaţilor învingători la Granicos, Issus şi Gaugamela, celor care cuceriseră Milet şi Halicarnas, Tyr şi Gaza şi pe care îi aştepta o nouă aventură, un drum plin de peripeţii, cu obstacole şi cu suferinţe de tot felul.

Într-o seară, pe când Alexandru se retrăsese în „palatul de vară” ca să se bucure de puţină răcoare, Perdicas îl rugă să-l primească.

Mai avea încă pe piept bandajele care-i acopereau rana de la Gaugamela şi privirea sa avea o expresie ciudată, ceva care putea fi ori beţie, ori melancolie.

Văzându-l într-o asemenea stare, regele îl întrebă:

— Ce mai faci, Perdicas?

— Bine, Alexandru.

— Ai vrut să vorbeşti cu mine.

— Aşa este.

— Ce vroiai să-mi spui?

— Sora ta, regina Cleopatra, este văduvă de mai bine de un an.

— Din păcate, aşa este.

— Eu o iubesc. Am, iubit-o întotdeauna.

— Ştiu.

— De unde ştii? - întrebă Perdicas încurcat.

— Ştiu şi gata.

— Am venit ca s-o cer de soţie. Alexandru tăcu o vreme.

— Am îndrăznit prea mult, aşa-i? - întrebă Perdicas cu o privire ştearsă, parcă pierdută. Dar n-aş fi putut avea curajul să vorbesc dacă, mai întâi, nu m-aş fi îmbătat.

— „Cupa lui Hercule”?

— Da, „Cupa lui Hercule” - admise Perdicas.

— De fapt....

— De fapt, ce? - întrebă Perdicas cu o îngrijorare crescândă, aşteptând răspunsul regelui cu gura căscată.

— Mi-a cerut-o în căsătorie şi Ptolemeu.

— Ah.

— Şi Seleucos.

— Şi el... Nimeni altul?

— Nimeni în afară de Lisimah, Hefestion şi... tu însuţi, desigur.

— Nu ţi-a cerut-o şi Parmenion?

— Nu, el nu.

— Cu atât mai bine. Nu mai am, deci, nici o speranţă.

— Dacă vrei să ştii adevărul, eu cred că tu eşti singurul care a cerut-o de soţie pe Cleopatra pentru a te uni cu femeia iubită şi nu cu sora lui Alexandru, dar asta nu-i de ajuns. A trecut mult prea puţin timp de la moartea lui Alexandru al Epirului şi, în orice caz, omul care o va lua de soţie va trebui să demonstreze că el este cel mai demn, că este dispus să rişte orice, să facă orice sacrificiu, să îndure privaţiuni şi suferinţe pe care nici nu ţi le poţi închipui.

Perdicas se trezise suficient ca să-i vină să plângă şi răspunse:

— Dar n-am înfruntat deja toate acestea pentru a te servi pe tine?

— Nu mai mult decât camarazii tăi. Dar greul de-abia acum vine, prietene. Peste douăzeci de zile vom porni din nou în marş ca să continuăm cucerirea acestui imperiu, ca să-l urmărim pe Darius până în provinciile cele mai îndepărtate şi ne vom întoarce, după aceea, tot în acest oraş. Aici voi afla cine este cel mai demn de mâna surorii mele. Du-te, acum, caută-ţi o fată frumoasă, că sunt destule pe aici, şi distrează-te căci viaţa este atât de scurtă...

Perdicas ieşi iar Alexandru se îndreptă către balconul plin de flori care dădea spre oraş, spre fluviul în care tremura strălucirea a mii de lumini şi spre cerul înţesat de stele.

18

Cât timp rămase în Babilonia, Alexandru se ocupă de organizarea şi de modul de administrare a noilor provincii şi făcu planul de acţiune pentru anul care urma. Într-o seară, îi chemă pe prietenii săi şi întregul consiliu de război în „palatul de vară”, unde căldura insuportabilă a acelor ţinuturi de şes era mai uşor de îndurat datorită adierilor de vânt care se făceau simţite mai ales la asfinţit.

— Vreau să vă comunic planurile mele - începu el. În primul an al campaniei noastre am hotărât să cuceresc toate porturile pentru a îndepărta flota persană de pe marea noastră, împiedicând astfel o invazie a Macedoniei. Vom ocupa de-acum înainte toate capitalele Imperiului, astfel încât să fie clar pentru toţi că domnia lui Darius a luat sfârşit şi că toate teritoriile care se aflau sub stăpânirea lui sunt acum în mâinile noastre. Suntem deja în Babilonia: vom cuceri acum Susa, Ecbatana, Pasargadae şi Persepolis. Darius nu va avea încotro şi se va refugia în regiunile din Extremul Orient, dar noi îl urmări şi acolo, până ce îl vom captura.

„Mai este şi un alt motiv pentru care trebuie să cucerim aceste capitale: banii. Comorile lui Darius se află în capitalele sale. Cu acele bogăţii imense, îl vom ajuta pe generalul Antipatros care nu numai că va trebui să lupte în Grecia împotriva spartanilor, dar va trebui să facă faţă zilnic mamei mele, misiune care este, poate, chiar mai grea.”

Toţi prietenii săi începură să râdă, chiar şi Peritas, aflat şi el de faţă, lătră zgomotos.

— Vom putea, de asemenea, să înrolăm alţi mercenari şi să-i înarmăm pe noii recruţi care trebuie să sosească. Generalul Parmenion va porni spre nord cu aliaţii greci, trei batalioane ale falangei, un escadron de *eteri,* cu bagajele şi cu maşinile de asalt. Va ajunge la Calea Regală şi, de acolo,

se va îndrepta spre Persepolis. Noi, cu restul armatei, vom trece munţii pentru a ocupa trecătorile şi a curăţa teritoriul de ultimele garnizoane persane. Va fi un marş destul de greu: în munţi va începe în curând să ningă.

„Distraţi-vă, aşadar, cât mai aveţi posibilitatea, dar drămuiţi-vă forţele pentru că va fi o etapă foarte grea.”

După ce ieşiră cu toţii, intră Eumolpos din Solis şi Alexandru îl apucă imediat de zgardă pe Peritas care începuse deja să mârâie.

— M-am străduit, Măria Ta, să-ţi îndeplinesc întocmai dorinţele - începu Eumolpos. Am poruncit unui om de-al meu să meargă la Susa pentru a vedea dacă tezaurul regal nu dispare. După câte ştiu, este vorba despre trei mii de talanţi de argint, în monede şi lingouri, pe lângă toate celelalte obiecte de preţ care se află în palat. Tânărul pe care l-am trimis se numeşte Aristoxenos şi ştie perfect ce are de făcut. Dacă va trebui să ia legătura cu tine, va folosi parola obişnuită.

— Sturz fript - repetă Alexandru clătinând din cap. Ascultă, mi se pare că ar fi cazul s-o mai schimbăm. Acum nu mai există atâtea pericole care să ne ameninţe şi să fie nevoie de o parolă atât de trăsnită.

— Prea târziu, dragul meu rege. Aristoxenos a plecat de câteva zile. Rămâne pentru data viitoare.

Alexandru oftă şi-l potoli din nou pe Peritas, în timp ce Eumolpos se făcea nevăzut, cu mersul său furişat, pe coridoarele palatului.

Cu puţin timp înainte de plecare, Eumene luă o sumă mare de bani din visteria regală, dar lăsă tezaurul în grija lui Arpalos, unul dintre colaboratorii săi, venit din Macedonia, dar care nu putuse niciodată să ia parte la lupte pentru că era şchiop. Pe toată durata campaniei, devenise faimos şi apreciat pentru felul în care ştia să administreze banii. În plus, Alexandru îl cunoştea bine pentru că, pe când era copil venea deseori în palatul din Pella, chiar dacă, din

cauza infirmităţii sale, nu putea lua parte la toate exerciţiile fizice ale celorlalţi.

— Ar trebui să facă treabă bună - spuse regele. Am impresia că se pricepe.

— Şi eu cred asta - răspunse Eumene. A fost întotdeauna un băiat de toată isprava.

Porniră la drum cam pe când toamna era pe terminate şi ajunseră la Pasitigris, un afluent al Tigrului care venea din munţii Elamului, după ce-l instalaseră din nou pe Mazeus ca satrap al Babiloniei şi lăsaseră o garnizoană macedoneană care să asigure apărarea şi liniştea provinciei. Priveliştea era neasemuit de frumoasă, cu o mulţime de pajişti pline de verdeaţă pe care păşteau turme de oi şi cirezi de vaci ori herghelii de cai. În ţinuturile acelea creşteau pomi care dădeau tot felul de fructe, printre care minunatele „piersici” cu coaja catifelată şi carnea incredibil de zemoasă şi de parfumată. Din păcate, nu putură să guste nici măcar una, pentru că nu era vremea lor, dar era, în schimb, o mare abundenţă de fructe uscate la soare, cum erau smochinele şi prunele.

După şase zile de mers, armata zări în depărtare oraşul Susa şi Alexandru îşi aminti descrierea entuziastă pe care i-o făcuse un oaspete persan, aflat în vizită la Pella cu mulţi ani în urmă, când el nu era decât un băieţandru. Oraşul se înălţa într-o zonă de şes, dar avea ca fundal munţii Elamului, acoperiţi de păduri de brazi şi de cedri şi cu piscurile deja acoperite de zăpadă.

Oraşul era impunător, înconjurat de ziduri şi de turnuri, totul împodobit cu plăcuţe de lut smălţuit, iar crenelurile erau decorate cu plăci de bronz aurit şi de argint.

Îndată ce armata se apropie de oraş, porţile se dădură în lături şi apăru un pâlc de călăreţi îmbrăcaţi fastuos care încadrau un demnitar cu mitră şi purtând la şold o *akinake.*

— Acesta trebuie să fie Abulites - îi spuse Eumene lui Alexandru. Este satrapul Susianei şi vrea să capituleze. Mi-a

comunicat astă-noapte Aristoxenos, omul lui Eumolpos. Şi se pare că tezaurul este încă întreg... sau aproape întreg.

Satrapul se apropie, coborî de pe cal şi făcu o plecăciune în faţa lui Alexandru, semn de omagiu după obiceiul iranian.

— Oraşul Susa te întâmpină cu gânduri de pace şi-şi deschide porţile în faţa omului pe care Ahura Mazda l-a ales ca urmaş al lui Cirus cel Mare.

Alexandru îl salută politicos cu o aplecare graţioasă a capului şi-i făcu semn să încalece din nou şi să meargă alături de el.

— Nu-mi plac barbarii ăştia - îi spuse Leonatos lui Seleucos. Vezi ce fac? Se predau fără luptă, îşi trădează regele şi Alexandru îi lasă pe toţi în scaunul pe care-l ocupau până acum. Învinşi, învinşi, dar ce se schimbă pentru ei? Absolut nimic, iar noi ne tocim fundurile călărind zi şi noapte. Cât o mai fi până la capătul blestematei ăsteia de ţară?

— Are dreptate Alexandru - îi răspunse Seleucos. Îi lasă la locul lor pe vechii guvernatori, astfel încât nu dă populaţiei sentimentul că ar fi guvernată de nişte străini, dar cei care încasează taxele şi căpeteniile militare sunt macedonene. Este cu totul altceva, crede-mă. De fapt, nu este mai bine aşa? Oraşele îşi deschid porţile în faţa noastră şi n-a mai trebuit să mai montăm maşinile de asalt de când am părăsit ţărmul mării. Ai vrea vărsare de sânge ca la Halicarnas sau ca la Tyr?

— Asta nu, dar...

— Mulţumeşte-te, atunci, cu ce ai.

— Sigur că mă mulţumesc, dar... nu-mi place că barbarii ăştia sunt în preajma lui Alexandru, stau la masă cu el şi toate celelalte. Nu-mi place şi gata.

— Fii liniştit, n-o să se întâmple nimic. Alexandru ştie ce face.

Oraşul Susa, imens, cu o istorie de trei mii de ani, avea în cele patru colţuri ale sale câte o colină şi pe una dintre ele se afla palatul regal, iluminat chiar în acele clipe de ultime

raze ale soarelui la asfinţit. La intrare se înălţa un pronaos impunător, sprijinit pe coloane groase de piatră cu capitelurile sculptate în formă de tauri înaripaţi care susţineau acoperişul. Urma un atrium pardosit cu marmură de diferite culori, acoperit în bună parte de covoare lucrate cu măiestrie. Acoperişul avea alte coloane, de data aceasta din lemn de cedru, vopsite în roşu şi în galben. După ce trecu printr-un coridor şi printr-un alt atrium, Alexandru ajunse în *apadana,* sala cea mare de primire, iar demnitarii, eunucii şi administratorii palatului se retrăgeau spre pereţii de pe marginea uriaşei săli, cu plecăciuni până la pământ.

Regele, urmat de prieteni şi de generalii săi, ajunse în faţa tronului care aparţinuse împăraţilor ahemenizi şi se aşeză pe el, dar se găsi de îndată în încurcătură: pentru că nu era prea înalt, picioarele nu-i ajungeau la pământ, ci îi atârnau într-un mod nu prea potrivit pentru un rege. Leonatos, care avea din fire o înclinaţie militărească spre lucrurile bine făcute, văzu în apropiere o mobilă, un fel de măsuţă cu patru picioare, din lemn de cedru, şi o împinse la picioarele tronului astfel încât Alexandru putu să-şi sprijine tălpile ca pe un taburet şi începu să le vorbească tuturor celor de faţă.

— Prieteni, ceea ce până de curând părea un vis imposibil de îndeplinit, acum a devenit realitate. Două dintre cele mai mari capitale ale lumii, Babilonul şi Susa, sunt în mâinile noastre şi vom pune stăpânire destul de curând şi pe celelalte.

Dar, abia începuse să vorbească, se întrerupse pentru că auzise un plânset înăbuşit în apropiere. Îşi roti privirea în jur, în tăcerea adâncă aşternută în sală, şi plânsul acela se auzi mai limpede: era unul dintre eunucii din palat care plângea în hohote cu capul rezemat de perete. Se dădură cu toţii la o parte, dându-şi seama regele vroia să-l vadă şi sărmanul om se trezi singur şi înlăcrimat sub privirile suveranului aşezat pe tron.

— De ce plângi? - îl întrebă Alexandru.

Omul întoarse capul ca să-şi şteargă lacrimile.

— Hai, poţi vorbi fără să te temi.

— Scopiţii ăştia - şopti Leonatos la urechea lui Seleucos - se smiorcăie din te miri ce, la fel ca femeile, dar se spune că la pat sunt mai buni decât ele.

— Depinde de scopiţi - îi răspunse indiferent Seleucos. Nu mi se pare că ăsta, de exemplu, ar fi în stare de prea multe.

— Hai, vorbeşte - îl îndemnă Alexandru.

Eunucul făcu un pas mai în faţă şi se vedea bine că priveşte fix la taburetul care se afla sub tălpile regelui.

— Sunt un eunuc - începu el să spună - şi, de felul meu, sunt credincios stăpânului mereu, oricare ar fi el. Până de curând îi eram credincios stăpânului meu, regele Darius, iar acum îţi sunt credincios ţie care eşti noul meu rege. Cu toate acestea, nu pot să nu plâng văzând ce repede se schimbă soarta. Ceea ce tu foloseşti ca taburet - şi Alexandru începu să priceapă de ce plângea servitorul - era măsuţa lui Darius, pe ea mânca Marele Rege, aşa că pentru noi era un obiect sacru şi demn de adânc respect. Acum, tu ţii picioarele pe el...

Alexandru se înroşi la faţă şi dădu să se ridice, înţelegând că făcuse un gest de o mare grosolănie, dar Aristandru, aflat în preajma lui, îl opri:

— Nu-ţi lua picioarele de pe rezemătoarea aceea. Crezi că nu este nici un semn în întâmplarea asta care ar putea părea fără importanţă? Zeii au vrut să se întâmple astfel pentru ca toţi cei de faţă să ştie că puterea imperiului persan a ajuns sub tălpile tale.

Măsuţa pe care mânca Darius rămase astfel la locul său, ca taburet pe care să se sprijine picioarele noului rege.

După încheierea ceremoniei din sala tronului, se răspândiră cu toţii ca să viziteze imensul palat. Maestrul de ceremonii, un eunuc şi el, îl duse pe Alexandru, numai pe el, în haremul imperial în care se aflau zeci de fete nespus de frumoase, îmbrăcate fiecare în costumul propriului neam şi ele îl întâmpinară cu chicoteli îmbietoare. Unele aveau

pielea brună, altele aveau pielea albă şi ochi albaştri; una era chiar etiopiană şi regelui i se păru că înfăţişarea ei impunătoare era demnă de o statuie în bronz a lui Lisip.

— Dacă vrei să te joci cu ele - spuse eunucul - ar fi fericite să te primească încă din seara asta.

— Mulţumeşte-le din partea mea şi spune-le că voi veni cât de curând să mă bucur de tovărăşia lor.

Trecu, apoi, prin alte camere ale vastului palat şi, la un moment dat, observă că grupul prietenilor săi se îngrămădea să admire un monument şi se opri şi el să-l privească: era un grup statuar din bronz reprezentând doi tineri care, cu pumnalele în mână, păreau gata să atace pe cineva.

— Armodius şi Aristogeiton - le explică Ptolemeu. Este monumentul celor care l-au ucis pe tiranul Hipparchos, fratele lui Hippias, prieten al persanilor şi trădător al cauzei grecilor. Regele Xerxes l-a luat prizonier la Atena şi, după aceea, a dat foc cetăţii. Se află aici de o sută cincizeci de ani ca mărturie a acelei umilinţe.

— Eu am auzit că ei nu l-au ucis pe Hipparchos ca să scape oraşul de un tiran, ci a fost vorba despre gelozia pentru un băieţaş frumuşel de care atât Armodius cât şi Hipparchos erau îndrăgostiţi - intră în vorbă Leonatos.

— Asta nu schimbă cu nimic lucrurile - spuse Calistene care privea faimosul monument cu mare admiraţie. Orice s-a întâmplat, bărbaţii aceştia doi au readus democraţia în Atena.

La auzul acestor cuvinte, cei de faţă se simţiră puşi în încurcătură: îşi aminteau cu toţii de discursurile înverşunate ale lui Demostene în sprijinul libertăţii Atenei, împotriva „tiranului” Filip şi aveau, cu toţii, impresia că Alexandru era pe cale să uite, cu fiecare zi care trecea, educaţia democratică pe care o primise de la Aristotel, poate că şi scrisorile cu recomandări pe care le primea din când în când de la acesta şi, de asemenea, că, în adâncul sufletului,

el se simţea mereu mai puternic atras de fastul imperial care-l fascina.

— Îngrijiţi-vă ca monumentul să fie trimis imediat la Atena ca un dar al meu pentru oraş - spuse Alexandru care parcă înţelesese din zbor ceea ce gândeau cu toţii şi nimeni nu îndrăznea să spună deschis. Sper ca atenienii să înţeleagă că săbiile macedonene au obţinut mai mult decât o mie de discursuri ale oratorilor lor.

Regina-mamă Sisygambis, cu femeile regelui şi cu copiii lor intrară din nou în odăile cărora le duseseră dorul şi toate fură grozav de impresionate revăzând lucrurile cu care fuseseră, cândva, atât de obişnuite. Vărsau lacrimi deasupra paturilor în care fuseseră iubite şi în care îşi născuseră fiii, pe pragul uşilor care nu îngăduiau intrarea în iatacurile lor devenite sacre prin prezenţa Marelui Rege, dar nimic nu mai era ca atunci: pe coridoare şi în sălile palatului regal rămăseseră aceleaşi obiecte, dar peste tot se auzea o limbă ostilă şi de neînţeles, iar viitorul le apărea sumbru şi neliniştitor. Doar regina-mamă părea liniştită, cufundată în nemărginita seninătate a înţelepciunii sale: ceruse şi obţinuse permisiunea de a se ocupa de creşterea şi educarea lui Phraates, fiul mai mic al lui Barsines şi singurul rămas în viaţă din familie, dacă bunicului său, satrapul Artabazos, i s-ar fi întâmplat ceva.

Alexandru vizită în mai multe rânduri haremul imperial, câteodată singur, alteori însoţit de Hefestion, şi fetele de acolo se obişnuiră să-l iubească în aceeaşi măsură pe rege şi pe prietenul său, satisfăcându-le toate dorinţele şi împărţind cu ei acelaşi pat, în nopţile înmiresmate ale acelei veri, ascultând cântecele celorlalte şi zvonurile marelui oraş, la început vesele, dar pe urmă înnegurate de neliniştea pentru un viitor nesigur.

Tot timpul şederii în oraş, regele mergea în fiecare zi în apartamentul reginei-mamă, stând de vorbă cu ea, ajutat de un tălmaci. În ajunul plecării, îi vorbi din nou, la fel ca în ziua dinaintea bătăliei de la Gaugamela.

— Mamă - îi spuse el - mâine voi pleca pe urmele fiului tău în ţinuturile cele mai îndepărtate ale imperiului său. Eu cred în soarta mea. Mai cred că, ajutat de zei, voi duce la bun sfârşit această campanie şi nu voi lăsa neîmplinită opera mea, dar îţi promit, şi pot să fac asta, că nu-i voi face nici un rău lui Darius şi voi căuta să-l las în viaţă. Am dat ordin celor mai buni învăţători să te ajute să înveţi limba mea pentru că aş vrea ca într-o zi să te aud vorbind-o şi să te pot asculta fără ca între noi să mai existe cineva care să ne tălmăcească gândurile.

Regina-mamă îl privi ţintă, şoptind ceva ce nici tălmaciul nu reuşi să desluşească, pentru că ea vorbea într-o limbă misterioasă şi secretă pe care numai zeul ei putea s-o înţeleagă.

19

Trâmbiţele dădură semnalul de plecare într-o dimineaţă de la începutul toamnei, când peste oraş încă mai domnea umbra nopţii şi pe crestele munţilor Elam abia apăruseră primele raze ale soarelui care răsărea. Armata se împărţi în două: Parmenion conducea grosul trupelor, carele cu maşinile de asalt demontate şi bagajele de-a lungul Căii Regale, în timp ce Alexandru pornea împreună cu detaşamente de cavalerie uşoară, cu trupele de asalt şi cu agrienii pe drumul îngust de munte care, traversând munţii Elamului, ducea direct la Persepolis, capitala întemeiată de Darius cel Mare.

Având în avangardă călăuze susiene, urcă pe firul apei până ce valea se îngustă prea mult, apoi începu să urce spre trecătoarea care ducea spre podişul locuit de o populaţie neîmblânzită, de păstori sălbatici şi primitivi: ucşii. Supuşi Marelui Rege doar cu numele, în realitate erau independenţi şi, când Alexandru le ceru prin intermediul tălmaciului să-l lase să treacă, ei răspunseră:

— Poţi să treci doar dacă plăteşti, aşa cum a făcut şi Marele Rege de fiecare dată când a dorit să ajungă de la Susa la Persepolis pe drumul cel mai scurt.

Alexandru le răspunse furios:

— Marele Rege nu mai are nici o putere în imperiul său şi ceea ce făcea el eu nu voi accepta să fac. Aşa că voi trece, indiferent de ce spuneţi voi.

Ucşii aveau o înfăţişare îngrozitoare: cu părul lung şi zbârlit, îmbrăcaţi în piei de capră şi de oaie, puţeau la fel ca animalele lor, dar se vedea imediat că nu se speriau cu una, cu două şi că nu erau dispuşi să cedeze cu nici un chip. Se bazau pe avantajul teritoriului lor accidentat, pe văile înguste, pe potecile abrupte pe care nu puteau urca în acelaşi timp decât puţine persoane. Nu-şi puteau închipui

că regele acela străin ar fi putut avea cu el războinici chiar mai sălbatici şi mai primitivi, obişnuiţi ca şi ei să se mişte cu o sprinteneală extraordinară prin locurile cele mai greu accesibile, îndurând cu uşurinţă frigul şi foamea, durerea şi oboseala. Îndrăzneţi şi cruzi, lacomi de sânge, supunându-se orbeşte mâinii care-i hrănea: aceştia erau agrienii!

Alexandru chemă căpeteniile şi călăuzele susiene ca să afle traseul celor două poteci ce duceau pe podişul ucşilor. Hotărî ca trupele de cercetaşi, sub comanda lui Crater, să urce pe drumul mai puţin abrupt ce ducea direct la trecătorile dinspre Persis, în timp ce Alexandru, cu agrienii şi cu două batalioane de „scutieri”, urmau să pornească pe drumul cel mai greu care urca pieptiş spre înălţimile apărate de luptătorii inamici.

Crater aşteptă ca regele să înceapă urcuşul cu trupele sale, atrăgând asupra sa grosul forţelor ucsiene, apoi se puse şi el în mişcare, la adăpostul vegetaţiei abundente, pe drumul care ducea spre trecători.

Ucşii care se aflau în calea lui Alexandru începură să tragă cu arcurile, să arunce pietre cu praştiile, să împingă o mulţime de bolovani uriaşi care se rostogoleau de-a lungul povârnişului, dar agrienii, cu agilitatea lor extraordinară, se adăposteau după fiecare ieşitură a stâncilor, apoi înaintau incredibil de sprinteni pe porţiunile descoperite, ca să se pună din nou la adăpost în spatele trunchiurilor de copaci sau al stâncilor. Când ajunseră în cele din urmă în apropierea primilor apărători, îi atacară cu o asemenea ferocitate războinică încât aceştia nu mai avură nici o posibilitate de a rezista. Mulţi căzură cu beregata sfârtecată de cuţitele de temut ale agrienilor, alţii căzură în genunchi încercând să-şi ţină cu palmele măruntaiele care ieşeau din burţile despicate. Agrienii nu-şi iroseau forţele: loveau doar ca să ucidă, să-şi scoată definitiv din luptă adversarul sau să-l înspăimânte la vederea celor mai îngrozitoare răni.

Îndată după agrieni, pe podiş urcară şi „scutierii”, îşi refăcură formaţiile şi atacară din fugă locuinţele din pietre şi

din cărămizi nearse în care oamenii trăiau laolaltă cu animalele într-o simbioză primitivă. Alexandru dădu ordin să se folosească săgeţi incendiare şi, în scurtă vreme, acoperişurile de paie sau de ierburi uscate ale acelor colibe sărăcăcioase se transformară în ruguri iar animalele înnebunite se răspândiră în toate direcţiile.

Surprinşi de atacul năvalnic la care nu s-ar fi aşteptat nici în ruptul capului, ucşii se refugiară către trecătorile unde sperau să se poată apăra mai bine, dar le găsiră deja ocupate de oamenii lui Crater care-i întâmpinară cu nori de săgeţi şi de suliţe, doborând o mulţime dintre ei.

Prinşi ca într-o menghină între trupele lui Alexandru şi cele ale lui Crater, ucşii se predară, dar regele îi pedepsi extrem de aspru: urmau să fie alungaţi cu toţii de pe teritoriul lor şi deportaţi la câmpie, astfel încât trecerea din Susiana în Persis să nu mai poată fi împiedicată de prezenţa lor.

Îndată ce auziră de la tălmaci ce soartă urmau să aibă, se aruncară la picioarele regelui plângând şi rugându-l fierbinte să-i ierte, scoţând strigăte ascuţite de disperare la care se alăturau vaietele femeilor şi ale copiilor, dar Alexandru era de neînduplecat: le spuse că ar fi trebuit să accepte din primul moment propunerile sale, că vor învăţa în felul acesta că el nu ameninţa pe nimeni degeaba şi că nici o forţă de pe lume nu-i putea sta în cale.

Totuşi, una dintre călăuzele susiane îi sfătui să-i ceară reginei-mamă Sisygambis să intervină în favoarea lor, ea fiind singura persoană care ar fi putut avea vreo influenţă asupra neîndurătorului cuceritor şi ucşii urmară acest sfat, trimiţând pe ascuns două căpetenii de-ale lor printre liniile macedonenilor. La patru zile după aceasta, când sosise şi cavaleria care urcase pe drumul mai accesibil, solii se întoarseră pe podiş aducând cu ei o scrisoare în greceşte de la regină care-l ruga din inimă pe Alexandru să le dea voie acelor nenorociţi să rămână pe pământurile lor:

Sisygambis către Alexandru, te salut!

Au venit la mine trimişii populaţiei ucşilor ca să mă roage să intervin pe lângă tine în sprijinul lor. Ştiu că te-au supărat şi te-au înfuriat, dar pedeapsa la care vrei să-i supui este mai grea chiar decât moartea. Nimic nu este, într-adevăr, mai dureros decât a fi nevoit să părăseşti pământul pe care ai trăit încă din copilărie, fântânile la care ne-am potolit setea, ogoarele care ne-au hrănit, să nu mai poţi vedea soarele răsărind şi apunând dincolo de munţii noştri.

Mi-ai spus de mai multe ori „mamă”, cuvânt plin de gingăşie care nu i cuvenea decât Olimpiei, cea care te-a născut şi te-a crescut în palatul regal de la Pella. Acum, eu te rog, în virtutea acestui titlu pe care mi l-ai acordat şi care mă onorează, să mă asculţi aşa cum ai asculta-o pe mama ta: iartă-i pe aceşti oameni de suferinţa de a fi alungaţi din patria lor.

Aminteşte-ţi de propria ta patrie şi de sentimentele pe care le ai faţă de ea! Aceşti nefericiţi n-au făcut altceva decât să-şi apere pământurile şi casele.

Fie-ţi milă!

Scrisoarea îl impresionă pe Alexandru şi-i mai domoli mânia: ucşii primiră permisiunea de a rămâne pe podişul lor plătind în fiecare an un tribut de cinci sute de cai, două mii de iepe de povară şi alte animale mici. Ei acceptară cu bucurie aceste condiţii, gândindu-se că regele acela iute la mânie şi sălbaticii săi războinici nu se vor mai întoarce ca să le ia caprele şi boii, aşa că era cu atât mai bine să nu refuze o asemenea ofertă.

După ce pacea se instală pe podiş, Alexandru porni din nou, de data aceasta spre trecătoarea aflată la cea mai mare înălţime: un loc strâmt denumit „Porţile Persane” în care satrapul Ariobarzanes pusese să se construiască un zid de apărare pe culmea unui munte care, în acest fel, devenea de netrecut. Armata porni la drum într-o dimineaţă geroasă, înainte de ivirea zorilor, pe podişul bătut de

vânturi sub un cer cenuşiu din care începuseră să cadă fulgii de zăpadă.

20

Valea prin care mergeau spre Porţile Persane era din ce în ce mai îngustă, devenind în cele din urmă un canion stâncos cu pereţii abrupţi. Înaintau cu mare greutate prin zăpada mare sau pe gheaţa pe care caii şi catârii alunecau rănindu-se sau rupându-şi picioarele. Abia spre seară avangărzile ajunseră la primele contraforturi dincolo de care se înălţa zidul de apărare a trecătorii.

Dar, în timp ce Alexandru chemase la el căpeteniile tracilor şi ale agrienilor pentru a studia modalităţile de a continua, la adăpostul întunericului, urcuşul şi cucerirea zidului, un zgomot neaşteptat îi facu să tresară: de la înălţimea pereţilor stâncoşi, soldaţii persani rostogoleau în jos bolovani enormi şi aceştia provocau avalanşe de pietriş care se abăteau pe fundul văii.

De peste tot se auzeau strigăte:

— Plecaţi! Plecaţi! Înapoi!

Pietrele fură însă mai rapide decât mişcările oamenilor şi se întâmplă un adevărat masacru. Alexandru însuşi, lovit de o mulţime de bolovani, fu atins în mai multe locuri de pe corp şi, din fericire, nici un os nu-i fu rupt. Dădu imediat ordin ca toată lumea să se retragă, dar între timp soldaţii inamici puseseră mâna pe arcuri şi, deşi ningea din ce în ce mai des şi vizibilitatea era tot mai scăzută, trăgeau în plin fără a greşi nici o ţintă.

— Scuturile! - strigă Lisimah care îi comanda pe cercetaşi. Puneţi-vă scuturile deasupra capului!

Oamenii se supuseră, dar persanii alergau pe marginea defileului lovindu-i pe cei care veneau din urmă şi care încă nu-şi dădeau seama de cele ce se întâmplau. Doar întunericul putu să oprească măcelul şi Alexandru reuşi, cu eforturi uriaşe, să-şi aducă armata la un loc mai sigur unde să poată fi instalată tabăra. Cu toţii erau descurajaţi, atât

din cauza numărului mare de camarazi căzuţi, cât şi a răniţilor care urlau de durere din pricina membrelor sfârtecate şi strivite şi a oaselor sfărâmate.

Filip se puse pe treabă împreună cu ajutoarele sale şi, la lumina felinarelor, cusură rănile, extraseră vârfurile de săgeţi şi de suliţe din carnea soldaţilor, imobilizând fracturile cu bandaje şi cu scândurele de lemn, folosind chiar şi mânerele suliţelor sau ale lăncilor când nu mai aveau nimic altceva la îndemână.

Unul câte unul, cu pas şovăitor, prietenii veniră în cortul regelui ca să se sfătuiască. Nu ardea focul, nu erau nici vasele cu cărbuni încinşi la care să se încălzească şi doar lampa atârnată de stâlpul din mijloc dădea puţină lumină şi parcă, o dată cu ea, senzaţia de căldură. Fiecare dintre ei medita la incredibila şi dramatica schimbare intervenită în viaţa lor în numai câteva zile: de la confortul şi luxul palatelor din Babilon şi de la Susa, la gerul şi la suferinţele acelui marş disperat.

— Câţi credeţi că ar putea fi? - întrebă Seleucos.

— Hm - răspunse Ptolemeu - după mine, câteva mii. Dacă Ariobarzanes s-a hotărât să apere trecătoarea, nu putea să facă acest lucru cu soldaţi puţini şi slab înarmaţi. Sunt sigur că are trupe de elită şi un număr de oameni mai mult decât suficient.

În acel moment, Eumene intră în cort, vânăt de frig şi clănţănind din dinţi. Purta pe umăr desaga cu papirusuri, pana şi cerneala cu care-şi completa în fiecare seară „jurnalul”.

— Ai numărat ce pierderi avem? - îl întrebă Alexandru.

— Grele - răspunse secretarul uitându-se pe însemnările sale făcute în grabă. Cel puţin trei sute de morţi şi cam o sută de răniţi.

— Ce facem cu răniţii? - întrebă Leonatos.

— Nu-i putem lăsa acolo pradă lupilor - îi răspunse Alexandru. Trebuie să-i aducem aici.

— Dar o să avem pierderi şi mai mari - obiectă Lisimah. Dacă ne ducem acum, o să ne rupem toate oasele, prin beznă şi pe pietrele alea; dacă mergem mâine, pe lumină, o să ne facă praf din vârful blestematelor ălora de stânci de pe margini.

— Eu mă duc - se hotărî regele. Nu-i pot lăsa pe oamenii ăia neîngropaţi. Dacă vă este frică, sunteţi liberi să nu veniţi cu mine.

— Eu vin cu tine - răspunse Hefestion ridicându-se ca şi cum ar fi trebuit să plece chiar în clipa aceea.

— Ştii foarte bine că nu poate fi vorba de frică - interveni Lisimah puţin iritat.

— Ei, nu? Atunci, ce-ar putea fi?

— N-are rost să ne certăm - îi potoli Ptolemeu. Aşa nu rezolvăm nimic. Haideţi să ne gândim puţin.

— Poate că eu... aş avea o soluţie - spuse Eumene.

Toţi se întoarseră către secretarul general şi Leonatos clătină neîncrezător din cap gândindu-se că grecul ăla prizărit o lua întotdeauna înaintea tuturor.

— O soluţie? - întrebă Alexandru. Care ar fi aceea?

— O clipă - răspunse Eumene. Mă întorc imediat.

Ieşi din cort şi se întoarse după scurt timp cu una dintre călăuzele indigene care-i condusese până acolo.

— Vorbeşte fără frică - spuse secretarul. Regele şi prietenii săi te ascultă.

Omul făcu o plecăciune în faţa lui Alexandru şi a camarazilor săi şi începu să vorbească într-o limbă greacă destul de inteligibilă, cu un accent care părea să fie cipriot.

— De unde eşti? - îl întrebă Alexandru.

— Sunt lician, din ţinutul Pataras şi, în copilărie, am fost oferit ca sclav în contul datoriei pe care tatăl meu o avea faţă de stăpânul lui persan, un oarecare Arsaces care, întorcându-se în Persis, m-a luat cu el şi mi-a încredinţat turmele lui ca să le duc la păşunat în regiunea asta. Cunosc, aşadar, palmă cu palmă munţii aceştia.

Toţi cei ce asistau la discuţie îşi ţinură răsuflarea, dându-şi seama că amărâtul acela putea ţine în mâinile sale soarta întregii armate.

— Dacă vă întoarceţi în defileul acela - continuă el - persanii o să vă nimicească înainte chiar să puteţi ajunge la picioarele zidului: în locurile acelea nu se pot mişca decât grupuri mici de oameni. Eu ştiu, însă, o cărare prin desişul pădurii, la o oră de drum de aici: este un drum pentru capre şi pe acolo oamenii nu pot trece decât unul câte unul iar caii trebuie legaţi la ochi ca să nu vadă prăpastia. În patru sau cinci ore se poate ajunge, însă, deasupra pereţilor defileului, atacându-i din spate pe persani.

— Mi se pare că nu avem de ales - spuse Seleucos - dacă vrem să trecem mai departe.

— Sunt şi eu de aceeaşi părere - admise Alexandru - dar mai este o problemă: dacă poteca este atât de îngustă, numărul celor care vor ajunge sus, deasupra defileului şi suficient de repede, va fi prea mic ca să facă faţă unui eventual contraatac persan. Cineva ar trebui, în orice caz, să le abată atenţia spre cealaltă parte a zidului.

— O să merg eu - se oferi Lisimah.

— Nu, tu vii cu mine pe cărarea aceea. Va merge Crater cu agrienii, tracii şi cu un batalion de cercetaşi, căutând să aibă cât mai puţine pierderi. Vom ataca în acelaşi timp, noi de sus şi ei de jos: un asemenea atac simultan ar trebui să provoace panică printre persani.

— Ne va trebui un semnal - le atrase atenţia Crater. Dar care? Defileul este prea adânc pentru a se putea vedea semnalele luminoase iar distanţa dintre detaşamentele noastre ar putea fi atât de mare încât să nu se poată auzi nici un sunet sau un strigăt.

— S-ar putea să fie ceva - spuse păstorul lician. Lângă fortificaţie există un loc de unde ecoul se răsfrânge de mai multe ori în zidurile defileului: sunetul unei trâmbiţe poate fi auzit limpede de la mare distanţă. Am încercat asta de mai

multe ori cu cornul meu ca să-mi treacă timpul când păzeam caprele.

Alexandru îl privi mai atent:

— Cum te numeşti, licianule?

— Stăpânul meu mă striga Ochus care în persană înseamnă „copil din flori”, dar numele meu adevărat este Rhedas.

— Ascultă, Rhedas, dacă ai spus adevărul şi dacă ne vei duce în spatele poziţiilor persane, o să te acopăr cu aur: o să ai suficient ca să duci un trai îmbelşugat cât vei avea de trăit, o să te poţi întoarce în satul tău, să-ţi cumperi cea mai frumoasă casă, servitori, femei, animale, tot ceea ce îţi doreşti.

Bărbatul răspunse fără a-şi coborî privirea:

— Aş face-o chiar şi fără nici o răsplată, Măria Ta. Persanii m-au ţinut în sclavie, m-au lovit şi m-au pedepsit de nenumărate ori fără motiv. Sunt gata să plec cu voi în orice clipă.

Leonatos se uită afară.

— Stă să ningă.

— Foarte bine - spuse Alexandru. Lăsaţi oamenii să-şi ia cina şi daţi câte o porţie de vin tuturor acelora care vor merge cu Crater. Promiteţi-le o răsplată în bani celor care se oferă ca voluntari pentru că ei vor trebui să plece imediat după cină: persanii n-o să-şi închipuie că am putea fi atât de nebuni încât să facem ceva chiar aşa de repede. Noi îl vom urma pe Rhedas după primul schimb de gardă.

Regele mâncă în cort împreună cu prietenii săi aceeaşi raţie care se împărţea şi soldaţilor şi fiecare merse apoi să se pregătească pentru expediţia nocturnă. Crater plecă primul cu oamenii săi; Alexandru, după cum stabilise, plecă şi el, după primul schimb al gărzii, împreună cu grosul armatei.

Rhedas îi conduse până acolo unde începea poteca şi apoi în sus, către vârf, printr-un codru des. Drumul era strâmt şi anevoios, scobit în munte nu de om, ci prin

trecerea, timp de secole întregi, a păstorilor sau a călătorilor ce căutau să-şi scurteze drumul spre Persis. În unele locuri, poteca atârna pe deasupra câte unei prăpăstii şi caii trebuiau legaţi la ochi ca să nu-i cuprindă teama de adâncuri, alteori era întreruptă de vreo surpare sau era blocată de blocuri mari de gheaţă şi oamenii erau nevoiţi să se ţină de mâini sau să se lege unul de altul cu frânghii ca să nu cadă şi să se zdrobească de stâncile de jos.

Călăuza mergea cu pas sigur, în ciuda întunericului şi se vedea că ar fi putut parcurge drumul acela chiar şi cu ochii închişi, spre deosebire de câţiva soldaţi care căzură în prăpastie şi n-a fost posibil nici măcar să se mai încerce căutarea lor. Alexandru mergea pe jos în urma lui Rhedas, dar se oprea deseori ca să ajute pe câte cineva care se afla în dificultate: de mai multe ori, îşi riscă el însuşi viaţa ca s-o salveze pe aceea a soldaţilor în pericol.

Înainte de ivirea zorilor, temperatura scăzu şi mai mult şi oamenii înaintau din ce în ce mai greu, cu mâinile şi picioarele înţepenite de frig şi de efortul făcut în acest marş de noapte, dar razele slabe de soare care reuşeau să străpungă la răsărit perdeaua deasă de nori îi mai îmbărbătă puţin: acum era posibil ca măcar să vadă pe unde mergeau şi, datorită vegetaţiei din ce în ce mai rare, înţeleseră că nu mai era mult până să ajungă în vârf.

Când se aflară, în sfârşit, pe creastă, vântul încetă să mai bată şi Alexandru dădu ordin ca soldaţii din fruntea coloanei să se oprească să-i aştepte şi pe ceilalţi. Continuară, apoi, să meargă în tăcere, căutând să se ascundă în spatele vegetaţiei care acoperea parţial platoul pentru a nu fi observaţi prea devreme de către persani.

La un moment dat, călăuza arătă spre o ridicătură a terenului, un fel de barieră din piatră care se prelungea până la marginea defileului de sub ei şi spuse:

— Iată locul de unde se aude ecoul. Mergând mai departe, dincolo de stâncile acelea, se poate vedea

fortificaţia care controlează trecerea prin Porţile Persane. Am ajuns.

Ptolemeu veni mai în faţă.

— Crezi că şi Crater a ajuns unde trebuia?

— Sigur, dacă nu s-a întâmplat ceva - îi răspunse Alexandru. Chiar dacă n-a reuşit, nu mai avem de ales. Aliniază oamenii în formaţie de luptă şi pune să se dea semnalul: atacăm poziţiile persanilor.

Ptolemeu îi aşează pe soldaţi pe trei rânduri: în faţă, un escadron de cavalerie, apoi infanteria uşoară cu arcaşii şi cu aruncătorii de suliţe, în continuare cercetaşii şi, mai în urmă, „scutierii" aflaţi sub comanda lui Lisimah. După ce termină, făcu semn unui trâmbiţaş care se duse până în vârful stâncii suspendate deasupra defileului. Sunetul trâmbiţei se înălţă ascuţit, asemenea cântecului unui cocoş, străpungând aerul nemişcat şi tulbure al zorilor, şi imediat ecoul răspunse dinspre peretele opus şi se reflectă de câteva ori peste stâncile din jur pentru a se stinge în cele din urmă în depărtări.

Urmă o tăcere la fel de apăsătoare ca şi cerul plumburiu de deasupra armatei aliniate şi cu toţii trăgeau cu urechea aşteptând un semnal de răspuns. Şi iată că, deodată, izbucni sunetul unei alte trâmbiţe, apoi al încă uneia, repetate datorită ecoului, şi mai apoi strigătele sălbatice ale luptătorilor care porneau la atac.

— Crater a atacat cu agrienii! - urlă Alexandru. Înainte, soldaţi, să arătăm că n-am murit de frig!

Sări pe cal şi veni în mijlocul escadronului său îndreptându-se la pas spre stâncile din apropierea poziţiilor persane, în timp ce infanteria ataca alergând. Apoi, îndată ce în faţă se văzură duşmanii, ordonă atacul, îndemnându-şi calul şi lansând strigătul de luptă.

Trâmbiţele sunară toate odată, toţi pedestraşii se avântară înainte cu armele în mâini, iar călăreţii alergau în galop ca să lovească inamicul care trebuia acum să se împartă pe două fronturi. Cavaleria lui Alexandru trecu în

galop de valul de pământ care apăra spatele poziţiilor persane şi infanteria veni imediat şi ea încleştându-se într-o luptă corp la corp cu duşmanul.

Dându-şi seama de pericol, persanii dădură alarma, dar fură nevoiţi să lase neapărată o porţiune a zidurilor în timp ce agrienii, înfigându-şi pumnalele în orice crăpătură a zidului, se lipeau de el când apărătorii aruncau cu pietre sau trăgeau cu arcurile. În scurt timp, primii dintre atacatori ajunseră pe culmea zidului şi, în timp ce o parte dintre ei lupta cu apărătorii, ceilalţi îşi ajutau camarazii să urce aruncându-le frânghii. Deşi inferiori ca număr, macedonenii reuşiră să-şi învingă adversarii, cei mai mulţi dintre ei abia treziţi din somn şi încă neînarmaţi.

Ariobarzanes abia avu timp să iasă din cortul său cu sabia în mână şi se trezi înconjurat imediat de mai mulţi călăreţi macedoneni care îl ţineau sub ameninţarea lăncilor. Fu nevoit să ordone soldaţilor săi să se predea şi, apoi, asistă neputincios la trecerea armatei inamice prin acel defileu, acum cucerit, care ar fi trebuit să apere Persepolis. Oraşul era acum la dispoziţia inamicului.

21

Alexandru aşteptă ca întreaga armată să treacă prin defileu şi, apoi, dădu ordin să înceapă coborârea spre podişul provinciei Persis. Înainte, însă, de a porni la drum, îl chemă la el pe păstorul lician care îl ajutase să cucerească trecătoarea fortificată.

— Ajutorul tău a fost foarte important - îi spuse. L-ai ajutat pe Alexandru să cucerească un imperiu, poate chiar să schimbe cursul evenimentelor. Nimeni n-ar putea spune dacă a fost un lucru bun sau rău, dar eu, în orice caz, sunt dator să-ţi port o adâncă recunoştinţă.

Era gata să adauge: „cere-mi orice vrei şi-ţi voi da”, dar îşi aduse aminte de ziua de demult când îi adresase aceeaşi frază nefericită lui Diogene, bătrânul filosof în pielea goală, întins pe jos în lumina asfinţitului, şi nu spuse decât:

— Mulţumesc, prietene.

Păstorul îl privi emoţionat pe când încăleca şi o pornea la vale, dar tresări auzind o altă voce în spatele său, cea a lui Eumene:

— Regele mi-a spus că poţi avea tot ce vrei, aşa cum ţi-a promis. Trebuie doar să vorbeşti.

Rhedas răspunse:

— Dacă aş fi fost mai tânăr, aş fi vrut să merg cu el ca să văd ce se va mai întâmpla. Trebuie, totuşi, să mă gândesc la bătrâneţe: mi-ar plăcea să răscumpăr ogorul tatălui meu şi casa în care m-am născut, într-un golf, pe malul mării. N-am mai văzut marea de mult timp...

— O s-o vezi din nou, păstorule, şi o să ai casa şi ogorul tău. Vei putea să-ţi întemeiezi şi o familie, dacă vei dori. Şi, dacă vei avea copii şi nepoţi, le vei povesti că, într-o noapte, l-ai ajutat pe regele Alexandru să-şi împlinească destinul. Şi dacă nu te vor crede, le vei arăta asta.

— Ce este asta?

Eumene îi puse în palmă o mică bijuterie.

— Este steaua de aur a suveranilor Argeazi. Doar prietenii apropiaţi ai regelui o au.

Îi mai dădu şi o mică teacă de piele.

— Ai aici o scrisoare a regelui către guvernatorul Liciei: îi porunceşte să-ţi dea tot ce doreşti. Face mai mult decât orice sumă de bani, de aur sau de argint. Ai grijă să n-o pierzi. Rămâi sănătos, păstorule, şi îţi urez să ai noroc.

Ajunseră la poalele munţilor a doua zi pe seară şi se aflară în faţa întinsului podiş al Persisului, străbătut de râuri cu malurile străjuite de şiruri lungi de plopi şi presărate cu o salbă de sate cu case din cărămizi nearse.

Intrară pe Calea Regală în dreptul râului Araxes şi Alexandru porunci să se instaleze tabăra ca să aştepte sosirea lui Parmenion cu restul armatei, dar îndată după ce i se servise cina, intră un *eter* din gardă, anunţându-i o vizită:

— Măria Ta, a sosit cineva care doreşte să-ţi vorbească. A trecut râul cu o barcă şi se pare că aduce veşti importante.

— Adu-l aici, atunci.

Soldatul lăsă să intre în cort un bărbat îmbrăcat cu haine persane, cu pantalonii prinşi deasupra gleznelor şi cu o eşarfă de in înfăşurată în jurul capului şi înnodată la gât.

— Cine eşti? - îl întrebă Alexandru.

— Vin din partea satrapului Abulites, comandantul fortăreţei din Persepolis. Este gata să-ţi predea oraşul şi mă trimite ca să-ţi spun să porneşti de îndată la drum dacă vrei să mai găseşti întreg tezaurul Marelui Rege. Dacă întârzii să vii, s-ar putea să dispară din oraş cei care susţin apărarea cu orice preţ a oraşului. Mai sunt şi alţii care ar vrea să pună la adăpost tezaurul pentru a susţine revenirea regelui Darius. Ce trebuie să transmit stăpânului meu?

Alexandru se gândi în tăcere câteva clipe, după care răspunse:

— Spune-i că voi fi la porţile oraşului peste două zile la asfinţit, împreună cu cavaleria mea.

Omul ieşi ca să fie însoţit înapoi la barca lui, iar regele îl chemă imediat la el pe Diades din Larisa, inginerul-şef al armatei.

— Până mâine seara, trebuie să-mi construieşti un pod peste Araxes - îi spuse înainte ca acesta să se poată aşeza.

Diades, obişnuit deja să i se ceară lucruri imposibile şi cu termene de asemenea imposibile, nici nu clipi.

— Cât de lat vrei să fie? - întrebă el.

— Cât mai larg: trebuie să trec pe el cât mai repede cu întreaga cavalerie.

— Cinci coţi?

— Zece.

— Zece coţi. Bine.

— Crezi că-l poţi face?

— Am dat eu greş vreodată, Măria Ta?

— Nu.

— Totuşi, trebuie să încep lucrările chiar din clipa asta.

— Cum vrei. Poţi da ordine oricui, chiar şi generalilor, în numele meu.

Diades ieşi, adună zece echipe cu catâri şi cai, dotate cu topoare, ferăstraie, funii şi scări şi le trimise să taie brazi dintr-o pădure din apropiere. Trunchiurile fură curăţate în grabă, ascuţite şi arse în foc, iar o parte dintre ele transformate în scânduri. Trei sute de oameni lucrară toată noaptea; în zori, materialul era adunat pe malul râului gata pentru a fi folosit.

Diades luă parii ascuţiţi şi începu să-i înfigă pe fundul apei cu ajutorul unui mai, doi câte doi, la distanţa de zece coţi unul de altul. Îi legă transversal şi în lung cu scânduri bătute în cuie, formând o schelărie laterală şi o platformă orizontală pentru trecere. Podul înaintă treptat spre mijlocul râului, unde stâlpii fură consolidaţi cu bolovani mari care îi apărau de forţa curentului.

La asfinţit, Alexandru alinie cavaleria în formaţie de luptă, aşteptă ca ultima scândură să fie fixată în cuie pe grinzi şi o porni în galop călare pe Ducipal, urmat de prietenii săi şi de patru escadroane de *eteri.* După ei porni în marş şi infanteria, sub comanda lui Crater.

Călăriră toată noaptea şi se opriră ca să se odihnească cam la vremea celui de-al treilea schimb de gardă, înainte de răsăritul soarelui. Alexandru sleit de puteri după evenimentele din ultimele zile şi după nopţile nedormite, căzu într-un somn adânc. Aerul curat al podişului, adierea uşoară care venea dinspre răsărit şi pădurea de platani şi de paltini care-i ocrotea cu umbra ei dădeau o senzaţie de pace şi de linişte deplină. Caii păşteau în libertate pe malul unui râu cu ape cristaline, printre tufe de sălcii şi de corn; Ducipal tropăia şi el liber, urmărit de Peritas care-l muşca în joacă de picioare. Nimic nu prevestea cele ce urmau să se întâmple.

Una dintre patrulele care supravegheau ţinutul din jur merse mai spre apus, în direcţia Căii Regale pentru a se încredinţa că din partea aceea nu era nici un pericol şi cercetaşii rămaseră surprinşi văzând o lungă coloană de soldaţi având în frunte steaguri roşii cu steaua argeadă pe ele: armata lui Parmenion!

Ajunseră în galop la ei şi se prezentară imediat:

— Sunt Eutidemos, comandantul companiei a opta din escadronul al treilea de *eteri* - spuse comandantul patrulei ofiţerului care se afla în capul coloanei în marş. Du-mă la generalul Parmenion.

— Generalul Parmenion este mai în spate, cu ariergarda, pentru că am avut de respins pe podiş nişte atacuri ale cavalerie medice. Îl chem pe generalul Clito.

Clito cel Negru sosi în câteva clipe: soarele înălţimilor îl bronzase atât de puternic încât părea un etiopian.

— Ce este, comandante? - îl întrebă el pe ofiţer. Unde sunteţi?

— Suntem la mai puţin de douăzeci de stadii de aici, generale, am reuşit să forţăm trecerea prin Porţile Persane. Regele şi trupa se odihnesc pentru că n-au închis ochii de două nopţi, dar, îndată ce va răsări soarele, vom pleca imediat spre Persepolis. Voi puteţi merge liniştiţi înainte; noi o vom lua înainte cât putem de repede: cred că regele vă va explica totul când vă veţi întâlni.

— Bine - îi răspunse Clito. Salută-l pe rege din partea mea şi spune-i că n-am avut necazuri prea mari pe drum. O să-l informez eu pe generalul Parmenion. Fiul lui, Filotas, ce face?

— Foarte bine şi a luat parte la bătălia din trecătoare, dar n-a păţit nimic.

Întoarse calul şi porni înapoi cu oamenii săi. Găsi armata gata de drum, sub comanda lui Alexandru care călărea pe Ducipal şi era gata să dea semnalul de pornire. Soarele răsărit de curând scălda în razele sale roşii crestele munţilor Elam ce se zăreau în depărtare pe fondul verde închis al pădurilor şi galben al câmpurilor cultivate care se întindeau cât vedeai cu ochii pe podiş.

Pe drum treceau şiruri de cămile care cărau tot felul de poveri, ţărani călare pe măgari, îndreptându-se spre piaţă cu căruţe pline de tot felul de mărfuri sărăcăcioase, femei cu veşminte în culori vii mergeau la râu după apă, iar altele se întorceau deja, aducând vasele pline, aşezate în creştet pe un colac de cârpă. Ziua aceea părea la fel ca toate celelalte, însă cel mai mare şi mai puternic imperiu din lume era pe cale să fie lovit drept în inimă.

Se auzi un semnal de trâmbiţă şi escadroanele porniră la trap de-a lungul drumului, ridicând un nor des de praf. Pe măsură ce înaintau, aspectul locurilor se schimba vizibil: nu era vorba despre peisaj, din ce în ce mai frumos şi mai plin de verdeaţă, cu parcuri întinse, grădini de zarzavaturi şi de flori, ci în comportarea oamenilor. La trecerea soldaţilor călări, uşile se închideau, străzile deveneau pustii, pieţele se goleau de oameni: de vină era, probabil, zvonul că sosea

cuceritorul *yauna* despre care se povesteau lucruri îngrozitoare.

Deodată, pe la amiază, un spectacol ciudat şi tulburător se desfăşură sub privirile regelui ce călărea în fruntea armatei sale, având-i alături pe Hefestion şi pe Ptolemeu: un grup de oameni venea pe drum în întâmpinarea lor, o ceată de schilozi cu mersul şchiopătat, înveliţi în zdrenţe, care dădeau din mâini sau din cioturile acestora, cei ciungi, ca pentru a le arăta tuturor drumeţilor.

— Cine sunt oamenii aceştia? - îl întrebă regele pe Eumene, aflat ceva mai în spate.

Secretarul veni lângă el şi privi mai atent.

— Habar n-am, dar o să aflăm imediat.

Coborî de pe cal şi se îndreptă pe jos către grupul acelor nenorociţi care, pe măsură ce se apropiau, păreau mai mulţi decât la început. Alexandru descălecă şi el mergând pe jos către ei, totuşi, pe măsură ce se înainta, se simţea cuprins de o tulburare ciudată, de o nelinişte plină de îngrijorare. Când fu suficient de aproape, auzi că ei vorbeau deja cu Eumene: în greceşte!

Veni mai aproape de ei şi văzu că sărmanii oameni erau îngrozitor mutilaţi: unii aveau amândouă mâinile retezate, alţii un picior sau amândouă, alţii, pe lângă că erau ciungi sau şchiopi, aveau şi tot corpul brăzdat de cicatrice oribile, ca şi cum ar fi fost opăriţi cu un lichid clocotit.

— Ulei - spuse unul dintre nefericiţii aceia văzându-l pe Alexandru cu privirea aţintită asupra corpului său mutilat şi cu urme de tortură.

— Cine eşti? - îl întrebă regele.

— Eratostenes din Meton, *heghemón,* detaşamentul al treilea, batalionul al optulea, spartan.

— Spartan? Dar... câţi ani ai?

— Cincizeci şi opt, *heghemón*; am căzut prizonier la persani în timpul celei de-a doua campanii a regelui Agesilas, când aveam douăzeci şi şapte de ani. Mi-au tăiat

un picior pentru că ştiau că un soldat spartan nu suportă prizonieratul: mai degrabă se omoară.

Eumene clătină din cap.

— Acum vremurile s-au schimbat, prietene.

— Am încercat să mă omor şi stăpânul meu m-a opărit cu ulei încins. Văzând aceasta, m-am resemnat şi am acceptat amara captivitate, dar când am aflat că urma să sosească Alexandru...

— Ne-am anunţat între noi şi am venit să te întâmpinăm - interveni altul, scoţând la vedere amândouă braţele retezate de sub coate.

— De ce ai fost mutilat aşa? - îl întrebă regele cu vocea tremurând de mânie amestecată cu o nespusă milă.

— Serveam în marina ateniană în timpul războiului satrapilor, eram vâslaş pe *Krysea,* o corabie foarte frumoasă, cu trei rânduri de vâsle, abia construită. Am căzut într-o ambuscadă şi am fost făcut prizonier: au zis că fără mâini nu voi mai putea vâsli niciodată pe o corabie ateniană.

Alexandru văzu un altul care avea orbitele ochilor goale şi uscate ca ale ţestei unui schelet.

— Ţie ce ţi-au făcut? - îl întrebă.

— Mi-au tăiat pleoapele, mi-au uns ochii cu miere şi m-au lăsat legat pe pământ lângă un furnicar. Şi eu serveam în marina ateniană: vroiau să afle de la mine unde se afla ascuns restul flotei, dar eu n-am vrut să le spun...

Veniră în faţă şi alţii, arătându-şi cioturile, rănile, părul alb, craniile pleşuve şi mâinile roase de râie.

— *Heghemón* - mai spuse spartanul - spune-ne unde este Alexandru ca să-i dăm onorul şi să-i mulţumim că ne-a eliberat. Noi, toţi cei de aici, suntem mărturia preţului plătit ani de-a rândul de greci în lupta lor cu barbarii.

— Eu sunt Alexandru - răspunse regele, palid de furie - şi am venit ca să vă răzbun.

22

Se întoarse şi-i strigă cu voce tunătoare pe prietenii săi:

— Ptolemeu! Hefestion! Perdicas!

— La ordin, Măria Ta!

— Înconjuraţi palatul regal, tezaurul şi haremul şi nimeni să nu îndrăznească să pună piciorul acolo.

— Am înţeles! - răspunseră ei şi porniră în galop în fruntea detaşamentelor lor.

— Leonatos, Lisimah, Filotas, Seleucos!

— La ordin, Măria Ta!

Alexandru arătă spre mândrul oraş care se aşternea în faţa lor pe o colină, cu aurul, bronzul şi teracota smălţuită care scânteiau sub razele soarelui.

— Luaţi armata şi conduceţi-o în oraş: Persepolis este al vostru, faceţi ce vreţi cu el!

Se îndreptă către *eterii* care aşteptau nemişcaţi pe caii lor:

— Aţi auzit ce-am spus acum? Persepolis este al vostru! Ce mai aşteptaţi, luaţi-l!

Se auzi un strigăt de bucurie şi escadroanele de cavalerie porniră în galop spre capitala ce chiar în clipa aceea îşi deschidea porţile. Dădură la o parte grupul de delegaţi pe care Abulites îl trimisese ca să întâmpine trupele macedonene şi năvăliră în cel mai mare şi mai bogat oraş din lume cu forţa unei turme de tauri sălbatici.

Eumene înlemni şi-l privi uluit pe Alexandru.

— Nu poţi da un asemenea ordin, pe toţi zeii din cer, nu poţi. Cheamă-i înapoi, cheamă-i cât mai ai timp.

Calistene se apropie şi el.

— Sigur că poate, din păcate a şi făcut-o deja.

Sărmanii greci care ieşiseră în întâmpinarea regelui se dădură înapoi, puţin încurcaţi, ca şi cum şi-ar fi dat seama că, fără voia lor, provocaseră un dezastru de proporţii

uriaşe. Alexandru observă tulburarea lor şi-i facu un semn lui Eumene.

— Spune-le că fiecare dintre ei va primi câte trei mii de drahme de argint şi un permis de liberă trecere pentru cei care vor dori să se întoarcă acasă ca să-şi revadă familia. Dacă preferă să rămână aici, vor primi o casă, servitori, pământ şi animale. Ocupă-te tu de asta.

Secretarul îşi notă totul, dar, în timp ce regele vorbea, îi era greu să fie atent la vorbele lui pentru că auzea deja vacarmul stârnit de jaf şi strigătele disperate ale populaţiei care căzuse pradă soldaţilor.

Între timp, ajunseseră la faţa locului şi unităţile de infanterie şi alergară la rândul lor spre porţile oraşului, temându-se să nu ajungă prea târziu la un asemenea prilej de jaf. Câţiva curieri alergară şi la armata de sub comanda lui Parmenion, aflată acum la o distanţă de numai câteva stadii, anunţându-i că regele lăsase capitala pe mâna soldaţilor. Într-o clipă, uitară cu toţii de disciplină: soldaţii rupseră rândurile şi porniră în goană către Persepolis, unde, din mai multe locuri, începeau să se înalţe trâmbe de fum şi limbile de foc ale flăcărilor.

Parmenion dădu pinteni calului şi porni în galop, urmat de Clito cel Negru şi de Nearchos şi ajunse în apropierea lui Alexandru care, călare pe Ducipal, privea acel măcel de pe culmea unui deal, nemişcat ca o stană de piatră.

Bătrânul general descălecă şi veni lângă el şi-l întrebă cu disperare:

— De ce, Măria Ta? De ce? De ce distrugi ceea ce este deja al tău?

Alexandru nu-i aruncă nici măcar o privire, dar Parmenion văzu umbrele morţii şi ale distrugerii întunecându-i ochiul stâng. Calistene îl privi şi el pe rege şi şopti, sigur că nu putea fi auzit:

— Nu mai întreba nimic, generale, eu sunt convins că în clipa aceasta mama sa, Olimpia, săvârşeşte ritualuri sângeroase cine ştie prin ce locuri ascunse şi a pus

stăpânire deplină pe sufletul lui. Oh, dacă Aristotel ar fi fost aici, el ar fi putut risipi tot acest coşmar!

Parmenion clătină din cap, se uită fix la Clito cel Negru şi la Nearchos cu o expresie rătăcită, apoi încălecă şi plecă.

Abia către asfinţit, regele se mişcă din loc, parcă trezit dintr-un somn greu, şi-l îndemnă pe Ducipal spre porţile oraşului. Unul dintre cele mai frumoase şi mai plăcute locuri de pe pământ, expresia cea mai înaltă a armoniei universale conform ideologiei regilor ahemenizi, căzuse acum pradă unei hoarde de sălbatici beţi: agrienii violau fete şi băieţi, smulgându-i chiar şi de lângă părinţi, tracii umblau peste tot lacomi de vin şi plini de sânge, lăudându-se cu trofeele lor: capetele retezate ale războinicilor persani care încercaseră să le opună rezistenţă. Şi macedonenii, tesalienii, chiar şi trupele auxiliare greceşti nu se lăsau mai prejos: alergau ca nişte nebuni, încărcaţi de trofee: cupe împodobite cu pietre preţioase, sfeşnice cu o lucrătură minunată, stofe fine, armuri de aur şi de argint. Câteodată întâlneau în cale unii camarazi care nu reuşiseră încă să fure nimic şi se încăierau crâncen unii cu alţii, ajungând chiar să se omoare, fără nici o reţinere, fără nici un semn că ar fi fost, totuşi, oameni. Alteori, dacă vedeau că unii puseseră mâna pe nişte femei deosebit de frumoase, încercau să le ia cu ajutorul armelor şi, dacă reuşeau, le violau pe rând trântindu-le în pulberea îmbibată cu sângele familiilor victimelor.

Regele trecea la pas prin oraş neluând în seamă strigătele, sângele şi toate acele grozăvii, dar chipul său nu trăda nici o urmă de emoţie, ca şi cum ar fi fost sculptat în marmura fără viaţă a lui Lisip. Urechile sale păreau să nu audă ţipetele sfâşietoare ale copiilor mici smulşi din braţele mamelor, ale femeilor care îşi chemau fiii şi fiicele, care plângeau la căpătâiul soţilor măcelăriţi fără milă chiar în faţa uşii caselor. Părea că nu aude decât tropotul rar al copitelor lui Ducipal pe pavajul străzii.

Avea privirea fixă aţintită drept înainte, privea imensul palat regal, *apadana* divină înconjurată de minunate grădini, de chiparoşi cu coroana ascuţită, de plopi argintii, de platani pe care se odihnea lumina roşie a amurgului. Privea atriumurile impunătoare pe lângă care trecea, cu coloanele lor gigantice, cu taurii înaripaţi, grifonii, imaginile Marilor Regi care construiseră şi împodobiseră toate acele splendori. El, micul *yauna,* stăpânul unui mic regat de ţărani şi de păstori, multă vreme vasal al altor state, ajunsese să străpungă inima gigantului şi-l avea acum, pe cale să-şi dea duhul, sub călcâiul său.

Călare pe Ducipal, urcă treptele largi şi văzu, imortalizate în piatră, pe ambele laturi ale scării, procesiunile prin care regii şi căpeteniile vasale aduceau daruri cu ocazia sărbătorii începutului de an. Mezi şi kisseni, ionieni, indieni şi etiopieni, asirieni şi babilonieni, egipteni, libieni, fenicieni şi bactrieni, gedrozieni, karmani, dahi: zeci şi zeci de popoare care înaintau în pas solemn, măsurat, spre baldachinul de aur care acoperea tronul lui Darius, Regele, Marele Rege, Regele Regilor, Lumina Arienilor şi Stăpânul celor Patru Zări ale Pământului.

Şi îi apăru înainte şi tronul. Se afla acum în faţa lui. Din lemn parfumat de cedru şi din fildeş, încrustat cu nestemate, susţinut de doi grifoni cu ochii de rubin. În spatele tronului, pe perete, era înfăţişat regele Darius I, uriaş, într-un strălucitor veşmânt de ceremonie, luptându-se cu un monstru înaripat, încarnare a lui Ahriman, geniul răului şi al tenebrelor.

Sala imensă era pustie şi cufundată în tăcere, dar, din exterior, se ghicea oceanul de suferinţă care-şi izbea talazurile de pereţii acelui paradis. Vitejii şi credincioşii soldaţi ai lui Filip deveniseră o hoardă de fiare sălbatice care se luptau pe străzi ca să-şi împartă prada, strigând tot felul de scârboşenii cu gurile schimonosite de lăcomie, puneau foc grădinilor şi palatelor, prădau templele lui Ahura Mazda, zeul capitalei supreme, Persepolis.

Alexandru descălecă, urcă treptele care duceau până la tron şi se aşează pe el, sprijinindu-şi coatele pe braţele din marmură lustruită. Pe când se rezema cu un oftat de uşurare de spătarul înalt al tronului, văzu câteva umbre nelămurite mişcându-se pe pragul uşii de la intrare şi auzi târşitul înăbuşit al unor paşi.

— Cine-i acolo? - întrebă el fără să facă nici o mişcare.

— Noi suntem, Măria Ta! - se auzi o voce.

Era unul dintre sclavii greci care-i ieşiseră în întâmpinare pe drumul care ducea spre Persepolis.

— Ce vreţi?

Omul nu răspunse, dar se dădu în lături şi-i lăsă să treacă pe doi tovarăşi de-ai săi care purtau pe braţe un bătrân uitat de ani.

— Îl cheamă Leocaros - explică bărbatul care le făcuse loc celorlalţi. Este unul dintre cei „zece mii” ai lui Xenofon, cred că ultimul care mai trăieşte. Are aproape nouăzeci de ani şi şaptezeci i-a petrecut în prizonierat şi în sclavie.

Alexandru reuşi cu greu să-şi ascundă emoţia care-l cuprinsese.

— Ce doreşti bătrâne? - îl întrebă. Ce pot să fac pentru tine, erou al celor „zece mii”?

Bătrânul mormăi ceva, dar regele nu putu înţelege ce spunea.

— Nu vrea nimic. Spune că toţi grecii care n-au apucat să trăiască ziua aceasta au pierdut cea mai mare bucurie a lor, aceea de a te vedea aşezat pe acest tron. Zice că acum poate muri împăcat.

Bătrânul nu izbutea să scoată o vorbă din cauza emoţiei care-l năpădea şi a lacrimilor care-i scăldau obrajii supţi, dar privirea lui spunea mai mult decât o mie de cuvinte.

Alexandru îl salută cu o înclinare a capului şi-l privi îndelung pe când camarazii lui îl ajutau să iasă din marea sală. Atunci, regele coborî de pe tron şi merse către Ducipal care îl aştepta în atrium, dar, pe când lua în mâini hăţurile calului, văzu, apărând ca din vis, un războinic persan

îmbrăcat în straiele strălucitoare de gală ale Nemuritorilor, călare pe un cal roib cu harnaşamentul aurit şi care părea să-l privească stăruitor.

Alexandru strânse în pumn mânerul săbiei, dar nu făcu nici o mişcare; în clipa aceea, din cerul întunecat al serii un fulger orbitor lumină tot pământul şi tunetul cutremură întregul palat.

Îşi aminti pe dată de el: era războinicul care, într-o zi, demult, îl salvase din ghearele leului şi căruia şi el îi salvase viaţa de la o moarte sigură pe câmpia de la Issus.

Nemuritorul îşi îndemnă calul să înainteze câţiva paşi, scuipă pe pământ în faţa lui, apoi se întoarse, dădu pinteni animalului şi porni în galop străbătând în câteva clipe curtea pustie a palatului.

23

— Aşezarea a fost întemeiată de regele Darius I cel Mare, în inima Persiei, pentru a deveni cea mai strălucitoare capitală din toate timpurile: au lucrat aici cincizeci de mii de oameni selectaţi din treizeci şi cinci de popoare, timp de cincisprezece ani. Au fost tăiate păduri întregi de pe muntele Liban ca să se aducă bârnele pentru tavane şi lemnul pentru uşi, s-a tăiat marmură şi piatră din toate colţurile imperiului, a fost scos cel mai frumos lapislazuli din minele Bactriei, a fost adus cu cămilele aur din Nubia şi din India, pietrele preţioase au venit din Paropamissos şi din deşerturile Gedrosiei, argintul din Spania şi arama din Cipru. Mii de artişti sirieni, greci, egipteni au sculptat scenele pe care le admiri pe zidurile şi pe porţile palatului, iar bijutierii au adăugat peste tot ornamente din aur, argint şi nestemate. Cei mai pricepuţi ţesători au făcut covoarele, draperiile şi tapiseriile pe care le-ai văzut pe pardoseli şi pe pereţi. Pictori persani şi indieni au dat viaţă frescelor de pe tencuielile interioare. În intenţia Marilor Regi, locul acesta trebuia să îngemăneze, într-o perfectă armonie, toate civilizaţiile şi culturile de pe cuprinsul nesfârşitului lor imperiu.

Calistene se opri şi-şi lăsă privirea să parcurgă priveliştea măreţei capitale care agoniza, minunatele *pairidaeza* în care parcă izbucneau ca nişte torţe plante extrem de rare aduse din provincii de la capătul lumii, palatele şi porticurile înnegrite de fumul incendiilor. Privea străzile străbătute de soldaţi însetaţi de sânge, de violuri, de orgii, fântânile care, deşi pline de cadavre, continuau să răspândească în jur susurul lor trist, prin glasul delicat al apei înroşite de sânge; privea statuile sfărâmate, coloanele răsturnate, templele profanate. Se întoarse către Eumene şi văzu în ochii săi aceeaşi expresie înspăimântată şi rătăcită.

— Palatul acesta sublim - continuă el cu voce domoală - a fost denumit „palatul anului nou” pentru că Marele Rege venea aici pentru a celebra prima zi a anului, în dimineaţa solstiţiului de vară, pentru a primi pe frunte întâia rază limpede de soare ce venea dinspre răsărit ca să-i lumineze privirea şi să se reflecte în ochii lui, ca şi cum regele însuşi ar fi fost un nou soare.

„Toată noaptea, până dimineaţa, rugile preoţilor se înălţau fierbinţi, neîntrerupt, către stele, ca să aducă lumina asupra Marelui Rege, asupra aceluia care era pe pământ simbol viu al lui Ahura Mazda. Tot ce se află aici are rol de simbol, întregul oraş este un simbol şi la fel sunt toate imaginile şi basoreliefurile pe care le vezi în acest palat”.

— Noi ardem, deci, un... simbol - bâigui Eumene.

— Aşa este şi chiar mai mult. Construcţia oraşului a fost plănuită la o zi după o eclipsă totală de soare care a avut loc acum exact şaptezeci de ani şi şase luni: urma să fie un monument închinat credinţei acestui popor, credinţă conform căreia lumea nu trebuia să devină niciodată un ţinut al tenebrelor. Iată, priveşte, peste tot vezi leul atacând taurul, reprezentând lumina care învinge întunericul, lumina zeului lor suprem, Ahura Mazda, pe care ei îl vedeau încarnat în regele lor.

„În vremurile acelea, pe când palatul se mai afla încă în umbră, sute de delegaţii aşteptau într-o tăcere religioasă până când lumina se înstăpânea pe sălile de aur şi purpură, pe largile curţi interioare. Începea atunci fastuosul cortegiu despre care vorbesc Ctesias şi alţi autori greci sau barbari, eveniment înfăţişat de basoreliefurile care împodobesc scările şi terasele.”

„Şi acum, iată: acest popor asistă la cea mai mare nelegiuire, la ultimul şi cel mai grav sacrilegiu: focul, care pentru ei este sacru, mistuie capitala creată drept omagiu focului veşnic şi arde chiar şi cadavrele lor.”

— Totuşi, şi ei au comis, cândva, tot felul de atrocităţi - îi replică Eumene. I-ai văzut pe nefericiţii aceia, i-ai auzit

vorbind despre torturile inumane la care au fost supuşi. Cei care au construit această minunăţie, marii regi Darius şi Xerxes, sunt tot aceia care ne-au cotropit pământurile trecându-le prin foc şi sabie, care l-au decapitat şi i-au ciopârţit corpul regelui Leonida la Termopile, care au ars templele zeilor noştri după ce le-au pângărit în fel şi chip.

— Sigur că da, şi ştii de ce? Priveşte - îi spuse arătându-i o inscripţie de-a lungul unui perete. Ştii ce scrie acolo? Spune: „Am ars templele *daiwa",* templele demonilor. Iată explicaţia: zeii noştri erau, pentru ei, o formă de manifestare a demonilor pe care zeul lor făcător de rele, Ahriman, i-a asmuţit asupra universului pentru a distruge totul. Intenţia lor a fost să facă o faptă bună. Toate popoarele din lume văd răul doar în alţii, în celelalte popoare şi în zeii acestora şi mă tem că, pentru o asemenea gândire, nu există leac. De aceea au distrus ei cele mai frumoase opere ale civilizaţiei noastre. De aceea noi distrugem acum cele mai frumoase opere ale civilizaţiei lor.

Tăcură amândoi pentru că simţeau că nu mai aveau nimic de spus şi tăcerea lor făcu loc plânsului şi vaietelor oraşului pe moarte.

Regina-mamă află de devastarea oraşului Persepolis trei zile mai târziu, de la un călăreţ din garda Nemuritorilor care străbătuse trecătorile din munţii deja acoperiţi de zăpadă fără a se opri nici măcar o clipă. Izbucni în lacrimi când i se povesti pe larg despre masacrarea unui oraş nevinovat, despre distrugerea unor opere de o neasemuită frumuseţe.

Războinicul îngenunche plângând în faţa reginei:

— Mare Mamă - îi spuse el - pune să fiu ucis pentru că merit să mor. Îl cunosc pe micul demon *yauna* şi eu sunt cel dintâi vinovat pentru tot ce s-a întâmplat. Eu am fost acela care, cu mulţi ani în urmă, i-am salvat viaţa la o vânătoare de lei, în Macedonia, şi când, pe câmpul de bătălie de la Issus, mi-a salvat, la rândul lui, viaţa, n-am înţeles că, în felul acesta, demonii îşi ascund adevărata şi cruda lor faţă.

În loc să-i împlânt pumnalul în gât, i-am mulţumit şi i-am arătat toată recunoştinţa mea. Şi iată acum ce s-a întâmplat. Porunceşte să fiu ucis, Mare Mamă, şi poate că moartea mea va mai domoli puţin mânia zeilor, îi va face să ne vină în ajutor, să ne scape din bezna umilinţei şi a înfrângerii.

Regina rămânea ca împietrită pe tronul său, cu obrajii scăldaţi în lacrimi. Îşi aţinti asupra lui o privire plină de compătimire:

— Ridică-te, credinciosul meu prieten. Ridică-te şi nu te învinovăţi singur pentru mărinimia şi curajul tău. S-a întâmplat ceea ce era sortit să se întâmple. Când Cirus a cucerit oraşul Sardes şi a pârjolit-o, ce-au gândit lidienii peste care căzuse această năpastă? Şi ce-au gândit babilonienii când el a schimbat cursul Eufratului şi a pus stăpânire pe oraş, punându-l în lanţuri pe regele lor? Şi noi am dat foc şi am ucis oameni nevinovaţi, am înăbuşit în sânge multe răscoale, am ars temple şi sanctuare. Regele Cambise a ucis în Egipt boul Apis comiţând în ochii acelui popor cea mai cumplită fărădelege. Regele Xerxes a dat foc templelor de pe acropola Atenei şi a ras oraşul de pe faţa pământului: un popor întreg şi-a părăsit casele, refugiindu-se pe o mică insulă şi vedea de acolo cum flăcările care le mistuiau oraşul se înălţau până la cer. Am auzit povestea asta de la cei care scriau istoria neamului nostru.

„Aceeaşi soartă o avem acum şi noi, cu minunatele noastre oraşe, cu templele noastre, nu pentru că Alexandru ar fi rău. Eu îl cunosc bine, ştiu ce simte, ştiu cât de blând şi de binevoitor poate fi şi, dacă aş fi fost de faţă, sunt sigură că aş fi reuşit să-l înduplec, să fac să triumfe în cugetul lui lumina lui Ahura Mazda împotriva tenebrelor lui Ahriman. L-ai privit vreodată drept în ochi?”

— Da, stăpână, şi m-a cuprins frica.

Regina-mamă nu mai spuse nimic o vreme, plângând încetişor, după care îşi ridică privirea şi întrebă:

— Acum, unde o să te duci?

— În nord, la Ecbatana, la regele Darius, ca să lupt şi să mor alături de el dacă va fi nevoie. Dar binecuvântează-mă, Mare Mamă: aşa voi putea rezista în zăpadă şi în frig, voi putea îndura foamea, setea, durerea.

Îngenunche şi-şi aplecă fruntea. Regina-mamă ridică o mână tremurătoare şi i-o aşează pe cap:

— Te binecuvântez, băiete. Spune-i nefericitului meu fiu că mă voi ruga pentru el.

— Îi voi spune - răspunse Nemuritorul.

Ceru voie să se retragă şi plecă.

24

Alexandru vizită abia a doua zi palatul lui Darius. Se sculase târziu şi privea în jur cu o expresie ciudată, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un coşmar. Prietenii săi se aflau deja la dreapta şi la stânga tronului, înarmaţi, ca şi cum ar fi aşteptat ordinele regelui.

— Unde este Parmenion? - întrebă el.

— În afara oraşului, în tabăra lui, împreună cu aceia dintre oamenii săi care n-au luat parte la jaf - răspunse Seleucos.

— Şi Clito cel Negru?

— Şi el. Zice că nu se simte bine şi te roagă să-l ierţi că nu poate veni aici.

— Mă lasă singur - murmură regele ca pentru el.

— Noi suntem, însă, aici, cu tine, Alexandru! - exclamă Hefestion. Orice ai face şi orice s-ar întâmpla. Nu-i aşa? - întrebă el întorcându-se spre ceilalţi prieteni.

— Aşa-i? - răspunseră cu toţii.

— Gata, acum - spuse Alexandru. Luaţi fiecare câte o patrulă de cercetaşi şi colindaţi oraşul ca să anunţaţi ceva. Toţi soldaţii, greci, macedoneni, tesalieni, traci şi agrieni, toţi fără excepţie vor trebui să părăsească oraşul şi să se retragă în taberele lor din afara zidurilor. Aici vor mai rămâne doar Vârful şi garda mea de corp.

Prietenii ieşiră ca să execute ordinele regelui.

Alexandru, Eumene şi Calistene, însoţiţi de un tălmaci şi de câţiva eunuci cărora încă nu le trecuse spaima, porniră să viziteze palatul. Din *apadana* trecură sala propriu-zisă a tronului. Era o sală imensă, lată de două sute de picioare şi lungă tot pe atât, cu tavanul susţinut de o sută de coloane din lemn de cedru, având pereţii tapetaţi cu fir de aur şi purpură şi cu capitelurile şi plafonul împodobite cu picturi şi intarsii. Tronul era din lemn încrustat cu fildeş şi, în spatele

lui, se aflau umbrela şi evantaiul din pene de struţ care, în zilele de primiri, erau manevrate de servitori în veşminte de gală.

De acolo, trecură direct în sala tezaurului, deschisă de cei patru eunuci care păstrau cheile. Uşile masive din bronz se învârtiră încet din ţâţâni şi marea sală se oferi privirii noului stăpân. Nu existau ferestre pe nici una dintre laturi şi Alexandru putu vedea doar acea porţiune din interior care era iluminată dinspre uşă, dar ceea ce reuşi să vadă îl năuci: acolo se aflau mii de lingouri de aur şi de argint având imprimat pe ele sigiliul regilor ahemenizi, efigia regelui Darius I care slobozeşte din arcul său o săgeată. Aceeaşi efigie se afla şi pe monedele care, din această cauză, se numeau „dariene”. Erau acolo zeci şi zeci de căldări pline ochi cu aceste monede, iar altele se înşirau pe rafturi de-a lungul pereţilor.

Eunucii aduseră feştile şi strălucirea a mii şi mii de suprafeţe netede sau cu modele străpunse semiîntunericul din jur, după cum se mişcau lămpile.

Regele, Eumene şi Calistene străbăteau cu paşi rari coridorul care trecea prin mijlocul sălii şi uimirea lor creştea la fiecare pas. Nu mai era doar metal în monede sau în lingouri: în acea parte a încăperii erau îngrămădite toate obiectele de preţ adunate în mai mult de două sute de ani de cuceriri şi de stăpânire asupra unui teritoriu care se întindea de la Ind la Istru. Erau incredibil de multe giuvaeruri, coşuri întregi cu nestemate de toate formele şi culorile, cu perle albe şi negre; mai erau paftale din bronz şi din argint, candelabre, statui şi imagini votive venind din sanctuare străvechi şi se mai aflau şi arme, minunate şi cu lucrături variate, de luptă sau de paradă: platoşe, lănci şi săbii, coifuri împodobite cu cele mai impozante creste, pumnale cu mânerul bogat incrustat, cu lama dreaptă sau curbă sau în formă de şarpe, scuturi din bronz argintat sau aurit sau din lemn pictat împodobit cu fildeş şi cu argint, pulpare şi centuri, legături pentru săbii din ţesătură de aur

cu închizători din lapislazuli sau coral, plăcuţe ornamentale smălţuite, din aur şi din argint, măşti din fildeş sau din abanos, coliere şi pieptare indiene, asiriene, egiptene, din aur smălţuit. Mai erau coroane şi diademe care încinseseră frunţile faraonilor egipteni, ale tiranilor greci, ale căpeteniilor scite, ale rajahilor indieni, sceptre şi bastoane de comandanţi, din fildeş, abanos, aur, bronz, argint şi electrum, toate lucrate cu mare măiestrie.

Erau şi ţesături: in egiptean, borangic sirian, lână ionică, purpură feniciană ca şi ţesături de o neasemuită splendoare, strălucind în cele mai variate şi mai rare culori. Fuseseră aduse, după cum li se explică, dintr-o ţară foarte îndepărtată, de dincolo de deşerturile din inima Asiei şi de dincolo de Paropamissos. Mai erau şi alte bucăţi dintr-un alt fel de ţesătură, produsă în India, răcoroasă ca inul, la fel de uşor de vopsit, dar infinit mai fină.

— Dacă te îmbraci cu asta - spuse eunucul - este ca şi cum n-ai avea nimic pe tine.

Pe măsură ce mergeau mai departe, eunucul care păstra lista de inventar citea de pe ea cu glas monoton:

— Douăsprezece căldări de un talant de dariene de aur bătute de maiestatea sa regele Darius I, douăzeci de talanţi de lingouri de argint cu stema maiestăţii sale regele Xerxes, platoşă din carapace de broască ţestoasă incrustată cu fildeş şi coral care a aparţinut rajahului din Taxila, iatagan de paradă al regelui scit Kurban II...

Alexandru îşi dădu seama că i-ar fi trebuit o lună întreagă ca să asculte descrierea tuturor acelor comori, dar nu reuşea să-şi dezlipească privirea de la perindarea aceea continuă de splendori orbitoare, de forme şi podoabe minunate.

— Cât valorează totul în monede şi lingouri? - întrebă la un moment dat Eumene.

Eunucul privi întâi la Alexandru, ca şi cum ar fi aşteptat permisiunea lui ca să răspundă şi, îndată ce-l văzu făcând din cap un semn de aprobare, spuse cu voce scăzută:

— O sută douăzeci de mii de talanţi.

Eumene păli.

— O sută... o sută douăzeci de mii ai spus?

— Întocmai aşa am spus - răspunse eunucul netulburat.

Ieşiră de-a dreptul năuciţi după ce văzuseră cea mai mare acumulare de obiecte de preţ care existase vreodată pe suprafaţa pământului şi Eumene repeta mereu:

— Nu pot crede, oh, zei ai Olimpului, nu pot crede aşa ceva. Când mă gândesc că, acum ceva mai mult de trei ani, nu aveam bani ca să cumpărăm fân pentru cai şi mâncare pentru soldaţi...

— Dă dispoziţii să se dea câte zece mine fiecăruia - ordonă Alexandru.

— Ai spus zece mine pentru fiecare soldat din armată?

— Asta am spus. Le-au meritat din plin. În plus, vei da câte un talant ofiţerilor, cinci comandanţilor de mari unităţi de infanterie şi de cavalerie şi zece generalilor. Să-mi comunici socoteala finală.

— Va fi armata cea mai bogată de pe pământ - bolborosi secretarul - dar nu ştiu dacă va fi şi în continuare tot atât de curajoasă. Eşti sigur că este bine ceea ce faci?

— Foarte sigur. Cu atât mai mult cu cât nu vor mai avea prea mult timp ca să cheltuiască toţi banii ăştia.

— De ce, plecăm din nou?

— Cât de curând.

Şi totuşi mai rămaseră pe loc şi chiar luni întregi. La Persepolis se aflau arhivele şi cancelaria imperială şi Eumene îi explică lui Alexandru că, înainte de a pleca mai departe, trebuia să consolideze ceea ce obţinuse până atunci, să organizeze reţeaua de drumuri şi de comunicaţii, vitale pentru aprovizionare, să dea satrapilor şi administratorilor tuturor provinciilor cucerite până atunci instrucţiuni în privinţa guvernării, a legăturilor cu Macedonia şi cu regentul Antipatros. De asemenea, căută şi documente cu care ar fi putut dovedi amestecul curţii persane în asasinarea regelui Filip sau urme ale unor

eventuale contacte cu prinţul Amintas din Lincestides care, acuzat de înţelegeri secrete cu Darius pe când armata se afla în Anatolia, era ţinut în continuare sub supraveghere, din ordinul regelui. Întreaga arhivă era, însă, ţinută cu scriere cuneiformă şi munca puţinilor traducători care existau ar fi durat ani întregi ca totul să fie cercetat în amănunţime şi până la capăt.

În tot acest timp, aşa cum prevăzuse Eumene, inactivitatea şi banii prea mulţi schimbaseră radical comportamentul soldaţilor şi chiar al prietenilor săi care locuiau acum, ca şi el de altfel, în cele mai frumoase palate din oraş, curăţate şi reparate şi duceau o viaţă de adevăraţi regi. Alexandru îi invita mereu la plimbări călare şi deseori organiza partide de joc cu mingea pentru a-i menţine într-o bună formă fizică. Prietenii luau parte la aceste activităţi cam fără tragere de inimă, doar pentru a-i face pe plac, sau, după ce începeau jocul, se comportau ca pe vremea când erau doar nişte băieţandri.

În asemenea ocazii, porticurile palatului răsunau de strigăte şi râsete ca pe vremuri, în curtea palatului regal de la Pella.

— Dă-mi mingea! Dă-mi-o, pentru numele lui Hercule! - striga Alexandru.

— Da' ţi-am dat-o şi mai înainte şi ai pierdut-o! - îi răspundea Ptolemeu, strigând şi mai tare.

— Trage, nu mai trăncăni atâta. Ce faci, dormi? - urla cât îl ţinea gura Leonatos.

Primul care cerea să se mai facă o pauză era întotdeauna Eumene care nu avusese niciodată nici educaţia şi nici antrenamentul unui adevărat luptător.

— Gata, băieţi, că-mi dau sufletul!

— Ce suflet mai ai şi tu? Tu ai o cărticică de socoteli în loc de suflet! - îl necăjea Crater care era cel mai îndemânatic şi cel mai iute.

Asemenea scene erau mereu mai scurte şi se petreceau din ce în ce mai rar. După ce jocul se termina, peste ei cobora din nou umbra puterii şi a bogăţiei.

Într-o zi, Eumene vru să vorbească între patru ochi cu Alexandru şi se duse la el în apartamentul din palatul imperial.

— Pe fiecare zi ce trece, e din ce în ce mai rău - începu el.

— Ce vrei să spui?

— Că nu-i mai recunosc. Ptolemeu îşi aduce fete tocmai din Cipru şi din Arabia, Leonatos nu se mai poate antrena la lupte dacă nu are nisip din Libia şi pune să-i fie adus cu cămilele tocmai din Egipt, Lisimah a pus să i se facă o oală de noapte din aur masiv incrustat cu pietre preţioase. O oală de noapte, înţelegi? Seleucos are o sclavă care-l încheie la sandale, una care-l piaptănă, una care-l parfumează, una care... lasă-l încolo. Cât despre Perdicas...

— Ce-i cu Perdicas? - întrebă Alexandru căruia parcă nu-i venea să creadă ce auzea.

— Da, şi Perdicas. A pus să i se facă cearceafuri de purpură pentru pat. Ce să mai zic şi de Filotas. El a fost dintotdeauna destul de arogant şi de îngâmfat, dar acum e prea de tot. Se spune despre el că...

Dar regele nu mai vru să audă nimic.

— Ajunge! - urlă. Ajunge! Cheamă un paj, imediat!

— Ce vrei să faci?

— M-ai auzit ce-am spus? Cheamă un paj!

Eumene ieşi şi se întoarse imediat cu un curier.

— Te duci imediat - îi porunci regele - la locuinţele lui Ptolemeu, Perdicas, Crater, Leonatos, Lisimah, Hefestion, Seleucos şi Filotas şi le spui să vină imediat la mine.

Curierul porni în goană, sări pe cal şi duse mesajul la fiecare dintre ei. Când nu-i găsea acasă, le comunica servitorilor, în afară de ordinul primit, şi dispoziţia în care se afla regele, aşa că aceştia alergau îngrijoraţi în căutarea stăpânilor.

— O fi pentru vreun joc cu mingea - încercă să ghicească Leonatos vorbind cu Perdicas în timp ce urcau scările.

— N-aş crede. L-ai mai văzut trimiţând vreodată un curier din cavaleria de asalt invitându-ne să aruncăm de două ori mingea?

— După mine, plecăm din nou la război - interveni Lisimah care sosea tocmai atunci.

— Război? Ce război? - întrebă Seleucos care-i ajungea din urmă cu pas furişat.

Eumene îi primi în anticameră cu o figură de sfinx şi nu le spuse decât:

— E acolo.

— Tu nu vii? - întrebă Ptolemeu.

— Eu? Nu, nu mă bag.

Deschise, apoi, uşa, le făcu loc să intre, o închise în urma lor şi se aşeză să tragă cu urechea.

Alexandru începu să urle atât de tare încât fu nevoit să-şi îndepărteze urechea de gaura cheii.

— Cearşafuri de purpură! - urla regele. Oală de noapte din aur masiv! Nisip din Egipt pentru antrenament la lupte! Pe aici nu există nisip, nu-i aşa? Sau nu-i suficient de fin pentru fundul tău atât de delicat? - mârâi apropiindu-se de Leonatos. Nişte ramoliţi! Asta aţi ajuns! Da' ce, credeţi că v-am adus până aici ca să vă văd în halul ăsta de decăzuţi?

Ptolemeu încercă să-l calmeze:

— Alexandru, ascultă...

— Tu să taci, tu care ceri să ţi se aducă târfe doar din Cipru şi din Arabia! Eu v-am adus aici ca să schimbăm lumea, nu ca să vă ramoliţi printr-o viaţă de lux. Sau poate că ne-am luptat doar ca să trăim la fel cu cei pe care i-am învins? Pentru asta am mers atât, am suferit de căldură şi de frig, de foame şi de durerea rănilor? Ca să ajungem ca aceia pe care i-am supus? Chiar nu înţelegeţi că tocmai din cauza asta au pierdut persanii toate luptele? Pentru că trăiau aşa cum trăiţi voi acum!

— Bine, dar atunci de ce... - începu să spună ceva Perdicas şi ar fi vrut să adauge: „de ce laşi la locul lor toţi guvernatorii persani?”, dar regele îi reteză fraza la jumătate:

— Linişte! De mâine, în tabără cu voi, în corturi, la fel ca şi până acum. Fiecare îşi va ţesăla calul şi-şi va lustrui armura. Şi poimâine să veniţi toţi cu mine în munţi, la vânătoare de lei şi dacă o să vă sfâşie vreunul fiindcă vi s-au îngreunat bucile, n-o să mişc nici măcar un deget ca să vă salvez. M-aţi înţeles?

— Am înţeles, Măria Ta! - strigară cu toţii într-un glas.

— Dacă aţi înţeles, ieşiţi afară, hai mai repede!

Se îngrămădiră cu toţii să iasă pe uşă şi dispărură în jos pe scări. Tot atunci veni şi curierul care le spuse că nu-l putuse găsi pe Filotas şi că va veni, desigur şi el cât de repede. Eumene dădu să plece pe urma camarazilor săi, dar Alexandru îl întoarse din drum.

— Sunt aici - răspunse el intrând în încăpere.

— Nu l-am văzut pe Filotas - remarcă regele.

— Nu l-au găsit. Vrei să pun să-l mai caute.

— Nu, lasă. Cred că, oricum, scandalul ăsta o să-i ajungă şi lui la urechi. Şi tu? - îl întrebă mai apoi. Tu ce-ai făcut cu tot aurul pe care l-ai primit?

— Trăiesc bine, dar fără să exagerez. Restul mi-l pun deoparte pentru când o să fiu bătrân.

— Bravo ţie - îl lăudă Alexandru. Nu se ştie niciodată. Dacă vreodată o să am nevoie de un împrumut, ştiu la cine să mă adresez.

— Pot să plec?

— Sigur că da.

Eumene vru să iasă.

— O clipă.

— Ce este?

— Ordinul este valabil, bineînţeles, şi pentru tine.

— Care ordin?

— Acela de a dormi în tabără, în cort.

— Bineînţeles - răspunse Eumene şi ieşi.

La câtva timp după aceea, Alexandru îl chemă ca să-i spună că intenţiona să mute întregul tezaur de la Persepolis la Ecbatana, când vor porni în marş spre nord. Eumene fu destul de mirat de o asemenea decizie care i se părea nu numai cu totul inutilă şi prostească, dar şi grozav de costisitoare. Vru să-şi spună părerea, dar se vedea bine că decizia regelui era definitivă. Numai pentru această operaţiune, care dură mai mult de două luni, fu necesar să se formeze un convoi de cinci mii de perechi de catâri şi de zece mii de cămile pentru că, pe cărările de munte din Media, nu se puteau folosi carele.

Totuşi, Eumene nu reuşea să înţeleagă motivul pentru care regele luase o asemenea decizie care i se părea ciudată şi chiar riscantă, dar de fiecare dată când încerca să-i ceară o explicaţie lui Alexandru, primea răspunsuri în doi peri sau prea puţin convingătoare. În cele din urmă renunţă să mai pună întrebări, dar, în adâncul sufletului, îi rămase un fel de presimţire sumbră a unei posibile întâmplări dramatice.

25

Prietenii se supuseră câtva timp ordinelor lui Alexandru, dar, apoi, Hefestion ceru să se întoarcă din nou în palatul său pentru că, spunea el, vroia să stea mai aproape de el şi regele nu putu să-l refuze. După care nu putu să mai refuze nici reîntoarcerea celorlalţi care, cu o scuză sau alta, obţinură permisiunea de a reintra în posesia locuinţelor din oraş, angajându-se solemn să trăiască mai sobru şi mai modest. Trecu astfel aproape toată primăvara. Treptat, rănile mai grave ale oraşului distrus începeau să se vindece, dar se vedea bine că nu va mai fi niciodată ce fusese cândva. Între timp, din provinciile de nord ale imperiului, rămase neocupate de macedoneni, venise vestea că Darius aduna o altă armată şi că se pregătea să reziste în munţii Caucaz, undeva în jurul Mării Caspice, şi Alexandru hotărî că trebuiau să plece. Ca să încheie într-un mod deosebit acea perioadă de odihnă, porunci să se pregătească o petrecere şi un banchet care să rămână de pomină.

Toate sălile imensului palat fură iluminate ca ziua de sute de lămpi, bucătarii regelui fură puşi la treabă ca să pregătească bucatele cele mai fine, dintre eunucii de la palat fură aleşi băieţii cei mai chipeşi şi fetele cele mai apetisante pentru a servi aproape goi la masă, după obiceiul grecesc, iar în mijlocul sălii de banchete fură aşezate vase mari de aur masiv luate din tezaurul imperial ca să folosească drept boluri pentru vin şi pentru băuturile, aromate şi răcoritoare, preparate după reţete orientale.

Pe mese fură puse, de asemenea, cupe de aur din vesela împăratului şi peste tot se vedeau vase pline cu trandafiri şi cu crini culeşi din grădinile palatului, singurele din oraş care mai rămăseseră neatinse.

Petrecerea începu imediat după asfinţit şi Eumene îşi dădu seama că Hefestion fusese desemnat „maestru de ceremonii”, drept care hotărâse ca vinul să fie servit după obiceiul tracilor. Simplu, neamestecat cu apă.

— Tu nu iei parte la petrecere? - îl întrebă Calistene, apărând pe neaşteptate în spatele lui.

— Nu mi-e foame - îi răspunse Eumene. De altfel, trebuie să am grijă ca totul să se desfăşoare cât mai bine.

— Poate preferi să rămâi treaz ca să te bucuri de spectacolul care va urma?

— Ce spectacol?

— Ei, nu ştiu, dar sunt sigur c-o să se întâmple ceva. Petrecerea asta nu are nici un rost. Este grotescă. Am venit încoace prin poarta de la nord şi palatul plin de lumini contrastează sinistru cu bezna din oraşul acesta distrus. Ne aflăm aici de luni de zile şi Alexandru n-a ordonat să se reconstruiască nici măcar o singură casă.

— Dar nici n-a interzis să fie construite altele.

— Nu, asta nu. Dar n-a făcut nimic pentru a-i opri pe nobili şi pe bogătaşi să plece de aici. Doar cei mai săraci au rămas şi asta înseamnă că oraşul este condamnat la moarte. Şi o dată cu ea...

Eumene făcu o mişcare din mână ca şi cum ar fi vrut să alunge o imagine de coşmar.

— Nici nu vreau să mai aud de toate astea.

— Unde o fi Parmenion? - întrebă Calistene care parcă vroia să schimbe vorba.

— Nu-i aici.

— Şi bănuiesc că asta nu-ţi spune nimic. Şi Clito?

— Nu l-am văzut.

— Chiar aşa. De altfel, parcă nici nu era pe lista invitaţilor. Dar ia te uită cine vine.

Eumene se întoarse şi o văzu venind pe un coridor pe Thais, preafrumoasa atenianã, desculţă şi cu o rochie tare îndrăzneaţă, asemănătoare cu aceea pe care o avea când dansase pentru prima dată în faţa regelui.

— Cred că a dormit în patul lui Alexandru - adăugă Calistene - şi asta nu-mi miroase a bine.

— Nici mie, ca să spun drept - spuse Eumene - dar nu scrie nicăieri că trebuie să mergem din rău înspre şi mai rău.

Calistene nu mai spuse nimic şi plecă înspre poarta denumită „a lui Xerxes”, ieşind în porticul exterior. De acolo putea vedea, pe panta muntelui de deasupra palatului, mormintele săpate în stâncă şi luminate de candele ale suveranilor ahemenizi, printre care se afla şi acela neterminat al lui Darius III. Din palat, strigătele invitaţilor deveneau mereu mai puternice, iar larma era din ce în ce mai stridentă.

La un moment dat, peste gălăgia din palat se înălţă o muzică distinctă, ritmată de sunetele tobelor mici şi mari, ascuţită, care părea să provoace un dans orgiastic. Calistene îşi ridică ochii spre cer şi şopti:

— Unde eşti, Aristotel?

Între timp, Eumene îşi făcuse apariţia în salonul *apadanei* şi-şi dăduse seama că banchetul degenera văzând cu ochii. Thais, aproape goală, dansa furtunos însoţindu-şi mişcările cu sunetul unor mici tobe de metal pe care le ţinea între degete. La fiecare piruetă, chitonul său scurt se ridica dezvelindu-i formele statuare, lăsând să se vadă pubisul şi fesele ca sculptate în marmură, în timp ce spectatorii strigau tot felul de scârboşenii.

Deodată, fata se opri zvâcnind în vârful degetelor, apoi se culcă la pământ cu mişcări senzuale ca ale unei feline, fiecare mişcare fiind subliniată de muzica obsedantă care domina întreaga sală.

Când se ridică, luă în mână un baston ca acela al bacantelor, înfăşurat în iederă şi cu un con de pin în vârf şi, ridicându-l, strigă ca posedată:

— *Komos!*

Se mişca printre nenumăratele coloane ca o bacantă printre copacii dintr-o pădure şi-i chema pe toţi cei de faţă la dansul orgiastic. Alexandru răspunse primul:

— *Komos!*

Şi toţi se luară după el. Thais înhăţă în cealaltă mână o torţă fixată de perete şi începu să conducă dansul paroxistic prin sala de primiri, coridoare, prin minunatele dormitoare ale apartamentelor regale, urmată de oaspeţi: bărbaţii excitaţi la culme, femeile pe jumătate dezbrăcate sau chiar complet goale.

— Zeul Dionisos se află printre noi! - urlă Thais şi în privirea ei se reflectau flăcările torţei pe care o ţinea în mână.

Cu toţii răspunseră:

— *Euoé!*

— Zeul Dionisos vrea să se răzbune pe aceşti zei barbari!

— *Euoé!* - urlară din nou femeile şi bărbaţii în delirul vinului şi al poftelor cărnii.

— Să-i răzbunăm pe soldaţii noştri morţi în luptă, templele noastre distruse, oraşele noastre pârjolite! - mai strigă fata şi, sub ochii lui Alexandru, îşi apropie torţa de o draperie groasă de purpură care atârna lângă un portal.

— Da, să-i răzbunăm - repetă Alexandru ca ieşit din minţi şi aruncă şi el o torţă sub o masă mare din lemn de cedru.

Eumene, care se strecura prin spatele lor, cu spatele lipit de perete, asista neputincios la dezastrul care se dezlănţuise şi căuta din priviri pe cineva care ar fi fost în stare să oprească toată acea nebunie, dar nimeni din toată gloata de bărbaţi şi de femei nu părea să aibă în priviri o sclipire de raţiune.

Flăcările se înălţară pârâind şi întreaga sală fu luminată ca ziua de flăcările roşietice. Ca posedaţi de demoni, invitaţii se răspândiră peste tot prin sălile imense, prin curţi şi porticuri, punând foc peste tot.

Nu trecu mult şi minunatul palat fu învăluit într-un vârtej de flăcări. Sutele de coloane de cedru de Liban arseră ca

nişte torţe, focul ajunse la tavane cuprinzând şi grinzile de susţinere care se prăbuşiră peste rugul din jur.

Căldura deveni insuportabilă şi alergară cu toţii în curtea de la intrare, continuându-şi acolo dansul, cântecele şi împreunările. Eumene ieşi tulburat şi îngrijorat pe o uşă laterală şi, pe când se îndepărta spre terasele din afara palatului, o văzu pe Thais, complet goală şi întinsă pe un covor din atrium, posedată în acelaşi timp de Alexandru şi de Hefestion, gemând şi răsucindu-se pradă extazului.

Locuitorii care mai rămăseseră printre ruinele din Persepolis alergară afară din cocioabele lor ca să vadă dezastrul: palatul de basm al Marelui Rege parcă exploda sub atacul focului, se năruia într-un iad de scântei, într-un vârtej de fum negru care acoperea stelele şi luna. Priveau împietriţi şi plângeau.

A doua zi, ceea ce fusese până de curând cel mai frumos palat din întreaga lume nu mai era decât un morman de cenuşă fumegândă care atingea în unele locuri chiar înălţimea de patru, cinci coţi şi mai rămăseseră în picioare ici, colo doar coloanele de piatră cu capitelurile lor în formă de tauri înaripaţi. Se mai puteau vedea şi portalurile, estradele, temeliile şi treptele cu imagini ale marii procesiuni de la anul nou şi cu Nemuritorii din garda imperială sculptaţi în piatră pentru a rămâne peste milenii ca martori muţi ai dezastrului.

Alexandru ajunsese spre dimineaţă în cortul său din tabără şi se prăbuşise pe pat sleit de puteri, cufundându-se într-un somn greu şi agitat.

Parmenion veni la el puţin după revărsatul zorilor şi *pezeterii* de pază încercară în zadar să-l oprească, încrucişând lăncile în faţa intrării. Bătrânul general urlă ca un leu:

— Plecaţi de aici, pe Zeus! Daţi-vă la o parte, trebuie să-l văd pe rege!

Leptine apăru în faţa lui cu braţele ridicate, ca pentru a încerca şi ea să-l oprească, dar el o îmbrânci într-o parte şi-l fulgeră cu o privire mânioasă pe Peritas care începuse să mârâie:

— Tu, marş în cuşca ta!

Alexandru sări din pat ţinându-şi cu mâinile capul care părea că-i explodează de durere şi strigă:

— Cine îndrăzneşte să...

— Eu! - strigă la fel de tare şi Parmenion.

Furia lui Alexandru se mai domoli de parcă însuşi Filip ar fi intrat în cortul lui şi se apropie de lighean cufundându-şi faţa în apa rece. Apoi, aşa gol cum se afla, se apropie de neaşteptatul său oaspete.

— Ce este, generale?

— De ce ai făcut asta? De ce ai distrus minunea aceea de oraş? Asta te-a învăţat Aristotel? Asta este cumpătarea, ăsta este respectul pentru ce-i frumos şi nobil? Te-ai arătat întregii lumi ca un sălbatic necioplit şi primitiv, un om arogant şi îngâmfat care crede că se poate comporta ca un zeu! Eu mi-am pus întreaga viaţă în slujba familiei tale, mi-am sacrificat fiul în campania asta, ţi-am condus armata în toate bătăliile. Am dreptul să primesc un răspuns!

— Oricare altul care şi-ar fi permis să facă şi să zică ceea ce ai făcut şi ai zis tu, generale, ar fi fost deja mort. Am să-ţi răspund, totuşi, am să-ţi spun de ce am făcut-o. Am permis jefuirea oraşului Persepolis pentru ca grecii să ştie că numai eu sunt adevăratul răzbunător, eu sunt singurul în care ei se pot recunoaşte, singurul care a reuşit să iasă învingător dintr-un duel multisecular. Şi am vrut ca o ateniană să fie aceea care să dea foc palatului lui Darius şi al lui Xerxes. Pe de altă parte, după ce oraşul fusese distrus, ce rost ar mai fi avut să las în picioare palatul? L-am cruţat doar cât timp mi-a trebuit ca să mut tezaurul şi documentele din arhive la Ecbatana şi Susa.

— Dar...

— Suntem pe punctul de a pleca, Parmenion, din nou în urmărirea lui Darius până în cele mai îndepărtate ţinuturi ale imperiului său. Palatul acela, dacă l-aş lăsat neatins, împreună cu tezaurul din el, ar fi fost o ispită mult prea mare pentru oricine, chiar şi pentru guvernatorul meu macedonean: atmosfera de acolo, măreţia acelor săli, scenele acelea sculptate peste tot, cu amintiri ale grandorii ahemenide şi tronul acela... gol! Aurul îngrămădit în cantităţi de necrezut sub bolţile acelea ar fi făcut dintr-un ins oarecare omul cel mai puternic din lume. Zeci de nobili persani ar fi încercat să pună mâna pe el cu orice preţ, ar fi încercat cu preţul sângelui să urce pe acel tron, să ţină în mână sceptrul acela şi asta ar fi dat naştere altor războaie, sângeroase, epuizante, interminabile. Ar fi trebuit să îngădui asta, generale?

„N-aveam de ales, generale, n-aveam altă cale, înţelegi? Dacă vrei ca barza să nu se mai întoarcă, strică-i cuibul.”

„Este adevărat, am distrus o minune, dar cine mă împiedică să construiesc, când va veni vremea, un palat şi mai mare şi mai frumos? Până una alta, am distrus şi simbolul Persiei şi al regilor ei şi le-am dovedit grecilor şi barbarilor din întreaga lume cine este noul stăpân; le-am arătat tuturor că trecutul a murit, că n-a mai rămas din el decât cenuşa şi că se naşte o nouă eră. Era frumos, generale, prea frumos şi din cauza asta era prea periculos să-l mai las în picioare.”

Parmenion îşi lăsă fruntea în jos: orgia, dansul, strigătele în onoarea zeului Dionisos, beţia sacră despre care îi vorbiseră cu puţin timp înainte Eumene şi Calistene... totul fusese prevăzut, totul fusese plănuit: o piesă de teatru, realistă desigur, şi totuşi fusese un spectacol! Alexandru era în stare şi de aşa ceva, era un actor mai bun şi mai experimentat decât Tessalos, interpretul său preferat. Iar motivele pe care le adusese ca să-şi justifice acţiunile erau magistrale din punct de vedere politic, militar, ideologic.

Băiatul acela gândea şi acţiona de-acum ca un adevărat stăpân al lumii!

Regele luă de pe un raft al bibliotecii un sul de papirus şi i-l întinse:

— Citeşte, a sosit astă-noapte: Antipatros mă anunţă că a câştigat războiul cu spartanii. Regele Agis a căzut în lupta de la Megalopolis şi nimeni în Grecia nu se mai opune calităţii mele de conducător suprem al ligii panelenice. În ce mă priveşte, am făcut ceea ce trebuia: mi-am respectat promisiunea de a-l doborî pe duşmanul de secole al grecilor. Aceasta cuprinde şi distrugerea acelui palat. În aceste momente, eu nu mai am alt gând decât să-mi urmez destinul.

Parmenion citi cu destulă greutate scrisoarea lui Antipatros, pentru că vederea îi slăbise destul de mult şi înţelese ce vroia să spună regele său.

Alexandru îi puse o mână pe umăr şi-l privi cu o expresie în care se amestecau dragostea şireată şi seriozitatea militărească:

— Pregăteşte-te, generale - îi ordonă el. Adună armata, instaurează o disciplină de fier. Suntem pe punctul de a pleca.

26

Armata porni la drum pe la sfârşitul primăverii şi se îndreptă spre nord, urcând înspre centrul podişului şi lăsând deşertul în dreapta, iar munţii Elamului, cu crestele acoperite de zăpadă, în stânga. Parcurseră patru etape, făcând în total cam douăzeci de *parasangas* şi ajunseră, la lăsarea serii, la Pasargadae, străvechea capitală a lui Cirus cel Mare, cel care întemeiase dinastia ahemenizilor. Era un oraş mic, locuit mai mult de păstori şi de ţărani, având în centru primul *pairidaeza* care fusese construit, un parc minunat care înconjura vechiul palat al lui Cirus. Un sistem complicat de irigaţii care aducea apa de la un izvor aflat la baza dealului menţinea proaspete verdeaţa pajiştilor, tufele de trandafiri, chiparoşii şi tamariscii, parfumatele ginestre, tisele şi copăceii de ienupăr. Într-o latură, la apus, se înălţa, maiestuoasă în singurătatea ei, fântâna întemeietorului.

Avea forma simplă şi fără ornamente a cortului pătrat din piei de animale, în două ape, folosit de nomazii din stepă, adică de acolo de unde veniseră, cu patru secole mai înainte, persanii, la început vasali ai mezilor şi ai regelui lor, Astyages, apoi cuceritori ai unor teritorii nesfârşite. Construcţia aceea simplă era, însă, aşezată pe o temelie impunătoare de piatră, cu şapte trepte largi, ca un turn mesopotamian, şi era înconjurată de un şir de coloane care mărgineau o grădină cu tise bine îngrijite şi frumos tăiate.

Mormântul se mai afla încă în grija unui grup de magi şi a unui preot care săvârşea zilnic ritualul de pomenire a marelui suveran. Se speriară când îl văzură pe Alexandru apropiindu-se, ştiind ceea ce făcuse acesta la Persepolis, dar regele îi linişti.

— Ce-a fost, a trecut - le spuse - şi nu se va mai întâmpla. Arătaţi-mi monumentul, vă rog. Vreau doar să aduc un omagiu memoriei lui Cirus.

Preotul deschise uşa altarului şi-l lăsă să intre pe tânărul rege care privi în tăcere de jur împrejur. O rază de soare venea dinspre uşă şi lumina sarcofagul cioplit grosolan pe care nu se vedea altceva decât o inscripţie scurtă:

EU SUNT CIRUS, REGELE PERSANILOR
NU PROFANAŢI MORMÂNTUL MEU

Pe peretele din fund, atârnată de un cârlig, se afla armura marelui cuceritor: o platoşă din solzi de fier, un coif de formă conică, un scut rotund şi o sabie tot din fier, cu mânerul de fildeş, singurul ornament de pe toată panoplia.

Pe podiş era o tăcere adâncă şi se auzea doar şuieratul slab al vântului care parcă mângâia mormântul solitar. Alexandru avu în acel moment sentimentul profund al nesiguranţei destinului, al efemerei înşiruiri a evenimentelor. Imperiile se înălţau şi se prăbuşeau ca să facă loc altora care, la rândul lor, urmau să devină şi ele pline de măreţie şi să se mistuie, la rândul lor, în uitare. Nemurirea nu era decât un vis? Simţi în acele clipe prezenţa mamei lui, atât de puternică încât i se părea că ar putea chiar s-o atingă dacă ar fi întins mâna spre peretele cufundat în umbra sanctuarului. Şi i se părea că aude glasul ei care spunea: „Tu nu vei muri niciodată, *Aléxandre*..."

Se răsuci pe călcâie, ieşi pe mica terasă de la capătul treptelor, respiră aerul uscat şi parfumat al podişului şi simţi coborând asupra lui acea lumină limpede. Când coborî privirea ca să coboare, îl văzu pe Aristandru care părea să-l aştepte de mai mult timp.

— Cum de eşti aici, clarvăzătorule? - îl întrebă.

— Am auzit o voce.

— Şi eu, era a mamei mele.

— Păzeşte-te, *Aléxandre,* aminteşte-ţi ce a păţit Ahile - îl preveni Aristandru. Şi se îndepărtă o dată cu vântul care-i făcea mantia să fluture ca un steag.

A doua zi trecură prin teritoriul pe care trăia un trib vasal al Marelui Rege şi-l supuseră, dar ceva mai departe, pe când urcau tot mai sus către podişul Mediei, regele primi un mesaj de la Eumolpos din Solis:

Regele Darius se află la Ecbatana, unde încearcă să adune o armată din sciţi şi din kaduşi, folosindu-se de tezaurul din palatul regal. A trimis haremul spre răsărit, prin Porţile Caspice. Trebuie să ajungi cât mai repede la Ecbatana sau, dacă nu, va trebui să dai o bătălie foarte grea, cu rezultat nesigur: sciţii şi kaduşii sunt călăreţi neobosiţi şi foarte periculoşi. Nu atacă direct, ci fac incursiuni şi diversiuni, dezorientează inamicul şi-i slăbesc forţele cu atacuri şi retrageri repetate. Nu uita că, mai demult, Cirus şi Darius cel Mare au fost învinşi de sciţi.

După ce citi mesajul, Alexandru se hotărî să plece imediat cu cavaleria şi cu infanteria echipată de luptă, lăsând restul convoiului, cu bagajele şi cu tezaurul, în grija lui Parmenion care putea dispune de numai trei batalioane de *pezeteri* şi de unul de infanterie uşoară format din traci şi tribalii. Mai rămânea acum de cucerit doar o capitală: ultima.

Începură să urce din greu prin munţi, în marşuri forţate, trecând, atunci când era posibil, prin văile râurilor - drumul fiind mai uşor pe acolo. Priveliştea era din ce în ce mai impresionantă datorită contrastului dintre culoarea povârnişurilor muntoase, negre ca bazaltul, şi cea a crestelor acoperite de zăpadă care străluceau sub razele soarelui ca nişte safire. Jos se întindea deşertul cu culoarea lui roşcat-aurie, pe care ieşeau în evidenţă, asemenea unor insule de verdeaţă, oazele cu satele ţăranilor şi ale păstorilor. Alte sate apăreau pe marginea văilor, în preajma unor izvoare sau pâraie cu apa foarte curată şi, când armata trecea pe acolo, locuitorii ieşeau cu toţii din case sau din colibe ca să-i privească pe străinii aceia care

călăreau fără pantaloni şi purtau pe cap pălării ciudate cu borurile largi.

Din loc în loc, pe înălţimi izolate, se vedeau turnuri de piatră cu trepte: turnurile tăcerii pe care locuitorii din ţinut îşi duceau morţii ca ei să dispară în natură, fără a pângări nici pământul şi nici focul. Şi Alexandru se mai gândea încă la Barsines, lăsată pe un asemenea turn grosolan, clădit în deşertul ostil de la Gaugamela, şi se gândea la tânărul Phraates care se întorsese în Panfilia cu bunicul său, ca singur supravieţuitor din familie. Ce putea trece în acele clipe prin mintea lui de copil? Vise? Sete de răzbunare? Sau pur şi simplu tristeţea unui copil orfan?

Le trebuiră zece zile de mers prin văile din ce în ce mai înguste pentru a ajunge să vadă splendoarea oraşului Ecbatana, înconjurat de o cunună de munţi acoperiţi de zăpadă şi de o vale plină de verdeaţă. Marginea de sus a zidurilor şi a crenelurilor, împodobită cu plăcuţe albastre de teracotă şi foi de aur, strălucea ca o diademă pe fruntea unei regine, sclipeau, de asemenea, acoperişurile ascuţite ale palatelor şi sanctuarelor, îmbrăcate în aur curat. Alexandru îşi aminti, de parcă s-ar fi întâmplat ieri, discuţia din palatul de la Pella cu oaspetele persan care-i vorbise despre acea minunăţie. Pentru el, abia trecut de vârsta copilăriei, părea doar o poveste: privea ochii negri şi adânci ai persanului, barba sa neagră şi creaţă, sabia de gală din aur masiv şi i se părea că era o fiinţă ireală, venită de pe tărâmul basmelor. Şi iată acum, oraşul acela legendar se afla în faţa ochilor săi.

Împreună cu el era Oxhatres, fiul lui Mazeus, satrapul Babiloniei şi văr după mamă cu regele, un tânăr ambiţios care ardea de nerăbdare să se facă remarcat de noul stăpân. Dădu pinteni calului şi se apropie de ziduri, schimbând rapid câteva cuvinte cu santinelele. Apoi se întoarse la Alexandru ca să-i raporteze în greceasca lui stâlcită, dar destul de inteligibilă:

— Mare Rege Darius plecat. El nu luptă, el fuge cu tezaur şi cu armată.

— Încotro?

— Acolo - răspunse tânărul arătând spre nord. Satrap se predă.

Alexandru făcu semn că înţelesese şi dădu semnalul pentru ca armata să vină după el spre porţile oraşului care tocmai atunci se deschideau. Porniră înainte cu toţii, într-o ordine perfectă, pentru că fusese restabilită o disciplină de fier şi cea mai mică greşeală era pedepsită cu lovituri de cravaşă sau chiar mai rău.

Parmenion, cu trupele sale şi caravana, sosi după două zile către seară, dar fură necesare cinci zile şi cinci nopţi pentru a conduce în oraş, a descărca şi a scoate, apoi, pe o altă poartă cele douăzeci de mii de animale de povară care transportaseră cei o sută douăzeci de mii de talanţi ai tezaurului regal, în medie câte şase talanţi fiecare, o greutate destul de însemnată care făcuse ca mersul animalelor să fie mult încetinit.

Când întreaga operaţiune fu încheiată şi trupele îşi instalară tabăra în afara oraşului, Alexandru îl invită la cină pe bătrânul general. O mâncare foarte uşoară, aproape frugală, şi pe masă nu era vin, ci doar apă. „O fi vrând să se căiască după ce a făcut la Persepolis” se gândi Parmenion muşcând dintr-o bucată de pâine persană coaptă în spuză.

— Ce-mi mai poţi spune despre vărul meu, prinţul Amintas? - începu Alexandru. Mă întreb dacă mai pot avea încredere în el sau dacă ar trebui să-l mai ţin încă sub supraveghere.

— N-ai aflat nimic din arhiva regală?

— Ar fi nevoie de luni, dacă nu de ani, ca să controlăm toată arhiva regală. Până acum, după câte ştiu, Eumene nu a găsit nimic în legătură cu asasinarea tatălui meu sau cu o posibilă înţelegere între Amintas şi Darius. Cred, totuşi, că ar trebui să fim prudenţi şi să menţinem supravegherea.

Alexandru bău o înghiţitură de apă, apoi, după puţin timp, continuă, schimbând vorba:

— Îmi pare rău că au fost neînţelegeri între noi...

— Sunt obişnuit să-ţi spun ceea ce gândesc, Măria Ta, la fel cum făceam şi cu tatăl tău.

— Ştiu. Acum, însă, ascultă-mă.

Între timp, bucătarul aducea legume, verdeţuri şi căni cu lapte prins, acru la gust.

— Eu îl voi urmări pe Darius până când îl voi găsi şi-l voi obliga să dea ultima bătălie, după care imperiul acesta va fi în totalitate al nostru.

„Pentru a reuşi aceasta, am nevoie de cineva aici, la Ecbatana, care să-mi asigure spatele şi care să-mi ofere posibilitatea unei legături permanente cu Macedonia, aprovizionare, trimiterea de întăriri şi toate celelalte, precum şi păstrarea tezaurului regal. Tu eşti omul acela, generale, singurul în care pot avea încredere. În ce priveşte administraţia, îi voi da această funcţie lui Arpalos. Este un băiat bun şi Eumene îl apreciază mult. Ei, ce-mi răspunzi?”

— Am înţeles, sunt prea bătrân şi nu mă mai vrei pe câmpul de luptă; mă trimiţi la odihnă şi...

— Sigur că eşti bătrân, generale - îi răspunse Alexandru cu un zâmbet ciudat.

Apoi, aproape strigând:

— Dat fiind că azi împlineşti şaptezeci de ani!

La aceste cuvinte, un cor puternic de voci bărbăteşti începu să cânte de după o perdea:

Soldatul cel bătrân la luptă a pornit
Pe drum s-a poticnit, pe drum s-a poticnit!

Şi imediat năvăliră toţi prietenii lui Alexandru, ca şi Filotas, Eumene şi ajutorul său, Arpalos, aducând pe umeri un viţel fript, un vas enorm plin cu vin, prepeliţe şi potârnichi la frigare, pui şi gâşte, precum şi multe alte bunătăţi de tot felul. La această petrecere fusese invitat şi cel de-al doilea fiu al lui Parmenion, Nicanor.

Leonatos aruncă pe jos toate legumele şi laptele prins, urlând:

— Dă-le naibii de porcării! Să mâncăm, să mâncăm!

Parmenion era foarte mişcat văzând că-i pregătiseră o petrecere atât de bogată şi-şi ştergea ochii pe furiş. Alexandru se apropie de el cu un sul de papirus sigilat:

— Acesta este cadoul meu de ziua ta, generale.

Şi i-l înmână cu un surâs.

Parmenion deschise documentul şi citi fără greutate pentru că totul fusese scris intenţionat cu litere mari: regele îi facea cadou un palat splendid la Susa, un altul în Babilon, un al treilea la Ecbatana şi-i oferea moşii întinse în Macedonia, Lincestides şi Eordeea, ca şi o rentă viageră de o sută cincizeci de talanţi. Pe a doua pagină a documentului era numirea fiului său Filotas în funcţia de comandant al întregii cavalerii. Urma sigiliul regal cu a doua semnătură: „Eumene din Cardia, secretar general”.

— Măria Ta, eu... - începu Parmenion cu voce tremurătoare, dar regele îl opri:

— Nu mai spune nici o vorbă, generale, este mult mai puţin decât meriţi şi noi toţi îţi dorim să te bucuri de toate până la o sută de ani şi chiar mai târziu. În ce priveşte funcţia ta, este cea mai importantă care poate exista la răsărit de Strâmtori şi tu eşti singura persoană pe care mă pot baza fără grijă.

Parmenion îi dădu fiului său, Filotas, decretul de numire în funcţia de comandant al cavaleriei, spunând:

— Ai văzut, băiatul meu, ai văzut? Hai arată-l şi fratelui tău.

Regele îl îmbrăţişă în aplauzele prietenilor săi şi petrecerea continuă până noaptea târziu. Se întoarseră la corturile lor pe la al doilea schimb de gardă, beţi cu toţii, inclusiv Parmenion.

27

Alexandru ar fi vrut să rămână pe loc cât mai puţin şi să plece de îndată pe urmele lui Darius, dar trebui să mai întârzie ca să rezolve o serie de lucruri şi, mai ales, să scrie scrisori: mamei sale care continua să se plângă de felul în care era tratată de Antipatros, lui Antipatros care câştigase războiul cu Sparta, dar care o critica mereu pe Olimpia şi, de asemenea, tuturor satrapilor şi guvernatorilor pe care-i numise.

— Cum crezi că ai putea rezolva conflictul dintre Antipatros şi mama ta? - îl întrebă Eumene sigilând scrisoarea. Nu te poţi preface la infinit că n-ai habar de nimic.

— Nu, nu pot. Dar Antipatros trebuie să înţeleagă că o lacrimă de-a mamei mele este mai importantă decât o mie de scrisori de-ale lui.

— Nici asta nu-i drept - îi replică secretarul. Antipatros are nişte îndatoriri foarte importante şi are nevoie de linişte în jurul lui.

— Are în mână toată puterea şi mama este, la urma urmelor, regina Macedoniei: trebuie s-o înţeleagă şi pe ea.

Eumene clătină din cap, dându-şi seama că nu era nimic de făcut. Pe de altă parte, regele n-o mai văzuse pe mama sa de patru ani şi era de înţeles faptul că nu-i mai rămăseseră despre ea decât amintirile plăcute. Îi era tare dor şi de sora sa, Cleopatra, căreia îi scria mereu scrisori pline de gingăşie.

Când sfârşiră de scris corespondenţa, Alexandru spuse:

— M-am hotărât să-i trimit acasă pe aliaţii greci.

— De ce? - îl întrebă Eumene.

— Avem în acest moment un control total asupra ligii panelenice şi aici sunt bani suficienţi ca să recrutăm orice armată ne-ar trebui. În plus, dacă grecii merg acasă, vor

povesti toate câte au văzut şi asta va avea o influenţă uriaşă asupra populaţiei, mult mai mare decât ar putea avea *Istoria* pe care o scrie Calistene.

— Sunt, totuşi, războinici formidabili şi...

— Sunt obosiţi, Eumene, şi mai avem încă mult de mers. S-ar putea să vină o clipă în care se vor simţi prea departe de casă şi ar putea lua hotărâri necugetate într-un moment nepotrivit. Prefer să evit aşa ceva. Adună-i mâine în zori undeva în afara taberei.

Grecii înţeleseră după mai multe semne că urma să se întâmple ceva important în legătură cu ei: ora la care fuseseră treziţi, ordinul de a-şi pregăti bagajele şi carele de transport şi de a-şi lustrui perfect armurile pe care urmau să le îmbrace.

Alexandru veni în faţa lor călare pe Ducipal, îmbrăcat ca pentru luptă, din cap până în picioare, având alături de el garda personală. Aşteptă ca armele hopliţilor să strălucească sub primele raze de soare şi începu să le vorbească:

— Aliaţi! Contribuţia voastră la victoriile noastre a fost foarte importantă, în unele cazuri chiar hotărâtoare: nici unul dintre noi nu poate uita că infanteria greacă a fost aceea care, la Gaugamela, a rezistat pe aripa dreaptă la atacurile repetate ale călăreţilor lui Bessos. Aţi fost viteji, curajoşi, credincioşi jurământului vostru de a servi liga panelenică şi pe comandantul ei suprem. Aţi făcut ceea ce nici un grec, nici chiar aceia care au luat parte la războiul Troiei, nu reuşiseră să facă: să cucerească Babilonul, Persepolis, Ecbatana.

„A sosit clipa în care voi să vă bucuraţi de roadele străduaniei voastre: eu vă dezleg de jurământul pe care l-aţi depus şi vă eliberez. Fiecare dintre ofiţerii voştri va primi câte un talant, fiecare soldat treizeci de mine de aur şi, în plus, bani ca să vă plătiţi călătoria de aici până în Grecia.

Vă mulţumesc; întoarceţi-vă la familiile voastre, la copii, în oraşele voastre!”

Alexandru se aştepta să asiste la o explozie de bucurie şi de aplauze, dar, în loc de aşa ceva, se auzi un murmur înăbuşit care deveni curând o discuţie însufleţită.

— Cei cu voi, soldaţi? - strigă el, surprins. Nu v-am plătit destul? Nu sunteţi bucuroşi că vă întoarceţi acasă?

Un ofiţer cam de patruzeci de ani, pe nume Eliodor din Eghion, ieşi în faţa trupei şi spuse:

— Măria Ta, noi îţi mulţumim pentru toate şi ne bucurăm că ajutorul nostru a fost preţios pentru tine. Dar nu ne face plăcere să te părăsim.

Alexandru îl privi fără a-i veni să creadă ce auzea.

— Pentru că, luptând alături de tine, am învăţat lucruri pe care nu le-am fi putut învăţa de la nimeni altul, am luptat cum nici un soldat n-ar fi visat să lupte. Mulţi dintre noi se întreabă ce vei face în continuare, ce ţinuturi vei mai cuceri, ce locuri îndepărtate le va fi dat să vadă acelora care vor servi în continuare sub steagul tău. Sigur că da, mulţi vor accepta propunerea ta şi se vor întoarce la casele lor, bucuroşi pe de o parte, dar cu inima plină de tristeţe pe de altă parte, pentru că în tot acest timp au învăţat să te admire şi să te iubească.

„Alţii n-au familie sau, chiar dacă au, se gândesc că pentru ei este mai important să te urmeze până acolo unde îi vei conduce şi să lupte cu onoare, riscându-şi chiar şi viaţa dacă ar fi nevoie. Dacă tu îi vrei, aceşti oameni ar prefera să rămână.”

După ce spuse ce avea de spus, se întoarse printre rânduri, alături de soldaţii săi.

— Soldaţi asemenea vouă nu sunt prea mulţi - răspunse Alexandru - sunt puţini şi eu voi fi onorat dacă va fi dintre voi cineva care să vrea să rămână. Dar, acela care rămâne nu va fi aici ca aliat trimis de oraşul său, ci pe contul lui, ca soldat de meserie. Îi voi oferi şase sute de drahme pentru întreaga campanie şi, dacă se va întâmpla să cadă în luptă,

banii aceştia îi va primi familia sa. Cine vrea să rămână, să facă trei paşi înainte, ceilalţi pot pleca imediat cu recunoştinţa, prietenia şi dragostea mea.

Grecii bătură timp îndelungat cu lăncile în scuturi, strigând numele regelui, după obiceiul soldaţilor macedoneni. Apoi, cei care vroiau să rămână făcură trei paşi înainte şi Alexandru putu observa că aceştia erau aproape jumătate.

În aceeaşi zi, grecii care plecau acasă porniră la drum trecând printre cele două formaţii, a cavaleriei şi a infanteriei, aliniate pentru salutul de despărţire, în timp ce trâmbiţele dădeau semnalul de repaus. Iar când însuşi Parmenion ordonă:

— Prezentaţi... arm'! mulţi dintre acei oameni, căliţi în tot felul de pericole şi de încercări, aveau lacrimi în ochi.

Îndată ce dispărură după prima cotitură a drumului şi se stinse ropotul tobelor care le dădea cadenţa, Alexandru porunci trâmbiţelor să sune, şi armata, făcând un ocol larg, porni în urmărirea Marelui Rege. Oxhatres, care cunoştea toate scurtăturile, se oferi să meargă înainte cu doi dintre mercenarii săi sciţi şi porni în galop.

Armata înainta pe un podiş întins pe care se puteau zări în depărtare mici antilope şi capre sălbatice iar noaptea se putea auzi, din când în când, răgetul leului. Mărşăluiau atât de repede încât mulţi pedestraşi trebuiră să se oprească fiindcă aveau tălpile pline de băşici şi o mulţime de animale se prăbuşiră sleite de puteri sub greutatea poverilor, dar Alexandru nu vroia să audă de nimic şi continua să-i zorească pe toţi, dormind doar câteva ore pe noapte, fără a mai înălţa corturile, ca să nu-i dea nici un răgaz lui Darius.

Le amintea tuturor veteranilor cum ajunseseră cândva la Teba de pe malurile Istrului în numai treisprezece zile de mers şi el însuşi dormea noaptea pe pământul gol împreună cu ei şi se înveleau doar cu mantalele militare. Câteodată aveau posibilitatea să înnopteze în numeroasele

caravanseraiuri de pe drumul care ducea spre provinciile din răsărit, dar nu începeau cu toţii şi, atunci, îşi puteau găsi adăpost doar cei bolnavi sau cei care erau sfârşiţi de puteri.

Aerul devenea din ce în ce mai rarefiat şi mai rece, în special seara, şi Eumene îşi reluase obiceiul de a purta pantalonii în care se simţea mult mai bine. După şase zile de marş forţat, ajunseră la un lanţ impunător de munţi, pe deasupra cărora se înălţa un pisc atât de înalt cum nu mai văzuseră niciodată, cu vârful acoperit de zăpadă, şi ajunseră la intrarea într-o trecătoare numită Porţile Caspice. Erau nişte chei pe fundul cărora curgea un pârâu, iar pereţii erau atât de abrupţi încât până şi agrienii l-ar fi escaladat cu mare greutate.

— Dacă ne prind într-o cursă aici - spuse Clito cel Negru - ne pot face praf.

Şi părea greu de crezut ca regele Darius să nu fi profitat de acest avantaj. Alexandru privi în sus la vârful pereţilor stâncoşi, la rotirea leneşă a unei acvile.

— Crezi că ar putea fi acolo, sus?

— Nu putem şti decât într-un singur mod.

— Agrienii.

— Îi trimit imediat în recunoaştere.

La puţin timp după aceea, soldaţii, opriţi pe malul pârâului, priveau cu capetele date pe spate acrobaţiile cercetaşilor agrieni care se căţărau pe pereţii stâncoşi, văzându-i cum îşi săpau cu micile lor târnăcoape şanţuri înguste pentru a putea înainta pe marginea lor, continuând să urce neobosiţi.

Cu puţin înainte de a ajunge în vârf, unuia dintre ei îi alunecă piciorul în timp ce încerca să se agaţe cu mâna de o mică ieşitură a peretelui şi căzu zdrobindu-se de pietre. Camarazii săi continuau să urce, dar câţiva dintre cei rămaşi jos urcară până în locul în care corpul sfărâmat se înţepenise între două stânci. Îl luară şi-l aduseră cu mare

greutate pe fundul văii, apoi pregătiră o targă şi-l acoperiră cu o mantie în aşteptarea continuării drumului.

Între timp, ceilalţi, cam douăzeci, ajunseseră sus şi dădeau acum de veste prin sunete de corn că se putea merge mai departe. Armata porni din nou fără ca soldaţii Marelui Rege să opună rezistenţă şi, la primul popas, agrienii celebrară funeraliile camaradului lor căzut. Îl puseră pe un rug din crengi de pin şi-l arseră cântând cu toţii în cor o litanie lugubră. Apoi, după ce îngropară urna cu cenuşa lui, alături de care îi aşezaseră armele şi catarama de la manta, se îmbătară şi îl jeliră toată noaptea.

28

Puţin înainte de a se termina cel de-al patrulea schimb de gardă, Alexandru, care se afla între somn şi veghe, îl auzi pe Peritas mârâind.

— Ce-i, auzi ceva? Stai cuminte, stai cuminte... O fi vreun lup sau vreo pisică sălbatică.

Îşi ridică privirea către cer şi văzu focurile pe care agrienii le ţineau aprinse pe marginile defileului pentru a semnala că, pentru moment, drumul era liber. Auzi, apoi, paşi furişaţi şi şoapte nelămurite.

— Ce este? - repetă el mai tare.

Apăru Hefestion.

— Este Oxhatres care s-a întors cu sciţii lui: vrea să-ţi spună ceva.

— Oxhatres? Adu-l aici.

Pe malul pârâului veneau cei trei călăreţi, înarmaţi şi cu arcurile pe umăr, având veşmintele pline de praf. Oxhatres, sleit de puteri din cauza efortului făcut, descălecă şi se clătină pe picioare. Probabil că nici nu-şi mai simţea picioarele după cât călărise, dincolo de puterile unui om.

— Regele Darius detronat şi făcut prizonier de Bessos - spuse el gâfâind - satrap Bactriana.

— Feciorul ăla de căţea care era gata să ne înconjoare la Gaugamela pe aripa stângă - îşi aminti Leonatos.

Oxhatres ceru să vină un tălmaci ca să fie sigur că se face înţeles şi continuă:

— Regele plecase din Ecbatana cu şase mii de călăreţi şi cu şapte mii de talanţi din tezaurul regal, vrând să lase în urma lui pământul pârjolit şi să te aştepte la Porţile Caspice, dar soldaţii, văzându-l că fuge mereu s-au descurajat aflând în plus că nici sciţii şi nici kaduşii nu veniseră în sprijinul lor. Mulţi începuseră să dezerteze şi noi i-am întâlnit pe mulţi dintre ei căpătând astfel aceste

informaţii; au părăsit tabăra noaptea şi s-au făcut nevăzuţi prin munţi sau prin deşert, în timp ce ştafetele anunţau că avangarda este din ce în ce mai aproape. Atunci, Bessos, susţinut de alţi satrapi, Satibarzanes, Barsaentes şi Nabarzanes, l-au arestat pe rege, l-au pus în lanţuri şi l-au urcat într-un car, îndreptându-se în mare grabă spre provinciile răsăritene îndepărtate.

— Şi acum, unde sunt? - întrebă Alexandru.

În vremea aceasta, prietenii săi se îmbrăcaseră şi-şi luaseră armele, cineva mai pusese lemne pe foc şi stăteau acum cu toţii în jurul flăcărilor, presimţind că vor intra în acţiune cât de curând.

— Pe drumul care duce de aici până la capitala Mediei, Hekatompylos. Dar defileul este liber şi, dacă pleci imediat cu cavaleria îi poţi ajunge din urmă. Nu suport gândul că trădătorul acela neruşinat s-ar putea bucura de roadele trădării sale. Dacă vrei să porneşti pe urmele lui, vin cu tine ca să te călăuzesc.

— Nu prea pari în stare să mai călăreşti - îi răspunse Alexandru. Eşti frânt de oboseală.

— Lasă-mă doar să mănânc ceva şi să-mi dezmorţesc un pic picioarele, pe urmă o să vezi...

Alexandru făcu un semn către Leptine care venea tocmai atunci cu „cupa lui Nestor” şi i-o dădu lui Oxhartes.

— Încearcă asta - spuse el. Te învie din morţi.

Apoi, către prietenii săi:

— Toate unităţile de cavalerie să fie gata de îndată de plecare.

Nici nu aşteptau altceva: peste câteva clipe, trâmbiţele sunară adunarea şi Alexandru încălecă în grabă pornind în galop de-a lungul văii alături de Oxhartes şi urmat de Hefestion, Perdicas, Ptolemeu, Crater şi toţi ceilalţi. Detaşamentele de *eteri* porneau şi ele pe măsură ce erau gata de plecare şi cei din faţa lor eliberau drumul din defileu.

Călăriră ore întregi oprindu-se doar atât cât să lase caii să mai respire. Trecătoarea se mai lărgea de-acum dând spre valea care ducea în direcţia oraşului şi soarele se ivea de după culmile înzăpezite ale munţilor Hircaniei. Deodată, Oxhartes strigă:

— Staţi!

Şi trase de frâul calului său. Animalul se opri sforăind, scăldat în sudoare iar Alexandru se opri şi el împreună cu ceilalţi făcând un cerc larg şi luând armele în mâini. Regele îşi scoase sabia, Leonatos trase de la oblâncul şeii securea şi priviră cu toţii la prinţul persan care arăta ceva la o depărtare de câteva stadii.

— Un car de la grajdurile regale - spuse el. Poate că l-au abandonat ca să poată fugi mai repede.

— Să mergem înainte şi să fim atenţi - ordonă Alexandru. Ar putea fi o cursă. Hefestion, ia-o pe acolo, Ptolemeu, în partea aceea. Tu, Perdicas, mergi înainte pe drum şi vezi ce este după cotitură. Fii atent la ce faci.

Oxhartes îşi îndemnă calul la pas, se apropie, iar Alexandru îl urmă împreună cu Leonatos şi cu Crater.

Carul regal se afla în mijlocul drumului, aparent intact, şi avea uşile închise.

— Aşteaptă - spuse Leonatos. Lasă-mă pe mine.

Coborî de pe cal cu securea în mână, deschise uşa carului şi privi înăuntru. Şopti:

— Oh, mărite Zeus...

Alexandru se apropie şi el: regele Darius zăcea pe podeaua carului, în ţinută de campanie, fără nici un semn distinctiv al rangului său decât aspectul impunător, părul lung, barba creaţă şi mustăţile negre şi stufoase care contrastau cu paloarea de mort a feţei. Pe piept avea o pată mare de sânge care se întindea până la centură, iar mâinile îi erau legate. În semn de dispreţ, ucigaşii îi legaseră mâinile cu un lanţ subţire de aur.

— Laşii! - izbucni mânios Alexandru.

— Repede, să-l scoatem de acolo! - strigă Ptolemeu. Poate că încă mai trăieşte. Chemaţi-l pe Filip, mişcaţi-vă!

Doi soldaţi ridicară cu grijă corpul Marelui Rege şi-l aşezară pe o pătură aşternută în grabă pe pământ. Filip sosi în fugă şi îngenunche lângă Darius, punând urechea pe pieptul lui.

— E mort? - întrebă Leonatos.

Filip făcu semn cu mâna să se facă linişte şi continuă să-i asculte inima:

— De necrezut... - spuse el. Încă mai respiră.

Toţi cei de faţă se priviră unul la altul. Alexandru îngenunche şi el lângă Filip:

— Poţi face ceva pentru el?

Medicul clătină din cap, apoi începu să-i dezlege lanţul de la încheieturile mâinilor.

— Doar atât: să-l las să moară ca un om liber. Nu mai are decât câteva clipe de trăit.

— Priviţi! - strigă Crater. Mişcă buzele....

Oxhatres îngenunche şi el alături de rege şi-şi apropie urechea de buzele lui, dar numai pentru o clipă, apoi se ridică în picioare cu ochii în lacrimi.

— A murit - spuse el cu o voce gâtuită de emoţie. Marele Rege Darius al III-lea a murit.

Alexandru veni lângă el:

— A spus ceva? - întrebă. Ai auzit ce spunea?

— A spus... „răzbunare”! - fu răspunsul persanului.

Alexandru îşi contemplă adversarul, privirea sticloasă a acestuia care, cândva, se aţintise asupra lui, plină de consternare, pe câmpul de bătălie de la Issos şi se simţi cuprins de o milă nesfârşită pentru acel bărbat care, cu numai câteva luni în urmă, şedea pe tronul cel mai înalt de pe pământ, venerat ca un zeu de milioane de supuşi şi care acum, trădat şi ucis chiar de ai săi, zăcea părăsit pe un drum plin de praf. Îi veniră în minte versurile din *Căderea Ilionului* care descriau corpul fără viaţă al lui Priam, ucis de Pyrrhus:

Zace căzut regele Asiei, cel ce fu conducător viteaz de oşti ca un trunchi de copac doborât de trăsnet, un trunchi părăsit, un corp fără de nume.

Şopti:
— Cu mâna mea am să te răzbun. Ţi-o jur.
Şi-i închise ochii.

29

Alexandru către Sisygambis, Mare Mamă a Regelui, te salut!

Fiul tău, Darius, este mort. Nu ucis de mine sau de vreunul dintre soldaţii mei, ci de mâna propriilor săi prieteni care, după ce i-au luat viaţa, l-au părăsit pe drumul spre Hecatompylos.

L-am găsit pe când încă mai respira, dar n-am putut face nimic pentru a-l salva, decât doar să jurăm că vom răzbuna această crimă mârşavă. Cel din urmă gând al său a fost, cu siguranţă, îndreptat către tine, aşa cum este acum şi gândul meu. Moartea aceasta este o insultă pentru mine, aşa cum a fost şi pentru el pentru că ne-a lipsit pe amândoi de o confruntare cinstită, faţă în faţă, prin care să se hotărască învingătorul şi învinsul şi care ar fi cât se poate de onorabilă pentru nenorocosul curaj al celui învins.

Ţi-l trimit acum, ca să-l poţi strânge la piept pentru ultima oară şi să-l plângi în timp ce-l conduci pe drumul fără de întoarcere. Corpul a fost pregătit ca să poată rezista în bune condiţiuni pe lungul drum până la dealul din Persepolis unde este pregătit mormântul săpat în piatră pentru a-l primi alături de ceilalţi regi.

Hotărăşte tu în ceea ce priveşte modul de desfăşurare a funeraliilor lui. În ce mă priveşte, nu voi avea odihnă până când nu-i voi găsi pe asasini şi nu-i voi răzbuna moartea. Pentru o mamă, nu există durere mai mare decât aceea de a-şi pierde un copil, dar, te rog, nu mă urî: ţie zeii îţi îngăduie să-l plângi şi să-l îngropi după obiceiul strămoşilor. Mamei mele, care mă aşteaptă de ani întregi, poate că nici asta nu-i va fi îngăduit.

Sisygambis înfăşură la loc scrisoarea şi plânse îndelung în singurătatea camerei sale, apoi îi chemă pe eunuci şi le porunci să-i pregătească litiera şi caii, veşmintele de doliu şi ofrandele pentru funeralii. A doua zi porni la drum prin

ţinuturile ucşilor, în favoarea cărora intervenise pe lângă Alexandru ca să nu fie deportaţi de pe pământurile lor.

Când se răspândi vestea că regina-mamă pornise spre Persepolis pentru a-l înmormânta pe fiul său, tot poporul se adună de-a lungul drumului: bărbaţi, femei, bătrâni şi copii o întâmpinară în tăcere pe bătrâna suverană zdrobită de durere şi o însoţiră până la graniţa ţinutului lor, până în marginea podişului de unde se vedeau deja ruinele capitalei arse, coloanele luminatului palat al începutului de an, ca nişte trunchiuri pietrificate ale unei păduri mistuite de pârjol.

Se opri în faţa porţilor oraşului distrus, porunci să-i fie înălţat un cort şi rămase acolo postind până în ziua în care văzu apărând, la capătul drumului dinspre Ecbatana, carul tras de patru cai negri ce-i aducea corpul fiului său.

Alexandru porni de îndată în urmărirea lui Bessos şi a complicilor lui, sosind după o zi în oraşul Hekatompylos, unde comandantul persan capitulă fără luptă, şi, după aceea, sosi la Zadracarta, în ţinutul hircanilor. În faţa armatei lui se aşternea acum întinderea nemărginită a Mării Caspice.

Regele descălecă şi porni să se plimbe cu picioarele goale pe pietrişul de pe ţărmul scăldat de valuri iar prietenii săi îl urmau, uluiţi şi nedumeriţi în faţa acelei graniţe lichide care marca la nord limita cea mai îndepărtată a marşului lor.

— În ce parte a lumii ne aflăm acum, după părerea ta? - îl întrebă Leonatos pe Calistene când se aflau pe ţărmul mării.

— Dă-mi lancea ta - răspunse istoricul.

Leonatos i-o dădu, surprins de această cerere. Calistene o înfipse în pământ ca să stea cât mai dreaptă şi-i măsură, apoi, cu mare grijă, umbra.

— Cam la înălţimea Tyrului, dar n-aş putea să-ţi spun la ce distanţă de el.

— Şi unde se sfârşeşte marea asta?

Calistene îşi îndreptă privirea spre întinderea de apă care se colora în roşu sub razele asfinţitului, apoi se întoarse către Nearchos care tocmai se apropia de ei, sperând ca acesta să poată da un răspuns la o asemenea întrebare. Amiralul se aplecă, luă o pietricică de pe mal şi o aruncă din toate puterile cât mai departe. Piatra căzu în apă dând naştere unor cercuri concentrice care ajunseră până pe nisipul malului. Răspunse:

— Nimeni nu ştie asta, dar, dacă aş putea construi o flotă, mi-ar plăcea să trec dincolo de orizontul care ne împiedică să vedem mai departe, într-acolo, spre nord. Să descopăr astfel dacă este un golf al Oceanului din nord, după cum spun unii, sau dacă este doar un lac.

Pe când spunea acestea, se auzi o rumoare dinspre tabără, urmată de un murmur din ce în ce mai puternic, strigăte de entuziasm, chiuituri de bucurie.

Alexandru se întoarse:

— Ce se întâmplă în tabără?

— Nu ştiu - răspunse Leonatos luându-şi în mână lancea.

— Du-te să vezi ce este.

Leonatos încălecă şi porni în galop către tabără şi, pe măsură ce se apropia, auzea tot mai limpede strigătele şi cântecele. Înţelese apoi de unde pornea această veselie: soldaţii aflaseră de moartea lui Darius şi acum credeau că războiul se sfârşise, răspândindu-se şi zvonul că se vor întoarce, în sfârşit, acasă. Petreceau, beau şi ţopăiau de fericire, cântau vechile cântece macedonene pe care păreau că le uitaseră şi-şi pregăteau bagajele pentru lungul drum al întoarcerii acasă.

Leonatos sări de pe cal şi-l opri pe primul om care-i ieşise în cale: un soldat din falanga *pezeterilor*.

— Pe Hercule, ce se întâmplă aici?

— Ne întoarcem acasă, nu ştii? S-a terminat războiul!

— S-a terminat? Cine a spus că s-a terminat?

— Toţi spun asta: Darius a murit şi războiul s-a terminat. Ne întoarcem acasă, ne întoarcem acasă!

— Idiotule! - urlă la el Leonatos. Spune-le tembelilor ăstora să se potolească şi să termine cu zăpăceala asta. Doar un singur om poate hotărî când se termină războiul: Alexandru! Ai priceput? Alexandru! Şi el n-a spus nimic de felul ăsta, te asigur eu.

Îl lăsă în mijlocul taberei, înconjurat de larma din ce în ce mai asurzitoare a petrecerii şi se întoarse în mare grabă la rege.

— Ei? - îl întrebă Alexandru.

Leonatus descălecă şi încercă să-i explice tot ce văzuse:

— Uite, cum să-ţi spun...

— Vorbeşte odată, pe Hercule! Ce se întâmplă în tabăra mea?

— Nu se ştie cum, s-a răspândit zvonul că războiul s-a terminat şi că toată lumea se întoarce acasă... Din moment ce le-ai dat drumul grecilor să plece, au crezut că acum va veni rândul lor, dat fiind că Darius a murit. Soldaţii petrec şi...

Alexandru sări imediat pe cal şi porni în galop spre tabără, îndată ce ajunse, făcu semn unui trâmbiţaş să sune de două ori adunarea. Vacarmul se potoli, transformându-se într-un murmur înăbuşit, apoi soldaţii, pe grupe, pe detaşamente sau, pur şi simplu, unul câte unul veniră în centrul taberei, în jurul estradei în jurul căreia avea loc de obicei adunarea. Alexandru, având-i în preajmă pe prietenii săi, stătea ţeapăn în mijloc, negru la faţă. Ridică mâna cerând să se facă linişte şi începu:

— Soldaţi! Ce faceţi aici? Hai, răspundeţi, scoateţi-i în faţă pe comandanţii voştri şi spuneţi-mi ce faceţi?

Murmurul crescu din nou şi se vedea că erau cu toţii agitaţi din cauza neaşteptatei întreruperi a manifestării lor de bucurie. Ieşiră în faţă, unul câte unul, comandanţii din mai multe unităţi, se sfătuiră câteva clipe între ei în faţa estradei, apoi unul vorbi în numele tuturor:

— Măria Ta, după ce le-ai dat drumul să plece acasă aliaţilor greci, s-a răspândit vestea că vei face acelaşi lucru şi cu tesalienii, aşa că ei au început să-şi facă bagajele. Atunci, pentru că am aflat cu toţii de moartea lui Darius, am crezut că războiul s-a terminat şi că ne vei trimite acasă şi pe noi. Soldaţii au început să petreacă: doresc să se întoarcă la neveste şi la copii, pentru că nu i-au mai văzut de patru ani.

— Aşa este - răspunse Alexandru. Am intenţia să-i trimit acasă pe tesalieni, aşa cum i-am trimis şi pe greci. Sunt aliaţii noştri din liga panelenică şi sarcina lor s-a încheiat. Am jurat să eliberăm oraşele greceşti din Asia şi să învingem duşmanul de secole al grecilor şi aşa am făcut. Am cucerit cele patru capitale, Marele Rege este mort, dar misiunea noastră nu s-a încheiat.

Murmurul de nemulţumire crescu în intensitate după aceste ultime cuvinte.

— Nu, soldaţi, camarazi din atâtea bătălii, prieteni! La răsărit, satrapii rebeli se pregătesc pentru un contraatac, adună o nouă armată de mii şi mii de războinici şi nu aşteaptă decât să le întoarcem spatele pentru a ne lovi.

„Ne vor ataca din toate părţile cu caii lor iuţi, nu ne vor da răgaz nici ziua şi nici noaptea, vor otrăvi fântânile din calea noastră, vor arde recoltele, vor distruge satele în care ne-am putea găsi adăpost împotriva unei ierni aspre. Drumul nostru de întoarcere, după atâtea izbânzi, s-ar transforma într-o catastrofă. Asta vreţi?”

O tăcere plină de dezamăgire fu răspunsul la întrebarea regelui. Oamenii aceia care se luptaseră cu un curaj formidabil, care înfruntaseră toate pericolele riscându-şi chiar şi viaţa, atraşi şi parcă vrăjiţi de comandantul lor suprem, nu mai erau acum siguri pe ei şi cădeau pe gânduri. Vedeau pământuri şi mări complet necunoscute, li se părea că ar fi putut chiar să mişte stelele de pe cer şi nu aveau nici cea mai mică idee despre locul în care se aflau. Se simţeau deodată prea departe de casele lor, aveau

pentru prima dată convingerea că Alexandru nu dorea cu nici un chip să se întoarcă, ci doar să meargă înainte, mereu înainte.

Regele vorbi din nou:

— Trebuie să mergem înainte! Trebuie să-i scoatem din vizuini, să-i învingem şi să devenim stăpâni peste întreg imperiul care a aparţinut persanilor. Dacă nu vom face aşa, toată strădania de până acum va fi zadarnică, tot ceea ce am construit se va nărui şi nimeni nu va mai putea fi sigur că se va reîntoarce acasă. Soldaţi! V-am înşelat eu vreodată încrederea? V-am minţit eu vreodată? Nu v-am răsplătit, oare, pe deplin suferinţele îndurate şi nu credeţi că o voi face chiar şi mai mult când vom duce la bun sfârşit această campanie? Ştiu, sunteţi obosiţi, dar mai ştiu şi că sunteţi cei mai buni soldaţi din lume, că nimeni nu este atât de curajos şi de brav ca voi. Nu vreau să vă oblig, nimeni nu ştie mai bine decât mine că meritaţi să vă odihniţi şi să fiţi răsplătiţi. Nu mai spun altceva: cine vrea să plece, să plece, va avea parte de respect şi de mulţumirile mele, dar să ştiţi, chiar dacă mă veţi părăsi cu toţii pentru a vă întoarce în Macedonia, eu tot înainte voi merge, împreună cu prietenii mei, până voi termina ce am de făcut şi, dacă va fi necesar, voi continua... chiar şi singur!

Tăcu, încrucişându-şi braţele pe piept. După aceea, se aşternu din nou un lung moment de tăcere.

Prietenii lui Alexandru, cei care îl însoţiseră cândva în exilul său prin zăpezile Iliriei şi care se aflau acum în urma lui făcură ca la o comandă un pas înainte, înşiruindu-se de-o parte şi de alta, cu mâinile pe mânerul săbiei; o dată cu ei făcură această mişcare şi Filotas şi Clito cel Negru.

Văzând aceasta, unul dintre soldaţii Vârfului, aflat în mijlocul taberei cu sacul de drum gata pregătit, îl aruncă la pământ, scoase sabia din teacă şi-şi lovi puternic scutul: o lovitură care păru ca un tunet în tăcerea adâncă din jur. Ceilalţi se întoarseră spre el şi un alt soldat îi răspunse imediat, cu o lovitură la fel de puternică. I se adăugă un al

treilea, apoi încă unul şi în curând toţi ceilalţi călăreţi din Vârf, oriunde se aflau, în preajma porţilor sau pe lângă palisada din jurul taberei, în mijlocul taberei sau ocupaţi să-şi facă bagajele, scoaseră săbiile şi începură, unul după altul, să bată cu ele în scuturi, apropiindu-se de estradă până ajunseră în faţa regelui. Şi continuau, fără încetare, ritmic, să scoată acel vacarm asurzitor de fier lovit pe bronz. După ei se luară şi ceilalţi soldaţi, cavalerişti sau pedestraşi, din formaţiile falangei, cercetaşi şi din detaşamentele de asalt, traci şi agrieni, se aliniară în şiruri lungi şi se alăturară călăreţilor Vârfului, lovind cu toţii în scuturi. Apoi, stegarul primului batalion înălţă drapelul roşu cu steaua argeadă şi, pentru o clipă, se opriră cu toţii ca la un ordin, înţepeniţi fiecare la locul său din formaţiile aliniate ca pentru luptă. Stegarul făcu un pas înainte, înclină drapelul şi strigă:

— La ordin, Măria Ta!

Alexandru, copleşit de emoţie, înaintă şi ridică braţele spre înaltul cerului în semn de mulţumire pentru soldaţii săi care nu-l părăsiseră. Ptolemeu, care se afla foarte aproape de el, văzu că avea lacrimi în ochi. Rămase câteva clipe lungi în această poziţie, în timp ce toată armata îi striga într-un glas de tunet numele:

Aléxandre! Aléxandre! Aléxandre!

Apoi, însoţit de prietenii săi, regele coborî de pe estradă, străbătu tabăra trecând printre şirurile de lănci scânteietoare şi se îndreptă spre Ducipal care îl aştepta, bătând nerăbdător din copite.

30

Armata înaintă până la Zadracarta, capitala hircanilor, şi Alexandru îi găsi acolo pe curtenii lui Darius III pe care Bessos nu-i luase cu el în retragerea sa către provinciile de margine ale imperiului. În acel moment, regele trimise acasă cavaleria tesaliană, dând posibilitate celor care vroiau să rămână înrolaţi să lupte ca mercenari şi dădu ordin ca armata să se pregătească pentru lungul marş spre Răsărit. Urmau să plece îndată ce soseau noile întăriri aşteptate din Macedonia, trupe care trebuiau aduse în cea mai mare grabă de către Parmenion.

Curtea îşi avea reşedinţa într-un cartier al oraşului sub paza eunucilor. Imediat, Alexandru porunci ca toate persoanele să intre sub protecţia armatei şi vru să afle ce membri ai familiei regale mai existau.

Maestrul de ceremonii, un bărbat cam de şaizeci de ani, pe nume Fratafernes, smead şi cu ţeasta complet rasă, se prezentă în faţa lui ca să-i răspundă.

— Aici se află femeile din haremul regelui, împreună cu copiii lor şi prinţesa Statira.

— Statira?

— Da, stăpâne.

Alexandru îşi aminti de scrisoarea prin care Darius îi oferise stăpânirea asupra Asiei de la apus de Eufrat şi mâna fiicei sale şi-şi mai aminti că refuzase acea propunere, deşi Parmenion fusese de altă părere.

— Vreau să-mi fixezi cât mai curând o întrevedere cu prinţesa - spuse el.

Eunucul plecă şi, în primele ore ale după-amiezii, trimise pe cineva să-l anunţe că prinţesa îl aştepta după asfinţit în apartamentul său din palatul care aparţinuse satrapului Parthiei.

Se înfăţişă înaintea ei îmbrăcat cu un chiton grecesc foarte modest, alb şi lung până la genunchi şi cu mantie albastră pe umeri, prinsă cu o agrafă de aur.

Eunucul îl aştepta în faţa uşii.

— Stăpâne, prinţesa este în doliu şi-şi cere iertare că nu s-a îmbrăcat mai elegant, dar te va primi cu plăcere pentru că a auzit că eşti un om cu suflet nobil.

— Vorbeşte greceşte?

Eunucul dădu din cap afirmativ.

— Când regele Darius s-a gândit să ţi-o ofere ca soţie, a pus-o să înveţe limba ta, dar apoi...

— Vrei să mă anunţi?

— Poţi intra şi fără să te mai anunţ - răspunse eunucul. Prinţesa te aşteaptă.

Alexandru intră într-un mic atrium împodobit cu ornamente în formă de flori şi de fructe şi văzu în faţa sa o altă uşă, încadrată într-un chenar de piatră sculptată, cu partea superioară susţinută de doi grifoni. Uşa se deschise şi o slujnică îl invită înăuntru, după care ieşi închizând uşa după ea.

Prinţesa Statira se afla în faţa lui, în picioare, lângă o măsuţă mică pentru lectură pe care se aflau suluri de papirus şi o statuetă de bronz reprezentând un călăreţ al stepelor. Era îmbrăcată cu o tunică de lână de culoarea fildeşului, strânsă în talie cu o centură de piele iar în picioare avea încălţări din piele împodobite cu o broderie discretă din lână albastră.

Nu purta altă bijuterie decât un lănţişor cu un medalion care-l reprezenta pe Ahura Mazda. Nu era fardată, dar trăsăturile bine conturate şi graţioase erau bine puse în valoare pe chipul său mândru şi delicat în acelaşi timp. De la tată moştenise ochii negri şi sprâncenele frumos desenate, de la mamă, buzele moi şi umede, bine conturate, gâtul graţios, sânii fermi, iar picioarele se întrezăreau lungi şi subţiri sub veşminte.

Alexandru înaintă spre ea, suficient de aproape ca să-i simtă parfumul delicat de siminichie şi de levănţică şi să se simtă copleşit de farmecul după care învăţase să recunoască femeile orientale.

— Statira - spuse el cu o plecăciune. Sunt adânc îndurerat de moartea regelui, tatăl tău, şi am venit să-ţi spun...

Fata făcu şi ea o plecăciune, însoţită de un surâs trist şi-i întinse mâna, pe care Alexandru i-o ţinu câteva clipe în mâinile sale.

— Nu vrei să iei loc, stăpâne? - întrebă fata şi limba greacă pe care o vorbea avea pe buzele sale un accent ciudat, dar foarte muzical şi-l impresionă pe rege prin asemănarea cu vocea lui Barsines. Simţi că inima îi bătea mai tare. Se aşeză în faţa ei şi continuă:

— Vreau să te anunţ că am dat dispoziţii să i se rezerve cele mai înalte onoruri regelui Darius şi să fie îngropat în mormântul său de pe stânca din Persepolis.

— Îţi mulţumesc - răspunse tânăra prinţesă.

— Am jurat, de asemenea, să-l prind pe ucigaş, satrapul Bessos care a fugit înspre Bactriana, şi să-l pedepsesc după legea persană pentru trădarea şi uciderea regelui său.

Statira plecă fruntea în semn de aprobare, dar nu spuse nimic. În acest moment intră o slujnică aducând o tavă pe care se aflau două cupe pline cu zăpadă amestecată cu suc de rodii proaspăt stoarse, de o culoare roşie strălucitoare. Prinţesa oferi una dintre cupe musafirului său, dar ea nu bău, respectând legile stricte ale doliului şi rămase privindu-l în tăcere: i se părea imposibil ca tânărul acela cu trăsături atât de frumoase, cu purtări atât simple şi de alese, să fie neînvinsul cuceritor, ucigaşul nemilos care nimicise cele mai puternice armate de pe pământ, demonul care incendiase palatul din Persepolis şi permisese jefuirea oraşului. În clipele acelea, el i se părea a fi doar un tânăr politicos care se arătase plin de respect faţă de toate femeile persane pe care le luase prizoniere, care-i tratase

cu consideraţie pe duşmanii săi şi se învrednicise de afecţiunea reginei-mamă.

— Ce mai face bunica? - întrebă ea cu o expresie nevinovată şi se corectă de îndată:

— Marea Mamă a Regelui, vroiam să spun.

— Destul de bine. Este o femeie deosebită şi-şi îndură cu mare curaj soarta potrivnică. Şi tu, prinţesă, ce mai faci?

— Destul de bine, stăpâne, dată fiind situaţia actuală.

Alexandru îi mângâie din nou mâna cu blândeţe.

— Eşti frumoasă, Statira, şi foarte bine crescută. Cred că tatăl tău era mândru de tine.

Ochii fetei se umplură de lacrimi:

— Era, într-adevăr, mândru sărmanul meu tată. Ar fi împlinit astăzi cincizeci de ani. Îţi mulţumesc pentru cuvintele tale amabile.

— Sunt sincere - îi răspunse Alexandru.

Statira lăsă capul în jos.

— Este foarte ciudat să le aud din partea tânărului care a refuzat să mă ia de soţie.

— Pe atunci nu te cunoşteam.

— S-ar fi schimbat ceva?

— Poate. O privire poate schimba destinul unui bărbat.

— Sau al unei femei - răspunse ea privindu-l ţintă cu ochii înotând în lacrimi. De ce ai venit? De ce ţi-ai părăsit ţara? Nu-i frumoasă ţara ta?

— Oh, cum să nu - răspunse Alexandru. Este foarte frumoasă. Are munţi cu crestele acoperite de zăpadă, roşii în lumina amurgului şi argintii sub razele lunii, are lacuri curate şi limpezi ca ochii unei copile, pajişti înflorite şi păduri de brazi albăstrui.

— Ai, cumva, o mamă, o soră? Nu te gândeşti la ele?

— În fiecare seară. Şi, de fiecare dată când vântul bate înspre apus, îi încredinţez cuvintele pe care le port în suflet pentru ca el să le ducă la Pella, în palatul în care m-am născut şi la Butroto, unde trăieşte sora mea, la fel ca o rândunică, într-un cuib de piatră suspendat deasupra mării.

— De ce, atunci?

Alexandru ezită o clipă, ca şi cum s-ar fi temut să-şi descarce sufletul în faţa acelei fete necunoscute şi-şi lăsă parcă privirea să rătăcească undeva departe, dincolo de ziduri, peste priveliştea munţilor împăduriţi şi a pajiştilor înverzite. În clipele acelea se auzeau din stradă glasurile oamenilor care îşi lăudau marfa, cele ale femeilor care pălăvrăgeau în timp ce torceau caierele de lână şi se mai auzea şi răgetul strident al cămilelor din Bactriana care păşeau răbdătoare în lungile şiruri ale caravanelor.

— E greu să-ţi răspund - spuse el la un moment dat, parcă trezit brusc la realitate. Am visat dintotdeauna să trec dincolo de orizontul la care puteam ajunge cu privirea, să ajung la cele mai îndepărtate graniţe ale lumii, la talazurile Oceanului...

— Şi după aceea? Ce vei face după ce vei cuceri lumea întreagă? Crezi că vei fi fericit? Că vei avea ceea ce ţi-ai dorit cu adevărat? Sau te va cuprinde, mai degrabă, o nelinişte mult mai puternică şi mai adâncă, de data asta de nedomolit?

— Poate, dar nu voi putea afla asta niciodată dacă nu voi atinge limitele pe care zeii le-au permis fiinţei umane.

Statira îl privi o clipă în tăcere şi avu, timp de o clipă, senzaţia, privindu-l drept în ochi, că se afla în faţa unei lumi misterioase şi necunoscute, a unui pustiu bântuit de fantome şi de demoni. Avu impresia că o cuprinde ameţeala, dar simţea şi o atracţie irezistibilă aşa încât, instinctiv, închise ochii.

Alexandru o sărută şi ea simţi pe obraji şi pe gât mângâierea pletelor lui. Când redeschise ochii, el nu mai era acolo.

A doua zi, veni la ea Eumene, secretarul general, pentru a-i cere să devină soţia regelui său.

31

Căsătoria fu oficiată după obiceiul macedonean: mirele tăia pâinea cu sabia, îi oferea o felie soţiei şi mâncau împreună din ea; un ritual simplu şi sugestiv care-i plăcu Statirei. Petrecerea fu şi ea organizată după obiceiul macedonean, cu mare fast, un banchet fără sfârşit, cântece, spectacole şi dansuri. Statira nu luă parte la toate acestea pentru că era încă în doliu după tatăl său şi-şi aşteptă soţul în dormitor, un cort din lemn de cedru de pe un deal din vecinătatea palatului, cu perdele de in egiptean şi luminat de o mulţime de lămpi.

Când Alexandru intră, se mai auzeau încă prin curţi cântecele deşucheate ale soldaţilor săi, dar îndată ce chiotele încetară, în noapte se auzi un cântec singuratic, o elegie blândă care plutea ca un tril de privighetoare pe deasupra copacilor în floare.

— Ce este asta? - întrebă regele.

Statira se apropie de el, îmbrăcată într-o rochie transparentă şi-şi rezemă fruntea de umărul său.

— Este un cântec de dragoste de pe meleagurile noastre: cunoşti povestea lui Abrocom şi Anthia?

Alexandru îi petrecu o mână în jurul taliei şi o apropie de el.

— Sigur că o cunosc, în greceşte. Un scriitor de-al nostru a redat-o într-o carte intitulată *Educaţia lui Cirus,* dar ar fi fost foarte frumos s-o ascult în persană, chiar dacă nu cunosc încă limba ta. Este o poveste minunată.

— Este povestea unei iubiri care merge şi dincolo de moarte - spuse Statira cu un tremur al vocii.

Alexandru îi scoase rochia şi îi admiră goliciunea, apoi o ridică pe braţe ca pe o copilă şi o întinse pe pat. O iubi cu o blândeţe nemărginită, oferindu-i, parcă, o consolare pentru tot ceea ce îi răpise: patria, tatăl, tinereţea fără griji. Ea îi

răspunse cu o ardoare pătimaşă, condusă de instinctul său de fată neprihănită şi de înţeleapta experienţă milenară pe care, negreşit, damele sale de companie i-o împărtăşiseră cu scopul de a nu-şi dezamăgi mirele în iatac.

Şi, strângând-o în braţe, sărutându-i sânii, pântecele cu pielea catifelată şi coapsele lungi de efeb, o auzea scoţând gemete de plăcere din ce în ce mai ascuţite. Străvechiul cântec al lui Abrocom şi al Anthiei, al celor doi iubiţi nefericiţi, continua să plutească prin aerul înmiresmat, ca un imn sfâşietor şi plin de blândeţe.

O iubi de mai multe ori, până când îşi duse la bun sfârşit menirea de soţ de o desăvârşită bărbăţie. Se prăvăli în cele din urmă alături, în timp ce ea, cuibărită lângă el, îi mângâie pieptul până ce o cuprinse somnul. Cântecul se stinse şi el departe, în noapte; se mai auzi o vreme sunetul unui instrument necunoscut, asemănător cu o ţiteră, dar mai dulce şi mai armonios şi, după aceea, nimic.

Primele raze de soare îl treziră devreme pe Alexandru. Regele vru să se scoale şi s-o cheme pe Leptine, după cum avea obiceiul, când văzu în faţa ochilor un lung şir de persoane, bărbaţi şi femei, aliniaţi într-o ordine desăvârşită, care aşteptau de ceva vreme şi cu toată răbdarea ca el să se trezească.

În buimăceala trezirii, Alexandru vru să pună mâna pe sabie, dar se abţinu la timp. Se ridică în capul oaselor, rezemându-se de tăblia patului şi întrebă, mai mult uluit decât furios:

— Ce-i cu voi aici?

— Suntem în slujba ta - răspunse un eunuc - şi eu am în grijă ceremonialul de dimineaţă.

Alexandru o trezi cu o mişcare a mâinii pe Statira care încă mai dormea şi ea se acoperi cu halatul de noapte.

— Ce trebuie să fac? - o întrebă în şoaptă.

— Nimic, stăpâne, fac ei tot ce trebuie. Pentru asta se află aici.

Într-adevăr, imediat după aceea, eunucul le făcu semn să vină în camera de baie unde două slujnice şi un alt eunuc foarte tânăr îl spălară, îi făcură masaj şi-l parfumară, în timp ce Statira era luată în primire de slujnicele sale.

Îndată după aceea, tânărul şi chipeşul eunuc se apropie şi-l şterse cu mişcări foarte delicate şi pricepute, zăbovind cu o mai mare atenţie în părţile cele mai sensibile ale corpului său. Veni şi momentul îmbrăcării: la un semn al eunucului care comanda toate aceste operaţiuni, slujnicele sosiră una câte una aducând câte ceva şi-l îmbrăcară cu pricepere şi cu atenţie: mai întâi lenjeria intimă pe care Alexandru n-o mai folosise niciodată până atunci, apoi pantalonii din borangic brodat, dar el îi refuză printr-un gest.

Eunucul clătină din cap şi privi nedumerit spre cel răspunzător de haine.

— Nu port pantaloni din ăştia - le explică regele. Daţi-mi chitonul meu.

— Dar, stăpâne... - îndrăzni şeful garderobei părându-i-se absurd ca un bărbat să poarte lenjerie intimă fără a mai pune deasupra şi altceva.

— Nu port pantaloni - repetă Alexandru pe un ton ferm şi, chiar dacă omul nu înţelegea limba greacă, pricepu totul foarte bine după ton şi după gest.

Slujnicele se abţinură cu greu să nu chicotească. Eunucul şi slujitorul care avea în grijă garderoba se sfătuiră din priviri, apoi trimiseră un alt servitor să aducă de afară chitonul grecesc cu care-l îmbrăcară pe rege. Din acel moment, însă, nu mai ştiură cum să procedeze cu restul. Atunci, eunucul cel tânăr şi chipeş preluă iniţiativa: luă de la o slujnică un *kandys,* mantia regală splendidă, cu mânecile largi, încreţite şi i-o ţinu ca s-o îmbrace. Regele o privi, îl privi apoi pe şeful garderobei care-l privea ţintă din ce în ce mai uluit şi, cu o oarecare ezitare, o îmbrăcă. Îi aduseră şi vălul pentru cap şi i-l aranjară cu o extraordinară

eleganţă în jurul frunţii şi gâtului, lăsându-l să atârne în cute largi pe umeri.

Alţi servitori îl stropiră cu parfum iar eunucul cel tânăr îi aduse o oglindă ca să se poată vedea şi-i spuse în greceşte:

— Arăţi minunat, stăpâne.

Alexandru se arătă surprins de faptul că tânărul acela vorbea greceşte atât de bine şi-l întrebă:

— Cum te numeşti?

— Numele meu este Bagoas. Eram unul dintre slujitorii personali şi favoritul regelui Darius. Nimeni nu ştia să-i ofere plăcerea mai bine decât mine. Acum sunt al tău, dacă mă vei dori.

Şi spuse aceste cuvinte cu o voce atât de îmbietoare şi de senzuală încât regele rămase impresionat. Nu-i răspunse, ci se privi în placa de argint lustruit şi încercă o senzaţie de plăcere naivă găsind că îmbrăcămintea aceea îi stătea bine. Era pe cale să meargă la Statira ca să-l admire şi ea, când pe coridoare se auzi bocănit de încălţăminte macedoneană cu ţinte şi îndată după aceea apăru Clito cel Negru, înarmat din cap până în picioare şi vizibil agitat. Nici nu intră bine şi începu să vorbească:

— Măria Ta, avem veşti importante de la...

Dar, îndată ce-l văzu mai bine, se opri, se schimbă pe neaşteptate la faţă şi izbucni în râs.

— Pe Zeus! Dar ce-i cu toţi oamenii ăştia? Toate femeile astea şi toţi scopiţii ăştia! Şi... cum de te-ai împopoţonat aşa?

Lui Alexandru nu-i ardea de râs şi, pe un ton iritat şi nemulţumit:

— Încetează, încetează imediat! Nu uita că eu sunt regele.

— Regele? - continuă Clito. Care rege? Nu te mai recunosc, pari...

— Dacă mai scoţi o vorbă, pun să fii dezarmat şi arestat şi-o să-ţi piară cheful să mai râzi.

Clito îşi aplecă fruntea.

— Ce trebuia să-mi spui?

— Am primit vestea că Bessos este în Bactriana şi s-a proclamat Mare Rege, sub numele de Artaxerxes al IV-lea.

— Asta-i tot?

— Au fost zărite pe drumul dinspre Ecbatana întăririle care ne sosesc din Macedonia, circa şapte mii de oameni şi cu ei vin şi pajii. Vor fi aici până în seară.

— Bine. Îi voi întâmpina chiar eu, la asfinţit. Adună armata.

Clito cel Negru ieşi muşcându-şi buzele ca să nu mai spună şi altceva şi, la scurt timp după aceea, în toată tabăra circula zvonul că Alexandru se îmbrăcase ca un persan şi că avea în jur numai femei şi eunuci.

— Sper că nu vorbeşti serios! - exclamă Filotas când află aşa ceva. Tata şi-ar acoperi ochii dacă ar vedea o asemenea ruşine.

— Cred şi eu - spuse şi Crater. Nu ne-a certat chiar el, pe când eram la Persepolis, spunându-ne că nu ne-a adus până aici ca să ne vadă comportându-ne la fel ca aceia pe care tocmai i-am învins?

— Nu mi se pare nimic ciudat - interveni Hefestion. L-aţi văzut pe Alexandru şi în Egipt îmbrăcat ca un faraon. De ce nu s-ar îmbrăca şi în Persia la fel ca Marele Rege? A luat-o de soţie pe fiica lui şi i-a moştenit tronul.

— Orice ar face sau ar zice Alexandru, tu eşti întotdeauna de acord - îl puse la punct Filotas - dar regele Filip s-ar îngrozi să vadă aşa ceva şi...

— Las-o baltă! - îl întrerupse Hefestion. El este regele şi are dreptul să facă tot ceea ce vrea. Şi vouă ar trebui să vă fie ruşine: şi ţie, Clito, care iei totul aşa de în tragic. Când v-a copleşit cu favoruri, când v-a umplut corturile cu aurul persanilor, l-aţi luat, nu-i aşa? Tu, Filotas, erai mulţumit când te-a numit comandant suprem al cavaleriei, e-adevărat? Şi faceţi acum atâta caz de câteva ţoale. Mă faceţi să râd!

— Te fac să râzi? O să te fac eu acum să-ţi treacă pofta de râs! - strigă Clito care se înfuriase rău şi ridicase ameninţător pumnul.

Ptolemeu interveni între ei ca să-i despartă şi Seleucos îl ajută şi el:

— Opriţi-vă! Aţi înnebunit? Ajunge! Terminaţi, pe toţi zeii! Terminaţi!

Cei doi se potoliră oarecum, privindu-se totuşi cu duşmănie, şi Crater i se alătură lui Clito, ca pentru a arăta că îi dă şi el dreptate.

— Ascultaţi-mă - spuse Seleucos. Numai nişte idioţi sunt în stare să se încaiere pentru asemenea prostii. Se poate ca Alexandru să se fi îmbrăcat cu haine persane ca să-i facă plăcere Statirei sau din curiozitate. Ne-am înţeles întotdeauna şi trebuie să fim şi pe mai departe de acord între noi. Suntem în inima unui teritoriu care ne este, în bună parte, ostil. Dacă începem să ne certăm unii cu alţii, suntem pierduţi, nu înţelegeţi?

— Nu sunt prostii - răsună o voce bine cunoscută tuturor în spatele lui.

Seleucos se întoarse.

— Calistene...

— Repet, nu sunt prostii. Alexandru a pornit din Grecia ca un comandant al ligii panelenice, cu misiunea de a distruge duşmanul de secole al grecilor. Acesta este singura şi adevărata misiune, cea pentru îndeplinirea căreia a jurat solemn la Corint.

— A ars oraşul Persepolis - interveni Eumene care tăcuse până atunci. Nu-ţi ajunge? A sacrificat cea mai frumoasă capitală din lume pe altarul ideii panelenice.

— Greşeşti - îl corectă Calistene. A făcut-o pentru că nu avea de ales şi-ţi spun asta pentru că o ştiu dintr-o sursă sigură, în acel moment, nu-l mai interesau câtuşi de puţin nici Grecia şi nici grecii, după cum, mă tem, nici acum nu-l mai interesează nimic.

În clipa aceea se auziră sunând trâmbiţele şi un detaşament de *eteri* în ţinută de paradă ieşi în galop de pe poarta de apus a taberei, aşezându-se pe două şiruri pe marginea drumului. La puţin timp după aceea, se auzi răpăitul tobelor şi pasul cadenţat al unei armate care se apropia.

— Sosesc întăririle! - exclamă Ptolemeu. Va veni şi Alexandru dintr-un moment în altul. Mai bine să ne pregătim pentru primire decât să stăm la discuţii fără rost.

Calistene clătină din cap în semn de compătimire şi se îndepărtă. Ceilalţi, unii mai repede, alţii mai agale, plecară să-şi îmbrace armurile ca să se afle la momentul potrivit în faţa restului armatei ce se pregătea să-i întâmpine pe camarazii abia veniţi din Macedonia.

Noii sosiţi mărşăluiră prin tabără într-o ordine perfectă, salutaţi de sunetele ascuţite ale trâmbiţelor şi de detaşamentul de *eteri* care dădeau onorul, mergând să se aşeze în faţa estradei de lângă cortul regelui. În spatele lor se înşiră şi restul armatei. Se distingeau, printre mantalele albe şi chitoanele roşii, pajii, fiii foarte tineri ai celei mai brave nobilimi macedonene care veniseră să servească sub steagul regelui Alexandru, la fel cum făcuseră cândva Perdicas, Ptolemeu, Lisimah şi ceilalţi pentru regele Filip, în capitala Pella.

Se auziră, apoi, alte sunete de trâmbiţă şi, de această dată, se întoarseră cu toţii spre poarta dinspre răsărit pentru că, prin acele semnale, era anunţată sosirea suveranului.

— Oh, zei! - murmură ca pentru sine Ptolemeu, ducându-şi o mână la frunte. E îmbrăcat tot în haine persane.

— În felul ăsta or să ştie cu toţii cum stăm - comentă calm Seleucos. Crede-mă pe mine, este mai bine aşa.

Alexandru sosi în galop, călare pe Ducipal şi mantia persană dintr-o ţesătură foarte fină îi flutura în vânt. Eşarfa care-i încadra faţa şi-i cădea, încrucişându-se pe piept şi

apoi pe umeri îi dădea un aer neobişnuit şi totuşi ciudat de atrăgător.

Descălecă în faţa estradei şi urcă încet treptele, apoi se întoarse şi apăru, îmbrăcat cu veşmintele acelea, în faţa armatei macedonene, a veteranilor şi a recruţilor, sub privirile uluite ale tuturor, de la prietenii săi până la ultimul soldat; băieţii aliniaţi în faţa trupelor se uitau ţintă la el ca şi cum nu-şi credeau ochilor.

— Am vrut să vin eu în persoană - începu el - ca să-i întâmpin pe aceşti camarazi nou înrolaţi care ne-au fost trimişi de regentul Antipatros şi ca să-i primesc pe băieţii trimişi de nobilii din Macedonia în serviciul regelui lor, pentru a învăţa să devină adevăraţi luptători destoinici şi credincioşi. Citesc uimirea din ochii voştri, ca şi cum, în faţa voastră, ar fi apărut o fantomă, dar ştiu din ce cauză se întâmplă asta: din cauza acestei mantii pe care o port, a acestui *kandys,* şi a acestei eşarfe pe care o am în jurul capului. Este adevărat că aceste veşminte pe care le-am îmbrăcat pe deasupra chitonului meu de luptător grec sunt persane şi vreau să ştiţi că am făcut acest lucru cu bună ştiinţă pentru că nu mai sunt doar regele macedonenilor. Eu sunt în acelaşi timp faraon al Egiptului, rege al babilonienilor şi Mare Rege al persanilor. Darius a murit şi eu am luat-o de soţie pe prinţesa Statira, aşa că sunt urmaşul său. Prin urmare, am dreptul să domnesc peste tot imperiul care a fost al său şi-mi voi apăra acest drept urmărindu-l pe uzurpatorul Bessos oriunde s-ar ascunde. Îl vom prinde şi-l vom pedepsi după cum merită.

„Voi da ordin acum ca noii veniţi să primească daruri şi în această seară veţi avea parte cu toţii de o cină deosebită, cu vin bun din belşug. Vreau să vă distraţi şi să vă întăriţi cugetul pentru că, peste puţin timp, vom porni din nou la drum şi nu ne vom opri decât atunci când scopul nostru va fi atins!”

Se auziră câteva aplauze răzleţe, dar Alexandru nu făcu nimic în plus pentru a crea un entuziasm mai cald şi

unanim, îşi dădea seama de sentimentele pe care le încercau soldaţii şi prietenii săi şi cât de nedumeriţi fuseseră băieţii proaspăt sosiţi ca paji din Macedonia, pentru care el era deja o legendă vie. Se aflau în faţa unui bărbat îmbrăcat cu straiele barbarilor învinşi, care lor li se păreau a fi de-a dreptul femeieşti. Şi încă nu era totul: ceea ce urmau să audă suna şi mai rău.

Regele aşteptă să se facă linişte şi reîncepu să vorbească:

— Campania în care vom porni nu este mai puţin dificilă decât cele pe care le-am dus până acum şi trupele proaspete abia sosite din Macedonia nu sunt de ajuns: va trebui să luptăm împotriva unor inamici pe care nu i-am văzut niciodată la faţă, va trebui să lăsăm garnizoane în zeci de oraşe şi cetăţi, să înfruntăm armate mai numeroase decât acelea pe care le-am înfrânt la Issus şi la Gaugamela...

Peste tabără plutea acum o tăcere apăsătoare şi ochii tuturor războinicilor erau aţintiţi asupra lui Alexandru, urechile erau atente ca să nu piardă nici un cuvânt de-al lui.

— De aceea, am luat o hotărâre care s-ar putea să nu vă fie pe plac, dar este absolut necesară: nu putem să vărsăm la nesfârşit sângele poporului nostru prin aducerea de noi soldaţi, slăbind astfel şi apărarea ţării. De aceea, am hotărât să înrolăm treizeci de mii de persani pe care să-i instruim după tehnica de luptă macedoneană. Instrucţia va începe cât de curând: până mâine, comandanţii militari din toate satrapiile imperiului vor primi instrucţiuni amănunţite în acest sens.

Nu se auziră aplauze, nimeni nu dori să spună ceva şi nici nu se auzi vreun murmur. În tăcerea aceea mormântală, regele era singur, cum nu mai fusese niciodată până atunci. Doar Hefestion se apropie de el şi-l ţinu pe Ducipal de căpăstru până când regele încălecă, pornind imediat în galop.

32

Eumene înfăşură la loc sulul de papirus şi-l privi drept în ochi pe Calistene.

— Acesta este, după părerea ta, Alexandru?

— Poate că ar trebui să spun „acesta este ceea ce ar fî trebuit să fie Alexandru” - răspunse Calistene cu o expresie de nedumerire în privire.

— Sarcina istoricului ar trebui să fie aceea de a relata evenimentele aşa cum acestea au avut loc, dacă a fost martor ocular la ele sau s-a folosit de mărturii directe şi demne de crezare - îi răspunse secretarul parcă reproducând o formulă învăţată cândva pe de rost.

— Crezi că nu ştiu care este misiunea unui istoric? Eu trebuie să caut, însă, să interpretez sufletul şi gândirea lui Alexandru şi să le înfăţişez astfel încât să fie pe înţelesul celor care-mi vor citi lucrarea. Ţi-am dat posibilitatea de a citi tot ce am scris până acum pentru că am nevoie de încurajarea ta şi pentru că tu ai un jurnal zilnic al acestei expediţii, dar mai ales pentru că...

— Pentru că el este pe cale de a depăşi limitele scrierii tale, graniţele pe care i l-ai fixat prin lucrarea ta?

— Poate.

— Trebuie să te resemnezi: Alexandru nu mai este omul pe care-l cunoşteam noi; poate că nici n-a existat vreodată un asemenea om.

— A jurat în faţa tuturor grecilor că va conduce o expediţie panelenică împotriva Persiei, duşmanul nostru de secole.

— A făcut-o. Şi a ieşit învingător. Primul şi singurul învingător dintre toţi grecii.

Calistene sări în picioare ca şi cum n-ar mai fi suportat să asculte toate aceste lucruri:

— Da, dar acum este pe cale să devină unul de-ai lor, se îmbracă la fel ca ei, are în jurul lui eunuci şi femei din harem, îi învaţă metodele noastre de luptă; se spune că ia şi lecţii de limba persană, se zvoneşte că... ieri, în timpul uneia dintre petrecerile sale după obiceiul barbarilor, l-ar fi sărutat în văzul lumii, pe gură, pe ăla... pe Bagoas ăla.

— S-a hotărât să-i scandalizeze pe toţi cei care iau lucrurile la fel ca tine, asta-i tot - îi răspunse Eumene.

— Vrea să vă facă pe toţi să înţelegeţi că am ajuns la un punct de unde nu ne mai putem întoarce îndărăt. În ce priveşte petrecerile, nu cred că ale voastre ar fi mai puţin barbare. Trebuie să acceptăm ceea ce este şi ceea ce a fost dintotdeauna, crede-mă ce-ţi spun, şi să dăm uitării imaginea pe care noi ne-o făurit-o despre el pentru a ne asigura propria noastră linişte.

— Linişte.

— Da. Imaginea pe care tu i-ai creat-o în *Istoria* ta este o imagine liniştitoare, uşor de înţeles şi de acceptat de către un grec suficient de bine educat şi cu idei politice moderate. Alexandru este, însă, cu totul altceva.

— Oh, cât despre asta n-am nici cea mai mică îndoială şi zilnic găseşte câte o ocazie ca să ne-o reamintească. Oamenii sunt descumpăniţi, recruţii şi tinerii paji veniţi din Macedonia sunt de-a dreptul scandalizaţi. Se aşteptau să găsească aici un erou, un cuceritor, demn urmaş al lui Ahile şi al lui Hercule şi, în loc de asta, văd un bărbat îmbrăcat femeieşte care în fiecare zi aduce printre noi obiceiuri barbare, nedemne şi chiar ruşinoase.

— Obiceiuri diferite de cele pe care le-am avut noi, Calistene. Ne-a adus în locuri prin care nici un grec n-a mai călcat vreodată, sub un alt cer, străbătând deşerturi şi podişuri; ne-a condus dincolo de Nil, de Tigru şi de Eufrat şi visează la Indus. Nu înţelegi că nimic nu mai putea rămâne ca altădată?

— Eu înţeleg, dar nu voi putea accepta niciodată toate aceste lucruri.

— I-ai spus-o şi lui?

— Sigur că da.

— Şi el ce ţi-a răspuns?

— A spus: „Scrie ce vrei, Calistene”. Nu-l interesează nimic, nu-l mai interesează nimic.

Eumene tăcu: îşi dădea seama că prietenul său era atât de amărât că nu-şi putea schimba cu nici un preţ convingerile şi principiile pe care le avea în minte. Se făcuse deja târziu aşa că se ridică, gata de plecare, dar se opri în prag pentru simţea că trebuia să-i mai spună ceva, să-i dea, poate, un sfat:

— Alexandru se schimbă în permanenţă pentru că are o curiozitate mereu crescândă, iar vitalitatea sa este inepuizabilă. Este la fel ca un pescăruş despre care se spune că nu se aşază niciodată în timpul vieţii sale pe uscat şi că doarme în zbor, purtat de vânt. Calistene, dacă nu te simţi în stare să te ţii după el, pleacă, întoarce-te acasă cât mai ai vreme.

Ieşi, lăsându-l singur să mediteze asupra acestor cuvinte şi să mai recitească încă o dată, la lumina lămpii, *Istoria expediţiei lui Alexandru.* La câtva timp după aceea, îl trezi la realitate vocea unui servitor:

— Stăpâne, este aici un om care a venit împreună cu recruţii şi te caută. Vrea să-ţi vorbească.

— Adu-l încoace şi dă-ne ceva de băut.

Bărbatul intră şi se prezentă: se numea Evonimos, se născuse în Bizanţ, dar trăia în împrejurimile oraşului Neapolis, în Tracia. Un mare înţelept din Stagira îi încredinţase un mesaj pentru Calistene, plătindu-i pentru osteneală şi asigurându-l că şi destinatarul îl va răsplăti cu alţi bani.

— Eu sunt Calistene - spuse acesta şi duse mâna la punga cu bani. Uite aici doi stateri strălucitori pentru serviciul pe care mi-l faci. Poţi să-mi dai acum mesajul?

Omul îi dădu scrisoarea, îşi puse banii în buzunar, bău o cupă de vin şi ieşi.

Mesajul era acesta:

Aristotel către nepotul său, Calistene, te salut!

Speri că eşti sănătos. Din păcate, pe mine mă chinuieşte o durere de umăr care nu mă lasă nici măcar să dorm noaptea. Mă întreb unde te va găsi aducătorul acestei scrisori şi dacă te afli într-o bună dispoziţie sufletească. De ceva timp, primesc din partea lui Alexandru multe plante şi animale rare pentru colecţiile mele, lucru care mă face să înţeleg că mergeţi din ce în ce mai departe, spre ţinuturi necunoscute.

Cât despre mine, în perioadele în care nu am fost ocupat la Academie, m-am întors în Macedonia şi în Tracia ca să-mi continui ancheta. Omul care susţinea că se numeşte Nicandros şi care fusese un complice al lui Pausanias în uciderea lui Filip, se numeşte în realitate Eupites şi, aşa cum ţi-am spus într-o altă scrisoare, are o fiică pe care o ţinea ascunsă într-un templu al Artemizei, în Tracia, în apropiere de Salmidessos. Am găsit-o pe copilă cu ajutorul unui ofiţer de-al lui Antipatros şi am dus-o sub pază într-un loc sigur unde şi tatăl ei o poate vedea, convingându-se că, pentru a o avea din nou lângă el, trebuie să vorbească.

Cred că deja a spus tot ceea ce ştia şi anume că Pausanias a fost ucis de una dintre gărzile din Epir, un om care, în realitate, era în înţelegere cu asasinii regelui şi că el, Eupites, a avut misiunea de a găsi o ascunzătoare pentru acel om, făcându-l astfel să dispară. Indiciile par să aducă bănuielile asupra reginei-mamă, dar este bine să judecăm fără prejudecăţi, cât timp nu s-a limpezit totul.

În prezent, omul acesta trăieşte şi se ascunde într-un sat de munte din Focida, nu departe de Aliartes. Am intenţia să mă duc acolo de îndată ce vremea, care acum este foarte urâtă, se va schimba în bine şi când durerea din umăr mă va mai lăsa.

Ai grijă de tine.

Calistene închise scrisoarea, stinse lampa şi se culcă, încercând să se gândească la ceva care să-i facă somnul mai liniştit.

Porniră din nou în marş după câteva zile şi, în seara dinaintea plecării, toţi prietenii lui Alexandru şi comandanţii de mari unităţi ale falangei şi ale cavaleriei *eterilor* primiră în dar de la rege hamuri bătute în argint pentru cai, după moda persană, şi mantii de purpură. Nici unul dintre ei nu îndrăzni să refuze aceste daruri, nici măcar Clito, dar nici el şi nici Filotas nu le folosiră. Statira făcu cale întoarsă la Ecbatana împreună cu damele sale de companie şi, de acolo, urma să plece ca să se reculeagă la mormântul tatălui său de pe stânca din Persepolis. Alexandru se despărţi cu regret de ea.

— O să te gândeşti la mine? - îl întrebă fata pe când slujnicele o pregăteau de plecare.

— Întotdeauna, chiar şi în toiul bătăliilor, chiar şi atunci când voi fi atât de departe încât voi zări constelaţiile noastre aproape de orizont. Să te gândeşti şi tu la mine, soţioara mea.

— Îl vei lua cu tine pe Bagoas? - întrebă Statira puţin răutăcioasă.

— Da - răspunse Alexandru. Mă distrează şi reuşeşte să mă calmeze chiar şi atunci când gândurile şi grijile mă apasă. Dansează şi cântă foarte bine.

— Este şi tare frumos - spuse Statira. Are nişte şolduri perfecte, care ar face-o invidioasă chiar şi pe cea mai graţioasă dintre fete şi o piele netedă şi catifelată ca petalele unui trandafir. În fond, poţi să consideri că l-ai primit în dar de la mine, dat fiind că tot eu i l-am dăruit şi tatălui meu.

Alexandru o strânse într-o îmbrăţişare prelungită şi, apoi, o ajută să urce în trăsură.

— Dacă îţi vei da seama că eşti însărcinată, dă-mi de ştire imediat oriunde m-aş afla, prin cel mai rapid curier din oraş. I-am scris trezorierului meu, Arpalos, să-ţi stea la dispoziţie şi să-ţi dea tot ce ai nevoie.

— Nevoie am numai de tine - îi răspunse fata - dar nu poţi avea niciodată totul. Ai grijă, nu te expune întotdeauna printre primii. Nu ştiu ce m-aş face dacă te-aş pierde.

Îl mai sărută încă o dată pe gură, în timp ce primele raze de soare se iveau de după crestele munţilor Hircaniei.

În clipa aceea, se auzi tropotul a mii de copite, strigătele conducătorilor de catâri şi scârţâit de roţi. Alexandru se întoarse şi văzu un cortegiu nesfârşit de care, asemănătoare cu acela al Statirei, înşirate în urma ultimelor detaşamente ale armatei şi escortate de călăreţi persani înarmaţi.

— Cine... cine sunt şi ăştia? - îl întrebă uluit regele pe ofiţerul persan care comanda escorta.

— Femeile din haremul tău, iubitul meu soţ - răspunse Statira înainte ca acesta să aibă timp să deschidă gura. Trei sute şaizeci şi cinci, exact câte zile are un an, fiecare din ele, desigur cu servitorii ei.

— Femeile... haremul meu? Bine, dar eu plec la război şi...

— Nu le poţi abandona. Fiecare dintre ele este câte o fiică a unui rege aliat cu noi sau a unei căpetenii puternice de trib din stepă. Doar nu vrei să ţi-i faci duşmani, îndemnându-i astfel să se alieze cu Bessos.

— Nu - răspunse resemnat Alexandru. Sigur că nu.

33

Îndată după aceea, armata se puse în mişcare, îndreptân-du-se spre răsărit, pe un podiş vălurit şi cu o vegetaţie bogată. Vestea că toată curtea persană, cu excepţia prinţesei Statira, călătorea împreună cu armata se răspândi imediat printre soldaţi, stârnind peste tot nedumerire, ironii şi chiar batjocură. Hefestion fu de mai multe ori gata să scoată sabia ca să apere onoarea regelui, dar Seleucos şi Ptolemeu se aflau mereu în preajmă şi potoleau încă din faşă certurile şi chiar încăierările care ar fi putut da naştere unor tulburări mult mai grave.

După douăzeci de zile de mers, când călăuzele erau pe punctul de a se îndrepta spre nord, către Bactriana, unde se refugiase Bessos, se află că Satibarzanes şi Barsaentes, satrapii provinciilor Ariana şi Arachosia, se răsculaseră şi pregăteau o armată ca să-i atace din spate pe macedoneni.

Alexandru convocă imediat consiliul de război şi apăru îmbrăcat în armura grecească, dar cu toţii observară că purta, alături de inelul cu steaua argeazilor şi pe acela cu sigiliul regal persan.

— Prieteni - începu el - am aflat că trebuie să schimbăm direcţia de deplasare: suntem nevoiţi s-o luăm spre sud pentru a nimici răscoala lui Satibarzanes şi a lui Barsaentes. Iată ce vom face: Crater va continua drumul, iar eu voi pleca împreună cu toată cavaleria. Cu mine vor merge Filotas, Hefestion, Ptolemeu, Lisimah şi Leonatos. Perdicas şi Seleucos vor rămâne cu Crater. Îi vom ataca prin surprindere, în cea mai mare viteză, pe răsculaţi, înainte ca ei să-şi dea seama că ne-am abătut din drum, şi-i vom risipi. Dacă va fi nevoie, Crater ne va ajuta şi el îndată ce va sosi. Dacă vreunul dintre voi are o idee mai bună, s-o spună acum.

Nimeni nu deschise gura, nimeni nu râse sau nu făcu glume aşa cum se întâmpla de obicei. Domnea o atmosferă apăsătoare de nemulţumire şi de confuzie. Ştiau cu toţii cum îl tratase regele pe Clito, la Zadracarta, când acesta îndrăznise să-l critice pentru modul în care se îmbrăcase. Toţi se gândeau, fără s-o spună cu voce tare, câtă cheltuială şi eforturi costa alaiul acela uriaş de femei din harem, servitori şi eunuci care făceau ca marşul să devină, în mod inutil, mult mai anevoios. Erau cu toţii la curent cu frecventele momente de conflict şi cu antipatia reciprocă dintre trupele macedonene şi cele persane.

Alexandru îi privi drept în ochi pe fiecare, căutând o sclipire de prietenie sau de înţelegere, dar cu toţii îşi plecau privirile, fiindu-le, parcă, ruşine să-i mai arate dragostea pe care o avuseseră atâţia ani pentru el.

— Nu vă văd prea entuziasmaţi - remarcă regele cu un ton prefăcut supus. M-am purtat, oare, rău cu voi? V-am dezamăgit în vreo privinţă? Hai, spuneţi!

Hefestion fu acela care vorbi:

— N-au curajul să ţi-o spună, dar le este frică. Uită-te la ei! Acum că sunt bogaţi şi speră să se poată bucura din plin de viaţă se tem; te critică pentru că te îmbraci prea luxos, pentru că-i porţi după tine pe soldaţii persani şi pe toate fetele acelea, dar chiar şi ei ar jindui la aşa ceva, eventual instalaţi comod într-un palat cât toate zilele prin ţinuturile astea care se întind de aici şi până pe coasta feniciană. Nu-şi mai aduc aminte de promisiunile pe care ţi le-au făcut să te urmeze peste tot, până la capătul lumii. Nu-i aşa, băieţi? Ei, te pomeneşti că n-o fi aşa! Hai, spuneţi ceva, sau v-aţi înghiţit limba!

— Mai taci, Hefestion - făcu în clipa aceea Crater. Eu sunt gata să-mi dau şi viaţa pentru rege şi acelaşi lucru sunt gata să-l facă şi ceilalţi prieteni ai noştri. Nu-i vorba numai despre haine sau despre femeile din harem: oamenii vor să ştie când se va sfârşi războiul acesta. Au nevoie să ştie unde trebuie să ajungă şi cât timp le va fi necesar pentru

aceasta. Nu suportă să afle doar în ultimul moment, în fiecare zi, că mai este de parcurs încă o etapă de marş, apoi încă una şi încă una. Spre nord, nu, spre sud, sau poate spre vest? Au nevoie să se convingă, Alexandru, să ştie că eşti acelaşi rege al lor. Sunt gata să te urmeze, dar nu mai pot trăi într-o permanentă nesiguranţă, cu zile care trec fără a le oferi nici o speranţă, fără a fi siguri de nimic.

Alexandru dădu din cap fără să spună nimic, în semn că luase act de o situaţie pe care nici nu şi-o putuse imagina măcar cu o lună înainte. Hefestion vorbi şi el:

— Dar voi, voi ce le spuneţi oamenilor voştri? Tu, Filotas, care eşti acum comandantul suprem al întregii cavalerii, ce le spui *eterilor* tăi? Continui să le spui că Alexandru n-ar fi reuşit să facă nimic fără ajutorul tău şi al tatălui tău? Că regele a devenit un neputincios? Că, în fiecare seară, singura sa ocupaţie este să le vadă defilând prin faţa sa pe fetele din harem goale ca s-o aleagă pe aceea care va trebui să aibă grijă de scula lui? Că nu mai învaţă nimic, că nu mai este preocupat de viaţa şi de soarta oamenilor săi?

— Minţi! - răcni Filotas ieşindu-şi din fire. N-am spus niciodată aşa ceva.

— O fi - îi răspunse Hefestion. Dar aşa se vorbeşte în momentul de faţă şi tot aşa se vorbea încă din Cilicia după bătălia de pe Issus ca şi în Egipt după întoarcerea noastră din oaza lui Amon.

— Calomnii! Minciuni! Adu-l aici pe acela care a spus asemenea lucruri, găseşte un singur soldat care să vină şi să susţină aşa ceva în faţa tuturor, dacă are curajul. Am primit ieri vestea că fratele meu, Nicanor, zace rănit la Zadracarta, străpuns de o săgeată în timpul unei patrulări prin munţii Hircaniei şi, cu toate îngrijirile, este tot într-o stare gravă: s-a învrednicit cineva să se intereseze cum se simte? S-a gândit vreunul dintre voi la tatăl meu care şi l-a pierdut deja pe cel mai mic dintre fii şi acum s-ar putea să mai piardă încă unul? Şi eu, am cerut cumva să fiu înlocuit la comandă şi să fiu lăsat în urmă pentru a-mi ajuta fratele?

— Tu eşti comandantul cavaleriei şi funcţia asta te preocupă suficient de mult ca să te mai poţi ocupa şi de sărmanul Nicanor - îi replică sarcastic Hefestion.

Filotas se ridică în picioare şi vru să se arunce asupra lui, dar Ptolemeu îl opri aşezându-se între ei şi privindu-l drept în ochi pe Hefestion.

— Termină! - îi strigă. Nu-i drept să vorbeşti astfel cu Filotas. Nicanor este pe moarte, am aflat asta ceva mai devreme, de la un curier, înainte să vin la acest consiliu. S-ar putea ca în aceste clipe să fie deja...

În cortul de consiliu se aşternu o tăcere mormântală şi o vreme nu se mai auzi decât şuieratul vântului de afară, ca o voce a unei nesfârşite singurătăţi, şi trosniturile drapelului regal care lovea sub rafalele de vânt în suportul său. Filotas îşi acoperise faţa în palme, Hefestion privea încurcat în pământ şi nu ştia ce să mai spună. Seleucos şi Ptolemeu schimbau unul cu altul priviri îngrijorate, căutând, parcă, fiecare în ochii celuilalt o idee pentru a putea risipi acea tensiune de nesuportat. Peritas, cuibărit la picioarele lui Alexandru, ridică şi el botul către stăpânul său, scheunând neliniştit. Părea că simte şi el povara care apăsa pe sufletele tuturor celor prezenţi.

Alexandru îl mângâie, apoi se ridică şi spuse:

— Sunt sincer îndurerat de ce i s-a întâmplat lui Nicanor, dar trebuie totuşi să ştiu dacă mă pot baza pe voi.

Crater îşi privi prietenii, apoi se ridică şi el în picioare şi veni spre rege.

— Cum poţi să te îndoieşti de asta? N-am fost întotdeauna alături de tine? N-am luptat întotdeauna până la ultima picătură de energie, n-am suferit tot felul de răni? Noi nu cerem altceva decât să ştim ce doreşti de la noi, dar, mai ales, de la soldaţii care te-au urmat până aici.

— Vreau să mă înţelegeţi bine - răspunse Alexandru - pentru că nu m-am schimbat. Ceea ce fac eu este nevoie să se facă.

— Pot să spun ceva? - îl întrebă atunci Leonatos.

— Sigur că da.

— Oamenii se tem că tu ai dori să devii asemenea Marelui Rege, că ai vrea să-i obligi să se comporte ca persanii, iar pe persani să-i faci să se comporte ca macedonenii.

— Dacă aş fi vrut să devin aidoma Marelui Rege, crezi că aş mai fi ars palatul din Persepolis şi sala tronului? Mâine vom porni din nou în marş: Eumolpos din Solis mi-a comunicat că Satibarzanes este la Artaxata. Plecăm în zori. Acela dintre voi care nu se simte în stare să vină cu mine se poate întoarce luându-şi cu sine şi oamenii pe care-i comandă.

— Alexandru, dar noi... - încercă să spună ceva Leonatos.

Dar regele se ridică şi ieşi.

Filotas ridică fruntea şi-şi roti în jur privirea spre prietenii săi.

— Nu are dreptul să se poarte astfel cu noi. Nu are nici un drept - spuse el.

În acest timp, Alexandru se întorsese în cortul său. Înăuntru îl aştepta Eumolpos din Solis.

— Mai sunt şi alte veşti despre Satibarzanes? - întrebă el, aşezându-se pe un scaun.

— Se pregăteşte de luptă, dar trupele sale au moralul destul de scăzut: nu cred că vor opune o rezistenţă serioasă. Cum a fost la consiliu?

Ca răspuns, Alexandru ridică din umeri.

— Nu te necăji. Ei au doar nevoie de timp ca să se obişnuiască şi cu lucrurile noi. Sunt oameni foarte legaţi de tradiţiile lor şi, de fapt, după mine, sunt îngrijoraţi: se tem ca tu să nu te îndepărtezi de ei şi astfel să nu mai poată avea aceeaşi încredere în tine.

— Se pare că-i cunoşti foarte bine.

— Destul.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că, după Issus, când am început din nou să lucrez pentru tine, m-am ocupat şi de prietenii tăi. Cine crezi că le-a adus fete în pat?

— Tu? Dar eu nu...

— Of, ce prostii! Munca mea ori o faci bine, ori n-o mai faci deloc. Şi, de altfel, intrigile de alcov sunt specialitatea mea. Ştii că bărbaţii au obiceiul să-şi dezlege limba mult mai uşor după ce au făcut dragoste? Nu-i ciudat?

— Termină cu chestiile astea!

— Şi fetele îmi raportau tot ce auzeau de la ei.

— Prietenii mei nu m-ar trăda niciodată.

— Poate că nu. Dar unii pot fi mai expuşi decât alţii la anumite ispite. De exemplu, Filotas, comandantul cavaleriei tale: un om cu o funcţie foarte importantă.

Alexandru deveni deodată mai atent.

— Ce ştii despre Filotas?

— Nu prea multe. Totuşi, pe vremea aceea, el obişnuia să spună că tu nu erai decât un băieţandru încrezut care fără el şi tatăl său n-ai fi fost în stare să învingi niciodată, nici la Granicos, nici la Issus şi că nu te purtai corect cu ei.

— De ce nu mi-ai spus imediat?

— Pentru că nu m-ai fi ascultat.

— Şi de ce acum ar trebui să te ascult?

— Pentru că acum eşti în pericol. Treci prin locuri complet necunoscute, lupţi împotriva unor populaţii sălbatice. Trebuie să ştii pe cine te poţi baza şi pe cine nu. Fii atent şi la vărul tău, Amintas.

— Am ordonat să fie supravegheat din umbră după ce am pus să fie arestat prima dată, în Anatolia. S-a purtat întotdeauna vitejeşte şi mi-a fost întotdeauna credincios.

— Exact: un prinţ credincios şi viteaz. Dacă tu n-ai mai fi dorit de soldaţii tăi, către cine şi-ar îndrepta ei privirile?

Alexandru îl privi în tăcere şi Eumolpos fu acela care făcu auzit răspunsul ce se citea în ochii regelui:

— Către singurul supravieţuitor din dinastia Argeazilor. Sper ca zeii să-ţi vegheze somnul. Noapte bună.

Se ridică, salută cu o uşoară înclinare a capului şi, asigurându-se că Peritas nu venea după el, se îndepărtă spre cortul său.

34

Asia interioară se dezvăluia în faţa armatei lui Alexandru cu privelişti din ce în ce mai aspre şi mai pustii, cu grohotişuri încinse de soarele amiezii, împărăţie a scorpionilor şi a şerpilor. Tufe de mărăcini apăreau din loc în loc în albia unor râuri secate, iar râurile care mai aveau apă se terminau în bălţi înconjurate de câmpii întinse acoperite cu sare. Soldaţii mergeau zile întregi în tăcere, fără nici un pic de umbră la care să se adăpostească, fără ca vreodată o adiere de vânt să alunge arşiţa sufocantă.

Cerul era senin şi încins, orbitor ca un scut de bronz şi, dacă în zare se vedea vreo pasăre bătând leneş din aripi, aproape întotdeauna era vorba despre vulturi care urmăreau animalele de povară rătăcite sau care muriseră şi fuseseră părăsite în pustiul acela de piatră.

Nici chiar drumul către oaza lui Amon nu fusese atât de greu: dunele din acel deşert erau de o frumuseţe impresionantă, cu crestele ascuţite, umbrele dense şi cu profilurile de nisip şerpuitoare şi mereu schimbătoare, parcă sculptate de vânt. Parcă erau talazurile unui ocean auriu, încremenite prin voinţa vreunui zeu, teatru grandios şi solemn al unei posibile apariţii mistice.

Acele locuri, în schimb, nu inspirau altceva decât gânduri funeste, de singurătate totală, de permanentă dezolare şi în sufletul fiecărui om îşi făcea loc o nostalgie chinuitoare, o dorinţă irezistibilă de întoarcere în locuri mai prielnice vieţii. În asemenea zile, nici un scop, nici o motivaţie nu ofereau vreun sens oboselii extenuante şi oamenii păşeau din ce în ce mai şovăitor, copleşiţi de neliniştea strecurată în suflet de acele privelişti fără sfârşit şi fără puncte de reper, în care doar siguranţa impenetrabilă a călăuzelor indigene părea că găseşte direcţia corectă dincolo de un orizont ce se îndepărta cu fiecare pas.

Zilele cele mai glorioase ale expediţiei erau acum foarte îndepărtate şi mulţi parcă regretau faptul că răspunseseră cu atât elan la chemarea regelui de a-l urma. Nimeni nu reuşea să înţeleagă ce căuta în locuri atât de depărtate de mare, în ţinuturi inospitaliere în care nu întâlneau decât sate rare cu cocioabe de chirpici, acoperite cu bălegar de cămilă şi de oi. Apoi, puţin câte puţin, priveliştea începu să se schimbe, aerul deveni mai răcoros, îşi făcură apariţia dealurile peste care cădea din când în când o ploaie rară, făcându-le să se acopere cu un strat subţire de verdeaţă, ajutând să crească ici-colo câte un copac sau adăpând herghelii de cai mici şi cu părul zburlit, ca şi de cămile leneşe. Se apropiau de valea unui râu şi de malurile unui lac întins în apele căruia văzură oglindindu-se, în cele din urmă, zidurile şi turnurile oraşului Artaxata, capitala arienilor, punctul de rezistenţă ales de Satibarzanes.

Armata nu avu timp să se desfăşoare pentru că porţile cetăţii se deschiseră şi un escadron de călăreţi se aruncă în atac cu strigăte ascuţite, ridicând un nor de praf roşu care se întinse peste câmpie ca un semn al furtunii. Filotas şi Crater ordonară să se sune din trâmbiţe, *eterii* dădură pinteni cailor obosiţi şi însetaţi şi păru la un moment dat că vor fi învinşi. Atacaţi de forţe proaspete şi odihnite, ei se retraseră luptând, totuşi, cu mare curaj, aşteptând ajutorul camarazilor care soseau în grabă chemaţi de semnalele repetate ale trâmbiţaşilor.

Atunci, Alexandru îi trimise la atac pe soldaţii persani care, până în acel moment, se aflaseră în ariergardă păzind convoiul de bagaje şi mulţimea de femei şi de slujitori. Caii lor din Parthia, mai rezistenţi la căldură şi la oboseală, porniră în galop cu o forţă egală cu aceea a atacatorilor şi războinicii mezi, ircani şi ultimii rămaşi din garda Nemuritorilor, dornici să se distingă în ochii regelui, intrară printre rândurile duşmanilor lăsând moarte în urma lor, semănând peste tot dezordinea, îmbrăcaţi la fel ca şi ei, nu se puteau deosebi în învălmăşeala luptei, astfel încât

putură lovi cu o forţă distrugătoare încă de la primul asalt. Forţa atacului se domoli, şarja se împărţi într-o serie de încăierări separate, pline de furie, şi călăreţii Vârfului, care până atunci nu luaseră formaţia de luptă, încălecară pe cai odihniţi şi loviră pe o latură a inamicului, conduşi de Alexandru însuşi. Loviţi cu o forţă năprasnică şi împinşi înapoi, soldaţii lui Satibarzanes îşi pierdură cumpătul şi, în acele momente, Perdicas îi trimise la atac pe agrienii pedeştri, înarmaţi cu cuţite şi cu lungile lor cosoare. Profitând de norul des de praf, se mişcau ca nişte fantome, alegându-şi victimele şi lovind cu precizie, astfel încât niciodată nu-şi greşeau ţinta.

Satibarzanes, văzând că tactica sa nu reuşise, dădu ordin să se sune din corn semnalul de retragere şi soldaţii săi se retraseră rapid, nu fără a suferi pierderi însemnate, în spatele zidurilor. La scurt timp după aceea, vântul împrăştie praful, descoperind vederii sute de cadavre răspândite pe câmpul de luptă şi o mulţime de răniţi care se văitau de durere şi cereau ajutor.

Agrienii treceau printre ei şi tăiau gâtul tuturor acelora care mai erau în viaţă, jefuindu-i de arme şi de podoabe, sub ochii femeilor care, de la înălţimea zidurilor, îşi smulgeau părul din cap şi înălţau spre cer bocete sfâşietoare.

Eumene dăduse ordin ca, între timp, să se instaleze tabăra şi să fie apărată de jur împrejur printr-un şanţ larg şi printr-un val înalt de pământ; în timp ce supraveghea lucrările, putea auzi bombănitul nemulţumit al soldaţilor, nemulţumiţi de hotărârea regelui care-i folosise pe persani în atacul împotriva armatei lui Satibarzanes.

— Ce nevoie avea să-i trimită în luptă pe persanii ăia? - spuneau ei. Ne-am fi descurcat foarte bine şi singuri. Infanteria nici n-a ajuns încă în tabără.

— Da, aşa este - îi aprobau alţii. Regele a vrut să ne umilească şi nu-i drept, după toate suferinţele prin care am trecut.

— Nu mai putem face nimic - comenta câte unul. S-a dat de-acum cu ei, are în jurul lui numai gărzi persane, face baie cu scopitul ăla care-i face masaje şi alte chestii, târăşte după el tot haremul ăla şi noi nu suntem buni decât să facem de pază...

Eumene asculta totul în tăcere pentru că toate vorbele acelea îl dureau. Le asculta şi Eumolpos din Solis: deşi se ţinea deoparte şi cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea în cortul său, avea mulţi ochi şi multe urechi cărora nu le scăpa aproape nimic. Cu toate acestea, nu-şi închipuia că, pentru prima dată în viaţă, va fi depăşit de evenimente.

Tabăra era acum aproape toată instalată şi soldaţii se pregăteau pentru odihnă. Pe când soarele cobora dincolo de zidurile roşcate ale oraşului Artaxata, se auzi plutind în aer chemarea prelungă şi tânguitoare a unui corn. Oxhatres, care până acum îi servise drept călăuză lui Alexandru pe drumul de la Ecbatana şi de la Zadracarta, se apropie de rege.

— Este un crainic - spuse într-o greacă devenită între timp din ce în ce mai corectă. Un crainic al lui Satibarzanes.

— Du-te tu, Oxhatres, poate că vor să ducă tratative... să capituleze.

Oxhatres încălecă şi se apropie de zidurile oraşului, în timp ce un călăreţ ieşea pe poartă, venindu-i în întâmpinare. Cei doi schimbară câteva fraze, apoi fiecare se întoarse acolo de unde venise.

Între timp, prietenii regelui se adunaseră în jurul lui Alexandru pentru a-i raporta pierderile suferite de fiecare unitate în parte şi pentru a se sfătui asupra a ceea ce era de făcut a doua zi. Oxhatres veni şi el ca să le spună ce aflase.

— Satibarzanes îl provoacă la duel pe cel mai puternic dintre voi toţi. Dacă învinge el, voi plecaţi de aici; dacă va fi învins, voi veţi lua cetatea.

La aceste cuvinte Alexandru se îmbujoră la faţă: îi veniră de îndată în minte scenele de luptă descrise de Homer între cei mai buni luptători, momente care-i înflăcăraseră imaginaţia pe când era copil.

— Mă duc eu - spuse el fără şovăire.

— Nu - îi replică imediat Ptolemeu. Un rege al Macedoniei nu poate lupta cu un satrap. Alege-ţi pe cineva care să te reprezinte.

Oxhatres interveni:

— Satibarzanes este mare, puternic.

Şi ridică mâinile ca pentru a arăta ce namilă de om era persanul.

— Merg eu - se oferi Leonatos. Şi eu sunt destul de mare şi îndeajuns de puternic.

Alexandru îl măsură din cap până în picioare, dând din cap ca pentru a se încredinţa, pe el şi pe prietenii săi, de spusele lui Leonatos. Apoi, îi puse o mână pe umăr.

— Sunt de acord. Fă-l praf, Leonatos.

Cei doi luptători se întâlniră faţă-n faţă a doua zi în zori, pe un loc neted ca-n palmă şi cele două armate, cu aproape toţi soldaţii, se aşezară în semicerc pe margini ca să asiste la confruntare. Ştirea se răspândise imediat printre soldaţii macedoneni şi, o dată cu ea, o încordare extraordinară. Cunoşteau cu toţii forţa lui Leonatos şi statura sa impunătoare pe care o admiraseră de atâtea ori cu ocazia unor întreceri de antrenament din tabără şi, îndată ce-l văzură apărând înarmat din cap până în picioare, având pe mâna stângă scutul mare cu steaua argeadă şi sabia lucitoare de oţel în mâna dreaptă, iar pe cap coiful cu o creastă roşu-aprins, explodară într-un adevărat vacarm, într-un cor de strigăte de încurajare.

Când, însă, şirurile persanilor îi făcură loc adversarului său, mulţi amuţiră: Satibarzanes era un adevărat uriaş şi se apropia cu paşi înceţi şi apăsaţi. Ţinea în mâna dreaptă o sabie lungă şi curbată ascuţită ca briciul, pe celălalt braţ un

scut de lemn acoperit cu solzi de fier lustruiţi ca oglinda, iar pe cap purta un coif ţuguiat de formă asiriană de care atârna o apărătoare din piele pentru ceafă şi un guler din zale de fier. Faţa lui avea o expresie dură şi deosebit de crudă, cu mustăţi groase care-i cădeau peste colţurile gurii şi sprâncene negre, unite deasupra nasului acvilin.

În scurt timp, se aflară unul în faţa altuia şi se priviră ţintă fără să scoată vreun cuvânt, aşteptând semnalul celor doi crainici, unul macedonean şi celălalt persan. Tălmaciul traduse:

— Nobilul Satibarzanes propune o luptă pe viaţă şi pe moarte şi fără nici un fel de regulă, pentru ca învingător să iasă cel mai puternic şi mai viteaz.

— Spune-i că sunt de acord - răspunse Leonatos strângând în pumn mânerul săbiei şi pregătindu-se pentru primul asalt.

Atunci, crainicii dădură semnalul de începere a luptei care nu se încheia decât atunci când murea unul dintre luptători.

Leonatos începu să se apropie, căutând un locşor liber, cât de mic, în apărarea adversarului său care se acoperise aproape complet cu scutul său uriaş şi ţinea sabia cu vârful în jos, ca şi cum nu se temea câtuşi de puţin de loviturile macedoneanului, dar când acesta atacă, Satibarzanes îl lovi fulgerător în coif, făcându-l să se clatine ameţit.

— Retrage-te! - strigă Alexandru îngrijorat. Înapoi, Leonatos! Apără-te, apără-te!

Ar fi vrut să alerge în apărarea prietenului său, dar îşi dăduse cuvântul de rege că nimeni nu va interveni în luptă.

Satibarzanes lovi iar şi iar, în timp ce Leonatos se apăra cu scutul, retrăgându-se nesigur pe picioare. Întreaga armată asista neputincioasă la cele ce se petreceau, la ploaia de lovituri îngrozitoare; de cealaltă parte, persanii scoteau strigăte de încurajare pentru luptătorul lor care înainta mereu, căutând să dea lovitura fatală. Leonatos, tot incapabil să reacţioneze, căzu în genunchi şi o altă lovitură

a adversarului său alunecă mai întâi pe scut, crestând steaua de argint, o prevestire sumbră în ochii soldaţilor macedoneni, şi-i tăie apoi carnea umărului făcând să ţâşnească din rană un şuvoi de sânge.

Văzând aceasta, un strigăt de groază se auzi din rândurile *pezeterilor* şi mulţi dintre ei aveau lacrimi în ochi, temându-se de lovitura mortală. Dar durerea, puternică şi răscolitoare ca o lovitură de cravaşă, îl trezi pe Leonatos care sări în picioare cu o energie parcă renăscută şi reuşi să-şi scoată de pe cap coiful zdrobit de lovitură, care acum îi apăsa ţeasta şi să-l arunce undeva departe. În aceeaşi clipă, văzu rana din care şiroia sângele, îşi dădu seama imediat că peste puţin timp avea să-şi piardă forţele şi se aruncă înainte cu un urlet sălbatic, lovind frontal cu scutul său pe acela al adversarului.

Luat prin surprindere, parcă speriat de acel răcnet, Satibarzanes îşi pierdu echilibrul şi Leonatos profită, dând cu sabia, cu o forţă uriaşă, una, două, trei lovituri, iar războinicul persan încerca să le pareze cu sabia sa. Căzu pe spate şi Leonatos lovi cu şi mai mare forţă, dar sabia i se rupse izbind în oţelul mai rezistent al satrapului.

Satibarzanes îşi reveni, se ridică şi porni către inamicul acum dezarmat. Ridică sabia, care scânteie ameninţătoare în razele soarelui ce tocmai răsărea, dar, în timp ce era pe cale de a lovi, Lisimah strigă:

— Prinde-o Leonatos!

Şi-i aruncă securea cu două tăişuri. Leonatos o prinse ca fulgerul, din zbor, apoi, înainte ca Satibarzanes să mai aibă timp să lovească, îi reteză braţul, după care, pe când adversarul său rămăsese nemişcat, împietrit de durere, cu o altă lovitură îi tăie capul care i se rostogoli pe jos cu ochii mari şi negri încă deschişi şi înspăimântaţi.

Un strigăt de bucurie se înălţă dintre şirurile de soldaţi macedoneni şi ordonanţele alergară imediat să-l ajute pe erou, palid la faţă din cauza efortului îngrozitor depus şi a

pierderii serioase de sânge. Îl duseră fără întârziere în cortul lui Filip pentru ca acesta să-i salveze viaţa.

Persanii se adunară în jurul corpului descăpăţânat al comandantului lor, făcură zid în jurul lui pentru a nu-i lăsa pe inamici să vadă acest spectacol înjositor şi, abia atunci când corpul lui Satibarzanes fu aşezat cu tot cu cap şi cu braţ pe o targă, se îndreptară spre oraş cu paşi rari, lăsând în urma lor o dâră lungă de sânge.

Înainte de lăsarea serii, oraşul Artaxata capitulă.

35

Alexandru dădu oraşului un nou nume, Alexandria din Ariana, chiar în momentul în care primi din Egipt vestea că primul oraş cu numele de Alexandria, aşezare construită pentru el pe malul mării, de arhitectul Dinocrates, devenea tot mai prosper prin înflorirea comerţului şi se popula din zi în zi cu noi locuitori care veneau din toate părţile lumii, cumpărând casele, grădinile şi parcurile, devenind un oraş în plină creştere.

La Alexandria din Ariana lăsă un guvernator macedonean şi o mică garnizoană de mercenari pe care-i înzestră cu o rentă viageră, proprietăţi, sclavi şi femei pentru ca, în felul acesta, să-şi poată întemeia o familie şi să se simtă mai legaţi de acel ţinut îndepărtat, dând uitării, pe cât posibil, locurile de origine.

Aşteptă ca rănile căpătate de Leonatos în duelul cu Satibarzanes să se vindece, apoi dădu ordinul de plecare spre miazănoapte, de-a lungul văii pline de verdeaţă a unui râu cu mai multe braţe care se uneau şi se despărţeau într-o reţea argintie, formând mii de insuliţe de verdeaţă ce străluceau ca nişte smaralde. Drumul lor ducea spre un lanţ de munţi foarte înalţi, în comparaţie cu care, după cum li se spuse, orice alţi munţi din lume ar fi părut doar nişte dealuri. Acea barieră naturală formidabilă se numea Paropamissos şi despărţea Bactriana de câmpiile nesfârşite ale Sciţiei, întinse ca Oceanul cel mare.

Leonatos, cu umărul stâng încă bandajat, pusese servitorii să-i facă bagajele, sub privirile lui Calistene care părea în acele ultime zile într-o dispoziţie din ce în ce mai proastă. Îl întrebă:

— Este oare posibil ca munţii aceia să fie mai înalţi chiar decât Olimpul?

— Ne apropiem de nişte locuri pe care nici unul dintre noi nu le-a mai văzut vreodată - răspunse Calistene - locuite de populaţii pe care nimeni dintre ai noştri nu le cunoaşte. Se poate ca munţii aceştia să fie bariera care înseamnă capătul lumii şi din această cauză să fie mai înalţi decât oricare alţii. Din acest moment, totul este posibil şi, în acelaşi timp, absurd.

— Ce vrei să spui cu asta?

Istoricul lăsă capul în jos fără să răspundă, iar Leonatos nu mai întrebă nimic. Bucuria pentru victoria sa se domolise curând, contopindu-se cu nemulţumirea pe care o simţea colcăind printre soldaţi, cu atmosfera de neîncredere care se simţea câteodată chiar şi printre căpetenii sau în rândul ofiţerilor. Singurii care erau entuziasmaţi de expediţie erau băieţandrii veniţi din Macedonia ca paji în serviciul regelui. Priveau uluiţi în jurul lor, parcă vrăjiţi de cele ce vedeau, comentau priveliştea grandioasă şi maiestuoasă, impresionantă prin culorile ca de foc ale amurgurilor, albastrul pur al cerului de deasupra crestelor acoperite de zăpadă, prin strălucirea de necrezut a miliardelor de stele din nopţile senine.

Natura din jurul lor îi uimea şi ea cu varietatea sa permanentă: plante pe care nu le mai văzuseră până atunci şi animale despre care doar auziseră vorbindu-se. Tigrul, cu blana sa tărcată, fusese deja zărit de câţiva pe cursul râului, în timp ce se pregătea să atace gazelele şi cerbii sau bivolii mari cu coarnele curbate care păşteau în turme pe maluri.

Îndatoririle tinerilor paji îi făceau să fie deseori prezenţi atât în cortul regal alături de Alexandru, fie în cele ale prietenilor acestuia sau ale ofiţerilor armatei. Aşa se întâmplă că unul dintre ei, un băiat de cincisprezece ani, blond şi firav, pe nume Kybelinos, află un secret îngrozitor. Un complot pentru uciderea regelui!

Îi destăinui totul în şoaptă prietenului său, pe nume Aghirios, ceva mai mare decât el, care dormea alături de el

în cortul comun şi care îi luase de mai multe ori apărarea în faţa colegilor mai bătăuşi. Îl trezi când toţi ceilalţi dormeau şi prietenul său se frecă la ochi, se aşeză pe marginea patului şi ascultă uluit şi îngrijorat incredibila poveste.

— Dacă nu eşti absolut sigur de ceea ce spui, mai bine nu spune nimănui nimic pentru că rişti să-ţi pierzi capul - îl sfătui el.

— Sunt cât se poate de sigur - îi răspunse Kybelinos. Am auzit doi ofiţeri superiori din falangă discutând despre cum vor proceda, ziua şi ora.

Aghirios scutură din cap neîncrezător.

— Am sosit aici doar de câteva zile şi să fim imediat amestecaţi într-o asemenea poveste! E înspăimântător.

— După tine, ce-ar trebui să fac? Ar trebui să vorbesc despre asta cu regele?

— Nu, ce eşti nebun? Nu cu regele. E foarte greu ca vreunul dintre noi să aibă posibilitatea de a vorbi direct cu el, în special acum, când ceremonialul a devenit atât de complicat. Ai putea vorbi cu unul dintre prietenii lui: generalul Filotas, de exemplu, este comandantul suprem al cavaleriei *eterilor* şi, începând de mâine, vom fi în serviciul său ca ordonanţe. El va şti cum să-l anunţe pe rege.

— Mi se pare şi mie că aşa ar fi cel mai bine - răspunse Kybelinos. Mi-ai dat un sfat bun.

— Culcă-te acum - spuse Aghirios. Mâine ne trezim foarte devreme pentru antrenamentul de călărie.

Băiatul încercă să adoarmă, dar secretul nemaipomenit pe care-l aflase nu-l lăsa să se odihnească şi rămase mult timp întins pe pat, cu ochii holbaţi în întuneric, chinuit de coşmarul monstruos al posibilei uciderii a regelui. În acelaşi timp, se simţea puternic atras de ideea marelui merit pe care l-ar fi avut prin dezvăluirea sa, de gândul că Alexandru al III-lea în persoană, cuceritorul de la Memfis, Babilon şi Susa, îi va fi recunoscător lui, Kybelinos, cel mai firav dintre paji, cel pe seama căruia glumeau toţi colegii şi era ţinta batjocurii din partea lor.

Se îmbrăcă înainte de a se auzi semnalul de deşteptare dat de trâmbiţe şi luă masa de dimineaţă împreună cu ceilalţi paji şi aşezat alături de Aghirios.

— Ei! Kybelinos şi-a înghiţit limba! - spuse unul dintre ei.

— Lasă-l în pace! - îl potoli Aghirios. Vă luaţi toţi de unul mai mic decât voi.

— Da' ce, vrei să mă iau de tine, cumva?

Aghirios nu luă în seamă provocarea şi termină de mâncat, apoi toţi porniră în urma instructorului care-i conduse la ţarcurile cailor ca să înceapă pregătirea zilnică de cavalerie.

Kybelinos căzu de mai multe ori, făcându-şi o mulţime de vânătăi, pentru că era cu mintea aiurea, dar totul fu pus pe seama obişnuitei lui stângăcii aşa că nimeni nu făcu caz. Seara, înainte de cină, fu chemat, împreună cu prietenul său, în cortul lui Filotas cu sarcina de a-l ajuta pe general să-şi scoată armura şi pentru a se îngriji de arme: lustruitul platoşei şi a pulparelor, controlarea curelelor scutului, ascuţirea săbiei şi a lăncii.

Îşi făcură de lucru cât putură de mult şi, în acest timp, Kybelinos căuta momentul cel mai potrivit pentru a deschide gura, dar nu avu curajul s-o facă. Aşa că nu spuse nimic nici atunci, nici a doua zi. Aghirios îl îndemna să-şi ia inima în dinţi:

— Generalul o să te laude, nici nu-ţi închipui tu! Nu trebuie să te temi. Timpul trece şi orice clipă poate fi aceea aleasă de complotişti ca să-l ucidă pe rege. Hai, ce mai aştepţi?

Băiatul îşi luă inima în dinţi şi, a doua zi seara, pe când Filotas era pe punctul de a ieşi din cort, reuşi să deschidă gura:

— Comandante...

Filotas se întoarse către el:

— Ce-i, băiete?

— Trebuie să vă spun ceva.

— N-am timp acum. Despre ce este vorba?

— Este ceva foarte important. Este în joc viaţa regelui.

Filotas se opri în prag şi-şi plecă fruntea ca fulgerat, dar nu se întoarse din drum:

— Ce vrei să spui?

— Că este într-un mare pericol. Cineva vrea să-l ucidă şi...

Filotas închise imediat uşa şi se întoarse în cort.

— Nebuni nenorociţi! - murmură printre dinţi. N-au vrut să mă asculte...

Băiatul se dădu înapoi speriat, dar el îl privi încurajator:

— Cum te cheamă, tinere?

— Mă numesc Kybelinos.

— Bine. Stai jos acum şi spune-mi ce ştii. O să vezi că lucrurile se vor aranja.

37

Ziua fixată pentru plecare se apropia şi Alexandru o chemă pe prinţesa Statira de la Zadracarta pentru a petrece împreună cu ea câtva timp înaintea unei lungi despărţiri. O întâlni pe drum şi ea, îndată ce-l văzu din depărtare, coborî din trăsură şi alergă pe jos în întâmpinarea lui, ca o fată care alergă în braţele primului ei iubit. Coborî şi el de pe cal strângând-o în braţe când Statira i se aruncă de gât. Îl atrăgea acea prospeţime nevinovată a ei, docilitatea cu care-i satisfăcea orice dorinţă, faptul că nu-i cerea nimic, nici măcar în scrisorile pe care i le trimitea destul de des.

Merseră împreună pe jos, tăifăsuind ca doi vechi prieteni, spre palatul regelui aflat în Alexandria din Ariana şi Statira observa şantierele care apăreau peste tot pentru construirea unor clădiri menite să facă din vechea Artaxata un oraş grecesc: temple ale zeilor înălţate pe coline, *gimnaziul* de pe o latură a pieţei pentru pregătirea tinerilor războinici, teatrul pentru spectacole de tot felul.

— Ceea ce mă emoţionează cel mai mult - spunea regele -este gândul că, peste câtva timp, pe aceste locuri atât de departe de Atena, de Corint şi de Pella, vor răsuna versurile lui Euripide şi Sofocle. Ai văzut vreodată vreo tragedie de-a noastră?

— Nu - răspunse Statira - dar am auzit vorbindu-se despre aceste spectacole. Este redată o întâmplare, sunt actori care joacă, un cor care cântă şi dansează, nu-i aşa? Pedagogul meu îmi spunea că văzuse o tragedie în una dintre oraşele *yauna* de pe ţărmul mării.

— Cam aşa este - spuse Alexandru - dar când vezi toate astea este cu totul altceva: retrăieşti emoţiile şi patimile eroilor antici şi ale femeilor lor, ca şi cum ei ar fi vii şi reali.

Statira îi strânse braţul pentru a-l face să simtă cât de mult o vrăjiseră acele cuvinte.

— Aş fi vrut să aştept terminarea construcţiei teatrului, dar nu este timp pentru asta. Uzurpatorul Bessos se grăbeşte să traverseze masivul Paropamissos ca să se alieze cu triburile scite de pe marile câmpii. Trebuie să-l prind şi să fac dreptate, astfel încât voi porunci ca spectacolul să aibă loc mâine, pe o scenă din lemn şi cu bănci pentru spectatori tot din lemn. Poimâine voi pleca.

— Pot să dorm la noapte cu tine? - întrebă Statira. Şi-i şopti la ureche: Am mers şaptezeci de *parasangas* în trăsura aia, special pentru asta.

Alexandru zâmbi:

— Sper să fiu la înălţimea unui sacrificiu atât de mare. Până atunci am să dau dispoziţii să fii găzduită în cele mai bune condiţiuni.

Ajunseseră între timp la reşedinţa sa, palatul care-i aparţinuse satrapului Satibarzanes, şi femeile o luară în primire pe prinţesă conducând-o în camerele sale.

Regele se întoarse spre seară ca s-o viziteze, venind dinspre tabără unde-şi petrecuse după-amiaza supraveghind pregătirile pentru plecare. Soarele coborâse la apus sub linia orizontului şi ultimele sale raze mai luminau doar norii rari care pluteau alene pe cer. Către răsărit, însă, era deja întuneric şi chiar în direcţia aceea Alexandru observă pâlpâirea unui foc singuratic.

— Ce-i acolo? - îi întrebă pe soldaţii care făceau de gardă.

— Poate că vreun păstor care-şi pregăteşte de mâncare înainte de a se culca - îi răspunseră ei.

Dar, când se apropiară, se zări o mantie albă pe care vântul serii o făcea să fluture pe deasupra pământului.

— Aristandru - şopti regele şi-şi îndemnă calul spre focul acela.

Gărzile vrură să-l urmeze, dar regele le făcu semn să rămână în urmă şi soldaţii se supuseră.

Clarvăzătorul stătea în picioare în faţa unei grămezi de pietre pe care ardea focul şi avea privirea aţintită asupra flăcărilor care trosneau, alimentate de crengile uscate de salcâm. Nu păru să fi luat în seamă tropotul de copite care se apropia, dar tresări la auzul vocii lui Alexandru.

— M-ai auzit când te-am chemat? - întrebă cu un glas ciudat de schimbat.

— Ţi-am văzut focul.

— Eşti în pericol.

— Sunt dintotdeauna, corpul meu este plin de cicatrice.

Clarvăzătorul păru că abia atunci îl vedea şi, în timp ce-l privea ţintă drept în ochi, şopti:

— E ciudat, doar faţa ţi-au lăsat-o neschimbată. Se spune, însă, că tatăl tău era desfigurat când a murit.

— Ai, oare, presimţiri sumbre în ce mă priveşte, Aristandru? Aş vrea să-mi pot realiza visul şi aş mai vrea şi... un fiu, înainte de a...

Clarvăzătorul îl întrerupse:

— O să scapi, dar fii atent la ce-ţi va spune un băieţaş. La spusele unui băieţaş - repetă el. Nu pot să-ţi mai spun nimic altceva, nu reuşesc...

Şi avea ochii în lacrimi.

— Este vechiul tău coşmar? Tot îl mai vezi pe omul acela gol care arde de viu pe un rug?

— Îl văd mereu.

Şi arătă spre focul din faţa sa.

— Şi tăcerea lui mă tulbură. Tăcerea lui, înţelegi?

Alexandru se îndepărtă pe jos, ţinându-şi calul de căpăstru şi ajunse la cărarea unde-l aşteptau gărzile. I se păru că-l vede pe tatăl său căzând străpuns de spada unuia dintre ei şi-i goni cu un gest al mâinii.

— Plecaţi. N-am nevoie de gărzi. Soldaţii mei ţin la mine şi prietenii mei la fel. Plecaţi!

Filotas ieşi în puterea nopţii din locuinţa sa şi porni grăbit spre un loc din zona înaltă a oraşului, o clădire mare din cărămizi nearse care devenise cartierul general al ofiţerilor

din cavaleria *eterilor.* Nu era o noapte cu lună, dar pe cer străluceau mii şi mii de stele neobişnuit de mari şi de strălucitoare iar panglica albă a Căii Lactee se întindea pe bolta cerească asemenea unui lung suspin de lumină.

Avea pe umeri o mantie neagră şi-şi acoperise capul şi faţa sub o glugă, astfel încât nimeni nu l-ar fi putut recunoaşte, îşi descoperi faţa doar pentru soldatul care făcea de pază în faţa intrării şi acesta luă poziţia de drepţi coborând lancea în semn de salut. Intră şi se găsi în faţa lui Simmias, unul dintre comandanţii de batalion ai *pezeterilor.*

— Unde sunt ceilalţi? - întrebă.

— Nu ştiu - răspunse ofiţerul.

— Ba, sigur ştii. Aşa cum ştiu şi eu. Nu mă mişc de aici până nu-i văd pe toţi, unul câte unul, dacă nu... Îl anunţ pe rege.

Simmias păli.

— Nu te mişca de aici - spuse el. Câţiva sunt în turnul bastionului răsăritean, alţii în corpul de gardă din curtea centrală.

Ieşi pe o uşiţă laterală, iar Filotas rămase mergând înainte şi înapoi prin cameră şi frământându-şi nervos mâinile.

Sosiră unul câte unul, pe furiş, şi Filotas îi măsură pe rând din cap până în picioare ca şi cum ar fi trecut în revistă un detaşament, dar cu o expresie supărată: Simmias din Neapolis, comandantul batalionului al treilea de *pezeteri,* Agesandros din Leucopedion, ajutor de comandant al escadronului al cincilea de *eteri,* Hector din Thermes, comandant la compania întâi a Vârfului, Kresilas din Meton, comandant al cercetaşilor, Menekrates din Megalopolis, ajutor de comandant al mercenarilor greci şi Aristarh din Poliakmon, ajutor de comandant al „scutierilor”.

Îi luă în primire fără măcar să le lase timpul de a deschide gura.

— Aţi înnebunit? Ce-i cu povestea asta cu hotărârea de a-l ucide pe rege?

— Fii atent că greşeşti... - încercă să riposteze Simmias.

— Las-o baltă! - îl făcu să tacă Filotas. Cu cine crezi că vorbeşti? Vă cer acum să-mi spuneţi, dar acum, cine a luat hotărârea asta şi când aveaţi intenţia să acţionaţi, dar, mai ales, de ce?

— Ştii de ce - răspunse Kresilas. Alexandru nu mai este regele nostru: este un rege barbar, se îmbracă precum barbarii şi a adus în jurul lui o mulţime de barbari. Şi noi? Noi care i-am cucerit un imperiu suntem nevoiţi să aşteptăm umilitor de mult dacă avem nevoie să stăm de vorbă cu el.

— Şi, ca şi cum asta n-ar fi fost de ajuns - interveni Simmias - mai are şi planuri nebuneşti, cum ar fi cucerirea lumii. Înţelegi? Cucerirea lumii. Care lume? Ştie vreunul dintre noi unde se sfârşeşte lumea? Şi dacă nu se sfârşeşte nicăieri? O să ne târâm toată viaţa prin deşerturi, munţi şi stepe pustii doar pentru a cuceri din când în când câte un sat amărât ca Artaxata ăsta?

— Şi asta nu-i tot - adăugă Hector din Thermes. Acum întemeiază colonii, dar unde? Nu pe coastă, în locuri potrivite şi plăcute cum a fost în cazul primei lui Alexandrii; construieşte oraşe în pustiuri, printre populaţii barbare, la distanţe uriaşe de mare. Obligă mii de nenorociţi să se stabilească în locurile astea insuportabile, să se împreuneze cu femei barbare ca să dea naştere unei generaţii de bastarzi nefericiţi.

— Toţi grecii din colonii au luat de neveste femei barbare -remarcă Filotas. Ăsta nu-i un motiv ca să-l ucideţi pe rege.

— Nu fi ipocrit - îi replică Simmias. Tu ai fost întotdeauna de acord cu noi, singurul dintre prietenii lui, asupra faptului că nu se mai poate continua aşa. Tu ai fost singurul care ai înţeles suferinţele soldaţilor noştri, temerile lor, dorinţa lor de a se întoarce acasă şi acum te prefaci surprins de ceea ce auzi.

— Nu-i adevărat! - protestă Filotas. Înţelegerea dintre noi era cu totul alta. Ne puseserăm de acord în privinţa opiniei

detaşamentelor noastre când ar fi sosit momentul potrivit: asta ca să-l convingem pe rege să-şi schimbe planurile.

— Dacă era necesar, chiar şi prin forţă - adăugă Aristarh.

— Dar nu prin vărsare de sânge - îi răspunse şi mai decis Filotas. Dacă planul vostru s-ar realiza, armata ar rămâne fără comandantul şi inima ei în mijlocul unei ţări străine, iar tronul fără un rege.

— Nu-i adevărat - interveni Agesandros. Avem un rege.

— Amintas al IV-lea - spuse Simmias. Fiul legitim al regelui legitim Amintas al III-lea.

Filotas clătină din cap.

— Imposibil. Amintas îi este credincios lui Alexandru.

— Asta o spui tu - îl contrazise Simmias. Aşteaptă să aibă pe cap coroana Macedoniei.

Filotas se lăsă să cadă într-un jilţ şi tăcu timp de câteva clipe. Simmias continuă:

— Tu eşti comandantul suprem al cavaleriei *eterilor* şi noul rege trebuie să se poată baza pe tine. Trebuie să ştim ce spui de asta.

Filotas oftă.

— Ascultaţi-mă, eu cred, ba nu, sunt sigur că nu-i nevoie să ne pătăm mâinile cu sângele lui Alexandru căruia cu toţii îi datorăm multe.

— El este acela care ne datorează mult - îl întrerupse Aristarh.

— De altfel, atunci când va fi mort, nimeni nu ne opreşte să-i aducem cele mai înalte onoruri, să-i ridicăm statui şi alte monumente, să-i facem cunoscut numele prin inscripţii în toată lumea: aşa se face de obicei. În ce-l priveşte pe Amintas ne va fi dator pentru că l-am urcat pe tron şi va trebui să ne dea ascultare.

Filotas continuă ca şi cum Aristarh n-ar fi spus nimic.

— Nu vreau să-l ucidem. Şi nici voi n-o să-l ucideţi. Vă voi spune eu cum vom acţiona şi când.

Vorbi cu atâta putere de convingere că nimeni nu mai îndrăzni să-l contrazică. Apoi, îşi acoperi din nou capul cu gluga mantiei şi ieşi.

Simmias aşteptă ca zgomotul paşilor lui să se stingă şi se întoarse către ceilalţi.

— Cine a vorbit?

Clătinară cu toţii din cap.

— Filotas ştia de ceea ce am hotărât noi, deci i-a spus cineva.

— Eu n-am vorbit, jur - îl asigură Kresilas.

— Nici noi - spuseră şi ceilalţi.

— Ne punem capul în joc - continuă Simmias. Nu uitaţi că nu trebuie să vă scape nici o vorbă, nici cu iubitele, nici cu prietenii, nici cu fraţii. Totuşi Filotas a aflat şi, aşa cum a aflat el, ar putea afla şi oricare altul.

— Aşa este - admise Aristarh. Ce crezi că ar fi de făcut?

— Trebuie să acţionăm imediat.

— Vrei să spui că trebuie să-l ucidem pe rege, acum?

— Cât de curând. Dacă află şi el ce a aflat Filotas, suntem pierduţi. Aţi văzut vreodată un proces macedonean pentru înaltă trădare? Eu da. Am văzut şi o execuţie. Cel vinovat este făcut bucăţi de armată. Încetul cu încetul.

— Când intrăm în acţiune? - întrebă Hector din Thermes.

— Mâine - spuse Simmias - înainte ca Filotas să-şi mai facă şi alte scrupule. După ce Alexandru va muri, el nu va mai putea da înapoi şi va trebui să-şi asume unele responsabilităţi. Cât despre Perdicas, Ptolemeu, Seleucos şi ceilalţi, vor lua doar act de situaţie. Sunt aproape toţi oameni cu scaun la cap. Ascultaţi-mă cu atenţie pentru că o greşeală cât de mică ne-ar putea da de gol, ducându-ne la o moarte înspăimântătoare.

Scoase sabia şi începu să facă semne pe pardoseala din pământ bătătorit.

— Mâine, regele va inaugura teatrul cel nou: vrea ca Statira să-l vadă pe Tessalos într-o tragedie greacă de Euripide, *Rugătoarele.* Va pleca din palatul lui Satibarzanes

şi va trece pe această stradă, pe lângă cartierul negustorilor de mirodenii. Ajuns aici, va coti pe strada care duce la teatru printre două şiruri de *pezeteri* din falangă care-i vor da onorul şi-l vor despărţi de mulţime. Acela va fi momentul în care vom acţiona.

— Înfipse sabia în pământ şi-i privi în ochi, pe rând, pe ceilalţi complotişti.

38

Kybelinos reuşise să-şi facă loc, împreună cu prietenul său, Aghirios, până când ajunseră în primul rând şi, pe de o parte, îl privea îngrijorat pe rege care venea înconjurat de prietenii săi, iar pe de altă parte, pe ofiţerii comandanţi ai unităţilor de luptă şi pe prinţul Amintas.

— Nu-l văd pe comandantul Filotas - spuse el după ce-l căutase în zadar cu privirea printre bărbaţii care-l însoţeau pe Alexandru.

— Crezi că l-a avertizat? - îl întrebă Aghirios.

— Cu siguranţă că a făcut-o - răspunse Kybelinos. M-a ascultat cu toată atenţia şi mi-a spus să stau liniştit pentru că totul va fi bine.

— Dar, ce crezi, când se va întâmpla?

— Nu ştiu. Când ascultam eu, venea zgomot din stradă şi n-am reuşit să înţeleg prea bine, dar cred că vor lovi înainte ca armata să pornească spre Bactriana.

— Uită-te acolo - spuse Aghirios arătându-i ceva în fruntea alaiului care înainta. Uite-l pe rege cu prinţesa Statira şi uite-i şi pe prietenii regelui. Nici eu nu-l văd pe comandantul Filotas.

— Poate că azi a fost ocupat: am auzit că satrapul celălalt, Barsaentes, se învârte pe la poalele munţilor cu bande înarmate de luptători saka şi gedrozi. Poate că i s-a ordonat să-i alunge.

— Poate...

Acum, regele se apropia şi Kybelinos se simţi cuprins pe neaşteptate de o emoţie ciudată, o agitaţie care-i făcea mâinile să tremure fără nici un motiv.

— Ce-i cu tine? - îl întrebă Aghirios. Eşti cam ciudat.

Exact în clipa aceea, tânărul său prieten îşi aminti dintr-o dată un cuvânt pe care-l auzise din gura unuia dintre generali, un cuvânt ce i se păruse atunci fără nici un rost şi

care acum, pe neaşteptate, îi revenea în minte cu un înţeles teribil: Xsayarsa gadir, „Poarta lui Xerxes”. Uite-o! Se afla în spatele lui şi, în vârful turnului de deasupra ei, apăruseră dintr-o dată trei arcaşi care luau poziţia de tragere. Se aruncă în faţă trecând prin cordonul de *pezeteri* şi strigă:

— Îl omoară pe rege! Îl omoară pe rege! Salvaţi-l!

În aceeaşi clipă săgeţile porniră, dar şi scuturile lui Ptolemeu şi al lui Leonatos se ridicaseră deja ca nişte zăgazuri de fier ca să apere pieptul suveranului. Perdicas urlă din străfundul rărunchilor:

— Prindeţi-i pe oamenii aceia! - şi trimise un grup de cercetaşi spre Poarta lui Xerxes.

Cuvintele răsunară în mintea lui Alexandru amplificate de amintiri, trezind un coşmar care părea adormit: imaginea tatălui său, Filip, care se prăbuşea într-o baltă de sânge, cu o suliţă celtică înfiptă în coaste. Auzi lângă el vocea Statirei care pronunţa cuvinte de neînţeles şi, apoi, un vârtej de strigăte, de ordine răstite, zăngănit de arme, tropotul cailor, dar în faţa ochilor nu vedea decât sânge şi iar sânge, şi, din nou, paloarea de moarte a chipului lui Filip.

Îl trezi din amintiri vocea lui Ptolemeu:

— Acesta este băiatul care ţi-a salvat viaţa. Este un tânăr paj curajos şi devotat: îl cheamă Kybelinos.

Alexandru îl privi: trăsături fine, braţe slăbuţe, ochi mari şi luminoşi. Mai tremura încă şi ţinea capul plecat în jos ca să-şi ascundă emoţia. Îl întrebă:

— De unde eşti, băiete?

— Sunt din Euostos, un sat din Lincestides, Măria Ta - reuşi să îngaime tânărul.

— Mi-ai salvat viaţa. Mulţumesc. O să dau ordin să fii răsplătit pentru credinţa ta. Dar, spune-mi, de unde ştiai că vroiau să mă ucidă?

— Măria Ta, eu vorbisem despre asta cu generalul Filotas care ţi-a spus, desigur că...

Se opri şi privi înjur nedumerit, văzând uluirea de pe faţa regelui şi a tuturor prietenilor săi.

Se afla acolo şi secretarul general, Eumene din Cardia, care se apropie de el şi-i puse o mână pe umăr.

— Vino, băiete, hai să mergem în altă parte. O să-mi povesteşti totul de la început.

Emoţionat şi fericit pentru rolul pe care-l avuse, de salvator al regelui, Kybelinos povesti în cele mai mici amănunte tot ce ştia despre complot şi cum îl anunţase pe Filotas care-i promisese că-i va raporta imediat regelui tot ce aflase de la el.

Când termină de povestit, Eumene îl bătu cu palma pe umăr, spunându-i:

— Bravo, băiete, ne-ai fost tuturor de mare ajutor. Regele Alexandru îţi acordă încă de pe acum gradul de comandant al pajilor regali cu leafa şi cu semnele distinctive ale acestui grad. În plus, îţi dăruieşte un talant de argint, bani pe care-i vei putea păstra asupra ta sau îi vei putea trimite, pe toţi sau doar o parte, familiei tale. Du-te, acum, să te odihneşti: a fost pentru noi toţi o zi plină de tot felul de evenimente.

Băiatul ceru voie să plece şi alergă la prietenul său, Aghirios, ca să-i dea vestea cea mare, gândindu-se de pe acum la plăcerea pe care avea s-o aibă dând ordine sau pedepsindu-i pe toţi acei camarazi ai săi care, până atunci, îl luaseră peste picior sau chiar îl bătuseră.

Alexandru semnă ordinul de arestare imediată pentru comandanţii Simmias din Neapolis, Hector din Thermes, Kresilas din Meton, Menekrates din Megalopolis, Aristarh din Poliakmon, Agesandros din Leucopedion şi, de asemenea, pentru generalul *eterilor,* Filotas, şi pentru prinţul Amintas din Lincestides. Se închise apoi în palatul său şi nu mai vru să vadă pe nimeni.

Seleucos, Ptolemeu şi Eumene se hotărâră să-l roage pe Hefestion, singurul pe care-l putea primi regele într-un moment atât de greu pentru el şi porniră, spre seară, să-l caute acasă la el.

— Încearcă să afli ce-are de gând să facă - îi spuse Eumene.

— În special în ce-l priveşte pe Filotas - completă Seleucos.

— Să vedem dacă pot să vorbesc cu el. Nu l-am mai văzut niciodată în halul ăsta, nici măcar atunci când eram în exil şi, în fiecare zi, puteam muri de foame sau de frig.

Vru să plece, dar tocmai în clipa aceea bătu la uşă un curier care le înmână ordinul de convocare imediată la rege.

— Las-o baltă - spuse Eumene. Ne-a luat-o înainte.

Plecară toţi patru, pe jos, la rege.

— Ce crezi că o să ne întrebe? - întrebă Hefestion.

— E clar - răspunse Eumene. O să ne întrebe ce credem despre complot şi ne va consulta, mai ales, în privinţa sorţii lui Filotas.

— Şi noi, ce-o să-i răspundem? - întrebă posomorât Seleucos ca şi cum s-ar fi întrebat pe el însuşi.

În aceeaşi clipă, sosea călare şi Perdicas care, când îşi văzu prietenii, descălecă şi li se alătură ducându-şi calul de căpăstru.

— Aş prefera să lupt cu mâinile goale cu un leu decât să spun ce gândesc despre toată povestea asta. Voi v-aţi gândit la asta?

Prietenii priviră spre el şi Perdicas văzu în ochii lor obida, neliniştea şi nesiguranţa pe care le avea şi el în suflet. Clătină din cap.

— Ca şi mine, nici voi nu ştiţi ce să spuneţi, nu-i aşa?

Ajunseseră de-acum în faţa palatului guvernatorului, păzit de un pluton de *pezeteri* şi de patru Nemuritori din garda imperială. Din direcţie opusă, se vedeau sosind Leonatos cu umărul lui bandajat, Clito cel Negru şi Lisimah.

— Nu lipseşte decât Crater - remarcă Ptolemeu.

— Şi Filotas - adăugă Eumene, privind în pământ.

— Ai dreptate - făcu Ptolemeu.

Se priviră unii pe alţii, fără să scoată nici o vorbă. Ştiau că peste puţin timp trebuiau să spună regelui dacă unul de-ai lor, unul din grupul de prieteni, unul cu care împărţiseră mâncarea şi foamea, somnul şi veghea, bucuriile şi primejdiile, speranţele şi deznădejdea, mai putea trăi sau trebuia să moară.

Leonatos fu acela care rupse tăcerea:

— Filotas nu mi-a plăcut niciodată: este vanitos şi plin de aere, dar, la gândul de a-l vedea sfârtecat într-o execuţie militară, parcă mă apucă durerea de cap. Hai să mergem, acum: nu mai suport nesiguranţa asta.

Intrară şi ajunseră în sala de consiliu unde Alexandru îi aştepta, aşezat pe tron, palid, cu ochii tulburi de nesomn. Peritas era încolăcit la picioarele sale şi ridica, din când în când, botul sperând în zadar că va primi o mângâiere de la stăpânul său.

Regele nu mai avu răbdare să-i vadă aşezându-se.

— Voi toţi eraţi de faţă când a fost ucis tatăl meu - începu el.

— Aşa este - îl aprobă imediat Eumene care primise atunci o rană serioasă ce-l mai durea încă - dar ai face o mare greşeală dacă vei judeca sub influenţa acelor imagini sângeroase. Nu-i acelaşi lucru, situaţia este alta şi...

— Nu? - strigă Alexandru pe neaşteptate. Eu i-am tras sabia dintre coaste, pe hainele mele a rămas sângele lui, eu i-am simţit ultima suflare. Eu, înţelegi? Eu.

Eumene îşi dădu seama că nu mai era nimic de făcut: era clar că Alexandru era obsedat de ideea regicidului şi că noaptea îi fusese răvăşită de coşmarul morţii năprasnice a lui Filip. În clipa aceea intră Crater, cu o privire de asemenea mohorâtă.

— Dacă ai luat deja o hotărâre - spuse atunci Ptolemeu - de ce ne-ai mai chemat aici?

Alexandru devenise, parcă, mai liniştit.

— N-am luat nici o decizie şi nici n-am de gând să iau vreuna. Armata întreagă va judeca, la fel ca o adunare din oraşele noastre, după vechile obiceiuri.

— Deci - interveni Seleucos - noi nu prea putem să-ţi fim de folos...

Alexandru îl întrerupse:

— Dacă vreţi, puteţi să plecaţi, nu vă mai reţin. V-am chemat ca să-mi daţi un sfat şi ca să am sprijinul vostru: şase dintre cei mai viteji ofiţeri ai noştri şi printre ei unul dintre prietenii noştri cei mai apropiaţi, ca un frate de-al nostru, au uneltit ca să mă ucidă. Eraţi de faţă: aţi văzut şi aţi auzit mărturia pajului.

Clito cel Negru, care nu scosese o vorbă până atunci, deschise gura:

— Fii atent, Alexandru. Împotriva lui Filotas nu ai altă dovadă decât mărturia băiatului aceluia.

— Care mi-a salvat viaţa şi care a spus adevărul despre toate cele întâmplate. Arcaşii care trebuiau să mă ucidă au fost torturaţi şi au confirmat în totalitate spusele lui Kybelinos. Au fost interogaţi separat, dar declaraţiile au fost aceleaşi.

— Şi ce se pune pe seama lui Filotas? - mai întrebă Clito.

— Ştia, nu-i nici o îndoială că ştia şi n-a spus nimic. Înţelegi, Clito? Dacă ar fi fost după el, eu aş fi fost acum deja mort, ciuruit de săgeţi, străpuns dintr-o parte într-alta. Cadavrul meu ar fi fost pe-acolo, afară, într-o baltă de sânge.

Avea lacrimi în ochi când rostea aceste cuvinte şi înţeleseră cu toţii că nu gândul la săgeţile care i-ar fi străpuns carnea îl facea să plângă, ci gândul că un prieten căruia îi încredinţase, o dată cu funcţia militară cea mai importantă după aceea a lui, chiar şi apărarea persoanei lui ca rege, urzise acel complot, avusese inima să şi-l imagineze străpuns de săgeţi şi zvârcolindu-se în spasmele unei agonii îngrozitoare. Toţi cei de faţă văzură privirea sa

plină de durere, mâinile care i se încleştau spasmodic pe braţele tronului, auziră tremurul vocii sale.

— Ce v-am făcut? - întrebă el aproape plângând. Ce v-am făcut?

— Alexandru, noi nu... - încercă să răspundă Ptolemeu.

— Voi îl apăraţi! - strigă regele.

— Nu - protestă Seleucos. Pur şi simplu nu putem crede aşa ceva, chiar dacă toate probele sunt împotriva lui.

O dată cu umbrele serii, se lăsă o tăcere adâncă pe care nimeni nu îndrăznea s-o rupă, nici măcar Peritas care privea nemişcat la stăpânul său, cu ochii săi mari şi umezi. Se simţeau cu toţii prea singuri şi prea departe de vremurile fericite ale prieteniei şi ale adolescenţei lor. Dintr-o dată, zilele visurilor şi ale eroismului din imaginaţia fiecăruia păreau foarte îndepărtate şi trebuiau acum să lupte cu neliniştea şi cu îndoiala, să caute o cale de ieşire din hăţişul intrigilor, al minciunilor şi al bănuielilor.

— Ce s-a aflat în privinţa prinţului Amintas? - mai întrebă Clito cel Negru.

— După moartea mea, el ar fi fost noul rege - răspunse posomorât Alexandru.

Apoi, după câteva clipe, întrebă:

— După părerea voastră, ce-ar trebui să fac?

Clito răspunse în numele tuturor:

— Altă cale nu există. Sunt ofiţeri din armata regelui şi armata regelui trebuie să-i judece.

Nu mai era nimic de spus şi ieşiră cu toţii, unul după altul, lăsându-l pe Alexandru singur cu fantomele sale. Nici măcar Hefestion nu avu curajul să mai rămână.

39

Eumene şi Calistene veniră la Alexandru înainte de revărsatul zorilor şi-l găsiră aşezat pe un scăunel simplu, având pe el doar hlamida grosolană macedoneană. Se vedea că nu închisese un ochi toată noaptea.

— A recunoscut că a trădat? - întrebă el fără să înalţe măcar capul.

— A îndurat tortura cu un curaj de necrezut. Este un mare soldat - răspunse Eumene.

— Ştiu asta - îi răspunse posomorât Alexandru.

— Şi nu vrei să ştii ce a spus? - întrebă Calistene.

Regele acceptă dând rar, de mai multe ori, din cap.

— În cel mai chinuitor moment a strigat: „Întrebaţi-l pe Alexandru ce vrea să spun şi să terminăm odată!”.

— Dispreţuitor - comentă regele - ca un nobil macedonean adevărat. Dispreţuitor ca întotdeauna.

— Dar cum de nu poţi avea cea mai mică îndoială? - întrebă Calistene.

— Nu-mi este permis să mă îndoiesc - răspunse Alexandru. Este o mărturie zdrobitoare, confirmată şi de cei care trebuiau să mă ucidă.

— Şi Amintas? - întrebă neliniştit Eumene. Cruţă-l măcar pe el. În privinţa lui nu sunt acuzaţii.

— A existat deja un precedent. Şi, apoi, el ar fi devenit rege după uciderea mea. Nu-i de ajuns?

— Nu! - exclamă Calistene cu un curaj pe care nu-l arătase până atunci. Nu, nu ajunge! Şi vrei să ştii de ce? Îţi aminteşti de scrisoarea lui Darius în care-i promitea două mii de talanţi? Era falsă! Totul era fals: scrisoarea, mesagerul, complotul... sau, mai bine zis, complotul a existat, dar mama ta a fost aceea care l-a urzit, împreună cu egipteanul Sisines, pentru a-l îndepărta pe Amintas.

— Minţi! - strigă Alexandru. Sisines era o iscoadă a lui Darius şi de aceea a fost executat după bătălia de la Issus.

— Da, dar eu am fost ultimul om care a vorbit cu el: vroia să mă mituiască şi pe mine şi pe Ptolemeu. Eu m-am prefăcut că accept: cincisprezece talanţi pentru mine şi douăzeci pentru Ptolemeu ca să nu suflăm o vorbă şi să garantăm pentru nevinovăţia lui. Nu ţi-am spus nimic şi am păstrat un secret atât de apăsător ca să nu te tulbur, să nu provoc un conflict între tine şi mama ta. Olimpia a fost întotdeauna obsedată de succesiunea la tron: ea a fost aceea care a poruncit să fie sugrumat în leagăn copilaşul bietei Euridice, nu-ţi mai aminteşti?

Alexandru se cutremură şi parcă o văzu aievea, ca şi cum s-ar fi întâmplat doar cu o zi înainte, pe Euridice plină de vânătăi, cu faţa zgâriată şi cu părul murdar, strângând la piept cadavrul copilului său.

— O fiinţă de acelaşi sânge cu tine - continuă implacabil Calistene - sau poate că încă mai crezi că eşti cu adevărat fiul unui zeu?

Alexandri sări în picioare ca şi cum ar fi fost biciuit cu o cravaşă şi se aruncă asupra lui cu sabia scoasă din teacă, urlând:

— Ai mers prea departe!

Calistene păli şi-şi dădu dintr-o dată seama că stârnise o mânie ale cărei consecinţe nu era în stare să le suporte. Eumene se repezi între ei şi regele se opri în ultimul moment.

— A spus ceea ce gândea, vrei să-l ucizi pentru asta? Dacă vrei adulatori şi curteni care să spună întotdeauna doar ce vrei să auzi şi doar ce-ţi face plăcere, atunci n-ai nevoie de noi.

Se întoarse către prietenul său care tremura ca varga şi era palid ca un cadavru:

— Hai, Calistene, hai să mergem; astăzi, regele nu este prea bine dispus.

Ieşiră şi Alexandru se lăsă să cadă pe taburet, ţinându-şi tâmplele cu mâinile ca pentru a potoli gândurile care-l asaltau.

— Urâtă poveste - se auzi o voce din spatele său - urâtă de tot. Dar, din păcate, nu ai nici o cale de ieşire. Trebuie să loveşti fără cruţare, chiar dacă mai ai şi unele îndoieli. Poate că Filotas nu avea intenţia să te ucidă, poate că vroia doar să te ţină sub control sau să te oblige să faci ceea ce vroia el, bazându-se pe poziţia sa şi a tatălui său în armată, dar, cu siguranţă, era unul dintre complotişti şi asta este de ajuns.

Eumolpos din Solis traversă sala în care mai domnea încă întunericul şi merse să se aşeze pe un scaun în faţa regelui.

— Ai ascultat şi celelalte lucruri pe care le-a spus Calistene?

— Povestea cu Amintas? Da. Dar şi aici, poţi oare să crezi totul? Cine era de faţă la acel interogatoriu care a avut loc înainte ca Sisines să fie executat? După cât se pare, nimeni, în afară de acelaşi Calistene, aşa că adevărul prezentat de el nu are martori. Amintas este, fără nici o îndoială şi în mod absolut normal, un pericol: la curtea persană, el ar fi fost eliminat imediat. Iar tu, nu uita, eşti acum şi regele persanilor. Eşti Regele Regilor. Cu toate astea, nu cred că ar trebui să te expui: va fi dată o sentinţă de condamnare. Tot ceea ce va trebui să faci va fi să refuzi graţierea, dacă o va cere vreunul dintre ei.

Intră o ordonanţă însoţită de doi paji care aduceau armele regelui.

— Măria Ta - spuse omul - e timpul.

Procesul militar desfăşurat în prezenţa întregii armate era un ritual străvechi şi cumplit, creat de strămoşi pentru a da o pedeapsă cât mai dureroasă şi mai înjositoare trădătorilor: era condus de suveran şi avea loc în prezenţa tuturor soldaţilor, a generalilor cavaleriei, infanteriei şi ai trupelor auxiliare; membrii completului de judecată, zece la

număr, erau aleşi dintre ofiţerii cu gradul cel mai înalt şi dintre soldaţii cei mai vârstnici.

Armata se alinie, înainte de revărsatul zorilor, pe câmpia pustie, la un semnal al trâmbiţei, înalt şi prelung, impresionant prin faptul că era o singură notă, tăioasă ca o lamă de brici. *Pezeterii* erau aşezaţi pe şapte rânduri, înarmaţi ca pentru luptă, cu sarisele ţinute strâns în pumn. În faţa lor, se afla cavaleria *eterilor.* La capetele formaţiei, închizând în formă de dreptunghi cele două laturi lungi paralele, se aflau aliniate trupele de infanterie uşoară de asalt, cercetaşii şi „scutierii”, lăsând doar un spaţiu îngust de trecere pe latura de răsărit, pe unde urmau să intre regele împreună cu judecătorii şi cu acuzaţii. Nu participau nici grecii mercenari, nici tracii şi nici agrienii, pentru că macedonenii nu puteau fi condamnaţi decât tot de macedoneni.

La mijlocul formaţiei *eterilor,* se afla o estradă, puţin mai ridicată decât nivelul solului, cu scaunele regelui şi ale membrilor completului de judecată.

Soarele îşi făcu apariţia de după munţi şi razele sale luminară întâi vârfurile sariselor, făcându-le să scânteieze sinistru şi coborâră, apoi, ca să ilumineze soldaţii nemişcaţi în platoşele lor de fier, să le lumineze feţele împietrite purtând urmele soarelui, vântului şi gerurilor.

Trei semnale de trâmbiţă anunţară sosirea regelui şi, la puţin timp după aceea, apărură judecătorii urmaţi de arestaţii care erau în lanţuri. Dintre ei ieşeau în evidenţă Filotas, care purta pe corp semnele teribile ale torturii, şi Amintas, care înainta foarte calm în aparenţă.

Când regele şi judecătorii luară loc pe podium, cel mai în vârstă dintre ei citi capetele de acuzare. Martorii fură chemaţi şi, în timp ce treceau prin faţa mulţimii de soldaţi, un crainic repeta, strigând cu voce tare, tot ceea ce susţinuseră ei, pentru ca întreaga adunare să le audă declaraţiile. La sfârşit, judecătorii votară şi verdictul fu unanim pentru toţi acuzaţii: vinovaţi.

— Acum - strigă crainicul repetând cuvintele celui mai vârstnic dintre judecători - va vota adunarea. Se va vota pentru fiecare acuzat în parte. Cine este împotriva sentinţei să-şi pună sabia pe pământ şi, după aceea, toţi se vor da înapoi zece paşi pentru ca să putem număra săbiile.

Judecătorul cel mai vârstnic strigă unul câte unul numele acuzaţilor şi, de fiecare dată, soldaţii se dădură înapoi punându-şi săbiile pe pământ. Condamnaţii îşi îndreptau privirile mai întâi spre formaţiile de pedestraşi, apoi către cele de cavalerie, cu speranţa disperată că majoritatea camarazilor prezenţi vor încerca să-i salveze, dar numărul săbiilor care luceau pe pământ erau, de fiecare dată, prea mic. Când fu rândul lui Filotas, săbiile fură mai numeroase, în special cele ale *eterilor*, dar nu suficiente. Trufia sa şi faptul că nu era apropiat de oameni îi îndepărtase în special pe soldaţii infanterişti şi, în orice caz, asupra lui plana mărturia pajului Kybelinos pe care o auziseră cu toţii.

Filotas nu lăsă nici o singură clipă ochii în pământ aşa cum făcuseră ceilalţi: îşi ţinu privirea aţintită asupra lui Alexandru, strângând din dinţi ca să nu geamă de durere şi rămase aşa chiar şi atunci când îl duseră în faţa stâlpului de execuţie. Îi îndepărtă pe călăii care vroiau să-i lege încheieturile mâinilor şi ale picioarelor şi rămase drept, într-o atitudine mândră, cu pieptul spre detaşamentul de arcaşi care trebuiau să aducă la îndeplinire sentinţa. Ofiţerul care îi comanda se apropie de estradă pentru a auzi, după cum era obiceiul, dacă regele, în ultima clipă, nu vroia să-l graţieze.

Alexandru ordonă:

— În inimă, din prima lovitură. Nu vreau să sufere nici o clipă în plus.

Ofiţerul dădu din cap, merse la detaşamentul său şi schimbă câteva cuvinte cu oamenii lui. Dădu un ordin şi arcaşii puseră săgeţile în arcuri şi ţintiră. Pe câmpul plin de soldaţi se lăsă o tăcere de plumb şi soldaţii din cavalerie îşi îndreptară privirile asupra corpului lui Filotas, ştiind că,

până şi în ultima clipă, deşi extenuat de torturile pe care le suferise, le va arăta cum murea un adevărat comandant al *eterilor.*

Ofiţerul dădu ordin de tragere, dar Filotas, înainte ca săgeţile să-i străpungă inima, mai avu timp să strige:

Alalalài!

Şi căzu imediat în pulbere, într-o baltă de sânge.

Prinţul Amintas fu executat ultimul şi mulţi dintre cei prezenţi nu-şi putură reţine o lacrimă văzând de ce sfârşit demn de milă avusese parte un tânăr şi viteaz nobil căruia soarta îi răpise mai întâi tronul şi, apoi, viaţa, în floarea vârstei.

Alexandru se întoarse în palatul său copleşit de cea mai neagră mâhnire pentru tot ceea ce văzuse, trist pentru că pierduse un prieten din copilărie şi din tinereţe nu pe câmpul de luptă, ci în faţa unui pluton de execuţie, tulburat de gândul că un tânăr de vârsta sa care luase parte întotdeauna la toate bătăliile pe care le purtaseră, căruia îi încredinţase cea mai înaltă dintre funcţii după aceea a lui însuşi, ajunsese într-un asemenea hal de decădere încât să-i întoarcă spatele, încât să comploteze împotriva lui. Vremea amăgirilor şi a sângelui încă nu trecuse: trebuia să mai ia o hotărâre şi mai teribilă.

Îi convocă la consiliu pe prietenii săi după asfinţit, într-un cort mai izolat în largul câmpiei. Era de faţă şi Eumene, dar nu şi Clito cel Negru, însărcinat să supravegheze funeraliile condamnaţilor. La intrarea în cort nu erau gărzi de pază, în interior nu erau scaune, mese sau covoare, ci doar pământul gol: discutară stând în picioare, la lumina unui singur felinar. Nici unul dintre ei nu cinase şi pe faţa fiecăruia se puteau citi doar amărăciunea şi tulburarea.

— Atitudinea asta nu este demnă de voi - începu Alexandru. Nimeni nu a intervenit pentru a-l salva pe Filotas de la moarte.

— Eu sunt grec - replică imediat Eumene. Nu aveam dreptul.

— Ştiu asta - îi răspunse Alexandru - altfel ai fi vorbit în favoarea lui şi în public, aşa cum ai făcut-o între noi, dar sentinţa a fost dată de judecători, aprobată de adunare şi executată. Ce s-a făcut e bun făcut.

— Atunci, de ce ne-ai mai convocat? - întrebă Leonatos cu o voce care îi tremura.

Şi era impresionant să vezi un asemenea uriaş cu ochii umezi de emoţie.

— Pentru că încă nu s-a terminat totul, aşa-i? - interveni Eumene. Când începi un lucru trebuie să-l duci până la capăt.

— Ce alţi complotişti ai mai descoperit? - întrebă îngrijorat Ptolemeu.

Regele îl privi o clipă cu o expresie rătăcită, ca şi cum ar fi trebuit să facă faţă celei mai neplăcute dintre încercări, celei mai ingrate misiuni, apoi începu, vorbind aproape în şoaptă:

— Astăzi, când m-am întors după execuţie în camerele mele, m-am aşezat la masă şi am început să-i scriu generalului Parmenion...

Ultimul cuvânt, doar numele, îndată ce fu pronunţat, dădu naştere, în spaţiul acela limitat, enormei tragedii în curs de desfăşurare şi înţeleseră toţi, cu durere, ce decizie mai trebuiau să ia ...

— .... ca să-i dau printr-o scrisoare a mea, scrisă de mine însumi, vestea că fiul său, Filotas, fusese condamnat la moarte şi că sentinţa fusese executată prin voinţa adunării armatei. Vroiam să-i spun că, în calitatea mea de rege, fusesem nevoit să accept acel verdict, dar că, din punct de vedere uman, aş fi vrut să mor eu ca să-l cruţ de o durere atât de îngrozitoare.

Eumene îl privi şi văzu că, în timp ce vorbea, lacrimile îi curgeau pe obraji, că, în acele momente, suferea la fel ca bătrânul general.

— Dar mâna mi s-a oprit destul de repede. Un gând îngrijorător nu mă lăsa să mai scriu ceva şi gândul acesta m-a făcut să vă convoc aici. Nimeni nu va ieşi de aici până când nu vom lua o hotărâre.

— Cum va reacţiona Parmenion: acesta este gândul care te chinuieşte, nu-i aşa? - i-o luă din nou înainte Eumene.

— Aşa este - recunoscu Alexandru.

— El ţi-a dat deja doi fii - continuă Eumene. Hector, care s-a înecat în Nil, şi Nicanor, răpus de o rană mortală. Iar acum tu ai pus să fie torturat şi ucis cel de-al treilea, primul născut, cel de care era atât de mândru.

— Nu eu! - strigă Alexandru. Eu îl ridicasem în cea mai înaltă funcţie după a mea. A fost judecat pentru faptele sale.

Coborî fruntea şi rămase aşa timp de mai multe clipe, apoi continuă cu glas scăzut:

— Suntem singuri, izolaţi în străfundurile unei ţări imense şi necunoscute, suntem pe cale să realizăm ceea ce am jurat să ducem la bun sfârşit şi orice greşeală poate zădărnici totul, poate da forţe noi unui duşman pe care încă nu l-am nimicit şi care se pregăteşte să riposteze din nou, poate duce la ruină toată expediţia noastră. Vreţi să-i vedeţi pe camarazii noştri puşi pe fugă sau făcuţi prizonieri, torturaţi şi ucişi sau vânduţi ca sclavi în ţinuturi îndepărtate, fără nici o speranţă de a se mai întoarce acasă? Şi vreţi ca patria noastră să fie înfrântă, ocupată, ca familiile voastre să fie ucise, casele voastre pârjolite de duşmani fără îndurare? Dacă va cădea Alexandru, lumea întreagă va cădea pradă unor zvârcoliri înspăimântătoare, vă daţi seama de asta? Asta vrei tu, Eumene din Cardia? Asta vreţi voi toţi? A trebuit să lovesc fără să stau pe gânduri, călcând peste orice piedici, orice sentimente, orice... milă.

Vorbea cu ochii plini de lacrimi fierbinţi, cu vocea întretăiată de patimile care-i sfâşiau sufletul şi prietenii îl recunoscură, îi simţiră forţa devastatoare pe care parcă o

uitaseră. Era ca şi cum respiraţia lui ar fi pătruns în piepturile lor, ca şi cum lacrimile lui s-ar fi scurs pe obrajii lor, ca şi cum îndoielile şi neliniştile lui le-ar fi tulburat sufletele.

Regele îi privi ţintă pe fiecare dintre ei, apoi spuse:

— Şi mai trebuie făcut ceva şi mai îngrozitor.

— Uciderea lui Parmenion? - întrebă Eumene cu o voce care îi tremura.

Alexandru aprobă printr-o aplecare a capului.

— Nu ştim ce va face când va afla de moartea lui Filotas. Dar, dacă va hotărî să se răzbune, s-a terminat cu noi: la el sunt banii care ne trebuie pentru aprovizionare, el controlează drumurile şi toate posibilităţile de contact cu Macedonia pentru trimiterea întăririlor de care avem în permanenţă nevoie, el poate bloca toate căile din urma noastră lăsându-ne în voia sorţii sau se poate alia cu Bessos ori cu alţii ca el şi să ne nimicească până la unul. Putem risca aşa ceva?

— Doar o vorbă vreau să spun - interveni Crater. Crezi că Parmenion ştia de complot sau că era unul dintre complotişti? Filotas era fiul lui: ne-am putea gândi că l-ar fi pus câtuşi de puţin la curent.

— Eu nu cred, dar trebuie să mă gândesc şi la aşa ceva. Eu sunt regele şi nimeni şi nimic nu-mi poate fi de ajutor: trebuie să iau de unul singur asemenea hotărâri îngrozitoare. Singurul leac împotriva frământărilor este prietenia: fără voi, nu ştiu dacă aş găsi forţa, voinţa, scopul tuturor acestor acţiuni. Acum, ascultaţi-mă: nu vreau să vă oblig să purtaţi o dată cu mine povara remuşcărilor pe care doar eu singur trebuie s-o duc, dar, dacă voi credeţi că totul este doar o nebunie, dacă voi credeţi că am depăşit limitele permise unei fiinţe omeneşti, dacă voi credeţi că tot ceea ce fac sau sunt pe cale să fac sunt acţiuni ale unui tiran demn de dispreţ, ucideţi-mă. Acum. Din mâna voastră, moartea nu mi se va părea înspăimântătoare. Alegeţi-l,

după aceea, pe cel mai bun dintre voi, pentru că eu nu am urmaşi; împăcaţi-vă cu Parmenion şi întoarceţi-vă acasă.

Îşi desfăcu platoşa şi o lăsă să cadă pe jos, rămânând cu pieptul gol.

— Eu am jurat să te urmez până la capătul lumii - spuse Hefestion. În toate privinţele, chiar şi dincolo de hotarul care desparte binele de rău.

Apoi, către prietenii săi:

— Dacă vrea cineva să-l ucidă pe Alexandru, atunci să mă ucidă şi pe mine.

Îşi descheie platoşa şi o lăsă şi el să cadă pe jos, după care veni şi se aşeză alături de rege.

Toţi aveau lacrimi în ochi sau plângeau ascunzându-şi faţa cu palmele. Crater îşi aminti în clipa aceea o zi de demult în care ieşise în întâmpinarea prinţului său, pe un viscol cumplit, împreună cu ceilalţi prieteni, printre crestele îngheţate din Illiria, pentru ca el să ştie că prietenii săi nu l-ar fi părăsit niciodată şi pentru nimic în lume şi strigă, atunci, cu un glas răsunător:

— Ceata lui Alexandru!

Şi toţi răspunseră:

— Aici!

40

Eumolpos din Solis intră în fosta sală de arme din palatul satrapului şi se întoarse imediat când auzi zgomotul paşilor săi.

— Cum te numeşti? - îl întrebă informatorul. Şi din ce companie eşti?

— Mă numesc Demetrios - răspunse soldatul. Compania a cincea din batalionul al patrulea de cercetaşi.

— Am o misiune pentru tine din partea regelui.

Îi arătă o tăbliţă având imprimată pe ea steaua argeadă.

— Cunoşti asta?

— Este sigiliul regal.

— Aşa este. Deci, pe baza lui, ordinul pe care-l vei primi vine direct de la Alexandru. Este vorba despre o misiune grea şi de mare importanţă, dar ştim că nu eşti la prima însărcinare de acest fel şi că ai acţionat întotdeauna cu iuţeală şi precizie.

— Pe cine trebuie să ucid? - întrebă Demetrios.

Eumolpos îl privi ţintă în ochi:

— Pe generalul Parmenion.

Omul reacţionă abia vizibil, printr-o tresărire uşoară a pleoapelor. Eumolpos continuă, privindu-l în continuare drept în ochi:

— Ordinul este doar prin viu grai şi numai tu îl cunoşti. Nimeni altcineva, nici chiar regele, nu va şti că tu ai primit această misiune. Vei avea două călăuze de prin partea locului, demne de toată încrederea şi veţi folosi cămile din grajdurile lui Satibarzanes: sunt animalele cele mai iuţi şi mai rezistente pentru drumurile de aici. Va trebui să ajungeţi înainte ca vestea morţii lui Filotas să ajungă la Ecbatana.

Îi înmână un sul de papirus.

— Acesta este documentul prin care treci drept curier regal, dar, pentru a ajunge până la el cu un mesaj verbal, trebuie să cunoşti parola pe care n-o ştiu decât regele şi Parmenion.

— Care este parola?

— Este un vechi cântecel macedonean pe care-l cântă copiii. Poate că-l cunoşti, este aşa:

Soldatul cel bătrân la luptă a pornit...

Ucigaşul avu o sclipire de sarcasm în priviri, după care, dând ritmic din cap, continuă cu versul următor:

... pe drum s-a poticnit!

— Exact asta este - confirmă Eumolpos fără a se arăta deloc surprins.

Apoi, continuă:

— Nu vei primi nici o recompensă pentru această misiune, dar vei primi de la mine personal un talant de argint.

— Nu-i nevoie - răspunse omul.

— O să-ţi prindă bine cândva. Vei folosi o sabie scurtă, cu două tăişuri, şi-l vei lovi în piept. Cel mai mare soldat al Macedoniei nu trebuie să moară lovit pe la spate.

Demetrios dădu din cap în semn că înţelesese totul.

— Mai este şi altceva?

— Trebuie să-l iei prin surprindere. Dacă îşi dă seama de ce vrei să faci, eşti pierdut. Nu te baza pe faptul că are şaptezeci de ani. Un leu rămâne întotdeauna un leu.

— O să am grijă.

— Acum, pleacă. Nu-i timp de pierdut. Călăuzele tale te vor aştepta la grajdurile de jos cu cămilele gata pregătite. Bani vei găsi la Ecbatana, lângă templul lui Eshmun al chaldeilor, la poarta de miazăzi. Îndată după aceea, vei pleca din nou şi nu te vei mai întoarce niciodată.

Omul ieşi pe o uşă dosnică, coborî scările până la grajduri şi plecă în direcţia soarelui care apunea. Din înaltul turnului, Alexandru privea palid şi nemişcat micul grup, până ce dispăru printre colinele deşertului.

Demetrios avu nevoie de şase zile şi cinci nopţi ca să ajungă la Zadracarta, dormind doar câteva ore pe noapte, mâncând şi bând apă fără să descalece. În fiecare zi, el şi călăuzele se opreau ca să schimbe animalele, astfel încât să poată merge cu o viteză egală: era de necrezut ce distanţe enorme puteau fi străbătute rapid în acest fel. Ajunseră la Ecbatana pe la apus, după treisprezece zile de mers şi Demetrios se prezentă imediat la intrarea în palatul guvernatorului.

— Cine eşti şi ce vrei? - îl întrebă santinela.

Demetrios îi arătă permisul de liberă trecere cu sigiliul regelui:

— Curierul regelui cu misiune de urgenţă maximă. Mesaj verbal pentru generalul Parmenion personal.

— Ai o parolă?

— Sigur că da.

— Aşteaptă - răspunse santinela.

Intră în corpul de gardă şi vorbi cu comandantul său care ieşi aproape imediat şi-i spuse curierului:

— Urmează-mă.

Intrară într-o curte largă, cu coloane de jur împrejur, având în mijloc un puţ din care servitorii scoteau apă pentru musafiri şi pentru animale, traversând-o până în partea cealaltă. Pe latura de apus a porticului, aflată acum în umbră, se vedea o scară pe care se urca la etaj. Ajunseră pe un coridor păzit de doi *pezeteri* şi merseră până în capăt. În faţa uşii nu erau soldaţi de pază. Ofiţerul bătu la uşă şi aşteptă. După puţin timp, se auzi zgomot de paşi şi o voce care întreba:

— Cine-i acolo?

— De la corpul de gardă - răspunse ofiţerul. Este aici un curier urgent al regelui, cu un mesaj verbal şi cu parolă.

Uşa se deschise şi apăru în prag un bărbat cam de cincizeci de ani, complet chel, cu o tăbliţă sub braţul stâng şi un condei în mâna dreaptă.

— Sunt secretarul care răspunde de corespondenţă - se prezentă el. Vino după mine: generalul o să te primească de îndată. Abia a terminat cu răspunsurile la scrisori şi tocmai se pregătea să facă o baie înainte de cină. Sper că îi aduci numai veşti bune. Suferă încă pentru moartea lui Nicanor şi este mereu mai îngândurat în privinţa regelui şi a ultimului fiu care i-a mai rămas, sărmanul om.

În timp ce vorbea, privea figura ca de piatră a ucigaşului, parcă pentru a ghici cam ce veşti aducea generalului şi tot privindu-l, parcă nu presimţea nimic bun.

Se opriră în faţa altei uşi. Secretarul spuse:

— Aşteaptă-mă aici: asta este o regulă înainte de a fi primit la general.

Demetrios se temu că ar fi putut fi percheziţionat şi, pe sub mantie, strânse în pumn mânerul săbiei. Mai trecu ceva timp şi nu se auzea nici un zgomot şi nici o voce, apoi, în sfârşit, secretarul apăru cu o tavă pe care se aflau un codru de pâine, un vas cu sare şi o cupă cu vin.

— Generalul Parmenion doreşte ca toţi aceia care intră în casa lui să aibă parte de ospitalitatea sa. Spune că acest obicei aduce noroc - adăugă el cu un zâmbet uşor. Te rog, ia.

Ucigaşul lăsă mânerul săbiei şi întinse mâna spre tavă. Luă o bucată de pâine, întinse cu ea în sare şi mâncă. Bău, apoi, o înghiţitură de vin.

— Mulţumeşte-i generalului din partea mea - spuse după aceea, ştergându-se la gură cu dosul palmei.

Secretarul dădu din cap, puse tava pe o masă, apoi îl conduse până la uşa care dădea în biroul lui Parmenion şi îl mai lăsă să aştepte câteva clipe. Demetrios putea auzi prin uşa închisă glasurile celor doi bărbaţi. În cele din urmă, secretarul apăru şi-i făcu semn că era aşteptat. Demetrios intră şi închise uşa în urma lui.

Parmenion era aşezat la masa de lucru şi, în spatele său, se vedea un dulap plin cu suluri de papirus, purtând fiecare o mică etichetă şi, alături, pe un suport, o hartă care înfăţişa provinciile imperiului persan de la est de Hallys. Îndată ce-l văzu intrând pe curier, se ridică în picioare ca să-i vină în întâmpinare. Era îmbrăcat doar cu chitonul militar care-i acoperea picioarele doar până la genunchi şi purta cizme macedonene din piele până la jumătatea pulpelor. Statura sa era extraordinar de armonioasă, iar platoşa din fier şi din piele, atârnată într-un cârlig pe peretele din stânga putea avea, împreună cu scutul o greutate apreciabilă. Nu era înarmat. Sabia, o armă cu lucrătură foarte veche, atârna cu tot cu centură pe acelaşi perete.

Îi arătă, grijuliu, un scaun pe care să se aşeze:

— Ia loc, soldat.

— Nu sunt obosit - răspunse ucigaşul.

— Se pare, totuşi, că ai călătorit ca printr-un adevărat iad - insistă Parmenion. Arăţi destul de rău. Hai, aşază-te.

Demetrios îi dădu ascultare ca să nu trezească bănuieli şi aşteptă ca generalul să se apropie de el, dar, în timp ce se aşeza, mânerul săbiei sale ieşi la iveală de sub mantie. Parmenion observă aceasta imediat şi se retrase către peretele unde se afla arma sa:

— Cine eşti? - întrebă el şi întinse braţul ca să apuce mânerul săbiei. Ziceai că ai o parolă.

Bărbatul se ridică în picioare:

— *Soldatul cel bătrân ce pleacă la război*... - spuse el punând mâna pe sabie.

La aceste cuvinte, Parmenion lăsă să-i cadă sabia pe care o ţinea deja în mână şi înaintă spre el cu privirea plină de o uimire îndurerată.

— Regele... - şopti el năucit. Cum se poate aşa ceva?

Ucigaşul îi implântă sabia în piept şi-l privi pe când cădea, fără a scoate nici măcar un geamăt, în balta de sânge care apărea pe pardoseală. Îl privi murind şi nu

întrezări nici ură şi nici revoltă în ochii săi care se împăienjeneau. Doar lacrimi. Şi i se păru că buzele muribundului şopteau ceva o dată cu ultima suflare, poate... poate parola sa.

Ieşi pe o altă uşă, care se deschidea pe peretele din dreapta şi se pierdu prin labirintul marelui palat. La scurtă vreme după aceea, liniştea amurgului fu sfâşiată de un urlet prelung de groază.

La treisprezece zile după aceea, Alexandru află că Parmenion fusese asasinat şi, deşi ordinul de a-l ucide fusese dat chiar de el, vestea îl impresionă profund, ca şi cum ar fi sperat ca vreun zeu să poată schimba mersul lucrurilor. Se închise timp de mai multe zile în cortul său, pradă celei mai adânci mâhniri, fără a vedea pe nimeni, fără a mânca şi a bea ceva. Leptine încercă de mai multe ori să intre la el, dar de fiecare dată ieşea plângând şi se ghemuia pe pământ, în dreptul intrării, aşteptând cu ochii în lacrimi, sub arşiţă sau pe ploaie, ca regele s-o lase să intre. Prietenii, care se apropiau din când în când de cort ca să audă vreun semn de viaţă din partea lui, nu distingeau decât vocea sa răguşită şi monotonă care repeta la infinit vechiul cântecel macedonean pe care obişnuiau să-l cânte pe când erau copii şi se îndepărtau clătinând din cap.

Eumene încheie cartea a patra a *Jurnalului* său astfel:

În a şaptea zi a lunii Pianepsion, generalul Parmenion a fost ucis din ordinul regelui, fără a avea nici o vină. Era un bărbat viteaz care luptase întotdeauna cu curaj, deşi era la o vârstă înaintată. Amintirea sa nu va putea fi pătată niciodată: el va rămâne pentru totdeauna viu în memoria noastră.

41

Apoi, într-o zi, Alexandru se întoarse în palatul său, pe jos, cu barba mare şi cu părul năclăit, tras la faţă şi cu o sclipire de rătăcire în priviri. Statira îl luă în braţe şi încercă să-i aline durerea stându-i toată noaptea la picioare, cântând acompaniindu-se cu harpa babiloniană.

Vara era pe sfârşite când regele fixă ziua plecării. Ofiţerii răspunzători de deplasarea armatei se sfatuiră cu călăuzele, administratorii pregătiră carele şi animalele de povară, comandanţii de batalioane îşi adunară soldaţii şi, timp de câteva zile, făcură cu ei câteva lungi marşuri de antrenament pentru a-i obişnui din nou cu greutăţile drumului pe care-l aveau de străbătut până la trecătorile din Paropamissos. În tabără se simţea o puternică satisfacţie pentru reluarea activităţii militare. Soldaţii erau nerăbdători să plece din locul acela blestemat în care asistaseră la evenimente tragice şi fiecare dintre ei nu dorea altceva decât să uite zilele de lâncezeală şi de sânge scurse pe malurile unui lac sterp, sub zidurile aproape năruite ale oraşului Artaxata, denumit acum Alexandria din Ariana.

Prinţesa Statira îşi dădu seama că era însărcinată şi vestea aceasta păru să-i aducă regelui o oarecare linişte şi puţină fericire. Prietenii se bucurară şi ei, gândindu-se că peste nu mult timp vor vedea un nou, un mic Alexandru. Marşul spre nord era prea greu pentru o femeie aflată într-o asemenea situaţie şi Alexandru o rugă să se întoarcă şi să se stabilească în unul dintre palatele sale. Statira se supuse şi porni spre Zadracarta, cu intenţia de se întâlni cu mama sa la Ecbatana sau la Susa.

Trâmbiţele dădură semnalul de plecare într-o dimineaţă senină de la începutul toamnei şi regele se aşeză în fruntea armatei îmbrăcat cu platoşa sa cea mai strălucitoare, călare

pe Ducipal la fel ca în zilele sale cele mai glorioase. Alături de el călăreau Hefestion, Perdicas, Ptolemeu, Seleucos, Leonatos, Lisimah şi Crater cu platoşele lor din fier şi cu crestele coifurilor fluturând în vânt.

Zile întregi urcară pe valea prin care curgea râul cu mii de braţe, trecând din sat în sat fără să se întâmple nimic. Nobilii persani care însoţeau expediţia împreună cu trupele lor vorbeau cu oamenii pe care-i întâlneau explicându-le că tânărul cu arme strălucitoare care călărea pe uriaşul cal negru era noul Rege al Regilor şi, din când în când, câţiva ţărani îi ieşeau în întâmpinare fluturând crenguţe de salcie în semn de salut. Noaptea, cerul era din ce în ce mai limpede şi numărul de stele creştea nemăsurat de mult, de parcă astrele luau naştere cu miile pe imensa boltă arcuită, ca florile de primăvară pe o pajişte. Calistene le explică faptul că, la acele înălţimi, aerul era mult mai curat pentru că nu existau fumul şi aburii care să-l tulbure şi din această cauză stelele erau, pur şi simplu, mai uşor de zărit, dar mulţi soldaţi credeau că bolta cerească se schimba o dată cu locurile prin care treceau şi că în acele ţinuturi atât de îndepărtate totul era posibil.

Tabăra era instalată în fiecare seară la asfinţit, pe malurile râului şi, când se aprindeau focurile, mulţimea soldaţilor la care se adăuga cortegiul de femei, negustori, servitori, hamali, păstori şi paznici de animale cu turmele lor dădea impresia unui adevărat oraş în mişcare.

Într-o zi, valea râului cu o sumedenie de braţe dădu într-o câmpie întinsă înconjurată din toate părţile de un lanţ de munţi uriaşi, acoperiţi de zăpadă, scânteind în soare şi profilându-se minunat pe fondul albastru al cerului.

— Paropamissos! - strigă Eumene, emoţionat la vederea acestei frumuseţi, dar Calistene îl aduse cu picioarele pe pământ:

— Am avut în ultima vreme un schimb de scrisori cu unchiul meu, Aristotel, şi, după părerea lui, munţii pe care îi

vom întâlni aici ar trebui să fie ultima prelungire a lanţului Caucazului, care este cel mai înalt din lume.

— Şi noi va trebui să urcăm până acolo sus? - întrebă Leonatos arătând spre culmile suspendate între cer şi pământ.

— Până acolo - îi răspunse Ptolemeu. Suntem siguri de-acum că Bessos se află de cealaltă parte, cu o armată de bactrieni, sogdieni şi sciţi şi Alexandru vrea să-l ia prizonier cu orice preţ.

Leonatos duse mâna la frunte ca să vadă mai bine, privi din nou la impunătorul lanţ de munţi, care strălucea orbitor sub mantia sa de gheaţă şi zăpadă, apoi clătină din cap şi merse mai departe.

De ipoteza geografică a lui Calistene află şi regele care, în zilele următoare, găsi că întinsa vale fertilă era locul ideal pentru a întemeia un oraş nou şi pentru a instala acolo o parte din numerosul cortegiu care se deplasa în urma armatei în marş. Dădu acestui nou oraş numele Alexandria din Caucaz şi lăsă acolo cam o mie de persoane împreună cu aproape două sute de mercenari care se oferiră să rămână în loc să participe la ameţitoarea traversare a munţilor.

În aerul limpede, sub cerul acela scânteietor, pe pajiştile de smarald străbătute de panglicile argintii ale braţelor râului, fantasmele de la Artaxata păreau să se piardă în trecut, dar umbra însângerată a lui Parmenion continua să tulbure nopţile lui Alexandru. Într-o zi, pe la asfinţit, sub apăsarea amintirilor, el se duse în cortul lui Aristandru şi-i spuse:

— Ia un cal şi vino după mine.

El se supuse şi, după puţin timp, ieşind de sub supravegherea gărzilor, o luară prin umbra care cobora dinspre munţi şi începură să urce pe povârnişul muntelui.

— Ce vrei să faci? - întrebă clarvăzătorul.

— Să chem umbra lui Parmenion - răspunse regele, aruncându-i o privire rugătoare. Poţi face asta pentru mine, Aristandru?

Clarvăzătorul dădu din cap aprobator.

— Dacă se mai află prin aceste locuri, îl voi face să vină la tine, dar dacă a coborât deja în Hades, nu ştiu dacă voi putea ajunge acolo fără ca eu însumi să-mi pierd viaţa.

— Azi-noapte am visat că-l văd urcând singur, pe jos, spre trecătoarea aceea. Mergea îndoit de spate, ca şi cum ar fi dus o povară grea, iar părul său alb se confunda cu albeaţa zăpezii, îmi făcea, din când în când, semn să vin după el... mâna aceea mare şi butucănoasă de războinic bătrân. Deodată s-a întors spre mine şi i-am putut vedea rana pe care o avea la piept, dar în privirea sa nu era nici ură şi nici dorinţă de răzbunare. Doar o nesfârşită tristeţe. Cheamă-l, Aristandru, te implor!

— Îţi aminteşti în ce loc al muntelui ţi s-a părut că-l vezi?

— Acolo - răspunse regele, arătând spre un punct în care poteca de piatră se pierdea sub zăpadă.

— Du-mă, atunci, acolo, înainte să ne prindă noaptea şi să nu mai putem găsi drumul.

Porniră din nou la drum, mai întâi călare şi, apoi, pe jos, când drumul deveni mai strâmt şi mai greu. Ajunseră înainte de miezul nopţii la marginea zăpezilor şi se opriră în faţa întinderii albe, nesfârşite, care se zărea prelungindu-se până pe cele mai înalte piscuri.

— Eşti gata? - întrebă Aristandru.

— Sunt gata - răspunse regele.

— Pentru ce?

— Pentru orice.

— Chiar şi pentru moarte?

— Da.

— Atunci, dezbracă-te.

Alexandru făcu întocmai.

— Întinde-te pe zăpadă.

Alexandru se întinse cu faţa în sus pe covorul de nea, tresărind la atingerea rece şi văzu că Aristandru îngenunchea lângă el şi începea să cânte, legănându-se înainte şi înapoi pe călcâie, într-o litanie ciudată însoţită, din când în când, de strigăte scurte într-o limbă barbară de neînţeles. Pe măsură ce cântecul se înălţa spre cerul îngheţat, corpul său se afundă tot mai mult în zăpadă până când aproape nu se mai văzu.

Îşi simţea pielea străpunsă de mii de ace îngheţate care păreau să-i ajungă până în inimă şi în creier, iar durerea creştea cu fiecare clipă devenind în curând de nesuportat. La un moment dat, îşi dădu seama că el însuşi scotea din gâtlej strigăte întrerupte într-o limbă necunoscută, aceleaşi sunete pe care le scotea şi Aristandru şi văzu că acesta, îngenuncheat în faţa lui, avea ochii albi şi fără nici o expresie, ca ai unei statui de marmură căreia ploaia i-ar fi şters culorile.

Vru să vorbească, dar nu reuşi; încercă să se ridice, dar simţi că nu mai avea puterea să facă aşa ceva. Încercă, de asemenea, să strige, dar nu mai avea voce. Se afunda din ce în ce mai mult în gheaţă sau poate plutea prin aerul îngheţat şi transparent pe deasupra crestelor ascuţite ale munţilor... Se revăzu, atunci, copil, ca într-un vis, alergând prin încăperile palatului regal în timp ce bătrâna Artemizia, gâfâind, încerca să se ţină după el. Şi iată că, pe neaşteptate, se afla în sala mare de consiliu, în sala de arme unde generalii stăteau alături de rege, tatăl său, şi se oprea încremenit în faţa impunătorilor războinici ferecaţi în armurile lor strălucitoare. În momentul acela, vedea apărând de pe un coridor lateral un bărbat impunător cu părul lung şi alb: primul soldat al regatului, generalul Parmenion!

Îl privea zâmbind şi-i spunea:

— Cum este cântecelul acela, micul meu prinţ, cum este? Nu vrei să-l mai cânţi o dată pentru bătrânul tău soldat care pleacă la război?

Şi Alexandru încerca să cânte cântecelul care-i făcea pe toţi să râdă, dar nu reuşea, avea un nod în gât. Se întoarse ca să meargă în camera sa, dar văzu în faţă covorul zăpezii, îl văzu din nou pe Aristandru îngenuncheat, ţeapăn ca un cadavru şi cu ochii albi. Disperat, îşi adună ultimele forţe ca să ajungă cu mâna la mantia pe care o aruncase pe zăpadă, dar, în timp ce, cu o sforţare supraomenească, întorcea capul în direcţia aceea, rămase încremenit de uimire: în faţa lui se afla Parmenion, palid în lumina lunii, îmbrăcat cu platoşa şi cu spada lui impunătoare atârnându-i la şold.

Ochii i se umplură de lacrimi şi şopti:

— Bătrâne... viteaz... soldat... iartă-mă.

Buzele lui Parmenion se încreţiră uşor într-un surâs melancolic şi răspunse:

— Acum sunt cu băieţii mei. Ne simţim bine împreună. Rămâi cu bine, *Alékandre.* O să te iert atunci când o să ne revedem. Şi nu va trece mult timp până atunci.

Se îndepărtă cu paşi rari pe zăpada imaculată şi dispăru în bezna nopţii.

În clipa aceea, Alexandru simţi că-şi vine iarăşi în fire şi-l văzu în faţa sa pe Aristandru care ţinea în mână mantia sa şi-i spunea:

— Acoperă-te, repede, acoperă-te! Ai fost foarte aproape de moarte.

Alexandru reuşi să se ridice şi să se înfăşoare în mantie şi căldura lânii îl readuse încetul cu încetul în simţiri.

— Ce s-a întâmplat? - îl întrebă Aristandru. Am pus în joc toate forţele spiritului meu, dar nu-mi amintesc nimic.

— L-am văzut pe Parmenion. Era îmbrăcat în armură, nu avea răni şi mi-a zâmbit.

Plecă fruntea, mâhnit.

— Dar probabil că m-am înşelat.

— Înşelat? - spuse clarvăzătorul. Poate că nu. Priveşte.

Alexandru se întoarse şi văzu un şir de urme de paşi pe zăpadă, care se terminau nu departe, la o azvârlitură de

băţ, ca şi cum cel care le lăsase s-ar fi risipit apoi în aer. Îngenunche ca să le atingă cu vârfurile degetelor şi, apoi, se întoarse către Aristandru cu o privire în care se putea citi uimirea.

— Cizme macedonene... cu ţinte. Oh, mare Zeus, poate fi adevărat?

Clarvăzătorul privi fix spre orizont.

— Să ne întoarcem - spuse. E târziu. Stelele care ne-au ocrotit până acum stau să apună.

42

Alexandru sărbători întemeierea noului său oraş aducând sacrificii solemne pentru a cere bunăvoinţă zeilor, după care dădu semnalul de începere a unor jocuri sportive şi a întrecerilor poetice cu reprezentaţii teatrale. Cei mai buni actori tragici, interpretând roluri dintre cele mai faimoase, încercară să-l întreacă în măiestrie pe cel dintâi dintre ei, cel care devenise o legendă, Tessalos, căruia clima de pe podiş părea să-i confere o voce şi mai puternică şi o forţă artistică de neîntrecut.

Punctul culminant al serilor de tragedie fu atins prin spectacolul *Cei şapte împotriva Tebei* în care un tânăr actor originar din Mylassa juca extraordinar de bine rolul lui Tydeus care-şi înfigea dinţii în craniul lui Melanippus. Premiul pentru cea mai măiastră interpretare îl primi, însă, din nou Tessalos pentru interpretarea magistrală a rolului principal din *Agamemnon.*

Festivităţile durară şapte zile. Într-a opta, armata porni în marş, condusă de călăuzele indigene, în direcţia trecătorilor din munţi. După numai două etape, armata se află în situaţia de a merge printr-o zăpadă înaltă, prin locuri care păreau complet pustii şi, pentru că drumurile erau foarte abrupte şi aproape de nestrăbătut, animalele de povară duceau doar jumătate din încărcătura pe care o aveau de obicei, astfel încât autonomia expediţiei era mult limitată.

Călăuzele spuseră că sate existau chiar şi pe acolo şi că aveau şi rezerve de alimente, dar erau ascunse în zăpadă şi imposibil de observat. Singura posibilitate de a le descoperi era să aştepte lăsarea serii, când se aprindeau focurile pentru pregătirea cinei şi fumul indica poziţia exactă a caselor. În felul acesta, armata nu suferi de foame, dar locuitorii din satele acelea mizere nu mai aveau provizii pentru a supravieţui şi fură obligaţi să-şi părăsească

locuinţele şi să coboare spre poalele munţilor şi să se lupte pentru mâncare cu alţi disperaţi.

Marşul continuă cu preţul unor eforturi uriaşe şi mulţi soldaţi începură să sufere de tulburări ale vederii din cauza soarelui care se reflecta orbitor pe zăpadă.

Alexandru îl chemă după asfinţit pe medicul Filip în cortul său şi-i citi despre un episod din „expediţia celor zece mii”.

— Xenofon povesteşte că avusese aceeaşi problemă cu oamenii săi printre zăpezile din Armenia: spune chiar că nu puţini îşi pierduseră vederea.

— Le-am dat ordin soldaţilor să-şi acopere ochii cu fâşii de pânză lăsând doar nişte crăpături ca să poată vedea doar cât era necesar - răspunse Filip. Asta ar trebui să le salveze vederea. Mai mult nu pot face: dar mi-am amintit că bătrânul meu maestru, Nicomah, cel care te-a asistat pe tine la naştere, folosea zăpada ca să calmeze iritaţia ţesuturilor şi pentru a încetini sau chiar opri hemoragiile. Am încercat cu luptătorii noştri şi a avut rezultate încurajatoare. Într-un asemenea caz se poate spune că şi ceea ce răneşte poate vindeca. Şi tu, cum te simţi, Măria Ta? - îl întrebă, apoi, văzându-l cam tras la faţă.

— Durerile mele nu sunt dintre acelea pe care să le poţi vindeca tu, bunul meu Filip, doar vinul le mai poate ostoi câteodată. Niciodată nu l-am înţeles mai bine ca acum pe tatăl meu când spunea că un rege este singur.

— Poţi să dormi?

— Da, uneori.

— Du-te, atunci, la culcare. Să-ţi dea zeii o noapte liniştită.

— Şi ţie, *iatré.*

Filip zâmbi: regele i se adresa cu titlul său de medic când serviciile sale erau deosebit de apreciate. Salută cu o uşoară înclinare a capului şi ieşi afară în noaptea înstelată.

A doua zi, zăriră o stâncă enormă, înaltă şi abruptă. Calistene o privi timp îndelungat şi merse împreună cu un grup de agrieni până la baza ei. Observase pe o latură o

ieşitură de o formă oarecum semicirculară, amintind de un cuib uriaş, şi, pe o altă latură, chiar la jumătatea peretelui, câteva umbre sau pete care semănau cu nişte inele, de culoare ruginie, şi o scobitură care te făcea să te gândeşti la conturul corpului unui om de proporţii gigantice. Puse să fie chemat imediat Aristandru.

— Priveşte - îi spuse - este extraordinar! Am găsit stânca pe care a fost înlănţuit Prometeu. Acela - adăugă el, arătând ieşitura din piatră - poate fi cuibul acvilei care îi devora ficatul şi acelea - continuă, arătând spre umbrele ruginii de pe perete - sunt zalele lanţului care-l ţinea captiv pe titan. Şi iată şi urma lăsată de corpul său... Dacă unchiul meu, Aristotel, aşa cum cred şi eu, are dreptate şi acesta este Caucazul, atunci aceasta poate fi, cu adevărat, stânca lui Prometeu.

Vestea se răspândi rapid printre soldaţi: o mulţime de soldaţi rupseră rândurile pentru a merge să vadă şi, cu cât priveau mai atent, cu atât se convingeau mai mult de spusele lui Calistene. Veni şi Tessalos şi, inspirat de măreţia priveliştii, începu să declame emoţionat versuri din *Prometeu* al lui Eschil: vaietul titanului înlănţuit pe stânca scitică. Vocea sa de stentor, amplificată de ecoul dintre cei doi pereţi înalţi, făcu ca vorbele marelui poet să plutească peste acel ţinut barbar şi îndepărtat, aflată veşnic în strânsoarea gerurilor:

Oh, boltă strălucitoare a cerului şi adieri cu sprintene aripi, izvoare ale râurilor şi tu, mare, zâmbet al valurilor fără sfârşit, şi tu, Terra, ca mamă a tuturor celor ce există, oh, soare, ochi atoatevăzător, eu vin şi vă rog: priviţi ce dureri mi-e dat să îndur...

Regele se opri şi el, trăgând cu urechea la acele versuri sublime, dar, în aceeaşi clipă, Calistene îi răspunse lui Tessalos prin vorbele lui Hefaistos, nevoit să-l pună în lanţuri pe titan:

... vei sta de pază acestei stânci a durerii tale, drept pe lângă ea, fără să poţi dormi, fără să-ţi poţi îndoi membrele, pentru că inima lui Zeus nu ştie ce-i aceea milă: aspru este acela care a simţit de puţină vreme gustul puterii.

Pasajul acela îl răni pe Alexandru, ca şi cum ar fi fost rostit special pentru el.

O acvilă îşi luă zborul în clipa aceea din vârful unei stânci şi făcu să răsune în spaţiul imens dintre munţi ţipătul său strident şi răguşit, în timp ce plana într-un zbor lent, parcă solemn, pe deasupra deşertului de gheaţă, ca şi cum Zeus însuşi ar fi răspuns la cuvintele necuviincioase ale muritorilor.

Calistene se întoarse şi întâlni privirea gânditoare a regelui. Spuse:

— Nu-i aşa că sunt minunate versurile astea?

— Sunt minunate - răspunse Alexandru.

Şi-şi continuă drumul.

În şaisprezece zile de mers, armata traversă dintr-o parte în alta uriaşul lanţ de munţi, îndurând suferinţe supraomeneşti, foame şi tot felul de privaţiuni şi coborî spre câmpia scitică. Fură nevoiţi să sacrifice şi o bună parte dintre animalele de povară pentru a străbate şi ultima porţiune a acelei formidabile bariere, dar, în cele din urmă, Alexandru putu admira o nouă provincie care intra sub stăpânirea sa.

Privirea sa, de la înălţimea ultimei trecători, scrută o stepă nesfârşită şi soldaţii se simţiră din nou cuprinşi de spaimă la vederea acelei întinderi infinite şi uniforme, dar ceea ce îi mira cel mai mult era faptul că zăpada şi gheaţa aproape că se învecinau cu ţinuturile semideşertice, arse de soare.

Totuşi, faptul că îl urmau din nou pe Alexandru îi făcea să se simtă ca atraşi într-un vârtej ameţitor, datorită unei forţe

de neînvins căreia nu i se puteau opune. Simţeau că erau părtaşi la o aventură fără egal pe care nimeni în lume n-ar fi putut s-o trăiască, pentru că nimeni nu avusese şansa de întâlni un asemenea om, dacă era vorba de un simplu muritor. Într-adevăr, mulţi dintre cei care călătoreau împreună cu armata, văzându-l aproape întotdeauna de departe, strălucitor în platoşa sa de argint şi având alături drapelul roşu cu steaua de aur, se obişnuiseră de-acum să-l considere o fiinţă supraomenească.

Îndată ce ajunseră pe câmpie, se îndreptară spre capitala acelei regiuni, un oraş numit Bactra, care se înălţa în mijlocul unei oaze întinse de verdeaţă unde putură, în sfârşit să se mai întremeze. Oraşul capitulă fără luptă şi Alexandru îl lăsă în funcţie pe vechiul satrap, Artaozos. Acesta îl întâmpină în palatul său şi-l informă că Bessos se retrăsese lăsând în urma lui teritoriul pârjolit.

— Nu se aştepta să ajungi aşa de repede, să treci peste munţi în atât de puţine zile, învingând zăpada şi foamea. Pentru că nu putuse aduna o armată suficient de mare ca să poată lupta cu tine în câmp deschis, a trecut râul Oxus, unul dintre cele mai mari cursuri de apă care vin din munţii noştri, mergând în oraşele aliate cu el şi distrugând în urma sa toate podurile.

Aflând toate acestea, regele hotărî să nu mai zăbovească şi porni din nou în marş cu intenţia de a traversa şi el râul. Când ajunseră pe mal, îl chemă la el pe Diades, şeful inginerilor săi, şi arătă spre malul celălalt.

— Cât timp ne va lua - întrebă el - ca să construim un pod?

Diades luă o suliţă de la soldaţii din gardă şi o înfipse pe fundul albiei, dar curentul o aplecă imediat până ajunse aproape de suprafaţa apei.

— Nisip - exclamă el. Numai nisip!

— Şi ce-i cu asta? - întrebă regele.

— Stâlpii nu ţin, cum s-a întâmplat şi cu suliţa asta.

Privi în jurul său.

— În plus, nu văd ca în zona asta să existe copaci suficienţi.

— Voi trimite soldaţii înapoi în munţi ca să taie brazi.

Diades clătină din cap.

— Măria Ta, ştii că nimic nu m-a putut opri vreodată, că niciodată n-am considerat că o lucrare ar fi imposibil de realizat, dar râul acesta este larg de cinci stadii, curentul este foarte puternic, iar fundul albiei este complet nisipos. Nici un stâlp nu poate rezista şi fără stâlpi nu se poate construi nici un pod. Te sfătuiesc să cauţi un vad.

Oxhatres ieşi în faţă şi spuse în greaca lui stâlcită:

— Vad nu.

Alexandru începu să se plimbe tăcut în susul şi în josul malului, sub privirile întregii armate ca şi ale prietenilor săi nedumeriţi. Apoi, atenţia îi fu atrasă de câţiva ţărani care munceau pe câmpurile aflate de-a lungul apei. Curăţau paiele de pleavă profitând de vântul din ziua aceea şi aruncau paiele în sus cu lopeţile şi cu furcile. Paiele cădeau pe pământ la picioarele lor, iar pleava, mai uşoară, era dusă de vânt mult mai departe. Era un spectacol foarte frumos de văzut, un fel de vârtej auriu format din miile de paie care scânteiau în razele soarelui.

Când tânărul acela frumos se apropie, ţăranii se opriră din treabă, privindu-l miraţi cum se apleca şi lua o mână de pleavă.

Se întoarse la Diades care mai înfipsese pe fundul apei, ceva mai în jos, alţi câţiva pari şi privea dezamăgit cum se culcau sub forţa curentului.

— Am găsit soluţia - spuse Alexandru.

— Modul prin care să putem trece dincolo? Care ar fi? - întrebă inginerul.

Regele lăsă să cadă pe jos pleava pe care o avea în mână:

— Cu asta - răspunse.

— Cu nişte pleavă?

— Chiar aşa. Am văzut aşa ceva la geţii de pe malurile Istrului. Ei umplu cu pleavă piei de bou, apoi le cos şi le dau drumul pe apă. Aerul care rămâne printre cojiţe face ca burdufurile acelea să plutească suficient de mult ca să permită traversarea unei ape.

— Dar nu avem piei suficiente pentru toţi soldaţii noştri - obiectă inginerul.

— Nu, dar avem destule ca să putem construi o punte. Putem folosi şi pieile de la corturi, ce zici?

Diades clătină din cap neîncrezător.

— Este o idee genială. Le putem unge cu seu ca să le facem şi mai impermeabile.

Fu convocat consiliul prietenilor regelui şi se împărţiră sarcinile: Hefestion se angajă să adune pleava, Leonatos să adune toate pieile existente pe la corturi şi să mai rechiziţioneze altele de la localnici. Scândurile de la platformele maşinilor de război urmau să fie folosite pentru puntea în sine şi, pentru ancorare, se folosiră pietre legate cu funii şi lăsate pe fundul apei.

Spre seară, toate materialele erau adunate şi Alexandru trecu în revistă armata, dar, când ajunse în dreptul veteranilor, greu încercaţi de traversarea munţilor, îi privi ca şi cum atunci îi vedea pentru prima dată şi-i fu milă de ei. Mulţi dintre ei aveau aproape şaizeci de ani. Alţii aveau chiar mai mult şi cu toţii purtau semne ale suferinţelor prin care trecuseră, ale bătăliilor, ale rănilor, ale privaţiunilor de tot felul. Simţea că ei l-ar fi urmat oriunde fără să crâcnească, dar citea pe feţele lor teama de fluviul enorm pe care trebuiau să-l traverseze pe saci de paie, de câmpia deşertică nesfârşită şi pustie.

Îl chemă pe Crater şi-i ordonă să-i adune pe toţi în faţa cortului său, îndată după asfinţit, pentru că hotărâse să-i lase la vatră. Crater făcu întocmai şi când bătrânii soldaţi se adunară în mijlocul taberei, Alexandru se urcă pe un podium şi începu să le vorbească:

— Veterani! V-aţi servit cu cinste regele şi armata ţării voastre, trecând peste toate piedicile şi îndurând toate suferinţele fără ca eu să vă fi răsplătit măcar o dată. Aţi cucerit cel mai mare imperiu care a existat vreodată şi aţi ajuns la vârsta la care este drept ca un bărbat să se bucure de odihnă şi de privilegiile dobândite prin luptă. Eu vă dezleg de jurământul vostru şi vă trimit acasă. Veţi primi fiecare, ca dar din partea mea personal şi salariul plătit până la întoarcerea în Macedonia. Salutaţi patria în numele meu şi trăiţi în pace anii care vă mai sunt hărăziţi. Aţi meritat-o din plin.

Tăcu, aşteptând uralele lor, dar, în loc de aşa ceva, printre rânduri se auzi un murmur, se schimbau cuvinte şoptite, apoi un comandant de companie mai în vârstă ieşi în faţă şi spuse:

— De ce nu ne mai vrei, Măria Ta?

— Cum te cheamă, comandante? - întrebă Alexandru.

— Mă numesc Antenor.

— Nu doreşti să-ţi vezi din nou familia?

— Ba da, cum să nu.

— Şi nu vrei să te duci acasă şi să trăieşti mai liniştit, să mănânci, să bei şi să fii servit de alţii?

— Sigur că da.

— Atunci, plecaţi liniştiţi şi lăsaţi-i în locul vostru pe tinerii care urmează să mai vină. Voi v-aţi făcut datoria.

Omul nu se mişcă din loc.

— Mai e şi altceva, comandante?

— Mă gândesc că prima zi va fi tare frumos: îi voi vedea din nou pe nevastă-mea şi pe copii, pe câţiva dintre prieteni, casa. O să-mi cumpăr haine noi şi mâncare din belşug, dar mă înspăimântă ziua de după asta, Măria Ta. Mă înţelegi?

— Te înţeleg, comandante. Ziua care urmează îi înspăimântă pe toţi oamenii. Şi pe mine. De asta nu mă pot opri... niciodată. Trebuie să alerg ca să ajung la ea şi să trec chiar dincolo de ea.

Veteranul făcu un semn de aprobare, deşi nu înţelesese mare lucru şi spuse:

— Ai dreptate tu, Măria Ta. Tu eşti tânăr şi noi suntem bătrâni. E timpul să ne întoarcem acasă. Dar, măcar...

— Ce anume?

— Pot să te îmbrăţişez în numele tuturor camarazilor mei?

Alexandru îl strânse în braţe ca pe un vechi prieten şi, în momentul acela, izbucniră ovaţiile pentru că veteranii, de la primul până la ultimul, simţeau că, în clipele acelea, regele îi îmbrăţişa emoţionat pe toţi şi simţeau cum ochii li se umpleau de lacrimi.

În noaptea aceea, Calistene îi scrise o scrisoare lungă unchiului său, Aristotel, şi o încredinţă unuia dintre veteranii care plecau şi care locuia aproape de Stagira. Îi dădu ca răsplată un stater de aur, prima monedă pe care Filip o bătuse cu chipul lui Alexandru, un Alexandru care nu mai exista pentru el de ceva vreme. Veteranii plecară în zori, salutaţi prin prezentarea armelor şi prin semnale ascuţite de trâmbiţă şi se îndreptară spre apus, urmând linia munţilor în direcţia oraşului Zadracarta.

Ecoul tobelor care însoţea plecarea veteranilor încă nu se stinsese când Diades trecu la executarea în cea mai mare grabă a punţii de trecere peste râu şi, îndată după aceea, trupele începură traversarea: mai întâi *eterii,* pe jos, ţinând caii de căpăstru, şi, apoi, pedestraşii.

Toţi soldaţii trecură înainte de prânz pe malul celălalt şi inginerii avură grijă ca, până noaptea târziu, să recupereze materialele de pe malul nordic al râului. În timp ce oamenii erau ocupaţi cu ridicarea corturilor, Oxhatres împreună cu călăreţii săi făcură o recunoaştere mai amplă şi se întoarseră după aceea la Alexandru ca să-i raporteze că găsiseră numeroase urme de copite de cai şi că, probabil, era vorba despre armata uzurpatorului Bessos.

Regele îi chemă imediat la sfat pe prietenii săi, pe Clito cel Negru şi pe câţiva comandanţi ai batalioanelor care se

distinseseră în mod special în ultimul timp. Îl invită şi pe Oxhatres, ca şi pe câţiva ofiţeri persani de cavalerie şi aceasta provocă ostilitate mai ales din partea lui Clito şi a comandanţilor subordonaţi lui.

— Prietenii noştri persani ne-au dat un ajutor preţios - începu regele - în descoperirea urmelor duşmanului. Ştim acum încotro se îndreaptă Bessos şi ştim ce avem de făcut. Trebuie să-l prindem acum sau niciodată. Ptolemeu va comanda Vârful, un escadron de *eteri* şi două de cercetaşi uşori, pornind cât se poate de repede în urmărirea lui. Oxhatres va veni cu voi împreună cu oamenii săi.

Ptolemeu avu un gest abia vizibil de nemulţumire care nu-i scăpă lui Alexandru.

— Ai ceva de obiectat, Ptolemeu?

— Nimic - veni imediat răspunsul acestuia.

— Atunci, aşa vom face. Porniţi imediat. Călăuzele voastre se pot descurca şi prin întuneric.

Ptolemeu îşi puse coiful şi ieşi urmat de toţi ceilalţi prieteni care luaseră parte la consiliu. Mai rămase doar Clito cel Negru.

— Era nevoie să-i trimiţi pe barbarii aceia împreună cu Ptolemeu? – întrebă. Până acum nu ne-am descurcat şi singuri?

Alexandru îl privi cu o expresie hotărâtă:

— Da, din două motive, Clito. Primul este că ei cunosc aceste ţinuturi mai bine decât oricare dintre noi, al doilea este că, peste puţin timp, vor începe să facă parte din armata macedoneană, ca unităţi militare de acelaşi rang ca şi corpurile noastre de cavalerie şi de infanterie.

Clito aplecă fruntea ca şi cum trebuia să înghită un hap amar.

— Eşti pe cale să faci o mare greşeală, Alexandru.

— De ce?

— Pentru că, mai devreme ori mai târziu, va trebui să alegi... Sau noi, sau ei.

Ieşi fără să salute. La puţin timp după aceea, trâmbiţaşii lui Ptolemeu dădeau semnalul de adunare.

43

Foarte curând, Oxhatres se arătă a fi foarte util. Se îmbrăcase cu pantaloni scitici din piele tăbăcită şi un pieptar de piele cu plăci de fier, purta în bandulieră arcul şi tolba de săgeţi, iar la şold avea o sabie lungă hircană. Călărea pe un cal de stepă, mic şi zburlit, dar incredibil de rezistent.

Le ceru tuturor să aibă torţe, apoi şi-o aprinse pe a sa şi-l privi drept în ochi pe Ptolemeu cu o expresie elocventă care parcă vroia să spună: „să vedem dacă eşti aşa de dur cum te pretinzi”. Porni apoi în galop ţinând torţa ridicată deasupra capului pentru a lumina drumul şi pentru a putea fi văzut de restul soldaţilor care veneau după el. Pe măsură ce înaintau, urmele erau din ce în ce mai proaspete şi mai vizibile, semn că se apropiau tot mai mult de ţintă.

Ptolemeu observă că toţi aceşti călăreţi asiatici nu se opreau deloc din drum şi că urinau chiar fără a mai descăleca. Când, în cele din urmă, dădu ordin să se facă un popas pentru ca animalele să se poată odihni iar oamenii să doarmă câteva ore, Oxhatres clătină din cap, manifestându-şi dezaprobarea, apoi se aplecă pe gâtul calului şi moţăi o vreme imitat de călăreţii săi hircani şi bactrieni. Ceilalţi nici nu apucaseră bine să-şi aştearnă pe jos mantalele că el îşi îndreptă din nou spinarea şi apucă frâiele calului zicând:

— E târziu şi Bessos nu ne aşteaptă.

Aprinse o altă torţă de la cea veche care era pe cale să se stingă şi porni în galop urmat de călăreţii săi. Se opri cu puţin înainte de revărsatul zorilor, descălecă, luă de pe jos puţină balegă de cal şi i-o arătă lui Ptolemeu:

— E proaspătă. Mâine îl prindem.

— Dacă nu murim până atunci - îi răspunse unul dintre ofiţerii Vârfului.

Ptolemeu, care nu vroia să se lase mai prejos, strigă:

— Pe cai, soldaţi! Arătaţi-le de ce sunteţi în stare!

Orgoliul şi încăpăţânarea făcură să se mai trezească încă puţină energie în mădularele bieţilor călăreţi macedoneni, dar Ptolemeu observă că unii dintre ei aveau rosături destul de grave pe faţa interioară a coapselor.

— Aţi înţeles acum de ce poartă ei pantaloni? Hai să pornim, mişcaţi-vă!

După o vreme, soarele răsări şi lumina sa limpede făcu ca umbrele călăreţilor să apară foarte lungi pe câmpia perfect netedă, apoi scoase din umbră culorile acelor ţinuturi, în aparenţă sterpe şi, în clipele acelea de linişte şi pace, ele părură mai prielnice vieţii. Se vedeau flori mici de margarete sălbatice, tufe de scaieţi purpurii şi, din loc în loc, arbuşti cu frunze argintii care străluceau ca nişte bijuterii pe fondul cărămiziu al pământului nisipos. Într-o vreme, întâlniră o caravană lungă de cămile uriaşe, păroase şi cu două cocoaşe, numite „cămile de Bactria”, animale care scoteau nişte mugete plângăreţe ciudate.

— Ei merg spre Smirna - spuse râzând Oxhatres. Vreţi să mergeţi cu ei?

Ptolemeu clătină din cap şi-i făcu semn să-şi vadă de drum: îi sclipeau ochii de oboseală, avea băşici pe tot corpul, dar mai degrabă s-ar fi lăsat omorât decât să ceară să se facă un nou popas. Câţiva dintre soldaţii săi, totuşi, se opriseră deja sau pur şi simplu se prăvăliseră la pământ sfârşiţi de oboseală, îi lăsă în urmă, gândindu-se că-i va lua la întoarcere.

Între timp, soarele se ridicase pe cer şi căldura devenise de nesuportat. Roiuri de muşte care veneau cine ştie de unde intrau în ochi ca pentru a le suge umezeala, sute de tăuni se năpusteau peste caii care nechezau de durere şi încercau să se apere dând din copite. Ptolemeu observă că animalele persanilor nu aveau de suferit de pe urma acestor insecte datorită părului lor des şi zburlit, ca şi a cozilor lungi până la pământ care puteau ajunge pe tot corpul calului ca să-l apere de înţepături. Se gândi că, până

la un punct, probabil că Alexandru avea dreptate în privinţa calităţilor barbarilor, ei cunoscând bine teritoriul şi populaţiile indigene.

Tocmai când era preocupat de aceste gânduri, îl trezi la realitate vocea lui Oxhatres:

— Iată oraşul.

Şi arătă spre un zid de cărămizi nearse care împrejmuia o aşezare cu case scunde de culoare cenuşie şi cu o singură clădire mai înaltă şi oarecum impunătoare, probabil reşedinţa şefului comunităţii. Ptolemeu făcu un semn şi călăreţii lui formară un arc larg care înconjura oraşul ca într-un inel, astfel încât nimeni nu mai putea intra sau ieşi de acolo. Oxhatres tată cu căpetenia duşmană şi se întoarse, după câtva timp, la Ptolemeu.

— Sunt foarte surprinşi să ne vadă aici şi le-a cam pierit curajul. Doi satrapi îl vor preda, cu condiţia să-i lăsăm liberi.

— Cine sunt?

— Spitamenes şi Datafernes.

— Unde sunt ei acum?

— În oraş. Bessos e cu ei.

Ptolemeu medită puţin şi, în acest timp, turmele care se întorceau de la păscut, neputând intra în oraş, se îngrămădeau în afara cercului de călăreţi şi behăiau asurzitor. În cele din urmă, se hotărî.

— Acceptăm. Află unde ne va fi predat. Vom lăsa aici grosul trupelor ca să nu avem nici o surpriză, iar noi vom merge la întâlnire.

Oxhatres se întoarse şi mai vorbi o vreme cu cei din oraş, apoi îi făcu semn lui Ptolemeu că tratativele se încheiaseră şi acesta lăsă să treacă turmele care se grăbiră să intre, împreună cu păstorii lor, pe poarta acum deschisă a oraşului. La puţin după aceea, pe creasta zidurilor se adunase o mulţime de oameni: bărbaţi şi femei, bătrâni şi copii vroiau să-i vadă pe acei *daiwa* acoperiţi de metal şi purtând coifuri cu creastă, călări pe caii aceia uriaşi cu părul lucios. Şi-i arătau unii altora, apoi arătau spre munţii

care, în depărtare, erau scăldaţi în razele amurgului ca pentru a spune că ei coborâseră de acolo ca nişte păsări de pradă.

Oxhatres arătă care erau condiţiile înţelegerii: predarea urma să se desfăşoare într-un loc aflat la o depărtare de trei stadii, la căderea serii. Îndată ce se lăsa întunericul, un grup de călăreţi sogdieni din tabăra lor trebuiau să-l predea pe prizonier, în timp ce Spitamenes şi Datafernes ar fi fugit pe poarta de răsărit care trebuia lăsată nesupravegheată.

— Spune-le că sunt de acord - răspunse Ptolemeu gândind că, de fapt, primise ordin să-l prindă pe Bessos, nu şi pe ceilalţi doi satrapi, aşa încât îi lăsă pe soldaţi să mănânce şi să bea apă aşezaţi pe pământ şi, apoi, dădu ordin ca poarta de răsărit să fie lăsată liberă de îndată ce se lăsa întunericul.

— Cine garantează că se vor ţine de cuvânt? - întrebă îngrijorat Ptolemeu în timp ce se îndreptau spre locul de întâlnire.

— Am lăsat la poarta de răsărit un grup de oameni de-ai mei care-l cunosc pe Bessos. Dacă trece, o să-şi dea seama.

Oxhatres se opri când văzu un salcâm bătrân şi uscat pe marginea drumului şi se întoarse către Ptolemeu:

— Acesta este locul. Trebuie doar să aşteptăm.

La căderea nopţii, câmpia nesfârşită fu cuprinsă de tăcere, dar, cu timpul, începu să se audă, tot mai puternic, ţârâitul greierilor la care se adăugară urletele şacalilor, venite parcă din neant şi risipite tot în neant. Trecu cam o oră şi se auzi mai întâi lătratul unui câine, după care tropăit de copite.

Oxhatres tresări.

— Vin - spuse el.

Şi înţepeni brusc, ca un animal de pradă la pândă. Câteva umbre apărură din stepă: zece călăreţi sogdieni sub comanda unui ofiţer persan aduceau un prizonier în lanţuri. Oxhatres suflă în jarul torţei pe care o avea cu el şi flacăra

se aprinse din nou. Apoi apropie torţa de faţa prizonierului, îl recunoscu şi pe faţă îi apăru un rânjet sinistru, ca de lup. Călăreţii care-l escortaseră pe Bessos se îndepărtară şi se pierdură curând în beznă.

Oxhatres făcu semn unuia dintre soldaţii persani să-i ţină torţa şi altor doi să-l imobilizeze pe prizonier.

— Ce faci? - strigă Ptolemeu. Este prizonierul lui Alexandru!

— Mai întâi e al meu - răspunse persanul şi-l privi cu o asemenea cruzime sălbatică în ochi că Ptolemeu nu mai îndrăzni să spună nimic.

Apoi, scoase pumnalul de la cingătoare, o armă ascuţită ca un brici, şi se apropie de prizonierul care, cu dinţii încleştaţi, se pregătea să îndure toată durerea de care putea avea parte un om căzut cu totul în mâna celui mai mare duşman al său. Oxhatres tăie toate şireturile cu care se încheiau veşmintele prizonierului, lăsându-l complet gol: era cea mai mare umilinţă pentru un persan. Îl prinse de păr şi-i tăie mai întâi nasul şi, apoi, urechile. Bessos suportă cu un curaj deosebit mutilarea aceea îngrozitoare, fără să se plângă sau să strige, şi faţa sa schingiuită şi plină de sânge împreună cu corpul încă puternic şi parcă sculptat în piatră aveau o expresie dramatică şi înfiorătoare.

— Gata, acum! - strigă Ptolemeu îngrozit. Gata, am spus!

Descălecă, îl dădu la o parte pe Oxhatres şi chemă un chirurg, ordonându-i să panseze rănile prizonierului ca să nu piardă prea mult sânge.

Medicii nu putură opri hemoragia altfel decât bandajându-l de jur împrejurul capului şi prizonierul trebui, după aceea, să pornească la drum, aşa gol şi desculţ cum era, pe drumul presărat cu ghimpi ascuţiţi. Ptolemeu îl privea cum era tras de duşmanii săi cu o frânghie legată de gât şi scena aceea înfricoşătoare îi apăru ca o parodie grotescă a unui pasaj din *Oedip rege,* spectacol pe care-l văzuse la un teatru ambulant pe când era copil în satul său natal. Aşa

arăta atunci Oedip, cu un bandaj plin de sânge în jurul capului, după ce-şi scosese ochii cu acul unei agrafe.

Merseră toată noaptea şi ziua următoare. În a treia zi, îl întâlniră pe Alexandru care venea cu restul armatei. Regele le ieşi în întâmpinare înconjurat de prieteni şi de un grup de ofiţeri persani, şi-l privi atent pe duşmanul său, autoproclamatul Artaxerxes al IV-lea. Persanii, care îi fuseseră credincioşi răposatului rege Darius, începură să-l scuipe, să dea în el cu picioarele, cu pumnii şi cu palmele în special peste rănile proaspete, făcând ca faţa lui să arate ca o mască însângerată.

Alexandru nu interveni în nici un fel pentru că în acele momente el era răzbunătorul lui Darius şi se simţea singurul şi legitimul său succesor. Aşteptă ca ei să se potolească, apoi îl chemă pe Oxhatres.

— Gata, acum - spuse. Du-l înapoi la Bactra şi spune-le celor de acolo să convoace un tribunal când mă voi întoarce. Până atunci, să nu păţească nimic.

Se întoarse, apoi, spre Ptolemeu:

— Ai făcut o treabă extraordinară. Am aflat că ai făcut în trei zile un drum cât în zece. Vii la mine la cină în seara asta?

— Vin - răspunse Ptolemeu.

Se lăsa noaptea şi Alexandru întră în cort unde Leptine îi pregătea baia. Când era gata să intre în cadă, i se anunţă vizita medicului său, Filip.

— Intră - îl invită el. Tocmai făceam o baie. E ceva rău?

— Nu, Măria Ta. Cu toţii sunt destul de bine, dar am o veste tristă pentru tine: prinţesa Statira a pierdut sarcina.

Alexandru îşi plecă privirea.

— Era un băiat? - întrebă el cu vocea tremurată.

— Aşa se pare, după cum mi s-a spus - răspunse Filip.

Regele nu mai întrebă nimic şi nici el nu mai putea spune nimic pentru că simţea un nod în gât. Mai adăugă doar:

— Îmi pare rău... Îmi pare rău.

Şi ieşi din cort.

44

Convoiul care se deplasa în urma armatei regelui, câteodată chiar la o distanţă de câteva zile de mers, era din ce în ce mai numeros, un adevărat oraş nomad în care existau tribunale pentru administrarea justiţiei, teatre ambulante care dădeau reprezentaţii atât cu drame populare indigene, cât şi cu comedii sau tragedii din repertoriul grec, prăvălii în care se vindeau şi se cumpărau tot felul de mărfuri.

Se înmulţeau mereu legăturile dintre soldaţii macedoneni şi fetele indigene şi, din ele rezultau mulţi copii cu sânge amestecat. Pentru toţi aceşti oameni, tânărul rege devenise un zeu din toate punctele de vedere, atât pentru aspectul său strălucitor, cât şi pentru invincibilitatea şi pentru capacitatea sa de a trece peste orice obstacol natural, fie că erau munţii cei mai înalţi, fie că erau fluviile cele mai mari.

Alexandru îşi dădea, însă, seama foarte bine că acel convoi care însoţea armata va duce mai târziu la o paralizare a armatei, îngreunându-i peste măsură posibilitatea de mişcare şi, în acelaşi timp, împiedicând-o să reacţioneze cu iuţeala necesară în cazul unui atac. De aceea, se hotărî să trimită în urmă o parte dintre aceşti oameni cu Crater, pe malul râului Oxus, ca să întemeieze o nouă Alexandrie. Se stabiliră acolo câteva sute de persoane şi cam patru sute de soldaţi, adică aceia care-şi întemeiaseră o familie cu femeile din convoi şi întreaga comunitate avu parte de instituţiile obişnuite pentru fiecare oraş din Grecia, cu adunare electivă şi cu magistraţi. Regele îşi continuă, apoi, marşul către nord, traversând un ţinut în mare parte secetos, până când ajunse pe malul unui afluent al Oxusului pe care localnicii îl numeau „Cel Foarte Respectat”, astfel încât şi grecii hotărâră să-i spună tot

astfel: Politimetos. Pe malul râului se afla un oraş frumos, Maracanda, punct de întâlnire atât pentru sogdieni, cât şi pentru sciţii asiatici care veneau din teritoriile întinse şi treceau apa, aducându-şi produsele la piaţă: blănuri, animale, pietre semipreţioase, pulbere de aur şi câteodată şi sclavi capturaţi prin cine ştie ce ţinuturi îndepărtate. Acolo poposeau şi caravanele care veneau din India străbătând munţii prin trecători.

De acolo, Alexandru se îndreptă tot spre răsărit, până la localitatea cea mai îndepărtată la care ajunseseră vreodată persanii în direcţia aceea. Era un oraş întemeiat pe râul Iaxartes de însuşi Cirus cel Mare şi se numea Kurushkhat, care însemna Ciropolis. În vremea aceea, era o fortăreaţă a unui grup de răsculaţi ai celor doi satrapi rebeli, Spitamenes şi Datafernes. I-l predaseră pe Bessos lui Ptolemeu pentru a se pune ei în fruntea populaţiilor care refuzau să se supună noului suveran.

Oraşul era apărat de un zid vechi din cărămizi nearse, brăzdat de apa ploilor, spulberat de vânturi, cu câteva turnuleţe de pază din lemn şi avea în jur alte şapte oraşe mai mici. În mai puţin de o lună fură cucerite toate, una după alta, şi obligate să accepte o garnizoană macedoneană.

După toate acestea, Alexandru vru să sărbătorească victoria printr-un banchet şi îi invită pe toţi prietenii şi pe ofiţerii superiori.

Regele îi întâmpină în prag, îi sărută pe rând pe obraji şi-i pofti să se aşeze în cort, unde fuseseră pregătite toate cele necesare, vasul mare pentru vin, cupele şi căuşele pentru turnat vinul. După ce se aşezară cu toţii, sosiră şi alţi oaspeţi şi cei deja prezenţi se întoarseră să vadă cine erau: Oxhatres cu nobilii săi, îmbrăcaţi în bogatele lor costume naţionale care merseră să se aşeze pe locurile ce le fuseseră rezervate. Ei se distinseseră în atacul asupra oraşelor rebele şi regele vroia să le mulţumească invitându-i să ia masa cu el.

Ceilalţi comeseni îi priviră surprinşi, apoi se priviră unii pe alţii fără să spună nici un cuvânt. Alexandru rupse tăcerea care se lăsase şi spuse:

— Prieteni, l-am prins pe Bessos şi am ocupat oraşele rebele datorită rapidităţii extraordinare cu care s-a mişcat detaşamentul lui Ptolemeu şi ajutorului dat de prietenii noştri persani. Trebuie să vă anunţ acum un lucru foarte important: mâine am de gând să las la vatră cavaleria aliată a veteranilor tesalieni. Îi voi menţine doar pe cei mai tineri, veniţi cu ultimele întăriri.

— Vrei să-i laşi la vatră pe tesalieni? - întrebă uluit Clito. Bine, dar ai uitat că tesalienii au fost aceia care ne-au salvat de la înfrângere la Gaugamela?

Comandantul tesalienilor, care se vedea că aflase chiar de la rege despre acea decizie, nici nu deschise gura.

— Nu vreau să-i alung, dar mulţi dintre ei sunt obosiţi, alţii doresc să-şi vadă familiile după toţi anii aceştia de război, iar alţii nu se mai simt în stare să-şi mai rişte viaţa într-o expediţie împotriva sciţilor...

— Împotriva sciţilor? întrebă Crater. Pornim împotriva sciţilor? Dar... nimeni n-a reuşit să-i înfrângă: Cirus cel Mare şi-a pierdut viaţa, armata lui Darius a fost nimicită, nu ştim nici măcar câţi sunt, unde sunt şi nu se ştie nici măcar unde începe şi unde se sfârşeşte teritoriul lor. Este ca şi cum ne-am avânta... în neant.

— Se poate - răspunse calm Alexandru. Şi totuşi, chiar asta vreau să descopăr.

— Sunt alături de tine - spuse Hefestion.

Crater nu mai spuse nimic şi începu să mănânce fără chef din friptura de berbec care tocmai se aducea la masă.

Se scurseră câteva clipe de tăcere, întreruptă doar de şuşoteala persanilor care vorbeau între ei pe un ton scăzut.

Clito fu acela care vorbi din nou:

— Şi cum o să înlocuieşti cele trei minunate batalioane de cavalerie tesaliană?

— Sunt pe cale să sosească două mii de călăreţi persani antrenaţi după tactica noastră de luptă - răspunse hotărât regele, privindu-l fix. I-am numit Succesorii.

La auzul acestor cuvinte, Clito rămase încremenit: în priviri i se citea mânia. Se ridică în picioare şi spuse:

— Atunci, după cât se pare, nu mai ai nevoie de noi.

Se înfăşură în mantie şi dădu să iasă.

— Opreşte-te, Clito! Opreşte-te! Nu mă înfrunta, Clito! - strigă regele.

Dar Clito nu se opri din drum şi plecă întorcându-i spatele. Se ridicară şi alţii, părăsind banchetul cu mesele pline de bucate: comandantul tesalienilor, apoi comandanţii de batalion Meleagru şi Polysperchon şi, pe rând, toţi ofiţerii comandanţi ai cavaleriei *eterilor.*

— Vreţi să plecaţi şi voi? - îşi întrebă Alexandru prietenii.

Vorbi Seleucos, de obicei cel mai calm şi mai rece, uneori, cel mai cinic în aparenţă:

— Nu te supăra. Nu s-a întâmplat nimic deosebit. Noi suntem aici, noi cei de faţă, care am jurat să ajungem împreună cu tine până la capătul lumii. Ceilalţi pot să facă orice, nu avem nevoie de ei.

— Aşa este! - aprobă Leonatos care, cu puţin timp înainte, nu părea prea convins de aşa ceva. Şi, de altfel, sciţii ăştia sunt şi ei făcuţi din carne şi din oase... Eu i-am văzut, să ştiţi. La Atena, sunt plătiţi să păstreze ordinea publică şi merg peste tot cu bâte de lemn şi cu arcul pe umăr. Şi asta nu mi s-a părut ceva ieşit din comun.

Ptolemeu se apropie de el şi-i ciufuli părul.

— Bravo, Leonatos, ai dreptate. Dar nu uita că sciţii ăştia sunt făcuţi dintr-un alt aluat. Ceea ce a spus Crater este purul adevăr: l-au făcut pe Cirus cel Mare să muşte ţărâna şi l-au îngenuncheat pe Darius întâiul. Armate întregi s-au afundat pe nesfârşitul lor teritoriu şi n-a mai rămas din ele nici măcar amintirea.

45

Tesalienii primiră o mulţime de daruri când fură lăsaţi la vatră şi, la fel ca şi celorlalţi veterani, li se dădu un salariu consistent care să acopere toate cheltuielile pentru drumul de întoarcere în ţară şi aceasta făcu ca nemulţumirea lor faţă de Alexandru să scadă foarte mult. Ba chiar, mulţi dintre ei îl salutară emoţionaţi. Un veteran care luase parte la toate bătăliile, de la Granicos până la Artaxata îi spuse de-a dreptul:

— Am aflat că îi vei aduce pe barbari să lupte alături de trupele tale şi că-i vei primi printre ofiţerii tăi superiori. Nu cred că este bine, trebuie să recunosc, totuşi, că, de fiecare dată când am murmurat împotriva ta, am bombănit din cauza hotărârilor tale care ni se păreau nebuneşti şi fără rost, până la urmă tu ai avut întotdeauna dreptate.

„Noi dorim să ne întoarcem la familiile noastre, să ne vedem din nou oraşele şi satele şi, ca s-o spunem cinstit, ideea de a alerga după sciţi pe o câmpie nesfârşită pe care nu creşte nici un măslin, nici o viţă de vie şi unde se spune că nu vezi o casă nici măcar în o sută de zile de drum nu prea ne făcea plăcere. Totuşi, vorbind şi în numele celor mai mulţi dintre camarazii mei, ne pare rău că te părăsim, Măria Ta.

Noi vom dormi noaptea cu gândul la tine, aflat în pustietatea aceea, în mijlocul barbarilor, având-i când în faţă, când în spate, dar mă tem că nimic nu-ţi poate schimba soarta. A fost minunat să luptăm alături de tine. Rămâi cu bine, *Aléxandre*, şi ai grijă de tine.”

Alexandru îi trecu pentru ultima oară în revistă, călare pe Ducipal şi avu pentru fiecare dintre ei un salut sau un zâmbet şi strânse mâna acelora de care-şi amintea că-i văzuse el însuşi luptând cu mare vitejie. Şi erau din adâncul inimii lacrimile care i se scurgeau pe obraji atunci când îi

văzu pornind în marş, în rânduri de câte opt, în direcţia soarelui ce cobora învăpăiat spre zarea dinspre apus.

A doua zi, sosiră primele avangărzi ale călăreţilor persani instruiţi după tehnica de luptă macedoneană şi dotaţi cu arme macedonene. În afară de aspectul fizic, de mustăţile groase şi de pieptănăturile complicate, singura diferenţă era portul pantalonilor. În plus, ieşea în evidenţă obiceiul de a se apropia de rege cu acelaşi ceremonial pe care-l respectaseră întotdeauna faţă de Darius, îndoindu-şi spinarea într-o plecăciune adâncă şi trimiţând de la oarecare distanţă o sărutare. Macedonenii şi grecii numeau acel gest *proskynesis,* adică „prosternare" şi-l dispreţuiau considerându-l un obicei barbar, demn mai degrabă de sclavi şi nu de adevăraţi bărbaţi liberi, dar Alexandru îl acceptă, arătându-se prin aceasta că se considera în toate privinţele un succesor legitim al împăraţilor ahemenizi.

Dincolo de Ciropolis curgea marele fluviu Iaxartes, hotarul cel mai îndepărtat atins de persani la nord şi Alexandru sosi acolo după o zi de mers, instalându-şi tabăra pe malul apei. Pe malul celălalt, apărură destul de repede cete mari de călăreţi sciţi, cu veşminte şi arme minunate, care strigau provocându-i şi prin gesturi sau chiar aruncând săgeţi înspre malul opus.

Se distingea printre ei unul care părea să fie căpetenia: un bărbat impunător cu o barbă neagră şi deasă şi cu părul lung strâns cu o panglică de pânză roşie. Purta o tunică având mânecile lungi şi pantaloni de stofă de aceeaşi culoare, cu o dungă brodată cu aur pe şold. Pieptul îi era apărat de o platoşă din solzi metalici iar picioarele erau acoperite până la genunchi de pulpare de metal după moda grecească. La cingătoare purta o sabie, pe umăr avea arcul iar tolba cu săgeţi era legată la oblâncul şeii. Toţi caii aveau apărători pentru frunte din metal bătut şi ornamente bogate din plăci de aur fixate pe cureaua de piele care proteja baza gâtului.

— Ce spun? - îl întrebă Alexandru pe tălmaci.

— Spun - interveni Oxhatres care le înţelegea limba - că eşti un laş şi un om de nimic care ar face bine să plece imediat după ce le va plăti un tribut. Spun ei, o sută de talanţi de aur.

Furios, Alexandru îl mână pe Ducipal până pe malul râului, fără a se sinchisi de puzderia de săgeţi care veneau spre el, în timp ce Leonatos şi Ptolemeu încercau să-l protejeze cu scuturile. Strigă:

— Nu mi-e teamă de voi! O să trec râul şi o să vă urmăresc peste tot, chiar şi până pe ţărmul Oceanului de nord!

— Crezi că au priceput? - întrebă Seleucos ironic ca de obicei.

— Poate că nu - îi răspunse Alexandru - dar o să înţeleagă în curând. Spune-i lui Lisimah să aducă toate catapultele pe mal şi să-i ţină tot timpul sub lovituri. Mâine vom trece dincolo şi vom întemeia un oraş: ultima Alexandrie.

Lisimah aşează pe mal, aproape de apă, douăzeci de catapulte pe două rânduri şi începu să tragă cu ele. În timp ce un rând trăgea o salvă de harpoane, cealaltă încărca, astfel încât tirul era neîntrerupt şi ucigător. Căzură cu zecile, loviţi în plin, iar ceilalţi fugiră înspăimântaţi de acele arme pe care nu le mai văzuseră niciodată până atunci. În acel moment, Alexandru le ordonă agrienilor să treacă râul înot, urmaţi de cercetaşii care instalară un cap de pod pe malul celălalt. Până la amiază, capul de pod era consolidat şi Diades din Larissa începu să lanseze pe apă plutele fixate de sacii de piele umpluţi cu paie şi cu pleavă, cum făcuse şi la trecerea peste Oxus.

Pe la asfinţit, Vârful se afla deja dincolo şi Alexandru vru să-i fie instalat cortul pe malul nordic al râului, deşi Aristandru nu avusese semne prea bune când adusese sacrificii zeilor.

Clarvăzătorul sosi noaptea târziu şi era atât de mohorât că nici nu vru să ia parte la cina din cortul regelui. În tot

acest timp, la lumina torţelor, restul armatei continua să treacă apa: treceau *eterii* şi un escadron de cavalerie persană format mai ales din mezi, hircani şi bactrieni. Puţinii indigeni care se aflau pe mal asistau la un spectacol impresionant: un şir interminabil de călăreţi cu caii lor care se întindea prin câmpie luminând în trecere mai întâi câmpurile de grâu şi de mei, iar mai apoi, suprafaţa sclipitoare a fluviului.

A doua zi, pe când inginerii se apucau să traseze conturul pentru Alexandria Ultima, mii şi mii de călăreţi care înaintau la pas, pe un front incredibil de lung, se iviră la orizont.

— Sciţii! - strigă Leonatos. Alarmă! Alarmă!

Trâmbiţele sunară şi, în timp ce infanteria grea se aranja într-un pătrat, în jurul perimetrului abia trasat al noului oraş, cavaleria se adună în faţa ei.

— Ce facem? - întrebă Crater.

O căpetenie a tracilor, care luptase cândva sub regele Filip, făcu un pas înainte.

— Pot să spun ceva? - îl întrebă el pe Alexandru.

— Sigur că da - răspunse regele fără a pierde nici o clipă din priviri frontul ameninţător care înainta prin câmpia pustie.

— Ascultă-mă, eu am luptat împotriva sciţilor pe Istru, împreună cu tatăl tău şi-mi amintesc cum a fost. Vai şi-amar de acela care intră pe teritoriul lor îndepărtându-se prea mult de tabără. Priveşte câmpia aceea: ea se întinde fără alt obstacol decât cursul marilor fluvii până la Istru, până la graniţa cu Macedonia, iar ei - continuă el arătând spre războinicii care străluceau în platoşele lor cu solzi de metal - se mişcă pe această întindere nesfârşită de pământ ca peştii în apa mării, ştiu să se orienteze pe mii de stadii fără să aibă nevoie de vreun copac sau de vreo colibă ca puncte de reper. Acum îi vezi în alinierea aceea frontală - continuă el - dar nu vor ataca aşa. Îndată ce noi ne vom mişca din loc, vor începe să alerge în cerc în jurul nostru, dar nu se vor apropia la mai mult de bătaia unei săgeţi şi,

de la distanţa aceea, vor arunca asupra noastră o ploaie de suliţe. Urmarea unei asemenea tactici este că sute de oameni sunt răniţi, deseori destul de uşor, dar suficient ca să fie scoşi din luptă.

„Dacă se răspunde la atac, ei nu acceptă lupta, se retrag, se prefac că o iau la fugă pentru a te atrage cât mai departe şi apar, apoi, pe neaşteptate, ca nişte fantome şi încep din nou să alerge în jurul tău trăgând nori de săgeţi până când te istovesc. În momentul acela, dau asaltul final ucigându-i pe supravieţuitori şi când toţi sunt morţi încep să despoaie cadavrele, tăindu-le capetele ca să facă din ele trofee sau scalpându-le pentru a împodobi cu părul duşmanilor inelele de la lănci sau mânerele suliţelor de luptă.”

— Interesant obicei - spuse Seleucos trecându-şi o mână prin păr.

Alexandru privi în jur şi-l văzu la o oarecare depărtare pe Clito cel Negru care-şi supraveghea oamenii în timp ce ridicau corturile. Prietenul său îl evita de când părăsise masa regală de la Ciropolis şi nu vorbeau decât strictul necesar, dar nu putu să nu vină când regele îl chemă cu un semn din mână.

— La ordin, Măria Ta! - răspunse, cu formula rece a regulamentului militar, îndată ce se apropie.

— Nu am nici un ordin să-ţi dau - îi spuse Alexandru. Vreau doar să asculţi ce ne spune acest prieten al nostru care a luptat împotriva sciţilor pe Istru.

— Şi eu am luptat acolo - îi replică sec Clito.

— Şi, atunci, ce propui?

— Să ne întoarcem.

Alexandru privi spre lungul front inamic care stătea, acum, nemişcat în mijlocul câmpiei.

— Eşti liber s-o faci, chiar dacă experienţa şi vitejia ta mi-ar fi fost mai de folos ca niciodată, dar eu nu mă retrag niciodată din faţa unui duşman pe care-l am în faţă în câmp deschis.

— Cred că ţi-aş putea da un sfat - continuă tracul.

— Care? - întrebă Clito intervenind fără voia lui în discuţie.

— Să trimitem înainte un grup suficient de puternic, cam de o mie de oameni, care să se îndrepte prin faţa flancului lor drept, ca şi cum ar vrea să atace spre interior şi să le supraveghem toate mişcările printr-o ştafetă, să zicem câte un om călare la fiecare cinci stadii. Dacă nu se mişcă din loc, mai trimitem un alt grup, cu o altă ştafetă....

— Am înţeles - spuse Alexandru. Îndată ce se hotărăsc să atace, ştafetele ne anunţă şi noi îi lovim din spate cu toate forţele pe care le avem.

— Şi cu toată viteza de care suntem în stare - adăugă tracul. Şi, într-o situaţie ca asta, ei ne-ar fi de mare ajutor - spuse el arătând spre călăreţii persani.

Clito strânse din buze, dar nu scoase o vorbă.

— Ei, Clito, eşti de-ai noştri? - îl întrebă Perdicas.

— Da' unde-ai vrea să merg? - răspunse cel întrebat.

— Deci, cine pleacă primul? - întrebă Alexandru.

— Ca momeală? E mai bine să merg eu care sunt mai greu de înghiţit - răspunse Clito.

Puse să se întrunească adunarea escadronului său şi dădu ordin călăreţilor să pornească la pas. În rânduri de câte patru, *eteri* se vedeau, pe fondul verde al câmpiei, ca o masă brună, ordonată şi scânteietoare care se mişca în formaţie compactă, pe ritmul dat de tobe. Pe măsura ce timpul trecea, ei deveneau tot mai mici din cauza depărtării, dar rămânea permanent vizibilă o ştafetă, în vreme ce călăreţii sciţi, surprinşi de o asemenea manevră, păreau a nu mai şti ce să facă.

— Nu se mişcă, nu muşcă din momeală... - spuse Ptolemeu, clătinând din cap.

— Trimitem, atunci, un al doilea escadron - ordonă Alexandru. Du-te tu, Perdicas, şi mergi mai repede: cu cât îl ajungi mai repede din urmă pe Clito, cu atât e mai bine. Şi

ia-i şi pe ei cu tine - adăugă el, arătând către persanii care aşteptau un ordin la marginea taberei.

Oxhatres dădu din ca în semn că înţelesese şi, îndată ce trâmbiţele sunară din nou şi oamenii lui Perdicas porniră, li se alătură cu călăreţii lui.

Se părea că sciţii nu vor reacţiona nici de această dată, apoi, ca la un semnal, se întoarseră şi dispărură rapid în spatele unor cute ale terenului.

Alexandru ordonă celorlalte trupe să se aşeze în formaţie de luptă şi rămase în aşteptarea vreunui semn care să-l anunţe că se întâmpla ceva.

Între timp, cerul se acoperise cu o pâclă ciudată care făcea ca razele soarelui să devină neclare şi lăptoase, făcând să nu se mai poată aprecia corect contururile şi distanţele.

— Priveşte! - strigă deodată Leonatos. Ştafeta! Atacă!

46

Alexandru îi adună pe toţi călăreţii rămaşi, puse escadroanele şi trupele auxiliare sub comanda lui Ptolemeu şi a celorlalţi, după care porni în galop luând cu sine şi al doilea detaşament al lui Oxhatres, format dintr-o sută de sciţi care luptau de mult ca mercenari în armata imperială.

Nu vroia să fie văzut în timp ce se apropia şi continuă să menţină contactul cu ştafetele până când află de la una dintre ele că armata inamică pornise bătălia cu escadroanele lui Perdicas şi Clito.

— În ce formaţie sunt? - întrebă regele.

— Nu au o formaţie propriu-zisă: aleargă în jurul soldaţilor noştri şi aruncă o mulţime de săgeţi asupra lor. Până acum, ai noştri s-au apărat cu scuturile, dar nu se mai poate continua astfel.

— De fapt, e cazul să terminăm cu ei - spuse Alexandru.

Îi chemă pe prieteni în jurul său.

— Acum, vom porni nu prea repede până când ajungem în contact cu ei. Îndată ce-i vom vedea, trâmbiţele să dea semnalul: Clito şi Perdicas vor rupe cercul prin faţă, răsfirându-se după aceea în formă de evantai îndreptându-se spre noi care, între timp, îi vom ataca pe sciţi din spate printr-o manevră de învăluire. Nu vor putea scăpa nici pe cele două laturi deschise. Nici un prizonier dacă nu se predau. Acum, sus, pe cai!

Alexandru dădu pinteni murgului său sarmatic, urmat îndeaproape de stegarul care purta drapelul roşu şi de toţi ceilalţi, desfăşurându-se pe un front larg, de numai patru rânduri, pe câmpia fără nici un obstacol.

Îndată ce sciţii le apărură în faţa ochilor, cu veşmintele lor strălucitoare şi în armurile cu solzi de metal, regele făcu un semn trâmbiţaşilor care dădură semnalul stabilit. Aproape imediat, Clito şi Perdicas îşi dispuseră călăreţii în

formaţie de atac şi şarjară rupând încercuirea şi continuând să alerge în linie dreaptă până când ultimul dintre oamenii lor ieşi din încercuire. Apoi se despărţiră în două jumătăţi şi fiecare dintre ele făcu o manevră largă desfăcându-se ca într-un evantai, după care, reunindu-se şi formând un front comun, se întoarseră, declanşând o şarjă compactă cu lăncile îndreptate înainte.

Din partea opusă, în aceeaşi clipă, apăru Alexandru cu escadroanele sale deja lansate într-o şarjă nimicitoare. Luaţi prin surprindere şi prinşi exact la mijloc, sciţii trebuiră să lupte corp la corp într-un spaţiu foarte strâmt şi fără posibilitatea de a fugi pe alături. Erau furioşi pentru că fuseseră prinşi în capcană tocmai în câmpia lor atât de vastă, ca nişte peşti în năvod, şi încercară în toate felurile să iasă din încercuire, dar terenul atât de neted şi larg permitea cavaleriei macedonene să-şi păstreze compactă formaţia şi să-şi pună în valoare superioritatea armamentului greu.

Sciţii luptară cu o înverşunare feroce, suferind pierderi grele şi când, după-amiază, îşi dădură seama că urmau să fie masacraţi cu toţii, se aruncară toţi laolaltă într-o direcţie, profitând de un moment în care se crease o mică trecere prin încercuire; sub conducerea căpeteniei lor, reuşiră să câştige teren şi să dispară în depărtare.

Soldaţii macedoneni înălţară lăncile spre cer, scoţând strigăte puternice de bucurie, dar regele îi opri.

— Nu s-a terminat - spuse el. Îi vom urmări acum până în satele lor şi-i vom face să-i ţină minte pe Alexandru şi pe *eterii* lui.

Dar, când era gata să dea ordinul de plecare, sosiră doi curieri din tabără cu un mesaj din partea comandanţilor infanteriei.

— Măria Ta, satrapul Spitamenes i-a îndemnat pe bactrieni şi pe sogdieni să se răscoale şi acum atacă Maracanda. Comandanţii vor să ştie ce trebuie să facă.

— Lăsaţi o garnizoană în noul oraş şi, apoi, întoarceţi-vă la Maracanda. Voi veni şi eu acolo îndată ce voi termina aici.

Curierii plecară şi Alexandru porni din nou în marşul său prin câmpie, călăuzit de Oxhatres. Mergeau acum la pas, căutând urmele călăreţilor sciţi care scăpaseră din încercuire şi întinderea aceea fără margini îi umplea de uimire şi-i dezamăgea: nu exista în faţa lor nici un copac, nici o piatră sau un bolovan, nici o ridicătură de pământ, pe când, în spatele lor, munţii Paropamissos se colorau în culoarea învăpăiată a soarelui la asfinţit făcând să strălucească piscurile înzăpezite.

Ptolemeu spuse, parcă vorbind cu sine însuşi:

— Pe insula Eubeea, oraşele Chalcis şi Erythrai s-au luptat cu cruzime timp de cincizeci de ani pentru a intra în posesia unei câmpii lungi de treizeci şi cinci de stadii.

— Aşa este - confirmă Perdicas - şi aici privirea ajunge până la orizont fără a întâlni în cale nici un obstacol şi nici semne de prezenţă a omului.

— Şi totuşi nu s-au evaporat - spuse Hefestion. Nu sunt stafii.

— Sunt nomazi - le explică Oxhatres care călărea în urma lor. Trăiesc în care trase de boi şi în ele au familiile: soţii, bătrâni, copii. Se hrănesc cu lapte şi cu carne şi pot călări zile şi nopţi fără a se opri vreodată deoarece caii lor sunt incredibil de rezistenţi.

— Până unde se întinde teritoriul lor? - întrebă Alexandru care-şi amintea de povestirile tatălui său şi de luptele sale împotriva sciţilor de dincolo de Istru.

— Nimeni nu ştie - răspunse persanul.

— Unii spun - interveni Seleucos - că se învecinează la nord cu hyperboreii şi la răsărit cu isedonii care se hrănesc doar cu lapte de iapă.

— Ne-am putea rătăci? - întrebă Leonatos privind îngrijorat pe deasupra întinderea stepei.

— Imposibil - îl linişti Seleucos. Avem munţii în spatele nostru şi râul Iaxartes în stânga. Eu mai degrabă aş face cale întoarsă dat fiind şi ce se petrece la Maracanda.

Alexandru continuă să călărească în tăcere: acela era modul în care el îi punea la încercare, vedea până unde se menţineau puternice credinţa, prietenia şi hotărârea lor de a înfrunta necunoscutul. La un moment dat, urmele călăreţilor sciţi dispărură cu totul ca şi cum caii lor şi-ar fi luat zborul.

— Pe Zeus! - exclamă Perdicas.

Oxhatres descălecă şi examină pământul.

— Au înfăşurat cu cârpe copitele cailor şi, pe iarba asta uscată, nu lasă urme prea vizibile. Dar sciţii mei vor reuşi să le descopere.

— Să mergem, atunci, înainte - ordonă regele.

Continuară să meargă până când se lăsă întunericul şi nici măcar cercetaşii sciţi ai lui Oxhatres nu mai reuşeau să vadă nimic. Atunci, Alexandru dădu ordin trâmbiţaşilor să sune semnalul de oprire şi-şi aşternură cu toţii mantiile pe pământ, scoaseră puţină pâine şi carne uscată din desagi, bidoanele cu apă şi se aşezară să ia cina cea mai simplă pe care o luaseră vreodată pe acele meleaguri. Şi totuşi, în jur se aşternuse o pace adâncă: luna aproape plină răsărea de dincolo de munţi luminând câmpia infinită şi făcând să strălucească undele râului, iar constelaţiile cele mai luminoase începeau să apară una după alta pe cerul senin, fără nici o urmă de nor. Doar departe, către răsărit, pe culmile munţilor se vedeau pâlpâiri de fulgere; în rest, întreaga fire era cufundată în pacea serii. Războinicii asiatici se adunaseră în cerc şi unul dintre ei reuşise să aprindă un foc.

— Cum fac? - întrebă Hefestion care simţea că-l cuprinde frigul. N-am văzut nici măcar o singură tuia pe o rază de o sută de stadii.

— Balegă - răspunse Oxhatres în greaca lui aproximativă şi cu o expresie de dispreţ profund.

— Balegă? - întrebă Seleucos ridicând din sprâncene.

— De oaie, de cal, de capră. Ei îl culeg într-un sac şi, când se usucă, îl ard.

— Aha!

— Pentru noi este un sacrilegiu: o profanare a focului. În Persia, asta se pedepseşte cu moartea, dar ei sunt... - şi pronunţă un cuvânt care în persană însemna „barbar”.

— Nu vi se pare că, oricum, cina este gustoasă? - întrebă Alexandru vrând să schimbe vorba.

— Când ţi-e foame... fu de acord Hefestion.

— Şi locurile astea... N-am mai văzut niciodată aşa ceva. Nici măcar o casă cât vezi cu ochii.

Se întoarse spre Oxhatres:

— Ce zici, va dăinui Alexandria Ultima?

— Va dăinui - răspunse războinicul persan. Când soldaţii pleacă de acolo, vin negustorii şi oraşul se umple de oameni, de turme de animale, de viaţă. Va dăinui.

Dormiră toată noaptea vegheaţi de un cordon dublu de santinele călări care puteau observa cu uşurinţă câmpia luminată de lună şi se treziră în zori, pornind din nou în urmărirea duşmanilor. După trei zile, observară urme de care şi, în scurt timp, ajunseră satul mobil al căpeteniei scite care scăpase din bătălie: un triplu cerc de care acoperite cu piei argăsite.

Oxhatres îşi dădu seama că era el după stema înălţată deasupra celui mai mare dintre toate carele: o prăjină din lemn cu două capete de berbec din bronz, unul în faţa altuia ca şi cum s-ar fi ciocnit în coarne.

— Este un rege - spuse el. Poate că acela care purta o fâşie de pânză roşie în jurul capului... Acum nu mai are unde să fugă. În clipa asta se gândeşte: „Cum de m-ai găsit în inima câmpiei mele, cum ai găsit drumul pe un teren mereu la fel?”

Alexandru dădu un semnal prietenilor săi şi fiecare dintre ei îşi înşiră soldaţii de jur împrejurul micii aşezări pe roate.

Călăreţii ţepeni în şei, cu lăncile lungi în mâini, păreau nişte creaturi supraomeneşti în acele locuri pustii, trezeau un sentiment de putere invincibilă cu musculatura lucioasă a bidiviilor, cu vârfurile ascuţite ale armelor, cu impresionanta scânteiere a platoşelor lustruite şi a coifurilor cu creste care fluturau în adierea răsăritului de soare.

În tăcerea nefirească din acele clipe ale dimineţii se auzi deodată sunetul unui corn care se stinse aproape imediat în imensitatea câmpiei. Apoi, regele ieşi, încălecând pe un splendid cal rotat, mult diferit de caii mici şi zburliţi ai luptătorilor săi, poate darul vreunui rege vecin sau rodul unui jaf. Era îmbrăcat ca de luptă, cu coroniţă stacojie, pieptar şi platoşă cu solzi de metal. În urma sa, pe jos, venea soţia sa care purta pe cap o bonetă ţuguiată din foaie de aur, lucrată cu dungi paralele, un văl lung, roşu şi o tunică stacojie, cu plăcuţe de aur la poale şi o fustă lungă care aproape că-i acoperea încălţările din lână brodată. Ţinea de mână o fată cam de doisprezece ani, cu siguranţă fiica ei pentru că semănau izbitor.

Căpetenia privi în jur, parcă trecând în revistă înşiruirea impunătoare de războinici împlătoşaţi, apăruţi ca din neant, apoi se apropie cu pas sigur de Alexandru şi începu să vorbească. Oxhatres chemase pe unul dintre mercenarii săi sciţi şi, pe măsură ce acesta traducea, traducea şi el pentru Alexandru:

— Nimeni, după cât îşi poate aminti omul, nu a mai îndrăznit să pătrundă atât de departe în ţara sciţilor. Nimeni n-a reuşit vreodată să-i înfrângă şi să-i ia prin surprindere în inima teritoriului lor. Am mai auzit că l-ai învins pe regele perşilor şi i-ai luat regatul. Deci, ori eşti un zeu, ori ai un zeu de partea ta. I-am pierdut în lupta cu tine pe cei mai buni războinici ai mei şi mi-am salvat cu mare greutate viaţa. Am venit ca să-ţi ofer pacea şi, ca gaj al acestei înţelegeri, ţi-o dau de soţie pe fiica mea.

La auzul acestor cuvinte, regina o împinse în faţă pe copila sfioasă şi Alexandru văzu că avea lacrimi în ochii cu gene lungi şi negre.

Descălecă, o privi pe fată şi, la rândul său, se simţi emoţionat: îi veni în minte chipul surorii sale, Cleopatra, pe când avea cam aceeaşi vârstă şi, de asemenea, de felul în care arăta el când plecase la Mieza pentru o lungă ucenicie în ale învăţăturii sub supravegherea lui Aristotel... Cât trecuse de atunci?

— Fiica ta mai are încă nevoie de dragostea şi de îngrijirea mamei sale şi eu nu vreau s-o iau de lângă ea - răspunse. Ca să întărim un pact între doi regi este suficient un jurământ în numele cerului care se află deasupra tuturor oamenilor şi al pământului ce ne va primi într-o zi în sânul său. Şi o strângere de mână.

Aşteptă ca tălmaciul să traducă, apoi întinse mâna către regele scit şi acesta i-o strânse, ridicând cealaltă mână mai întâi spre cer şi, apoi, cu palma în jos, spre pământ.

— Numele meu este Dravas - spuse căpetenia privindu-l ţintă, drept în ochi, pe tânărul străin cu părul auriu - şi al tău care este?

— *Aléxandros* - fu răspunsul - şi pot să mă întorc în orice moment şi de oriunde m-aş afla.

Şi spuse aceasta pe un ton şi cu o privire care-l făcură pe regele scit să nu se îndoiască nici măcar o clipă de adevărul spuselor lui Alexandru.

47

A doua zi de dimineaţă porniră din nou la drum spre apus ca să ajungă la râul Iaxartes, dar trebuiră să treacă printr-o regiune deşertică, arsă de soare, astfel încât soldaţii terminară repede rezervele de apă. Soldaţii din cavaleria uşoară, care făcuseră cele mai mari eforturi în lungi raiduri de recunoaştere şi în schimburile de gardă, fură cei dintâi care terminară apa şi Alexandru porunci să li se dea rezerva sa personală. Mai merseră încă o zi şi setea deveni greu de suportat. Regele bău dintr-o mică baltă cu apă stătută, rămasă de cine mai ştia când într-o adâncitură a terenului şi, înainte de lăsarea serii, fu cuprins de dureri îngrozitoare de stomac, apoi făcu febră mare şi o dizenterie violentă.

Hefestion puse soldaţii să facă o targă şi-l duseră aşa încă două zile, pradă delirului, ars de sete din cauza pierderii lichidelor din corp, murdar de propriile excremente care nu puteau fi spălate din cauza lipsei apei, chinuit de norii de muşte.

— Dacă nu găsim vadul, poate muri - spuse Oxhatres. Merg eu înainte ca să-l caut. Voi veniţi după mine. Dacă aveţi norocul să vânaţi ceva, mâncaţi carnea crudă. Nimeni, însă, să nu bea apa din care nici mercenarii sciţi nu beau: ei ştiu de ce.

Dispăru în direcţia apusului, împreună cu un pâlc de călăreţi sogdieni care rezistau cel mai bine la căldură şi la sete, iar restul coloanei continuă să înainteze la pas prin arşiţa nemiloasă. Se întoarse abia noaptea târziu şi se interesă imediat de starea regelui:

— Cum se mai simte?

Hefestion clătină din cap fără să răspundă. Alexandru zăcea pe jos, în duhoarea excrementelor sale, cu buzele crăpate de sete, cu respiraţia horcăitoare.

— Am găsit vadul - spuse persanul. Şi am adus apă, dar doar de băut, nu şi de spălat.

Alexandru bău şi băură şi aceia care erau gata să moară de sete, apoi porniră cu toţi prin întunericul nopţii şi ajunseră pe malul râului în zori. Regele fu cufundat în apa rece şi fu lăsat aşa până când febra îi scăzu. Îşi veni atunci în fire şi întrebă:

— Unde sunt?

— La vad - îi explică Oxhatres. Avem aici peşte proaspăt şi lemne ca să-l frigem.

— Vorbeşti greceşte din ce în ce mai bine - avu puterea să mai şi glumească Alexandru.

Se întâlniră cu restul armatei în apropiere de Maracanda, unde îi aştepta o surpriză neplăcută. Comandanţii *pezeterilor* lansaseră, pe malul râului Politimetos, un atac nechibzuit asupra trupelor lui Spitamenes şi suferiseră o înfrângere severă. Căzuseră aproape o mie de soldaţi şi alte câteva sute fuseseră răniţi; rugurile funebre arseră zile întregi sub un cer acoperit de nori negri de funingine.

Leptine izbucni într-un plâns disperat când văzu în ce hal era regele. Îl spălă, îl îmbrăcă cu haine curate şi chemă servitori cu evantaie din pene care să-i răcorească aerul zi şi noapte. Filip, care venise în grabă la căpătâiul bolnavului, îşi dădu seama că avea încă febră foarte mare şi că, în fiecare seară după asfinţitul soarelui, regele era cuprins de halucinaţii. Amintindu-şi de învăţăturile maestrului său, Nicomah, îi trimise pe călăreţii hircani să-i aducă zăpadă din munţi şi acoperea cu ea corpul lui Alexandru, de fiecare dată când febra începea să crească, iar Leptine îi schimba toată noaptea compresa rece de pe frunte. Începu apoi să-i dea să mănânce pâine uscată şi mere acrişoare, până când diareea încetă.

— Poate că o să scapi şi de data asta - îi spuse medicul când văzu că mai prinsese puţină culoare în obraji şi febra îi scăzuse. Dar, dacă o să continui să mai faci asemenea

prostii, nici Asclepios în persoană, despre care se spune că-i poate face şi pe morţi să învie, n-o să te mai poată salva.

— Eu cred că tu eşti mai bun chiar şi decât Asclepios, *iatré* - mai avu puterea să-i răspundă pacientul înainte de a aţipi din nou.

Îndată ce fu iarăşi în stare să dea ordine, Alexandru le interzise supravieţuitorilor din bătălia de pe Polimetos să mai vorbească despre asta cu cineva, pentru a evita apariţia unei descurajări în rândul soldaţilor, apoi îi trimise pe Perdicas, Crater şi Hefestion să atace trupele lui Spitamenes alungându-i pe răsculaţi spre munţi, dar, pentru că venise toamna, era o nebunie să mai pornească prin munţi ca să-i urmărească. Hotărî să se întoarcă la Bactria, unde se afla întemniţat Bessos, mergând spre apus de-a lungul hotarului de nord al imperiului pentru a-şi impune stăpânirea şi în acele teritorii, dar şi pentru a vedea dacă ţinuturile sciţilor se întindeau în direcţia aceea pe o suprafaţă atât de mare.

Trecu din nou peste Oxus, pe podul de burdufuri, intrând într-o regiune care era şi ea în mare parte asemănătoare unui deşert, o câmpie întinsă şi complet netedă care se prelungea spre nord pierzându-se într-o zare acoperită în permanenţă de nori. Câteodată întâlneau caravane lungi de cămile bactriene care se îndreptau spre apus, alteori erau urmăriţi din depărtare de cete mai mult sau mai puţin numeroase de călăreţi sciţi, uşor de recunoscut după îmbrăcămintea lor viu colorată, pantalonii cu ornamente şi binecunoscutele platoşe cu solzi.

Într-o zi, pe la asfinţit, pe când se pregăteau să instaleze tabăra, un soldat din avangardă se întoarse cu o veste uluitoare:

— Amazoane!

Seleucos rânji:

— Cu lipsa asta de apă, nu ştiam că soldaţilor li se dă să bea vin.

— Nu sunt beat, comandante - îi răspunse soldatul. Femeile războinice sunt pe deluşorul acela, chiar în faţa noastră.

— Eu nu mă lupt cu femeile - declară solemn Leonatos. Doar dacă...

— Dar nu au intenţii agresive - îi lămuri soldatul. Ne zâmbeau şi cea care părea căpetenia lor era foarte frumoasă şi...

Se întoarse ca să-i arate regelui locul în care avusese loc întâlnirea şi văzu că ea se afla chiar în spatele lor, la mai puţin de un stadiu depărtare, escortată de patru dintre tovarăşele sale.

— Lăsaţi-le să se apropie - ordonă Alexandru şi, instinctiv, îşi trecu o mână prin păr ca pentru a şi-l aranja. Poate că ne aflăm chiar în ţinutul amazoanelor.

Între timp, frumoasa războinică se apropiase şi descăle-case, urmată de celelalte. Nu prea departe, puteau fi văzute altele care ridicau un cort. Un singur cort în mijlocul acelui teritoriu imens.

Regele porni în întâmpinarea lor, avându-i alături pe Hefestion şi pe Crater, iar în urma lor se făcea auzit murmurul admirativ care se ridica printre soldaţi şi printre persoanele care însoţeau armata. Calistene, aflând aceasta, îşi făcea loc folosindu-se de coate şi chiar şi Leptine se apropiase destul de mult ca să vadă ce se întâmpla.

Regina războinică se afla acum chiar în faţa lui Alexandru şi-şi scotea coiful conic de piele cu apărătoare pentru obraji, lăsând liber părul minunat, negru şi lucios, strâns într-o coadă lungă care îi ajungea până aproape de talie.

Părea să aibă cam douăzeci de ani şi nu semăna deloc cu imaginile amazoanelor pe care le cunoşteau cu toţii şi pe care le văzuseră în splendida lor goliciune în sculpturile lui Briaxis şi Skopas aflate în Mausoleul din Halicarnas sau pictate de Zeusi şi Parasius în „Porticul ornamental” din Atena. În afară de faţă, de o frumoasă culoare măslinie, nici o părticică din corp nu era vizibilă. Purta pantaloni albaştri

de lână, brodaţi cu fir roşu şi, pe deasupra, o tunică neobişnuită din piele, strânsă pe talie şi largă înspre genunchi. La cingătoare avea o sabie şi o ploscă pentru apă, iar pe umăr purta arcul şi săgeţile, arme care erau considerate ca fiind tradiţionale pentru amazoane, fără a avea însă scutul în formă de semilună.

Îl privi atent, cu ochii mari, negri, şi spuse ceva ce nu putu fi înţeles de nimeni.

Alexandru se întoarse spre Oxhatres:

— Tu ai înţeles ceva?

Persanul clătină din cap.

— Nici sciţii tăi?

Oxhatres schimbă cu ei câteva cuvinte, dar nici ei nu înţeleseseră nimic.

— Nu înţeleg ce spui - spuse Alexandru zâmbind şi-i părea sincer rău că se afla, în sfârşit, în faţa unei creaturi mitologice la care visase în copilărie şi nu putea spune nici un cuvânt pe care ea să-l înţeleagă.

Fata mai spuse ceva, zâmbind şi ea şi încercând să se ajute şi cu gesturi, dar fără nici un rezultat.

— Eu înţeleg ce spune - se auzi pe neaşteptate o voce din spatele lui Alexandru.

Regele se întoarse surprins, pentru că era o voce de femeie.

— Leptine!

Fata veni mai aproape şi, spre surprinderea tuturor, începu a vorbi cu tânăra războinică.

— Cum e posibil? - întrebă Calistene uluit de o asemenea întâmplare miraculoasă.

Totuşi, Alexandru îşi aminti, printr-o străfulgerare a memoriei, de o noapte de iarnă pe care o petrecuse cu ea la Aigai, în străvechiul palat al înaintaşilor săi, când ea vorbise în somn într-o limbă ciudată şi de neînţeles şi-şi aminti de tatuajul de pe umărul său, identic cu imaginea care se afla pe medalionul de aur de la gâtul amazoanei: un cerb ghemuit, cu coarne lungi şi rămuroase.

— Se întâmplă uneori - interveni medicul Filip. Xenofon vorbeşte despre un episod asemănător petrecut în Armenia, când un sclav a recunoscut pe neaşteptate limba chalibilor, un popor pe care el nu-l cunoştea câtuşi de puţin.

În tot acest timp, Leptine vorbea, la început cu unele poticniri, apoi, cu o siguranţă din ce în ce mai mare, cuvintele păreau să iasă din mintea sa unul după altul, cu greutate, ca şi cum ar fi apărut la suprafaţă din străfundurile memoriei. La un moment dat, Alexandru se apropie de ea şi-i dezgoli umărul, lăsând să se vadă tatuajul pe care i-l arătă tinerei războinice.

— Îl cunoşti? - întrebă el.

Privirea ei uluită îl făcu să înţeleagă că da, îl recunoscuse şi că imaginea aceea avea pentru ea o importanţă extraordinară.

Cele două femei mai vorbiră în limba aceea misterioasă, apoi amazoana strânse mâinile lui Leptine, îl privi ţintă pe tânărul suveran străin şi se întoarse la cortul său.

— Ce ţi-a spus? - întrebă Alexandru de îndată ce ea se îndepărtă. Eşti una de-a lor, aşa-i?

— Da - răspunse Leptine - fac parte din neamul lor. Am fost răpită când aveam nouă ani, de o ceată de războinici cimerieni care m-au vândut, apoi, unui neguţător de sclavi într-o piaţă din Pontus. Mama mea era regina unui trib al acestor femei războinice, iar tatăl meu era unul dintre nobilii sciţi care trăiesc pe malurile râului Tanais.

— O prinţesă - murmură Alexandru strângându-i mâinile într-ale sale. Iată cine eşti.

— Cine eram odată - îl corectă Leptine. De-acum, au apus pentru totdeauna vremurile acelea.

— Nu-i adevărat. Te poţi întoarce acum printre oamenii din neamul tău ca să-ţi ocupi locul care ţi se cuvine. Eşti liberă şi eu o să-ţi dau o zestre pe măsură: aur, animale, cai.

— Locul care mi se cuvine este aici, alături de tine, stăpâne. Eu nu mai am pe nimeni pe lume şi femeile acelea

sunt pentru mine ca nişte străine. Voi pleca împreună cu ele doar dacă tu nu mă mai vrei, doar dacă mă obligi să plec.

— Nu te voi obliga să faci nimic dacă tu nu vrei şi cât timp voi trăi te voi ţine în preajma mea, dacă tu vrei asta. Dar, spune-mi, de ce a venit fata aceea până aici? De ce şi-a ridicat cortul acolo?

Leptine îşi coborî privirea ca şi cum s-ar fi ruşinat să răspundă la asemenea întrebări, apoi, în cele din urmă, răspunse:

— A spus că este regina femeilor războinice care trăiesc între Oxus şi malurile mării Caspice. A auzit despre tine că eşti cel mai puternic bărbat din lume şi crede că doar tu eşti demn de ea. Te aşteaptă în cortul acela şi vrea să petreacă noaptea cu tine. Speră că... deşi tu vei pleca, va avea de la tine o fiică sau un fiu care într-o bună zi va primi din mâinile tale sceptrul puterii.

Îşi acoperi faţa în palme şi plecă în fugă, plângând.

48

Alexandru privea cortul acela ce abia se zărea prin bezna care se aşternuse peste câmpie, în vreme ce din cort se auzea plânsul umil al lui Leptine şi-l cuprindea o emoţie profundă gândindu-se la dubla minune care se petrecuse în ţinuturile acelea misterioase: apariţia unui grup de amazoane într-un loc atât de îndepărtat de râul Termodontes care curgea, conform legendei, pe la marginea teritoriului lor şi recunoaşterea identităţii Leptinei, neaşteptata revenire în mintea ei a limbii natale. Se gândea la mulţimea de lucruri care mai erau de descoperit, la misterele care aşteptau să fie dezvăluite, la câte ţinuturi mai erau de explorat şi-şi dădea seama cât de scurtă era, în schimb, viaţa omului.

Ar fi vrut s-o ajute pe Leptine în lupta ei cu tulburarea şi cu sentimentele provocate de două vieţi atât de diferite şi de îndepărtate în timp care se luptau în sufletul său, dar nu-i dădea pace curiozitatea de a o cunoaşte pe acea femeie misterioasă care-l aştepta în mijlocul câmpiei cufundate în bezna nopţii. Încălecă şi porni către cortul singuratic, înarmat numai cu sabia. Hefestion îl văzu şi făcu semn câtorva soldaţi să vină la el.

— Duceţi-vă şi aşezaţi-vă în jurul cortului fără să vă vadă nimeni - le ordonă el - şi, la cel mai mic semn suspect, alergaţi imediat în ajutorul regelui. Luaţi-l cu voi şi pe Peritas: în caz de pericol, el este mai iute decât oricare dintre voi.

Oamenii făcură întocmai şi dispărură în noapte, răsfirându-se ca într-un evantai în jurul cortului. Unul dintre ei, cel care-l ţinea de zgardă pe Peritas, veni mai aproape de cort decât ceilalţi şi se culcă pe iarbă alături de câine, dar noaptea se scurse în linişte şi Peritas moţăi tot timpul,

ciulind urechile sau ridicând botul în aer când simţea mirosul vreunei sălbăticiuni ce trecea pe câmpia din jur.

Nimeni nu va şti niciodată ce s-a întâmplat în noaptea aceea şi nici dacă sămânţa lui Alexandru rodi în pântecele reginei acelor nesfârşite câmpii dând naştere unui copil care să crească precum un cal sălbatic, să alerge, sărac dar liber, pe pământuri fără hotare, sub raza soarelui şi pe aripile vântului.

Regele se întoarse în tabără înainte de revărsatul zorilor şi în priviri avea o sclipire intensă şi febrilă, ca şi cum ar fi coborât din Olimp.

Îşi reluară marşul spre apus până când dădură de un râu şi Alexandru vru să coboare pe firul apei ca să vadă până unde ajungea şi dacă se vărsa în Oceanul nordic, dar, după trei zile de drum, stepa se transformă în deşert şi râul se uscă printre nisipurile încinse. O luară, atunci, din nou spre apus şi, după ce parcurseră patru etape de câte cinci *parasangas,* găsiră un alt curs de apă şi încercară să coboare şi pe acesta, dar şi el dispăru înghiţit de crăpăturile din pământul însetat.

Ptolemeu se apropie de rege care privea îngrijorat orizontul înceţoşat de reflexele căldurii şi-i puse o mână pe umăr:

— Să ne întoarcem, Alexandru, nu-i nimic acolo în afară de mirajele din miezul zilei. Dacă pământul înghite râurile înainte ca ele să ajungă la mare, sunt sigur că există un motiv îngrozitor care nouă ne scapă. Cum se poate ca o mamă să-şi devoreze copilul după ce l-a născut?

Calistene privea şi el nedumerit acel fenomen inexplicabil. Fizica şi filosofia sa îi ofereau unele răspunsuri care erau, însă, anulate de temerile care-i veneau din adâncul sufletului.

— Tocmai la aceste întrebări aş vrea să găsesc un răspuns, Ptolemeu - îi răspunse regele fără să se întoarcă spre el. Aş vrea, dacă forţele ne-ar permite, să descopăr formele înşelătoare ale mirajelor de la amiază. Tare fericit a

fost Ulise care a putut să audă cântecul sirenelor, legat fiind de catargul corăbiei sale, dar el n-a dezvăluit niciodată cuiva ce spunea acel cântec. Secretul a murit o dată cu el, într-un loc ascuns şi îndepărtat, acolo unde l-a trimis profeţia lui Tiresias, punct final, îndelung căutat, al ultimului drum...

Porniră din nou pe drumul care ducea spre miazăzi şi, cu fiecare zi care trecea şi pe măsură ce se apropiau de oraşul Margiana cu dealurile lui, întâlniră din nou apă şi vegetaţie, plante şi animale. Pe malul unui râu, regele întemeie un alt oraş şi-i puse numele Alexandria din Margiana, instalând aici neamuri seminomade care trăiau prin împrejurimi şi o parte dintre bărbaţii şi femeile din convoiul ce însoţea armata. Lăsă ca garnizoană cinci sute de macedoneni, greci şi tesalioţi, adică aceia ce-şi întemeiaseră o familie împreună cu femeile asiatice ce călătoreau în urma armatei cu o incredibilă rezistenţă. Îi lăsă acolo şi pe soldaţii care păreau că-şi uitaseră familiile lăsate în patrie cu mult timp înainte, un timp care părea acum infinit mai lung decât anii scurşi în realitate.

Ajunse la Bactra pe la sfârşitul toamnei, ca să ierneze şi porunci ca acolo să aibă loc şi procesul uzurpatorului Bessos, după legile persane. Oxhatres adună consiliul celor mai bătrâni judecători şi-l aduse pe prizonier în faţa lor. Rănile pe care i le făcuse mutilându-l în acea noapte de lângă Kurushkhat se închiseseră, dar asta dădea figurii sale ciopârţite un aspect şi mai sinistru, de hârcă încă vie.

Procesul dură destul de puţin şi, când fu întrebat dacă vroia să spună ceva în apărarea lui, Bessos nu scoase nici un cuvânt. Rămase neclintit în faţa duşmanilor săi, încercând să se comporte ca unul care a dorit să apere onoarea Imperiului persan, înjosit de laşitatea lui Darius care fugise de două ori de pe câmpul de luptă. Demnitatea unuia care încercase să conducă răscoala împotriva ocupanţilor.

Se dădu sentinţa: cea mai cumplită, cea cuvenită aceluia care asasina persoana sacră a regelui şi aceluia care uzurpa tronul Ahemenizilor. Moartea prin sfârtecare.

Bessos fu dezbrăcat şi dus într-un loc pregătit din vreme pentru executarea sentinţei. Două sălcii, lungi şi mlădioase, destul de apropiate una de alta, fuseseră aplecate până aproape de pământ, astfel încât să se încrucişeze, iar vârful fiecăreia dintre ele fusese fixat cu o frânghie de un ţăruş înfipt în pământ, între cele două tulpini se crea un fel de arcadă ascuţită: condamnatul fu adus acolo şi încheieturile mâinilor şi ale picioarelor fură legate de partea de sus a copacilor, astfel încât corpul mai rămânea suspendat cam cinci coţi deasupra pământului. La acest ritual barbar asistau nu numai persanii şi locuitorii oraşului, ci şi numeroşi macedoneni şi greci. Venise special pentru asta şi prinţesa Statira, nerăbdătoare să-l vadă răzbunat pe tatăl său pe care îl îngropase şi-l jelise mult timp în necropola regală din Persepolis, oraşul părăsit acum. Era aşezată, palidă şi ţeapănă, alături de Alexandru.

La un semn al celui mai în vârstă dintre judecători, călăii se apropiară de frânghii cu câte o secure în mână. La un al doilea semn, loviră exact în acelaşi timp frânghiile, retezându-le. Cele două tulpini ale copacilor se îndreptară imediat: timp de o clipă, musculatura puternică a lui Bessos se încordă, încercând în zadar să se opună, apoi corpul fu sfârtecat. Partea stângă, de la umăr la mijloc, rămase prinsă de unul dintre copaci, în timp ce cealaltă, cu capul şi cu măruntaiele, spânzura de celălalt trunchi şi mai licărea încă o scânteie de viaţă în ochii condamnatului când corbii, aflaţi mereu la pândă în acel loc de execuţii, se năpustiră ca să se înfrupte din cărnurile acelea însângerate.

Alexandru rămase la Bactria toată iarna, împreună cu Statira şi cu curtea, petrecând mult timp şi cu Eumene pentru a scrie satrapilor din provinciile sale: lui Antigonos, poreclit Saşiul, care guverna în Anatolia, lui Mazeus în Babilon şi lui Artabazos în Pamfilia. Îl întrebă pe acesta din

urmă ce mai făcea Phraates, dacă-şi revenise după durerea pierderii celor dragi şi dacă ducea o viaţă senină în palatul său de pe malul mării. Le poruncise fierarilor săi să-i construiască o mică trăsurică şi urma să i-o trimită în dar împreună cu doi mânji de rasă scitică.

Primi scrisori şi de la mama sa, Olimpia, şi de la Cleopatra, aceasta descriindu-i viaţa pe care o ducea la Butroto şi nostalgiile ei:

Veştile despre isprăvile tale ajung până la mine destul de palide şi parcă deformate din cauza distanţei şi mi se pare ceva greu de acceptat ca eu, sora ta, să nu te pot vedea, să nu pot şti când te vei întoarce, când vei pune capăt acestei interminabile expediţii.

Sufăr ştiindu-te atât de departe şi sufăr din cauza propriei mele singurătăţi. Te rog, lasă-mă să vin până la tine şi să pot vedea cu ochii mei ce lucruri minunate ai făcut, câte de frumoase sunt oraşele pe care le-ai cucerit.

Îţi mulţumesc pentru darurile pe care mi le trimiţi mereu şi de care sunt foarte mândră, dar cel mai preţios dar ar fi să te pot îmbrăţişa din nou, n-are importanţă unde, pe câmpiile îngheţate ale Scythiei sau în deşerturile Libiei. Te rog, cheamă-mă la tine, Aléxandre*, şi eu voi zbura până acolo fără zăbavă, înfruntând valurile învolburate ale mării sau vânturile potrivnice. Ai grijă de tine.*

Alexandru dictă răspunsul, plin de afecţiune, dar inflexibil şi încheie spunându-i:

Dulcea mea surioară, în imperiul meu încă nu este pace peste tot şi vreau să te rog să mai ai puţină răbdare. Când voi termina de făcut tot ce mi-am propus, te voi chema alături de mine ca să fii şi tu părtaşă la bucuria tuturor şi să poţi fi de faţă la naşterea unei lumi noi.

Se întoarse, apoi, către Eumene:

— Scrisorile Cleopatrei devin tot mai frumoase; ia, cu siguranţă, lecţii care costă foarte mult de la un foarte bun profesor de retorică.

— Aşa este - admise şi Eumene. Şi totuşi, dincolo de imagini cu floricele, dincolo de podoabe de retorică, se află o dragoste sinceră. Cleopatra te-a iubit întotdeauna, te-a apărat întotdeauna de mânia tatălui tău. Nu cumva îi simţi lipsa?

— Foarte mult - răspunse Alexandru - şi simt lipsa acelor zile. Dar eu nu am voie să mă las în voia amintirilor: misiunea pe care mi-am propus-o este mereu prezentă, ca un ordin în numele căruia trebuie sacrificat totul şi de care nu poţi scăpa.

— De care nu vrei să scapi - îl corectă Eumene.

— Crezi că aş putea, chiar dacă aş vrea? Zeii sădesc în sufletele oamenilor visuri, dorinţe, aspiraţii deseori mai puternice decât ei. Măreţia unui om este dată de disproporţia dureroasă între ţinta pe care şi-a propus-o şi forţele cu care l-a înzestrat natura atunci când a venit pe lume.

— Aşa cum s-a întâmplat cu Bessos.

— Şi cu Filip.

— Şi cu Filip - fu de acord Eumene plecându-şi privirea.

Tăcură amândoi, ca şi cum umbra marelui rege ucis s-ar fi pogorât peste ei, invocată de îndată, prin tăcere şi prin uitare.

Alteori, Alexandru dedica o bună parte din vreme menţinerii contactelor cu oraşele pe care le întemeiase peste tot, în cele mai îndepărtate provincii ale Imperiului şi care purtau numele său. El în persoană scria şefilor militari şi magistraţilor din acele comunităţi mărunte, aflate la marginea unor ţinuturi năpăstuite de soartă şi necunoscute. Îi scria şi lui Aristotel descriindu-i felul în care le organizase, legile care puteau îmbogăţi colecţia filosofului.

Câteodată primea şi mesaje de la acele avanposturi pierdute în depărtări, într-o greacă destul de necioplită sau

în dialect macedonean: aproape întotdeauna cererile de ajutor sau de salvare împotriva unor atacuri din afară, împotriva asediului unor populaţii furioase, invidioase pe stabilitatea lor. Răscoala lui Spitamenes se manifesta peste tot. Predarea lui Bessos nu fusese decât un mijloc de a netezi calea noului comandant care se fortificase pe povârnişurile munţilor Paropamissos.

Tuturor, Alexandru le răspundea:

— Rezistaţi. Acum adunăm trupe proaspete, aşteptăm noi întăriri ca să vă putem ajuta, ca să aducem pacea în ţinuturile în care vă creşteţi copiii.

Trecu astfel toată iarna. Când veni primăvara, sosiră trupe noi din Macedonia şi din Anatolia şi armata porni din nou la drum. Ajuns în Bactriana, Alexandru îşi dădu seama că răsculaţii se baricadaseră în multe fortăreţe şi castele aşa că hotărî că trebuia să-şi împartă forţele pentru a da o serie de atacuri asupra fiecărui centru de rezistenţă, dar când împărtăşi această intenţie a sa generalilor şi prietenilor săi aproape nici unul dintre ei nu fu de acord.

— Nu trebuie împărţite forţele! - exclamă Clito. După cât am aflat, regele Alexandru al Epirului, unchiul şi cumnatul tău, a fost înfrânt de barbari în Italia tocmai pentru că fusese nevoit să-şi împartă forţele.

— După mine, ar fi mai bine să rămânem împreună cu toţii - întări şi Perdicas. Îi atacăm pe rând şi-i zdrobim ca pe nişte păduchi.

Leonatos dădea şi el din cap afirmativ, în semn că aproba spusele prietenilor săi, că nici nu putea fi vorba de altceva.

— Dacă ar trebui să spun şi eu ce gândesc în privinţa asta... începu Eumene, dar Alexandru îi luă vorba din gură:

— Atunci, ne-am înţeles: Crater rămâne la sud, în zona oraşului Bactra, noi mergem în nord şi în est, în Sogdiana, ca să-i scoatem pe răsculaţi din cuiburile lor de rezistenţă din munţi şi, într-un anume loc, ne despărţim ca într-un evantai: cinci detaşamente, câte unul pentru fiecare dintre voi şi tot câte unul pentru fiecare dintre cetăţile care

trebuie cucerite. Diades a pregătit noi catapulte cu bătaie mai lungă: aruncă harpoane mai mici dar sunt tot atât de eficace.

Leonatos nu mai dădea aprobator din cap, dându-şi seama că situaţia se schimbase şi Alexandru, care-l privea cu atenţie, îl întrebă:

— Dar parcă tu nu erai de acord?

— Eu, într-adevăr, eram de acord cu... încercă să dea un răspuns, dar toţi se ridicaseră pentru că nu mai era nimic de spus şi Alexandru îi petrecu până la uşă.

În numai câteva zile, planul fu pus în aplicare: regele şi prietenii săi, cu mai bine de jumătate din armată, se îndreptară spre intrarea în văile în care îi aşteptau răsculaţii înarmaţi. Luptară toată vara cucerind câteva cetăţi, dar, după aceea, operaţiunile bătură pasul pe loc din cauza terenului neprielnic şi a tacticii adoptate de inamic care luase obiceiul să atace prin surprindere şi să se retragă rapid. Când vremea începu să se strice şi alimentele se împuţinară, Alexandru îşi conduse armata spre Maracanda.

Pentru Crater, însă, lucrurile merseră altfel. Rămas în urma armatei, nu ajunsese încă în capitala provinciei când îi ieşi în întâmpinare un curier din partea comandantului garnizoanei.

— Spitamenes a năvălit în împrejurimile Bactriei jefuind toate satele din calea lui. Garnizoana noastră a făcut o primă încercare de a-l opri dar a fost învinsă, apoi, chiar zilele acestea, a mai încercat încă o dată să pornească în urmărirea lui, însă avem nevoie urgentă de întăriri.

Crater avu presimţiri sumbre. Ştia cât de viclean era Spitamenes şi era aproape sigur că incursiunea prin împrejurimile oraşului Bactria nu era decât o provocare pentru a atrage şi a nimici în câmp deschis garnizoana macedoneană din capitală.

— Încotro au luat-o? - îl întrebă pe curier.

— Încolo - răspunse soldatul arătând drumul care ducea către deşert.

— Mergem şi noi într-acolo - hotărî comandantul macedonean. Dar asta după ce ne odihnim puţin. N-are nici un rost să trecem prin capitală.

Porniră în marş înainte de a se ivi zorile, traversară prin vad un râuşor şi se apropiau de un loc strâmt, mărginit de o pădurice de salcâm şi de tamarisc: locul ideal pentru o ambuscadă. La un moment dat, se apropie de ei Koinos, comandantului escadronului al doilea de *eteri.*

— Priveşte acolo - spuse el arătând cu degetul spre cer.

— Ce anume? - întrebă Crater ducându-şi o mână streaşină la ochi.

— Vulturi - răspunse posomorât ofiţerul.

49

Spectacolul pe care-l avură în faţa ochilor era cutremurător: sute de soldaţi macedoneni zăceau morţi peste tot. Cadavrele fuseseră mutilate înfiorător, multe fiind decapitate sau cu scalpul luat. Unii soldaţi fuseseră traşi în ţeapă, iar alţii fuseseră legaţi de copaci şi purtau urme ale unor torturi înspăimântătoare. Comandanţii, doi ofiţeri din vechea gardă, prieteni de-ai lui Clito cel Negru, muriseră răstigniţi.

— Ce facem? - întrebă Koinos negru la faţă de durere.

— Adună-i pe toţi călăreţii: pornim peste ei chiar acum. Pedestraşii vor veni după noi în marş forţat.

Koinos ordonă să se sune adunarea şi porni cu cavaleria la pas pe câmpul pe care avusese loc măcelul, într-o tăcere mormântală. Vru ca soldaţii să vadă cu ochii lor tot ceea ce le făcuseră duşmanii camarazilor lor, vru ca ei să fie cuprinşi peste măsură de furie şi de sete de răzbunare înainte de a porni cu ei în urmărirea inamicului.

Îndată ce trecură de acel loc îngust şi dădură într-o câmpie uscată şi cu unele denivelări de teren, Crater îi înşiră pe un front de şase sute de rânduri a câte cinci călăreţi şi strigă:

— Nu mă voi opri până nu-i voi prinde şi nu-i voi face bucăţi. Veniţi după mine, soldaţi, şi nu uitaţi ce le-au făcut camarazilor voştri!

Urmele duşmanilor erau proaspete şi se vedeau peste tot aşa că escadroanele nici nu trebuiră să strice formaţia. Porniră la galop într-un nor de pulbere, trecând în plin avânt peste o mică depresiune şi urcară spre un deal care le ascundea vederii o nouă vale. Koinos ajunse printre primii pe culme, împreună cu Crater şi-i văzu pe călăreţii inamici la mai puţin de trei stadii distanţă, înaintând la pas fără a bănui pericolul care-i pândea.

— Ei sunt! - strigă Crater. Trâmbiţe, sunaţi atacul! Nu vă opriţi, soldaţi! Ucideţi-i, nimiciţi-i până la ultimul! Înainte! Înainte!

Semnalul de atac se auzea fără încetare şi cavaleria macedoneană coborî dealul ca o avalanşă nemiloasă. Pământul se cutremură, aerul era sfâşiat de sunetele ascuţite ale trâmbiţelor, de urletele furioase de atac. Spitamenes, a cărui armată era formată din bactrieni şi sciţi masageţi fu luat prin surprindere şi ordonă să se treacă la contraatac, dar manevra reuşi doar pe jumătate pentru că macedonenii erau deja peste ei, cu lăncile aplecate în faţă. Încă de la prima ciocnire, căzură cu sutele, străpunşi dintr-o parte în alta a corpului, trântiţi la pământ şi zdrobiţi sub copitele cailor. Centrul formaţiei inamice fu lovit în plin şi nimicit, aripile încercară să opună o rezistenţă palidă şi se străduiră să execute câteva manevre înşelătoare, dar Crater nu se lăsă păcălit. Îşi chemă oamenii, refăcu formaţia de luptă şi dădu cu toate forţele un nou atac frontal. În mai puţin de o oră, trupele care-i mai rămăseseră lui Spitamenes fură risipite sau nimicite. Satrapul reuşi cu greu să scape împreună cu câteva sute de sciţi masageţi, găsindu-şi scăparea în necuprinsul deşertului.

Crater se întoarse pentru a organiza funeraliile soldaţilor căzuţi, dar înainte de aceasta îl chemă la el pe Koinos.

— Ştii cu cine am luptat?

— Sciţi.

— Masageţi. Tribul care acum trei sute de ani l-a înfrânt şi l-a ucis pe Cirus cel Mare. Împrăştie groaza printre ei, fă-i să nu mai îndrăznească niciodată să ne atace... niciodată. M-ai înţeles?

— Te-am înţeles - răspunse Koinos şi adăugă:

— Trimite-mi balistele, pe toate, şi un detaşament de agrieni.

Crater dădu din cap şi plecă înapoi cu *eterii* săi pe câmpul pe care fuseseră măcelăriţi macedonenii şi unde infanteria deja ajunsese. Soldaţii lăsară pe jos armele şi se

apucară să adune corpurile celor căzuţi, să strângă fragmentele de cadavre mutilate şi sfârtecate şi, cu ochii în lacrimi, îi duceau la marginea câmpului, unde alţii tăiau copaci şi înălţau rugurile funebre.

Koinos aşteptă sosirea balistelor, ordonă agrienilor să taie capetele tuturor sciţilor masageţi căzuţi, apoi merse la hotarul teritoriului, pe malul pârâului Artakoenes, supravegheat de cavaleria inamică aflată la o distanţă nu prea mare. Armă balistele şi lansă capetele retezate, legate în ciorchini, pe malul celălalt făcându-le să se rostogolească până sub copitele cailor. Apoi ordonă oamenilor săi să se întoarcă şi porni înapoi ca să se alăture restului armatei. Se îndreptară spre Bactria şi primiră declaraţii de supunere din partea tuturor satelor care participaseră la răscoala lui Spitamenes.

Între timp, armata care pornise cândva în campanie sub comanda lui Alexandru se încartiruise de o bună bucată de vreme la Maracanda şi, de acolo, ofiţerii persani recrutau cât puteau mai mulţi tineri, din Bactriana şi din Sogdiana, în armata macedoneană care acum nu mai semăna aproape deloc cu cea care pornise de la Pella cu şapte ani înainte. În acest fel, duşmanului îi rămâneau din ce în ce mai puţine resurse umane pentru a lupta în rezistenţă.

Nu era un secret faptul că succesele expediţiei fuseseră modeste şi aceasta scădea prestigiul regelui, cu atât mai mult cu cât nu puţini dintre prietenii săi erau împotriva unei asemenea strategii. Alexandru încercă, atunci, să facă uitată acea situaţie, dând petreceri şi banchete la care-i invită şi pe ofiţerii persani, lucru care provocă din nou tensiuni între macedoneni şi chiar printre prietenii săi. Multora le devenise de asemenea antipatic şi Hefestion care părea că apreciază obiceiurile cel puţin la fel ca regele şi se îmbrăca deseori după moda orientală.

Sosiră multe solii ca să poarte tratative, printre ele aflându-se şi cea a şefului unui trib scit care trăia dincolo de râul

Oxus şi regele adoptă în toate aceste situaţii protocolul audienţelor persane, cu „plecăciunea” obligatorie, primindu-şi, în repetate rânduri oaspeţii îmbrăcat cu *kandys* şi purtând chiar tiară persană. Toate acestea făcură ca nemulţumirea să crească şi mai mult.

În plus, din Grecia şi din Anatolia sosiră, atraşi de răsunetul faptelor sale de arme ca şi, în special, de zvonurile care circulau pe seama nemăsuratelor bogăţii de care dispunea armata, o sumedenie de filosofi, ghicitori, oratori, poeţi şi actori sperând cu toţii să ciugulească oricât de puţin din bogăţiile acelea uriaşe sau măcar să se facă remarcaţi de tânărul cuceritor de imperii. Alexandru îi primea pe toţi şi-i invita la banchete, părându-i-se că, în felul acesta, o parte din Grecia era transplantată în acele ţinuturi îndepărtate şi satisfăcând înclinaţia sa dintotdeauna de a participa la discuţii filosofice sau la dispute retorice. Dar toţi aceşti oameni nu erau mânaţi decât de dorinţa de intra în graţiile regelui, astfel că îl adulau în toate felurile posibile, deseori cu multă pricepere, pentru ca asemenea manifestări să nu apară chiar ca neobrăzate. Aceste lucruri îi enervau şi mai mult pe macedonenii care avuseseră până atunci relaţii de camaraderie, aproape austere, cu regele lor, făcând excepţie doar tradiţionalul sărut pe obraz care, însă, era rezervat doar prietenilor intimi ai suveranului.

Într-o zi, sosi un individ care aducea un transport de fructe uscate destinate suveranului, venite direct din Grecia: smochine, migdale, nuci. Alexandru le gustă şi i se păru atât de bune încât se gândi să-i ofere o parte şi lui Clito cel Negru, în semn de afecţiune după numeroase ciocniri, unele chiar destul de dure, provocate de ceremonialul ales de rege şi de dorinţa declarată a acestuia de a-i introduce pe persani şi pe asiatici nu numai la curte, ci şi în armată.

Clito, în ciuda caracterului său irascibil şi uneori arogant, era un om religios, şi tocmai aducea ca sacrificiu zeilor câteva oi, când veni un servitor ca să-l cheme la rege.

Întrerupse ceremonia ofrandei şi plecă împreună cu mesagerul, fără să observe că două oi se ţineau pe urmele lui.

Când ajunse în curtea palatului într-o asemenea tovărăşie, Alexandru începu să râdă.

— Clito! - exclamă el. Te-ai făcut cioban?

Dar, când află că acelea erau animalele destinate sacrificării, fu destul de descumpănit. Îi dărui fructele şi, îndată ce prietenul său plecă, îl chemă pe Aristandru şi-i povesti cele întâmplate. Clarvăzătorul se întunecă la faţă.

— Este un semn rău - răspunse el. Aduce ghinion.

Chiar în noaptea aceea, poate influenţat de cuvintele pe care le auzise de la ghicitorul său, regele îl visă pe Clito, îmbrăcat în negru din cap până în picioare, ce stătea alături de cei trei fii ai lui Parmenion care erau morţi. Se trezi neliniştit şi nu îndrăzni să-i povestească visul lui Aristandru. Preferă să dea o petrecere chiar în seara aceea, pentru a-şi alunga sentimentul de nelinişte care-l cuprinsese. Deşi avusese cu el mai multe controverse, ţinea mult la Clito, a cărui soră îl alăptase pe când era mic: aceasta, în tradiţia macedoneană, ducea la o legătură foarte puternică, aproape ca aceea de rudenie.

În seara aceea, maestru de ceremonii fusese ales Perdicas care hotărî imediat că trebuiau să existe două cratere pentru vin, unul pentru macedoneni, cu vin curat şi unul pentru greci, cu o parte vin şi patru părţi apă. Această hotărâre dădu naştere unor nemulţumiri şi chiar îl indispuse pe Alexandru pentru că fuseseră trecuţi cu vederea oaspeţii persani.

Printre greci, în afară de Calistene, se afla un filosof sofist numit Anaxarcos, sosit de curând, îngâmfat şi arogant, dar foarte abil; adusese cu el doi poeţi care începuseră imediat să bea şi să înfulece. Petrecerea continua, cu glume, vorbe de duh, povestiri deocheate şi cu contribuţia câtorva „prietene” la fel de slobode la gură ca bărbaţii. Băuseră cu

toţii cam mult şi, mai ales macedonenii, împreună cu regele, erau, pe la jumătatea serii, cam ameţiţi.

În clipa aceea, unul dintre poeţii care-l însoţeau pe filosof, un oarecare Pranikos, spuse în gura mare:

— Am compus un mic poem epic! Vrea cineva să-l asculte?

Alexandru se hlizi:

— De ce nu?

Încurajat de aprobarea suveranului, poetul începu să-şi recite capodopera, provocând foarte repede râsetele prietenilor regelui. Dar, după ce-şi dădură seama de subiectul poemului, deşi erau aproape beţi, macedonenii tăcură dintr-o dată, uluiţi, de parcă nu le venea să-şi creadă urechilor: poetul acela de duzină declama un fel de satiră prostească despre comandanţii garnizoanei din Bactria căzuţi în ambuscada lui Spitamenes din timpul campaniei de primăvară, bătându-şi joc mai ales de vârsta lor înaintată.

Orăcăie cântece de război cei doi moşnegei
ce nici măcar o suliţă nu mai pot ţine-n mână,
vroiau să plece la atac, cu lancea lăsată-n locul ei,
deşi ţeasta de mult le rămăsese fără piele.

Clito cel Negru sări în picioare şi-i aruncă în faţă vinul dintr-o cupă urlând:

— Termină, grec puturos, căpăţână de rahat!

Alexandru, aproape beat şi pe jumătate gol între două „prietene” care-l giugiuleau, fără să fi înţeles nimic, dar auzind ce-i spusese Clito oaspetelui său grec, strigă:

— Cum îţi permiţi! Cere-i scuze şi lasă-l să continue! Mie-mi place poezia.

Clito, afumat şi el destul de bine, auzind asemenea cuvinte, îşi ieşi cu totul din fire:

— Copilandru încrezut şi arogant! Cum poţi să-l laşi pe rahatul ăsta de grec să-şi bată joc de doi ofiţeri viteji care şi-au dat viaţa pe câmpul de luptă?

— Ce-ai spus? - urlă Alexandru, dându-şi seama de violenta ofensă ce-i fusese adusă.

— Ai auzit bine ce-am spus! Dar cine crezi că eşti? Chiar crezi că eşti fiul lui Zeus Amon? Crezi în balivernele pe care le îndrugă peste tot nebuna aia de maică-ta despre naşterea ta din neam divin şi despre toate celelalte prostii? Uită-te la tine! Uită-te cum te-ai împopoţonat, îmbrăcat ca o femeie, cu toate dantelele alea pe tine!

Şi arăta spre veşmintele persane cu care fusese îmbrăcat regele înainte ca fetele să-l fi dezbrăcat.

Alexandru se ridică în picioare palid de furie şi-i ordonă răstit ordonanţei:

— Sună să vină „scutierii”! Sună, ţi-am spus!

Era o soluţie extremă la care regii macedoneni recurgeau atunci când erau în pericol şi venirea „scutierilor” însemna moartea imediată a celui vinovat, astfel încât omul rămase încremenit. Alexandru îl lovi năprasnic cu pumnul în faţă, îl doborî la pământ şi strigă din toate puterile:

— „Scutieri”, veniţi aici!

— Da - urlă scos din fire Clito. Cheamă „scutierii”! Cheamă-i, hai! Ţi-a spus cineva adevărul? Nu însemni nimic fără noi, nimic! Noi am ieşit învingători, noi am luptat, noi am cucerit. Nu ajungi nici măcar până la degetul mic al tatălui tău, Filip!

Ptolemeu, speriat de întorsătura pe care-o luau lucrurile, veni din spate şi-l apucă de umeri, încercând să-l scoată afară.

— Clito, las-o baltă, te-ai îmbătat, nu-l jigni pe rege! Hai, vino, vino cu mine!

Perdicas îi dădu şi el o mână de ajutor şi aproape că reuşiseră să-l ducă afară, dar Clito îşi eliberă o mână şi, fluturând-o prin aer, strigă:

— Ei, fiu al lui Zeus! Vezi mâna asta? Uită-te la ea! Asta ţi-a salvat pielea la Granicos, ai uitat?

Îi îmbrânci pe prietenii săi şi scăpă din strânsoarea lor, întorcându-se în mijlocul sălii, urlând şi insultând.

Alexandru luă un măr de pe masă şi i-l aruncă în faţă pentru a-l face să se retragă, dar Clito se feri venind şi mai în faţă şi continuând să-şi bată joc de el. Orbit de furie, scos din fire de faptul că ordonanţa sa nu-i îndeplinea ordinul dat, ridiculizat în faţa oaspeţilor, regele văzu negru în faţa ochilor: înşfăcă sarisa unuia dintre *pezeterii* din spatele său şi o aruncă înspre Clito, dar, în aceeaşi clipă, el fu sigur că prietenul lui se va feri, că totul se va încheia doar cu o sperietură, o lecţie... O clipă interminabilă, cât o viaţă de lungă, în timpul căreia mâna, îndreptată în faţă după ce aruncase arma, parcă ar fi vrut s-o apuce din nou pentru a o împiedica să ajungă la ţintă, iar prietenul său rebel s-ar fi ferit cu o mişcare fulgerătoare. Însă nu se întâmplă astfel: Clito era ţinut în acele momente de Ptolemeu care vroia să-l ducă afară salvându-l de furia regelui. Fu lovit în plin şi străpuns dintr-o parte în alta.

Alexandru strigă:

— Nuuu! Clito, nu! Nuuu!

Şi alergă spre prietenul lui care vărsa deja sânge pe pardoseală. Îi scoase cu o mişcare fulgerătoare lancea din corp, îi sprijini capătul de un perete şi încercă să se arunce asupra vârfului ei pentru a fi străpuns în acelaşi mod. Seleucos şi Ptolemeu reuşiră să-l oprească în ultimul moment, iar el încerca să scape din mâinile lor, urlând ca ieşit din minţi, cu ochii în lacrimi:

— Lăsaţi-mă! Lăsaţi-mă! Nu mai merit să trăiesc!

Leonatos se repezi şi el să dea o mână de ajutor prietenilor, dar Alexandru, eliberându-şi o mână, îşi scoase sabia din teacă şi încercă să-şi ia viaţa. Îl dezarmară şi-l duseră cu mare greutate afară.

Eumene nu putuse face nimic pentru că se afla departe, în celălalt capăt al sălii, lângă Calistene, şi privea

încremenit scena, în timp ce peste sala întreagă, în care, cu câteva clipe înainte, răsunau zgomotele orgiei de vin şi de sânge, se aşternuse deodată o tăcere absurdă, ireală. Pajii, în picioare pe lângă ziduri, în uniformele lor de gală, se priveau unii pe alţii, palizi şi înspăimântaţi. Calistene se îndreptă spre ei şi cită o maximă a lui Aristotel:

— Cine comite o crimă la beţie este de două ori vinovat: pentru că s-a îmbătat şi pentru că a comis o crimă.

Eumene îl privi fix, clătinând neîncrezător din cap.

— Ce fel de om eşti tu? - îl întrebă.

Totuşi, unul dintre paji, un băiat care se numea Ermolaos, îl privea plin de admiraţie.

Trei zile şi patru nopţi, Alexandru plânse disperat rostind neîncetat numele prietenului pe care-l ucisese, refuză să mănânce sau să bea şi trăi ca un vieme.

În cele din urmă, prietenii săi, îngrijoraţi că-şi va pierde până şi somnul şi va muri, îl rugară pe Aristandru să intervină. Clarvăzătorul intră la el şi-i vorbi îndelung, amintindu-i de visul pe care-l avusese şi de prevestirea nefastă a oilor care părăsiseră altarul pe care urmau să fie sacrificate: o întâmplare deja predestinată. Inevitabilă. La sfârşit, reuşi să-l readucă la viaţă, dar, de atunci, fantoma lui Clito cel Negru îşi puse pecetea, cu durerea şi cu remuşcarea pe care i-o provoca, pe tot restul zilelor şi nopţilor. Alexandru începu să bea fără măsură şi pajii cărora, prin tradiţie, le revenea onoarea de a veghea pe rând somnul regelui începură să-l dispreţuiască, văzându-l de mai multe ori venind beat la culcare, târât de ei în pat pentru că nu mai era în stare să se ţină pe picioare, căzând, apoi, într-un somn greu, sforăind şi grohăind ca un porc.

Doar Leptine continua să-l servească plină, ca întotdeauna, de dragoste, fără a cere nimic, rugându-se în tăcere la zeii ei să-i aducă stăpânului ei liniştea.

Pe la începutul toamnei, cele două corpuri de armată se reuniră din nou la Maracanda şi Crater fu zguduit aflând de înspăimântătoarea tragedie ce se petrecuse; ca să nu fie

nevoit să dea ochi cu regele, el porni din nou la drum prin deşert ca să mai dea o lecţie, şi mai aspră, triburilor de masageţi care participau la răscoala lui Spitamenes. Dar aceştia, dându-şi seama că satrapul nu mai avea nici o putere ca să mai ridice Bactriana şi Sogdiana împotriva lui Alexandru şi, de asemenea, înspăimântaţi de cele ce se petrecuseră pe râul Artakoenes, mai aflară, în plus, de la căpetenia Dravas că regele venit dinspre apus era un semizeu de neînvins care putea apărea oriunde şi pe neaşteptate, lovind cu o putere fără seamăn. Fu convocat un sfat al căpeteniilor care hotărî că trebuiau să fie în relaţii bune cu noul stăpân ca să nu-l mai supere. Îl prinseră pe Spitamenes prin trădare, surprinzându-l în somn, îl decapitară şi-i duseră capul lui Crater ca să-i dovedească bunele lor intenţii.

O dată cu primele îngheţuri, cele două corpuri ale armatei macedonene, reunite la Maracanda, porniră spre Nautaca pentru iernat.

50

În primăvara următoare, Alexandru porni în marş către Sogdiana pentru a înăbuşi ultimele focare ale răscoalei şi în special unul dintre ele, reprezentat printr-o fortăreaţă din munţi, numită Cetatea Sogdiană, un cuib de vulturi total inaccesibil, aflat sub stăpânirea unui nobil de ţară numit Oxyartes, viteaz şi îndrăzneţ, care refuza să i se supună lui Alexandru. La cetate nu se putea ajunge decât pe o singură cărare, îngustă şi abruptă, care urca, tăiată direct în stâncă, până la singura poartă din zidurile semeţe aflate deasupra prăpăstiilor. Pe porţiunea din spate, zidul se unea cu o stâncă ascuţită acoperită de gheaţă aproape tot anul şi care se înălţa cu peste o mie de picioare deasupra fortăreţei.

Alexandru trimise un sol cu un tălmaci care să urce pe cărare până la poartă şi să-i ceară lui Oxyartes să se predea, dar acesta le strigă de la înălţimea zidurilor:

— N-o să ne predăm niciodată! Avem hrană din belşug şi putem rezista ani întregi, dar voi veţi muri de frig şi de foame. Spuneţi-i regelui vostru că doar dacă ar avea aripi soldaţii săi ar putea să-mi cucerească vreodată cetatea.

— Soldaţi cu aripi! - repetă Alexandru îndată ce află acest răspuns. Soldaţi cu aripi...

Diades din Larissa privi în sus, făcând cu mâna streaşină pentru ochi ca să-i ferească de strălucirea zăpezii.

— Dacă te gândeşti la Dedal şi la Icar, trebuie să-ţi amintesc că aceea nu era decât o legendă. Omul nu va putea niciodată să zboare, nici dacă i-ar fabrica vreun meşter aripile. Crede-mă, este un lucru imposibil.

— Nu cunosc cuvântul ăsta - răspunse regele. Cândva nu-l cunoşteai nici tu, prietene. Mi-e teamă că ai cam început să îmbătrâneşti.

Diades tăcu nedumerit şi se îndepărtă. Oricât s-ar fi străduit, nu-i venea nici o idee asupra felului în care ar fi putut lua cu asalt o asemenea cetate.

Însă Alexandru avea deja o idee. Îl chemă pe solul pe care-l trimisese să parlamenteze şi-i ordonă să meargă prin întreaga tabără şi să promită douăzeci de talanţi aceluia care s-ar fi oferit să urce, noaptea, până în vârful stâncii de deasupra cetăţii: un urcuş de cel puţin două mii de picioare din locul în care se aflau.

— Douăzeci de talanţi? - întrebă Eumene. Bine, dar este o sumă exagerată.

— Răsplata trebuie să fie pe măsura unei fapte imposibile -îi replică Alexandru. O sumă care poate să facă bogată o familie pe durata a cinci generaţii. Eu sunt convins că banii pot face ca oamenilor să le crească aripi.

Nu trecu nici o oră şi se prezentaseră trei sute de voluntari: mai mult de jumătate dintre ei erau agrieni, ceilalţi macedoneni din zonele muntoase.

— Ne-a venit o idee - spuse cel care părea şeful lor. Aici, cuţitele agrienilor nu ajută la nimic. Vom folosi ţăruşii de la corturi care sunt din fier călit: îi vom înfige în gheaţă bătându-i cu ciocanul, vom lega frânghii de ei şi vom urca unul câte unul. Putem s-o facem.

— Şi eu cred - îi răspunse regele. Cereţi un steag de la Eumene şi fluturaţi-l îndată ce ajungeţi în vârf. Noi vom suna din trâmbiţe şi, în momentul acela, voi vă veţi arăta suspendaţi pe frânghii astfel încât cei din cetate să vă poată vedea.

La căderea serii, începu acea ispravă incredibilă. Oamenii urcară pe picioare atât cât putură, ducând în spinare sacii cu frânghiile şi cu ţăruşii de fier, apoi începură să-i înfigă în gheaţă şi să urce pe rând.

Nici regele şi nici prietenii săi nu dormiră în noaptea aceea: rămaseră afară privind în sus, privind cu sufletul la gură oamenii care urcau încet, cu eforturi uriaşe, pe peretele acoperit cu gheaţă. Pe la miezul nopţii începu să

bată şi vântul, un vânt îngheţat care pătrundea până la oase, dar soldaţii continuară să urce şi şirul de culoare mai închisă al căţărătorilor abia se distingea pe albeaţa imaculată a zăpezii.

Treizeci dintre ei căzură în prăpastie şi se zdrobiră de stânci, dar două sute şaptezeci ajunseră în vârf o dată cu revărsatul zorilor.

— Steagul! - strigă Perdicas arătând spre o pată mică roşie care flutura pe creastă. Au reuşit!

— Pe toţi zeii din cer! - exclamă Eumene. Dacă mi-ar fi povestit cineva aşa ceva, n-aş fi putut crede nici în ruptul capului. Repede, sunaţi din trâmbiţe!

Tăcerea din întreaga vale fu sfâşiată de semnalul strident, repetat de ecou şi soldaţii de sus se lăsară să alunece pe frânghii până la o anumită înălţime, strigând din toate puterile pentru a se face auziţi de cei din cetate. În primele clipe, santinelele aflate pe metereze nu reuşiră să-şi dea seama din ce parte se auzeau strigătele, apoi ridicară ochii, îi văzură pe oamenii lui Alexandru în înaltul stâncii şi alergară să-l trezească pe stăpân care veni şi el neîncrezător pe ziduri. Puţin după aceea, solul lui Alexandru urcă până în poarta cetăţii şi strigă:

— După cum poţi vedea şi singur, avem soldaţi cu aripi şi încă mulţi. Ce hotărăşti?

Oxyartes privi în sus, apoi în jos şi din nou în sus.

— Mă predau - răspunse el. Spune-i regelui tău că sunt gata să-l primesc.

A doua zi spre seară, împreună cu prietenii săi şi cu *eterii* din Vârf, Alexandru urcă în cetate şi se îndreptă spre palatul lui Oxyartes care-l aştepta în prag. Cei doi schimbară saluturile protocolare, după care oaspetele, însoţit de prieteni, fu condus în sala de banchete pregătită după obiceiurile sogdiene: perne moi aşezate pe două rânduri pe pardoseală, cu măsuţe între ele. Regele se aşeză faţă în faţă cu Oxyartes, dar privirea îi fu atrasă imediat de

persoana care se afla la dreapta stăpânului casei: fiica acestuia, Roxana!

O fată incredibil de frumoasă, cu un trup divin, un adevărat mit al neamului său care îi dăduse numele poetic de „Micuţa stea”.

Ea îi zâmbi şi dinţii îi străluceau ca nişte perle; ovalul feţei sale era delicat, dar de o absolută perfecţiune, genele erau lungi şi catifelate, pielea, netedă ca marmora, avea o nuanţă apropiată de cea a ambrei. Părul, atât de negru încât avea reflexe albăstrui, încadra o frunte netedă şi, la fiecare mişcare a capului, arunca o umbră peste lumina intensă şi suavă a ochilor mari, violeţi.

Se priviră în tăcere şi parcă îi cuprinse un vârtej, o aură magică şi fremătătoare, uşoară şi mângâietoare ca un vis de dimineaţă. Nu mai exista nimic în afara lor, vocile comesenilor parcă se auzeau din depărtare, iar sala părea goală; doar notele unei harpe indiene mai pluteau prin aerul rarefiat şi vibrant, le pătrundeau în suflet şi în corp, chiar şi în vocile lor, voci în limbi diferite şi totuşi la fel prin muzica unui sentiment nedesluşit, de sublimă uitare.

Atunci şi acolo, Alexandru înţelese că nu iubise cu adevărat niciodată, până într-un asemenea grad, că avusese parte de momente de pasiune intensă şi profundă, de dorinţă arzătoare, de afecţiune, de admiraţie, dar nu şi de dragoste. Dragoste era aceea, acea senzaţie pe care-o încerca în acele clipe, acea nerăbdare fremătătoare, acea sete nestinsă de a se contopi cu ea, acea pace adâncă a sufletului şi, în acelaşi timp, acea nelinişte de nestăpânit, acea fericire şi acea teamă. Acela era amorul despre care vorbeau poeţii, zeu invincibil şi nemilos, forţă de necontrolat, delir al minţii şi al simţurilor. Uită de fantomele sângeroase ale trecutului, de griji şi de spaime, şi nelinişte a sa în privinţa viitorului se mai domoli şi se stinse treptat în lumina acelor ochi violeţi, în zâmbetul acela divin.

Când se trezi la realitate, îşi dădu seama că toţi îi priveau şi că înţeleseseră ce se întâmplase. Atunci, se ridică în

picioare în faţa lui Oxyartes şi spuse hotărât şi cu privirea strălucind de emoţie:

— Ştiu că am fost duşmani până acum câteva ore, dar, acum, eu îţi ofer o îndelungată şi solidă prietenie şi, drept chezăşie a acestei prietenii şi a dragostei sincere şi profunde pe care o nutresc în aceste momente, ţi-o cer de soţie de fiica ta.

Şi, îndată după ce tălmaciul termină de tradus, se îndreptă spre ea şi adăugă:

— Dacă şi ea vrea.

Roxana se ridică şi ea în picioare răspunzând în limba ei atât de ciudată şi de melodioasă în acelaşi timp. Doar numele i-l pronunţă aşa cum îi auzise pe prietenii lui. Spuse:

— Eu te vreau, *Aléxandre,* pentru totdeauna.

Căsătoria avu loc cu mare fast la trei zile după aceea şi Alexandru vru să se respecte ritualul persan al pâinii, dar în maniera macedoneană, adică tăind-o cu sabia. Apoi, cei doi soţi mâncară din pâine privindu-se în ochi şi simţiră că se vor iubi până la moarte. Chiar şi dincolo. Roxana purta rochia tradiţională pentru asemenea ceremonii, o mantie albastră îmbrăcată peste o tunică roşie, strânsă pe talie cu o cingătoare din plăcuţe rotunde de aur, iar pe cap avea un văl prins cu o diademă tot din aur, împodobită cu lapislazuli.

În timpul cinei care respectă ritualul, regele nu bău aproape deloc şi tot timpul o ţinu de mână pe soţia lui, vorbindu-i în şoaptă la ureche. Erau cuvinte pe care ea nu le putea înţelege, versuri ale marilor poeţi, imagini de vis, invocaţii, cuvinte de dragoste. Sufletul tulburat al lui Alexandru căuta mângâiere în privirea acelei fecioare neprihănite, în sentimentul de dragoste pe care-l transmiteau mâinile ei în timp ce-l mângâiau, în ochii săi care-l priveau cu o dorinţă nevinovată şi insistentă, arzătoare şi dulce în acelaşi timp.

La fiecare suspin, sânii săi frumoşi se ridicau, obrajii i se rumeneau uşor şi, în acele suspine, regele căuta şi el semnificaţia unui sentiment neaşteptat şi, în bună parte, încă necunoscut care spera din toată inima să fie neschimbător şi veşnic.

Când, în cele din urmă rămaseră singuri, iar Roxana începu să se dezbrace, cu privirea plecată şi dezvăluindu-şi încet corpul divin, răspândind în iatacul acela grosolan parfumul pielii şi al părului ei, Alexandru fu cuprins de o emoţie intensă şi profundă, ca şi cum s-ar fi cufundat într-o apă călduţă după ce mersese cale lungă prin viscol şi sub încleştarea gerului, ca şi cum ar fi băut apă limpede de izvor după ce rătăcise îndelung prin deşert, ca şi cum s-ar fi simţit din nou o fiinţă umană după ce trecuse prin depravare, cruzime, violenţă.

Ochii îi străluceau de emoţie când o atrase spre el şi simţi atingerea pielii ei, când îi căută buzele încă neexperimentate, când îi sărută sânii, pântecele, pubisul. O iubi cu o ardoare deznădăjduită, cu un abandon total, aşa cum nu i se mai întâmplase niciodată de când trăia şi, când corpurile lor tresăriră în clipa supremă, simţi că sădise în fiinţa ei viaţa, secretul acelei energii sălbatice care înfrânsese oraşe şi armate, care îndurase rănile cele mai groaznice, care călcase în picioare sentimentele cele mai sacre, mila şi compasiunea. Şi când căzu, sleit de puteri, alături de ea ca să se lase în voia somnului, visă că pornea pe un drum lung şi greu, sub un cer negru, până la malul unui ocean întins, rece şi nemişcat ca o placă de oţel călit. Dar nu se simţi înspăimântat pentru că avea alături de el căldura Roxanei care-l învăluia ca un veşmânt moale, ca fericirea misterioasă a unei amintiri din copilărie.

Când se trezi şi o găsi alături de el, şi mai frumoasă şi cu lumina viselor în priviri, o mângâie cu nesfârşită blândeţe şi spuse:

— Vom pleca, acum, dragostea mea şi nu ne vom mai opri până când nu voi vedea capătul lumii şi oraşele de pe Gange, bâtlanii de pe lacurile aurii şi păunii în mii de culori de la Palimbothra.

În zilele care urmară, Alexandru continuă pregătirile şi reorganiză armata, înrolând alte mii de asiatici din provinciile Bactriana şi Sogdiana, a căror fidelitate era acum asigurată şi consolidată prin căsătoria cu prinţesa, fiica lui Oxyartes. Mai sosiră zece mii de persani instruiţi şi înarmaţi în maniera macedoneană, înrolaţi de guvernatorii săi din provinciile centrale ale imperiului. În acel moment, consideră că era necesar ca folosirea „plecăciunii" şi a ceremonialului persan să se extindă în toate ocaziile, pentru ca toţi supuşii să fie trataţi în mod egal. Dar macedonenii protestară şi Calistene îl înfruntă pe faţă amintindu-i că o asemenea intenţie era absurdă.

— Ce vei face - îi spuse el - când te vei întoarce acasă? Vei pretinde ca şi grecii, cei mai liberi oameni care există, să ţi se închine aşa cum se face doar în faţa zeilor? Ei sunt altfel, nici măcar lui Hercule nu i-au adus onoruri divine în timpul vieţii şi chiar după ce a murit au facut-o doar când un oracol din Delfi a cerut cu insistenţă aşa ceva. Vrei să fii exact la fel ca aceşti suverani barbari? Uită-te ce se întâmplă cu ei: Cambise a fost înfrânt de etiopieni, Darius de către sciţi, Xerxe de greci, iar Artaxerxe fu învins de cei „zece mii" ai lui Xenofon a căror expediţie o cunoşti prea bine. Cu toţii au fost învinşi de oameni liberi. Este adevărat, suntem pe teritorii străine şi, într-un anumit fel, trebuie să gândim la fel ca aceşti străini, dar, te rog, nu uita de Grecia! Aminteşte-ţi de învăţăturile dascălului tău. Cum ar putea macedonenii să-l privească pe regele lor ca pe un zeu şi cum ar putea şi grecii să-l trateze pe comandantul ligii lor ca pe un zeu? Unui om i se strânge mâna, este sărutat; unui zeu i se înalţă temple, i se aduc ofrande, i se cântă imnuri sacre. Este o diferenţă între a respecta un om şi a venera un zeu. Dintre toţi oamenii, tu meriţi cele mai

înalte onoruri pentru că ai fost cel mai viteaz, cel mai curajos, cel mai mare. Dar mulţumeşte-te cu asta, te rog, mulţumeşte-te cu omagiul pe care ţi-l aduc oamenii liberi şi nu-i obliga să facă plecăciuni în faţa ta, ca nişte sclavi!

Alexandru care se afla în timpul orelor rezervate primirilor, plecă fruntea şi cei care erau mai aproape de el îl auziră şoptind:

— Nu mă înţelegeţi... nu mă înţelegeţi...

Auzi aceste cuvinte şi unul dintre paji, Ermolaos, băiatul care-l admira foarte mult pe Calistene şi-l dispreţuia pe rege. El devenise şeful pajilor deoarece Kybelinos, care salvase cândva viaţa regelui, nu mai rezistase la toate rigorile vieţii militare şi ale climei foarte aspre, se îmbolnăvise şi făcuse febră foarte mare în timpul campaniei din teritoriile sciţilor, murind după doar câteva zile. Ermolaos îşi petrecea tot timpul liber de care dispunea ascultând sfaturile şi învăţăturile lui Calistene şi, din această cauză, neglija chiar şi îndatoririle de serviciu.

Regele scuti de obligativitatea ritualului persan pe toţi aceia care nu se simţeau capabili să-l salute cu o „plecăciune”, dar nici această măsură nu linişti spiritele printre ai săi. Aceştia nu suportau să-l vadă salutat prin „plecăciuni” nici de către asiatici, pentru care era un gest normal şi obligatoriu şi, pe ascuns, mulţi continuau să-l considere un tiran îngâmfat, orbit de putere şi uriaşele bogăţii de care dispunea.

Din păcate, nemulţumirea nu se limită doar la şoapte şi la bombăneli. Dădu naştere încă unei conspiraţii. Pentru a-l ucide. De data aceasta, complotul se baza pe băieţii aceia foarte tineri, cei care erau cel mai aproape de persoana regelui: pajii ce trebuiau să vegheze la somnul regelui.

O dramă îngrozitoare şi dureroasă se petrecu după ce armata se întoarse la Bactra, cu ocazia unor momente de distracţie şi de veselie, în timpul unei vânători de mistreţi. Ermolaos, în calitatea sa de şef peste camarazii săi, călărea în imediata apropiere a regelui când, dintr-o dată, urmărit

de Peritas şi de ceilalţi câini, un mistreţ ţâşni din tufişuri şi-l atacă.

Alexandru se feri într-o parte, alunecă, totuşi apucă suliţa pentru a-l lovi, dar Ermolaos, în plin elan tineresc şi din dorinţa de a se remarca, lovi el primul şi doborî mistreţul, fără a acorda întâietate regelui.

Era o greşeală foarte gravă, un gest de aroganţă şi de nesocotire totală a tradiţiei şi a protocolului de la curte. În asemenea cazuri, numai regele în persoană putea pedepsi corporal pe un paj sau putea lăsa pe seama altcuiva să administreze pedeapsa iar regele se folosi de această prerogativă a sa: puse ca băiatul să fie legat şi bătut cu nuielele.

Era o măsură aspră, dar considerată ca normală în cadrul obiceiurilor de la curtea macedoneană. Pe când erau doar nişte băieţandri, toţi fuseseră pedepsiţi în acest fel: Leonatos mai avea încă semne pe spinare, dar şi Hefestion şi Lisimah plătiseră astfel de mai multe ori pentru nesupunerea lor, la ordinul regelui Filip şi din mâna lui Leonidas sau a maestrului lor de arme. În intenţia celor care stabiliseră acele reguli, pedeapsa era şi un fel de antrenament pentru suportarea durerii, o modalitate pentru a-i obişnui pe cei tineri cu supunerea şi a le căli corpul şi sufletul în vederea depăşirii dificultăţilor de mai târziu. La Sparta, biciuirea băieţilor se practica fără a constitui vreo pedeapsă anume, ci doar pentru a-i educa pe tineri în spiritul curajului şi al sacrificiului, ca un exerciţiu de rezistenţă.

Ermolaos, însă, se considera victimă a unei umiliri cumplite şi a unei nedreptăţi complet nemotivate şi, din ziua aceea, în sufletul lui apăru o ură cumplită împotriva regelui care crescu până îl făcu să urzească un plan pentru a-l ucide. Era simplu să fie atacat în somn, dar nu putea face totul singur. Îi trebuia cineva care să-i poată asigura o cale de scăpare, înfierbântat de ideile de respect al libertăţii pe care i le insuflase Calistene, el nu-şi dădea

seama că nu era un cetăţean atenian ce trebuia să apere democraţia din oraşul său împotriva unui tiran, ci un simplu paj macedonean, aflat în serviciul regelui în ţinuturi îndepărtate, printre tot felul de primejdii. Nu-şi dădea seama nici de faptul că însuşi Calistene trăia de pe urma lui Alexandru, că primea de la acesta hrană, haine şi un acoperiş pentru a fi ferit de nopţile reci de pe podiş.

Cu inconştienţa tipică a adolescenţilor, Ermolaos se destăinui unui prieten, Epimenes, acesta, la rândul său, îi spuse totul unui alt prieten în care avea o încredere oarbă, un anume Charikles, care, şi el, vorbi despre asta cu fratele lui Epimenes, Eurilocos, care, speriat, încercă prin toate mijloacele să-i facă să renunţe.

— Sunteţi nebuni? - spuse el pe când erau adunaţi cu toţii în cort. Nu se poate să faceţi aşa ceva.

— Ba sigur că putem - îi răspunse Ermolaos. Şi vom scăpa o lume întreagă de o fiară, de un tiran odios.

Eurilocos clătină din cap.

— A fost vina ta: ştii bine că prima lovitură îi revine regelui.

— Practic, era căzut într-o parte, cum ar mai fi putut să lovească?

— Prostule, Alexandru nu cade niciodată. Şi, în orice caz, cum crezi că trebuie să procedezi? Ai impresia că-i atât de uşor să ucizi un rege?

— Cum să nu? Adu-ţi aminte cum a murit regele Filip care era mult mai bun ca ăsta. Şi asasinul lui n-a fost niciodată descoperit.

— Dar aici nu suntem decât noi, înconjuraţi de barbari şi de deşert. O să ne găsească imediat. Şi, de fapt, dacă vrei să ştii, au început deja să se audă vorbe printre oameni şi vă bănuiesc pe tine şi pe Calistene. Cineva te-a auzit când îl întrebai cum ar putea deveni cineva omul cel mai vestit din lume, iar el ţi-ar fi răspuns: „Ucigându-l pe omul cel mai puternic din lume”. Ai mare noroc că asemenea vorbe n-au

ajuns încă la urechea regelui, dar nu te poţi juca la infinit cu norocul.

Se întoarse către Epimenes:

— Cât despre tine, gata: sunt fratele tău mai mare şi-ţi poruncesc să nu mai ai de-a face cu nenorociţii ăştia. Iar voi, dacă aţi băgat la cap ce v-am spus, lăsaţi baltă totul. Purtaţi-vă respectuos cu regele şi poate că zvonurile astea o să dispară de la sine, încetul cu încetul.

Ermolaos ridică din umeri.

— Eu fac ceea ce vreau şi, dacă tu n-ai de gând să mă ajuţi, nu-i nimic: am şi alţi prieteni. Va fi o treabă uşoară, ca şi cum ai trage un scuipat.

Scuipă. Apoi, îi întoarse spatele şi plecă.

Tinerii complotişti aşteptară ca Alexandru şi prietenii săi să plece într-o operaţiune împotriva unui grup de rebeli, pentru ca moartea lui să pară datorată unui duşman infiltrat în tabără şi, apoi, discutară detaliile.

Când regele fu pe cale să părăsească palatul din Bactra, Roxana îl îmbrăţişă strâns:

— Nu te duce acolo!

— Faci mare progrese cu limba greacă - îi răspunse Alexandru. După ce-o vei termina de învăţat, o să te învăţ şi dialectul macedonean.

— Nu pleca! - repetă Roxana îngrijorată.

Alexandru o sărută.

— Dar de ce nu trebuie să plec?

Fata îl privi cu lacrimi în ochi şi spuse:

— Două zile. Văd... întuneric.

Regele clătină din cap ca pentru a alunga un gând supărător, apoi ordonanţele îl îmbrăcară cu armura şi-l însoţiră în curte unde-l aşteptau călăreţii săi, gata de plecare.

Trecură două zile şi regele, preocupat din cauza acelei presimţiri discută despre asta cu Aristandru.

— Ce crezi că ar putea însemna?

— Femeile din această ţară se ocupă cu ghicitul şi cu magia, au darul de a simţi o ameninţare care pluteşte în aer. Mai mult decât atât, Roxana te iubeşte.

— După tine, ce-ar trebui să fac?

— Să rămâi treaz la noapte. Citeşte, bea, dar nu atât de mult ca să te ameţeşti. Trebuie să rămâi perfect treaz.

— Aşa am să fac - răspunse Alexandru şi aşteptă să se facă noapte.

51

Ptolemeu văzu lumină în cortul lui Alexandru şi intră, salutat de cei doi paji care erau de serviciu în seara aceea.

— Cum se face că mai eşti treaz la ora asta? - întrebă el. Este al doilea schimb al gărzilor.

— Nu mi-e somn. Citeam ceva.

Ptolemeu trase cu ochiul:

— *India* lui Ctesias. Nu mai ai răbdare, nu-i aşa?

— Da. Şi, după ce-o să cucerim India, vom putea spune că toată Asia este sub stăpânirea noastră. Ne vom întoarce acasă şi vom începe să schimbăm lumea, Ptolemeu.

— Tu chiar crezi că lumea poate fi schimbată? Că un asemenea vis se poate împlini?

Alexandru ridică privirea de pe sulul de papirus pe care-l avea înainte.

— Da, cred asta. Nu-ţi mai aminteşti de seara aceea din sanctuarul lui Dionisos de la Mieza?

— Îmi amintesc. Eram tineri, plini de entuziasm, de speranţe, de visuri...

— Băieţii aceia au cucerit cel mai mare imperiu din lume, două treimi din lume, au întemeiat zeci de oraşe cu cultură şi administraţie greceşti în inima Asiei. Crezi că toate astea au apărut din întâmplare? Crezi că nu au nici o semnificaţie, nici un ţel?

— Aş vrea să cred. În orice caz, poţi conta oricând pe prietenia mea, pe fidelitatea mea. Eu nu te voi părăsi niciodată: în privinţa asta poţi fi liniştit. În rest, în anumite momente, nici nu prea ştiu ce să mai cred...

În clipa aceea, intră Ermolaos. Peritas mârâi şi Ptolemeu se întoarse spre băiat:

— Eşti de serviciu în noaptea asta?

— Da, *heghemón* - răspunse băiatul.

— Şi-atunci, de ce erai pe afară?

— Regele încă nu dormea şi nu vroiam să-l deranjez.

— Nu mă deranjezi - spuse Alexandru. Poţi rămâne şi aici, dacă vrei.

Băiatul se aşează într-un colţ al cortului. Ptolemeu îl privi mai întâi pe băiat, apoi îl privi pe Alexandru: simţea ceva ciudat, plutea în aer o atmosferă de tensiune şi de energie reţinută.

— Este băiatul pe care l-am pedepsit alaltăieri, după vânătoarea aceea.

— Mai eşti supărat? - îl întrebă Ptolemeu pe paj, văzându-l posomorât. Oh, nu trebuie. Dacă ai şti câte nuiele am luat şi eu la vârsta ta. Regele Filip în persoană mi-a tras câteva picioare în fund, a pus să mă şi biciuiască o dată, când, din cauza mea, un cal a rămas şchiop. Dar n-am pus la inimă pentru că era un om mare şi o făcea pentru binele meu.

— Timpurile s-au mai schimbat - comentă Alexandru. Băieţii ăştia nu mai sunt ca noi. Sunt... altfel. Sau poate că îmbătrânim noi. Am treizeci de ani, ce zici de asta?

— Dacă-i vorba pe-aşa, eu i-am împlinit deja. Bine, o să-mi continui turul de inspecţie. Pot lua câinele? Îmi ţine companie.

Peritas dădu bucuros din coadă.

— Ia-l cu tine, aşa o să facă puţină mişcare: s-a cam îngrăşat.

— Plec, atunci. Dacă ai nevoie de ceva, strigă-mă.

Alexandru dădu din cap afirmativ şi se adânci din nou în lectură, sorbind din când în când dintr-o cupă pe care o avea pe masă.

Ermolaos şedea tăcut în faţa lui, cu maxilarele încleştate şi cu privirea îndreptată în jos. Regele ridica din când în când ochii de pe sulul de papirus şi-l cerceta cu o privire ciudată, nedumerită. La un moment dat, îi spuse:

— Mă urăşti, nu-i aşa? Mă urăşti pentru că am pus să fii bătut cu nuiaua.

— Nu-i adevărat, Măria Ta. Eu...

Se vedea, însă, că minţea şi asta îl convinse pe rege că băiatul acela era perfid pentru că nu avea curajul să-şi arate ura şi, cu atât mai puţin, să renunţe la acest sentiment.

— Las-o încolo, n-are importanţă.

Trecu astfel toată noaptea: o noapte rece, pustie, fără rost. Se apropia momentul încheierii schimbului de gardă. Peste puţin timp trebuia să apară zorile. Ermolaos era cuprins de îndoieli şi continua să-l privească ţintă pe rege care, din când în când, părea că moţăie.

Eurilocos avusese şi el o noapte albă, dându-şi seama că toţi trei pajii de serviciu făceau parte din complot şi era sigur că se hotărâseră să acţioneze, cu atât mai mult cu cât comandantul Ptolemeu îl lua în mod obişnuit cu el pe Peritas atunci când inspecta corpurile de gardă, dar, apoi, văzând că lumina era în continuare aprinsă în cortul regal şi că regele rămăsese treaz fără a se culca, deşi nu exista nici cel mai mic pericol al unor atacuri inamice, fu sigur că urma să se întâmple ceva îngrozitor: poate că Alexandru descoperise totul sau poate că Ermolaos şi ceilalţi acţionaseră înainte de a se face ziuă. Se gândi că numai vorbind cu cineva i-ar fi putut salva pe nefericiţii aceia. Îl văzu pe Ptolemeu care se întorcea din raidul său de inspecţie şi-şi luă inima în dinţi:

— *Heghemón...*

— Ce-i băiete?

— Eu... trebuie să-ţi vorbesc.

— Te ascult.

— Nu aici.

— Atunci, hai în cortul meu.

Îl luă cu el şi-l lăsă să intre.

— Ei? Ce-i cu secretul ăsta?

— Ascultă-mă, *heghemón* - începu Eurilocos. Fratele meu, Epimenes, Ermolaos şi alţi băieţi... cum să-ţi spun... au idei ciudate... Ştii că Ermolaos cu fratele meu şi cu alţi camarazi merg mereu la Calistene şi el le-a împuiat capul

cu tot felul de prostii despre democraţie şi tiranie şi atunci...

— Şi? - întrebă Ptolemeu ridicând din sprâncene.

— Sunt doar nişte băieţandri, *heghemón* - continuă Eurilocos, gata să izbucnească în plâns. Poate că, de data asta au renunţat, poate că regele bănuia ceva... Nu ştiu... M-am gândit să vorbesc cu tine, poate că le tragi o sperietură zdravănă şi se lasă păgubaşi. Este vina lui Calistene, înţelegi? Lor nu le-ar fi trecut niciodată aşa ceva prin cap. Chiar dacă regele a pus ca Ermolaos să fie bătut pentru mistreţul ăla, nu ştiu dacă ar trebui să se ajungă la... Totuşi, parcă poţi să ştii...

— Oh, pe marele Zeus! - tresări Ptolemeu.

Şi strigă imediat:

— Peritas, fugi, fugi la Alexandru!

Câinele făcu o săritură şi porni către cortul regelui chiar când stăpânul său era gata să aţipească lăsându-şi fruntea pe masă, iar Ermolaos ducea încet mâna la cingătoare, strecurând-o pe sub tunică. Peritas îl trânti la pământ şi-şi înfipse colţii în mâna care ţinea pumnalul.

Ptolemeu năvăli şi el imediat, tocmai la timp ca să apuce de zgardă câinele care ar fi retezat dintr-o muşcătură mâna băiatului. În aceeaşi clipă, Alexandru se trezi brusc din somnolenţă, se ridică fulgerător în picioare şi trase sabia din teacă.

— Vroia să te ucidă - spuse gâfâind Ptolemeu în timp ce-l dezarma pe Ermolaos.

Băiatul încerca să scape şi striga:

— Blestematule, tiranule, monstru setos de sânge! Ai mâinile pătate de sânge! I-ai ucis pe Parmenion şi pe Filotas, asasin ce eşti!

Ceilalţi doi, care făceau de gardă afară, încercară să se îndepărteze, dar Ptolemeu strigă cât putu de tare la trâmbiţaş şi-l puse să dea semnalul de alarmă pentru „scutieri” şi imediat pajii fură prinşi şi imobilizaţi tocmai

când încercau să scape prin fugă. Eurilocos veni în fugă plângând şi rugându-se:

— Nu-i omorî, *heghemón*! Nu-i omorî. N-o să mai facă nimic, îţi jur. Lasă-i pe mâna mea, îi pedepsesc eu, îi bat de nu se văd, dar nu-i omorî tu, te rog!

Alexandru ieşi din cort, palid de furie, în timp ce Ermolaos continua să-l împroaşte cu tot felul de înjurături şi de blesteme, în mijlocul taberei, printre soldaţii care alergau din toate părţile.

— Ce merită oamenii ăştia, Măria Ta? - întrebă Ptolemeu cu formula rituală.

— Du-i în faţa judecăţii armatei - răspunse Alexandru.

Şi se întoarse în cort.

Judecătorii militari se reuniră imediat şi procesul pajilor ţinu toată ziua şi noaptea următoare, fură confruntaţi între ei, loviţi şi biciuiţi până când mărturisiră. Nici unul dintre ei, nici chiar sub tortură, nu pronunţă numele lui Calistene, dar Eurilocos, iertat pentru că salvase viaţa regelui, repeta mereu că băieţii aceia nu ar fi ajuns să urzească un complot dacă nu i-ar fi nenorocit Calistene cu ideile lui. Şi continuă până în ultima clipă să se roage de toţi pentru iertarea lor. Fu în zadar.

În zorii zilei următoare, pe o vreme ceţoasă şi cu burniţă, fură ucişi cu pietre.

Eumene, care asistase atât la proces, cât şi la execuţie, se duse în cortul lui Calistene şi-l găsi tremurând, palid ca un mort, şi frângându-şi mâinile de spaimă.

— Câţiva au pronunţat numele tău - îi spuse.

Calistene se prăbuşi pe un scaun şi oftă prelung.

— Deci, s-a terminat, aşa-i?

Eumene nu răspunse.

— S-a terminat cu mine, nu-i aşa? - strigă mai tare.

— Strigoii tăi au căpătat formă umană, Calistene, corpul băieţilor acelora care zac acum sub un morman de pietre. Un om ca tine... Nu ştiai că şi cuvintele pot ucide şi chiar mai rău ca sabia?

— O să mă tortureze? N-o să rezist, nu pot să rezist. O să mă forţeze să spun tot ce vor! - urlă istoricul printre sughiţuri.

Eumene plecă privirea.

— Îmi pare rău. Vroiam să-ţi spun doar că vor veni curând la tine. N-ai la dispoziţie prea mult timp.

Şi ieşi din cort sub ploaia care se pornise cu furie.

Calistene privi în jur disperat, căutând o armă, un pumnal, dar acolo nu se aflau decât suluri de papirus, lucrările sale şi *Istoria expediţiei lui Alexandru.* Apoi, îşi aminti dintr-o dată de ceva care ar fi trebuit să dispară de mult timp, dar, cine ştie de ce, păstrase acel obiect. Deschise o ladă, scotoci prin ea gâfâind de frică şi de nerăbdare, până când avu între degete o cutiuţă de fier. O deschise: în ea se afla un sul mic de papirus şi, înfăşurată într-o cârpă, o sticluţă plină cu o pulbere albă. Pe hârtie era scris:

Nimeni nu poate controla răspândirea bolilor. Dar această substanţă dă aceleaşi simptome.

O zecime de *lepton* dă febră mare, vomă şi diaree timp de două sau trei zile. Apoi starea sănătăţii se îmbunătăţeşte şi pacientul pare să fie în curs de vindecare. În a patra zi, febra urcă din nou foarte mult şi imediat după aceea, survine moartea.

Calistene arse biletul şi înghiţi tot conţinutul sticluţei. Când sosiră gărzile, îl găsiră prăbuşit peste sulurile de papirus ale *Istoriei* sale, cu ochii holbaţi şi ficşi, plini de groază.

52

Coasta Focidei se putea vedea acum clar, ieşind din ceaţa înserării, şi norii de pe cer ca şi valurile mării se înroşeau sub razele asfinţitului. Barca plutea purtată de un vânt uşor care bătea dinspre golful Egina. Aristotel se apropie de proră ca să vadă manevrele de acostare şi, la puţin timp după aceea, cobora pe micul chei din Itea printre mateloţi, hamali şi vânzători de obiecte sacre.

— Vrei o oaie ca s-o sacrifici zeului? - întreba unul. Aici sunt la jumătate de preţ faţă de Delfi. Uite ce miel frumos: doar patru oboli. Vrei cumva o pereche de porumbei?

— Îmi trebuie un măgar - răspunse filosoful.

— Un măgar? - îl privi uluit negustorul. Dar, cred că glumeşti: cine ar oferi un măgar...

— Nu vreau să-l sacrific. Am intenţia să-l călăresc.

— Ah, mă gândeam eu. Dacă este aşa, hai încoace: este pe-aici pe undeva un prieten de-al meu care vinde măgari: sunt animale liniştite şi ascultătoare.

Negustorul îşi dădea bine seama că avea de-a face cu un om de litere, un învăţat, mai puţin priceput la călărie.

Se târguiră pentru trei zile de închiriere a animalului, plus un avans din suma convenită şi Aristotel plecă spre templul lui Apollo, singur. Era destul de târziu şi oamenii preferau, de obicei, să circule prin pădurea de măslini strălucitori sub soarele dimineţii, pe lumină, decât prin întunericul care făcea ca trunchiurile seculare să capete forme ameninţătoare şi alarmante. Mersul regulat al măgarului îi stimula gândirea şi ultimele raze călduţe ale soarelui care era pe cale să se cufunde în mare îi încălzeau mădularele puţin înfrigurate de umezeala de pe mare şi de vântul care probabil că trecuse peste primele zăpezi de pe muntele Citeron.

Se gândea la anii lungi în care nu încetase nici un moment să cerceteze împrejurările morţii regelui Filip, fiind mereu pe urmele unui adevăr ascuns şi înşelător.

De la o vreme, veştile pe care le primea din Asia nu-l mai entuziasmau: Alexandru părea că uitase tot ceea ce învăţase de la el, în special în ce privea politica. Îi pusese pe barbari pe acelaşi plan cu grecii, se îmbrăca la fel ca un despot persan, pretindea să i se facă „plecăciunea” şi dădea crezare zvonurilor răspândite cu măiestrie de mama sa, Olimpia, despre originea sa divină.

Sărmanul rege Filip! Aşa era soarta, despre toţi oamenii mari se spunea că erau bastarzii unui zeu sau ai unei zeiţe: Hercule, Castor şi Polux, Ahile, Teseu... Alexandru nu putea face excepţie. Era de înţeles. Ba chiar, de prevăzut. Şi totuşi, îi simţea lipsa, ar fi dat orice pentru a-l putea vedea din nou, pentru a vorbi cu el. Cine mai ştie cum arăta, dacă mai făcea încă acel gest curios de a-şi înclina capul spre umărul drept atunci când asculta sau spunea cuvinte care-i mergeau la suflet.

Şi Calistene? Bun într-ale scrisului, fără îndoială, chiar dacă puţin dogmatic, dar lipsit de bun simţ: cine ştie cum se descurca în situaţiile acelea extreme, în locurile acelea cu climă aspră, printre neamurile acelea de neciopliţi şi în mijlocul intrigilor din acea curte mereu în mişcare, instabilă şi de aceea mult mai periculoasă. Nu mai primise veşti de la el de mai multe luni, dar sigur că era greu pentru curieri să străbată ţinuturi atât de întinse, deşerturi şi podişuri, râuri învolburate, lanţuri muntoase...

Filosoful îşi îndemnă măgăruşul cu călcâiele pentru că vroia să ajungă în vârf înainte de a se înnopta. Aşa este, asasinul... Trebuia să fi fost o minte diabolică dacă până în acel moment îşi bătuse joc de el şi de toţi ceilalţi. Prima urmă ducea la regina Olimpia, dar s-a arătat a fi o variantă puţin probabilă: de ce oare soţia lui Filip ar fi făcut gestul teatral de a pune o coroană pe capul ucigaşului? Regele mai avea încă mulţi alţi prieteni care ar fi putut-o face să

plătească scump pentru un asemenea gest, cu atât mai mult cu cât era o străină şi, prin urmare, de două ori expusă şi neajutorată în situaţia respectivă. Se concentrase, apoi, asupra ipotezei unei crime pasionale: o poveste de amor între bărbaţi. Pausanias, ucigaşul, se răzbuna pe Filip pentru o ofensă care-i fusese adusă de recentul socru al regelui, Attalos, tatăl tinerei Euridice. Dar Attalos era mort şi morţii nu vorbesc.

Tropotul regulat al copitelor pe pietrele drumului însoţea reflecţiile filosofului, de parcă dădea un ritm calm gândirii sale. Îi veni în minte discuţia cu logodnica lui Pausanias, lângă un mormânt, într-o seară friguroasă de iarnă. Şi apărea o a treia ipoteză: îndată ce ultima soţie a lui Filip, Euridice, născuse un băiat, tatăl ei, Attalos, bunicul copilului şi socrul regelui, urzise un plan îndrăzneţ, acela de a-l ucide pe Filip şi a se proclama regent în numele nepotului său care ar fi urcat pe tron în momentul în care devenea major. Planul trebuia să aibă şanse mari de reuşită pentru că mama micuţului era o macedoneancă, spre deosebire de Olimpia care era o străină. Şi ar fi avut parte de o acoperire perfectă prin uciderea lui Pausanias, singurul martor al complotului. Era vorba, însă, despre o ipoteză greu de demonstrat pentru că, după moartea lui Filip, Attalos nu făcuse nici o tentativă de a prelua puterea, nu pornise în marş ca să atace Pella cu armata pe care o avea sub comanda sa în Asia. Poate de frica lui Parmenion? Sau a lui Alexandru?

În oricare dintre aceste cazuri, cum se explicau cuvintele logodnicei lui Pausanias? Ea, care, desigur, era bine informată, părea să creadă că iubitul său fusese violat într-o orgie a paznicilor de vânătoare din slujba lui Attalos, lucru care nu avea sens dacă el era ucigaşul plătit de acesta ca să-l omoare pe rege. O mai căutase pe fata aceea, dar i se spusese că dispăruse de multă vreme şi nimeni nu mai avea nici o veste de la ea.

Mai rămânea o singură pistă, cea care-l aducea la sanctuarul din Delfi, sanctuar care dăduse o prevestire nu prea clară, dar veridică a morţii grabnice a lui Filip. La mică depărtare de acel loc trăia, sub un nume fals, omul care-l ucisese pe Pausanias, singurul martor care l-ar fi putut conduce la acela care urzise totul.

Filosoful privi în urmă: ultimele raze ale asfinţitului colorau în violet oglinda de apă a golfului, mărginită de cele două promontorii, şi, mai sus, în stânga sa, marele templu doric al lui Apollo apărea deja în lumina slabă a făcliilor şi a lămpilor. Un cântec de neasemuită blândeţe se înălţa prin pacea limpede a serii:

Zeu al arcului de argint, tu, Febus cel strălucitor,
ce porţi acum lumina spre Elizeele câmpii
şi spre Insulele Fericirii pierdute în Oceanul cu adânci vâltori,
întoarce-te, întoarce-te, divin zeu! Adu-ne mâine iar o auroră,
surâsul tău plin de lumină, după noaptea grea, de beznă,
de vise rele-aducătoare şi fiică a întunecatului Chaos....

Ajunsese. Legă măgarul de un belciug de lângă fântână şi porni pe jos pe drumul sacru, trecând printre micile temple votive ale atenienilor, tebanilor, spartanilor. Erau pline toate de trofee din victoriile asupra sângelui frăţesc, al unor greci care uciseseră alţi greci şi privind toate acestea i se părea că aude ce ar fi spus Alexandru dacă în clipa aceea ar fi fost lângă el şi i-ar fi vorbit.

Ultimii pelerini plecau şi paznicul se pregătea să închidă uşile sanctuarului acum pustiu. Îl rugă să mai aştepte puţin.

— Vin de departe şi mâine în zori trebuie să plec. Te rog din suflet, lasă-mă doar o clipă, lasă-mă să fac o rugăciune către zeu, să-i cer ceva foarte important pentru că sunt victima unor farmece groaznice, a unui blestem care mă urmăreşte.

Şi-i strecură o monedă.

Paznicul o puse într-o pungă şi-i zise:

— Bine, dar repede.

Şi începu să mătură treptele templului.

Aristotel intră şi se strecură imediat în penumbra din nava stângă a templului, înaintând cu paşi mici şi privind cu atenţie obiectele votive ce atârnau pe perete. Se conducea doar după o intuiţie, umbra unei amintiri de mulţi ani când, copil fiind, făcuse o vizită în templu dus de mână de părintele său, Nicomah. Atenţia îi fusese atrasă atunci de un anumit obiect. Amintirea aceea, laolaltă cu o bănuială, îl făcuse să vină între acele ziduri sfinte.

Ajunse în capătul navei şi trecu pe partea cealaltă, sub privirea de perlă a zeului aşezat pe tron. Îşi continuă drumul de-a lungul celeilalte nave, privind pereţii cu mare atenţie. Totuşi, nu reuşea să distingă nimic care să semene cu imaginea aceea palidă, cu amintirea aceea îndepărtată. Era prea întuneric. Luă o lampă care atârna pe o coloană, o apropie de perete şi pe faţă îi apăru o expresie victorioasă: nu se înşelase! În faţa sa se vedea slab, aproape ştearsă de trecerea timpului, urma unui obiect care stătuse mulţi ani atârnat acolo.

Privi împrejur ca să se asigure că nu era nimeni care să-l vadă, apoi, cu o mână ridică mai sus lampa şi cu cealaltă scoase din desagă spada celtică, arma cu care fusese ucis regele Filip într-o zi la Aigai. O apropie cu grijă, aproape cu teamă, de urma de pe perete: se potrivea perfect!

Rămăseseră acolo şi două cuie folosite la fixarea săbiei şi care corespundeau cu curburile mânerului, de forma unor antene de fluture şi Aristotel o reaşeză cu grijă la locul său.

— Ei, ţi-ai terminat rugăciunile? - se auzi de afară vocea paznicului. Trebuie să închid.

— Vin acum - răspunse filosoful şi ieşi în grabă după ce-i mulţumi.

Îşi petrecu noaptea sub portic, înfăşurat în mantia sa, la fel ca toţi ceilalţi pelerini, dar nu dormi aproape deloc.

Amficţionia! Era oare posibil aşa ceva? Era posibil ca templul cel mai respectat din lumea elenică să fi provocat moartea regelui Filip? Poate că urma aceea de pe zid nu era decât o coincidenţă stranie, poate că el vroia să vadă în ea rezolvarea enigmei care-i sfidase ani întregi inteligenţa. Şi totuşi, aceea era ipoteza pentru care exista o dovadă de necontestat: sabia care-l ucisese pe rege provenea din templu! Şi, la urma urmelor, ipoteza era chiar plauzibilă: putea accepta cea mai înaltă autoritate a lumii ecumenice greceşti să se supună voinţei unui singur om? Şi nu era o manifestare a voinţei divine uciderea unui mare rege într-un moment în care aproape toată lumea putea fi acuzată de asasinarea lui?

Atenienii care vedeau în el un asupritor şi un uzurpator al întâietăţii lor, supravieţuitorii tebani care-l urau cu înverşunare după masacrul de la Cheroneea, persanii care se temeau că el va invada Asia, regina Olimpia care-l ura pentru că o umilise şi o preferase în locul ei pe foarte tânăra Euridice, prinţul Amintas pe care Filip îl îndepărtase de la succesiunea legitimă a tronului. La limită, chiar şi Alexandru putea fi suspectat. Toţi. Şi, de fapt, nici unul. Extraordinar. Iar mobilul era unul dintre acelea care justifică orice crimă: puterea asupra minţii oamenilor, mult mai eficientă şi mai importantă decât orice altă putere din lume, asemănătoare, mai mult decât orice altceva, cu puterea zeilor.

Dar mai era nevoie şi de o altă întâlnire: cu omul care-l ucisese pe Pausanias şi care trăia şi muncea, după câte ştia, pe o proprietate aparţinând sanctuarului.

Se trezi când era încă întuneric, puse samarul pe măgăruş şi porni la drum. Coborî cam zece stadii pe drumul care ducea la malul mării, apoi o luă la dreapta, pe un drumeag care dădea pe un plai cu terase pentru cultivarea viţei-de-vie.

Iată, casa trebuia să fie cea de acolo, dincolo de vie, o căsuţă scundă acoperită cu ţigle smălţuite, având în faţă un

mic portic cu coloane din lemn de măslin şi un bătrân stejar centenar.

Intră în curte, unde mai mulţi porci scurmau sub stejar, după ghindă şi strigă:

— E cineva pe-aici? Hei, e cineva?

Nu primi nici un răspuns. Descălecă şi bătu la uşa care se deschise singură, lăsând să pătrundă în interior o rază de lumină.

El era. Şi atârna de o frânghie legată de bârnele tavanului.

Aristotel se dădu înapoi înspăimântat, încălecă pe măgar şi porni la trap îndepărtându-se cât putu de repede.

Ajunse la Atena îndată ce fu posibil şi timp de câteva zile nu vru să stea de vorbă cu nimeni. Distruse toate notiţele şi copiile scrisorilor trimise pe această temă nepotului său. Dintre hârtiile referitoare la cercetări lăsă doar nişte notiţe vagi şi generale şi începu să scrie o încheiere: „Cauza crimei trebuie, probabil, căutată într-o poveste mizerabilă de raporturi sexuale între bărbaţi...”

Pe la sfârşitul lunii, un curier bătu la uşă predându-i un pachet voluminos. Aristotel îl deschise şi găsi înăuntru câteva obiecte personale ale lui Calistene şi toate scrisorile pe care i le scrisese el. Mai era şi un sul de papirus cu sigiliul lui Ptolemeu, fiul lui Lagos, gardă de corp a regelui Alexandru, comandant al unui corp de armată macedoneană. Îl deschise cu mâna tremurândă şi citi:

Ptolemeu către Aristotel, te salut!

În a patra zi a lunii Elafebolion (martie) din al treilea an din a o sută treisprezecea Olimpiadă, nepotul tău, Calistene, istoric oficial al expediţiei lui Alexandru, a fost găsit mort în cortul său şi Filip, medicul regelui, a constatat că decesul a survenit în urma ingerării unei otrăvi puternice. Un grup de tineri paji complotase pentru uciderea regelui şi, deşi în timpul procesului, nici unul dintre acuzaţi nu pronunţase numele lui

Calistene, au existat persoane care îi atribuiau un fel de responsabilitate morală pentru acea uneltire. Părea ciudat, într-adevăr, ca nişte băieţi atât de tineri să ajungă să plănuiască asasinarea regelui lor dacă altcineva nu i-ar fi instigat. Există motive să credem că nepotul tău a vrut să evite prin sinuciderea sa o condamnare mai grea.

Regele nu s-a simţit în stare să-ţi scrie, sufletul său fiind asaltat de multe şi contradictorii sentimente, aşa că m-am hotărât s-o fac eu în locul lui.

Ştiu că această veste va ajunge la tine cu mare întârziere pentru că, în momentul în care am început să-ţi scriu, armata se afla deja în marş printr-un ţinut deosebit de greu de străbătut, pentru a porni la ocuparea Indiei. Am vrut, de asemenea, să-ţi trimit exemplarul din Istoria expediţiei lui Alexandru *pe care Calistene însuşi i l-a dictat scribului său pentru ca tu să-l poţi citi. Din păcate, nefericitul moment al morţii sale lasă opera sa neterminată.*

M-am gândit, de asemenea, să-ţi trimit veşti despre evenimentele petrecute până în acest moment şi episoadele cele mai importante din expediţia în India, în caz că tu ai dori să duci la bun sfârşit opera nepotului tău aşa cum vei crede de cuviinţă.

Aş mai vrea să-ţi povestesc ceva care poate că te va interesa. Trăia de mai mult timp în tabăra noastră un bărbat din Elida, pe nume Piron. Îşi începuse cariera ca pictor modest şi aproape necunoscut şi însoţise expediţia noastră sperând să facă oarecare avere. Dar, în anii aceştia, i-a întâlnit în Persia pe magi şi apoi pe înţelepţii indieni, după ce îl frecventase mult timp chiar şi pe Calistene. Din toate aceste experienţe noi el este pe cale să întemeieze o nouă şcoală de gândire a cărei faimă, din cât pot eu să-mi dau seama, se va răspândi destul de mult.

Sper ca scrisoarea mea să te găsească sănătos. Ai grijă de tine.

53

Abia pe la sfârşitul lunii, când se lăsă frigul, Aristotel se apucă să citească şi relatarea lui Ptolemeu, o expunere succintă, dar eficientă care ar fi putut constitui o bază de pornire pentru desăvârşirea operei lui Calistene.

Armata se puse în mişcare, traversând Paropamissos sau Caucazul indian, după cum numesc unii aceşti munţi, cu preţul unor eforturi deosebite. Era atât de frig prin trecătorile munţilor că, într-o noapte, câteva santinele au fost găsite moarte, sprijinite de copaci la postul lor de gardă, cu ochii ficşi şi cu barba şi mustăţile acoperite de gheaţă. Alexandru s-a remarcat încă o dată prin profunda lui omenie. Văzând că un veteran era sleit de puteri şi tremura de frig, porunci să se spargă tronul lui din lemn şi să se facă focul cu el ca să se încălzească soldaţii. Sosirăm după nouă zile de mers în oraşul Nisa, unde locuitorii susţineau că venise Dionisos în peregrinările sale prin India. Dovada pe care o aduceau este prezenţa unui munte numit Meros care în greceşte înseamnă „coapsă”, făcând legătura cu faptul că Dionisos s-a născut din coapsa lui Zeus. În plus, spuneau că locul acela este singurul din India în care creşte iedera, planta sacră a zeului.

Şi-au pus pe cap cu toţii coroane din frunze de iederă şi au organizat mari petreceri şi orgii, bând, dansând *komos* şi strigând: *„Euoé!”.*

Acolo, armata a fost împărţită în două. Cea condusă de Hefestion şi Perdicas coborî pe valea unui pârâu de pe podiş până la vărsarea sa în Indus pentru a construi acolo un pod. Cealaltă, din care făceam şi eu parte împreună cu regele şi cu ceilalţi prieteni, porni spre cursul superior al Indusului pentru a cuceri oraşele de acolo, Massaga, Bazira şi Ora care căzură după asalturi repetate. Cel mai mare

dintre toate era Aornos, cu o circumferinţă de douăzeci de mile, situat la înălţimea de opt mii de picioare, apărat din toate părţile de o râpă adâncă.

Regele ordonă să se construiască un val de pământ şi o pistă înclinată şi eu m-am aşezat noaptea într-un avanpost din care puteam ameninţa oraşul în unul dintre cele mai slabe puncte ale sale. Indienii s-au apărat cu mare curaj, dar, în cele din urmă, berbecii reuşiră să facă o spărtură prin care armata năvăli în oraş. Armata s-a reunit şi am cucerit oraşul printr-un atac simultan. Alexandru le dădu indienilor posibilitatea de a se înrola în armata sa ca mercenari, dar ei preferară să fugă decât să lupte împotriva fraţilor lor.

Am capturat în acele oraşe un mare număr de elefanţi, la care Alexandru ţine foarte mult. Sunt animale extraordinare, de dimensiuni uriaşe, cu colţi mari care le ies din gură. Pot transporta în spinare turnuri cu războinici înarmaţi şi sunt conduşi de un om care stă pe gâtul lor şi-i îmboldeşte cu călcâiele. Dacă, într-o bătălie, acest om este ucis, elefantul se dezorientează şi nu mai ştie încotro trebuie să meargă.

Indienii sunt înalţi de statură, cu pielea mai închisă la culoare decât toţi ceilalţi oameni, cu excepţia etiopienilor, şi sunt foarte viteji în luptă. După ce am cucerit Aornos, regele lăsă acolo o garnizoană şi, ca guvernator, un prinţ indian care mai demult era în tabăra lui Bessos dar acum a trecut de partea noastră. Îl cheamă Sashagupta pe limba lui, dar grecii îi spun Sisicottos. La Aomos am luat ca pradă de război două sute cincizeci de mii de boi şi dintre ei au fost aleşi cei mai puternici şi mai frumoşi pentru a-i trimite în Macedonia ca să are şi ca să amelioreze rasele noastre. Alexandru a pus să se construiască, apoi, bărci şi chiar două corăbii cu douăzeci şi cinci de vâsle cu care pornirăm la vale pe Indus care este un fluviu foarte mare şi navigabil, cât din lungimea sa nu ştiu, dar, oricum, pe o mare parte.

Sosirăm astfel în locul în care Perdicas şi Hefestion terminaseră de construit podul, în apropiere de un oraş numit Taxila care ne-a întâmpinat cu manifestări prieteneşti. Regele său, un indian pe nume Taxiles, îi oferi lui Alexandru douăzeci şi cinci de elefanţi şi trei sute de talanţi de argint. Aur nu prea am văzut pe aici. Cât despre legendele care spun că în aceste ţinuturi ar exista furnici uriaşe care scot din munte aur, păzit, apoi, de grifoni înaripaţi, nu am găsit nicăieri vreo dovadă demnă de crezare şi cred că ar trebui considerate doar nişte poveşti fără nici o bază.

De acolo, înaintarăm până la malurile râului Hydaspes, cel mai mare dintre afluenţii Indusului, lat şi vijelios din cauza ploilor care căzuseră din belşug în munţi. Pe celălalt mal se afla un rege indian, pe numele său, Poros, cu o armată numeroasă: treizeci de mii de pedestraşi, patru mii de călăreţi, trei sute de care de război şi două sute de elefanţi. Noi nu puteam trece dincolo pentru că Poros se afla mereu în faţa noastră şi ne împiedica să trecem prin vad. Atunci, Alexandru dădu ordin trupelor să se mişte în permanenţă, chiar şi noaptea, strigând şi făcând mare gălăgie, astfel încât duşmanii să nu mai priceapă nimic şi Poros hotărî să-şi instaleze tabăra într-un loc fix şi ne aşteptă acolo.

Noi îl lăsarăm pe Crater în faţa lui cu un număr însemnat de soldaţi şi-l urmarăm pe Alexandru care urca în susul râului cu cavaleria *eterilor,* arcaşii călări, agrienii şi infanteria grea. Între timp se dezlănţuise o furtună cu tunete asurzitoare şi fulgere, ceea ce i-a oprit pe indieni să se aventureze de-a lungul malurilor râului Hydaspes. Vadul fu extrem de greu de trecut şi traversarea a fost posibilă doar datorită existenţei unei insule în mijlocul apei. Soldaţii traversară râul cu apa până la subsuori, iar caii se afundau până la greabăn. Alexandru, deşi îşi propusese ca după Gaugamela să nu-l mai arunce în luptă pe Ducipal, se hotărî să-l călărească în această situaţie pentru că doar statura lui

puternică îi putea permite să-i înfrunte pe călăreţii inamici care aveau cai iuţi, dar mai mici.

În zori, Poros află că trupele macedonene trecuseră râul şi-l trimise împotriva noastră pe fiul său cu vreo mie de călăreţi. L-am înfrânt încă de la primul atac şi tânărul fu ucis. Poros înţelese atunci că Alexandru era acela care traversase râul Hydaspes în noaptea aceea cu furtună şi porni împotriva lui cu întreaga lui armată. Trimise în faţă carele de luptă, apoi elefanţii şi, mai în spate, infanteria de linie; cavaleria acţiona pe flancuri. El în persoană, cu o statură impunătoare, călărea pe un elefant enorm şi, îndată ce bătălia se încinse, conduse atacul cu strigăte puternice, îndemnându-şi animalul.

Mai întâi porniră la atac carele, dar terenul muiat de ploaie le încetini deplasarea astfel încât arcaşii noştri călări ajunseră în apropierea lor şi-i doborâră pe vizitii.

Depăşind linia carelor, Alexandru aruncă la atac pe aripi cavaleria, angajând o luptă înverşunată corp la corp cu călăreţii indieni care luptau cu mare vitejie. Între timp, Poros trimise înainte elefanţii împotriva centrului nostru şi animalele acelea uriaşe făcură un adevărat măcel când trecură prin rândurile compacte ale falangei. Atunci, Perdicas şi Hefestion dădură ordin să se desfacă rândurile, lăsând elefanţii să treacă, iar, în acelaşi timp, Lisimah începu să-i bombardeze cu catapultele pe care reuşise în cele din urmă să le monteze după trecerea râului. Porniră la atac împotriva acelor monştri arcaşii călări şi aruncătorii de suliţe care îi loviră şi-i răniră în fel şi chip. Arcaşii, coborâţi de pe cai, îi luau la ochi pe cei care conduceau elefanţii, doborându-i unul după altul. Înnebuniţi de durere şi de spaimă, elefanţii începură s-o ia razna şi să alerge în toate părţile, dând chiar şi peste soldaţii lor, fără să poată face diferenţa între prieteni şi duşmani.

În acel moment, elefanţii fiind scoşi din luptă, Perdicas refăcu formaţia falangei şi o trimise la atac, scoţând strigăte puternice de luptă pentru a-şi îndemna oamenii şi

luptând el însuşi în prima linie. De cealaltă parte, Poros continua să înainteze şi lupta cu o energie incredibilă. Elefantul său mergea înaintea celorlalţi ca o furie mitologică, strivindu-i pe toţi cei pe care-i întâlnea în cale şi avea labele pline până la genunchi de sânge şi de bucăţi de măruntaie, în timp ce Poros, încins într-o armură de nepătruns, arunca zeci de suliţe cu forţa unei catapulte.

Bătălia ţinu opt ore, fără încetare, până când, în final, Alexandru, care conducea Vârful pe aripa dreaptă, şi Koinos, care conducea aripa stângă, reuşiră să pună pe fugă cavaleria inamică şi să se îndrepte spre centru. Indienii, înconjuraţi din toate părţile se predară şi însuşi Poros, rănit la umărul drept, singurul loc neprotejat de armură, începu să se clatine.

Era emoţionant de văzut cum elefantul îşi dădea seama că stăpânul său se afla în dificultate. Îşi încetini alergarea şi aproape că se opri, îngenunche ca să-i permită lui Poros să coboare încet pe pământ şi apoi, când îl văzu întins pe jos, încercă să-i smulgă suliţa din rană. Conducătorii animalului îl duseră de acolo, astfel încât regele indian putu ajunge pe mâna chirurgilor noştri care avură grijă de el.

Alexandru vru să-l vadă de îndată ce află că era în stare să se ţină pe picioare şi rămase impresionat de statura lui gigantică: Poros era înalt de mai bine de şapte picioare şi armura sa scânteietoare de oţel i se mula perfect pe corp ca o a doua piele. I-l trimisese mai întâi ca interpret pe regele Taxiles, aliatul său, dar Poros, considerându-l trădător, încercase să-l ucidă. Se duse, atunci, chiar el, împreună cu un alt tălmaci şi-l salută cu mare respect, lăudându-l pentru vitejia sa şi deplângând moartea fiilor săi, amândoi căzuţi în luptă. La sfârşit, îl întrebă: „Cum ai vrea să fii tratat?”.

Iar el răspunse: „Ca un rege”.

Şi i se acordă respectul cuvenit unui rege: Alexandru îl lăsă ca guvernator al tuturor teritoriilor pe care le cucerise până atunci şi-l instală din nou în palatul său.

Dar bucuria acelei victorii atât de grele, cucerită, s-ar putea spune, împotriva unui inamic aproape supraomenesc şi împotriva unor monştri cu o putere fizică şi cu o înfăţişare înspăimântătoare cu care macedonenii nu mai luptaseră niciodată, fu umbrită de un eveniment dureros care-l aduse pe rege într-o stare de adâncă suferinţă. Calul său, Ducipal, rănit în cursul bătăliei, cu un picior frânt în ciocnirea cu un elefant, muri după o agonie de patru zile.

Regele îl plânse, ca şi cum ar fi fost vorba despre unul dintre prietenii săi apropiaţi şi rămase lângă el până ce animalul îşi dădu ultima suflare. Eu eram de faţă şi l-am văzut mângâindu-l cu blândeţe, vorbindu-i încetişor, amintindu-i toate peripeţiile prin care trecuseră împreună şi Ducipal necheza slab, parcă ar fi vrut să-i răspundă. Vedeam lacrimile curgând pe obrajii regelui şi-l auzeam suspinând de durere când calul muri.

Puse să i se construiască un mormânt din piatră şi întemeie un oraş în amintirea sa, Alexandria Bucephala, un gest de care nu mai avusese parte nici un alt cal, nici măcar cei care ieşeau învingători în cursele de la Olimpia. Dar în mormântul acela, Alexandru îngropa şi o parte din sufletul său, ca şi perioada cea mai fericită a tinereţii sale pierdute.

În apropierea câmpului de luptă pe care-l învinsese pe Poros, întemeie un alt oraş cu numele Alexandria Nikaia, pentru a celebra victoria repurtată; organiză aici jocuri şi oferi sacrificii zeilor. De acolo, pornirăm spre răsărit, încurajaţi de Poros care ne dădu cinci mii dintre soldaţii săi şi ajunserăm la Acesinos, al doilea afluent al Indusului, un râu cu un curent iute şi învolburat, plin de stânci în jurul cărora apele parcă fierbeau în spume. Multe dintre bărcile noastre se zdrobiră de acele stânci şi se scufundară cu tot cu oamenii pe care-i aveau la bord, dar noi găsirăm un loc în care râul era mai lat şi mai liniştit, aşa încât puturăm să-l traversăm. Cucerirăm şaptezeci de oraşe din care mai mult de jumătate aveau peste cinci de mii de locuitori şi ne oprirăm sub zidurile Sangelei, pe malurile râului Idraotes.

Nu ştiu ce se va mai întâmpla de acum înainte, dacă vom reuşi să luăm şi acest oraş, dacă vom reuşi să traversăm şi acest râu. După râu, un deşert şi, apoi, o pădure de nepătruns şi apoi alte regate puternice, cu sute de mii de luptători. Eforturile noastre au devenit supraomeneşti. Prin păduri ne pândesc şerpi de dimensiuni înspăimântătoare, adevăraţi monştri: unul, ucis de Leonatos cu o lovitură de secure, măsura şaisprezece coţi.

Aristotel oftă. Şaisprezece coţi! Se ridică în picioare ca să măsoare acea dimensiune cu pasul şi trebui să treacă de uşă pentru că încăperea în care se afla nu era destul de lungă. Se aşeză şi începu din nou să citească.

Ogoarele sunt foarte roditoare, dar pădurea pare să le înconjoare din toate părţile şi, într-un anumit sens, să le asedieze. Peste tot sunt o mulţime de maimuţe de toate mărimile şi au obiceiul ciudat de a imita tot ce văd că facem noi. Unele sunt chiar impresionante prin asemănarea cu chipul uman, după cum poţi vedea tu însuţi.

Alături de cuvintele aşternute, Ptolemeu îl pusese, probabil, pe vreun artist destul de priceput să deseneze cu cărbune una dintre maimuţele acelea şi privirea animalului îl impre-sionă adânc şi pe filosof, provocându-i din această cauză chiar o senzaţie neplăcută de nelinişte.

Mai sunt şi copaci pe care indienii îi numesc *banyan,* de dimensiuni incredibile. Ating înălţimea de şaptezeci de coţi şi sunt atât de groşi încât nici cincizeci de oameni nu reuşesc să le cuprindă trunchiul cu braţele. Am văzut odată mai mult de cinci sute de oameni adăpostindu-se de soare la umbra unui asemenea gigant.

Sunt pe aici şerpi de tot felul. Unii seamănă cu o nuia de bronz, alţii au o culoare închisă, îşi lăţesc gâtul într-un fel de creastă, cu două pete ca nişte cercuri alăturate. Dacă

muşcă un om, acesta moare aproape imediat în dureri de nedescris, acoperindu-se de o sudoare sângerie. Când ne-am întâlnit prima dată cu aceste creaturi, am rămas treji toată noaptea de frică să nu ne muşte în somn, dar, apoi, am învăţat să aprindem focuri împrejurul taberei şi indigenii ne-au învăţat să folosim unele ierburi ca antidot al veninului.

În orice caz, şerpii aceştia sunt mult mai periculoşi decât tigrul de prin aceste păduri de nepătruns; se spune că de el te poţi, totuşi, apăra cu o sabie bună sau cu o suliţă bine mânuită. Tigrul este mai mare decât un leu, cu blana în culori minunate, cu dungi ocru şi negre, iar răgetul lui ajunge prin liniştea nopţii la distanţe incredibile. Eu n-am văzut niciodată vreunul, dar i-am văzut blana şi astfel pot să ţi-o descriu.

Trebuie să pun capăt acum, ploile torenţiale nu mă lasă să mai scriu: umiditatea face ca totul să putrezească, oamenii se îmbolnăvesc, alţii îşi află sfârşitul între fălcile crocodililor care mişună peste tot pentru că râurile ies din matcă şi apele lor inundă câmpia pe mii şi mii de stadii. În ce mă priveşte, nu ştiu când îmi voi recăpăta speranţa de a trăi ca un om şi nu ca un animal.

Numai el pare să nu cunoască oboseala, nici descurajarea, nici frica de ceva. Înaintează întotdeauna în fruntea tuturor, îşi deschide calea retezând cu sabia plantele care-i stau în cale, îi ajută pe cei care se poticnesc, îi îmbărbătează pe cei sleiţi de puteri. Şi are în priviri o lucire stranie, ca atunci când l-am văzut ieşind, cu mult timp în urmă, din templul lui Amon din deşertul Libiei.

Cu aceste cuvinte, povestirea lui Ptolemeu lua sfârşit şi Aristotel înfăşură la loc sulul de papirus, punându-l pe raftul unui dulap.

Se gândi la Calistene şi ochii i se umeziră. Aventura lui se terminase prost, într-un ţinut de la capătul lumii şi poate că frica îl ucisese mai repede decât otrava. Plânse pentru el,

ştiind că ideile sale fuseseră mult mai puternice decât sufletul sau curajul său. Ar fi vrut să-l poată ajuta, în momentul acela de pe urmă, citindu-i ultimele cuvinte ale lui Socrate: „Acum e vremea să plec, eu către moarte, voi către viaţă...”, dar poate că el nici măcar nu le-ar fi putut auzi, cuprins cum era în mrejele spaimei.

Aristotel stinse lampa şi, în timp ce se culca oftând în camera goală, sub lumina diafană a lunii de toamnă, se întrebă dacă lui Alexandru îi fusese milă de prietenul lui.

54

Hefestion ajunse la cortul regelui alergând prin ploaia deasă, stropind în jur cu noroi. Gărzile îl lăsară să intre şi el se apropie de vasul cu jăratic încins care dădea mai mult fum decât căldură. Alexandru îi veni în întâmpinare şi Leptine îi dădu o manta uscată.

— Sangela s-a predat - anunţă el. Eumene este pe cale să termine socoteala morţilor şi a răniţilor.

— Sunt mulţi?

— Din păcate, da. Peste o mie... Între o mie şi o mie cinci sute. Câţiva ofiţeri. Lisimah este şi el rănit, dar se pare că nu prea grav.

— Şi ei?

— Şaptesprezece mii de morţi.

— Un măcel. Au opus o rezistenţă înverşunată.

— Avem şi un număr enorm de prizonieri. Am mai pus mâna şi pe trei sute de care de luptă şi şaptezeci de elefanţi.

Intră Eumene, ud şi el până la piele.

— Am socoteala definitivă: avem cinci sute de morţi, dintre care o sută cincizeci macedoneni şi greci, şi o mie două sute de răniţi. Lisimah are o rană urâtă la umăr, dar, pentru moment, nu este în pericol. Ai şi alte ordine să-mi dai?

— Da - răspunse Alexandru. Pleci mâine şi te duci la cele două oraşe care se află între locul acesta şi Hyphasis. Ia cu tine câţiva prizonieri care să le povestească locuitorilor ce s-a întâmplat la Sangela. Dacă se supun şi se predau, nu vor mai fi alţi morţi şi nici alte măceluri. Între timp, noi venim după tine cu restul armatei.

Eumene ieşi din cort cu mantia pe umeri pe când un fulger orbitor scălda într-o lumină albăstruie întreaga tabără şi un tunet bubuia chiar deasupra cortului regelui.

— Eu mă duc să văd cum se aduc prizonierii - spuse Hefestion. Dacă pot, trec înainte a se înnopta ca să-ţi spun ce s-a mai întâmplat.

Ajunse la gardul de pari ascuţiţi care înconjura tabăra, ţinându-şi scutul deasupra capului şi văzu că prizonierii treceau printre două şiruri de *pezeteri* nemişcaţi sub ploaia torenţială şi, după ei, veneau doi ofiţeri călare care îi conduceau către un ţarc larg din apropierea porţii de apus, unde fuseseră instalate suficiente corturi pentru a-i adăposti pe jumătate dintre ei. Se asigură că femeile şi copiii se aflau la adăpost, ordonând să se găsească un adăpost şi pentru bărbaţii care se înghesuiseră înspăimântaţi unul într-altul, cu picioarele în noroi.

Ridică ochii spre cerul acoperit de nori negri de ploaie apoi privi în zare, acolo unde fulgera mereu. Un cer monstruos, o ploaie care nu mai contenea. Ce ţară mai era şi aceea? Şi ce-i mai aştepta dincolo de râul la care Alexandru vroia să ajungă?

În clipa aceea, din norii deşi mai căzu un fulger atât de puternic încât lumină întreaga regiune împreună cu oraşul şi în faţa ochilor îi apăru un personaj fantomatic: un om singur, pe jumătate gol, scheletic care intra pe porţile deschise ale taberei. Hefestion se apropie uluit de el şi strigă cât putu de tare ca să se facă auzit prin bubuiturile tunetelor:

— Cine eşti? Ce vrei?

Omul răspunse ceva ce nu se înţelegea, dar nu se opri: continuă să meargă printre corturi până când ajunse sub coroana unui *banyan* uriaş. Acolo se aşeză în genunchi, încrucişă mâinile în poală, cu palmele îndreptate în sus, cu arătătorul şi cu degetul mare de la mâna dreaptă unite şi rămase nemişcat ca o statuie sub ploaia torenţială.

La mică depărtare de el, Aristandru se afla sub acoperişul unui mic templu din lemn, ridicat la cererea lui ca să ocrotească tabăra şi sacrifica o oaie pentru ca zeii să pună

capăt ploii. Deodată, simţi un junghi dureros în ceafă şi auzi o voce care-l striga.

Se întoarse imediat şi-l descoperi pe omul care înainta cu paşi rari şi siguri prin tabără. Nimeni altcineva nu l-ar fi putut striga şi fu foarte surprins. Ieşi ţinându-şi mantia deasupra capului şi merse şi el spre *banyan.* Hefestion îl văzu încercând să-i vorbească indianului nemişcat şi pe jumătate gol şi-l văzu căutându-şi adăpost într-o scorbură a copacului şi aşezându-se la rândul lui pe pământ.

Clătină din cap şi, tot cu scutul deasupra capului, se întoarse în cortul lui şi-şi schimbă veşmintele cu unele uscate.

Toată noaptea plouă fără încetare cu tunete grozave şi cu fulgere care cădeau foarte aproape de tabără, dând foc copacilor şi colibelor. În dimineaţa următoare, răsări soarele şi, când regele ieşi din cort, se află faţă în faţă cu Aristandru.

— Ce este, clarvăzătorule?

— Priveşte. El este.

Şi i-l arătă pe omul scheletic şi gol aşezat sub *banyan.*

— Care el?

— El, omul gol din coşmarurile mele.

— Eşti sigur de ce spui?

— L-am recunoscut imediat. Stă acolo nemişcat de aseară. A rămas în poziţia aceea, ca o statuie, toată noaptea, sub ploaie, fără să tresară, fără să clipească.

— Cine este?

— I-am întrebat pe ceilalţi indieni. Nu ştie nimeni. Nu-l cunoaşte nimeni.

— Are vreun nume?

— Nu ştiu. Cred că este un *samana,* unul dintre filosofii şi înţelepţii lor.

— Du-mă la el.

Porniră înotând prin mocirla care acoperea toată tabăra şi ajunseră în faţa misteriosului vizitator. Alexandru îşi aminti pe dată de Diogene, filosoful în pielea goală pe care-l

întâlnise într-o după-amiază blândă de toamnă culcat în faţa butoiului său şi simţi că-l cuprinde un val de emoţie.

— Cine eşti? - îl întrebă.

Bărbatul deschise ochii şi-l privi ţintă cu o intensitate greu de suportat, dar nu deschise gura.

— Ţi-e foame? Vrei să vii în cortul meu?

Se îndreptă spre Alexandru:

— Repede, adu repede un tălmaci.

— Ţi-e foame? Vrei să vii în cortul meu? - repetă el atunci când veni tălmaciul.

Omul arătă spre un mic castronaş pe care-l avea în faţă. Şi tălmaciul îl lămuri pe rege că oamenii aceia sfinţi, asceţi care căutau pacea divină, trăiau din pomeni şi că se mulţumeau cu o mână din grâul lor de mlaştină fiert, nimic altceva.

— Dar de ce nu vrea să intre în cortul meu, să se usuce, să se încălzească şi să mănânce?

— Nu se poate - spuse tălmaciul. Şi-ar întrerupe drumul spre perfecţiune, contopirea cu cosmosul, singura pace posibilă, singura posibilitate a omului de a se elibera de durere.

„Panta rei” gândi Alexandru. „Ideile lui Democrit... totul se dizolvă şi totul se reconstituie în alte forme. Chiar şi mintea... naufragiul ca singură speranţă...”

— Dă-i de mâncare - porunci - şi spune-i că voi fi fericit să vorbesc cu el atunci când va dori.

Interpretul răspunse:

— A spus că va vorbi cu tine îndată ce va învăţa limba ta.

Alexandru îl salută printr-o înclinare a capului şi se întoarse în cortul lui, în timp ce trâmbiţele sunau adunarea tuturor unităţilor. Se pleca spre Hyphasis, ultimul dintre afluenţi, ultimul obstacol în drumul spre India, ţara imensă şi misterioasă, spre Gange şi spre oraşul Palimbothra, spre malurile Oceanului.

Armata se puse în mişcare şi se afundă într-o pădurice care devenea din ce mai deasă pe măsură ce se apropiau

de râu. În ziua următoare începu să plouă cu găleata şi ploaia continuă într-a doua şi a treia zi, cu fulgere, trăsnete şi tunete asurzitoare. Călăuzele indiene le explicară că acela era anotimpul ploilor şi dura de obicei şaptezeci de zile. Când ajunseră pe malurile râului Hyphasis, umflat şi învolburat, regele ţinu un consiliu de război în cortul lui. Erau prezenţi amiralul Nearchos, viceamiralul Onesicritos, cel care se distinsese în mod deosebit în cadrul ultimelor operaţiuni de traversare a râurilor şi în coborârea pe Indus, de la Aornos la Taxila, Hefestion, Perdicas, Crater, Leonatos, Seleucos, Ptolemeu şi Lisimah. După dispariţia vechii gărzi a lui Filip, băieţii de la Mieza erau acum comandanţii supremi ai tuturor marilor unităţi de luptă ale armatei.

Era prezent şi un rege indian aliat, pe nume Phagaias, care cunoştea foarte bine teritoriile de dincolo de Hyphasis.

Alexandru începu:

— Prieteni, am ajuns acolo unde nici un grec nu s-a încumetat să ajungă până acum, dincolo de locurile în care s-a aflat însuşi zeul Dionisos în peregrinările sale. Şi aceasta datorită vitejiei voastre, energiei voastre excepţionale, eroismului vostru şi al soldaţilor noştri. Mai rămâne de făcut ultimul pas important. După ce vom trece ultimul afluent al Indusului, nu vom mai întâmpina obstacole în înaintarea noastră până la Gange şi pe malurile Oceanului. În acest fel, vom duce la bun sfârşit cea mai măreaţă aventură din întreaga istorie a oamenilor şi a zeilor. Vom înfăptui cel mai mare vis care a existat vreodată. Cred că acum amiralul nostru, Nearchos, ar trebui să ne prezinte planul său pentru traversarea râului, după care comandanţii unităţilor de luptă îşi vor spune părerea asupra felului în care ar trebui să decurgă marşul.

Un tunet bubui în acel moment deasupra cortului, atât de puternic încât făcu să tremure toate obiectele de pe masă. Urmară câteva clipe nesfârşite de tăcere şi răpăitul ploii de afară se auzea aproape insuportabil de puternic.

Ptolemeu schimbă o privire rapidă cu Seleucos şi vorbi primul:

— Ascultă, Alexandru, noi te-am urmat până aici şi suntem dispuşi să te urmăm şi de acum încolo, să mărşăluim prin noroaie, printre şerpi şi crocodili, suntem gata să trecem prin alte deşerturi şi peste alţi munţi, dar soldaţii tăi nu.

Alexandru îl privi uluit, ca şi cum nu i-ar fi venit să-şi creadă urechilor.

— Oamenii tăi şi-au consumat toate forţele şi acum nu mai pot face mare lucru.

— Nu-i adevărat! - exclamă Alexandru. L-au învins pe Poros şi au cucerit zeci de oraşe.

— Şi sunt, tocmai din cauza asta, sleiţi de puteri, extenuaţi. Dar nu-i vezi? Priveşte-i, Alexandru, stai şi priveşte-i cum înaintează sub ploaia care nu se mai termină, cu mocirla asta până la genunchi, cu bărbile neîngrijite şi ochii înroşiţi de nesomn. I-ai numărat pe cei care au murit pentru a înfăptui visul tău? I-ai numărat, Alexandru? Morţi în urma rănilor, a bubelor nevindecate, de cangrenă, de veninul şerpilor, de muşcătura crocodililor, de malarie, de dizenterie. Slăbiţi şi istoviţi, s-au târât până la acest hotar îndepărtat al lumii, dar le este frică: nu de duşmani, de carele lor de luptă şi de elefanţii lor, nu! Le este frică de această natură înspăimântătoare şi ostilă, de acest cer permanent zguduit de tunete şi sfâşiat de fulgere, de monştrii care se târăsc prin păduri şi prin mlaştini, le este frică până şi de bolta cerească înstelată atunci când văd constelaţiile care le erau familiare încă din copilărie apunând, aproape dispărând sub linia orizontului. Uită-te la ei, Alexandru, că nu-i mai recunoşti: hainele lor sunt numai zdrenţe şi sunt nevoiţi să-şi acopere goliciunea cu cârpe sau cu veşmintele barbarilor pe care i-au învins, caii lor şi-au tocit copitele din cauza marşurilor fără sfârşit şi acum lasă urme însângerate pe pământul pe care calcă.

— Eu am suferit tot ce-au suferit şi ei, am îndurat frigul cu ei, foamea, setea, ploaia şi rănile! - strigă regele dezgolindu-şi pieptul şi arătându-şi cicatricele.

— Da, dar ei nu sunt ca tine, nu au energia ta şi nici pofta ta de viaţă. Sunt doar nişte oameni simpli. Şi sunt istoviţi, sleiţi de puteri, prăbuşiţi. Nu mai ştiu de ani de zile nimic despre familiile lor; se gândesc cu nostalgie la nevestele şi copiii pe care i-au părăsit de mult prea mult timp.

„Gândeşte-te la cei pe care i-ai obligat să rămână în garnizoane, pedepsindu-i câteodată pentru dezertare pe aceia care nu se simţeau în stare să rămână acolo. Şi asta îi înspăimântă: se tem că o să vină la ei un trimis de-al tău care să le ordone să rămână pentru vecie de pază în cine ştie ce avanpost îndepărtat, să-şi uite pentru totdeauna familia în care s-au născut şi patria. Du-i acasă, Alexandru, în numele tuturor zeilor, du-i din nou acasă."

Ptolemeu tăcu lăsând capul în jos şi ceilalţi prieteni tăcură şi ei. Un fulger lovi pământul cu un zgomot înspăimântător şi tunetul bubui prelung ca o uriaşă tobă din depărtare.

Alexandru aşteptă ca zgomotul să se potolească.

— Vorbeşte limpede, Ptolemeu! - exclamă. Este o răzvrătire? Armata mea se răscoală împotriva mea? Şi ofiţerii mei, prietenii mei cei mai apropiaţi sunt părtaşi la aşa ceva?

— Cum poţi să spui asemenea lucruri? Cum poţi să ne acuzi pe noi şi pe soldaţii tăi de o asemenea crimă? - răbufni Hefestion.

Şi, auzind cuvintele celui mai drag dintre prietenii lui, Alexandru tresări.

— Nimeni nu vrea să ţi se opună, nimeni nu vrea să te oblige la ceva ce tu nu vrei să faci. Ptolemeu are dreptate. Dacă vrei să mergi înainte, să mergem. Noi te vom urma, noi, prietenii tăi, care am jurat să nu te părăsim niciodată, din nici un motiv, dar soldaţii tăi au dreptul să trăiască din nou. Au plătit destul, au dat tot ce puteau. Sunt epuizaţi,

sfârşiţi. Ne-au implorat să te convingem şi noi chiar asta facem acum. Nimic altceva. Acum, gândeşte-te la ce ţi-am spus. Trimite-ne un crainic să ne spună ce vrei să facem şi noi îţi vom respecta voinţa.

Ieşiră unul după altul în furtuna care se înteţea.

Regele se închise timp de două zile în cortul său, fără a vedea pe nimeni, fără a se atinge de mâncare, blestemând soarta care nu-l lăsa să ajungă la ţintă, tocmai acum când îi era mai la îndemână. Nici măcar Roxana, soţia mult iubită care ar fi vrut să-l urmeze cu orice preţ şi să împartă cu el toate riscurile şi greutăţile, nu reuşea să-l consoleze.

— De ce nu vrei să-i asculţi pe prietenii tăi? - îi spunea în limba greacă pe care încă n-o stăpânea bine. De ce nu vrei să-i asculţi pe aceia care ţin la tine şi care nu te-au lăsat singur atâţia ani? De ce nu ţi-e milă de soldaţii tăi?

Alexandru nu-i răspundea: se uita doar la ea cu o privire plină de disperare.

— Este, deci, atât de important pentru tine să cucereşti şi alte pământuri în afară de acelea pe care le ai deja? Crezi oare că vei fi mai fericit dacă vei pune stăpânire pe alte regiuni, alte oraşe, alte bogăţii? Oh, *Aléxandre,* spune-mi, te rog, ce doreşti dincolo de râul acela? Spune-i Roxanei tale care te iubeşte.

Regele lăsă să-i scape un oftat prelungit.

— Aveam cinci ani când am fugit prima dată din casa părinţilor mei: vroiam să ajung pe munţii zeilor. De atunci, am dorit să aflu ceea ce se află dincolo de zori şi dincolo de asfinţit, dincolo de munţi şi dincolo de câmpii, mai presus de lumină şi de umbră, de bine şi de rău, dincolo de toate.

Roxana clătină din cap: nu reuşea să înţeleagă. Cuvintele acelea erau prea dificile pentru ea, dar înţelegea privirea lui şi-şi dădea seama de nelinişte a lui.

— Hai, atunci, să mergem - spuse ea. Eu şi cu tine. Să mergem să vedem lumea de dincolo de râu.

— Nu - răspunse Alexandru. Nu aceasta este soarta mea, nu asta mi-au spus oracolele. Nu pot să mă despart de

armata mea, să renunţ la glorie... Roxana, eu vreau să ajung cât mai aproape de zei, vreau să trec de hotarele timpului, să-i întrec pe toţi înaintaşii mei. Nu vreau să mă cufund în uitare când voi coborî în Hades.

Soţia sa îl privi nedumerită: era un mod de a gândi prea greu de înţeles pentru ea, dar simţi că în fiinţa lui era ceva care nu putea fi învins de nimeni, o dorinţă pe care nimeni nu o putea îndeplini. Era ca un copil ce aleargă după un curcubeu, ca un vultur care zboară către soare. Îl mângâie şi-l sărută cu dragoste pe frunte, pe ochi, pe gură şi spuse pe limba sa:

— Ţine-mă alături de tine, *Aléxandre,* nu mă părăsi niciodată. Fără tine, n-aş mai putea trăi.

De atunci, nu se mai îndepărtă de el, nici măcar pentru o clipă. Şedea tăcută la oarecare distanţă, aşteptând o privire sau un cuvânt din partea lui, pândind fiecare tresărire a pleoapelor, fiecare suspin pe care-l scotea. Dar regele părea împietrit, ferecat în lumea lui de nepătruns, prizonier al visurilor şi coşmarurilor sale.

Apoi, în seara celei de-a treia zi, înainte de asfinţit, pe când stătea pe întuneric în cortul său, simţi pe neaşteptate prezenţa cuiva şi ridică privirea: în faţa lui se afla înţeleptul indian care-l privea insistent, cu ochii săi negri înfundaţi în orbite. Îşi dădu seama că nimeni nu-l văzuse, că gărzile nu opriseră şi nici Peritas nu simţea nimic: animalul se cuibărise într-un colţ şi dormita.

Bărbatul nu rosti nici o vorbă: arătă doar cu o mână spre tabără, dar gestul lui emana o forţă formidabilă, la care nu se putea rezista. Atunci, regele ieşi din cort şi rămase uluit: afară se aflau soldaţii săi în picioare, mii la număr, în jurul cortului şi-l priveau având ochii roşii, părul în dezordine şi lung până peste umeri, îmbrăcaţi în zdrenţe, cu priviri triste, dar dârze, aşteptând un răspuns şi Alexandru îi văzu, în sfârşit, şi înţelese. Simţi că toată acea suferinţă se abătea asupra lui şi vorbi. Strigă din toate puterile:

— Mi s-a spus că nu mai vreţi să mergeţi înainte. Aşa este?

Nu răspunse nimeni. Doar un murmur surd trecu printre rânduri.

— Ştiu că nu este adevărat. Ştiu că sunteţi cei mai buni soldaţi din lume şi că nu vă veţi ridica niciodată împotriva regelui vostru! Hotărârea mea era de a continua, de a vă conduce dincolo, dar am vrut să aflu mai întâi voinţa zeilor, aşa că am adus sacrificii. Din păcate, de mai multe ori răspunsul lor a fost negativ. Şi nimeni nu poate trece peste voinţa zeilor. Aşa că, pregătiţi-vă, soldaţi! Pregătiţi-vă, pentru că a venit clipa să vă bucuraţi de ceea ce aţi meritat şi cucerit. Ne întoarcem. Ne întoarcem acasă!

Nu se auziră urale sau aclamaţii, ci se simţi doar o profundă şi puternică emoţie. Mulţi plângeau în tăcere şi lacrimile le curgeau în voie pe bărbile acelea ţepoase, pe obrajii supţi de cei opt ani de bătălii, de nesomn, de atacuri, de ger şi de arşiţă, de zăpadă şi de ploaie. Plângeau pentru că regele lor nu era supărat pe ei; îi iubea în continuare, ca pe nişte fii şi-i ducea acasă. Un veteran ieşi dintre rânduri şi înaintă până în faţa lui Alexandru. Îi spuse:

— Îţi mulţumim, Măria Ta, pentru că ai acceptat să te laşi învins doar de soldaţii tăi. Mulţumim... Am vrea să ştii că, orice s-ar întâmpla, orice ne va rezerva soarta, noi nu te vom uita niciodată.

Alexandru îl îmbrăţişă şi, apoi, ordonă ca toţi să se întoarcă la corturile lor pentru a se pregăti de plecare. Când soldaţii se îndepărtară, merse, singur, pe malul râului Hyphasis. În acest timp, norii începeau să se destrame şi lumina asfinţitului părea să incendieze apele râului, colora în roşu crestele îndepărtate ale munţilor Paropamissos, cele mai înalte piscuri, care, ca nişte coloane, parcă străjuiau cerul. Regele privi în depărtare pe malul celălalt, peste câmpia nesfârşită care se întindea dincolo, până la orizont, şi plânse cum nu mai plânsese niciodată în viaţă. Nu avea să mai vadă vreodată undele maiestuoase ale Gangelui şi

nici nu se va putea plimba pe malurile lacurilor aurii, printre păunii cu mii de culori din Palimbothra. Plânse cu ochiul albastru precum cerul, plânse cu ochiul negru ca noaptea.

55

Vremea urâtă le dădu un răgaz de câteva zile, ca şi cum cerul ar fi dorit să aprobe şi el hotărârea lui Alexandru şi regele împărţi armata în douăsprezece grupuri şi porunci să se ridice pe malurile râului Hyphasis douăsprezece altare din piatră, uriaşe, înalte ca nişte turnuri, în onoarea celor doisprezece zei ai Olimpului. Puse apoi să se aducă un sacrificiu în faţa întregii armate şi-i rugă pe zei să nu permită nici unui alt om să treacă dincolo de acest semn pe care-l lăsa. Apoi, a doua zi, porni din nou la drum în direcţia Indusului. Ajunse la Sangela şi în oraşele pe care le întemeiase de curând: Alexandria Bucephala şi Alexandria Nikaia.

Aici, comandantul Koinos, care luptase eroic la Gaugamela şi apoi, împreună cu Crater, în campania împotriva lui Spitamenes în Bactriana, se îmbolnăvi şi muri iar Alexandru îi organiză funeralii fastuoase, înălţându-i un monument impunător, ca mărturie peste secole a eroismului şi vitejiei sale.

Îi acordă lui Poros puteri depline asupra întregului teritoriu al Indiei pe care-l cucerise: ţinuturile a şapte populaţii şi două mii de oraşe, cu obligaţia de a plăti un tribut şi de a asigura un număr de soldaţi satrapului macedonean instalat la Alexandria Nikaia.

De acolo porni din nou la drum spre Hydaspes şi coborî în josul râului până la confluenţa acestuia cu Acesines. Prinţii indieni veniră de bunăvoie să-l salute şi să-şi declare supunerea, dar află că la sud, de-a lungul malurilor Indusului, se aflau multe alte popoare foarte mândre şi independente. Fu ajuns din urmă de un corp de armată de douăzeci de mii de soldaţi înrolaţi în Grecia şi în Macedonia: aduceau cu ei platoşe noi, veşminte noi de croială grecească şi optzeci de talanţi de medicamente, bandaje,

instrumente chirurgicale, atele pentru imobilizarea membrelor fracturate şi alte lucruri de care, în realitate, ar fi fost nevoie cu mult timp în urmă.

O dată cu întăririle şi cu articolele necesare armatei, regele primi şi o scrisoare de la Statira şi, în acele momente, amintirea ei puse stăpânire pe sufletul lui, regretând că o neglijase şi aproape o uitase.

Statira către Alexandru, soţ mult iubit, te salut!

Am trăit zile foarte triste după ce l-am pierdut pe fiul nostru şi, la nu prea mult timp după aceea, am primit vestea că ţi-ai găsit o nouă dragoste, fiica unui şef al muntenilor din Sogdiana; am auzit că este foarte frumoasă şi că ai proclamat-o ca regină şi mamă a viitorului rege. Aş minţi dacă aş spune că acest lucru nu m-a deranjat şi că n-am simţit muşcătura geloziei. Nu din cauza puterii şi nici pentru pierderea onorurilor, ci pentru că ea doarme alături de tine şi noaptea îţi poate auzi respiraţia şi-ţi poate simţi mireasma pielii. Oh, dacă aş fi putut să-ţi dăruiesc un fiu! Acum l-aş ţine în braţe şi aş putea recunoaşte pe chipul lui trăsăturile tale. Dar orice fiinţă omenească îşi are soarta stabilită încă din clipa în care vine pe lume: mie, zeii mi-au prevestit că-mi voi pierde în scurt timp tatăl şi copilul şi, apoi, dragostea soţului meu. Nu vreau să te întristez cu gândurile mele melancolice: sper doar ca tu să fii fericit şi ca, atunci când te vei întoarce, să doreşti să mă vezi şi să rămâi cât de puţin alături de mine, poate numai o zi ori o noapte. De când te-am cunoscut, am învăţat că, uneori, o clipă poate fi mai preţioasă decât o întreagă viaţă.

Te rog, nu te expune fără rost pericolelor şi ai grijă de tine.

Alexandru îi răspunse în aceeaşi zi, sub privirile curioase ale Roxanei care învăţa încă să scrie. Ea îl întrebă:

— Cui îi scrii?

— Prinţesei Statira pe care am luat-o de soţie înainte de a te cunoaşte pe tine.

Roxana se posomorî, apoi spuse pe un ton pe care Alexandru nu-l mai auzise până atunci:

— Nu vreau să ştiu ce-i scrii, dar ai grijă s-o ţii departe de mine dacă vrei să rămână în viaţă.

Toamna era de-acum pe sfârşite şi ploile se opriseră; regele plănuia să coboare pe cursul Indusului pentru a vedea unde ajunge fluviul. Unii dintre geografii săi credeau că Indusul nu era altceva decât cursul superior al Nilului: la fel ca Nilul, în apele lui se găseau crocodili, iar pe maluri trăiau oameni cu pielea închisă la culoare, la fel ca etiopienii. Dacă ar fost aşa, flota lor imensă i-ar fi putut duce în triumf până în Alexandria din Egipt.

Atras de o asemenea idee, regele îl chemă pe Nearchos pe malul apei, într-un loc mai înălţat de unde se putea vedea trecând întreaga armată, strălucitoare ca atunci când plecase din Macedonia şi de patru ori mai numeroasă.

— Mulţi dintre ei au mărşăluit mai mult de o sută de mii de stadii - spuse el. Vreau ca acum să călătorească, în sfârşit, mai comod. Vreau să construieşti o flotă cu care să putem transporta atât oamenii, cât şi caii. Vom coborî pe râu până la vărsarea acestuia în Indus şi ne vom opri oriunde vom vedea un oraş, ca să întărim autoritatea care a fost cândva a lui Darius şi acum este a noastră.

— După asta, ce vei face? - întrebă Nearchos.

— Îl voi trimite spre casă pe Crater cu jumătate din armată, prin Arachosia şi Carmania, iar eu voi coborî cu tine până acolo unde ne va duce fluviul: până la Alexandria, dacă-i adevărat că acesta este cursul superior al Nilului sau până la Ocean.

— Ai idee câte corăbii vor fi necesare ca să-i transportăm pe toţi oamenii noştri?

Alexandru clătină din cap.

— Cel puţin o mie.

— O mie de corăbii?

— Cam atâtea.

— Atunci, hai să ne punem pe treabă - îl îndemnă Alexandru. Cât mai repede!

— În sfârşit! - exclamă bucuros Nearchos. Cred că sunt singurul amiral din lume care a făcut bătături în tălpi.

În timp ce vorbeau, atenţia regelui fu atrasă de silueta zveltă a Roxanei care, cu pletele în vânt, călărea un minunat cal alb pe pajiştea de malul fluviului.

— Nu-i aşa că e minunată? - întrebă Alexandru.

— Este - răspunse amiralul. Mai frumoasă decât şi-ar putea imagina un bărbat. Singura femeie de pe lume cu adevărat demnă de tine.

Fata îl văzu şi trase în stânga de hăţuri, îndemnând la galop calul până ajunse pe culmea dealului, în faţa lor. Se apropie şi, aplecându-se spre rege, îl sărută pe gură. Soldaţii care mărşăluiau pe drum observară gestul ei şi strigară:

— *Alalalàil*

Iar el, fără a-şi desprinde buzele din sărutarea soţiei sale, ridică mâna pentru a răspunde voios la salutul lor.

Nearchos trimise un mesager la toate unităţile pentru a-i aduna pe soldaţii originari de pe malul mării: greci de pe coastă şi din insule, fenicieni, ciprioţi, pontici. Apoi, începu cu ei construirea ambarcaţiunilor. Sute de copaci fură doborâţi şi transformaţi în scânduri, apoi dulgherii începură să lucreze la nervurile bordajelor şi la asamblarea corpului navelor prin cepuri şi nituri.

Calculul lui Nearchos se dovedi apropiat de realitate: în cele din urmă, pe malul râului Hydaspes fură gata pentru lansare o mie de nave de transport şi optzeci de corăbii cu treizeci de vâslaşi fiecare şi toată această flotă fu salutată cu ropote de aplauze entuziaste şi cu strigăte de bucurie.

Era o zi însorită şi mulţi locuitori din apropiere se adunaseră pe malurile râului pentru a asista la acel spectacol minunat. Oamenii îşi ieşiseră din minţi de bucurie, gândindu-se că acum lăsaseră în urmă perioada cea mai grea şi dramatică din viaţa lor. În realitate, se ştia

prea puţin despre ceea ce îi mai aştepta şi singurele informaţii despre teritoriile prin care urmau să treacă proveneau de la călăuzele indigene, dar nici una dintre ele nu ajunsese la o distanţă mai mare de trei sau patru zile de drum sau de navigaţie.

Nearchos se aşează la cârma celei mai mari dintre corăbii, care avea rolul de navă-amiral şi pe care se îmbarcaseră regele şi regina, şi dădu semnalul de plecare. Vâslele fură coborâte în apă şi corabia porni pe firul curentului, urmată imediat de celelalte. Când toată flota porni pe râu, spectacolul deveni şi mai impresionant datorită valurilor care parcă fierbeau în contact cu prorele şi cu vâslele, miilor de steaguri şi de flamuri care fluturau în vânt şi prin strălucirea scuturilor şi a platoşelor.

Pe corabia regelui se afla, printre alţi filosofi, Pirron din Elida care se bucura de mare trecere şi, de asemenea, Aristandru şi înţeleptul indian apărut într-un mod atât de misterios în tabăra de la Sangela. Acesta se aşezase la proră, cu picioarele încrucişate şi cu braţele rezemate pe genunchi şi privea fix în faţă, nemişcat ca o statuie.

— Ce ai aflat despre el? - îl întrebă regele pe Aristandru.

— Se numeşte Kalan, nume care, în greceşte, este Kalanos: este un mare învăţat al poporului său şi are nişte capacităţi extraordinare dobândite printr-o îndelungată exersare a meditaţiei.

— Oamenii aceştia - interveni Pirron - cred că sufletele celor care, în timpul vieţii, au făcut nedreptăţi trec, după moarte, dintr-un corp într-altul până când durerea şi suferinţele le purifică, aşa cum se procedează cu metalele. Doar atunci, ele se pot cufunda într-un soi de pace veşnică pe care ei o numesc *nirvana.*

— Asta îmi aduce aminte de gândirea lui Pitagora şi de un poem al lui Pindar.

— Aşa este şi probabil că ideile acelea au ajuns la Pitagora chiar din India.

— Cum ai aflat toate astea?

— De la el. A învăţat limba greacă în mai puţin de o lună.

— În mai puţin de o lună? Cum se poate aşa ceva?

— Este posibil. S-a mai întâmplat. Eu, însă, n-aş şti să-ţi explic cum. Dar, înainte ca el să poată vorbi - adăugă şi Aristandru - reuşea să comunice cu mine. Eu simţeam cum gândul lui era prezent în mintea mea.

Alexandru îşi aţinti privirea asupra undelor care mângâiau bordul corăbiei, apoi şi-o înălţă, lăsând-o să rătăcească pe întreaga suprafaţă a râului, pe furnicarul de vase care plutea pe ape. Pirron se îndepărtase: se afla acum la pupă, pe un colac de frânghii şi scria ceva pe o tăbliţă pe care o sprijinea pe genunchi. Regele se apropie de clarvăzător şi-l întrebă:

— Ai vorbit cu el despre coşmarul tău?

— Nu.

— Şi-l mai visezi?

— Acum nu, de când a intrat el în tabără.

— Şi ştii de ce a venit?

— Ca să te cunoască. Şi să te ajute. Aflase de mai mult timp că va veni un bărbat de seamă din Apus şi se hotărâse să-l întâlnească.

Alexandru dădu din cap, apoi se îndepărtă de parapetul punţii şi se apropie de Kalanos.

— La ce te uiţi, *Kalane?* - îl întrebă.

— La ochii tăi - răspunse înţeleptul cu o voce ciudată, vibrantă ca sunetului unui instrument muzical din bronz. Sunt imaginea liniei întunecate care traversează sufletul tău, un hotar între lumină şi umbră pe care tu alergi ca pe lama unui brici. Dar este greu să faci asta, uneori chiar dureros...

Regele îl întrebă uluit:

— Cum poţi să spui că te uiţi la ochii mei când tu priveşti doar apa din faţa ta şi cum poţi vorbi atât de bine limba mea fără ca nimeni să te fi învăţat?

— Ţi-am văzut ochii încă înainte de a te fi întâlnit. Limba este una singură, dragul meu rege. Dacă un om reuşeşte să

ajungă până la originile propriului său suflet şi ale propriei sale naturi, poate înţelege şi să se facă înţeles de întreaga omenire.

— De ce ai venit la mine?

— Ca să-mi continui căutarea.

— Şi la ce duce căutarea ta?

— La pace.

— Dar eu duc războaie. Pentru aceasta am fost pregătit încă din copilărie.

— Ai fost, însă, pregătit şi pentru cunoaştere. Eu văd semnul unei mari înţelepciuni în străfundul privirii tale. Pacea lumii este un bine suprem şi nici un bine suprem nu poate fi obţinut fără a trece prin foc şi sabie. Dar asta s-a petrecut deja. Eu vreau să te ajut să dobândeşti înţelepciunea unui mare suveran, a aceluia care, într-o zi, va fi ca un părinte pentru toate popoarele. De asta am venit la tine.

— Fii binevenit, *Kalane,* dar calea mea prin viaţă mi-a fost arătată încă din clipa în care am trecut pentru prima oară marea, venind aici. Nu ştiu dacă tu ai putea reuşi s-o schimbi.

— În curând, râul acesta ne va duce pe undele marelui tată Indus - îi răspunse Kalanos întorcându-şi din nou privirea către curgerea grăbită a apei de pe râu. Dacă vei urca spre izvorul său, ai putea vedea un mic pârâiaş cu ape limpezi, dar apoi, coborând la vale, vei vedea sute de alte pâraie amestecându-şi apele în el, schimbându-i culoarea şi chiar albia, vei vedea copacii plecându-şi ramurile ca să-i mângâie unda, vei vedea peşti de toate felurile, şerpi şi crocodili care apar pe neaşteptate şi înoată în apele sale, păsări care-şi fac cuibul pe maluri. Aşa este şi râul pe care-l vezi tu acum şi va fi la fel şi când va coborî spre Ocean. Se va contopi atunci în apa cea veşnică, în matca universală care învăluie toate pământurile. Din clipa aceea, marele Indus nu va mai exista, ci va fi doar o părticică din apa

comună a vieţii din care se vor naşte din nou nori şi păsări, râuri şi lacuri, copaci şi flori...

Nu mai spuse nimic şi se afundă din nou în tăcerea lui de nepătruns.

În clipa aceea, Nearchos se apropie de rege cu o mină îngrijorată.

— Ce s-a întâmplat? - îl întrebă Alexandru.

— Cataracte - răspunse amiralul.

56

Nearchos arătă spre proră, unde apele se învârtejeau ameninţător, la mai puţin de zece stadii distanţă.

— Trebuie să acostăm imediat - spuse el - şi să facem o recunoaştere de pe mal înainte de a ne aventura cu întreaga flotă.

Ordonă imediat să se înalţe steagul de pericol şi comandă cârmacilor să îndrepte vasul spre mal. Supraveghetorul vâslaşilor strigă:

— Vâslele din tribord, afară!

Şi vâslaşii de pe partea dreaptă ridicară vâslele din apă şi, în acelaşi timp, cei din stânga continuau să vâslească, ducând corabia spre malul drept al râului. Văzând semnalul şi manevra navei-amiral, toate celelalte vase făcură la fel, acostând şi aruncând ancorele. Dar, în timp ce echipajele erau ocupate cu acostarea, se auzi un strigăt puternic şi, de pe dealurile care dominau malurile înspre răsărit, apărură mii de războinici care porniră în goană la atac.

— Cine-s ăştia? - întrebă regele.

— Mali - răspunse Nearchos. Ne-am apropiat de vărsarea în Indus. Sunt războinici cruzi, de neîmblânzit.

— Aduceţi-mi armele! - porunci Alexandru.

Şi ordonanţele alergară să-i aducă platoşa şi pulparele, ca şi coiful cu creastă.

— Nu te duce acolo, *Aléxandre!* - îl rugă fierbinte Roxana, încolăcindu-i gâtul cu braţele.

— Sunt rege. Trebuie să fiu primul!

O sărută în grabă şi le strigă soldaţilor:

— După mine!

Imediat după aceea, luă scutul în mână şi se aruncă în apă înaintând cu greu spre mal.

Între timp, şi de pe celelalte corăbii coborau mii de luptători, îmboldiţi de semnalele trâmbiţelor şi de comenzile căpeteniilor rostite în toate limbile marii armate.

Îndată ce Alexandru ajunse pe mal, veniră în fugă şi batalioanele de infanterie grea şi, în susul apei, începeau să fie coborâţi caii pentru primele escadroane de cavalerie.

După surpriza pe care o provocaseră la început, duşmanii începură să dea înapoi sub presiunea detaşamentelor macedonene care se regrupau şi atacau în formaţie compactă. Malii, văzând că nu puteau lupta împotriva lor, începură să se retragă în ordine, opunând în tot acest timp o rezistenţă înverşunată, până când, mergând cu spatele spre dealuri, se folosiră de avantajul poziţiei lor şi contraatacară cu puteri sporite. Primele rânduri ale luptei oscilară mult timp în funcţie de numărul de mali sau de macedoneni dintr-un anumit loc. Dar, spre amiază, de pe corăbii fură coborâţi suficienţi cai pentru a se forma escadroane complete de cavalerie care îi loviră pe duşmanii de pe margini. În acel moment, Alexandru încălecă şi el, conducând şarja, dar, tot atunci, de pe dealuri apăru un şir lung de călăreţi inamici care se aruncară în galop asupra escadroanelor regelui.

Încleştarea se prelungi cu furie până pe la amiază, când macedonenii porniră la atac şi-i respinseră pe mali dincolo de dealuri. De pe culme, Alexandru putu vedea cinci oraşe şi, printre ele, unul ieşea în evidenţă prin fortificaţiile sale masive din cărămidă nearsă.

Regele îşi împărţi atunci armata în cinci coloane şi fiecare dintre ele porni asediul câte unui oraş. El însuşi luă comanda celei de-a cincea, mai numeroasă, şi-i chemă cu el pe Perdicas, Ptolemeu şi Leonatos ca să atace ceea ce părea a fi capitala acelui ţinut. Dar, pe când era gata să dea ordinul de atac, Leonatos îi strigă:

— Alexandru, priveşte! Peritas a fugit de pe corabie.

Într-adevăr, dulăul alerga gâfâind spre vârful dealului ca să ajungă la stăpânul său.

— Pe Zeus! - lăsă să-i scape regele. Dacă i se întâmplă ceva, o să pun să fie biciuit servitorul care n-a avut grijă de el! Du-te la Roxana. Hai, pleacă!

Pentru o clipă, câinele păru să-i dea ascultare, dar, îndată ce Alexandru porni în galop în fruntea oamenilor săi, se ţinu din nou după el.

Pe la mijlocul după-amiezii, coloana de sub comanda regelui aproape că ajunsese sub ziduri şi malii, urmăriţi îndeaproape, căutau scăpare la adăpostul zidurilor, strecurându-se prin cele trei porţi care mai rămăseseră deschise pentru ei.

Alexandru, în elanul nebunesc al urmăririi, văzând că o porţiune din zid era aproape năruit din cauza ploilor sau pentru că nu fusese reparat la timp, sărise de pe cal şi se căţăra în grabă pe resturile de fortificaţii care formau un fel de scară, dorind să cucerească oraşul încă de la primul asalt. Ajunse în vârf fără a-şi da seama că era, de fapt, singur. Doar Leonatos observă asta şi se aruncă imediat pe urmele lui, strigând:

— Alexandru, nu! Opreşte-te! Aşteaptă!

Dar regele, în larma bătăliei şi printre atâtea strigăte, nu-l auzi şi trecu de partea cealaltă a zidului.

Pentru a-i veni în ajutor, Leonatos urcă după el cu soldaţii săi, dar mai mulţi inamici, care văzuseră ce se petrecea, se repeziră ca să-i oprească, dând în felul acesta răgaz camarazilor de dincolo de ziduri să-l ucidă pe rege.

În acest timp, Alexandru, dându-şi seama că rămăsese singur şi că era înconjurat, se retrăsese cu spatele la un smochin gros şi se apăra cu disperare, atacat de un grup de duşmani. Leonatos îşi făcea loc cu lovituri de secure aruncându-i pe inamici jos de zid şi urlând:

— Alexandru, rezistă! Rezistă, venim!

Dar era îngrijorat la culme gândindu-se că în orice clipă s-ar fi putut ca regele să cadă. În clipa aceea, auzi un lătrat în spatele său şi-şi aminti de câine. Strigă din toate puterile fără a privi în urmă:

— Peritas! Du-te Peritas! Du-te! Fugi la Alexandru!

Câinele se repezi, parcă zburând, pe culmea zidului ajungând la stăpânul său exact când acesta, lovit în plin de o suliţă, se prăbuşise, apărându-se cu ultimele puteri şi ferin-du-se cu scutul de lovituri. Totul nu dură decât o clipă: Peritas sări de la înălţimea zidului, se abătu ca un trăsnet asupra duşmanilor şi-i făcu să dea înapoi; înşfăcă fulgerător mâna unuia dintre ei zdrobind-o cu un scrâşnet sec al osului, sări asupra altuia sfâşiindu-i beregata şi un al treilea căzu cu burta sfârtecată şi cu măruntaiele pe dinafară. Inimosul animal lupta ca un leu, mârâind, dezvelindu-şi colţii însângeraţi şi privind în jur cu ochii însângeraţi ca ai unei fiare.

Alexandru profită de acest răgaz ca să se târască înapoi, în timp ce Leonatos, ajuns în cele din urmă pe culmea zidului împreună cu soldaţii, se repezea, urlând ca un nebun şi rotind securea pe deasupra capului, deschizându-şi calea spre rege. Ajuns lângă Alexandru, se întoarse ca să-i înfrunte pe duşmanii care continuau să atace: îl despică de la umăr până la şold pe primul dintre ei care se apropie, iar ceilalţi, înspăimântaţi de acea forţă uriaşă, se dădură înapoi. În clipele următoare, sute de cercetaşi şi de „scutieri” macedoneni năvăliră după ziduri şi ocupară oraşul stârnind urlete disperate, vaiete, zăngănit de arme care se ciocneau în acea încăierare furibundă.

Leonatos îngenunche lângă rege şi-i desfăcu platoşa, dar, în clipa aceea, Alexandru întoarse privirea şi ochii i se umplură de lacrimi de disperare:

— Peritas, nu! Ce ţi-au făcut, Peritas!

Uriaşul câine, cu blana plină de sânge, se târa încet spre el, gemând, cu o suliţă înfiptă între coaste.

— Aduceţi-l pe Filip - urla Leonatos. Regele este rănit, regele este rănit!

Peritas reuşi să ajungă la mâna stăpânului său şi să i-o lingă pentru ultima oară, apoi lăsă capul jos, dându-şi sufletul.

— Peritas, nu! - gemea Alexandru printre sughiţuri de plâns, strângând la piept trupul fără viaţă al prietenului său care căzuse apărându-l până la sfârşit.

Veni şi Perdicas, plin de sânge şi sleit de puteri.

— Filip nu este de găsit. În învălmăşeala atacului, nimeni nu s-a gândit să-i dea şi lui un cal.

— Ce ne facem? - oftă Leonatos cu o voce sfârşită.

— Nu-l putem transporta aşa. Trebuie să scoatem vârful suliţei din rană. Ţine-l bine: o să-l doară îngrozitor.

Leonatos ţinu strâns la spate braţele lui Alexandru şi Perdicas îi sfâşie chitonul dezvelind rana; apoi, rezemându-se cu o mână de pieptul regelui, cu cealaltă încercă să smulgă din rană vârful de fier al suliţei, dar acesta se înţepenise între claviculă şi omoplat şi nu se mişca.

— Trebuie să-l mişc cu vârful săbiei - spuse el. Strigă, Alexandru, strigă cât poţi de tare, n-am ce să-ţi dau ca să-ţi uşurez durerea!

Scoase sabia şi-i strecură vârful în rană. Alexandru urla sfâşiat de dureri înspăimântătoare. Perdicas căută să ajungă cu vârful armei la omoplat şi-l împinse spre spate cu toată forţa, trăgând totodată cu cealaltă mână de coada suliţei care ieşi imediat, lăsând să curgă un şuvoi de sânge. Cu un ultim strigăt, regele se prăbuşi leşinat.

— Caută o feştilă, Leonatos, repede! Trebuie să-i cauterizăm rana, altfel i se scurge tot sângele şi moare.

Leonatos porni în goană şi se întoarse cât putu de repede cu o bucată dintr-o grindă aprinsă pe care o luase dintr-o casă în flăcări şi atinse cu ea rana. Se simţi o duhoare insuportabilă de carne arsă, dar valul de sânge se opri. Între timp, oamenii lui Perdicas improvizaseră o targă şi, după ce-l aşezară pe ea pe rege, îl duseră afară pe poarta oraşului.

— Duceţi-l acasă şi pe el - spuse Leonatos arătând, cu ochii roşii de plâns şi de oboseală, corpul fără viaţă al lui Peritas. El este eroul acestei bătălii.

57

Alexandru fu dus, noaptea târziu, fără cunoştinţă şi chinuit de febră, pe malul râului, acolo unde Nearchos pusese să se instaleze tabăra şi fu aşezat pe patul său. Roxana îi ieşi în întâmpinare scoţând strigăte disperate, apoi îngenunche lângă el, sărutându-i mâinile printre sughiţuri de plâns. Leptine îl privea cu coada ochiului, palidă şi înspăimântată, în timp ce pregătea bandaje curate şi încălzea apă, în aşteptarea medicului Filip.

Acesta sosi curând şi se aplecă deasupra rănitului. Tăie bandajul rudimentar pe care i-l făcuseră Perdicas şi Leonatos şi începu să cureţe rana cu apa pe care Leptine i-o turna dintr-un lighean.

Îşi apropie urechea de pieptul lui Alexandru şi ascultă timp îndelungat, în timp ce prietenii, intraţi, unul după altul, fără să scoată vreo vorbă, aşteptau îngrijoraţi cuvintele medicului.

— Din păcate, nu este o rană la fel ca celelalte - spuse Filip, ridicându-se. Vârful suliţei i-a atins un plămân. Aud cum gâlgâie sângele la fiecare respiraţie.

— Ce înseamnă asta? - întrebă Hefestion.

Filip clătină din cap fără să se poată pronunţa.

— Şi ce înseamnă asta? - urlă de această dată Hefestion.

Alexandru scoase în acel moment un horcăit şi din gură îi ieşi o salivă amestecată cu sânge care lăsă pe pernă o pată roşie.

Ptolemeu se apropie de prietenul său şi-i puse o mână pe umăr:

— Înseamnă că Alexandru s-ar putea moară, Hefestion - îi spuse cu voce sugrumată. Hai, să plecăm, să-l lăsăm acum să se odihnească.

Seleucos, care condusese atacul atâtor oraşe, intră şi el în cort împreună cu Crater şi cu Lisimah şi-şi dădu seama

de cele întâmplate. Se apropie de Filip şi-l întrebă cu voce scăzută:

— E vreo speranţă?

Medicul ridică ochii spre el şi, în privirea lui, Seleucos văzu o asemenea tristeţe, un simţământ profund de neputinţă disperată, încât nu mai vru să mai ştie nimic şi ieşi.

În cortul gol se aşternu tăcerea. Se auzeau doar suspinele înăbuşite ale Roxanei care plângea nemângâiată, acoperind cu sărutări şi cu lacrimi mâna ţeapănă a soţului său.

Leptine care, în adâncul sufletului, nu-i putea suferi pe aceia care se bucuraseră de intimitatea lui Alexandru, se apropie încet de ea şi-i puse o mână pe umăr.

— Nu plânge, regina mea - îi şopti. Te rog, nu plânge. El te aude, pricepi? Trebuie să ai curaj. Trebuie să te gândeşti... trebuie să te gândeşti că toată lumea îl iubeşte... toţi îl iubim şi dragostea este mai tare decât moartea.

Filip îşi scoase şorţul pătat de sânge şi se îndepărtă sfă-tuind-o:

— Să nu-l scapi din ochi nici măcar o clipă. Eu mă duc să pregătesc cele necesare pentru drenajul rănii. Dacă se întâmplă ceva, cheamă-mă imediat.

Leptine dădu din cap afirmativ şi medicul luă un felinar aprins şi ieşi din cort. În timp ce trecea prin tabără, îi văzu pe Ptolemeu şi pe Leonatos care aşezau corpul lui Peritas pe o grămadă de lemne şi-i puneau alături zgarda împodobită cu ţinte de argint, în semn de ofrandă rituală pe rugul unui erou. Se apropie de ei.

— Îngrozitoare zi - spuse în şoaptă Ptolemeu.

— Tocmai când credeam că am lăsat în urmă durerea şi oboseala...

Mângâie blana câinelui întins pe o pătură roşie.

— O să-i simt lipsa - spuse el cu lacrimi în ochi. Mergea cu mine întotdeauna când făceam vreo inspecţie.

Sosi şi Crater cu o grupă de *pezeteri* care se aliniară de-o parte şi de alta a rugului.

— Ne-am gândit că ar merita să i se aducă onoruri militare - spuse Leonatos. Era cea mai apropiată gardă de corp a regelui.

Luă, apoi, o torţă şi dădu foc rugului. Aşteptă ca flăcările să se înalţe pârâind în întuneric şi strigă:

— *Pezeteri,* prezentaţi arm'!

Infanteriştii înălţară sarisele în semn de salut, în timp ce sufletul lui Peritas se înălţa gemând în vânt, despărţindu-se pentru prima dată în viaţă de stăpânul său.

Filip îl veghe toată noaptea pe rege, alături de Roxana şi de Leptine. Abia în zori, regina, epuizată de atâtea emoţii, aţipi, dar continua să geamă încet în acest somn vecin cu trezia, chinuită de gânduri urâte.

Când se lumină de ziuă, intrară Hefestion şi cu Ptolemeu şi se vedea bine că nici ei nu închiseseră ochii toată noaptea.

— Cum se simte? - întrebară ei.

— A trecut cu bine noaptea. Altceva nu pot să spun - le răspunse Filip.

— Dacă o fi să moară, o să ardem oraşele alea împreună cu toţi locuitorii din ele: va fi sacrificiul funebru în onoarea sa - spuse mohorât Hefestion.

— Mai aşteaptă - îl calmă Filip cu o voce răguşită din cauza oboselii. Mai trăieşte.

Trecură încă două zile, dar starea regelui, în loc să se îmbunătăţească, părea să se îndrepte către un sfârşit nefericit. Pieptul i se umflase, în ciuda drenajului aplicat de Filip, febra era tot mare, respiraţia întretăiată, culoarea era pământie, iar ochii încercănaţi şi duşi în fundul capului.

Prietenii regelui rămâneau tot timpul afară din cort ca să nu-i tulbure suferinţa şi îl vegheau pe rând, odihnindu-se doar câteva ore când erau prea istoviţi. Tabăra, de obicei

plină de larmă, se cufundase acum într-o tăcere ireală, ca şi cum timpul s-ar fi oprit în loc.

În seara aceea, când febra urcase din nou şi respiraţia regelui devenise tot mai anevoioasă şi nesigură, Filip se ridică deodată şi ieşi.

— Unde s-o fi ducând? - întrebă Leonatos.

— Nu ştiu - îi răspunse Hefestion. Habar n-am. Nu mai ştiu nimic...

Filip traversă tabăra aruncând o privire fugară către Aristandru care, în întunericul nopţii, aducea fără încetare ofrande peste ofrande pe altarul său care scotea nori de fum de tămâie şi ajunse în locul în care se înălţa un *banyan* uriaş. Se opri în faţa făpturii scheletice a lui Kalanos, adâncit în meditaţie.

— Trezeşte-te - îi spuse sec medicul.

Kalanos deschise ochii.

— Zeii noştri şi ştiinţa noastră nu mai pot face nimic. Salvează-l pe Alexandru dacă eşti în stare. Dacă nu, pleacă şi să nu te mai întorci niciodată.

Kalanos se ridică de jos, uşor, ca şi cum n-ar fi cum corpul său n-ar fi cântărit nimic.

— Unde este? - întrebă.

— În cortul lui. Vino cu mine - răspunse Filip şi o luă înainte.

Kalanos îl urmă şi intră după el în cortul regal, luminat de lămpi.

— Stingeţi toate lămpile - porunci el cu o voce hotărâtă. Şi lăsaţi-ne singuri.

Făcură întocmai ce li se ceruse. El se aşeză cu picioarele încrucişate sub el, lângă patul lui Alexandru şi-şi aţinti prin întuneric ochii asupra capului său, devenind ţeapăn ca o statuie.

Aşa îl găsiră a doua zi, apoi după încă o zi şi încă o zi. În a patra zi, în zori, Filip intră ca să schimbe drenajul şi ridică puţin perdeaua de la intrarea în cort ca să lase să intre puţină lumină. În timp ce se spăla pe mâini într-un lighenaş

înainte de a schimba pansamentul, auzi în spatele lui un glas stins care-l chema:

— Filip...

Se întoarse de îndată:

— Rege!

Febra scăzuse, respiraţia era regulată, bătăile inimii slabe, dar distincte. Îl ascultă: gâlgâitul înfundat din plămâni încetase. O strigă pe Leptine.

— Anunţ-o pe regină. Spune-i că regele s-a trezit. Şi pregăteşte imediat o supă, trebuie hrănit: este istovit.

Leptine plecă în grabă şi Filip ieşi în faţa cortului, unde se aflau în aşteptare Lisimah şi Hefestion.

— Anunţaţi-i şi pe ceilalţi - le spuse. Regele şi-a venit în fire.

— Cum se simte? - întrebă îngrijorat Hefestion.

— Cum ai vrea să se simtă? - răspunse ştrengăreşte medicul. Ca unul căruia i-a intrat de-o palmă o sabie printre coaste.

Intră din nou în cort ca să-l îngrijească pe Alexandru şi abia atunci îl observă pe Kalanos: zăcea pe jos, ţeapăn şi rece ca un cadavru.

— Oh, mare eşti, Zeus! - exclamă el. Mare eşti, Zeus!

Îşi chemă ajutoarele şi-l duseră în cortul lui, poruncindu-le să-l încălzească prin toate mijloacele şi să-l hrănească, la nevoie chiar cu forţa, după care se întoarse la căpătâiul lui Alexandru. Roxana se afla lângă pat şi-l privea neîncrezătoare, iar Leptine se căznea să-l facă să înghită puţină supă în singurul fel posibil: muia în castron colţul unui şervet şi i-l dădea să-l sugă.

— Ce s-a întâmplat? - întrebă Alexandru îndată ce-l văzu.

— De toate, dragul meu rege - răspunse Filip. Dar eşti încă viu şi sper că o să rămâi tot aşa. Nici nu-ţi poţi închipui cât sunt de fericit - adăugă el cu glas tremurat. Nu-ţi închipui... Taci, acum, nu face nici un efort, eşti foarte slăbit. Trăieşti ca printr-o minune şi cred că datorită lui Kalanos.

— Peritas... - mai putu şopti Alexandru.

— Peritas nu mai este, dragul meu rege. Leonatos mi-a spus că a murit ca să-ţi salveze viaţa. Şi tu nu face, acum, ca sacrificiul lui să fie zadarnic: încearcă să mănânci şi să te odihneşti, te rog, să te odihneşti.

Alexandru bău încă puţină supă din mâinile lui Leptine şi, apoi, îşi lăsă capul pe pernă, închizând ochii. Dar chiar şi printre pleoapele închise, pe obraji îi curgeau lacrimile, ajungând să ude şi perna.

58

Regele mai zăcu multe zile între viaţă şi moarte şi eforturile pe care le făceau cu toţii ca să-l readucă definitiv la viaţă păreau deseori zadarnice. Cu toate că trupul său trecuse cu bine de pericolul cel mai mare, starea sa rămânea încă destul de gravă, iar semnele de însănătoşire erau atât de firave încât Filip nu reuşea să-şi dea seama dacă el putea fi considerat într-adevăr salvat sau dacă Thanatos, pentru moment învins prin eroismul lui Kalanos, nu-l va asalta din nou ca să-l ia din nou la el pe acela pe care-l crezuse cândva sub stăpânirea sa. Doar înţeleptul indian nu avea îndoieli. Spunea mereu:

— Avem o înţelegere; se va face bine.

Dacă îl întreba cineva despre ce înţelegere era vorba, el nu răspundea nimic.

Trecu o lună până când regele reuşi să-şi rezeme spinarea pe speteaza patului şi încă douăzeci de zile ca să poată bea puţină supă ajutat de Leptine care-l hrănea cu mâna ei, sub privirea atentă a Roxanei. Vorbea puţin şi cu greutate, dar vroia mereu să asculte versuri de Homer în lectura lui Eumene care, între timp, cu aprobarea şi cu ajutorul prietenilor, îl înlocuia din punct de vedere politic pe suveran. Alteori, Roxana îi cânta cu o voce mângâietoare felurite cântece din munţii ei natali, acompaniindu-se cu un instrument cu coarde care scotea note simple şi expresive.

După două luni, Filip îi dădu voie să se ridice din pat şi să facă în cort câţiva paşi, susţinut de Crater şi de Leonatos, dar se vedea bine că şi un efort aşa de mic îl obosea cumplit aşa încât, după aceea, scăldat în sudoare, regele adormea imediat.

Într-o zi, Leonatos intră în cort împreună cu Crater şi cu Hefestion, în timp ce Leptine încerca prin toate mijloacele

să-l facă să bea un ceai; se scărpină în chica lui mereu ciufulită şi, crezând că era o idee bună, propuse:

— Dacă i-am da să bea „cupa lui Nestor”?

Filip îl privi cu milă.

— Nu ştii ce vorbeşti. Miere, fainã, vin şi brânză: poate că vrei să-l ucizi!

— Oi fi având tu dreptate - îi răspunse Leonatos înţepat – dar ştii ce spun oamenii pe afară? Spun că regele a murit şi că noi ţinem asta în secret ca să nu se stârnească panica.

— Cum s-ar putea gândi la o asemenea idioţenie? - exclamă Filip. Doar ştiu cu toţii că regele trăieşte.

— Nu-i chiar aşa - interveni şi Hefestion. O ştim doar noi şi nimeni altcineva. Am dat ordin mai demult ca nici gărzile să nu-l poată vedea în starea asta. Efectul asupra oamenilor este ca şi cum ar fi mort.

— Are dreptate - confirmă Eumene. De fapt, oamenii nu l-au mai văzut de luni de zile, dar ne văd pe noi venind şi plecând mereu din cortul său sau adunându-ne toţi laolaltă; unii m-au văzut pe când puneam sigiliul regelui pe documente trimise către satrapi.

— Şi eu am aceeaşi impresie - fu de acord şi Crater. Unele unităţi discută deja dacă n-ar fi cazul să se convoace adunarea generală a armatei macedonene. Ştiţi ce înseamnă asta?

Eumene dădu din cap afirmativ.

— Înseamnă că ne pot obliga să primim în cortul regal o delegaţie a lor care să-l vadă pe Alexandru în această stare.

Filip se întoarse spre ei.

— Cât timp sunt eu aici, nimeni nu pune piciorul în cort fără să-i dau eu voie: sunt medicul regelui şi răspund de...

Crater îi puse o mână pe umăr.

— În absenţa regelui, adunarea generală are întreaga putere: pot să facă aşa ceva şi, cu siguranţă, o vor face.

Intrară Seleucos şi Lisimah ca să afle cum se mai simţea Alexandru şi-şi dădură seama că se discuta despre ceva important.

— Ce s-a întâmplat? - întrebă Seleucos.

— S-a întâmplat că... - începu Crater.

Nimeni nu stătuse să ia seama la Alexandru care părea cufundat într-un somn adânc, dar glasul său se auzi dintr-o dată şi-i făcu atenţi pe cei de faţă:

— Ascultaţi-mă.

Prietenii se întoarseră spre el, surprinşi şi încurcaţi. Eumene, dându-şi seama că el auzise, probabil, tot ce se discutase încercă să-i explice:

— Alexandru, este o treabă pe care noi o putem rezolva foarte bine prin...

Regele îşi înălţă capul, ridicând şi mâna într-un gest care nu admitea replică, aşa că tăcură cu toţii.

— Seleucos...

— La ordin, regele meu - răspunse mecanic prietenul său, emoţionat până în adâncul sufletului pentru că, după atâta timp, primea din nou un ordin de la Alexandru.

— Cheamă la adunare toată armata în efectiv complet. După asfinţit.

— Am înţeles.

— Leonatos...

— La ordin, regele meu - răspunse Leonatos şi mai emoţionat.

— Pune să se pregătească şi calul meu. Murgul....

— Murgul, da, da. Am înţeles.

— Am înţeles pe naiba! - izbucni Filip. Ce se întâmplă aici, aţi înnebunit cu toţii? Regele nu este în stare nici să...

Alexandru ridică iarăşi mâna şi Filip nu mai zise nimic, dar continuă să bombăne.

— Hefestion....

— Te ascult, *Aléxandre.*

— Pregăteşte-mi platoşa şi armele. Trebuie să strălucească.

— Aşa o să fie, *Aléxandre* - răspunse Hefestion cu vocea sugrumată. Strălucitoare ca steaua argeazilor.

Toţi se gândeau de-acum că regele nu mai vroia să zacă în pat şi că prefera să moară călare, ca un adevărat războinic şi Filip era convins şi el de asta. Se retrase într-un colţ mormăind:

— Faceţi ce vreţi; dacă vreţi să-l omorâţi, n-aveţi decât. Eu nu mă mai amestec, eu...

Dar nu mai putu să continue pentru că era prea nervos.

— Leonatos - continuă regele. Vreau să-mi aduci calul aici, în cort.

— Aici ţi-l aduc - îi răspunse prietenul, înţelegând că regele nu vroia să fie văzut de soldaţii săi pe când era ajutat să urce în şa.

— Duceţi-vă, acum.

Plecară, şi Alexandru, îndată ce ei plecară, lăsă capul pe pernă şi adormi. Îl treziră vocile lui Hefestion şi a lui Leonatos. Când deschise ochii, văzu că în cort lumina scăzuse, semn că soarele era la asfinţit.

— Suntem gata - îl anunţă Hefestion.

Alexandru dădu din cap, se ridică în capul oaselor pe pat şi le ceru prietenilor săi să-l ajute să meargă la baie. Leptine îl spălă şi-i parfumă corpul şi părul, îl şterse de apă şi începu să-l îmbrace.

— Dă-mă cu puţină culoare în obraji - îi ceru.

Şi fata se supuse. Pe când îi înviora cu fard culoarea obrajilor şi-i mai atenua cearcănele, el o mângâie pe faţă, spunându-i:

— O să te mărit cu un demnitar din imperiul meu şi-o să-ţi dau o zestre demnă de o regină.

Vorbea limpede, cu o voce clară. Când Leptine termină, îi întrebă pe prieteni:

— Cum arăt?

— Destul de bine - răspunse Leonatos încercând să zâmbească. Parcă ai fi un actor.

— Daţi-mi platoşa.

Hefestion îi puse platoşa şi pulparele, îi atârnă la şold sabia şi-i puse coroana pe cap.

— Aduceţi-mi calul. S-au adunat soldaţii?

— S-au adunat - îl linişti Hefestion.

Leonatos ieşi şi aduse prin intrarea din spate a cortului, ţinându-l de căpăstru, murgul sarmatic pregătit cu tot harnaşamentul, iar Hefestion îngenunchea şi făcea cu mâinile treaptă lui Alexandru. Regele puse piciorul pe ea şi prietenii îl ajutară să încalece.

Leonatos se apropie de el aducând nişte curele.

— Ne-am gândit să te legăm de hamurile calului. Nu se vede nimic: pe deasupra va fi mantia.

Alexandru nu spuse nimic şi tăcerea lui fu interpretată ca un răspuns afirmativ. Îi petrecură în jurul mijlocului o centură lată din care porneau patru curele, două în faţă şi două în spate, legate, apoi, de hamurile calului, aranjându-i pe urmă cutele mantiei de purpură astfel încât să acopere totul.

— Acum, hai să mergem - ordonă el.

Hefestion ieşi din cort, Leonatos îi făcu un semn ca şi cum ar fi vrut să spună „Acum!” şi Hefestion flutură din mână. La vederea acelui semnal, tăcerea ca de plumb a amurgului fu întreruptă de un bubuit înfundat, ca un tunet venit din depărtare. O lovitură, apoi alta şi încă una! Alexandru trase cu urechea ca şi cum nu-i venea să creadă şi, instinctiv, îşi îndreptă spatele şi-şi îndemnă calul cu călcâiele. Murgul ieşi, înconjură cortul şi se îndreptă, ascultând de îndemnul hăţurilor, către şirul lung al armatei care aştepta.

Bubuitul, rar şi solemn, parcă era în acelaşi ritm cu pasul mândru al puternicului bidiviu şi Alexandru îşi ţinu cu greu lacrimile auzind vibraţia tunătoare a uriaşei tobe de la Cheroneea!

Soldaţii, nemişcaţi în formaţie, cu mâinile încleştate pe sarise, îl priviră uluiţi pe regele lor care, cu o ţinută mândră, cu privirea aspră şi hotărâtă, îi trecea în revistă. Când ajungea în dreptul unei unităţi, ofiţerul care o comanda

ieşea cu un pas înaintea frontului, scotea sabia din teacă şi striga:

— Te salutăm, Măria Ta!

Şi Alexandru răspundea cu o uşoară înclinare a capului.

Când ajunse la capătul formaţiei, „tunetul de la Cheroneea” tăcu. Ofiţerul mai în vârstă din prima linie a *eterilor* ieşi cu calul mai în faţă şi strigă:

— La ordin, Măria Ta!

— Rupeţi rândurile - ordonă Alexandru şi, în timp ce trâmbiţele dădeau semnalul, trase de hăţurile calului şi se îndreptă în trap săltăreţ spre cortul său.

— E nebun de legat - şuiera printre dinţi Filip care-l ţinea de departe sub observaţie. Ar putea cădea la fiecare pas al calului şi...

— N-o să cadă - îl linişti Seleucos bătându-l pe umăr. N-o să cadă.

Ptolemeu nu reuşea să-şi ia ochii de la Alexandru.

— Uite, asta vroia să facă; acum, l-au văzut cu toţii, ştiu că trăieşte şi că poate sta din nou călare.

Alexandru intră din nou pe cal în cort şi prietenii îi dezlegară curelele şi-l ajutară să descalece, apoi începură să-i scoată mantia, platoşa şi pulparele şi-i desprinseră sabia de la şold.

— Puneţi-l imediat în pat - porunci Filip.

Alexandru clătină din cap, porni cu pasul încă şovăitor spre scaunul său de campanie şi se rezemă cu coatele de masă.

— Mi-e foame - spuse. Vrea careva dintre voi să mănânce împreună cu mine?

Toţi îl priviră uluiţi şi Leonatos se opri şi el în prag, ţinând calul de căpăstru.

— Leptine - strigă regele. Şterge-mi boiala asta de pe faţă şi adu-mi „cupa lui Nestor”!

— „Cupa lui Nestor”? - răbufni Filip. Ai chef să mori? Chestia aia o să-ţi cadă greu la stomac. O să ţi se facă rău, o să vomiţi şi o să ţi se deschidă iar rănile şi...

— „Cupa lui Nestor” - repetă Alexandru.

Toţi rămăseseră cu gura căscată şi se holbau la el: părea renăscut, transfigurat.

— Bătăile de tobă şi vederea soldaţilor săi sunt cauza - îi şopti Crater medicului. Lasă-l să mănânce. O să vezi că n-o să se întâmple nimic.

Leptine îi aduse „cupa” şi Alexandru începu să mănânce. Singurul semn de slăbiciune erau broboanele de sudoare de pe frunte. Filip îl privea uluit şi-şi mişca şi el din fălci, instinctiv, parcă ar fi vrut să-l ajute şi el să mestece. Şi ceilalţi, rămaşi în picioare de jur împrejurul mesei, asistau la această scenă şi parcă tot nu le venea să creadă.

Când termină, Alexandru se şterse la gură şi-şi ridică privirea spre cei din jur.

— Ce s-a întâmplat? - spuse el. Nu m-aţi mai văzut niciodată mâncând?

59

După încă o lună, regele se înzdrăveni de-a binelea şi, în cele din urmă, începu să alerge pe jos sau călare şi să se antreneze în luptă cu ajutorul lui Leonatos. Pe la sfârşitul verii, ordonă să se strângă corturile şi toată lumea să se îmbarce pe corăbii.

Coborâră două zile pe firul apei, purtaţi de curent, ajungând la graniţa cu regiunea numită Sindh, unde îi ceru lui Nearchos să acosteze. Călăuzele spuneau că de acolo pornea un drum spre trecătoarea din munţi prin care se putea ajunge la Alexandria din Arachosia.

Îşi chemă prietenii în cortul său ca să ia cina împreună şi le arătă harta pe care ofiţerii topografi o desenaseră cu ajutorul călăuzelor indigene, atât persane, cât şi indiene. Apoi, i se adresă lui Crater:

— O să pleci mâine cu jumătate din armată, treci prin Arachosia şi Drangiana şi faci ordine peste tot pe unde găseşti revolte sau acte de indisciplină. Marinarii indieni ne-au spus că Indusul este un fluviu de sine stătător şi că se varsă în Ocean, la Pattala. Uite ce plan am: la Pattala, Nearchos şi Onesicritos vor porni cu flota, navigând de-a lungul coastei răsăritene a Imperiului, iar eu, cu restul armatei, voi merge pe uscat, asigurând aprovizionarea corăbiilor în anumite locuri de acostare, după fiecare zi de navigaţie. Ne vom întâlni cu toţii în câmpia din jurul Harmoziei, un oraş care domină strâmtoarea dintre Ocean şi Golful Persic.

— De ce vrei să treci prin Gedrosia? - îl întrebă Crater. Se spune că sunt nişte locuri înspăimântătoare, un deşert pârjolit de soare tot timpul anului, fără un fir de iarbă, fără un copac.

— Hotarul de sud al Imperiului este singurul pe care nu-l cunoaştem. Trebuie să mergem şi prin părţile acelea.

Mâncară şi băură cu măsură pentru că regele mai avea, uneori, necazuri de pe urma rănii şi merseră devreme la culcare. A doua zi de dimineaţă, toată armata aliniată îl saluta pe Crater care pleca împreună cu soldaţii de sub comanda sa. Alexandru îl îmbrăţişă călduros.

— Eşti unul dintre cei mai dragi prieteni ai mei - îi spuse. O să-ţi simt lipsa.

— Şi tu mie, *Aléxandre.* Ai grijă de tine, te rog. Până acum, te-ai cam jucat cu norocul. Zeii să te aibă în paza lor.

— Şi pe tine, prietene.

Crater sări pe cal, ridicând o mână ca să dea semnalul de plecare şi lunga coloană se puse în mişcare, însoţită de sunete de trompete şi de strigătele de salut ale camarazilor care rămâneau cu Alexandru. Îndată ce ultimul detaşament din ariergardă dispăru în stepa nesfârşită care se întindea până acolo unde începea deşertul, Alexandru dădu ordinul de îmbarcare a soldaţilor şi plecă. Plutiră din nou spre sud, primind, de fiecare dată când se opreau, supunerea şi omagiul respectuos al prinţilor, până când ajunseră la Pattala, marele oraş de pe ultima porţiune a Indusului. Era foarte aglomerat şi bogat, cu o mulţime de negustori, cu corăbii care veneau de peste tot, multe dintre ele de pe o insulă foarte mare, aflată la răsărit, numită Taprobane şi despre care se spunea că ar fi fost, ea singură, mare cât India.

De acolo, flota porni să străbată ultima porţiune a fluviului până la vărsare. În acele locuri, Indusul era imens, atât de lat încât aproape că nu se putea zări celălalt mal şi Onesicritos calculă că lăţimea era de aproape cincizeci de stadii.

În seara ultimei zile de navigaţie, se aflau la gura de vărsare şi Nearchos se gândi să ancoreze corăbiile pe fluviu, într-un loc în care curentul era atât de încet încât aproape că nu putea fi observat. Se temea, de fapt, că, ieşind în largul Oceanului, nu va mai putea găsi adăpost în cazul unei furtuni neaşteptate. S-a petrecut, însă, o altă

nenorocire, nu mai puţin gravă decât o furtună: în timpul nopţii, apele scăzură atât de mult încât corăbiile se împotmoliră şi multe dintre ele se răsturnară. Nearchos dădu ordin ca nimeni să nu se mişte de pe loc, ci să aştepte ca apele să revină la nivelul normal. Veni, apoi, la Alexandru, necăjit la culme.

— Este un fenomen pe care nu-l puteam prevedea, chiar dacă am auzit că un navigator din Massalia, pe nume Piteas, a descris un loc din Oceanul de la miazănoapte unde există un vârtej care, la fiecare şase ore, înghite apele şi le dă apoi afară descoperind şi acoperind la loc porţiuni întinse de pe ţărm, dar puţini sunt aceia care-l cred pe Piteas şi, de altfel, aici nu suntem în Oceanul de la miazănoapte. Cum puteam să-mi închipui aşa ceva? Ce nenorocire... Ce dezastru!

— Tu ai făcut lucruri extraordinare - îi răspunse Alexandru. Nu trebuie să-ţi faci atâtea probleme. Ştiu că o să ieşim învingători şi din această bătălie cu fluviul şi cu Oceanul: strămoşul meu Ahile a luptat cu Scamandrius şi l-a învins. Voi învinge şi eu. Să aşteptăm să treacă noaptea. La lumina zilei, multe lucruri arată altfel.

Fu o noapte întunecoasă, cu lună nouă şi bezna făcu să crească şi mai mult zăpăceala şi chiar panica. Nearchos puse trâmbiţaşii să sune alarma şi crainicii să transmită prin viu grai, de la o corabie la alta, ordinul de a nu se mişca din loc pentru nici un motiv, dar mulţi marinari, înspăimântaţi de un asemenea fenomen şi de poveştile auzite prin porturi şi prin cârciumile din oraşele lor natale, încercară să scape cu fuga şi, la adăpostul întunericului, să ajungă în siguranţă la mal. Muriră cu toţii, înghiţiţi de nămol şi de nisipurile mişcătoare, şi muriră şi primii dintre aceia care încercau să-i salveze: urletele lor, chemările în ajutor se auziră toată noaptea, umplându-i de nelinişte şi de spaimă pe camarazii lor rămaşi pe corăbii şi care nu puteau face nimic. Apoi, strigătele se stinseră şi ele, unul câte unul, şi nu se mai auziră decât ţipetele păsărilor de noapte şi răgetul

îndepărtat al tigrului care dădea târcoale prin desişuri în căutarea prăzii.

Pe nava-amiral, Roxana se strânse toată lângă Alexandru, tremurând de frică, sub ameninţarea acelei naturi duşmănoase şi neiertătoare, atât de diferită de cea din munţii săi natali şi de cerul lor senin. Nearchos şi marinarii din echipaj rămaseră încremeniţi şi tăcuţi, murmurând doar, din când în când, câte ceva din experienţa lor de veritabili lupi de mare. Cu puţin timp înainte de revărsatul zorilor, se auzi un zgomot îndepărtat şi regele ciuli urechea.

— Ai auzit? - întrebă el.

Nearchos alergase deja la proră şi se apleca peste bord, încercând să-şi dea seama de unde venea zgomotul acela care creştea cu fiecare clipă care trecea. Văzu, la un moment dat, o dungă alburie care înainta rapid până când deveni vizibilă în lumina palidă a zorilor: un clocot ameninţător de spumă, un freamăt de talazuri care se prăvăleau spre flota macedoneană, fără apărare şi imobilizată în nămol.

— Trâmbiţaşi! - strigă amiralul. Sunaţi alarma! Sunaţi alarma! Vine valul refluxului! Vâslaşii la posturi! La vâsle, repede! Cârmaci, la locul vostru!

Şi, în timp ce semnalele trâmbiţelor se înălţau spre cerul cenuşiu al dimineţii, îi aruncă regelui o frânghie ca să se lege da catarg împreună cu Roxana iar el însuşi se năpusti spre cârmă ca s-o ţină cu mână sigură, pregătindu-se pentru izbitură.

Celelalte echipaje, auzind semnalele trâmbiţelor, dădură şi ele alarma şi peste acea întindere mlăştinoasă răsunară strigăte şi ordine agitate.

Izbitura puternicului val al refluxului fu groaznică: corăbiile fură ridicate de ape şi aruncate departe ca nişte sărmane aşchii; unele prea adânc ancorate în albia fluviului, fură sfărâmate, iar altele, izbite dintr-o parte, fură răsturnate şi târâte la mare distanţă de forţa uriaşă a apei.

Onesicritos, pilotul corăbiei regale cu cinci rânduri de vâsle, legat de cârmă, le striga oamenilor să vâslească din toate puterile pentru a menţine vasul în poziţia de plutire şi el însuşi ţinea disperat de cârmă ca să reziste la forţa dezlănţuită a vârtejurilor pe care refluxul le stârnea pe suprafaţa învolburată a apelor.

În cele din urmă, valul oceanic se potoli, întâlnind în cale fluxul venit dinspre Indus, şi Nearchos putu privi în jur ca să vadă proporţiile dezastrului. Sute de ambarcaţiuni fuseseră distruse, multe altele avariate serios şi pe suprafaţa apei pluteau sfarâmături şi oameni care se zbăteau cu disperare căutându-şi scăparea pe bârne sau bucăţi de scânduri purtate de curent.

Întreaga zi se scurse cu salvarea celor luaţi de ape şi însuşi Alexandru se strădui cu orice chip să-şi salveze oamenii, aruncându-se câteodată chiar în apă pentru a-i ajuta pe cei care, epuizaţi, erau gata să se înece.

Spre seară, toate corăbiile care rămăseseră întregi acostară afară de gura de vărsare a fluviului, pe malul nisipos al Oceanului şi comandanţii de unităţi făcură apelul: mai mult de o mie cinci sute de soldaţi se înecaseră. Toate cadavrele care putură să fie adunate, fură aşezate pe ruguri în faţa armatei înşirate în formaţie completă şi soldaţii strigară, către cele patru vânturi şi către valurile mării, numele celor morţi pentru ca amintirea lor să nu fie uitată.

Pentru toţi cei care nu mai fură găsiţi, regele ţinu un ritual funebru şi puse să se ridice un cenotaf pe mal, pentru ca sufletele lor să-şi găsească liniştea în Hades, dar mulţumi din adâncul sufletului zeilor pentru că nici unul dintre prietenii săi nu pierise în această nenorocire şi pentru faptul că-i putuse îmbrăţişa pe toţi. Aduse laude şi pentru Nearchos şi pentru Onesicritos: numai datorită curajului şi priceperii lor nenorocirea nu se transformase într-o catastrofa.

Armata mai rămase în tabăra de pe mal încă douăzeci de zile, ca să dea posibilitate celor care s-ar mai fi salvat

cumva să se alăture camarazilor lor şi pentru a putea repara corăbiile avariate.

Nu departe de tabără, găsiră un loc destul de ferit, înconjurat de câmpii roditoare şi aşezat la marginea ţinutului deşertic locuit de triburile sălbatice ale oriţilor. Alexandru întemeie aici un oraş, instalându-i acolo pe toţi aceia care, din cauza sănătăţii şubrede, n-ar mai fi fost în stare să facă faţă lungului drum prin deşertul Gedrosiei. Construi acolo un port bine adăpostit de furia apelor şi stabili un ţarc împrejmuit unde urmau să se înalţe temple dedicate zeilor. Apoi, după ce termină totul, hotărî ziua plecării atât pentru flotă cât şi pentru armata de uscat.

Nearchos îl aştepta pe cheiul portului abia construit şi Alexandru îl îmbrăţişă cu căldură, aşa cum îl îmbrăţişase şi pe Crater în momentul în care se despărţiseră.

— Ar fi fost frumos dacă fluviul ăsta ar fi fost, aşa cum pretindeau unii, cursul superior al Nilului. Am fi călătorit împreună până în Egipt.

— Din păcate, nu este aşa - răspunse Nearchos. Nu sunt de ajuns oamenii cu pielea de culoare închisă şi crocodilii ca să facă din orice apă Nil.

— Ai dreptate - recunoscu regele - dar tu ai grijă să nu pierzi din ochi coasta şi armata. Şi, atunci când poţi, acostează acolo unde vei zări focurile noastre, cât timp se va putea: îţi va fi mai uşor să te aprovizionezi cu hrană şi cu apă.

— Aşa am să fac dacă voi putea, *Aléxandre,* dar trebuie să profit de vântul ăsta care bate spre apus ca să cruţ forţele marinarilor mei şi nu ştiu dacă voi veţi reuşi să vă ţineţi după mine. În orice caz, ne vedem la Harmozia. Şi vice-amiralul meu, Onesicritos, este aici şi ar vrea să aibă plăcerea de a te saluta. Este un marinar foarte bun şi merită respect şi încurajări din partea ta.

Onesicritos veni mai în faţă şi regele îi strânse mâna.

— Zeii să fie cu voi şi Poseidon să vă aibă în grijă. Am adus sacrificii Oceanului în dimineaţa asta, împreună cu

Aristandru, şi i-am cerut să fie îndurător şi vânturile să vă fie prielnice. Am plătit deja un tribut mult prea greu.

Nearchos şi Onesicritos plecară la corăbiile lor şi dădură ordin să se ridice ancorele. Flota se îndepărtă de chei prin forţa vâslelor, dar imediat după aceea fură înălţate pânzele şi vântul le umflă cu suflarea sa voinicească. În scurt timp, corăbiile se mai văzură doar ca nişte bărcuţe, ca acelea pe care le fac copiii şi Alexandru coborî până în valurile Oceanului, înfîgând în nisipul de pe fundul apei o lance pentru a arăta că pusese stăpânire şi pe teritoriile acelea de la capătul lumii. Apoi, se întoarse către prietenii săi şi strigă:

— A venit şi rândul nostru: daţi semnalul!

Încălecară cu toţii: Hefestion, Leonatos, Ptolemeu, Seleucos, Lisimah, Perdicas şi trecură în fruntea unităţilor lor. Regele încălecă şi el, având în faţa sa steagul regal, iar lunga coloană se mişcă în sunetele trâmbiţelor şi ropotul tobelor, sub drapelele care fluturau.

60

Fâşia de pădure de pe malurile Indusului lăsă în curând locul unei câmpii, pe alocuri mlăştinoasă, pe care păşteau bivoli mari cu coarnele curbate, cerbi, antilope şi, în depărtare, apărură şi câţiva lei, destul de asemănători cu cei care puteau fi vânaţi în Macedonia. Copacii erau înalţi şi plini de păsări de toate felurile, în special papagali cu penele în culori vii. Apoi câmpia umedă se transformă într-o stepă presărată cu tufişuri rare şi pe care se vedeau turme mici de boi şi de oi, păzite de păstori cu aspect primitiv şi aproape sălbatic.

— Oriţi - îi lămuri călăuza indiană. Aceştia sunt din tribul de pe coastă, dar, în curând, îi vom întâlni pe cei care trăiesc în stepă şi în deşert; sunt cruzi şi sălbatici. Pot fi foarte periculoşi: se cuibăresc în nisip ca nişte scorpioni şi atacă prin surprindere.

— Spuneţi asta şi celorlalţi - ordonă Alexandru şi continuă să înainteze, privind în depărtare, spre miazăzi.

Se îndepărtaseră de coastă căutând drumul cel mai uşor de urmat şi Oceanul nu se mai vedea.

După patru zile de mers, armata ajunse în marginea deşertului şi oamenii priviră înspăimântaţi nesfârşita întindere de nisip încins care se aşternea în faţa lor, un adevărat iad fără un fir de iarbă şi fără nici un adăpost, pârjolit tot anul de razele nemiloase ale soarelui.

Călăuzele indiene făcură cale-ntoarsă şi Alexandru trebui să se bazeze doar pe experienţa unor ofiţeri persani care mai participaseră la expediţii în Drangiana şi Arachosia pe vremea regelui Darius.

În acele condiţii îngrozitoare, mersul era ceva cumplit, aproape disperat. Ofiţerii confiscară imediat toată apa şi o ţinură sub un control strict pentru a evita consumul exagerat, dar această măsură de prevedere ţinu foarte

puţin: rezervele fură epuizate în scurt timp şi trebuiră să caute rarele fântâni înşirate de-a lungul drumului plin de nisip şi bătut cu furie de razele soarelui. Hrana fu suficientă mai mult timp decât fusese prevăzut pentru că planul de a crea puncte de aprovizionare pentru flota lui Nearchos se dovedi a fi imposibil de realizat: de la o vreme navele nu mai putură să fie văzute; vântul dinspre răsărit, foarte puternic şi continuu împinsese corăbiile mult mai departe.

Călăuzele scite văzură într-un loc nişte urme în apropierea drumului şi-şi anunţară ofiţerii şi pe rege. Erau în pericol de a fi atacaţi: într-un ţinut atât de sărac, o armată de ocupaţie era o pradă foarte îmbietoare din cauza rezervelor de hrană pe care le transporta şi pentru numărul mare al animalelor de povară şi al cailor.

— Dublaţi numărul santinelelor - ordonă Alexandru - şi, dacă puteţi, ţineţi focurile aprinse.

Dar lemnul era foarte greu de găsit: doar câteva trunchiuri firave aduse de valuri pe ţărmul mării.

Atacară pe neaşteptate, într-o noapte fără lună şi se năpustiră asupra detaşamentului lui Leonatos care mergea la distanţă de câteva stadii, cu misiunea de a asigura ariergarda. Loviră pe întuneric şi prin surprindere, cu o precizie ucigătoare; ţâşniră ca nişte fantome dintre stânci, ca nişte furii ale infernului, peste soldaţii deja istoviţi de sete şi de lungul marş şi făcură un adevărat măcel. Leonatos luptă cu un curaj disperat şi, după ce trâmbiţaşul său rămase cu beregata tăiată de un duşman apărut pe neaşteptate din nisip, luă el trâmbiţa şi dădu mai multe semnale de alarmă pentru a cere ajutorul lui Alexandru.

Regele porni în galop cu două escadroane şi reuşi să rupă încercuirea şi să-şi elibereze prietenul, obosit şi rănit, copleşit de o ceată de duşmani. La răsăritul soarelui, mai bine de cinci sute de soldaţi zăceau pe pământ fără viaţă, uneori încleştaţi de gâtul atacanţilor într-o ultimă sforţare a agoniei.

Îi îngropară în nisip împreună cu armele lor pentru că nu erau lemne pentru rugurile funebre şi porniră mai departe cu sufletul plin de tristeţe, ştiind prea bine că acele morminte săpate în grabă vor fi violate imediat de sălbaticii înfometaţi.

Într-o zi, o echipă de cercetaşi se întoarse dintr-o recunoaştere spunând că descoperiseră câteva sate lângă ţărm, lângă gura de vărsare în mare a unui pârâu firav. Se hotărâră să atace chiar în aceeaşi noapte. O noapte cu lună plină ale cărei raze luminau deşertul ca ziua.

Leonatos îşi prinse securea de şa, luă un scut de bronz, greu de şaisprezece mine şi încălecă pe armăsarul său, dar Alexandru întinse mâna spre el ca să-l oprească.

— Rana ta este prea proaspătă. Rămâi pe loc, lasă-ne pe noi să atacăm.

— Nu rămân nici legat - mârâi prietenul său. O să plătească pentru toţi soldaţii pe care mi i-au ucis, i-au măcelărit mişeleşte fără ca măcar să se poată apăra.

Regele, prietenii şi ceilalţi călăreţi, două sute de oameni cu totul, aleseseră cai negri şi aveau pe ei mantii negre ca să piardă în bezna nopţii. Alexandru dădu semnalul de atac şi toţi caii porniră într-un galop dezlănţuit, umăr lângă umăr, pe aceeaşi linie prin câmpia pustie: păreau nişte furii zămislite în Hades.

Când oriţii îi văzură, era prea târziu; alergară totuşi să-şi apere satele, copiii şi nevestele. Fură risipiţi de la prima ciocnire, străpunşi ca nişte peşti în frigare şi, în timp ce se porniseră cu toţii să jefuiască, Leonatos plecă cu securea în mână în urmărirea duşmanilor care fugeau, secerându-i ca pe nişte spice, ucigându-i cu zecile până când simţi că-i sare inima din piept de oboseală şi până când auzi vocea lui Alexandru strigându-i:

— Gata, Leonatos, ajunge!

Atunci, se opri, năduşit tot şi plin de sânge din cap până în picioare.

O a doua echipă de cavalerie uşoară sosi după ei aducând animalele de povară cu burdufuri şi cu care pentru a aduna provizii, dar nu găsi decât turme de oi şi de capre închise în ţarcuri de piatră. Stratul gros de excremente uscate arăta că nu erau duse la păscut decât destul de rar.

— Mă întreb cu ce le-or fi hrănind - spuse Eumene care venise şi el cu convoiul de aprovizionare.

— Cu asta, după câte s-ar părea - răspunse Seleucos arătând spre nişte saci din fibre de alge uscate, pline cu o pulbere albicioasă.

— Pute a peşte - observă Lisimah.

— Este chiar peşte - confirmă Eumene luând în palmă puţin din praful acela şi apropiindu-l de nări. Peşte uscat şi făcut făină.

Se întoarseră în tabără cu apa pe care o putură aduna şi cu animalele capturate, dar, când le tăiară, gustul cărnii era respingător, ca de peşte putrezit. Totuşi, nu aveau de ales şi trebuiră să se hrănească cu ceea ce găsiseră.

Mai înaintară câteva zile sub soarele arzător, chinuiţi de arşiţă şi de sete. Deşertul îşi schimba uneori brusc culoarea, devenind de un alb orbitor şi armata era obligată să mărşălu-iască pe o crustă de sare rămasă acolo în urma unor lagune marine străvechi şi sarea aceasta coroda potcoavele cailor şi încălţămintea infanteriştilor, provocându-le mai întâi crăpături şi, după aceea, răni foarte dureroase. Multe animale de povară şi cai muriră de foame şi de sete şi, mai târziu, începură să moară şi oamenii.

Nu aveau nici timpul şi nici puteri ca să-i îngroape sau să le aducă ultimele onoruri. Soldaţii nici măcar nu-şi dădeau seama dacă un camarad de-al lor cădea sleit de puteri sau, dacă-şi dădeau seama, nu-l puteau ajuta şi corpul său era lăsat în urmă, ca pradă şacalilor şi vulturilor care se roteau în permanenţă pe deasupra armatei ce mărşăluia prin deşert. Pe lângă durerea provocată de atâtea necazuri, regele suferea şi pentru că tânăra sa soţie îndura atâtea neplăceri şi privaţiuni; nu mai puţin îl îngrijora şi soarta

flotei sale despre care nu mai avea nici o veste din ziua plecării de la Pattala.

Într-o asemenea încercare groaznică, în acele suferinţe de tot felul, doar Kalanos părea să nu simtă durerea: mergea cu picioarele goale pe nisipul încins, acoperindu-şi doar umerii cu o fâşie de pânză, iar seara, când umbra nopţii aducea puţină răcoare venea să se aşeze în preajma regelui şi discuta cu el, iniţiindu-l în filozofia sa şi în arta de a-şi controla simţămintele şi îndemnurile cărnii. Roxana, în ciuda vârstei sale fragede, se comportă şi ea într-un mod exemplar, cu o mândrie şi o forţă sufletească de necrezut şi fu văzută deseori călărind, îmbrăcată în costumul tradiţional al călăreţilor sogdieni, alături de soţul său şi, uneori, încercând să vâneze zburătoare cu arcul şi săgeţile.

Într-o zi, când oamenii ajunseseră la capătul puterilor, un soldat din garda regelui găsi, ca prin minune, o scobitură în pământ şi, pe fundul ei, părea să fie puţină umezeală. Începu să sape cu vârful săbiei până când văzu apărând, una după alta, picături de apă. Reuşi să adune suficientă ca să-şi umple coiful cu ea şi, după ce-şi muie şi el buzele, i-o dădu lui Alexandru care părea greu încercat de eforturile de până atunci şi resimţind încă dureri destul de mari de pe urma rănii sale.

Regele îi mulţumi, apoi luă coiful ca să bea, dar, în aceeaşi clipă, îşi dădu seama că toţi soldaţii săi îl priveau. Aveau ochii roşii din pricina aerului sărat, pielea uscată, buzele crăpate şi nu mai fu în stare să bea. Vărsă apa pe jos, spunând:

— Alexandru nu bea apă când soldaţii săi suferă de sete.

Apoi, văzând că mulţi dintre ei erau gata să cadă din picioare, continuă mai blând:

— Soldaţi, curaj! Credeţi cumva că zeii ne-au lăsat să realizăm lucruri atât de măreţe pentru ca, apoi, să ne lase să murim în deşertul acesta? Nu, ascultaţi-mă pe mine! Eu vă garantez că mâine seară vom scăpa din acest cuptor şi că veţi avea de mâncare şi apă din belşug! Vreţi să

renunţaţi chiar acum? Vreţi să vă lăsaţi pradă morţii acum, când salvarea este lângă voi?

La auzul acestor cuvinte, soldaţii prinseră curaj şi porniră din nou la drum până la lăsarea întunericului. Ţărmul mării rămăsese demult în spatele lor şi urcau acum spre culmea unor dealuri stâncoase unde, la căderea nopţii, puteau găsi cât de puţină răcoare. A doua zi, la asfinţit, ajunseră pe culme şi putură vedea în depărtare un oraş înconjurat de ziduri.

— Este Pura - spuse unul dintre ofiţerii persani. Am scăpat.

Alexandru strigă:

— Aţi auzit, oameni buni? Aţi auzit? Suntem salvaţi! Aţi văzut? Regele vostru se ţine întotdeauna de cuvânt!

Pe măsură ce ajungeau în vârful dealurilor şi zăreau oraşul, soldaţii urlau de bucurie, îşi aruncau armele în aer, se îmbrăţişau şi plângeau de fericire.

Ptolemeu se apropie de el, privindu-l uluit.

— Cum ai făcut? - întrebă nedumerit.

— Îţi aduci aminte că ieri am ajuns într-un loc de unde drumurile se despărţeau? Unul care mergea spre apus, de-a lungul ţărmului şi celălalt care urca spre dealuri?

— Da, îmi amintesc.

— Kalanos mi-a spus: „Drumul cel mai greu este şi cel mai bun”.

— Doar atât?

— Doar atât.

— Ai riscat.

— Mi se pare că nu-i prima dată.

— Ai dreptate, nu este pentru prima dată.

Cu ultimele puteri, ajunseră pe la asfinţit şi comandantul fortăreţei care apăra oraşul ieşi, bănuitor, să vadă cine erau aceşti oameni.

— Cine sunteţi? - întrebă el.

Alexandru se întoarse către Ptolemeu:

— Oxhatres a mai dat vreun semn de viaţă?

— Cred că da - îi răspunse prietenul. Parcă l-am văzut pe aici acum câteva zile.

— Caută-l.

Ptolemeu se îndepărtă şi, în scurt timp, se întoarse împreună cu Oxhatres care îi explică guvernatorului persan tot ceea ce ar fi trebuit să ştie despre oaspetele abia sosit.

— Alexandru? - întrebă guvernatorul uluit. Dar nu murise?

— După cum vezi, este viu şi nevătămat. Dar, te rog, lasă-ne să intrăm. Suntem tare obosiţi.

Guvernatorul dădu ordinele necesare tuturor oamenilor din jurul său şi imediat porţile oraşului se deschiseră larg, lăsând să intre armata pe care cu toţii o credeau pierdută, în frunte cu regele pe care-l crezuseră mort.

Rămaseră la Pura timp de patru zile, pentru ca oamenii să se odihnească şi să fie hrăniţi după atâtea eforturi. Alexandru îl întrebă pe guvernator dacă la Harmozia se aflase ceva despre flota sa; persanul răspunse că nu ştia nimic despre asta, dar că va ordona să se cerceteze, urmând să spună ce aflase.

— Eu nu mi-aş face prea multe iluzii - spuse Seleucos. Mi s-a spus că ruta aceasta, în anumite locuri, este periculoasă din cauza bancurilor de nisip şi se află sub controlul piraţilor care atacă navele eşuate. Dacă ar fi sosit aici, am fi aflat deja.

— Poate că ai dreptate - îi răspunse Alexandru - dar şi noi eram consideraţi morţi şi, totuşi, ne aflăm aici. Nu trebuie să disperăm niciodată.

Porniră din nou la drum către Persis, înaintând pe un teren din nou uscat şi pârjolit de arşiţă, dar comandantul de la Pura le dăduse călăuze pricepute care-i conduseră la fântânile cu apă bună de băut şi la satele de păstori unde puteau găsi nu numai lapte şi carne, ci şi legume uscate păstrate în vase mari de lut ars.

Era pe la jumătatea iernii când armata ajunse în apropiere de Salmous, la graniţa cu provincia Persis. Alexandru trimise un grup de cercetaşi spre sud ca să încerce să afle veşti despre flota sa: doi ofiţeri macedoneni şi doisprezece soldaţi, cu o călăuză persană şi cu şase cămile care cărau burdufuri cu apă.

Parcurseră două etape de câte cinci *parasangas,* pe un teren complet pustiu, până când, pe la amiază, când soarele dogorea cel mai tare, zăriră ceva în depărtare.

— Poţi să-ţi dai seama ce-i acolo? - întrebă unul dintre soldaţi, un mercenar palestinian din Azotos.

— Parc-ar fi nişte oameni - îi răspunse un camarad.

— Oameni? - întrebă unul dintre ofiţeri. Unde?

— Acolo - îi arătă celălalt ofiţer care vedea acum mai bine. Uite, fac semne, strigă... Am impresia că ne-au văzut şi ei. Repede, să mergem la ei!

Porniră în galop şi, în numai câteva clipe, se aflau în faţa a doi nefericiţi care aproape că nici nu mai arătau a oameni: hainele zdrenţuite, ochii duşi în fundul capului, pielea crăpată şi arsă de soare, buzele arse de sete.

— Cine sunteţi? - întrebară ei în greceşte.

— Mai bine spuneţi voi cine sunteţi - îi replică ofiţerul - şi ce căutaţi pe aici?

— Suntem marinari din flota regală.

— Vrei să spui că flota lui Nearchos este...

Ofiţerul nu îndrăznea să mai continue pentru că oamenii aceia arătau exact ca nişte naufragiaţi.

—... este teafără - spuse omul, cu ultimele puteri. Dar, pe toţi zeii, daţi-mi o picătură de apă dacă vreţi să vă povestesc mai departe!

61

Pe cai! - strigă regele ca ieşit din minţi după ce află vestea. Nearchos e pe ţărm şi cu el sunt toate corăbiile. Nu lipseşte nici una! Eumene, dă ordin să se încarce carele: apă, provizii, carne, dulciuri, miere, fructe şi vin, pe toţi zeii! Tot vinul pe care-l găseşti. Şi vino după mine cât poţi de repede!

— Bine, dar asta-mi ia ceva timp - încercă secretarul să-l mai domolească.

— E foarte bine dacă reuşeşti până deseară. Vreau ca oamenii aceia să petreacă, pe Zeus! O să facem un ospăţ nemaipomenit pe plajă! Trebuie să petrecem, trebuie să petrecem!

Ochii îi străluceau de emoţie şi de nerăbdare. Se purta ca un copil.

— Aveţi grijă şi de marinarii aceştia: trataţi-i ca pe nişte prinţi, ca pe nişte oaspeţi de onoare. Şi regina, vreau să fie şi regina aici.

Porni în galop împreună cu toţi prietenii săi, urmat de două escadroane de *eteri* şi zări tabăra lui Nearchos după trei zile de mers, pe seară, plin de praf şi de sudoare, dar cu o expresie luminoasă a privirii. Valurile străluceau într-o lumină aurie orbitoare şi corăbiile flotei se profilau negre pe oglinda Oceanului, arborând toate steagurile şi însemnele.

Nearchos îl întâmpină la intrarea în tabără şi Alexandru, îndată ce-l văzu, descălecă şi cei doi bărbaţi străbătură pe jos distanţa dintre ei, trecând printre şirurile de marinari şi de călăreţi în delir. În cele din urmă, alergară unul către celălalt, nerăbdători să se îmbrăţişeze şi întâlnirea lor fu mai mult o ciocnire decât o îmbrăţişare: apoi, se îndepărtară puţin, privindu-se unul pe altul, de parcă nu le venea să-şi creadă ochilor. Emoţia îi copleşea şi nu reuşeau

să scoată nici un cuvânt. Într-un târziu, Alexandru izbucni într-un râs eliberator şi strigă:

— Duhneşti a peşte împuţit, Nearchos!

— Şi tu a sudoare de cal, *Aléxandre!* - îi replică amiralul.

— Încă nu-mi vine să cred că sunteţi teferi cu toţii - spuse regele privind faţa scofâlcită a primului dintre marinarii săi.

— Nu ne-a fost uşor - recunoscu Nearchos. La un moment dat, am crezut că n-o s-o mai scoatem la capăt. Am trecut prin două furtuni, dar cel mai mult am suferit de foame şi de sete.

Porniseră spre tabără şi atât de mare era curiozitatea şi dorinţa de a-şi povesti unul altuia peripeţiile prin care trecuseră, încât nici nu observaseră că Ptolemeu aliniase cavaleria ca să le dea onorul.

Îi trezi la realitate ordinul comandantului:

— Pentru regele Alexandru şi pentru amiralul Nearchos, *alalalài!*

— *Alalalài!* - strigară din răsputeri călăreţii, înălţând lăncile şi repetându-şi de nenumărate ori strigătul, în timp ce ultima rază de soare se stingea în Ocean.

— Dă-mi voie să-l amintesc şi pe Onesicritos - adăugă amiralul făcându-i semn cârmaciului să iasă mai în faţă. S-a comportat ca un mare marinar.

— Te salut, Onesicritos - i se adresă Alexandru. Mă bucur tare mult să te revăd.

— Te salut, Măria Ta - îi răspunse pilotul. Mă bucur nespus şi eu să te văd.

— Îmi pare rău - continuă Nearchos. Nu prea am ce să-ţi ofer. Am pescuit toată ziua, dar prada e destul de săracă: totuşi, avem vreo câţiva peşti mai mărişori şi bucătarii tocmai i-au pus la fript.

— Nu-ţi face griji pentru asta - îl linişti regele. Am o surpriză pentru voi toţi, chiar dacă mă tem că ea va veni abia mâine.

— Dacă este ceea ce cred eu, abia aştept! - exclamă Nearchos. Închipuie-ţi că, odată, lihniţi de foame, am

încercat să dăm o raită prin câteva sate de pe coastă. Şi ştii care ne-a fost prada?

— Nu, dar cred că pot ghici.

— Făină de peşte. Saci întregi cu făină de peşte. Nenorociţii ăia nu aveau altceva.

— Mai ştim şi noi câte ceva despre asta.

Intrară în cortul lui Nearchos şi, imediat după aceea, veniră Ptolemeu, Hefestion, Seleucos şi ceilalţi.

— Uitaţi-vă aici - spuse Nearchos arătându-le un sul de papirus întins pe o masă improvizată. Aceasta este harta executată de Onesicritos pentru tot teritoriul de la Pattala până aici.

— Grozavă - o admiră Alexandru urmărind cu degetul interminabila coastă pustie pe care viceamiralul o menţionase sub denumirea de „ihtiofagi”.

— Mâncătorii de peşte - repetă Hefestion. Aşa este. Prin părţile alea, chiar şi caprele put a peşte. Doar când îmi aduc aminte, mi se întoarce stomacul pe dos.

— Nici nu-ţi poţi închipui câte gânduri ne-am făcut de când am pierdut contactul cu voi, cei din flotă - spuse Alexandru.

— Acelaşi lucru l-am simţit şi noi - îi răspunse Nearchos. Din păcate, nu puteam să ne deplasăm mai încet ca să vă aşteptăm şi dacă am fi putut face asta, nu v-am mai fi putut zări. Poate că eraţi mai înainte sau mai în urmă. Cine mai poate şti?

— Peştele este gata - anunţă unul dintre marinari.

— Şi nu miroase rău - fu de părere Seleucos.

— Cred că va trebui să ne aşezăm pe plajă - spuse amiralul.

— Pe corăbiile mele nu prea am paturi şi măsuţe pentru ospeţe.

— O să ne descurcăm - interveni şi Perdicas. Foamea nu alege.

În clipa aceea, pe când se îndreptau cu toţii, râzând şi glumind spre plajă, ca să ia cina, se auziră trâmbiţele care dădeau alarma.

— Pe Zeus! - exclamă Alexandru. Cine mai poate îndrăzni acum să ne atace?

Trase sabia din teacă şi strigă:

— *Eteri,* la mine! Pe cai, pe cai!

Imediat, tabăra răsună de semnalele trâmbiţelor şi de nechezatul cailor, palisada înconjurătoare fu deschisă şi escadroanele porniră în galop ca să facă faţă atacului inamic. Într-adevăr, se vedea un vârtej de praf care înainta ameninţător ca un nor de furtună şi se puteau distinge deja platoşele şi scuturile din metal.

— Dar ăia sunt macedoneni! - strigă o santinelă.

— Macedoneni? - întrebă stupefiat Alexandru oprind printr-un gest al mâinii şarja pe care o conducea.

Timp de câteva clipe nu se mai auzi decât zgomotul galopului de cai care se apropiau. Apoi, vocea santinelei răsună din nou, rupând tăcerea încordată.

— Este vinul! - se bucură soldatul. Eumene a trimis vinul cu un escadron de cercetaşi!

Tensiunea se risipi într-un hohot imens de râs şi, imediat după aceea, cercetaşii defilau prin tabără, în aplauzele camarazilor, ducând fiecare câte două burdufuri aşezate în cumpănă pe şaua cailor.

— Ei, vasăzică mâncăm şi noi ceva? - întrebă Leonatos descălecând şi desfăcându-şi platoşa.

— Mâncăm, mâncăm - răspunse Nearchos.

— O să şi bem, pe Zeus! - râse Alexandru. Datorită secretarului nostru general!

Se aşezară cu toţii pe nisipul călduţ şi marinarii începură să servească peştele.

— Felii de ton după reţetă cipriotă! - anunţă cu mândrie un marinar din Pafos. Specialitatea noastră.

Se aruncară asupra mâncării şi, totodată conversaţia se însufleţi pentru că fiecare avea ceva de povestit: despre

suferinţe şi primejdii, despre furtuni şi timp frumos, despre lupte de noapte şi monştri ai mării, poveşti spuse de prieteni care se temuseră mult timp că nu se vor mai revedea niciodată.

— Pe unde o fi Crater? - întrebă la un moment dat Alexandru. Timp de o clipă, prietenii se priviră unii pe alţii.

62

După cincisprezece zile, Crater sosi cu armata sa la Salmous şi bucuria lui Alexandru şi a prietenilor fu imensă. Petrecerile se ţinură lanţ şi, chiar atunci când armata porni din nou în marş, regele nu vru să le oprească. Puse să se construiască nişte care, cu paturi şi cu măsuţe, şi toţi prietenii lui stăteau tolăniţi în ele mâncând, bând şi distrându-se. Soldaţii puteau şi ei să se înfrupte în voie din burdufurile de vin.

Într-unul din care se afla Kalanos şi, din când în când, atât regele cât şi prietenii săi îl vizitau ca să-i asculte învăţăturile.

De jur împrejurul coloanei se auzeau neîncetat cântece de bucurie. Spre centrul Persisului nu mai mărşăluia o armată: era un fel de *komos* dionisiac, o procesiune în cinstea zeului care-l eliberează pe om de toate necazurile cu ajutorul vinului şi al veseliei.

Nearchos plecase cu flota sa, după ce terminase reparaţiile şi umpluse magaziile corăbiilor cu hrană şi apă pentru un drum lung. Trecură prin strâmtoarea Harmoziei şi intrară în golful Persic, îndreptându-se spre gura de vărsare a fluviului Tigru. Trebuiau să-i întâlnească pe ceilalţi la Susa, mergând până acolo pe un canal navigabil. Vremurile grele fuseseră date uitării aşa că marinarii vâsleau cu sârg şi manevrau cu plăcere parâmele şi pânzele, dornici să-şi încheie aventura şi s-o poată povesti rudelor şi prietenilor.

Doar un moment de încordare mai există la bordul corăbiilor, atunci când văzură ieşind din valuri, foarte aproape de nava-amiral, două coloane foarte înalte de aburi şi imediat după aceea apărură spinările lucioase ale unor fiinţe uriaşe care se afundau din nou în apă bătând din cozile enorme.

— Da'... ce-or mai fi şi astea? - întrebă înspăimântat marinarul cipriot care pregătise pe plajă cina pentru rege şi pentru prietenii acestuia.

— Balene - răspunse şeful de echipaj, un fenician care călătorise până dincolo de Coloanele lui Hercule. Nu ne vor face nici un rău: trebuie doar să fim atenţi să nu le lovim din greşeală pentru că atunci este suficientă o lovitură cu coada şi... s-a terminat cu nava-amiral. Sunt în stare s-o înghită doar dintr-o îmbucătură!

— Eu aş prefera tonii - bâigui marinarul şi-l mai întrebă îngrijorat: Dar eşti sigur că n-o să ne atace?

— Pe mare, nu poţi fi sigur de nimic - îi răspunse Nearchos. Ar fi trebuit s-o ştii până acum. Du-te acum la postul tău, marinarule!

Armata lui Alexandru îşi continuă marşul pe drumul care ducea la Pasargadae şi acolo regele constată că mormântul lui Cirus fusese violat: sarcofagul fusese deschis şi corpul Marelui Rege aruncat afară. Vrând să dea de urma vinovatului, ordonă să fie interogaţi şi judecaţi magii care avuseseră în grijă mormântul, dar nici sub tortură aceştia nu putură da nici o informaţie folositoare. Îi lăsă liberi, porunci să se refacă mormântul aşa cum era înainte şi porni spre Persepolis. Între timp, se auzise peste tot de întoarcerea sa şi vestea aceasta îi tulbură nespus pe mulţi satrapi şi chiar guvernatori macedoneni, pentru că toţi îl credeau mort şi se dedaseră la jafuri şi furtişaguri de tot felul.

Palatul imperial îi apăru lui Alexandru la fel cum îl lăsase după înspăimântătorul pârjol care-l distrusese: doar coloanele de piatră şi portalurile uriaşe se mai vedeau pe imensul platou înnegrit de fum şi acoperit de cenuşă şi de noroi uscat scurs de pe înălţimile din jur. Nestematele fuseseră smulse de pe basoreliefuri, metalele preţioase, topite de foc, fuseseră şi ele furate. Singurul semn care mai

amintea de măreţia Ahemenizilor era flacăra care ardea în faţa monumentului funerar al lui Darius al III-lea.

Regele se gândi la Statira pe care n-o mai văzuse de atâta timp şi se întrebă dacă ea primise scrisoarea lui trimisă de pe malurile Indusului. Îi scrise din nou, spunându-i că ţinea la ea şi că urma s-o întâlnească la Susa.

La câtva timp după aceea, într-o seară, pe când se odihnea împreună cu Roxana pe veranda palatului satrapului, regele fu anunţat că avea un musafir şi, la puţin timp după aceea, fu introdus un bărbat corpolent şi pleşuv care-l salută cu un surâs mieros.

— Regele meu, dragul meu băiat, nici nu ştii ce plăcere-mi face să te revăd. Dar... nu văd câinele - adăugă el privind prudent în jur.

— Eumolpos din Solis... Poţi fi liniştit, Peritas nu mai este. A murit în India ca să-mi salveze viaţa.

— Îmi pare rău de el - răspunse informatorul. Chiar dacă nu mă plăcea deloc. Ştiu că ţineai tare mult la el.

Alexandru plecă fruntea.

— Şi Ducipal a murit şi mulţi, mulţi alţi prieteni. A fost o expediţie foarte grea. Dar tu, de unde vii? Credeam că ai murit: ai dispărut fără să spui nici o vorbă şi nu te-am mai văzut.

— Ca să-ţi spun drept, şi eu te credeam mort. Şi nu numai eu. Cât despre dispariţia mea, ia-o ca pe ceva normal. Îndată ce mi-am dat seama de ceea ce vroiai de la mine, la prima ocazie prielnică am plecat, fără ca nimeni să bage de seamă: un bun informator nu lasă niciodată să se ghicească încotro s-ar putea îndrepta; asta n-o ştie, câteodată, nici chiar acela căruia trebuie să i se raporteze.

— Dacă te cunosc eu bine - spuse Alexandru - n-ai venit doar din plăcerea de a mă revedea.

Eumolpos îi dădu un sul de papirus.

— Aşa este. În absenţa ta, regele meu, şi după cum ai dorit, dacă-mi aduc bine aminte, am fost ochii şi urechile

tale. Eu nu-l uit niciodată pe acela care-mi face un bine şi tu ai avut încredere în mine şi mi-ai salvat viaţa când toţi vroiau să mă condamne la moarte. Aici se află scrise lucruri care nu-ţi vor plăcea: este lista completă cu toate faptele urâte, furturile, tâlhăriile şi violenţele comise de satrapi şi de guvernatori, inclusiv de cei macedoneni, în perioada cât ai lipsit tu. Tot acolo este şi lista tuturor martorilor de care te poţi folosi dacă vei vrea să-i aduci pe vinovaţi în faţa judecăţii. Cel răspunzător de tezaurul regal, ca să încep cu el, şchiopul acela, prietenul lui Eumene...

— Arpalos?

— El. A luat cinci mii de talanţi din vistierie, a înrolat şase mii de mercenari şi acum se îndreaptă spre Cilicia, dacă informaţiile mele sunt exacte. Cred că duce tratative cu anumiţi prieteni atenieni de-ai lui care nu prea te iubesc.

— Demostene?

Eumolpos dădu din cap aprobator.

— Încotro crezi că s-a dus?

— Probabil, spre Atena.

În momentul acela intră Eumene cu o expresie foarte încurcată.

— *Aléxandre,* îţi dau, din păcate, o veste groaznică! Nici nu ştiu cum să încep pentru că... e vina mea într-o anumită privinţă.

— Arpalos? Am aflat deja.

Şi arătă spre Eumolpos care stătea aşezat într-un colţ şi nu se făcuse remarcat.

— Şi mai ştiu şi multe alte lucruri. Toate neplăcute. Iată ce va trebui să faci: vei controla fără întârziere dacă acuzaţiile aduse prin acest document tuturor persoanelor menţionate, indiferent dacă sunt macedoneni, persani sau mezi, sunt reale. După aceea, vei porni toate procesele necesare. Macedonenii, dacă vor fi găsiţi vinovaţi, vor fi judecaţi de adunarea armatei şi sentinţele vor fi executate prin ritualul tradiţional.

— Şi Arpalos?

— Găseşte-l pe schilodul ăla blestemat, Eumene - ordonă Alexandru palid de furie. Oriunde s-ar afla. Şi ucide-l ca pe un câine.

Eumolpos din Solis se ridică.

— Cred că ne-am spus tot ce aveam de spus.

— Aşa este. Eumene te va plăti din belşug.

Eumene, şi mai încurcat, dădu din cap aprobator.

— Nu-i vina ta - îi spuse Alexandru ridicându-se în picioare. Tu nu mi-ai înşelat niciodată încrederea şi ştiu că n-o să mă trădezi niciodată.

— Îţi mulţumesc, dar asta nu scade cu nimic din necazul meu.

Se îndreptă spre ieşire şi, în timp ce se îndepărta pe coridoarele palatului, îl întâlni pe Aristandru. Clarvăzătorul avea o sclipire ciudată a ochilor, o privire halucinată şi nu-l salută.

Intră la Alexandru şi acesta observă imediat expresia sa rătăcită plină de nelinişte.

— Ce s-a întâmplat? - întrebă regele pe un ton care arăta teama de un anumit răspuns.

— Coşmarul meu. A revenit.

— Când?

— Noaptea asta. Şi altceva.

— Spune.

— Kalanos este bolnav.

— Nu se poate! - exclamă Alexandru. A îndurat cele mai grele lipsuri, încercările cele mai istovitoare, ploaia şi soarele, foamea şi setea...

— Şi totuşi este foarte bolnav.

— De când?

— De când am ajuns la Persepolis.

— Unde-i el acum?

— În casa pe care i-ai asigurat-o.

— Du-mă îndată la el.

— Cum vrei. Vino cu mine.

— Unde pleci, *Aléxandre*? - întrebă Roxana neliniştită.

— Mă duc să-l văd pe un prieten bolnav, draga mea.

Străbătură oraşul peste care se lăsau umbrele serii şi ajunseră în faţa unei case frumoase, cu portic de jur împrejur, locuinţa unui nobil persan căzut în bătălia de la Gaugamela. Alexandru îl instalase acolo pe Kalanos ca să poată trăi comod după suferinţele din timpul expediţiei.

Regele intră împreună cu Aristandru; cei doi parcurseră coridoarele cufundate în tăcere şi intrară într-o cameră abia luminată de ultimele clipe ale zilei. Kalanos zăcea pe o rogojină aşezată pe pardoseală. Ţinea ochii închişi şi slăbise şi mai mult.

— *Kalane...* - şopti regele.

Omul deschise ochii, doi ochi negri, imenşi, strălucind de febră.

— Sunt bolnav, *Aléxandre.*

— Nu pot crede aşa ceva, învăţătorule, te-am văzut trecând prin tot felul de încercări fără să te plângi de vreo durere.

— Acum mă doare. Şi suferinţa este insuportabilă.

Alexandru se întoarse ca să întâlnească privirea preocupată a clarvăzătorului său.

— Ce te doare? Spune-mi, ca să te putem ajuta.

— Este o suferinţă a sufletului, cea mai grea, pentru care nu există leac.

— Dar ce te face să fii bolnav? N-ai străbătut, oare, tot drumul care duce la liniştea sufletului?

Kalanos îl privi ţintă pe Aristandru şi în privirile lor era o oarecare comunicare. Continuă cu greu:

— Da. Până ce te-am întâlnit, până ce am văzut în tine forţa Oceanului în plină vijelie, forţa sălbatică a tigrului, măreţia impunătoare a piscurilor înzăpezite ce ajung până la cer. Am vrut să te cunosc pe tine şi lumea ta şi am vrut să te salvez când avântul tău orbesc te-ar fi putut duce la distrugere. Dar ştiam ce aveam de făcut dacă aş fi dat greş. Am făcut o înţelegere cu mine însumi. Eu te-am iubit, *Aléxandre,* la fel ca toţi aceia care te-au cunoscut şi am vrut

să te însoţesc pentru a te feri de instinctul tău inconştient, pentru a sădi în tine o înţelepciune diferită de a celor care te-au educat, de aceea a războinicilor care au făcut din tine un instrument invincibil de distrugere. Dar *tantra,* sufletul tău, nu poate fi schimbat în nici un fel, acum ştiu asta; acum văd ceea ce va fi, ceea ce se va întâmpla neapărat.

Înălţă din nou ochii ca să întâlnească privirea tremurată a lui Aristandru.

— Şi asta face ca suferinţa mea să fie peste măsură de grea. Dacă aş trăi până în momentul în care aş putea vedea ce se petrece, durerea m-ar împiedica pe vecie să mai ajung la treapta cea mai înaltă a liniştii, să-mi mai contopesc sufletul cu infinitul. Tu nu doreşti asta, *Aléxandre,* tu nu doreşti aşa ceva, nu-i adevărat?

Alexandru îl apucă de mână.

— Nu - răspunse cu glasul gâtuit de emoţie. Nu vreau asta, *Kalane.* Dar spune-mi, te rog, spune-mi ce se va întâmpla atât de îngrozitor.

— Nu ştiu. Doar simt. Şi nu pot îndura aşa ceva. Lasă-mă să mor aşa cum am jurat s-o fac.

Regele sărută mâna scheletică a marelui înţelept, apoi îl privi pe Aristandru şi spuse:

— Ascultă-i ultimele dorinţe şi spune-le lui Ptolemeu ca să i le îndeplinească el. Eu, eu... nu pot.

Şi ieşi plângând din încăpere.

În ziua fixată, Ptolemeu aduse la îndeplinire tot ceea ce i se ceruse şi începu astfel ultima călătorie a lui Kalanos spre liniştea infinită.

Puse să se construiască un rug înalt de zece coţi şi lat de treisprezece. De-a lungul drumului care ducea la rug, înşiră cinci mii de *pezeteri* cu echipamentul de paradă şi puse un alai de copii să împrăştie peste tot petale de trandafiri. Veni, apoi, Kalanos, atât de slab şi de sleit de puteri încât nu mai putea merge, dus de patru soldaţi pe o targă, cu coroane de flori în jurul gâtului după obiceiul indian. Fu

aşezat pe rug, gol aşa cum venise pe lume, şi coruri de fete şi băieţi intonau cântecele atât de mângâietoare din ţara lui. Apoi, îi fu aşezată între mâini o torţă aprinsă.

Alexandru hotărâse, în primul moment, să nu fie de faţă şi de aceea îl rugase pe Ptolemeu să îndeplinească dorinţele înţeleptului indian. În ultimul moment, însă, îşi aminti de faptul că fusese trezit din agonie chiar de Kalanos şi vru să-i aducă ultimul omagiu, aşa că parcurse şi el distanţa până lângă rug. Îl privi, atât de slab şi de gol, şi se gândi la Diogene care zăcea cu ochii închişi în faţa poloboculuі său, sub razele târzii ale soarelui dintr-o seară de demult şi, în clipa aceea, îşi aminti ce-i spusese filosoful când rămăseseră singuri. Acelaşi lucru pe care i-l spusese şi Kalanos, fără a deschide gura, în întunericul cortului său, pe când el se lupta cu moartea:

„Nu există cucerire care să aibă vreun sens, nu există război care să merite să fie purtat. La sfârşit, singurul teritoriu care ne mai rămâne este palma de pământ în care vom fi îngropaţi.”

Ridică privirea şi văzu corpul lui Kalanos învăluit într-un vârtej de flăcări. De necrezut, el zâmbea printre limbile de foc şi i se păru că mişcă buzele, că şopteşte ceva. Pârâitul flăcărilor era prea puternic ca să-l poată auzi, dar, în interiorul fiinţei sale, vocea înţeleptului se făcu, totuşi, auzită:

Ne întâlnim din nou la Babilon.

63

Alexandru părăsi imediat oraşul Persepolis cu amintirile lui triste şi porni spre Susa, unde ajunse când iarna era în toi.

Îndată ce intră în oraş, se duse să-i facă o vizită reginei-mamă care se bucură foarte mult să-l vadă şi-i ieşi în întâmpinare salutându-l după moda grecească cu o expresie folosită doar între prieteni: - *Chaire, pai!*

— Greaca ta este perfectă, mamă - o lăudă Alexandru. Mă bucur că eşti sănătoasă.

— Şi bucuria mea este nemărginită văzându-te sănătos şi teafăr - îi răspunse regina. Am plâns când am primit vestea morţii tale. Îmi închipui ce mult trebuie să fi suferit mama ta, singură, în Macedonia.

— I-am trimis o scrisoare îndată ce am ajuns la Salmous şi cred că, la ora asta, a primit-o deja şi s-a mai liniştit.

— Pot să sper că o să rămâi la prânz cu mine?

— Sigur că da. Va fi o mare plăcere pentru mine.

— La vârsta mea, altă bucurie nu mai am decât să primesc vizite şi a ta este cea mai plăcută. Ia loc, băiatul meu, de ce stai în picioare?

Alexandru se aşeză.

— Mamă, n-am venit doar pentru a te saluta.

— Dar pentru ce altceva? Vorbeşte deschis.

— Am auzit că regele Darius mai avea încă o fiică.

— Aşa este - confirmă Sisygambis.

— Ei bine, eu aş vrea s-o iau de soţie.

— De ce?

— Am intenţia să unific moştenirea lui Darius: familia lui trebuie să devină şi a mea.

— Înţeleg.

— Pot spera că-mi vei acorda mâna ei?

— Dacă ar mai fi trăit tatăl ei, ar fi fost destinată, oricum, să fie dată de soţie pentru a consolida o alianţă sau pentru a garanta fidelitatea vreunui satrap. Nu va avea nimic de obiectat; totuşi, numele ei îţi va aduce aminte de o mare iubire pe care ai pierdut-o... Ştii cum o cheamă? Barsines.

Alexandru îşi plecă fruntea copleşit de amintiri. Imagini pe care timpul părea să le fi estompat îi reveniră la fel de vii în memorie.

— Ziua aceea groaznică de la Gaugamela - continuă regina-mamă. N-am s-o uit niciodată... Statira va fi fericită să trăiască împreună cu sora sa mai mare. Dar Roxana?

— Roxana mă iubeşte. Ştie că ea este regina, dar ştie şi care sunt îndatoririle unui rege. Am vorbit deja cu ea despre asta.

— Şi ea ce-a spus?

— A plâns. La fel cum plângea şi mama când tatăl meu, Filip, aducea ca regină o nouă soţie. Dar eu o iubesc mai presus de oricare alta şi ea ştie asta.

— Ţi-o dau cu plăcere de soţie pe Barsines. Tu reuneşti în felul acesta casa Argeazilor cu cea a Ahemenizilor: nu mai există învingători şi învinşi. Ce vor spune soldaţii tăi?

— O să-i conving să fie de acord.

— Crezi?

— Sunt sigur de asta. Şi te mai rog ceva: ţi-o cer şi pe sora mai mică a Statirei şi a lui Barsines.

— O vrei şi pe Drypetis? E normal.

— Nu pentru mine. Pentru prietenul meu, Hefestion. Când eram doar nişte băieţandri, ne gândeam că ar fi frumos dacă ne-am căsători cu două surori: în felul acesta, copiii noştri ar fi fost veri. Acum, aşa ceva este posibil, dacă tu eşti de acord.

— Ţi-o dau din toată inima. Sper doar ca această căsătorie a voastră să fie bine primită de nobilii tăi şi de soldaţii macedoneni.

— Cu siguranţă că aşa va fi - îi răspunse Alexandru. Mulţi dintre soldaţii mei trăiesc deja împreună cu fete persane

sau din Media şi unii au chiar şi copii împreună. Este normal ca acum să se căsătorească şi pentru ceilalţi voi alege eu soţii persane. În total, eu am calculat că vor fi cam zece mii de căsătorii.

Bătrâna regină făcu ochii mari.

— Zece mii, *pai?* Oh, mare Ahura Mazda, aşa ceva nu s-a mai văzut niciodată!

Zâmbi cu un aer de ironie nevinovată.

— Pe de altă parte, cred că ai dreptate: patul este locul cel mai potrivit pentru a pune bazele unei păci trainice.

În acelaşi timp cu pregătirile pentru viitoarele nunţi, Alexandru începu să plănuiască noi expediţii ca să descopere ţinuturi încă necunoscute şi, pentru aceasta, aştepta nerăbdător sosirea flotei lui Nearchos care fu semnalată, la începutul primăverii, la gurile de vărsare ale Tigrului.

Nava-amiral, care purta stindardul argead cu steaua aurie aruncă în cele din urmă ancora pe canalul aflat foarte aproape de zidurile oraşului şi, în urma ei, acostă şi restul flotei, întâmpinată de aclamaţii şi aplauze, sunete de trâmbiţă şi ropot de tobe.

Nearchos, îmbrăcat cu platoşa de paradă, primi onorul a două batalioane de *pezeteri* aliniaţi pe mal şi fu primit, apoi, de Alexandru, aşezat pe tron, având-o alături pe Roxana care arăta minunat în veşmintele imperiale ţesute cu fir de aur şi împodobite cu pietre preţioase.

Îndată ce-l văzu pe amiral, regele se ridică pentru a-i ieşi în întâmpinare şi-l sărută pe amândoi obrajii, apoi îi primi pe vice-amiralul Onesicritos şi pe toţi comandanţii de corăbii pentru a-i felicita, oferind fiecăruia câte un dar.

În aceeaşi seară, îi invită la cină pe toţi prietenii, inclusiv pe Nearchos şi Eumene, ca să le comunice hotărârile pe care le luase. Banchetul urma să aibă loc chiar în sala tronului şi paturile pentru meseni fură aşezate pe trei laturi, astfel încât toţi să-l poată vedea şi auzi pe rege. Nu

participau nici femei şi nici cântăreţi, ceea ce, dacă n-ar fi existat paturile, ar fi făcut ca această reuniune să semene mai mult cu un consiliu de război decât cu un banchet.

Alexandru începu să vorbească:

— Am hotărât că a venit vremea să vă însuraţi.

Cu toţii se priviră uluiţi.

— Aveţi o vârstă matură - continuă regele - şi trebuie să vă gândiţi la întemeierea unei familii. Am ales pentru voi soţii foarte frumoase şi de rang înalt... toate persane.

Pentru o clipă, se aşternu tăcerea.

— Asta nu-i tot - continuă el. Am hotărât să oficializăm toate căsătoriile între macedoneni şi fete asiatice care, de fapt, există de mai mult timp. Mulţi, după cum ştiţi, au şi copii. Eu voi asigura zestrea mireselor, inclusiv pentru aceia care doresc să se căsătorească o dată cu ceilalţi. Bineînţeles, cu condiţia ca mireasa să fie persană. Acesta este singurul mod în care cucerirea acestui imperiu poate avea un viitor, pentru a şterge nemulţumirile, ura, dorinţele de răzbunare: o singură patrie, un singur rege, un singur popor. Acesta este planul meu şi aceasta mi-e voinţa. Dacă vreunul dintre voi este de altă părere, s-o spună fără teamă.

Nimeni nu deschise gura. Doar Eumene ridică o mână.

— Eu nu sunt macedonean şi nici măcar nu sunt un erou ca voi ceilalţi şi nu am de gând să iau parte la întemeierea nici unui imperiu: aş fi foarte fericit dacă m-aţi scuti de participarea la această orgie reproductivă din primăvară. Numai când mă gândesc că m-aş putea împiedica mereu de o soţie mi se face pielea ca de găină şi...

— Mireasa ta - îl întrerupse Alexandru zâmbind - se numeşte Artonis, este fiica satrapului Artaozos şi este foarte graţioasă şi supusă. Va fi o fericire pentru tine, sunt sigur de asta.

Ceremonia căsătoriei avu loc în primăvara următoare sub un cort uriaş, după ritualul persan: fură aşezate nişte scaune într-o ordine fixată în prealabil şi, apoi, mirii sosiră şi

ei pentru toastul comun şi pentru urările reciproce de fericire. Îndată după aceea, intrară miresele, îmbrăcate în veşmintele nupţiale tradiţionale şi merse fiecare să se aşeze lângă viitorul soţ. Fiecare dintre invitaţi primi în dar câte o cupă de aur şi începu banchetul, o cină somptuoasă pentru douăzeci de mii de oaspeţi. Vinul curgea dintr-o fântână şi fiecare bea după dorinţă, iar corurile de băieţi şi de fete cântau imnurile nupţiale acompaniaţi de harpe babiloniene şi indiene, de flaute şi tobe.

Statira sosise la Ecbatana de două zile şi luă parte la ceremonie ca damă de companie a surorii sale, Barsines, născută din prima căsătorie a lui Darius. Când veni momentul să se retragă, o însoţi până în pragul camerei nupţiale, unde trebuia să vină şi mirele. Alexandru ajunse acolo înaintea ca ea să fi plecat şi o salută cu o sărutare.

— Mă bucur că ai venit, Statira. A trecut mult timp de când ne-am văzut ultima oară.

— Aşa este, stăpâne, a trecut mult timp.

— Sper că te simţi bine.

— Eu, da, mă simt bine - răspunse Statira cu un surâs enigmatic - dar mă întreb dacă tu te simţi la fel de bine.

— Ei, poate că am băut un pic - răspunse Alexandru - dar vinul nu poate decât să-mi facă bine într-o noapte ca asta.

— Ai dreptate: va trebui să faci fericită o fecioară de aproape treizeci de ani şi o soţie care nu te-a mai văzut de mai bine de patru.

La auzul acelor cuvinte, Alexandru rămase câteva clipe pe gânduri şi şopti:

— Ce repede trece timpul...

Apoi, se apropie de ea, o privi ţintă şi o întrebă:

— Vrei să-mi dăruieşti dragostea ta sau vrei să mă sfidezi?

— Să te sfidez? De ce ar trebui să fac aşa ceva? O să aştept în camera de alături s-o faci fericită pe iubita mea soră: ea este noua mireasă şi are dreptul la ce-i mai de soi

din toată puterea ta - răspunse Statira cu cel mai dulce zâmbet.

Îl sărută şi se retrase camera sa, închizând uşa după ea.

Regele trecu în noaptea aceea pe la amândouă soţiile sale persane, mai întâi pe la Barsines şi, apoi, pe la Statira, dar, când o văzu pe cea de-a doua adormind în sfârşit, îşi aruncă pe umeri o hlamidă şi ieşi pe coridor. Privi în jur şi, pentru că de jur împrejur era o linişte deplină, coborî scările, traversă curtea şi intră la Roxana, în apartamentele regale. Încercă să nu facă nici un zgomot, dar, când se întinse pe pat, ea se răsuci fulgerător şi-l atacă precum o furie, lovindu-l cu pumnii şi zgâriindu-l cu unghiile.

— Pielea ta mai miroase încă a parfum de la femeia aceea şi îndrăzneşti să mai vii lângă mine - striga ea.

Alexandru o prinse de încheieturile mâinilor şi o ţinu nemişcată pe pat. O simţea cum se zbate şi gâfâie sub greutatea lui, dar nu spuse nimic. O lăsă să strige şi, apoi, să plângă mult timp, deznădăjduită. În cele din urmă, o lăsă liberă şi se întinse din nou alături de ea, aşteptând să-i treacă furia şi durerea din suflet.

— Dacă vrei, pot să plec - îi spuse.

Roxana nu răspunse.

— Ţi-am spus că va trebui să mă căsătoresc cu Barsines şi că Statira se va întoarce şi ea. Un rege are unele îndatoriri...

— Asta nu schimbă nimic - strigă Roxana. Crezi că asta mă face să mă simt mai bine?

— Nu, nu cred - răspunse Alexandru. Uite, de asta te-am întrebat dacă vrei să plec.

— Chiar ai pleca? - întrebă fata.

— Doar dacă mi-ai cere-o tu - răspunse regele - dar sper ca tu să nu-mi ceri aşa ceva pentru că eşti singura femeie pe care-o voi iubi toată viaţa.

Roxana tăcu vreme îndelungată, apoi spuse:

— *Aléxandre...*

— Da.

— Dacă o să mai faci asta, o să mă omor şi, o dată cu mine, va muri şi copilul tău. Sunt însărcinată.

Alexandru îi strânse mâna şi plânse tăcut, la adăpostul întunericului.

A doua zi, printr-o hotărâre a regelui, fură şterse toate datoriile pe care le contractaseră soldaţii macedoneni. La început, mulţi nu îndrăzneau să le declare crezând că Alexandru inventase o stratagemă pentru a-i descoperi pe aceia care nu ştiuseră să-şi administreze bine banii sau care nu reuşiseră să trăiască doar din salariul bun pe care-l primeau.

Dar Alexandru, văzând că primise cereri de lichidare atât de puţine, dădu de veste că nu dorea să ştie cine era datornicul, ci numai suma la care se ridica datoria, aşa încât prinseră curaj cu toţii şi-i prezentară lui Eumene cererile şi documentele care atestau datoriile, primind suma necesară pentru a le achita.

Cheltuiala totală fu apreciată de secretarul general la zece mii de talanţi.

Pe la sfârşitul primăverii, regele făcu o serie de manevre la Opis, de-a lungul Tigrului, unde îi sosiseră întăriri: treizeci de mii de tineri persani instruiţi după modelul macedonean. Avu loc o mare paradă la care tinerii luptători asiatici, denumiţi Urmaşii, făcură dovada unei vitejii deosebite şi a unei îndemânări extraordinare. Acest lucru îi irită din nou pe soldaţii macedoneni care se temeau că vor fi puşi pe aceeaşi treaptă cu cei pe care-i învinseseră în bătălii şi-i supuseseră. Nemulţumirea lor crescu şi mai mult când aflară că Alexandru vroia să-i lase la vatră pe toţi răniţii, invalizii şi infirmii, trimiţându-i acasă împreună cu Crater care urma să-l înlocuiască pe bătrânul Antipatros ca regent al Macedoniei.

— Sunt furioşi - îi raportă Crater. Îţi cer să primeşti o delegaţie a lor.

Manevrele se sfârşiseră şi tinerii Urmaşi se reîntorseseră în corturile lor. Alexandru porunci să-i fie dus tronul afară şi-i spuse prietenului său:

— Cheamă-i aici.

Se vedea, însă, că era nemulţumit şi foarte prost dispus.

Crater se îndreptă spre tabăra macedoneană care era cu totul separată de cea persană şi nu după mult timp apăru cu o grupă de soldaţi care reprezentau diferitele arme: cavaleria, infanteria grea, cercetaşii, *scutierii,* arcaşii călare.

— Ce doriţi? - întrebă Alexandru cu răceală în glas.

— Este adevărat că-i trimiţi acasă pe veterani, invalizi şi infirmi? - întrebă un comandant de companie al *pezeterilor,* cel mai bătrân dintre ei.

— Da - răspunse regele.

— Şi ţi se pare că ar fi soluţie bună.

— Este o soluţie necesară. Vor mai urma şi alte expediţii şi ei nu mai sunt capabili să lupte.

— Dar ce fel de om eşti? - strigă altul. Acum, că-i ai pe barbarii ăştia mititei, îmbrăcaţi ca nişte filfizoni care fac tot felul de giumbuşlucuri şi de tumbe, nu mai ai nevoie de soldaţii tăi, de aceia care au cucerit pentru tine jumătate din lume, cu sudoarea şi cu sângele lor.

— Aşa este! - întări un al treilea. Acum îi trimiţi acasă, dar în ce hal? Îi trimiţi la fel cum i-ai primit de la familiile lor, acum zece ani? Nu! Atunci erau tineri, puternici, perfecţi! Acum îi trimiţi acasă istoviţi, sleiţi de puteri, răniţi, invalizi, schilozi. Ce viaţă vor mai avea ei? Şi i-ai avut în vedere pe cei care nu se vor mai întoarce? Pe cei care au căzut în capcane, înţepeniţi de frig, zdrobiţi pe piscurile munţilor, înecaţi în apele mocirloase ale Indusului, sfârtecaţi de crocodili, muşcaţi de şerpi, morţi de foame şi de sete în deşert. La ei te gândeşti? La văduve şi la orfani te gândeşti? Nu, rege, tu nu te gândeşti la toate astea pentru că altfel nu te-ai fi pornit niciodată să faci aşa ceva. Te-am ascultat întotdeauna, ne-am supus întotdeauna, dar acum trebuie să ne asculţi şi tu pe noi! Noi, soldaţii tăi, ne-

am întrunit în adunarea generală şi am hotărât. Ori toţi, ori nici unul!

— Ce vrei să spui? - întrebă Alexandru din ce în ce mai întunecat la faţă.

— Vreau să spun că - răspunse comandantul de companie - dacă-i laşi la vatră pe veteranii invalizi, va trebui să ne laşi la vatră pe toţi. Da, ne întoarcem cu toţii acasă. Rămâi cu barbarii tăi cu frumoasele lor platoşe acoperite cu aur şi să vedem dacă vor fi în stare să facă tot ceea ce am făcut noi, dacă vor şti să-şi verse sângele pentru tine aşa cum am făcut-o noi. Rămâi cu bine, Măria Ta.

Micul grup abia schiţă un salut din cap, apoi întoarse spatele şi porni în pas cadenţat spre tabăra macedonenilor.

Alexandru se ridică în picioare palid de furie şi de umilinţă şi se adresă călăreţilor din garda sa personală:

— Şi voi gândiţi la fel?

Comandantul lor nu spuse nimic.

— Şi voi gândiţi la fel? - strigă regele din nou.

— Gândim la fel ca şi camarazii noştri, Măria Ta - sună răspunsul comandantului.

— Atunci, plecaţi, vă scutesc de orice obligaţii: nu mai am nevoie de voi.

Comandantul dădu din cap în semn că înţelesese, apoi îşi adună oamenii şi porniră în galop spre tabără.

La scurt timp după aceea, locul lor fu luat de un grup de Urmaşi persani care, începând din acel moment, făcură de pază în faţa cortului regal, strălucitori în armurile lor noi, în uniformele lucrate cu măiestrie, cu steagurile lor de purpură şi aur.

Timp de două zile, Alexandru nici nu vru să-i mai vadă pe soldaţii săi şi nici nu spuse nimănui ce avea de gând să facă, dar, în tabără, gestul său stârni o mare tulburare. Se simţeau cu toţii ca o turmă fără stăpân, ca nişte copii fără tată, singuri într-o ţară imensă pe care-o cuceriseră şi care-i privea acum cu milă şi batjocoritor. Deasupra tuturor

acestor sentimente, se afla unul: durerea că fuseseră alungaţi de lângă rege, gândul că el punea la cale alte isprăvi, îşi făurea alte visuri, făcea planuri pentru alte aventuri nemaipomenite, dar fără a-i mai lua în seamă şi pe ei. Îi durea faptul că nu-l mai vedeau, că nu mai era printre ei, că nu mai aveau legătură cu el.

Trecură două zile fără ca regele să se fi arătat la faţă. În a treia zi, câţiva soldaţi spuseră:

— N-am făcut bine. În fond, el a ţinut întotdeauna la noi, a suferit cot la cot cu noi, a mâncat ce-am mâncat şi noi, a fost rănit mai grav decât oricare dintre noi, ne-a copleşit cu daruri şi cu favoruri. Să mergem la cortul lui şi să-i cerem iertare.

Alţii îi luară în râs:

— Da, da, duceţi-vă, duceţi-vă ca să luaţi şi câteva picioare în dos!

— S-ar putea şi asta - răspunse bărbatul care vorbise primul. Dar eu tot o să mă duc, tu faci cum vrei.

Îşi lăsă armele în cort, desculţ şi doar cu chitonul pe el, ieşi din tabără. Se luară şi alţii după el, din ce în ce mai numeroşi, până când mai bine de jumătate din armată se îngrămădi în jurul cortului regal sub privirile uluite ale gărzilor persane.

În acel moment, Crater trecu pe acolo şi-i văzu. Sosi şi Ptolemeu dintr-o misiune de pe malurile Tigrului şi întrebă:

— Ce se întâmplă aici?

Intrară amândoi în cort şi Crater spuse:

— Soldaţii sunt afară, *Aléxandre.*

În aceeaşi clipă, se auzi un strigăt:

— Iartă-ne, rege!

— Îi aud - răspunse Alexandru în aparenţă indiferent.

— Alexandru, ascultă-ne! - se auzi strigând o altă voce.

Ptolemeu nu reuşi să-şi stăpânească emoţia.

— De ce nu ieşi la ei? Sunt soldaţii tăi.

— Nu mai sunt. Şi nu eu m-am lepădat de ei: ei s-au lepădat de mine. N-au vrut să mă înţeleagă.

Ptolemeu nu mai adăugă nimic: îşi cunoştea prietenul prea bine ca să mai insiste.

Trecu o zi şi o noapte, apoi încă o zi şi rugăminţile soldaţilor deveneau tot mai fierbinţi, iar glasurile lor tot mai insistente.

— Gata, ajunge! - strigă Ptolemeu. Ajunge! Oamenii ăia nu dorm şi nu mănâncă de două zile şi două nopţi. Dacă eşti bărbat, du-te la ei! Chiar nu eşti în stare să-i înţelegi? Tu eşti un rege, tu cunoşti dedesubturile guvernării şi ale politicii, dar ei ştiu doar un lucru: te-au urmat până la capătul lumii, şi-au vărsat sângele pentru tine şi acum tu îi alungi şi aduci în jurul tău pe unii împotriva cărora, până mai ieri, le-ai cerut să lupte. Chiar nu poţi înţelege cum se simt? Şi crezi că doar banii pe care i-au primit sunt adevărata lor răsplată?

Alexandru păru să se trezească dintr-un fel de amorţeală şi-l privi în ochi pe Ptolemeu, ca şi cum ar fi auzit acele cuvinte pentru prima oară. Apoi, se ridică şi ieşi, pe când afară stătea să se lase seara.

Armata întreagă se afla adunată acolo; mii de soldaţi fără arme, aşezaţi pe jos prin praf, mulţi dintre ei cu ochii în lacrimi.

— V-am ascultat, soldaţi! - strigă el. Credeţi că sunt surd? Ştiţi că, de două nopţi, nu dorm din cauza voastră?

— Nici noi nu dormim de două nopţi, rege! - se auzi o voce din mulţime.

— Pentru că sunteţi nişte nerecunoscători, pentru că nu vreţi să mă înţelegeţi, pentru că... - începu să strige Alexandru.

Ieşi mai în faţă un veteran cu barba albă şi cu pletele lungi, ciung de o mână, şi-şi aţinti privirea drept în ochii lui.

— Pentru că te iubim, măi băiete - spuse el.

Alexandru îşi muşcă buzele dându-şi seama că, în clipa următoare, avea să izbucnească în plâns ca un copil, el regele Macedoniei, Regele Regilor, Faraonul Egiptului, suveranul Babiloniei să plângă ca un băieţaş prostuţ în faţa

unor soldăţoi neghiobi. Şi plânse. Cu lacrimi fierbinţi, fără a se mai abţine, fără ca măcar să-şi acopere faţa. Şi când, într-un târziu, se potoli, răspunse:

— Şi eu vă iubesc, afurisiţilor!

64

Alexandru, aşezat pe jilţul său de pe estradă, privi soldaţii pe care semnalele de trâmbiţă îi adunaseră în faţa lui. Apoi îi făcu un semn lui Eumene care începu să citească:

Alexandru, rege al macedonenilor şi conducător panelenic, decretează:

Veteranii care, la vizita medicală, vor fi declaraţi inapţi pentru a mai lupta se vor întoarce în ţară cu generalul Crater.

Vor primi din partea regelui un dar care să le aducă aminte de el cât timp zeii le vor da zile să trăiască. În plus, fiecare va primi o coroană de aur pe care vor avea dreptul s-o poarte la toate manifestaţiile publice, când vor asista la întreceri atletice sau la spectacole de teatru. În asemenea ocazii, ei vor trebui să se aşeze pe locurile rezervate şi în tribunele de onoare.

Decretează, de asemenea, că li se va plăti solda cuvenită pentru tot restul vieţii şi că orfanii vor primi solda părinţilor lor căzuţi glorios în luptă, până la împlinirea vârstei de douăzeci de ani.

Garda macedoneană a regelui este repusă în drepturi şi obligaţii. Toţi aceia care au fost răniţi uşor sau s-au îmbolnăvit vor primi îngrijirile medicale necesare şi vor fi reintegraţi în armată. Regele îl va însărcina pe medicul său personal, Filip, să se ocupe de îngrijirea lor. Le declară tuturor dragostea sa cea mai profundă şi fierbinte recunoştinţă. Pentru totdeauna!

La auzul acestor cuvinte, se produse un adevărat vacarm, bătăi de săbii în scuturi, urale, cântece şi strigăte de nespusă bucurie.

După patru zile, coloana de sub comanda lui Crater porni în marş în direcţia Eufratului şi a mării. Alexandru rămase

locului privind după ei până când şi ultimul om dispăru la orizont.

— O dată cu ei, parcă pleacă şi o parte din mine – spuse el celor din jur.

— Ai dreptate - îi răspunse Eumene - dar ai dat un decret foarte bun. Poţi fi sigur că vor merge cu toţii la teatru, chiar şi aceia care n-au pus niciodată piciorul pe acolo, ca să nu piardă ocazia de a se aşeza pe locurile rezervate din primele rânduri şi să poarte în public coroana de aur pe care le-ai dăruit-o.

— Ce crezi că va spune Antipatros?

— Despre înlocuirea lui cu Crater? Nu ştiu. Întotdeauna a fost cinstit, te-a servit întotdeauna cu credinţă. Va fi amărât, asta e sigur, dar nimic altceva. Pe de altă parte, el este ultimul rămas din vechea gardă a tatălui tău. Ce ai de gând să faci acum?

— Îţi aduci aminte de ucşi?

— Cine-i poate uita pe sălbaticii ăia?

— La nord, mai este un asemenea trib, chiar mai sălbatic, care a sprijinit încercările de restaurare a vechii guvernări persane: coseii. Trebuie să rezolv şi cu ei şi vom merge apoi la Ecbatana, ultima capitală, ca să ne întărim autoritatea, să controlăm tezaurul regal şi să-i judecăm pe guvernatorii corupţi. După aceea, vom merge la Babilon, viitoarea capitală a Imperiului.

— Cât va dura, după tine?

— Cam două, trei luni.

Alexandru greşea: le fu necesară toată primăvara pentru a-i supune pe cosei şi o bună parte din vară o petrecură la Ecbatana. Trei înalţi funcţionari macedoneni, Eracles, Meleagru şi Aristonicos fură condamnaţi pentru corupţie, furt şi sacrilegiu asupra sanctuarelor persane şi executaţi imediat. În acest fel, regele arătă că nu făcea diferenţa între macedoneni şi persani. De altfel, nu puţini persani care se arătaseră a fi administratori corupţi fură şi ei

condamnaţi la moarte. În toate aceste cazuri, informaţiile primite de la Eumolpos din Solis se dovediră reale.

După ce toate aceste operaţiuni se încheiară, regele hotărî să se organizeze ample festivităţi, cu jocuri şi spectacole, aceasta şi pentru că sosiseră trei mii de atleţi, actori şi impresari din Grecia. Apoi, se instală în palatul regal cu Roxana. În acest timp, Statira se mutase cu sora sa pe care o luase în căsătorie Alexandru în palatul din Susa. În acest fel, se ferea de gelozia Roxanei, din ce în ce mai înverşunată pentru că regina îşi dădea seama de puterea pe care o avea asupra sufletului soţului său care nu-i putea refuza nimic. Într-o seară, după ce făcuseră dragoste, în timp ce stătea, după cum obişnuia, lungită lângă el, cu capul pe pieptul lui, îi spuse:

— Acum sunt cu adevărat fericită, *Aléxandre.*

Regele o îmbrăţişă cu putere.

— Şi pentru mine este un moment fericit - spuse el. Flota mea s-a întors întreagă şi nevătămată, am terminat cu toate operaţiunile militare, m-am împăcat cu soldaţii mei, am unit prin căsătorie două neamuri şi, în curând, voi avea şi un fiu.

— Mai aşteaptă - râse Roxana. S-ar putea să fie o fiică.

— Oh, nu - protestă Alexandru. Sunt sigur că va fi băiat: Alexandru al IV-lea! Tu vei fi mama moştenitorului meu la tron, Roxana. Şi, pentru a cinsti acest eveniment, am proclamat mai multe serbări: întreceri, spectacole de teatru grecesc. Sunt lucruri pe care tu nu le cunoşti, dar sunt sigur că vei învăţa imediat să le preţuieşti. Închipuie-ţi sute de care trase de patru cai alergând cu o viteză ameţitoare, închipuie-ţi povestiri istorice prezentate pe scenă cu oameni în carne şi oase care se prefac a fi personaje istorice, închipuie-ţi atleţi care se întrec la alergări, lupte, sărituri, aruncarea suliţei. De asemenea, dansuri, cântece, muzici...

Fata îl privea captivată. De când îşi părăsise munţii în care nu trăiau decât păstori, văzuse tot soiul de minunăţii şi

viaţa sa împreună cu Alexandru care, în ochii săi apărea de fapt ca fiind atotputernic, părea un vis fără sfârşit.

Începură serbările şi banchetele, dar, în timpul acestor petreceri, Hefestion se îmbolnăvi. Regele alergă imediat la căpătâiul bolnavului, îndată ce Eumene îl anunţă.

— Ce are? - vru să ştie el imediat.

— Febră mare şi greaţă - răspunse Eumene.

— Cheamă-l pe Filip.

— Ai uitat că l-ai lăsat la Susa? L-am chemat pe Glaucos: este un medic excelent.

Deşi avea temperatură, Hefestion avea chef de glume.

— Nu vreau doctori: trimite-mi o amforă de vin de Cipru ca să mă îngrijesc aşa cum ştiu eu.

— Nu fi caraghios - îl potoli Alexandru. O să faci ce-o să-ţi spună medicul.

Glaucos veni în mare grabă, dezveli pieptul bolnavului şi-l ascultă cu atenţie.

— Cine poate să-mi spună de ce urechile doctorilor sunt întotdeauna reci ca gheaţa? - glumi Hefestion.

— Dacă vrei un medic cu urechile calde, trebuie doar să-l ceri - îi răspunse Eumene tot în glumă. Prietenul tău este stăpânul lumii şi poate găsi tot ce doreşte.

Glaucos începu să palpeze abdomenul pacientului şi-l găsi cam umflat şi tare.

— După părerea mea, a mâncat ceva care i-a căzut greu. O să-i prescriu un purgativ şi va trebui, după aceea, să postească bând doar apă timp de cel puţin trei zile.

— Eşti sigur că este cel mai bun tratament? - întrebă Alexandru.

— Cred că şi Filip ar proceda la fel. Dacă n-ar fi atât de departe, aş trimite un curier ca să-l cheme la consult, dar cred că nu merită un asemenea efort. O boală de felul acesta ar trebui să se vindece într-un timp mai scurt decât acela care-i este necesar unui curier ca să ajungă până la Susa.

— E bine aşa, dar tu să nu-l scapi din ochi. Hefestion îmi este cel mai drag dintre toţi prietenii mei. Suntem prieteni din copilărie.

Şi, în timp ce vorbea, privirea i se opri asupra medalionului de aur pe care Hefestion îl purta la gât, având încastrat în el un dinţişor de lapte: al său. În schimb, el purta la gât dinţişorul lui Hefestion: primul gaj de prietenie pe viaţă pe care-l schimbaseră între ei.

— Nu te teme, Măria Ta - îi spuse medicul. O să-l vindecăm cât se poate de repede pe generalul Hefestion.

Alexandru ieşi şi medicul îi dădu bolnavului să înghită purgativul şi-i dădu instrucţiuni pentru regimul pe care-l avea de urmat.

— În trei zile, dacă lucrurile merg bine, o să poţi mânca un pic de supă de găină.

Într-adevăr, după trei zile, Hefestion se simţea mai bine: febra mai scăzuse, chiar dacă era încă destul de ridicată, iar abdomenul arăta mai bine. În ziua aceea, în programul întrecerilor era şi o cursă a carelor trase de cai: Glaucos, pasionat de cai, trecu să-l vadă pe pacient şi, găsindu-l într-o stare mult mai bună, îl rugă să-i dea voie să lipsească timp de câteva ore.

— Generale, azi este o întrecere pe care mi-ar plăcea tare mult s-o văd. Aş vrea să mă duc şi eu, dacă nu ai nimic împotrivă.

— Sigur că nu - răspunse Hefestion. Du-te să te distrezi şi tu puţin.

— Pot să stau liniştit? O să fii... cuminte?

— Cât se poate de liniştit, *iatré.* După toate câte am păţit în zece ani de campanie militară, nu mă tem eu de o mică temperatură.

— În orice caz, voi fi înapoi înainte de a se însera.

Glaucos ieşi şi Hefestion, lăsând la o parte postul şi purgativele, chemă un servitor şi-i porunci să-i gătească imediat doi pui fripţi şi să-i servească împreună cu un vin de la gheaţă.

— Dar, stăpâne... - încercă omul să spună.

— Vrei să faci ce ţi-am spus sau pun să te biciuiască? - îl ameninţă Hefestion.

Speriat de o asemenea alternativă, servitorul făcu aşa cum i se poruncise: găti puii şi se duse să ia din pivniţă vin păstrat în zăpadă. Hefestion înfulecă friptura şi bău o jumătate de amforă de vin rece.

Spre seară, Glaucos se întoarse şi intră foarte bine dispus în dormitorul pacientului său.

— Ce mai face viteazul nostru războinic? - întrebă el, dar privirea îi căzu pe oasele de pui căzute pe jos şi apoi pe amfora goală care se rostogolise până într-un colţ şi se făcu alb ca varul. Întoarse încet capul spre pat: Hefestion nu mai reuşise să ajungă până acolo. Zăcea întins pe pardoseală. Mort.

65

Ştirea îi fu raportată imediat lui Alexandru şi regele porni în grabă spre casa prietenului său, sperând că, totuşi, era vorba despre o neînţelegere. Când ajunse acolo, Eumene, Ptolemeu, Seleucos şi Perdicas sosiseră deja şi de pe feţele lor, din priviri, îşi dădu seama că nu mai era nici o speranţă.

Prietenul său era deja aşezat pe pat, pieptănat, bărbierit şi îmbrăcat cu haine curate. Alexandru se aruncă deasupra corpului fără viaţă, strigând şi plângând disperat. Apoi, după ce durerea se mai potoli, se aşeză într-un colţ, ţinându-şi capul în mâini şi plângând în tăcere; rămase astfel toată noaptea şi toată ziua următoare. Prietenii care stăteau de veghe în faţa uşii îl auzeau gemând din când în când, scoţând câte un vaiet prelung sau izbucnind din nou într-un plâns deznădăjduit.

Se hotărâră să intre în cameră abia în seara zilei următoare.

— Hai afară - spuse Ptolemeu. Hai, ridică-te. Nu mai putem face nimic pentru el decât doar să-l pregătim pentru funeralii.

— Nu, lăsaţi-mă, nu-l pot lăsa aşa, sărmanul meu prieten! - striga regele în culmea disperării.

Prietenii îl îmbărbătară, îl ridicară aproape cu forţa şi-l duseră mai mult pe sus afară pentru a-i lăsa pe îmbălsămătorii egipteni care veniseră în grabă să se ocupe de pregătirea corpului.

— E vina mea, e vina mea - gemea Alexandru. Dacă nu l-aş fi lăsat pe Filip să plece la Susa, l-ar fi salvat şi acum ar fi trăit.

— A fost, din păcate, o neglijenţă - spuse Seleucos. Medicul l-a lăsat singur ca să se ducă să vadă cursele de care şi...

— Ce-ai spus? - întrebă Alexandru cu o privire răvăşită.

— Din păcate, aşa este. Se gândea, poate, că nu mai era nici un pericol, însă... Hefestion, dacă s-a văzut singur, a mâncat şi a băut peste măsură: prea multă carne, vin de la gheaţă şi...

— Găsiţi-l! - strigă Alexandru. Găsiţi-l pe viermele ăla şi aduceţi-l imediat aici!

Sărmanul medic fu găsit de gărzi ascuns în pivniţă şi dus în faţa regelui, alb la faţă ca varul şi tremurând ca varga, încercă să bâiguie o oarecare scuză, dar Alexandru urlă:

— Taci, nenorocitule! - şi-l lovi în plină faţă cu atâta putere încât îl rostogoli pe jos cu buza sfărâmată.

— Executaţi-l imediat - ordonă şi gărzile îl luară pe sus pe bietul om care plângea şi implora să fie cruţat.

Îl duseră mai departe, în curte, şi-l rezemară de un zid pe când încă mai plângea şi se ruga. Ofiţerul comandă:

— Trageţi!

Şi arcaşii sloboziră săgeţile.

Cu pieptul străpuns, Glaucos se prăbuşi fără a mai putea scoate nici măcar un geamăt, într-o baltă de sânge şi de urină.

Timp de mai multe zile, Alexandru rămase cufundat într-o tristeţe neagră. Apoi, aproape pe neaşteptate, fu cuprins de o agitaţie ciudată, de dorinţa de a-l omagia pe cel mai iubit prieten al său prin funeraliile cele mai impunătoare care existaseră vreodată pe lume. Trimise o solie la templul lui Amon de la Siwa ca să-l întrebe pe zeu dacă era permis să i se ofere sacrificii lui Hefestion ca unui erou sacru, apoi dădu ordin armatei să pornească spre Babilon şi să transporte corpul îmbălsămat al prietenului său pentru a-i organiza acolo funeraliile.

Nu toţi prietenii săi înţeleseră sensul unei atât de înalte manifestaţii de durere, chiar dacă îl iubiseră cu toţii pe Hefestion. Leonatos nu înţelegea nici în ruptul capului de ce Alexandru adresase acea întrebare oracolului de la Siwa.

— Alexandru creează religia noii sale lumi - îi explică Ptolemeu - cu zeii şi cu eroii săi sacri. Hefestion a murit, dar vrea ca el să fie primul dintre aceşti eroi şi să intre în legendă. El a început deja să ne ducă pe noi toţi în legendă. Înţelegi?

Leonatos clătină din cap.

— A murit de indigestie: nu văd nimic eroic în asta.

— Tocmai de aceea pregăteşte pentru el o ceremonie atât de fastuoasă. Peste timp, doar asta va mai rămâne în amintirea oamenilor: durerea lui Alexandru pentru moartea lui Hefestion este aceea a lui Ahile la moartea lui Patrocle. N-are nici o importanţă cum a murit Hefestion, ceea ce este important este felul în care a trăit: un mare războinic, un mare prieten, un bărbat tânăr a cărui viaţă a fost curmată de soartă înainte de vreme.

Leonatos tăcu, deşi nu era sigur că înţelesese exact ceea ce vroia să spună Ptolemeu, dar, fără să vrea, se gândi că Thanatos lovise ceata lui Alexandru, luându-l la el pe primul dintre cei şapte, şi se întrebă care dintre ei venea la rând data viitoare.

Pe drumul spre Babilon, se opriră la regele ghicitorilor chaldeeni pentru a-l avertiza să nu intre în oraş: în caz că ar fi intrat, n-ar mai fi putut ieşi. Atunci, el îi ceru sfatul lui Aristandru, întrebându-l:

— Ce zici de asta?

— Există ceva care să te împiedice să faci ceea ce deja ai hotărât?

— Nu - răspunse regele.

— Atunci, du-te: oricum, soarta noastră este în mâinile zeilor.

Primăvara era la început când intrară în oraş. Alexandru se instală în palatul regal şi începu să dea ordinele necesare pentru pregătirea rugului funebru: un turn înalt de o sută patruzeci de coţi, ridicat pe o platformă artificială cu latura de o jumătate de stadiu.

Proiectul fu realizat de şeful inginerilor săi, Diades din Larisa, şi de o întreagă armată de dulgheri, decoratori şi sculptori. Minunata construcţie se înălţa pe cinci niveluri şi era împodobită cu statui care înfăţişau elefanţi, lei şi tot felul de animale mitologice, cu panouri mari, sculptate, reprezentând scene de luptă între giganţi sau între centauri. Torţe uriaşe placate cu aur masiv erau aşezate la colţuri şi, în vârf, catafalcul era susţinut de sirene în mărime naturală.

Când construcţia enormului rug se termină, corpul îmbălsămat al lui Hefestion fu dus pe umeri de *eterii* din batalionul său, urmat de Alexandru şi de ceilalţi prieteni până la baza turnului. De acolo fu ridicat cu ajutorul unor maşinării special concepute în acest scop şi depus pe catafalc. Apoi, îndată ce soarele dispăru la orizont, preoţii aprinseră focul. Întrega construcţie fu imediat cuprinsă de flăcările care se înălţară cu zgomot puternic, mistuind statuile, panourile cu basoreliefuri, ornamentele, bogatele ofrande aduse.

Alexandru privi fără să scoată nici o lacrimă spectacolul acela înspăimântător şi barbar, conştient de uimirea pe care-o provoca în rândul celor de faţă, al populaţiei care asista încremenită la acea manifestare de putere ieşită din comun, la acel eveniment nemaivăzut. Dar, într-o clipă, pe când îşi înălţa privirea spre partea de sus a turnului care începea să se prăvălească pârâind sinistru, mistuit de foc, se revăzu copil, în curtea palatului regal din Pella, schimbând un gaj de veşnică prietenie cu un alt copil, abia cunoscut. „Până la moarte?” întrebase Hefestion. „Până la moarte” răspunsese el.

Instinctiv, duse mâna la gât ca să caute acel medalion de aur: dinţişorul de lapte încrustat în aur. Îşi smulse lănţişorul de la gât şi-l aruncă în flăcări ca să dispară în acel vârtej de foc şi, în clipa aceea, fu năpădit de o nesfârşită melancolie, de o sfâşiere dureroasă. Primul dintre ei, primul şi cel mai drag dintre cei şapte prieteni, uniţi prin acelaşi legământ şi

prin acelaşi vis, pleca pentru totdeauna din mijlocul lor. Moartea îl luase cu ea şi cenuşa i se risipea în cele patru vânturi.

Primăvara era pe sfârşite când Alexandru începu din nou să-şi urmărească planurile şi visurile sale de stăpânire a întregii lumi, în timp ce pântecele Roxanei se rotunjea în aşteptarea unui fiu. Puse să se sape pe malurile Eufratului un bazin uriaş pentru a putea adăposti mai mult de cinci sute de corăbii şi plănui împreună cu Nearchos crearea unei noi flote care ar fi trebuit să exploreze Arabia şi coastele Golfului Persic. Fenicienii transportară patruzeci de nave demontate până la vadul de pe râul Tapsaco, în Siria de sus, apoi le asamblară făcându-le să plutească pe apele râului. Navigară, purtaţi de curent, până în dreptul capitalei, cu echipaje completate din Sidon, Aradus şi Byblos, gata să pornească în aventura spre regiunile îndepărtate ale misterioasei Arabii. O întreagă flotă, compusă din două corăbii cu cinci rânduri de vâsle, două cu patru, douăzeci cu trei rânduri de vâsle şi treizeci de ambarcaţiuni greceşti mai mici, cu câte douăzeci şi cinci de vâsle pe fiecare latură, fură aduse în două luni din Marea Mediterană în Oceanul din sud: nimic nu părea imposibil pentru tânărul şi invincibilul suveran.

Din toate colţurile lumii sosiră delegaţii, din Libia şi din Italia, din Iberia şi din Pont, din Armenia şi din India, pentru a-şi prezenta omagiile, pentru a aduce daruri şi pentru a duce tratative în vederea unor posibile alianţe; Alexandru le primi pe toate în măreţul său palat, în mijlocul atâtor minuni ale Babilonului care se pregătea să devină capitala stăpânului întregii lumi.

Într-o zi, pe la începutul verii, când apele Eufratului crescuseră îngrijorător, Alexandru hotărî să coboare pe fluviu şi apoi să intre pe Pallacopas, un canal care dirija apele în alte direcţii pentru a proteja de inundaţii terenurile cultivate.

La cârmă se afla el însuşi, avându-l alături pe Nearchos, şi privea încântat lagunele întinse care se vedeau de o parte şi de alta a canalului şi, din loc în loc, monumentele închinate regilor chaldei. La un moment dat, o rafală de vânt îi smulse de pe cap pălăria cu boruri largi care-l apăra de soare şi în jurul căreia era prinsă diadema de aur care simboliza rangul său regal.

Pălăria se duse la fund, dar panglica rămase agăţată într-o tufă de răchită.

Un marinar se aruncă imediat în apă şi reuşi să o apuce, dar, temându-se să n-o strice dacă ar fi ţinut-o strâns în mână pe când înota înapoi spre corabie, şi-o puse pe cap. Când omul fu ajutat să urce la bord, rămaseră cu toţii înmărmuriţi de acea întâmplare nefastă, de acea prevestire a unei nenorociri şi magii chaldeeni care-l însoţeau pe rege îl sfătuiră să-l răsplătească pe marinar pentru că salvase diadema regală şi, imediat după aceea, să-l omoare ca să alunge ghinionul.

Regele răspunse că era suficient ca bietul om să fie biciuit pentru acel sacrilegiu şi-şi puse din nou diadema pe cap.

Nearchos încercă să-i abată atenţia vorbindu-i despre marea expediţie spre Arabia, dar observă că în privirea lui Alexandru apăruse o umbră la fel ca atunci când asistase la arderea pe rug a lui Kalanos.

La numai câteva zile după aceea, regele asista, aşezat pe tron, la manevrele executate de cavaleria sa în afara zidurilor cetăţii. La un moment dat se ridică de pe tron ca să spună ceva unuia dintre comandanţi şi, în timp ce erau cu toţii atenţi la manevrele escadroanelor, un necunoscut trecu printre ordonanţe şi merse să se aşeze în locul regelui, râzând cu neruşinare. Gărzile persane îl uciseră imediat, dar preoţii chaldeeni începură să se bată cu pumnii în piept şi să-şi zgârie feţele de disperare, aceasta fiind cea mai rea dintre prevestirile posibile.

Şi totuşi, în ciuda acestor semne nefaste, dragostea Roxanei şi dorinţa de a-l vedea născându-se pe fiul său îl făceau pe rege să-şi alunge cele mai rele gânduri.

— Mă întreb dacă o să semene mai mult cu tine sau cu mine - spunea. Aristotel învăţătorul meu, consideră că femeia este doar un vas care găzduieşte sămânţa bărbatului, dar, după mine, nici el însuşi nu crede aşa ceva: este lucru ştiut că anumiţi copii seamănă mai mult cu mama decât cu tatăl lor. Eu, de exemplu.

— De ce, cum este mama ta?

— O s-o cunoşti: am s-o aduc aici când se va naşte fiul meu. Era foarte frumoasă, dar au trecut zece ani... zece ani foarte grei pentru ea.

Vestea despre acele prevestiri neliniştitoare se răspândise şi printre prieteni şi se întreceau cu toţii să-l invite la prânzuri şi la cine, ca să-l mai înveselească. Iar el accepta toate aceste invitaţii: nu refuza pe nimeni şi-şi petrecea zilele bând şi mâncând fără socoteală. Într-o seară, pe când se întorcea de la unul dintre acele banchete, se simţi ciudat: capul îi era greu, urechile îi ţiuiau, dar nu dădu atenţie acestor lucruri. Făcu o baie şi se culcă alături de Roxana care adormise cu lampa aprinsă.

A doua zi, avea febră, dar se sculă din pat în ciuda insistenţelor reginei care-l sfătuia să mai stea culcat. Se duse să ia masa de prânz la un prieten grec care venise în vizită la el, la Babilon, un anume Medios. Spre seară, în timp ce se mai afla încă la masă, simţi pe neaşteptate o durere ascuţită în partea dreaptă a corpului, atât de puternică încât îl făcu să urle. Servitorii îl ajutară să se întindă pe pat şi, după câtva timp, durerea păru să se mai potolească.

Veni imediat să-l consulte un medic, dar nu îndrăzni să se atingă de partea în care regele simţise durerea aceea cumplită. Avea temperatură mare şi se simţea obosit peste măsură.

— Să te ducem la palat, Măria Ta.

— Nu - răspunse Alexandru. O să rămân aici noaptea asta. Sunt sigur că mâine o să-mi fie mai bine.

Rămase să doarmă acasă la Medios, dar, a doua zi, febra, în loc să scadă, crescuse simţitor.

În a treia zi, starea sa continuă să se înrăutăţească, dar el nu părea să dea prea mare importanţă acestui lucru. Convocă statul său major şi, deşi Nearchos şi cu prietenii săi îşi dădură seama că se simţea rău, continuă să discute cu ei amănuntele expediţiei şi data plecării.

— Ce-ar fi să amânăm totul? - propuse Ptolemeu. Ar trebui să stai liniştit, să te tratezi, să încerci să prinzi din nou puteri. Poate că ar trebui să mai schimbi aerul: aici este o căldură grozavă, se doarme puţin şi prost. Te-ai întrebat vreodată de ce regele Darius îşi petrecea vara la Ecbatana, în munţi?

— N-am timp să merg la munte - răspunse Alexandru - şi nici ca să aştept să-mi scadă temperatura. O să treacă ea cândva: acum vreau să merg înainte. Nearchos, ce-ai aflat despre întinderea Arabiei?

— După cum spun unii, ar fi cam la fel de mare ca India, dar eu nu prea cred.

— Oricum o să aflăm în curând - răspunse Alexandru. Gândiţi-vă numai, prieteni, ţara mirodeniilor: tămâie, aloe, mir.

Prietenii se prefăcură că erau entuziasmaţi, dar, în sufletul lor, simţeau că şi acele cuvinte sunau ca o prevestire sumbră: regele se referea la acele substanţe care se foloseau pentru îmbălsămarea morţilor.

Îngrijorată, Roxana trimise după Filip care, în acel moment, se afla la un batalion al armatei, la nord de oraş, ca să lecuiască o epidemie de dizenterie, dar, când trimisul reginei sosi în tabără, regele pornise într-un alt loc, mai la nord, fără a lăsa prea multe indicaţii ca să poată fi găsit.

Timp de încă trei zile, Alexandru continuă să-şi îndeplinească îndatoririle, să aducă sacrificii zeilor şi să

discute cu prietenii săi despre expediţia către Arabia, dar starea sănătăţii sale se îmbunătăţea văzând cu ochii.

Când, în cele din urmă, Filip fu găsit, regele părea că se simte mult mai bine: temperatura scăzuse şi Alexandru stătu puţin de vorbă cu medicul său.

— Ştiam eu că o să vii, *iatré* - îi spuse. Acum, ştiu sigur că o să mă fac bine.

— Sigur că o să te faci bine - îi răspunse Filip. Ţi-aduci aminte că erai pe jumătate mort după baia aceea în apă îngheţată?

— Ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri.

— Şi biletul pe care ţi l-a trimis bietul Parmenion?

— Da. Zicea că tu mă otrăveşti.

— Era adevărat - glumi medicul. Îţi dădeam o otravă care ar fi ucis până şi un elefant, dar tu, nimic! Erai mai bine ca înainte, aşa că un pic de temperatură ce-ar putea să-ţi facă?

Alexandru zâmbi.

— Nu te cred, dar îmi face plăcere să te aud spunând asta.

A doua zi starea sa se înrăutăţi brusc.

— Salvează-l, *iatré* - îl implora Roxana. Salvează-l, te rog din suflet.

Dar Filip clătina din cap neputincios, în timp ce Leptine, cu lacrimi în ochi, uda fruntea regelui ca să-l mai răcorească.

În ziua care urmă, Alexandru nu mai putu să se ridice din pat şi temperatura urcă peste măsură. Îl duseră pe o targă până la palatul de vară unde, spre seară, era mai răcoare şi Filip încerca să-i facă băi reci ca să-i mai scadă fierbinţeala, dar, de-acum, totul era în zadar. Roxana, disperată, nu-l părăsea nici măcar o clipă şi-l acoperea cu sărutări şi cu mângâieri; prietenii îl vegheau zi şi noapte, fără să doarmă sau să pună în gură ceva.

Seleucos alergă la templul zeului Marduk, protectorul oraşului, şi-i rugă pe preoţi să-l lase să-l aducă pe

Alexandru în sanctuar pentru ca zeul să-l vindece, dar preoţii îi răspunseră:

— Zeul nu vrea ca regele să fie adus în templul său.

Se întoarse dezamăgit la palat şi se duse la prieteni şi la Filip ca să le spună ce făcuse.

— Ar fi trebuit să-i ucizi pe preoţii ăia: dacă nu sunt în stare să vindece un rege, de ce mai fac degeaba umbră pământului? - exclamă Lisimah.

— Eu zic că o s-o scoată la capăt şi de data asta - spuse Perdicas. Nu vă faceţi griji: a trecut el şi prin altele mai grele.

Filip îi aruncă o privire tristă şi intră din nou în dormitorul regelui. Alexandru cerea apă, cu un glas care, acum, de-abia se mai auzea.

După încă o zi, nu mai putea nici să vorbească.

În tot acest timp, printre soldaţi se răspândi vestea că regele era foarte bolnav; unii spuneau chiar că murise deja. Oamenii veniră la intrarea palatului şi ameninţară că dărâmă uşile dacă nu sunt lăsaţi să intre.

— Mă duc eu să văd ce vor - spuse Ptolemeu.

Şi coborî la corpul de gardă.

— Vrem să ştim cum se simte regele! - strigă un veteran.

Ptolemeu îşi plecă privirea.

— Regele este pe moarte - răspunse el. Dacă vreţi să-l vedeţi, urcaţi acum, unul câte unul, dar în perfectă linişte. Nu-i tulburaţi ultimele clipe.

Şi soldaţii urcară. Într-un şir lung, în sus pe scări, de-a lungul coridoarelor, până la căpătâiul regelui: trecură prin faţa patului plângând, salutându-l cu un gest al mâinii. Şi Alexandru avea pentru toţi o privire, o mişcare a capului, un tremur abia perceptibil al buzelor.

Îşi văzu soldaţii, camarazii săi din atâtea aventuri, bărbaţii de fier care îmblânziseră Nilul, Tigrul, Eufratul şi Indusul, văzu feţele lor supte de ger şi arse de dogoarea soarelui, văzu obrajii lor aspri scăldaţi în lacrimi, apoi, deodată, nu mai fu nimic. Auzi plânsetul disperat al Roxanei

şi suspinele lui Leptine şi, apoi, vocea lui Ptolemeu care spunea:

— S-a sfârşit... Alexandru a murit.

În clipa aceea se gândi la mama lui, la lunga ei aşteptare, zadarnică şi amară. I se păru chiar că o vede, pe terasa din vârful unui turn al palatului chemându-l cu disperare în glas: „*Aléxandre*, nu pleca, întoarce-te la mine, te rog!”. Şi strigătul ei păru că-l aduce înapoi, dar fu doar pentru o clipă. Acum, strigătele acelea, cuvintele acelea şi chipul ei se pierdeau în depărtări, erau purtate pe aripi de vânt undeva în neştiinţă... Vedea acum în faţa lui o câmpie nesfârşită, o pajişte înfloritǎ, şi auzea un câine lătrând, dar nu era lătratul ameninţător al Cerberului de la poarta Infernului: era Peritas! Care îi alerga în întâmpinare ca atunci când se întorsese din exil şi, imediat, pe pajiştea fără hotare, se auzea tropotul unui galop, răsuna dintr-o dată nechezat de cal. Uite-l, era Ducipal care-i venea şi el în întâmpinare, cu coama în vânt şi-l lua în şa ca în ziua aceea îndepărtată de la Mieza. Şi el îi striga: „Hai, Ducipal!”. Şi bidiviul pornea iute ca gândul, ca un Pegas de foc, într-un zbor de neînvins spre geana orizontului, spre lumina fără de margini.

EPILOG

„Corpul tău mai era cald când noi ne certam deja pe moştenirea ta şi am continuat să ne luptăm ani întregi între noi. Tu nu mai erai şi, o dată cu tine, se risipise şi visul care ne ţinuse împreună. Leptine a vrut să te urmeze şi am găsit-o în agonie lângă patul tău, cu vinele tăiate. Regina-mamă, Sisygambis şi-a acoperit faţa cu un văl negru şi s-a lăsat să moară de inaniţie. Roxana a hotărât să trăiască în continuare pentru ca fiul tău să poată veni pe lume."

„Perdicas şi-a îndeplinit visul şi s-a însurat cu Cleopatra, dar a fost primul care a căzut în încercarea de a menţine unit imperiul tău. A căzut în luptă cu armatele mele. Sărmanul Perdicas!"

„Ciudat este că, deşi ne-am luptat cu înverşunare, încheind şi rupând alianţele dintre noi, nu ne uram, ba chiar, într-un anumit sens, continuam să rămânem prieteni. Odată, la mulţi ani de la dispariţia ta, ne-am întâlnit cu toţii la Babilon ca să ajungem la un acord, însă, după scurt timp, adunarea a degenerat într-o încăierare. Dar, la un moment dat, Eumene a apărut din spatele unei uşi şi a aruncat pe tronul tău gol acum mantia şi sceptrul tău şi, ca printr-o minune, scandalul s-a potolit, vocile au scăzut, privirile şi expresia feţelor au devenit gânditoare. Chiar dacă doar pentru o clipă, tu te întorseseşi şi noi stăteam acolo, în faţa mantiei tale şi a tronului gol, ca şi cum tu ai fi reapărut pe neaşteptate, ca printr-o minune."

„N-am fost demni de tine, totuşi încercam să te imităm în tot ceea ce făceai: ne lăsam imortalizaţi de pictori sau de sculptori în aceleaşi atitudini, cu capul uşor aplecat spre umărul drept, cu părul lăsat pe frunte, chiar şi atunci când acesta ni se răbise, dar era numai pentru a ne folosi de imaginea ta. N-am avut nici măcar curajul să-ţi salvăm familia, distrusă, nimicită fără milă printr-un paragraf dintr-

un tratat de împărţire a succesiunii: «În caz că s-ar întâmpla ceva cu copilul, Macedonia îi va reveni lui...». Ca şi cum copilul ar fi fost deja condamnat la moarte. Ce groaznic: mama ta, soţia ta, fiul tău, morţi cu toţii... Setea de putere ne-a secătuit sufletele, ne-a transformat în monştri."

„Şi aproape toţi ne-am repudiat destul de curând soţiile persane pe care ni le dăduseşi tu, cu excepţia lui Seleucos care o iubea pe Apama a sa şi i-a dedicat mai multe oraşe minunate."

„Seleucos... Pentru o perioadă de timp el a fost noul Alexandru şi aproape că a reuşit să trezească din nou la viaţă imperiul tău. Acum este la fel de bătrân ca mine şi la fel de bolnav. Ne-am războit de mai multe ori sau, mai bine zis, armatele noastre au dus bătălii la graniţele Celesiriei, induşi în eroare de un alt document, unul dintre cele multe, prea neclar, dar am rămas întotdeauna în raporturi bune, ca nişte prieteni vechi."

„Nu ştiu ce mai face acum, dar cred că nici el nu mai are prea mult de trăit. În ce mă priveşte, i-am lăsat încă de acum doi ani sceptrul şi regatul fiului meu, Ptolemeu al II-lea, ca să pot scrie această poveste. Singurul meu motiv de mândrie, în afară de acela de a fi ştiut să renunţ la putere, din proprie iniţiativă şi fără a aştepta ca moartea să mă oblige la asta, a fost acela că te-am adus aici, în Alexandria ta, singurul loc demn de tine. Oh, cât de mult aş vrea ca tu să poţi vedea acum oraşul! Ştii ce frumos este? Este un oraş minunat şi înfloritor, exact aşa cum l-ai visat tu, îţi aduci aminte?"

„Eram nişte băieţandri atunci şi sufletul nostru era plin de visurile pe care tu ni le insuflai; eram ca nişte zei atunci când călăream alături de tine, cu platoşele noastre strălucitoare."

„Am scris acum ultimul capitol al acestei povestiri şi, pe măsură ce o scriam, ea apărea parcă altfel în mintea mea: era ca şi cum totul ar fi putut reînvia. Auzeam discuţiile noastre, discursurile, glumele, perlele lui Leonatos, îţi

aminteşti? Sigur, totul va fi transcris cum trebuie: va fi un text bun, creat după regulile pe care le-am învăţat la Pella şi la Mieza de la maeştrii noştri. Totuşi, eu prefer să-mi amintesc aşa povestea noastră, aşa cum am retrăit-o, zi de zi, clipă de clipă, pe măsură ce-o scriam.”

„Am făcut tot ceea ce trebuia să fac şi astăzi, când am simţit în jurul gâtului suflarea îngheţată a lui Thanatos, am dorit să cobor şi eu acolo pentru a uita toate câte s-au petrecut după ce tu ai plecat şi pentru a adormi în pace alături de tine, prietene.”

„A sosit timpul, de-acum, ca şi ceata lui Alexandru să se refacă, la fel ca atunci, în ziua în care te-am întâmpinat în Illiria, pe lacul acela îngheţat, sub ninsoarea care cădea cu fulgi mari. A sosit timpul să închidem ochii, chiar şi pentru noi cei care am trăit mai mult şi, când ne vom trezi, vom fi din nou împreună, toţi tineri şi frumoşi ca în alte vremuri, ca să pornim din nou cu tine, ca să călărim alături de tine către ultima aventură. De data aceasta, pentru vecie”.

Nota autorului

Această ultimă parte a poveştii lui Alexandru este, poate, cea mai complexă şi mai greu de interpretat pentru că, pe parcursul ei, apar multe evenimente care, chiar şi în izvoarele istorice verificate, nu sunt prea clare, cum ar fi incendierea oraşului Persepolis, uciderea lui Clito cel Negru şi cele două comploturi: cel în care a fost implicat Filotas şi cel numit „al pajilor”. Nu revine unui roman misiunea de a clarifica probleme deja aflate în dezbaterea pe larg din critica istoriografică, totuşi naraţiunea poate prezenta unele interpretări care nu pot fi trecute cu vederea, tocmai pentru că ea trebuie să ţină seama de un cadru general aparţinând, deseori, viziunii sectoriale sau, în orice caz, foarte specializată, a cercetării. Este cazul scenei în care Parmenion îi cere socoteală lui Alexandru pentru distrugerea oraşului Persepolis.

Cuceritorul macedonean este, în orice caz, prezentat într-o manieră fidelă, chiar şi în momentele cele mai şocante sau mai puţin onorabile ale vieţii sale. Doar unele episoade, prezentate, evident, într-o lumină nefavorabilă de izvoare oarecum părtinitoare, au fost parţial modificate, devenind ceea ce ar fi putut fi într-o situaţie adevărată şi mai autentică.

Cititorii şi, mai ales cititoarele, s-ar putea să aibă impresia că unele personaje feminine ar fi trebuit să aibă o pondere mai importantă în sufletul protagonistului, dar, şi aici, am preferat să redau o situaţie cât mai apropiată posibil de cea a societăţii din epocă şi chiar de caracterul lui Alexandru. În izvoarele antice, acele personaje, chiar şi cele importante, sunt prezente doar cu numele: am încercat să le dau o anumită consistenţă şi să le reconstitui, pe baza unor consideraţii logice, prezenţa şi influenţa pe care au avut-o în întâmplările relatate.

Reconstituirile topografice trebuie considerate, în general, doar ca un punct de plecare: din păcate, pierderea *Efemeridelor*, întocmite, probabil, de Eumene din Cardia, şi a rapoartelor Betametiştilor („ofiţerii topografi” din roman) care ofereau o descriere foarte precisă a itinerariului, permite o redare destul de aproximativă a peisajului şi a caracteristicilor sale.

MAREA NEAGRĂ
MAREA AZOV
MAREA CASPICA
MAREA MEDITERANĂ
MAREA ROȘIE
MAREA ARABICĂ
Libia
Egipt
Arabia
Persis
India
SCIȚI
CAUCAZ
RHODOS
CYPRUS
CRETA
Expediția lui Alexandru

CUPRINS (Volumul III)

1.....3
2.....12
3.....21
4.....28
5.....32
6.....39
7.....45
8.....51
9.....58
10.....64
11.....71
12.....77
13.....83
14.....93
15.....101
16.....105
17.....110
18.....116
19.....125
20.....130
21.....138
22.....145
23.....151
24.....156

25.....165
26.....173
27.....180
28.....186
29.....191
30.....198
31.....203
32.....212
33.....218
34.....224
35.....232
37.....237
38.....245
39.....252
40.....262
41.....268
42.....275
43.....285
44.....291
45.....295
46.....302
47.....309
48.....316
49.....325
50.....335

51.....346
52.....352
53.....360
54.....369
55.....379
56.....387
57.....392
58.....398
59.....405
60.....412
61.....420
62.....425
63.....433
64.....444
65.....450
EPILOG.....461
Nota autorului.....464